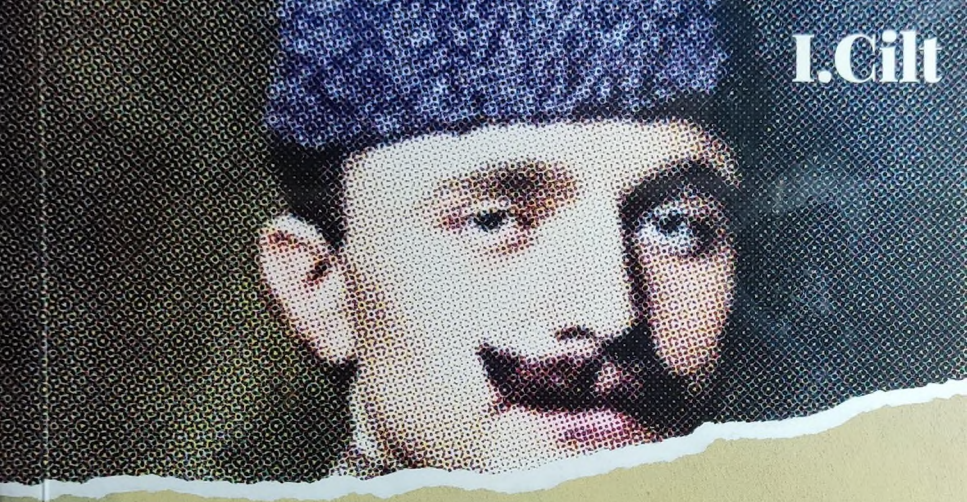

I.Cilt

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz

Yaşar Gören

İslambul

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz I. Cilt

İSTANBUL yayınları

Yaşar Gören

ENVER'İN VE MUSTAFAKEMAL'İN KİTABI 1908-1938
1. Cilt
Yaşar GÖREN

1. Baskı, İstanbul, 1447 - 2025 Temmuz

İslambol Yayınları
Adres: Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok.
No:16/35
Cağaloğlu / Fatih / İstanbul
Tel: + 90 505 980 87 35

Baskı-Cilt:
Milba Matbaacılık Yayıncılık
Kağıtçılık Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 77090
Adres: Maltepe Mah. Davutpaşa
Cad. Güven İş Merkezi C Blok
No: 83/3/201
Zeytinburnu/İstanbul

ISBN: 978-625-5529-14-5

© Bütün yayın hakları İslambol Yayınları'na aittir.
Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazara aittir.

İTHAF ve TEŞEKKÜR

Tarihte kurduğumuz en büyük devlet, Osmanlı İmparatorluğu'dur. Aslında adı Osmanlı İmparatorluğu değil Devlet-i Aliyye idi. Yüce devlet yani...

3 kıtaya yayılmış bir cihan devletiydik. Avrupa'nın ortasına kadar bizimdi. Rusya'nın güneyi, bugünkü Ukrayna, Deşt-i Kıpçak bizimdi. Romanya, Bulgaristan, Sırbistan ve Batum bize aitti. Yunanistan'ı saymıyorum. Yunanistan diye bir devlet yoktu zaten o topraklar da bize aitti...

Arabistan, Musul, Bağdat, Arnavutluk bizimdi. Afrika'da Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Sudan, Somali ve hatta Çad bizimdi. Mozambik'in kuzeyindeki Şeyseller Adası Valisi İstanbul'dan gidiyordu.

Basra, Kuveyt, Katar Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin toprağıydı... Filistin, Gazze, Şam, Halep, İsrail bizimdi. Ürdün diye bir devlet yoktu ve o topraklar da bizimdi. 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal'in Filistin'de savaş alanından kaçmasıyla başımıza gelen korkunç yenilgi, her şeyin sonu oldu.

Devleti Aliyye, kendi ordusunun ihanetine uğradı. Hainler, kurtarıcı pozuna bürünerek galiplerle topraklarımızı paylaşmayı kendilerine yakıştırdılar. Ama hala 10 milyon kilometre kare toprağımız vardı. Lozan'da 10'da 9'unu, İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan'a verdiler. Galipler geriye Anadolu'yu ve Trakya'nın küçük bir kısmını bıraktılar.

Bu kitap, bu benzersiz ihanetin kitabıdır:...

Türk cihan hakimiyetinin mefkûresinin şahikasını temsil ederek devlet-i ebed müddet fikri ve İ'lâ-yi Kelimetullah idealiyle 700 yıllık imparatorluğumuzun kurucu iradesine hayat veren ve yönetiminde bulunan her bir ferdinin aziz ruhuna ve hatırasına bu kitabımı ithaf ediyorum.

*20 yıllık bir emeğin karşılığı olan bu eserin son 5 yılında hazırlanması için; **Başkanlığını yaptığı düşünce kuruluşundaki ekibiyle** maddi ve manevi olarak hiçbir destekten kaçınmayan fikir, siyaset ve iş adamı değerli dostum **Mustafa Şatıroğlu'na** teşekkürü bir borç bilirim.*

Tarihin üzerine bir unutkanlık perdesi çekildi. Zamanın gençleri hiçbir şey bilmiyor, en yakın tarihini de bilmiyor, söyleyeni yok. Bilenler söylemiyor, bilmeyenler uyduruyor. İşte hep hakikatler böyle karanlık içinde boğulup gidiyor..."

(Eşref Edip Fergan)

YAŞAR GÖREN

1950 yılında Bulgaristan'ın Silistre kentinde doğdu. Aynı yıl ailesiyle Türkiye'ye geldi. İlk ve ortaokulu Eskişehir'de, liseyi Denizli'de bitirdi. 1976 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Sırasıyla Anka Ajansı, Demokrat, Yeni Ulus, Günaydın, Bugün, Sabah ve Star gazetelerinde çalıştı. Parlamento muhabirliği, istihbarat şefliği, haber müdürlüğü, yazı işleri müdürlüğü, editörlük ve redaktörlük yaptı. 1980 yılı öncesinde Demokrat gazetesinde istihbarat şefi iken Tarsus ve Çorum katliamlarını, Fatsa ve Aybastı nokta operasyonlarını izledi. 12 Eylül askeri darbesi sırasında, saat 02.00'de tanklar Ankara caddelerinde mevzilenirken haberci olarak oradaydı. 1980 yılında Gazeteciler Sendikası Ankara Şube Başkanı oldu. İki yıl bu görevde kaldı. 1983 yılında Yeni Ulus gazetesinde parlamento muhabiri, ardından istihbarat şefi oldu. Günaydın'ın Ankara bürosunda çalışırken 1985'te İstanbul'a çağrıldı ve yazı işlerinde görevlendirildi. Önce Rahmi Turan ile, bu gazete Asil Nadir'e satılınca Seçkin Türesay - Ertuğ Karakullukçu ekibiyle çalıştı. Ardından Sabah grubuna geçti. Önce kardeş gazete Bugün'de yazı işleri müdürlüğü yaptı, sonra Sabah'ın haber merkezinde çalıştı. 7'nci Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ve zamanın Başbakanı Turgut Özal'ın bazı yurtdışı gezilerine katıldı. Kuveyt, Libya, Kazakistan, Özbekistan ve Rusya'da haber ağırlıklı incelemeler yaptı. Yaşar Gören iki çocuk babasıdır. Sürekli basın kartı sahibidir.

Yaşar Gören'in yayınlanmış 3 kitabı bulunmaktadır:

- Oyun Bitti: Demirel ailesinin doğuşu, yükselişi, çöküşü.
  Kanser Cinayetleri: Kanser hastalarını hastalık değil, tedavi öldürüyor.
  Türk Sorunu: Aslında Ötüken'den kimse gelmedi.

İÇİNDEKİLER

1. CİLT

ÖNSÖZ / 9

TERMİNOLOJİ VE KAVRAMLAR HAKKINDA / 9

BİLMEK YA DA BİLMEMEK, İŞTE BÜTÜN MESELE BU! / 15

BAŞLARKEN / 23

VE ABDÜLHAMİD TAHTA ÇIKIYOR / 46

MAKEDONYA MESELESİ VE BALKAN SAVAŞI / 233

EKLER / 389

KAYNAKÇA / 405

2. CİLT

ÖNSÖZ / 7

MUSTAFA KEMAL'İN DOĞUM TARİHİ / 15

MUSTAFA KEMAL İNGİLTERE'DE / 27

BAŞLANGIÇ / 31

PARA TRAFİĞİNİ İNGİLİZ İSTİHBARATI YÖNLENDİRİYORDU... / 411

3. CİLT

İNGİLİZ İSTİHBARATI MUSTAFA KEMAL'E ÇALIŞIYOR / 7

MADALYONUN ÖTEKİ YÜZÜ / 222

3 MUSTAFALAR / 231

EKLER / 428

KAYNAKÇA / 500

Önsöz

Terminoloji ve Kavramlar Hakkında

Terminoloji, sıfat seçmek demektir. Anlatım dili ve mantığı seçmektir. Yön tayin etmektir. Kavramlar yerinde kullanılmazsa istikamet kaybedilir. Kullandığımız sıfatlar, tarafımızı gösterir. Tarihi olayları anlatırken; şiirler, övgüler yazarak, bu olayları, aktörlerinin heykelini yaparak da anlatabiliriz, bütün bunları yıkarak da anlatabiliriz. Yakın tarih, bugüne kadar önde gelen aktörlerin heykeli yapılarak anlatıldı. Bu kitapta haklı gerekçelerle, delillerle, belgelerle heykelleri yıktığımı göreceksiniz. Mason'a ve Yahudi'ye **"hürriyet kahramanı"** demeyeceğim. İttihat ve Terakki'den cemiyet ve parti değil, terör örgütü diye bahsedeceğim. 10 yılda devleti ve imparatorluğu yıkan devlet-millet düşmanı haydutları, vatan kurtarıcısı olarak övmeyeceğim.

Gagauz asıllı Enver, hürriyet kahramanı değil, kendi devletine savaş açmış eşkıya bir teröristti. Selanik emniyet müdürü öz eniştesini yanında kahve içerken öldürtecek kadar gözü dönmüş bir katildi. İbrahim Temo, Manyasızade Refik ve Telgrafçı Talat ile beraber terör örgütü İttihat ve Terakki'nin yöneticisiydi. Bu ekip, Macedonia Risorta Mason

Locası'nın Maşrık-ı Azam'ı Yahudi Avukat Emmanuel Karasso ile beraber Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için çalışmıştır. Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve İsmet İnönü gibi tarih aktörlerini de hem Mason hem de (İttihat Terakki) terör örgütünün üyeleri olarak görmekteyiz. Bu aktörler, daha başından itibaren Müslüman düşmanı olarak şekillenmiş ve devlete savaş açmışlardı.

Bu zatlar tarih sahnesine çıktıklarında çok gençtiler. İçinde yaşadıkları dünyayı anlamaları mümkün değildi. Kendilerine ait zannettikleri fikirler, kendilerinin değildi. Mason localarında, Yahudi mahfillerinde veya yabancı istihbarat bürolarında üretilmiş yalan-yanlış düzmece fikirleri kurtarıcı öğütler zannediyorlardı. Avcı taburlarının nereden ve nasıl kışkırtıldığı bilinmeyen 3 gün süren isyanını bahane ederek ordularla ve Makedon teröristlerle beraber İstanbul'a saldırdıklarında 3'üncü Ordu'nun Kurmay Başkanı Mustafa Kemal 28 yaşında, 2'nci Ordu'nun Kurmay Başkanı Kazım Karabekir 27 yaşındaydı, azılı Abdülhamit düşmanlığı yapıyorlardı. Mustafa Kemal'in Hareket Ordusu adı verdiği bu tuhaf güruh, Taşkışla'yı bastı Bulgar terörist Sandraski'nin öncülüğünde daha doğrusu kasaplığında, teslim olan 4 bin Osmanlı askerini şehit ettiler. Abdülhamid'i tahttan indirip esir olarak Selanik'e götürüp hapsettiler.

Devleti ele geçirmiş bulunan ittihatçı genç subaylar, Turan İmparatorluğu fikriyle büyülenmişlerdi.[1] Dimyat'a pirince gitmeye heveslenirken evdeki bulgurdan olacak kadar akılsızdılar. İlk tokadı Balkan savaşlarında yediler. Abdülhamid'i devirmek için iş birliği yaptıkları hürriyet, müsavat, uhuvvet diyerek başlarına topladıkları Bulgar, Yunan, Sırp teröristler 3 yıl sonra karşılarına ordulaşmış olarak çıktı. Afalladılar. Bölüklerini, taburlarını bırakarak savaş alanlarından kaçtılar. Bir buçuk ay içinde 6 asırdan beri anavatanımız olan Balkanlardaki topraklarımızın tamamını kaybettik.

1834 yılında kurulmuş olan Kara Harp Okulu, 1890'larda Alman Genel Kurmayı'nın eline geçmişti. İç düşman olarak adlandırabileceğimiz bu genç Harbiyelileri, Alman General Colmar Freiherr von Der Goltz, Prusya disiplini ile yetiştirdi. Kurmay subayların genç yaşta büyük

1 Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan

karargâhlarda görev almalarını Osmanlı yönetimine kabul ettirdi. 23 Ocak 1913 günü Gagauz asıllı ve Hıristiyan bir aile kökeni olan Enver liderliğinde 3'üncü defa askeri darbe yaptılar ve devleti bütünüyle ele geçirdiler. Gagauz Enver, bir yıl sonra seferberlik ilan etti. 2 milyon 900 bin Osmanlı gencini askere aldı ve 9 ordu kurarak 5 Kasım 1914 tarihinde, imparatorluğu; makul bir gerekçe olmadan acele ile 1'inci Dünya Savaşı'na soktu.

İkinci tokat, Sarıkamış'tan geldi. Gagauz Enver 3'üncü Ordu'nun başında 123 bin asker ve 60 bin hayvanla zaman ve iklim şartlarını gözetmeden Rus Ordusu'na saldırdı. 3'üncü Ordu basit kış kıyafetleri ile bile donatılmamıştı, sadece 15 gün içinde 107 bin şehit verdi. 90-96 bin asker, Ruslara tek kurşun atmadan, donarak şehit oldu. 7 bin askerimiz Ruslara esir düştü. Erzurum'a 9 bin asker sağ olarak dönebildi. 3'üncü Ordu düşmana çatmadan tamamen yok oldu. Bu harekât öncesi bu şartlarda taarruz edilmez diyen Hasan İzzet Paşa'nın ordunun kış taarruzuna hazır olmadığını, savunmada kalarak her türlü hazırlık yapıldıktan sonra ilkbaharda harekete geçilmesi görüşünü beyan etmesi üzerine Enver Paşa hiddetlenerek **"Hocam olmasaydın seni idam ettirirdim."**[2] Demişti. Ordunun başına geçerek taarruz emrini bizzat kendi verdi. Orduyu yok eden Gagauz Enver, savaş alanından atlı kızakla kaçtı. İstanbul'a döndü.

2'nci Abdülhamid, Çanakkale Boğazını, Payitaht İstanbul'un giriş kapısı olarak görmüş ve boğazın iki tarafını da tabyalar ve modern Krup toplarıyla donatmıştı. Çanakkale'de Osmanlı Donanmasının başında Amiral Souchon (Şoşon), Boğazlar Komutanı Amiral von Usedom, mayın hatlarından sorumlu Amiral Merten vardı. Kara Ordusu'nun başında yine bir Alman generali olan Liman von Sanders, bulunuyordu. Çanakkale'de Osmanlı Ordusu yenilmediyse bunu Mustafa Kemal'e değil, Alman komutanlara ve İngiliz Fransız donanmasını perişan eden Unterbot U-21 denizaltı harekâtına ve Yüzbaşı Hakkı'nın boğazı mayınlamasına borçluyuz.

2 Harekâttan önce Erzurum'a gelen 3. Ordu'nun durumunu gördükten sonra şu beyanatı veren Enver Paşa'nın neşrettiği beyanname durumu gözler önüne sermektedir; "Askerler! Hepinizi ziyaret ettim. Ayağınızda çarığınızın, sırtınızda paltonuzun olmadığını da gördüm. Lakin karşınızdaki düşman, sizden korkuyor. Yakın zamanda taarruz ederek Kafkasya'ya gireceğiz. Siz orada her türlü nân-ü nimete kavuşacaksınız. Âlem-i İslam'ın bütün ümidi, sizin son bir himmetinize bakıyor." Bu ifadeler ahmaklığının tarihini yazacak kadar akıldan yoksundur. Asker düşmandan ele geçirilecek nimetlerle ihya olacak!

Bağdat Vilayeti'nin Kut-ül Amare kasabasında, İngiliz Ordusu'nun tamamen teslim olmasıyla sonuçlanan zaferi 6'ncı Ordu Komutanı Çolmar Freiherr von der Goltz sayesinde kazandık. Goltz Paşa, İngiliz ordusunu kuşatmış teslim olmaya zorluyordu zaferin kazanılmasında bir hafta önce Bağdat'ta tifüsten öldü. Savaşı başından itibaren o yönetmişti. Bu zaferleri kazanmamızda büyük ölçüde Alman askeri yardımı ve kurmaylarının da rolü vardır, hakkı inkâr edemeyiz.

15 Eylül 1918 tarihinde Kafkas İslam Ordusu, İngilizleri Kafkasya da yendi ve Bakü'ye girdi. Ama sadece 3 gün sonra 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal, Filistin'de ordusuyla birlikte üst komutanlıktan izin almadan emirleri dinlemeden savaş alanından kaçtı. Aslında 7'nci Ordu'nun başındakilerinin ihaneti bir yıl önce başlamıştı. 31 Ekim 1917'de İsmet İnönü, Birüssebi'de savaş alanından kaçtı ve Gazze İngilizlerin eline geçti. 5 Hafta sonra, o sırada 7'nci Ordu'nun başında bulunan Fevzi Çakmak ve onun kolordu komutanı Ali Fuat Cebesoy, Kudüs'ü tek kurşun atmadan İngilize teslim ettiler.

Gelecek Nesillerin Şuurlanması Gayemiz

Mustafa Kemal'in 1918'de 7. Orduya çekilme emri verip Liman Paşa'nın defalarca siper kaz, savunmaya geç emri vermesini dinlemeden savaş alanından kaçması ile asker sayısı 3'te 1 oranında azalan Yıldırım Ordular Grubu, feci bir yenilgiye uğradı. İngilizler 8'inci ve 4'üncü orduları yok ettiler. 35 bin şehit, 75 bin esir verdik. 360 top, büyük ölçüde cephane ve teçhizat, 800'den fazla makineli tüfek, 210 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve yolcu vagonu, 1 milyon Osmanlı altını İngilizlerin eline geçti. Büyük firarın ilk bölümünde Nablus'tan Halep'e günde 32 kilometre hızla 591 kilometre kaçan Mustafa Kemal, Şerif Hüseyin'in milislerine esir düştü ve 1.000 altın (20 milyon lira) fidye vererek kurtuldu. Ama 25 Ekim'de Halep'i de İngilizlere bırakarak, Adana'ya doğru kaçmaya devam etti. Devletin bir an önce mütareke yapmasını istedi. Mustafa Kemal 10 gün sonra Halep'e geri dönerek İngiliz'e silah teslim etmek şereftir anlayışı ile General MacAndrew'a kılıcıyla birlikte teslim olmuştur. İngilizler de ona bir otomobil vererek İstanbul'a dön-

mesi için serbest bırakmıştır. Bu esnada Osmanlı Ordusunda İngiltere'ye karşı savaşan bütün generallere tutuklama emiri çıkartmışlardır.

Kitap'ta Osmanlı Devleti'nin silah bırakması, Mondros Mütarekesi, İngilizlerin İstanbul ve Ankara'yı işgal etmesi, Mustafa Kemal'in İngiliz işgali altındaki Samsun'a İngiliz işgalcilere mütareke şartlarını yerine getirmek gayesiyle yardım için gönderilmesi, Amasya Tamimi, Erzurum ve Sivas kongreleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler bulacaksınız. Bu paragrafta değindiğim bu konular hakkında şimdilik şunu söyleyebilirim. Atatürkçülerin anlatıları tamamen yalandır. Yalanlar ve düzmece raporlar üzerinden sahte bir tarih inşa edilmiştir.

Mustafa Kemal 27 Aralık 1919 tarihinde Sivas'tan Ankara'ya geldi. Ankara İngiliz işgali altındaydı. İngilizler, Ankara'yı 1-2 Aralık 1918 tarihinde işgal etmişti. İşgal Mustafa Kemal geldikten sonra da devam etmiştir.

Mustafa Kemal'in Millet Meclisi'ni Ankara'da toplaması her 23 Nisan'da marifetmiş gibi anlatılır. Oysa bu Meclis o zamanki Osmanlı iç hukuk açısından yasadışıdır. Bir kere Mustafa Kemal, sadece Erzurum Milletvekilidir ve haliyle Meclis'i toplantıya çağırma yetkisi yoktur. Ayrıca Meclis İstanbul dışında toplanamaz. Sonra yine 1876 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na göre Meclis'i sadece Padişah ve yetkilendirdiği kişi açabilir ve açılış konuşmasını Padişah veya Sadrazam yapar. Ankara'daki yasadışı oluşum, iç hukuk açısından askeri darbedir ve haydutluktur.

Ve yine 1648 tarihli Westfalya Anlaşmasına göre, Avrupa'da toplanacak bir konferans tarafından tanınmamış olan bütün siyasi-askeri oluşumlar haydut statüsündedir. Uluslararası hukukun temel taşı sayılan Westfalya'ya göre Mustafa Kemal'in Ankara'daki Meclis'i toplaması kendisine devlet reisliği payesi vermesi haydutluktur. Bu Meclis'ten çıkacak olan paralel bir hükümet de Haydut Ankara Hükümeti'dir. Ankara'daki Meclis ve hükümet, hukuka duyduğum saygı nedeniyle tarafımdan haydut olarak anılmıştır...

Samsun'a çıkarak bir kurtuluş savaşı başlattığı iddia edilen Mustafa Kemal, böyle bir savaşın kahramanı değildir. Anadolu'da ve Suriye-Irak'ta işgale karşı direniş zaten başlamıştır ve yapılmaktadır. Halk padişah ve merkezi hükumet taraftarı olduğu için başlangıçta meclis hü-

kumetine taraftar olmamıştır. Anadolu'da sadece Yunana karşı savaş olmuştur. Asıl işgalcilerle savaşmamıştır. Yönettiği askerler İngiliz, Fransız ve İtalyan ordularına tek kurşun atmamıştır. Kitapta ayrıca yakası açılmamış bir konuya da yer verdim. Konya Katliamları. Mustafa Kemal'in askerleri Konya'da 6 bin 529 Müslümanı asmıştır. Katliam Sivas Kongresi'nden 15 gün sonra Bozkır'da başladı. Konya halkına göre Mustafa Kemal ve arkadaşları **"Kongreci gavurlar"**dı. Silahlı çatışmalar fasılalarla 3 yıl devam etti. Öldürülmemek için Toros Dağları'na kaçan müderrisler, ancak, genel aftan sonra 1938 yılında dağdan inerek teslim oldular... Büyük devletimiz Filistin'de yere serilmiştir, yiğit düştüğü yerden kalkar!

Gelecek nesillerin şuurlanması için, hakikat için, adalet için, milli ülkü ve şuurdan hız ve ilham alması için gerçek bir tarih anlayışına ulaşmak bir giriş belgesi olarak düzenledim. Kitapta ezbercilerin, (olmasaydın olmazdık diyenlerin) kabullenemeyeceği yüzlerce netameli konu var. Ancak ben bu kitabı ahlak, fazilet, hakikat, vatan, millet ve devlet için tarihi devamlılığı esas alarak dürüstlük ilkelerine sadık kalarak yazdım. Zor bir okuma olacak. Anlattıklarım birçok ezbercilere ağır gelecek. Ama yine de kolay gelsin... Gerçeklik bu...

Bilmek Ya Da Bilmemek, İşte Bütün Mesele Bu!

Bu ülkede birçok kişi yalnız bilmemekle kalmıyor, öğrenmek de istemiyor. Üstelik bilene ve anlatana da kızıyor. "Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp" özdeyişini "Bilmemek makbul, öğrenmemek marifet" şekline çevirmişler. Bununla da övünüyorlar. Papağan gibi ezberledikleri yalan yanlış dolduruşlar onları rahatlatıyor. (Engin Ardıç)

> "*Osmanlı İmparatorluğu eceliyle ölmemiştir. Bir cinayete kurban gitmiştir.* (Koray Şerbetçi)"

Resmi tarih; yalan, tahrifat, yok sayma, adıyla çağırmama, sansür ve otosansüre dayanan bir tarih versiyonudur. Bu uydurulmuş tarih, başta genç nesiller olmak üzere kitleler tarafından içselleştirildiğinde amaç gerçekleşmiş sayılır... Eğer tarihimize sahip çıkarsak, yalancıları, tahrifatçıları, efsane ve tabu imalatçılarını teşhir edebilirsek tarih bizi özgürleştirecektir. Bu yüzden, ünlü İngiliz tarihçisi Martin Bernal'in dediği

kumetine taraftar olmamıştır. Anadolu'da sadece Yunana karşı savaş olmuştur. Asıl işgalcilerle savaşmamıştır. Yönettiği askerler İngiliz, Fransız ve İtalyan ordularına tek kurşun atmamıştır. Kitapta ayrıca yakası açılmamış bir konuya da yer verdim. Konya Katliamları. Mustafa Kemal'in askerleri Konya'da 6 bin 529 Müslümanı asmıştır. Katliam Sivas Kongresi'nden 15 gün sonra Bozkır'da başladı. Konya halkına göre Mustafa Kemal ve arkadaşları **"Kongreci gavurlar"**dı. Silahlı çatışmalar fasılalarla 3 yıl devam etti. Öldürülmemek için Toros Dağları'na kaçan müderrisler, ancak, genel aftan sonra 1938 yılında dağdan inerek teslim oldular... Büyük devletimiz Filistin'de yere serilmiştir, yiğit düştüğü yerden kalkar!

Gelecek nesillerin şuurlanması için, hakikat için, adalet için, milli ülkü ve şuurdan hız ve ilham alması için gerçek bir tarih anlayışına ulaşmak bir giriş belgesi olarak düzenledim. Kitapta ezbercilerin, (olmasaydın olmazdık diyenlerin) kabullenemeyeceği yüzlerce netameli konu var. Ancak ben bu kitabı ahlak, fazilet, hakikat, vatan, millet ve devlet için tarihi devamlılığı esas alarak dürüstlük ilkelerine sadık kalarak yazdım. Zor bir okuma olacak. Anlattıklarım birçok ezbercilere ağır gelecek. Ama yine de kolay gelsin... Gerçeklik bu...

Bilmek Ya Da Bilmemek, İşte Bütün Mesele Bu!

Bu ülkede birçok kişi yalnız bilmemekle kalmıyor, öğrenmek de istemiyor. Üstelik bilene ve anlatana da kızıyor. "Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp" özdeyişini "Bilmemek makbul, öğrenmemek marifet" şekline çevirmişler. Bununla da övünüyorlar. Papağan gibi ezberledikleri yalan yanlış dolduruşlar onları rahatlatıyor. (Engin Ardıç)

> "*Osmanlı İmparatorluğu eceliyle ölmemiştir. Bir cinayete kurban gitmiştir.* (Koray Şerbetçi)"

Resmi tarih; yalan, tahrifat, yok sayma, adıyla çağırmama, sansür ve otosansüre dayanan bir tarih versiyonudur. Bu uydurulmuş tarih, başta genç nesiller olmak üzere kitleler tarafından içselleştirildiğinde amaç gerçekleşmiş sayılır... Eğer tarihimize sahip çıkarsak, yalancıları, tahrifatçıları, efsane ve tabu imalatçılarını teşhir edebilirsek tarih bizi özgürleştirecektir. Bu yüzden, ünlü İngiliz tarihçisi Martin Bernal'in dediği

gibi "Tarih, tarihçilere, akademik statünün gardiyanlarına bırakılamayacak kadar önemlidir." (Fikret Başkaya, Bianet, 27 Haziran 2009)

Allah'ın belası geçmiş...
Devletimiz böyledir.
Geçmişten korkar!..

Gerçek korkusu vardır. Çünkü kirleri de vardır, kendi ürettiği 'katilleri' de vardır o geçmişin. Bu nedenle devletimiz bizim geçmişimizi bize gerçeklere göre değil, kendi istediği gibi anlatır.

Osmanlı tarihine ilişkin, İstiklal Savaşı'yla Cumhuriyet'in kuruluş yıllarına, Atatürk'e ve yakın tarihimize ilişkin arşivlerdeki gerçekler ya gizlendi, ya imha edildi...

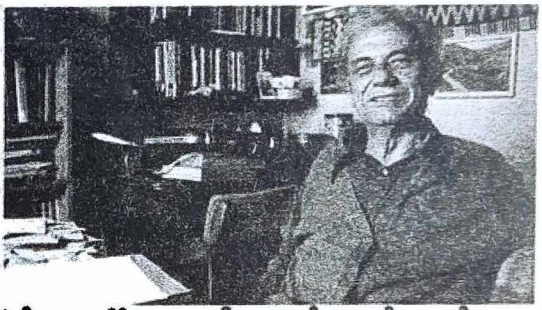
Kendilerini Cumhuriyet devletiyle özdeş kılmış olan asker-sivil elit, rejim üzerindeki kendi egemenliğini, kendi imtiyazlı durumunu devam ettirmek için Kemalizm adı altında tarihi gerçekleri sürekli çarpıttı... Hayatın gerçekleri zorladıkça da, arşivlerin üstüne kilit üstüne kilit vurdular, yetmedi, arşivleri tarayıp belgeleri yok ettiler.

Ama gerçekten kurtuluş yok.

Sonunda enseliyor insanı!

Bu kitap, her ne kadar 30 yıllık bir zaman diliminde yaşananları kapsıyor gözükse de geri dönüş yöntemine başvurmak zorunda kaldığı için kapsadığı zaman dilimi 1857 yılından 1938 yılına kadar uzanıyor. Ve gerçekte 81 yıllık bir süreyi anlatıyor.

Akademi görevini yapmadı. Tarih yazmadı. Akademi'nin yazdığı tarih, tarih değildir. Bunun sayısız sebebi var. Cahit Arf bu sebeplerden birini şöyle yazdı...

"Öğretim üyesi arkadaşlarımız iyilerdi hoşlardı, ama çoğunun bilime dair öyle bariz bir ilgileri yoktu. Asıl hedefleri işte, profesör olmak, dekan olmak, senatoya girmek, rektör olmak gibi şeylerdi. Yani bilim peşinde değil, rütbe peşinde koşmak..."

Cahit Arf

Konu Başlıkları

- Yahudiliğin, masonluğun gelmişi geçmişi

- İlk modern askeri darbe girişimi 1859 yılındaki Kuleli Vak›asıdır... Şinasi ve Namık Kemal masondular...

- Midhad ve Hüseyin Avni Paşalar, Abdülaziz'i askeri darbe ile devirip öldürdüler. Midhad Paşa, Osmanlı bayrağındaki yıldızı kaldırdı ve yerine Hristiyan haçı koydu.

- İttihad ve Terakki, Askeri Tıbbiye Okulu'nda kuruldu. Terör örgütünü askeri öğrenci Arnavut İbrahim Temo kurdu.

- Mustafa Kemal, 3. Ordu'da yüzbaşı rütbesindeki bir subayken, 1907 yılında Selanik'te Macedonia Risorta Mason Locası'na üye oldu. Loca'nın Maşrık-ı Azamı, Yahudi avukat Emmanuel Karasso idi.

- Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, arkadaşı Ali Fethi'nin tavassutu ile terör örgütü İttihat ve Terakki'ye üye oldu.

- Gagauz Enver, terör örgütü İttihat ve Terakki'nin emriyle 24 Haziran 1908'de Makedonya'da dağa çıktı, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açtı. İki gün önce Mustafa Kemal de Selanik-Üsküp demiryoluna müfettiş olarak atanmıştı. Gizli görevi, dağdaki Enver ile terör örgütü arasında haber getirip götürmekti.

- 3. Ordu dağıldı. Enver'den sonra Resneli Niyazi, Hasan Tosun, Eyüp Sabri, Bekir de bölüklerini alıp dağa çıktılar. Mülazım Atıf, çeteciler yakalamak için gönderilen Şemsi Paşa'yı sırtından vurup öldürdü.

- Baskılara dayanamayan Abdülhamid, II. Meşrutiyeti ilan etti. Dağa çıkmış olan ittihatçı genç subayları da affetti.

- Meşrutiyet ilanı, ittihatçı haydutları kesmedi. Sekiz ay sonra kurmay başkanlığını Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'in yaptığı 3. Ordu ile kurmay başkanlığını Kazım Karabekir'in yaptığı 2. Ordu, gavur çeteleriyle İstanbul'a saldırdı.

- Gagauz Enver ve arkadaşı Bulgar terörist Yane Sandanski, Taşkışla Savaşı'nda kendilerine teslim olan 3 bin Osmanlı askerini öldürdü.

- Mustafa Kemal'in Hareket Ordusu adını verdiği çapulcular, Abdülhamid'i tahttan indirdi ve Yıldız Sarayı'nı yağmaladılar.

- Abdülhamid, hakkında hiçbir suçlama olmamasına rağmen Selanik'e gönderildi ve Yahudi banker Allatini'nin köşkünde hapsedildi.

- 3.Ordu, Abdülhamid'in devrilmesinde oynadığı rolden ötürü Bulgar haydut Yane Sandanski'ye Allatini Hapishanesi'nin bahçesinde ziyafet verdi. Kebaplar, rakılar, mastikalar gırla gitti. Abdülhamid bu rezaleti hapishanenin penceresinden izledi...

- Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, siyasi komiser olarak Libya'ya gönderildi. Görevi, ittihatçı sürgünlere yıllarca kötü davranan Libya halkını hizaya getirmekti.

- Binbaşı Ali Fethi ve Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, Balkan Savaşları sırasında Bolayır'daki Egzamili Savaşı'nda Bulgarlara yenildiler. Savaş alanından kaçtılar. Suçlanan Ali Fethi askerlikten istifa etti. Mustafa Kemal paçayı zor kurtardı.

- Çanakkale Deniz Savaşı'nda Osmanlı kıyı topçusuna komuta eden Miralay Cevad Bey bir destan yazdı. Çok sayıda savaş gemisini batırarak Çanakkale Boğazı'nın geçilemeyeceğini İngilizlere ve Fransızlara gösterdi.

- İngilizler, Osmanlı kıyı topçusunu yok etmek ve Çanakkale Boğazı'nı donanmaya açmak için Gelibolu'ya asker çıkardı.

- Fiilen dört ay, pratikte sekiz ay süren Çanakkale kara savaşları berabere bitti. İngilizleri denize dökemedik, onlar da tepeleri aşıp tabyaları yok edemediler.

- Osmanlı ihanete uğradı. İsmet İnönü Gazze'yi, Ali Fuat ve Fevzi Çakmak Kudüs'ü hiç savaşmadan İngilizlere teslim etti.

- Mustafa Kemal, 18 Eylül 1918'de Filistin'de cepheden kaçtı. İngilizlere, dünya savaş tarihinin en büyük zaferlerinden birini hediye etti...

- Yaklaşık bir ay sonra Halep'te Arap milislere esir düştü ve 1.000 altın fidye vererek kurtuldu...

- Mustafa Kemal, 25 Ekim 1918'de Halep'i İngilizlere teslim etti ve bir hafta sonra da Anzak General Mac Andrew'a kılıcıyla birlikte teslim oldu...

- 19 Mayıs'ta Samsun'a vardığında Samsun, İngiliz işgali altındaydı...

- Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi sırasında İngiliz istihbaratı ile iş birliği yaptı. Kongre kararlarını telgrafla İngiliz istihbarat subayı Albay Rawlinson'a gönderdi...

- Savaşın başlamasından üç gün önce, 20 Ağustos 1921'de Sakarya Savaşı'nın planlarını Ankara'dan telgrafla İstanbul'daki İngiliz General Harington'a gönderdi. Mustafa Kemal'in kod adı Black Jumbo idi...

- İngilizler, meclisin İstanbul'dan kaçması ve Ankara'da toplanması operasyonunda Mustafa Kemal'e yardım etti...

- Mustafa Kemal, Büyük Taarruz'un planlarını İngiliz General Townshend ile beraber yaptı.

- Mustafa Kemal'in askerleri, İstanbul'u 19 Ekim 1922 - 3 Ekim 1923 tarihleri arasında bir yıl ortak işgal altında tuttu. Bir caddede İngiliz askerleri, bir caddede Mustafa Kemal'in askerleri devriye gezdi.

- Mustafa Kemal, padişah Vahdeddin'in Ali kemal gibi linç edilmesini istiyor... linç emrini, genelkurmay başkanı Fevzi Çakmak'a verdi... "padişahı öldürün" dedi...

- Mustafa Kemal, Batum'u Rusya'ya 10 milyon altın rubleye sattı.

- Mustafa Kemal, Musul-Kerkük ve Süleymaniye'yi 500 bin sterline İngilizlere sattı.

- "Mustafa Kemal, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'a 'Padişah Vahideddin'i linç ederek öldür" emrini verdi...

- Mustafa Kemal, Lozan'da Osmanlı topraklarının onda dokuzunu Batılılara verdi. Mısır, Sudan, Filistin, Kıbrıs, Arabistan, Orta ve Güney Irak, Kuveyt ve Katar'ı İngilizlere; Suriye, Lübnan ve Hatay'ı Fransa'ya; Libya, Rodos ve 12 Adalar'ı İtalya'ya; Ege Adaları ve Batı Trakya'yı Yunanistan'a verdi.

Ve daha bir yığın ilginç olay...

Başlarken

Amacım; çoğu zaman Enver Paşa olarak anılan Gagauz Enver'in ve Selanik'teki 3. Ordu'nun Kurmay Başkanı Mustafa Kemal'in nereden koştuklarını ve nereye koştuklarını anlatmak. Ama bunu hakkıyla yapabilmek için önce İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni doğuran Yeni Osmanlılar Cemiyeti'ni ve Yeni Osmanlılar Cemiyeti'ni doğuran Carbonari Örgütü'nü kısaca anlatmam gerekiyor. Kronolojik olarak Carbonari (Kömürcüler) Örgütü ile başlıyorum. İtalya'da 19. yüzyılın başlarında ortaya çıkan Carbonari Örgütü, Yahudilik ve masonlukla doğrudan bağlantılıdır. Örgütün esas amacı, yapılacak provokasyonlarla halkı kiliseden soğutmak, kilise düşmanlığını laiklik olarak göstererek halkı kutuplara ayırmak, yıkılmasalar bile en azından Hristiyan ülkeleri zayıflatmaktı. Hristiyanlık karşıtı bir düzen kurmaktı. Yahudiler Avrupa'da sayıca çok az oldukları için kendilerini gizleme ve amaçlarını başka gösterme yoluna başvurmuşlardır. Rusya'da da, Türkiye'de de aynı şeyi yaptılar. Bu örgüt, Milano, Londra, Berlin ve Paris'te bulunan Yahudi bankacılardan, özellikle Rothschild Ailesi'nden büyük mali destek gördü. Bilinebilen en üst teşekkülü Haute Vente idi. Bu, 40 kişilik bir heyetti. Heyette Volpe, Piccolo, Tigre, Clauss gibi birçok Yahudi yer alıyordu. Carbonari Örgütü'nün uzantıları bugün bile faaliyet hâlindedir. [1]

1789 Büyük Fransız Devrimi, aslında bir Yahudi devrimiydi. Yahudi bir anneden doğmadıkları için Yahudi yapılmayan ve bu nedenle Yahudiliğin bir alt basamağı olan masonlukla yetinmek zorunda kalanların öncülüğünde yapılmıştır. Voltaire, Rousseau, Condorcet, Montesquieu ve Diderot vb. hep masondu. Bu devrimci kadronun akıl hocaları, İngiltere'de yaşayan Yahudilerdi. Büyük Fransız İhtilali'nin başlangıcı olarak 14 Temmuz 1789 ve Bastille Hapishane'sinin basılması kabul edilir. Her ikiside yanlıştır. Önce, İhtilal 14 Temmuz 1789'da değil, 2 yıl önce 1787 yılında başlamıştır. İkincisi, Bastille hapishane değil, cephaneliktir. Yahudiler Bastille Kalesi'ni mahkumları kurtarmak için değil, kaledeki tüfekleri ve cephaneyi almak için basmışlardı. Evet kalede, 4'ü kalpazan / sahte altın basmışlardı / 7 mahkûm vardı. Ama hepsi buydu. 4 saat kadar süren çatışmada 94 kişi ölmüştür. Ama Bastille baskını ile krallık yani 16'ncı Lui de devrilmemiştir. Krallık 3 yıl daha devam etti. Cumhuriyet, 21 Eylül 1792'de ilan edildi. Cumhuriyetin bayrağının mavi-beyaz-kırmızı renklerde, marşının La Marseillaise, şiarının özgürlük, eşitlik, kardeşlik olduğu kabul edildi. Çıkarılan bir seçim kanunuyla Fransa'yı yüzölçümü olarak birbirine eşit 83 Depertement'e (vilayet), bunları da 720 Komün'e böldüler. Komünler de 6 bin 400 adet Kanton'a bölündü. Böylece Yahudilerin egemenliğindeki Milli Meclis, Komün ve Kanton kelimelerini siyaset literatürüne hediye etmiş oldu.

Cumhuriyet ilan edileli 6 ay olmuş ama istikrar sağlanamamıştı. Paris Komünü, Meclis ve Geçici Hükümet arasındaki iktidar mücadelesi sürüyordu. Yahudi lider Robespierre, Paris Komünü'nün askeri birlikleri ile sokak teröristleri Sans Culottes'i kullanarak Haziran 1793'te askeri darbe yaptı. Ilımlı Yahudi geçici Başbakan Danton ve bakanlarını esir aldı...Danton 10 ay kadar esir tutuldu. Yargılamada hatiplik yeteneğini kullanarak savcıları halk karşısında iyice köşeye sıkıştırmış, ardından Devrim Mahkemesi davayı halka kapalı biçimde birkaç gün daha sürdürdükten sonra onu idama mahkûm etmiştir. (Bakınız, https://tr.wikipedia.org/wiki/Frans%C4%B1z_Devrimi... Danton için bakınız... Victor Serge, Militana notlar: sayfa 93-94-95... https://www.info-turk.be/Militana%20notlar.pdf)

Başbakan Danton ve 21 Bakan, Devrim Mahkemesi'nde 4 gün süren yar-

gılamadan sonra 5 Nisan 1794'te kafaları giyotinle kesilerek öldürüldü. Danton idam sehpasına çıkarılırken "Robespierre beni izleyeceksin" diye bağırıyordu...

Georges Jacques Danton (26 Ekim 1759- 5 Nisan 1794), Fransız Devrimi'nin en önemli kişiliklerinden biri olan avukat ve politikacı. Birçok tarihçi O'nu "Fransız monarşisinin yıkılmasında ve Birinci Fransız Cumhuriyeti'nin kuruluşunda devrimin lideri olarak tanımlıyor.[1] Danton, Yahudiydi. Robespier ile birlikte Jakobenler (Yahudiler) kulübünde yer almış, kralın idamına evet oyu kullanmıştır. Ancak Danton, Jakobenler kulübünün üyesi iken, "bu kadar terör fazla" diyerek Desmoulins ile birlikte insaflılar grubunu (Jirondenler) kurmuştur. Yani bir tür taraf değiştirmiştir. Ardından Danton, Meclis'te çoğunluğa sahip Jirondenler Grubu'nun lideri oldu. Bu sayede başbakan olmuş ve geçici hükümeti kurmuştur. Jirondenler, monarşiye bir nebze de olsa hoşgörü gösteriyordu. Oysa bir yıl kadar önce Eylül katliamı sırasında bağışlayıcı davranmakla suçlanan Danton Devrimci Mahkeme önünde: "Kan içici olarak anılmak bana vız gelir. Gerekiyorsa içelim insanlık düşmanlarının kanını..." demişti.

Danton'un bu yeni tutumu Yahudilerin radikal kanadını rahatsız ediyordu. Onu "devrime ihanet etmiş bir hain" olarak görmeye başladılar. Jirondenlerin, olağanüstü hâl önlemlerini uygulamada isteksizleri ve hatta bazı grup üyelerinin Kral'ın idamına karşı çıkmış olmaları 1793 Haziranında yukarıda anlattığım askeri darbeye gerekçe oldu. Paris'te mutlak iktidar artık tamamen aşırı sert Yahudilerin eline geçmişti. Ropespierre liderliğindeki bu Yahudi kanat, sayıca azdı ama çok etkiliydiler...

Ancak sadece 3 ay sonra bu kez ılımlı Yahudiler / Jirondenler, bir iç darbeyle Ropespierre grubunu devirdiler. Robespierre ve 21 arkadaşının kafalarını giyotinle kestiler...

1789 Büyük Fransız İhtilali bir Yahudi devrimidir... Rusya'daki 1917 Ekim Devrimi ve Türkiye'deki 1922 Devrimi de 1789 Fransız İhtilali'nin devamıdır. Bu üç Yahudi devrimi kitabın sonunda ek olarak ayrıntılı şekilde anlatılacağım.

Yahudiler, Fransa'da krallığı ve kilise düzenini yıktıktan sonra durmadılar, İtalya'ya da el attılar. 1820 İtalyan İhtilali ile öne çıkan Carbonari'nin arkasındaki güç yine mason teşkilatı idi. Masonlar, Carbonari Cemiyeti'ni finanse ettiler. [2]

Carbonari teşkilatında elemanlar, kesirli sayılarla kodlanıyordu. Her hücreye bir numara, hücredeki elemanlara da kayıt sırasına göre başka bir numara veriliyordu. 5. hücrenin 5. üyesi 5/5 olarak biliniyordu. Kurucu üye 1/1 numaralı üyeydi. Mesela; Carbonari'yi kendine örnek alan terör örgütü İttihat ve Terakki'nin kurucusu İbrahim Temo, 1/1 numaraydı. [3]

Carbonari'nin yapmak istediği şey, örgüte militan kazandırmak için gençliği siyasal bir güç hâline getirmekti. Avrupa, Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun eğitimli gençlerini, daha eğitimleri sırasında bu akım harekete geçirdi. Jeune Europe (Jön Avrupa) - Jöntürk gibi akımları bu hareket başlattı. Jeune İtaly (Jön İtalya) hareketi bastırılınca, hareketin önderlerinden bazıları İstanbul'a kaçtı. Bu kaçaklar, İstanbul'da *Courrier d'Orient* adında bir gazete çıkardılar ve bizimkileri devşirmeye giriştiler. Asıl adı Konstantyn Borzecki olan Mustafa Celalettin'in Fransızca olarak kaleme aldığı *Les Turcs Anciens et Modernes* (Eski ve Yeni Türkler) kitabı da bu gazetenin matbaasında basılmıştır. Ayrıca bu kaçaklar, Şinasi'nin gazete kurmasına yardımcı oldular.

Courrier d'Orient'in sahibi olan Carbonari militanı Jean Pietri, *Tasvir-i Efkar* gazetesinin çıkarılmasına da yardımcı olmuştur. Şinasi'nin ve Yahudi ve masonların yazıları, Beyoğlu'nda Fransızca olarak yayın yapan *Courrier d'Orient* gazetesinde, yabancı basından alıntı yapılıyormuş gibi imzasız yayınlanıyordu. Bu yazıları bu gazeteden aktaran Namık Kemal de, yabancı kaynaklı bir yazı gibi *Tasvir-i Efkar*'da aynen yayınlıyordu. Yabancı postalarının ve yabancı gazetecilerin dokunulmazlığı, bu Yahudi işbirlikçilerinin çok işine yarıyordu.

1876'da İstanbul'da yayınlanan gazetelerin ancak 7'si Türkçeydi. Buna karşılık; 9 Rumca, 9 Ermenice, 7 Fransızca, 3 Bulgarca, 2 İngilizce, 2 İbranice, 1 Almanca ve 1 de Arapça gazete yayınlanıyordu. Carbonari Teşkilatı'nın İstanbul'da çıkan gazetesi *Courrier d'Orient*, 1876 yılında kapsamlı bir anayasa tartışması başlattı. Bu yazılarda, Osmanlı Devleti meşrutiyet rejimine (anayasalı monarşi) teşvik ediliyordu.

Yazıları, yurt dışındaki aydın çevrelerin kaleme aldığı sanılıyordu. Oysa gerçek yazarlar Şinasi ve diğer Yahudi oryantalistlerdi. Avrupa'dan kaçarak İstanbul'a yerleşen Carbonari önderi Jean Pietri ile Şinasi'nin

zaman zaman Paris'te de temas kurdukları biliniyor. "Namık Kemal ve arkadaşları, bu sırada İstanbul'da *Courrier d'Orient* gazetesini çıkaran Jean Pietri ile işbirliği yapıyorlardı. Her iki gazetenin matbaası, muhaliflerin toplantı yeriydi..."[4] Namık Kemal şöyle anlatıyor: "Geçen gün Jean Pietri ile meşrutiyeti konuştuk. Herif iki saat söyledi. Nihayet, meşrutiyetin bizde de yürütülebileceğine beni inandırdı." [5] Evet, aynen böyle. Şinasi ile yaptığı bir saatlik sohbet sonrası Divan Edebiyatı'ndan vazgeçerek Modern Türk Edebiyatı'na yönelen Namık Kemal, Pietri ile yaptığı iki saatlik bir görüşme sonrası meşrutiyet taraftarı olmuştur.

Güya hürriyet şairi, çapsız adam... İstanbul'a gelip Yeni Osmanlılara akıl hocalığı yapan tek isim Jean Pietri değildir. Bu öyle bir dönemdi ki çok sayıda Avrupalı Mason ve Yahudi, görünürde oryantalist olarak, gerçekte ise ihtilalci fikirlerini yaymak ve aşılamak için akın akın Osmanlı İmparatorluğu'nun başkentine gelmiştir. Bu isimler özellikle Mason ve Bektaşi paşaların konaklarında misafir edilmiştir. Birkaç örnek gerekirse; ilk Türkçülerden Yahudi dönmesi/Sabetayist Ahmet Vefik Paşa'nın konağı bunlardan biridir. "Ahmet Vefik Paşa'nın konağı, özellikle Batılı bilim adamlarının uğrak yeri idi. Paşa'nın, daha Paris Sefirliği sırasında dönemin ünlü siyasetçileri, edipleri ve müştekileri ile tanışarak Sefarethanede bunlarla yaptığı toplantılar çok meşhur olmuştur. Bu toplantılara Ernest Renan, Jules Favre, Thiers, Alexandre Dumas Fils, Barbier de Maynard gibi şöhretli isimler katılıyordu." Devrin önemli Bektaşilerinden Abdüllatif Suphi Paşa, yanına dostlarını da alarak sık sık Ahmet Vefik Paşa'nın konağına gitmekteydi. Bektaşilerin gizli toplantıları genellikle Ayetullah Bey'in babası Abdüllatif Paşa ve dedesi Abdurrahman Sami Paşa'nın konağında yapılıyordu. Bu toplantılarda Namık Kemal ve diğer muhalifler fikir olarak besleniyor, daha doğrusu şartlanıyorlardı. Alman şarkiyatçılardan Andreas David Mortman da Paşa'nın ziyaretçilerindendi. [7]

Yeni Osmanlıların çoğu bu konakların müdavimlerindendi. Kurucular arasında bulunan Ayetullah Bey, Sami Paşa'nın torunu ve Suphi Paşa'nın büyük oğludur. Bu gençlere ihtilalci fikirleri aşılayan, Common İhtilali'nden sonra Fransa'dan kaçarak İstanbul'a gelen Fabre idi. İstanbul'a geldikten

sonra Hakkı Efendi adını alan bu şahsı Sami Paşa himayesine almış, Paşa'nın konağında Fransızca hocası olarak ikamete başlamıştı [8]. Sami Paşa Konağı'nın müdavimleri arasında Osman Nevres, Kazım Paşa, Süleyman Hüsnü Paşa, Ali Suavi de vardı. Sami Paşa'nın himayesine aldığı Ali Suavi, Avrupa'ya kaçıp geri geldikten sonra bile Sami ve Suphi Paşaların konaklarına devam etmiştir [9]. 19. yüzyılda Osmanlı konaklarında ilmi ve edebi toplantı adı altında yapılan bu yıkıcı faaliyetlerin fikir hayatı üzerinde büyük etkisi olmuştur. Kaynaklarda bu toplantılar için "Encümen-i Daniş" veya "Akademi" gibi ifadeler kullanılmaktadır. Bu toplantıların en fazla yapıldığı ve rağbet gördüğü dönem, Padişah Abdülaziz'in saltanat zamanı olan 1861–1867 yılları olarak gösterilmektedir. Kuleli Baskını, Yeni Osmanlılar Cemiyeti, terör örgütü Carbonari ve askeri darbeler çağı başlıyor...

Fî târihi... Mithat ve Hüseyin Avni Paşalar askerî darbe yapıyor. Padişah Abdülaziz öldürülüyor. İşin içinde Şinasi ve Namık Kemal de var... Yeni Osmanlılar Cemiyeti, İtalya'da Yahudiler ve Masonlar tarafından yönetilen Carbonari örgütüyle kesin olarak ilişki halindeydi. Bu kirli bir ilişkidir. Hâlâ yeterince aydınlatılamayan ve üzerindeki perdenin aralanmasıyla o dönemin karanlık ilişkilerinin nerelere uzandığını görmemizi sağlayacak pek çok olay var.

Mesela: Kuleli Baskını...

Kuleli Olayı ya da Kuleli Vakası, Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan ilk terör örgütü Fedâiler Cemiyeti tarafından planlanan, 14 Eylül 1859 günü bir ihbar sonucu ortaya çıkartılan ve amacı Abdülmecid'i devirip Abdülaziz'i tahta geçirmek olan başarısız bir darbe girişimidir. Devletin yönetimini beğenmeyen bir kısım askerî erkânla, mülkiye memurları ve ulemadan bazı kişiler bir araya gelerek 1859 yılı başlarında Fedâiler Cemiyeti adı altında gizli bir örgüt kurdular.

Üyeleri şunlardı: askerî erkândan Bâb-ı Seraskerî Dâr-ı Şûrâ Reisi Hüseyin Dâim Paşa, Arnavut Câferdem Paşa, Tophâne müftüsü Bekir Efendi, İmalât Meclisi âzasından Binbaşı Râsim Efendi, Tophane kâtiplerinden Ârif Bey, Süleymaniyeli Şeyh Ahmed Efendi, Fâtih Medresesi hocalarından Nasûhî Efendi, Hezargradlı Şeyh Feyzullah Efendi ile Tophâne müşirliğine mensup yaklaşık yirmi beş kişi.

Dernek, Padişah Abdülmecid'i öldürerek Abdülaziz'i tahta geçirmeyi amaçlıyordu. Kumanda ettiği askeri birliklerden taraftar toplanması amacıyla propaganda yapılırken bu gizli örgütten haberdar olan Mirliva Hasan Paşa olayı saraya ihbar etti.

Örgüt üyeleri, 14 Eylül 1859 tarihinde İstanbul'da Tophane'deki Kılıç Ali Paşa Camii'nde toplantı hâlindeyken basıldı. Çoğu yakalanarak, Çengelköy'deki Kuleli Kışlası'nda gözaltına alındı. Soruşturma ve yargılama burada yapıldığından, olay Kuleli Vakası adıyla tarihe geçmiştir.

Gizli örgütün üyelerinin yüksek rütbeli subaylar, ulema ve gençler gibi farklı toplumsal kesimlerden olması ve yargılamaların kapalı yapılması nedeniyle örgütün ideolojisi hakkında kesin bir bilgi bulunamamıştır.

Kuleli Baskını'nı Profesör Şerif Mardin'den dinleyelim. Şerif Mardin bu olayı "şimdiye kadar izahı yapılmamış ve mahiyeti tespit olunmamış olan vak'a" olarak ele alır. Şöyle der:

> "1859 yılında cereyan etmiş bulunan Kuleli Vak'ası, Çerkez Hüseyin Paşa, Cafer Dem Paşa gibi askerlerin ve Şeyh Ahmet gibi ulemanın iştirakiyle, Sultan Abdülmecid'i tahttan indirmek için girişilmiş bir harekettir."

Şeyh Ahmet üzerinden bakarak buna "irticai kalkışma" diyenler varsa da kazın ayağı öyle değildir. Şerif Mardin devam ediyor:

> "Hadiseyi tertipleyenler emellerine ulaşmadan yakalanmışlar ve muhtelif cezalara çarptırılmışlardır. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarda bu hareketin bir irticai hareket mi, yoksa inkılap hareketlerimizin öncüsü mü sayılması gerektiği konusunda kat'i bir sonuca varılamamıştır." (*Şerif Mardin; Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, s. 284)

Resmî tarihçiler bunu "irticai kalkışma" olarak nitelendirse de, eylemin gerçekleştiği dönemdeki örgütlenmelerle eşzamanlı olduğu açıktır. Peki, bu olayı kimler ve niçin tertiplemiştir? Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin kurucularından Şinasi'nin bu tertibin içinde olması, Namık Kemal'in de darbecileri savunması, Carbonari–Yahudi ilişkisine işaret etmektedir.

Cemiyetin açığa çıkmasını sağlayan Hasan Paşa, ferikliğe terfi ettirildi. Suçüstü yakalanan suikast tertipçileri, Çengelköy'deki Kuleli Kışlası'na (bugünkü Kuleli Askerî Lisesi merkez binası) konuldu. Soruşturma ve yargılama burada yapıldığından olay, Kuleli Vak'ası adıyla tarihe geçti. Cemiyet üyelerinin yargılanması için Sadrazam Mehmed Emin Âlî Paşa başkanlığında, Şeyhülislâm Mehmed Sâdeddin Efendi, Serasker Rızâ Paşa, Meclis-i Âlî-i Tanzîmât Reisi Mehmed Paşa, Meclis-i Vâlâ Reisi Yûsuf Kâmil Paşa ve Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî Reisi Mustafa Zarif Paşa'dan oluşan fevkalâde bir dîvân-ı mahsûs kuruldu. Mahkemenin kâtipliğini de o sırada Meclis-i Vâlâ ikinci kâtipliğinde bulunan Midhat Efendi yaptı. (Bu Midhat Efendi, 17 sene sonra, 1876 tarihinde Abdülaziz'i tahtan indiren askeri darbenin liderlerinden ünlü Mithat Paşa'dır. Abdülaziz, darbeden bir gün sonra Mithat Paşa'nın emriyle öldürülmüş, şehit edilmiştir.) Birinci derecede suçlu bulunan Şeyh Ahmed Efendi, Ferik Hüseyin Dâim Paşa, Câferdem Paşa, Ârif Bey ve Binbaşı Rasim Bey idama mahkûm edildi. Diğerleri sırasıyla kürek, kalebend ve sürgün cezalarına çarptırıldı. İdam cezaları Sultan Abdülmecid tarafından müebbet kalebendliğe çevrildi. Yalnız Câferdem Paşa, Bâb-ı Seraskerî'de sorgusu yapılıp Kuleli Kışlası'na getirilirken kayıktan atlayarak intihar etti. Diğer sanıklardan ordu hizmetinde olanların ordudan atılarak hapis ve sürgün cezasıyla cezalandırılmaları kararlaştırıldı. Bir kısmı Limni ve Rodos adalarına sürgün edildi.

Sorgulamalardan anlaşıldığına göre, ayaklanma başlayınca elçiliklere, patrikhâneye ve şehir halkına hitaben Ârif Bey vasıtasıyla yazılan bildiriler dağıtılacak, Câferdem Paşa Arnavut askerlerle kontrolü sağlamaya çalışacak, İmalât Meclisi Reisi Rasim Bey fedai grubu ile telgraf tellerini keserek dışarı ile haberleşmeyi önleyecek, Tophâne müftüsü Bekir Efendi de gereken desteği sağlayacaktı. Ferik Hüseyin Dâim Paşa ise 1859 yılında Kafkasya'dan İstanbul'a göç eden ve o sırada işsiz durumda bulunan Çerkezler'i kolaylıkla ikna ederek cemiyet saflarına alacaktı. Cemiyet, şeriat için çalıştığını ifade ederek ulemâ ve halkı da saflarına almayı planlamıştı. Cemiyet, şeriat için çalıştığını ifade ederek ulemâ ve halkı da saflarına almayı planlamıştı.

Alparslan Türkeş ve Fevzi Çakmak'ın Dedeleri de Darbeciydiler...

Hükümet, 13 Eylül tarihli darbe girişimini gece yarısına yakın saatlerde haber almıştır. Tophane-i Amire katiplerinden Arif Bey (Alparslan Türkeş'in dedesi Didon Arif Lakaplı) büyük bir tedbirsizlik yaptı. Serasker Rıza Paşa'ya giderek "Padişaha suikast yapmak için gizli bir cemiyetin kurulduğunu, Sultan Abdülmecid'in Tophane'ye gidişi sırasında birkaç kişinin yaylım ateşi açarak hükümdarı öldüreceğini, cemiyetin birkaç saatten buyana Tophane'deki Kılıç Ali Paşa Camii'nde toplantı halinde bulunduğunu ve kendisinin de bu cemiyetin mensubu olduğunu söylemiş ve Rıza Paşa'yı da kendi yanlarına çağırmıştır...

Serasker Rıza Paşa, darbenin sırları öğrenmek için onlardan görünerek her şeyi öğrendi ve hemen harekete geçti. Kılıç Ali Paşa Camii'ne baskın yapıldı ve toplantı halinde yakalanan 41 darbeci Bayezid'de bugün İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü olarak kullanılan "Seraskerlik" binasına götürülüp sorguya alındı, oradan da Çengelköy'deki Kuleli kışlasına kapatıldılar.

Bunlardan birisi de Mareşal Fevzi Çakmak Paşanın dedesi Tophane Müftüsü Hacı Bekir Efendidir. (Şekerci Hacı Bekir Efendi ile farklı kişilerdir) Darbeciler farklı cezalara çarptırıldılar ve değişik yerlere sürgün edildiler.

Tophane-i Amire katiplerinden Arif Bey (Alparslan Türkeş'in dedesi) Aslen Kayserili olmasına rağmen Kıbrıs'a sürgün edilmiş olduğundan dolayı Alparslan Türkeş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa doğumludur...

Babası Lefkoşa'da berberlik yapardı. Türkeş'in asıl adı Hüseyin Feyzullah'tır.

1933 yılında 16 Yaşındayken ailesiyle beraber İstanbul'a geldi. Kuleli askeri Lisesine kaydolmak istedi ama T.C. vatandaşı olmadıkları için okula kaydolamadı. İngiliz pasaportlu 9 Kıbrıslı çocukla birlikte vatandaşlık kayıtları Gn. Kur. Başkanı Fevzi Çakmak Paşa'nın emriyle tamamlandı ve yeni ismi Alpaslan Türkeş adıyla diğerleri ile beraber askeri liseye kaydı yapıldı. Bu bir Yahudi operasyonuydu. Fevzi Çakmak Yahudi idi.

1856 Islahat Fermanı ile gayrimüslimlere tanınan haklardan rahatsız olanların başlattığı bu girişim, gerçekleşmeden bastırıldığı hâlde, daha sonra Yeni Osmanlılar ve Genç Türkler unvanıyla ortaya çıkacak olan hareketler üzerinde etkili olmuştur. Nitekim Nâmık Kemal, Kuleli Vak'ası'nı bir hürriyet hareketi olarak yorumlamış, olayı düzenleyenlerin vekiller heyetince gizli şekilde muhâkeme edilmesinin Gülhane Hatt-ı Hümâyunu'ndaki hukukî esaslara aykırı olduğunu ifade etmiştir [10].

Gizli Örgütler ve Tarikatlar adlı kitabında Murat Şahin şöyle anlatıyor: "Yeni Osmanlılar Cemiyeti, 19'uncu yüzyıl Osmanlı siyasî tarihinde önemli etkilere sahip gizli bir teşekküldür. Bu gizli cemiyet 1865'te kurulmuş olsa bile, daha öncesinde farklı farklı yerlerde küçük gruplar hâlinde toplanıyordu. Cemiyet mensupları arasında Ziya ve Kemal Beyler, Ali Süavi, Mahmud Nedim Paşa'nın yeğeni Mehmed Bey, Reji komiseri Nuri Bey, sonradan Kudüs kaymakamı olan Reşad Bey, gazeteci Âgâh Efendi, Şinasi, Suphi Paşazâde Ayetullah Bey vardı. Abdurrahman Şeref'e göre cemiyetin ruhu ve reisi Mehmed Bey'dir. Kendisi de bu cemiyete 105 numara ile üye olan Ebuzziya'ya göre ise Nuri ve Reşad Beyler başkanlık görevini yerine getirmekteydiler. Cemiyet, kısa bir süre içerisinde 245 kişiye ulaşmıştı."

Cinayet, adam kaçırma, suikastler düzenleme faaliyetleriyle ün salan terörist Carbonari örgütü ile Yeni Osmanlılar neden temasta olsunlar? Murat Şahin'i okumaya devam edelim: "...1865 Haziran ayının bir pazar günü, Nuri, Reşad, Mehmed ve Ayetullah Beyler, aralarına Kemal'i de alarak Yeniköy'deki Ahmed Bey'in yalısına, oradan da Belgrad Ormanı'na gittiler... Ama daha da ilginç olanı; bu toplantıya katılanlar yanlarına Carbonari ve Leh Gizli Cemiyeti'ne dair kitaplar almışlardı. Bu kitaplar, onların daha önceden Carbonari'ciler ile temaslarının olduğunu göstermektedir."

Yani Carbonaricilik, bu örgüt liderlerinden Jean Pietri daha İstanbul'a gelmeden payitahta ulaşmıştı. Belgrad Ormanı'nda piknik yaparken kurulan Yeni Osmanlılar Cemiyeti ile Fransız istihbaratı da ilgileniyordu. Yeni Osmanlıların yine bunlar tarafından Avrupa'ya götürüldüğünü öğreniyoruz.

Bu arada siyasi ortam günden güne karışmakta, daha doğrusu karıştırılmaktaydı. Rumeli'de çıkan Sırp ve Bulgar isyanlarını bastırmak için kuvvet kullanan Osmanlı Devleti'ne Avrupalı devletler karşı çıkmaya

başladılar. Bunların amaçları, Osmanlı uyruğundaki gayrimüslimleri korumak bahanesiyle devletin iç işlerine karışmaktı. Gerçek hedefleri ise imparatorluğun yönetimine doğrudan müdahale etmek, bu imparatorluğu parçalayıp bölüşmekti.

Avrupalı devletlerin uyguladıkları müdahaleci politika yanında, onlardan yardım alan Hıristiyan azınlıkların kendi devletlerini kurmak için çıkardıkları isyanları bastırmakta Osmanlı ordusu zorlanıyordu. Osmanlı hariciyesinin başarısız olması, hükümetin de aciz kalması; bir kısım aydında, devleti kurtarmak için meşrutiyet rejiminin benimsenmesi görüşünün ortaya atılmasına yol açtı. Daha doğrusu, Yahudi ajanlar tarafından fikrî tuzaklara düşürülen çapsız zavallılar, böyle düşünmeye itildiler.

Ayaklanan Sırplar ve Karadağlılar, Osmanlı kuvvetlerini Aleksinaç'ta yenilgiye uğratınca duruma Rusya müdahale etti. İngiltere, Osmanlı'dan yana bir ağırlık koymayınca Bâbıâli, çaresiz Rus isteklerine boyun eğip mütareke yaptı. İngiltere, Balkan sorunlarının uluslararası bir konferansta görüşülmesini önerdi. Bunun üzerine, Osmanlı tebaasındaki Hıristiyan unsurlara tanınacak hak ve imtiyazları incelemek üzere İstanbul'da bir konferans toplanmasına karar verildi. İşte bu konferansa iştirak eden yabancı devlet mümessillerini tatmin etmek ve Hıristiyan tebaanın hakları konusunda bu ülkelere garanti vermek için bir anayasanın ve meşrutiyet rejiminin kabulü, Mithat Paşa ve arkadaşları tarafından uygun görüldü [11-12].

Serasker Hüseyin Avni Paşa, Şeyhülislam Hayrullah Efendi ve Devlet Bakanı Mithat Paşa, aslında padişaha ve onun monarşi yönetimine karşı olup meşrutiyet taraftarıydılar. İngilizler sayesinde Payitaht'ta üstün bir konum elde etmişlerdi. Sultan Abdülaziz, hükümdarlığı Osmanlı'nın çalkantılı dönemlerine denk gelen padişahlardan biriydi. Milletine üstün hizmetler yapmış, orduyu dönemin en modern silahlarıyla donatarak Devlet-i Aliyye'nin gücüne güç katmıştı. Bu hizmetleri yüzünden hedef haline geleceğini tahmin edemezdi. İngiltere ve Mason localarının devlete sızmış muhaliflere verdiği destekle tahttan indirildi. Birkaç gün sonra da esir tutulduğu Feriye Sarayı'ndaki odasında, iki elinin bilek damarları kesilmiş olarak ölü bulundu. 1865 yılına gelindiğinde, dış borçlar ödenemediğinden Osmanlı İmparatorluğu mali açıdan zor du-

rumda kalmıştı. Balkanlar'da Osmanlı aleyhtarlığı artıyor, Hıristiyan teröristler bağımsızlık istiyor ve Müslüman komşularını öldürüyorlardı. Bütün bu gelişmeler Sultan Abdülaziz'in iktidarını sarstı, muhalefeti heveslendirdi. Midhat ve Hüseyin Avni Paşalar, padişahı tahttan indirmek için harekete geçtiler.

Avrupa ülkelerine giden ilk Osmanlı İmparatoru Sultan Abdülaziz'dir. Padişah Abdülaziz, 21 Haziran 1867 Cuma günü seyahate başlar. 1 Temmuz 1867'de Paris'e giden Sultan Abdülaziz, daha sonra Londra'ya gider. 23 Temmuz 1867'de Londra'dan ayrılan Sultan Abdülaziz, İstanbul'a döner. Avrupa seyahati 47 gün sürmüştür. 1875 sonbaharında Sırbistan, Ege ve Akdeniz'deki adalarda, Mısır'da, Karadağ, Romanya, Bosna ve Hersek'te isyanlar patlak verir. Toprak kayıpları başlamak üzeredir. O dönemde yaşanan bir olay, toplumsal huzursuzluğu çok güzel yansıtır. "Selanik Vakası" olarak adlandırılan olay şöyledir: Resmî makamlara Müslüman olmak istediğini bildiren bir Bulgar kızı, Müslüman kadınlar gibi giyinerek trenle Avrathisar adlı beldeden Selanik İstasyonu'na gelir.

Ancak kızın amacını öğrenen ve bu davranışa karşı çıkan bazı Hıristiyanlar, olayı telgrafla Selanik'in Amerikan Konsolosluğu'na bildirir. Amerikan Konsolosu da istasyon çevresine Rum ve Bulgarlardan oluşan bir kalabalık yığar. Konsolosun buyruğuyla harekete geçen bu kalabalık, kendisini istasyondan hükümet konağına götürmekle görevli üç zaptiyenin elinden zorla aldıkları Bulgar kızının feracesiyle yaşmağını parçalar. Müslüman olduğunu haykıran kızın yardımına koşan birkaç Müslüman Türk dövülür ve kız, Amerikan Konsolosu'nun arabasıyla Amerikan Konsolosluğu'na götürülür. İstanbul'daki Abdülaziz muhalifleri, padişahı ve hükümeti, Bulgar kızını Amerikan Konsolosluğu'ndan almak için hiçbir şey yapmamakla suçlamaya başlar. Ertesi gün, bunu bir onur sorunu sayarak kızın hükümete teslimini isteyen Selanikli on bin kadar Müslüman Türk, "Saatli Cami" adıyla da anılan Selimpaşa Camii'nde toplanır. Öfkeli topluluk, Amerikan Konsolosluğu'nu basmak amacıyla yürüyüşe geçer. Topluluğu durdurmaya çalışan Fransız ve Alman konsolosları, adamlarıyla birlikte linç edilerek öldürülür. İşe karışan İngiliz Konsolosu, Bulgar kızını Amerikan Konsolosluğu'ndan alarak Osmanlı makamlarına teslim

eder. Böylece ortalık o gün için yatışır. Ancak, Rus Elçisi General İgnatiev başkanlığında büyük devlet elçileri İstanbul'da bir toplantı yaparak Osmanlı Devleti'ni kınarlar. Batılı devletler de karaya asker çıkarmak amacıyla Selanik limanına ortak bir filo gönderir. Rusya, Avusturya ve Almanya, İngiltere ve Fransa'nın da onayını alarak, Türkiye'ye müdahale etmek amacıyla 31 Ocak 1876'da bir nota verir. Baskı altında kalan Sadrazam Mahmut Nedim Paşa, Avrupa kamuoyunu yatıştırmak amacıyla Selanik'te düzenlenen gösterilere katılan Müslüman Türklerden altı kişiyi idam ettirir. Gösterilere katılanlardan bazılarını cezalandırır ve Selanik Valisini görevden alır. Ancak Selanik'teki Müslüman Türk gösterileri daha da artar. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarındaki ayrılıkçı hareketler, İstanbul'da huzursuzluk yaratmıştır.

Muhalefet, isyanların her ne pahasına olursa olsun bastırılmasını, hükümetin Rusya ve Avrupa'ya ödün politikasına son vermesini istemektedir. İstanbul'daki Rus Elçisi General İgnatiyef'in düzen ve denetimi altında, 2 Mayıs 1876'da Bulgarlar ayaklanır. İsyan kısa sürede Makedonya'ya yayılır. Serasker Hüseyin Avni Paşa, Askerî Mektepler Nazırı Süleyman Paşa, Şura-yı Devlet Reisi Redif Paşa, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin lideri Mithat Paşa ve Şeyhülislam Hayrullah Efendi'den oluşan bir grup, yalan haberler yayarak olayları çarpıtır ve Harbiye ile medrese öğrencilerini Padişah Abdülaziz'e karşı kışkırtır. Avrupa'nın ve Rusya'nın Osmanlı İmparatorluğu'nun iç işlerine müdahalelerine tepki duyan öğrenciler, 9 Mayıs 1876 Pazartesi günü eyleme geçer. Fatih Camii medreselerinde eğitim gören 250 öğrenci, dersleri bırakma kararı alır. Kısa zamanda sayıları 5 bine ulaşan öğrenciler, gösteri yürüyüşleri ve mitingler yapmaya başlar.

10 Mayıs 1876 günü, miting yapan Fatih, Süleymaniye ve Beyazıt medreselerinin öğrencileri, o sırada yolu oradan geçen Padişahın büyük oğlu İzzettin Efendi'yi durdurur ve ona, "Git babana söyle, Sadrazam Mahmut Paşa ile Şeyhülislam Hasan Fehmi Efendi'yi görevden uzaklaştırsın," derler. O dönemin yüksek eğitim kurumları olan Müslüman üniversitelerinin/medreselerin yoğun olduğu Fatih semtinde sürekli gösteriler yapılmaktadır. 11 Mayıs 1876 Çarşamba günü, Padişahın ikametgâhı Yıldız Sarayı önünde biten bir yürüyüş düzenlenir. Dezenformasyonla, yani yalan

yanlış bilgilerle mücadele etmenin bir yolunu bulamayan Sadrazam Mahmut Nedim Paşa, basına sansür koyar. Talebenin isyanı, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin liderleri Mithat Paşa, Ziya Bey ve bazı medrese hocaları tarafından yönetilmektedir. Hadise, mason veliaht 5. Murad Efendi tarafından da takip edilmektedir. Talebenin silahlandırılması için gereken para, 5. Murad'ın sarrafı Rum Hristaki'den alınır. 12 Mayıs mitinginden önce öğrencilere 15 bin tüfek ve tabanca dağıtılır. Bu öğrencilere, "Mahmut Nedim Paşa'nın sadrazam olarak devam etmesi halinde Rus askerlerinin İstanbul'a geleceği" hakkında propaganda yapılmaktadır. Muhalefet, Rus Elçisi İgnatiyef'e yakınlığından ötürü Sadrazam Mahmut Nedim Paşa'ya "Nedimof" demektedir.

Fatih, Süleymaniye ve Beyazıt Medreseleri öğrencileri-ki sayıları on bin kadardır ve hepsi silahlıdır-12 Mayıs 1876 Perşembe günü Fatih Meydanı'nda toplanır. Yapılan konuşmalarda şunlar dile getirilir: "Devlet ve memleketin hukuk ve istiklali düşmanlarca çiğnendiği bir zamanda derslerle uğraşmak dine ve ulusal onura uygun değildir. Öğrenim ve bilimsel çalışma ancak huzur ve sükûn içinde olabilir. Böyle fitne ve karışıklık, ayrıca iç ve dış savaşın yaşandığı bir zamandayız. Bundan ötürü ders okuyamayız. Memleketin içinde bulunduğu felaketlere bir çare bulacağız." Cağaloğlu'nda bulunan Seraskerlik ve Sadrazamlık binası Babıâli önüne giden öğrenciler, "Sadrazamı istemeyiz", "Şeyhülislam'ı istemeyiz" diye bağırmaya başlarlar. Babıâli'yi silahlı olarak kuşatır ve geceyi topluca orada geçirirler. 13 Mayıs 1876 Cuma günü sabahleyin, Şeyhülislam azledilir.

Öğrenci isyanı hakkında yeni hükümet, 16 Mayıs 1876 Pazartesi günü, "Bab-ı Vâlâ-yı Fetvâpenâhî" namına aşağıdaki ihtarı gazetelerde neşreder: "Öğrencilerin içinde şu arada bazı yasadışı hareketler yapıldığı işitilmektedir. Her toplulukta, cehalet yüzünden o topluluğa yakışmayan hareketlere meydan verecek küstah kimselerin olduğu yadsınamaz ise de talebe sınıfı ulemadan olduğundan, diyanet işleri iktizasınca... talebeye bazı ihtar ve tenbihlerde bulunmaya lüzum görüldü. Âdâb-ı insaniye ve İslamiye dışına çıkmamak lazımdır. Yukarıdaki tenbihler hilafına hareket edenler her hâlde mesul olacaklardır."

Bu ihtara rağmen öğrenciler, 17 Mayıs 1876 Salı günü Beyazıt ve Fatih

meydanlarında yeniden silahlı olarak gösteri tertip eder. Toplantıda yapılan konuşmalarda tepkilerini şöyle dile getirirler:

> "Her tarafta ehl-i İslam, Hıristiyanların sürekli hakaretlerine ve ezalarına karşı bir şey yapamıyor. Buna sebep olan hükümet yetkililerini ortadan kaldırmak, şer'an cümlemize vazife-i zimmettir."

Bu şekilde nutuklar atan öğrenciler, yeniden Cağaloğlu'ndaki Babıali'ye doğru yürüyüşe geçer. Amaçları, Sadrazam Mahmut Nedim Paşa'yı Babıali önünde asmaktır. Bu galeyan kısa zamanda İstanbul'un her tarafına yayılır. Talebenin gelişini haber alan Mahmut Nedim Paşa, sadrazam mührünü almak maksadıyla gelen Mabeyinciye, "Bunlar beni parçalarlar," der ve kunduralarını bile giymeye vakit bulamadan yalınayak olarak kaçar.

Başbakan Mahmut Nedim Paşa'nın kaçtıktan sonra ne yaptığı hakkında iki iddia öne sürülmektedir:

Bir iddia, İran Sefarethanesi'nin alt tarafındaki sokaktan kaçarak yalısına, diğer iddia ise Babıali'nin arka kapısından gizlice çıkarak 100 metre ötedeki İran Sefareti'ne sığındığı yönündedir.

Neticede Mahmut Nedim Paşa sadrazamlıktan uzaklaştırılır. Gösterilerin asıl maksadı, Mithat Paşa'yı sadrazamlığa getirmektir. Fakat Mütercim Rüştü Paşa sadrazam yapılır.

16 Mayıs günü hükümetin yaptığı ihtara cevap olarak, Fatih Medresesi öğrencilerinden yirmi kişinin imza ve mührünü taşıyan bir açıklama, 20 Mayıs 1876 Cuma günü gazetelere gönderilir.

Açıklama şöyledir:

> "Vakit gazetesinin 241 numaralı nüshasında bizlere hitaben, padişahın emriyle hareket eden Şeyhülislam Hazretleri'nin ilânnamesini gördük. Ve fakat şu günlerde aşağılık bazı kimseler, talebemizin kıyafetine girip ötede beride bazı uygunsuz hâller vukua getirdikleri ve hatta yapılan gösterilerde o kimselerden birkaç nefer tutulup zabtiyeye teslim olunduğu beyan olunmaktadır. Ve bu babda Bab-ı Valâ-yı

> Fetva memurlarıyla Zabtiye Nezareti Celilesi'nin nazar-ı dikkatini celb ve davet ederiz."

İngiliz donanması, İstanbul'a girmek üzere 24 Mayıs 1876 Salı günü Çanakkale'nin Beşike limanında hazır beklemektedir.

Komünist ideolojinin fikir babası Karl Marks, Mithat Paşa'nın 1876 darbesi hakkında 25 Mayıs 1876 Çarşamba günü yakın arkadaşı Friedrich Engels'e yazdığı mektubunda şunları belirtir: "Hatırlarsın, bir süre önce Osmanlı İmparatorluğu hakkında konuşurken sana Türkiye'de (Kur'an'a dayanan) bir Puriten Türk Partisi'nin çıkma ihtimalinden söz etmiştim. İşte gerçekleşti."

29 Mayıs 1876 Pazartesi günü, Padişah Abdülaziz hakkında "Umuru siyasetten bihaber, devlet mülkünü tahrip edip bu tutumu ile bekayı mülk ve millet için mevcudiyeti muzır olup, hal'i caiz olduğuna" dair yeni Şeyhülislam'ın fetvası alınır.

30 Mayıs 1876 Salı günü, Harbiye Okulu öğrencileri başlarında Süleyman Paşa olduğu hâlde, Taşkışla ve Gümüşsuyu kışlalarında bulunan askerler de İstanbul Komutanı Refik Paşa'nın emrinde harekete geçer.

Askerî Mektepler Nazırı Süleyman Paşa, Harbiye Okulu öğrencilerine şöyle hitap eder:

> "Arkadaşlar, devlet ve millet bu gece sizden büyük ve mukaddes bir hizmet istiyor. Padişahımız, memleket idaresini en büyük düşmanınız olan Rusların eline teslim etmiştir. Bu suretle Sefir General İgnatiyef her şeye amil olmaya başlamıştır. Memleketi bu dereceye indiren padişahın hal'ine, ulema ve rical-i devlet karar vermiştir. Ve bu hizmetin icrasını bizlere havale eylemiştir. Biz de şimdi müştereken saraya giderek bu vazifeyi yerine getireceğiz."

Öğrenciler hep bir ağızdan "Hazırız, gideriz," diye bağırır.

Harbiye Okulu öğrencileri, kumandanlarının nezareti altında Gümüşsuyu kışlası yolu ile Dolmabahçe önüne gelir. Sarayın her tarafı öğrenci ve askerle kuşatılır. Okuduğunuz gibi medrese öğrencileri, Harp Okulu öğrencilerinin yanında yer almıştır.

Süleyman Paşa, Padişah Abdülaziz'i zor kullanarak Yıldız Sarayı'ndan alıp, rıhtımda bekleyen sultan kayıklarından birine bindirir ve Topkapı Sarayı'na gönderir. Sultan Abdülaziz, yarım asır önce III. Selim'in Topkapı Sarayı'nda katledildiğini hatırlayınca naklini ister. Ertesi gün, 1 Haziran 1876 tarihinde esir tutulduğu Feriye Sarayı'ndaki odasında her iki bileğinin de damarları kesilerek öldürülür. Katiller padişahı öldürürken makas kullanmıştır.

30 Mayıs 1876 Salî gecesi, öldürülmesinden iki gün önce, Sultan Abdülaziz'in istifa ettiğini bildiren uydurma bir açıklama okunmuştur.

Bu açıklamanın hemen ardından, Yeni Osmanlılar Cemiyeti liderlerinden Namık Kemal'in öğrencisi olan Beşinci Murad tahta çıkarılır. Fakat mason padişah Beşinci Murad'ın iktidarı, tedavi edilemez bir deli olduğu ortaya çıktığı için çok kısa sürer. İlk kez 1859 tarihinde Kuleli Vak'ası ile denenen ve başarısız olan askerî darbe, bu defa başarılı olur.

Tercüman-ı Ahval gazetesi sahibi Agah Efendi ile talebelerden Yunus Kadri ve Fehmi Efendiler, öğrenci olayları yaratma ve sokak hareketlerini çekip çevirme işinde büyük rol oynarlar.

İsmail Kemal, Hasan Fehmi, Köse Raif, Rıfat Bey ve daha birçok münevver, bu Talebe-i Ulûm kıyamını destekler ve medreselere girmemeleri için kışkırtmada bulunurlar.

Talebe kıyamından maksat, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin lideri Mithat Paşa'yı sadrazam yapmaktır. Bu temin edilemez. Mütercim Mehmet Rüştü Paşa dördüncü defa sadrazam olur. Hasan Hayrullah Efendi şeyhülislam ve Hüseyin Avni Paşa da serasker (genelkurmay başkanı) yapılır. İlk önce Meclis-i Vükelâ'ya memur edilen Mithat Paşa, 6 Haziran 1876'da Danıştay Reisi olur.

Bu vaka Avrupa gazetelerini fevkalade alâkadar etmiş; İngiliz ve Fransız matbuatı Mithat Paşa'yı methederken, Rus neşriyatı Mahmut Nedim Paşa'yı över ve Mithat Paşa'ya aleyhtar olur.

Cumhuriyet yönetimini ilân edeceği söylenen Mithat Paşa, 19 Aralık 1876'da ikinci defa sadrazamlığa getirilir. Kanun-i Esasi, yani ilk anayasa, 23 Aralık 1876'da ilan edilir.

20 Ekim 1990 Cumartesi günü Milliyet gazetesinde yayımlanan söyleşisinde Süleyman Demirel, bu olay hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Sokak, Osmanlı devrinden beri çalışır. 27 Mayıs'ta da çalışmıştır. 12 Mart döneminde de çalışmıştır. Sokak, genellikle iktidar değişiklikleri getirir. Onun için kullanılagelmiştir. 1876'lı yıllarda Abdülaziz'in tahttan indirilmesine kadar giderek, Talebe-i Ulûm Hareketleri, daha sonra gençlik hareketi olarak sokağa konulmuştur. Üniversite gençliği olması şart değildir. Bu sokak hareketlerinin arkasından da iktidarlar değişmiştir," der.

Sokak hareketini kullanarak iktidarı devirme operasyonu, son olarak Gezi Ayaklanması ile denendi. Ama askerin darbe yapmaya niyeti yoktu veya o sırada orduyu kullanan otorite kararsız kaldı [13].

Abdülaziz'i tahttan indiren darbecilerin farklı hesapları vardı. Midhat Paşa'nın da içinde bulunduğu bu Yeni Osmanlıların amacı, meşruti bir monarşi, yani İngiltere tipi parlamenter bir sistem kurmaktı. Abdülaziz, bu sisteme engel olarak görülüyordu.

Sultan Abdülaziz, orduyu dönemin en modern silahlarıyla donatmış, donanmayı ise İngiltere ve Fransa'dan sonra dünyanın üçüncü büyük gücü hâline getirmişti. 450 kilometre uzunluğundaki demiryollarını üç katına çıkarmıştı.

Sultan Abdülaziz'in kızı Nazime Sultan, cinayetin görgü tanığıydı. Anlattıkları, Beyrut'ta yayınlanan El-Hayat Gazetesi'nde 1940 yılında "Osmanlı Sultanı Abdülaziz'in Vefatındaki Esrar, Kızının Şahitliği ile Dağılıyor" başlığıyla basıldı. Nazime Sultan'ın anlattıklarının tercümesi şöyledir:

"Kuşkusuz, babamın intihar ederek vefat ettiğine hükmedenler aldatıcılardır. Ben, babamın öldürülüşüne bizzat kendi gözlerimle şahit oldum. Gördüklerim şundan ibarettir: Bir gün babam, sarayın salonlarından birinde oturuyordu. Ben de hemen yanı başında idim. O zaman 10 yaşında idim. Birden yanımıza pehlivan gibi sekiz adam girdi. Kuvvetli ve kötü niyetli oldukları belliydi. Babam, onları görünce kötü niyetli olduklarını anladı. Kurtulmaya çalışarak ayağa kalktı.

Adamlar ilerlemeye başladılar. Bir taraftan da babamdan gelecek bir mukavemete karşı ihtiyatla hareket ediyorlardı. Babam, büyük cüsseli, sağlam bünyeli ve güçlü pehlivanlardandı. Birkaç oyuna getirme teşebbüsünden sonra, babam adamlardan uzaklaşarak sarayın bir üst katına çıkan seyyar merdivenin olduğu yere ulaşmayı başardı. Ancak oraya

varınca şaşırdı kaldı. Çünkü merdiven yerinde yoktu. İhtiyat olsun diye komplocular onu kaldırmışlardı. Sonra durdu ve yüksek sesle haykırdı: 'Burada merdiven vardı. Onu kim aldı?' Bu soruyu tekrar tekrar sordu. Telaşla sarayın salonlarında dolaşmaya başladı. Adamlar da arkasından onu takip ediyorlardı. Gördüğüm bu sahne beni korkuttu.

Babamın Katillerini Gördüm

Kapılardan birinin örtüsünü kendime siper ederek olup biteni izlemeye başladım. Nihayet adamlar, babamın şiddetli mukavemetinden sonra onu bir köşeye sıkıştırarak ele geçirdiler. Sonra sırtüstü yatırdılar. İkisi sağ koluna, ikisi sol koluna, ikisi sağ ayağına, ikisi sol ayağına oturdular. İçlerinden biri, bir ustura ile iki elinin atardamarlarını kesti. Çok kan kaybedinceye kadar üzerinden inmediler. Babam bu hâl üzerine ruhunu teslim etti. Sonra onu, pencerelerden birinin perdesine sardılar. Girişteki karakola götürdüler. Midhat Paşa da orada idi. Babama karşı niyetlerinin kötü olduğu baştan belliydi. Zira, babam hal edildikten sonra münadileri mahallelere gönderip 'Sultan Abdülaziz öldü. Sultan Murad onun yerine geçti' diye nida ettirdiler.

Ben, babamın hükümlerinde hatasız olduğunu iddia etmiyorum. Zira, hata yapmayan ancak Allahü Teâlâ'dır. Fakat şunu kati olarak ifade edebilirim ki babam, ülkesinin sadık bir hizmetkârı idi. Milleti için çok şeyler yaptı. Orduyu kuvvetlendirdi. Osmanlı donanmasını dünyanın ikinci donanması yaptı. Güzel ahlaklı, yumuşak huylu ve tövbekâr bir insandı. Edip ve kâtipti. Resmî yazıları birer edebî eser parçasıydı. Arap ve Fars edebiyatını çok iyi bilirdi. Mahir bir ressam idi. İstirahat vakitlerini zaman zaman Dolmabahçe Sarayı'ndaki Boğaz'a nazır hususi odasında geçirirdi. Babama haksızlık ettiler..."

Sultan Abdülaziz, 1867'de Avrupa seyahatine çıktığında yanında Veliaht Murad'ı da götürmüştü. İngiliz Veliahdı Prens Edward, liberal fikirleri sebebiyle Murad Efendi'ye ilgi göstermiş, masonluk hakkında bilgi vererek teşkilata girmesini tavsiye etmişti. 1872'de Edward'dan Murad Efendi'ye mason olması için bir teklif geldi. Mektup, Prodos Locası Üstad-ı Azamı Kleanti Skaliyeri tarafından, özel doktoru mason olan Ka-

polyon aracılığıyla ulaştırılmıştı. Bunun üzerine Veliaht Murad Efendi, Dolmabahçe Sarayı'nın tenha bir odasında yapılan basit bir törenle mason yapılarak adı geçen locaya kaydedildi. Kurbağalıdere'deki köşkünde veya Mısır seyahati sırasında mason olduğu da rivayet edilir [14].

Çerkes Hasan İntikam Alıyor...

Çerkes Hasan (1850- 17 Haziran 1876), Çerkes kökenli bir Osmanlı subayıdır ve Padişah Abdülaziz'in kayın biraderidir. Mithat Paşa ve Hüseyin Avni Paşa'yı Abdülaziz'i tahttan indirerek öldüren askeri darbecilerden intikam almak amacıyla 15 Haziran 1876 tarihinde hükümet toplantısını tek başına basmıştır. Darbeden sonra Savunma Bakanı olan Hüseyin Avni Paşa'yı ve Dışişleri Bakanı Raşit Paşa'yı, 2 asker ve bir hizmetçiyi öldürmüş, Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşa ve bir zaptiye neferini yaralamıştır. 17 Haziran 1876 tarihinde sabaha karşı idam edilmiştir.

Çerkes Hasan'ın ablası Neşerek Hanım, Sultan Abdülaziz›in karısıydı. Neşerek Hanım, kocasından bir hafta sonra, 11 Haziran'da nasıl olduğu bilinmeyen bir şekilde ölmüştür. Çerkes Hasan, hükümet toplantısını basarak hem eniştesinin hem de ablasının öcünü almıştır.

Hasan Bey, askeri idadi (lise) ve Harbiye (Harp Okulu) tahsilini tamamlamış ve vakadan dört yıl önce mülazım (teğmen) olmuştur. Binicilik ve silahşorlukta olağanüstü maharetiyle tanınan bir isimdir. Avrupa'dan silah alımlarını deneyerek atış alanında da nişan atmıştır. Bazen oraya gelen Serasker Hüseyin Avni Paşa da, "Sen iyi vuruyorsun, at vur" diyerek Hasan Bey'i teşvik etmiştir. O dönemde Harbiye mezunlarından 6. Ordu'ya gitmek isteyenlere yüzbaşılık verilmiş, Çerkes Hasan da Bağdat'a gitmeye talip olmuştur. 1873'te yüzbaşılığa terfi etmişse de saraya olan mensubiyetini kullanarak İstanbul'da kalmıştır. Dar-ı Şura ve hassa müşirliği yaverliklerine, ayrıca Şehzade Yusuf İzzettin Efendi'nin yaverliğine atanmıştır.

Hüseyin Avni Paşa, 1873'te, Çerkes Hasan'ın yüzbaşılığa terfi etmesine ve Bağdat'a gitmemesine kızmış ve onu Bağdat'a göndermeye çalışmıştır. Ancak Hasan Bey'in kayınbiraderi Sultan Abdülaziz, Hüseyin Avni Paşa'nın bu teşebbüsünü engellemiştir. Hiddetli bir genç olan Çerkes Hasan, Sultan Abdülaziz'in oğlu Yusuf İzzettin Efendi'nin huzurunda bu mesele dolayısıy-

la Hüseyin Avni Paşa'nın üzerine yürümüştür. Bu olayı unutmayan Hüseyin Avni Paşa, 30 Mayıs Darbesi'nden sonra Çerkes Hasan'ı Bağdat'a tayin etmiş ve sıkı takibe aldırmıştır. Hasan Bey, özür dileyerek Bağdat'a gitmeyi kabul etmiş ve serbest bırakılmıştır. Ancak, zihninde intikam planları yapıyordu.

Suikast planını hazırlayan Çerkes Hasan, yanına 6 tabanca ve bir Çerkes kaması alarak 15 Haziran akşamı Hüseyin Avni Paşa'nın Kuzguncuk'taki konağına gitmek üzere yola çıkmıştır. Konaktaki görevlilere Hüseyin Avni Paşa'ya özür dilemek için geldiğini söylemiştir. Ancak görevliler, Paşa'nın Midhat Paşa'nın Tavşantaşı'ndaki konağında düzenlenen Kabine toplantısına gitmiş olduğunu söylemişlerdir. Normalde Bab-ı Ali'de yapılan kabine toplantıları, Balkan krizi nedeniyle konaklarda yapılmaya başlanmıştır. O gece sıra Midhat Paşa'nın konağındadır.

Sultan Abdülaziz'in 30 Mayıs 1876'da askeri darbe ile tahttan indirilmesi ve 4 Haziran'da öldürülmesi Çerkes Hasan'ı derinden etkilemiştir. Ayrıca 30 Mayıs'ta Sultan Abdülaziz ile birlikte, kayıkla Topkapı Sarayı'na götürülürken askerler tarafından mücevherleri çalınan ve hakarete uğrayan ablası Neşerek Kadınefendi'nin, 11 Haziran'da vefat etmesi, darbecilere karşı duyduğu nefretin artmasına neden olmuştur. Tam bu sırada yakın arkadaşı Yarbay Osman Bey, Çerkes Hasan'a darbeci Bakanlara suikast düzenleme planını anlatmıştır. Çerkes Hasan, "Tamam" diyerek intikam planına onay vermiş, fakat bu intikamı Yarbay Osman değil, kendisinin alması gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü o, Sultan Abdülaziz'in kayınbiraderi ve yaveridir.

15 Haziran gecesi Çerkes Hasan, altı tabanca ve bir Çerkes kamasıyla Midhat Paşa'nın konağındaki kabine toplantısına hızla daldı. İlk olarak Hüseyin Avni Paşa'yı hedef aldı ve "Davranma Serasker" diye bağırdı. Ancak Hüseyin Avni Paşa tabancasına davranınca ona bir kez ateş etti. Bu sırada Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşa, Hasan Bey'in silah tutan eline sarılarak onunla boğuşmaya başladı. Diğer bakanlar ise odalarına kaçarak ölümden kurtuldular. 2 kez vurulan Hüseyin Avni Paşa (muhtemelen şok etkisiyle) silahını çekemeyerek yerde sürünmeye başlamış, Kayserili Ahmet Paşa ise Hasan Bey'i itekleyerek sofaya çıkarmıştır. Çerkes Hasan, sağ elindeki Çerkes kamasıyla Kayserili Ahmet Paşa'yı kulağından ve kolundan yaralamış, Ahmet Paşa daha fazla dayanamayarak yere düşmüştür. Hasan Bey, asıl hedefi olan

Hüseyin Avni Paşa'nın karnını yardıktan sonra, onu parçalamıştır. Ayrıca, Hariciye Nazırı Raşit Paşa'yı da vurmuş ve öldürmüştür.

Çerkes Hasan, bakanları tehdit ederek kapıları açmaya çalışmış, ancak iki bakan her kapıda karşılık vermiştir. Kayserili Ahmet Paşa'yı teslim etmeleri gerektiğini söylemişse de, teslim edilmemiştir. O esnada Midhat Paşa'nın hizmetçilerinden Ahmet Ağa, Hasan Bey›in arkasından bıçakla saldırmış ancak başarılı olamayarak Hasan Bey›i gözünden vurmuştur. Olayın sonunda, Çerkes Hasan, 5 kişiyi öldürmüştür: Serasker Hüseyin Avni Paşa, Hariciye Nazırı Raşit Paşa, Midhat Paşa›nın hizmetçisi Ahmet Ağa, bir zaptiye neferi ve sadaret yaverlerinden Şükrü Bey.

Çerkes Hasan, Sonrasında Yakalanmış ve 17 Haziran 1876'da İdam Edilmiştir.

Çerkes Hasan Bey'in hikayesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde önemli bir dönüm noktasını ve askeri darbelerle ilişkili derin öfkeleri yansıtmaktadır. İngiliz Büyükelçisi Sir Henri Eliotte'nin Midhat Paşa hakkında sorduğu soru, uluslararası ilişkilerdeki bilgi akışının ne kadar hızlı ve etkili olduğunu gösteriyor. Çerkes Hasan'ın teslim olduktan sonra doktorları geri göndermesi, sonunun yaklaştığını bilmesinin bir işaretiydi ve bu, onun kararlılığını ve içsel huzursuzluğunu yansıtıyordu.

Çerkes Hasan'ın idamı, Sultan II. Abdülhamid'in tahta geçişiyle beraber yaşanan değişimle birlikte kayda değer bir siyasi ve sosyal olay haline gelmiştir. Sultan Abdülhamid'in, Çerkes Hasan'ın asıldığı ağacı kestirip kabrini yaptırması, hem adaletin hem de anıların şekillendirilmesi noktasında dikkate değer bir adım olmuştur. Ayrıca mezar taşındaki yazı, onun fedakarlığını ve ölümünü anlamlandırmak adına önemli bir hatırlatıcı olarak kalmıştır.

Bu olay, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki derin siyasî çatışmaların, bireysel öfke ve intikam duygusuyla nasıl şekillendiğini de gözler önüne seriyor. Çerkes Hasan Bey'in öldürülmesinin ardındaki sebepler, sadece bir askeri darbenin sonuçları değil, aynı zamanda kişisel hesaplaşmalar ve ailenin uğradığı acıların bir yansımasıydı [15-16].

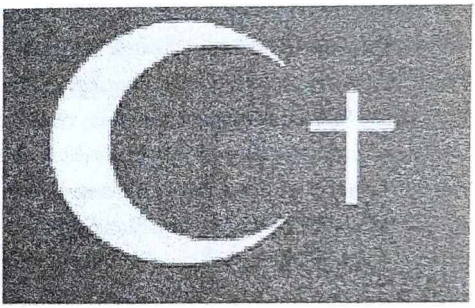
Ve Abdülhamid Tahta Çıkıyor

Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesinin ardından Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan değişiklikler, siyasi mücadelelerin ve kişisel hırsların derin izlerini taşımaktadır. V. Murad'ın akli rahatsızlıkları nedeniyle tahttan indirilmesi, yerine II. Abdülhamid'in gelmesiyle yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmiştir. II. Abdülhamid, meşrutiyetin ilan edilmesi gerektiği düşüncesini taşımaktaydı ve bu görüşünü hayata geçirmek için harekete geçti. Anayasa hazırlama sürecinin başına Mithat Paşa'yı getirdi ve 23 Aralık 1876'da Kanun-i Esasi ilan edildi.

Ancak Mithat Paşa'nın siyasi manevraları ve büyüklük kompleksi, Sultan Abdülhamid ile arasındaki ilişkiyi karmaşıklaştırmıştı. Mithat Paşa, Padişah'ı kendi üstü olarak görmekteydi ve bir süre sonra Padişah ile sadrazam arasında yetki kavgaları patlak verdi. Bu anlaşmazlıklar, II. Abdülhamid'in Mithat Paşa'ya karşı daha sert bir tutum almasına neden oldu. 5 Şubat 1877'de Mithat Paşa, sadece görevden alınmakla kalmadı, İstanbul'da bile kalmasının tehlikeli olduğu düşünüldü. Abdülhamid, Mithat Paşa'yı Sultan Abdülaziz'in ölümüne yol açan darbeden sorumlu tutarak mahkemeye verdi.

Mithat Paşa'nın devlet sırlarını ifşa etmesi, rakı sofralarındaki politik söylemleri ve "Al-i Osman" yerine "Al-i Mithat"ın gelmesi fikri, onun ne kadar cesur ve tehlikeli bir figür haline geldiğini gösteriyordu. Rakı sofralarında söylediği bu sözler, Osmanlı'daki toplumsal huzursuzlukları daha da derinleştirmişti. Mithat Paşa'nın paralel bir ordu kurması ve Bosna-Hersek'teki Türk bayrağını değiştirme emri, onun yönetim tarzının ve kişisel hırslarının bir göstergesiydi.

Sonunda Mithat Paşa'nın sürgüne gönderilmesi, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yönetim kargaşasının bir sonucu olarak kabul edilebilir. Bu olay, Osmanlı'da güç mücadelesinin nasıl zaman zaman aşırıya kaçtığını ve devletin geleceği adına ciddi tehditler oluşturduğunu bir kez daha gözler önüne seriyor.

Mithat Paşa Osmanlı Bayrağındaki Yıldızı kaldırıp Haç Koydurmuştu...

Mithat Paşa, terör örgütü İttihat ve Terakki'nin öncüsü olarak bilinir ve İngiliz ajanı olduğu iddiaları vardır. Ayrıca, AB'nin ilk komiseri sayılabilir. Sadrazam Mithat Paşa, Osmanlı sancağındaki hilalin yanına haç koydurması, Harp Okulu'na Hıristiyan kabul edilmesi gibi kararlarıyla Avrupa Birliği'nin ilk komiseri olarak görülmüştür.

Mithat Paşa, Osmanlı'dan sürgün edilmeden önce, İzzettin vapuruna bindirilmeden önce, "Eğer beni gönderirseniz, alimallah memleket mahvolur. Allah rahmet eylesin bu millete..." diyerek, kendi hayatıyla milletin hayatını bir tutmuş ve İngiliz donanmasının İstanbul'a üç gün içinde geleceğini öngörmüştü. Devlet adamı olarak hizmetleri ve Taif'te boğdurulması ayrı bir değerlendirme konusudur. Ancak, Fransa Konsolosluğu'na sığınan ve iltica eden tek sadrazam olması, Osmanlı sancağındaki hilalin yanına haç koydurması, Hıristiyanlardan müteşekkil birlikler oluşturması, Harp Okulu'na Hıristiyan alınması gibi sarsıcı kararları savunarak neredeyse Avrupa Birliği'nin ilk komiseri olmuştur.

Avrupa'nın Birinci Meşrutiyet'e getirdiği yaptırımların, azınlıkların hâkimiyetindeki Meclis-i Mebusan'ın oluşumunu sağladığı unutulmamalıdır. 13 Aralık 1877'deki ikinci dönem çalışmalarında 56 Müslüman

mebusa karşılık 47 gayrimüslim mebus yer almıştır. Müslüman mebuslar ise Arap, Abaza, Çerkes, Boşnak, Arnavut ve Kürtler'den müteşekkildi. Genel anlamda Türk mebuslarının sayısı yüzde ellinin altına düşmüş ve millilik vasfı taşımayan bir teşri organı oluşmuştur. Bu yapı altında çeşitli din ve milletler, kendi dillerinin resmi dil olmasını talep etmiş ve icraya müdahale ederek "istiklal" istemek noktasına kadar gitmişlerdir.

Avrupa ülkeleri, dışarıda Osmanlı'ya destek verirken, içerde başta Mithat Paşa olmak üzere çok sayıda işbirlikçi harekete geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin azınlıklara mahsus uyguladığı sistem, Avrupa'nın isteğiyle neredeyse Türkleri azınlık durumuna düşürmüş ve "millet mefhumu" ortadan kalkmıştır. Bu durum, Avrupa'nın Osmanlı halkı ve hakları konusunda siyasi ve askeri müdahalelerini genişletmesine yol açmıştır.

HAÇ NEREDEN ÇIKTI?

Bosna-Hersek meselesi nedeniyle Avusturya Hariciye Nazırı Kont Andrassy, hilal ile salibin bir bayrakta birleşemeyeceğinden bahsetmişti. Bu açıklama, hem Avrupa'yı körüklüyor hem de Osmanlı'yı zora sokuyordu. Avusturyalı kontun bu açıklamasının ardından Osmanlı tarihinde daha önce görülmeyen bir olay yaşandı. Mithat Paşa, Türk bayrağına bir haç ilave ettirerek, Hıristiyanlardan bir gönüllü taburu kurdurmuş ve bayrağı İstanbul sokaklarında dolaştırarak Niş'e göndermişti.

HIRİSTİYAN KULÜPLERİ

26 Ağustos 1877'de, cumhuriyetçiler adına dört Fransız, "Altes Paşa Hazretlerine, Osmanlı İmparatorluğu Eski Sadrazamı" diyerek Mithat Paşa'ya bir mektup göndermişlerdi. Paşa'nın ülke yönetimini yeniden ele alması nedeniyle bir araya gelen Fransızlar, "Cumhuriyetçi ve Yurtsever" olarak hem tebriklerini sunmuş hem de bazı dileklerde bulunmuşlardır. Mektupta şu ifadeler yer alıyordu: "İslamiyet'in uzun zamandır kabul edip uyguladığı dini hoşgörü ve toplumların bir arada yaşaması gibi ana prensibe olan saygısı sonucu, Osmanlı İmparatorluğu'nda din ve vicdan hürriyetinin var olması, bu imparatorluğun ayakta kalmasının en önemli gerekçesidir ve egemenliği altında bulunan mil-

letlerin yaşamları ile de tamamen bağdaşmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu aynı gerekçe ile Avrupa topluluğundaki yerini de korumalıdır."

MİTHAT PAŞA KİMDİR?

1822'de İstanbul'da doğdu. Rusçuklu Hacı Ali Efendi'nin oğludur. Öğrenimin bitiminden sonra Sadaret Mektubi kalemi ile göreve başladı ve Suriye Valiliğinde Tahrirat 2'nci katipliği ve Konya Valisi'nin divan katipliğini yaptı. Aynı görevle Kastamonu'ya atanarak Başkatipliği yükseldi ve 1851'de Bağdat müfettişliğine atandı. 1852'de Meclis-i Vala 2'nci katipliği, Rumeli müfettişliği ve Bursa müfettişliği yaptı. 1857-58 arasında Avrupa inceleme seyahatine çıkan Midhat Paşa, Paris, Londra, Viyana, Brüksel'i gördü. 1868'de Kabine üyeliği yapan Midhat Paşa, hükümet kadrolarında da yer aldı. 5 Şubat 1877'de azledildi ve sürgüne gönderildi. Yıldız Mahkemesi'nde yargılandı ve müebbed hapse mahkum edilerek Taif Kalesi'ne gönderildi ve orada boğdurularak öldürüldü. (7.5.1884)

Abdülhamid yaman çıktı. Anayasa yapıcıları kısa sürede tasfiye edildiler. Mithat Paşa önce görevinden azledildi. Ardından darbe yapmak ve Sultan Abdülaziz'i öldürmek suçlamasıyla yargılanarak idama mahkum edildi; cezası müebbet hapse çevrilerek Taif'e sürgüne gönderildi. İlk Osmanlı parlamentosu 19 Mart 1877 günü açıldı. Meclis-i Umumi'nin ikinci toplantısı 13 Aralık 1877-14 Şubat 1878 tarihleri arasında yapıldı. Meclis'teki Bulgar, Sırp, Yunan milletvekillerinin yıkıcı eleştirileri padişahı tedirgin etti. Bu sırada Rus orduları da Yeşilköy'e kadar yaklaşmışlardı. Abdülhamid muhtemel bir darbeden korkuyordu. Olağanüstü durumu işaret edip Kanun-i Esasi'nin 7'nci maddesine dayanarak Meclisi tatil etti.

Sultan II. Abdülhamid'in Meclis-i Mebusan'ı tatil ederek, Kanun-i Esasi'yi rafa kaldırması, Meşrutiyet taraftarı Yeni Osmanlılar ve onları destekleyen İngilizlerin düşmanlığını üzerine çekti. Yeni Osmanlı-İngiliz işbirliği, ilk fırsatta Sultan'ı iktidardan uzaklaştırarak yerine hastalıktan kurtulduğu ileri sürülen V. Murad'ı yeniden getirmek istiyordu. Bu uğurda Aziz Bey-Skalyeri Komitesi ve Ali Suavi Bey tarafından iki ihtilal girişiminde bulunulmuş, fakat başarılı olunamamıştı.

Encümen-i Daniş toplantılarının müdavimi, Ali Suavi, Sultan Abdülhamid'e karşı harekete geçti. 20 Mayıs 1878'de Hükümet Darbesi amacıyla Çırağan Sarayı'nı bastı. Yanında 150 silahlı adamı vardı. Teknelerle sarayın deniz kıyısındaki bahçesine çıktılar. Nöbetçileri etkisiz hale getirdiler. Teröristler, Abdülhamid'i tahttan indirecekler ve yerine onun kardeşi V. Murad'ı geçireceklerdi. Ama önce V. Murad'ı kaçırmaları gerekiyordu. Odasına ulaştılar ancak V. Murad korkuya kapıldı ve teröristlerle gitmeyi reddetti. Daha iki yıl önce Abdülaziz'in nasıl öldürüldüğünü unutmamıştı. Olay yerine yetişen Beşiktaş karakol komutanı Yedi Sekiz Hasan Paşa, Ali Suavi'yi başına sopa ile vurarak öldürdü [17]. Ali Suavi hakkında Vikipedi'de şu not var: Ali Suavi (8 Aralık 1839, İstanbul – 20 Mayıs 1878, İstanbul) Osmanlı düşünürü ve yazarıdır. Türkçülük fikrinin ilk eylemcisi olarak kabul edilir.

II. Abdülhamit'e karşı düzenlediği başarısız darbe girişimi ile bilinen bir tarihî kişiliktir. Bu olaydan ötürü kendisine "Sarıklı İhtilalci" denilmiştir. Osmanlı Devleti'nin siyasi ve sosyal sıkıntılarına çözüm bulmak için kafa yormuş, İslam'ı referans olarak almış ve Türkçü, Turancı görüşler öne sürmüş bir kişiydi. Sultan Abdülaziz döneminde Genç Osmanlılar ile birlikte Paris ve Londra'da bulundu; hükûmet aleyhine yazılar yazdı; gazete çıkardı. Abdülhamit döneminde yurda dönmüş; bir süre Galatasaray Sultanisi müdürlüğü yapmıştır. Bu görevden alındıktan sonra işsiz olduğu sırada örgütlediği birkaç yüz kişi ile Çırağan Sarayı'nı basarak V. Murat'ı tahta geçirmek istedi; bu girişimi sırasında Yedi Sekiz Hasan Paşa tarafından başına vurulan sopa darbesiyle öldü. Darbe başarısız oldu.

Bu olaylar, II. Abdülhamid'i İngilizlere iyice düşman etmişti. Ayrıca, İngilizlerin Berlin Antlaşması'nın arefesinde sultana baskı yaparak yıllık 20 bin altın karşılığında Kıbrıs'a yerleşmeleri, adı geçen antlaşmayı müteakip Ermenilerle ilgili ıslahatların şampiyonu kesilmeleri, 1882'de Mısır'ı işgalleri daha da artmıştı. Fransa'nın 1870'te Almanya'ya yenilmesi ve ondan intikam almak uğrunda Türkiye'nin ezeli düşmanı Rusya'ya yaklaşması, politikasının Türkiye aleyhine değişmesine başlangıç teşkil ediyordu. 1882'de Tunus'un işgali Fransa ile sultanın arasındaki gergin-

liği tırmandırıyordu. Bu gelişmeler karşısında II. Abdülhamid'in Almanya'ya yaklaştığını, bunun ilk belirtisi olarak, Osmanlı ordusunu ıslah için 1883'te Almanya'dan ilk askeri heyeti getirttiğini görüyoruz. Alman İmparatoru II. Wilhelm'in 1888'de Türkiye'yi ziyareti, Bağdat Demiryolu imtiyazının Almanlara verilmesi ve 1890'da Türk-Alman Ticaret Antlaşması Sultan Abdülhamid'in Almanya'ya yaklaştığını açık olarak gösteriyordu. Almanya'nın gittikçe güçlenmesi, İngiltere ve Fransa'yı tedirgin etmişti. Hele İngiltere, Sultan'ın Almanya'ya yaklaşmasından büsbütün rahatsız olmuş, onu güç durumlara düşürmek için 1890'lı yıllarda Doğu Anadolu'da Ermeni isyanlarını başlatmış, Türkiye'yi paylaşmak ve sultanı devirmek için Rus çarına bile teklifte bulunmuştu. Bu sırada Rusya, Osmanlı'nın birinci düşmanı olmaktan çıkmış, onun yerini İngiltere almıştı. II. Abdülhamid'in 1878'de Meclis'i Mebusan'ı tatil ettiği günden beri dağınık olan ve artık Jön Türk olarak adlandırılmaya başlayan Yeni Osmanlılar hareketinin birden bire derlenip toparlanmaya ve teşkilatlanmaya başladığı görüldü.

Jön Türklük, tarih devrelerini sıkı bir dikkatle tasnif etmek isteyen bir tarihçiye göre, Berlin Muahedesi'nin yaralarını kapattıktan sonra, kendine göre bir siyaset tutan ve bir idare usulü kuran Sultan Abdülhamit'e karşı İstanbul'un yüksek mekteplerinde ve sonra Paris'te bir zümre tarafından girişilmiş muhalefet idi. Şimdi, meşrutiyeti yeniden yürürlüğe koymak uğrunda Sultan II. Abdülhamit'le mücadelede Yeni Osmanlıların yerini, onların uzantıları olan "Jön Türkler" alıyorlardı. Kendilerine Batı'da Fransızca tabirle "JeuneTures", Türkçe'ye uyarlanışı ile "Jön Türkler" denilen bunların bu unvanı, "1830 tarihine doğru Fransa'da Jeune-France, İtalya'da Jeune-Italie, Almanya'da Jeune-Allemange, İngiltere'de Jeune Angleterre adı altında politika ve edebiyatta ifrat taraftarı bazı gençlerin teşkil ettikleri Yahudi-Mason gizli cemiyetlerinin unvanını taklit ederek alındığı anlaşılıyor.

Sonunda, Jön Türklerin büyük bir kısmını içinde toplayacak olan İttihat ve Terakki cemiyeti, 19. Yüzyıl ıslahat hareketlerinin ve özellikle Genç Osmanlıların 'Yeni Osmanlılar' çizgisinde bir uzantıdan ibaretti. İmparatorluğu kurtarmak ister gibi yaparken, İmparatorluğu yıkmak.

Temelde Jön Türkler, 1860-1870 yıllarında Genç Osmanlıların getirdikleri çözüm yolundan başka bir yol bulmuş değillerdi. Bu da, Meşruti bir hükümet kurarak Padişah'ın yetkisini kısıtlamak ve azınlıklara kanun önünde eşitlik tanıyarak, onların isteklerini yerine getirmekti [18-19-20]

II. Meşrutiyetin İlanından Önceki Gelişmeler II. Meşrutiyet'in doğumunu hazırlayan ana etken, Abdülhamit rejimine karşı yürütülen muhalefettir. Aslında yönetim kendi kendini ve devleti ayakta tutabilmek için "kurumsal modernleşme"ye önem vermiş, askeri ve sivil eğitim alanında çok sayıda reform yapmıştı [21].

İttihat ve Terakki'nin Çekirdeği: İttihad-ı Osmani Örgütü

İbrahim Temo (1865-1945), Osmanlı/Türk siyasi hayatının önemli figürlerinden biri olmasına rağmen Türkiye'de şimdiye kadar hak ettiği ilgiyi görememiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1/1 numaralı kurucusu olarak Osmanlı İmparatorluğu'nda o zamana kadarki en önemli siyasi oluşumun ortaya çıkmasında başrol oynayan biri hakkında yeterli araştırma ve akademik yayın yapılmamıştır.

İbrahim Temo, Türk siyasi yaşamının en önemli örgütlerinden biri olan İttihat ve Terakki'nin kurucusudur. Ernest E. Ramsuar, Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye'de ortaya çıkan cemiyetin oluşumunun arkasındaki motive edici gücün Arnavut asıllı İbrahim Temo olduğunu belirtmektedir. 1887 yılında Askeri Tıbbiye'de öğrenci olarak eğitimine başlayan Temo, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin çekirdeği olan İttihad-ı Osmani örgütünü 1889 yılında bu okulda üç arkadaşı ile kurmuştur. Angelo Iacovella, "Adı geçen kuruluşun tartışmasız şefi de Arnavut kökenli genç bir subay olan İbrahim Temo idi" demektedir. Cemiyetin ilk faaliyetleri okul içinde başlamış ve zamanla okul dışında düzenlenen toplantılarla dışarıdan katılımlar olmuş, örgüt genişlemiştir. Temo'nun öncü rolü, kendi anılarından da anlaşılmaktadır. Cemiyetin Mayıs 1889 tarihinde kurulduğunu belirten Temo, diğer kaynakların aksine İtalya gezisinden, Carbonari örgütünden ve Masonluk bağlantısından söz etmemektedir. Buna karşılık, Ernest E. Ramsuar, Temo'nun Ohri-Struga'daki evine gitmeden önce, İtalya'nın

Brindisi ve Napoli kentlerine uğradığını ve Napoli'de bir arkadaşı eşliğinde Mason locasını ziyaret ettiğini, Carbonari'nin İtalya tarihindeki rolü ve örgütlenmesi hakkında bilgi aldığını yazmıştır. Zaten, Temo'nun İttihat ve Terakkiyi kurarken kullandığı numaralama sistemi, Carbonari Örgütü'nün numaralamasıyla birebir aynıdır.

"Ermenileri değil, Abdülhamid'i öldürün"

Gizli cemiyetin 1894 yılından sonra artan eylemlerinin çoğunda Temo'nun rolü vardır. Ermeniler'in 30 Eylül 1895'te başlattıkları ve Müslümanlarla kanlı çatışmalara varan Bâbıâli yürüyüşü sonrasında İshak Sükûtî ve İsmâil İbrâhim'le birlikte 5 Ekim 1895'te İstanbul'da dağıtılan beyannâmeyi İbrahim Temo hazırladı. İlk defa cemiyetin imzasıyla yayımlanan bu beyannâmede Temo, Ermeniler'in Bâbıâli'yi basmaya varan davranışlarının istibdat rejiminden kaynaklandığını, Müslümanların Ermeniler'i cezalandırma yerine istibdadın merkezi olan Bâbıâli'yi, Şeyhülislâmın konağını ve Yıldız Sarayı'nı basmaları gerektiğini ifade etmiştir. (Bu beyannamede öne sürülen görüşler, terör örgütü İttihat ve Terakki'nin birebir tekrarladığı görüşlerdir. Yani, azınlıklar, Abdülhamid'in sertlik politikasından dolayı silaha sarılmak zorunda kalıyordu. Sertlik politikası sona ermeli, Ermeniler, Yunanlar, Bulgarlar ve Sırplar ile dost olmalıydık. Binbaşı Gagauz Enver, işte bu görüşten hareketle Balkan haydutlarının tamamıyla, Bulgar Komitacıları, Sırp ve Yunan çeteleriyle Abdülhamid'e karşı eylem birliği yapmıştır.)

Okulda hemen hemen herkesin bir lakabı vardı. İddiaya göre, Doktor Temo'nun lakabı Pierre L'Ermite idi. Pierre L'Ermite, Milattan Sonra 1098 yılında başlayan ve 200 yıl sürecek olan Haçlı Seferlerini organize eden bir papazdı. Bu lakap, Temo'nun nasıl bir kişilik olduğu konusunda iyi bir fikir veriyor. Bizdenmiş gibi görünen ama Osmanlı'ya düşman bir yabancıydı [22-27].

Ramsuar'ın kitabına yapılan atıfla, İbrahim Temo'nun gizli bir örgüt kurma kararının, özellikle bu geziden sonra oluştuğu ifade edilmektedir. Petrosyan, bu konunun yeterince aydınlatılmadığını ve Karbonarilerin örgütlenme prensiplerinden (hücre örgütlenmesi) yararlanmış olmakla birlikte, bu işe onları bizzat yaşamlarının hazırladığını belirtmektedir [28-30].

Anılarında, İttihatçılar'ın meşrutiyet sonrasında ortaya çıkan Arnavut isyanları sırasında izledikleri politikalar nedeniyle Mahmut Şevket Paşa ve Talat Paşa'nın öldürülmesine karar veren, aralarında Arnavut kökenli Kalkandelenli Hilmi Bey'in de bulunduğu birkaç kişinin Köstence'ye gelerek kendisiyle yaptığı görüşmeyi aktaran Temo, Talat Paşa'yı vatansever biri olarak tanıdığını, bazı hatalarına rağmen böyle bir teşebbüse engel olmak için elinden geleni yapacağını söylediğini belirtmektedir. Bunun üzerine gelen heyetten Yüzbaşı Kazım, kendisine "Sen mason kardeşliği nedeniyle Talat'ın öldürülmesine rıza göstermiyorsun..." şeklinde tepki vermiş ve bu kişiler daha sonra İstanbul'a giderek kararlarını gerçekleştirmiştir. Temo, bu son cümleyle 1913 Haziran'ında gerçekleştirilen Mahmut Şevket Paşa suikastine göndermede bulunmaktadır.

İttihat ve Terakki Aslında Bir Federasyondu

Peki, su katılmamış bir terör örgütü olan İttihat ve Terakki Cemiyeti nasıl bir kadro yapısına sahipti? Kadroların bugünkü siyasal literatüre göre eğilimleri neydi? Bunun için, 1950'den 42 sene geriye, 23 Temmuz 1908'e, II. Meşrutiyet'in ilanına gitmek gerekiyor... İttihat ve Terakki Cemiyeti, Merkez Sağ, Merkez Sol, Merkez Orta, ne kadar çizgi, desen, renk varsa bünyesinde barındıran bir partiydi...

Mesela, Nasyonalist-Germenist, yani Milliyetçi-Almancı kanat, Enver, Cemal, Talat Paşa önderliğinde örgütlenmişti. 1913 yılının Ocak ayında yaptıkları Babıali Darbesiyle de tek elden iktidara el koyacaklardı. Arkalarında ise Kavalalızade Said Halim Paşa vardı...

Karşılarında en büyük muhalif grup ise Liberalist-Anglo-Saksonist, yani adem-i merkeziyeti, ferdi esas alan ve İngiliz yanlısı kanat ise Prens (Aslında Sultanzade olacak, Osmanlılarda Prenslik yok) Sabahaddin liderliğinde hareket ediyordu. Miralay Sadık Bey ve Rıza Nur, Kazım Karabekir gibi isimler de bu damara yakındı. Öyle ki, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Manastır Teşkilatını Miralay Sadık Bey ve Kazım Karabekir birlikte kurmuştu. Arkalarında İngiliz yanlısı Kıbrıslı Yahudi Kâmil Paşa (artist Zeki Alasya'nın amcası) vardı...

Kamil Paşa, Musevi asıllı bir paşaydı. Yakın arkadaşı Şair Eşref, Kamil

Paşa'nın sürekli sadrazam olmasından bıkarak, şu dörtlüğü yazmıştı:

"Agop Paşa'yı lutf et, padişahım sadr-ı Azam olsun Deni'nin üstüne gelen de bir deni olsun Sadaret möhrini memnu ise vermek müsülmane Yehudiden usandık bir zaman da Ermeni olsun..."

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Türkçü-Turancı kanadında ise Ferit Tek, Yusuf Akçura, Ahmed Ağaoğlu, İsmail Gaspıralı, Mehmed Emin Yurdakul, Ziya Gökalp gibi isimler vardı...

İlginçtir, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Türkçü kanadının liderlerinin Rusya ile ilgili garip bir ilgileri olmasıdır. Ahmet (Agayef) Ağaoğlu Azeri kökenli bir Rus'tu. Yusuf Akçuraoğlu, Lenin'in hemşehrisiydi, Simbirsk'te doğmuştu. Eniştesi İsmail (Gaspirinsky) Gaspıralı da Kırım doğumluydu.

Türkçülüğün fikri altyapısında çok sayıda Yahudi de vardı. Armin Vambery, Moiz Kohen, Leon Cahun (Cohen) bunlardan birkaçıydı. Moiz Kohen'in (Munis Tekinalp) Ziya Gökalp üzerindeki etkisi biliniyor...

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin İslamcı kanadında ise Saidi Nursi, Mehmed Akif, Ebulala Mardin, Eşref Edip, Babanzade Ahmed Naim, Şemseddin Günaltay gibi isimler vardı...

Mehmed Akif Ersoy, Cumhuriyetin ilanından sonra istenmeyen adam oldu ve Mısır'a yerleşti. Çocukları ve torunlarının hayatları ibretliktir...

Damadı DP milletvekili mason Ömer Rıza Doğrul ise rakı masalarında Kur'an tercüme edecek kadar işi bozmuştu... Şemseddin Günaltay, uzun yıllar CHP milletvekili yaptıktan sonra Başbakan (1947-1950) oldu. Kendi başbakanlığı döneminde İsrail'i tanımak kendisine nasip oldu...

Ebulala Mardin'in yeğeni Ömer Fevzi Mardin'e ise bugünkü Paralel Yapı'nın doktrini olan Ilımlı İslam'ın veya Dinler Arası Diyalog'un, 50 yıl önce temellerini atmak nasip oldu. Ömer Fevzi Mardin, Dinler Arası Diyalog'un bu topraklardaki ilk temsilcisiydi. Talebelerinden biri de DSP Eskişehir Milletvekili Nail Büyükerman'dı. Nail Büyükerman'ın bir kitabı var: "Birinci Otuz"... Kitabında üç ilahi kökenli kitabın (Kur'an, Tevrat, İncil) ortak yönlerini araştırıp, paralellik kuruyor... Dinler Arası Diyalog yani...

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bu İslamcı kanadının finansörü Abbas Halim Paşa ve düşünsel, fikirsel lideri de Cemaleddin Efgani idi. Afgani, aslen İranlı bir Şii'ydi... Kavalalızade Abbas Halim Paşa ve Afgani ma-

son'du... İttihat ve Terakki'nin merkez sağ damarının analizi böyle... Yani çok sayıda kişi ve fikir bazında İsrailiyat-Judaizm etkilenmesi vardı...

Sol-Sosyalist kesim sevinmesin, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Marksist kanadı da vardı ve onun da liderliğini Israel Alexander Helphand (Parvus) yapıyordu...

Parvus, 1'inci Dünya Savaşı çıkınca silah ticaretine başladı ve çok para kazandı. 1917'de Rusya'ya Bolşevik devrimine karıştı... Lenin'i mühürlü trenle İsviçre'den Finlandiya'ya, Rusya'nın başkenti Petrograd yakınlarına götüren o'dur. Ekim Devrimi'nin fitilini ateşlemiştir. Devrim'den sonra yakın dostu ve kendisi gibi Yahudi olan Troçki ile birlikte hareket etti ve Stalin tarafından tasfiye edildi... 1924'te Almanya'da zengin bir Yahudi-Marksist olarak öldü... Cesedi yakılmıştır...

Etkilediği isimler arasında Abdülaziz Mecdi Tolun, Cami Baykurt gibi isimler vardı... Cami Bey, ömrü hayatının son yıllarında Ömer Fevzi Mardin'e intisap etmişti...

Cami Baykurt'un oğlu Vedat Baykurt, Dönme sınıfından Nermin Kibar ile evlenmişti...

> Yani Judaik (Yahudi) etkilenme orayı da sarmıştı...
> Kaynak: Yazete.com / Fatih Şahintürk

Fatih Şahintürk'ün eksik bıraktığı bir konu var. İttihat ve Terakki'nin İngilizci kanadı kimlerden oluşuyordu? Sadece Prens Sabahattin ve Kazım Karabekir mi? İngilizci kanat, asıl olarak 1917 yılından itibaren oluşmaya başladı. Mustafa Kemal, Ali Fuat Cebesoy, Fevzi Çakmak, İsmet İnönü, Rauf Orbay, Refet Bele, ağırlıklarını koyarak hem İttihat ve Terakki'nin hem de Osmanlı Ordusu'nun yönetimini ele geçirmişlerdir.

Osmanlı Polisi "Bulgar terörist Yane Sandanski vurdurdu" tezini yutmadı. Şüpheler Gagauz Enver üzerinde toplanıyor. Enver ortadan kayboldu.

Terörist Yüzbaşı Gagauz Enver, Nazım Bey Suikastının Şüphelisi Olarak İstanbul'a Çağrılınca Kayıplara Karıştı. Saklanıyor...

17 Haziran 1908. Terör örgütü İttihat ve Terakki'nin Merkez Komitesi, Selanik Merkez Komutanı Yarbay Nazım Bey'in öldürülmesi kara-

rını almıştı. Nazım Bey, Gagauz Enver'in enişteşiydi. Enver, suikastı bizzat tertipledi. İttihat ve Terakki'nin tetikçisi Mülazım Mustafa Necip, Nazım Bey'i vurduğunda, Enver Bey de enişteşinin yanındaydı. Nazım Bey ölmedi. Sadece yaralandı. Enverciler "Suikast Bulgarların işi" diye yaygara kopardı. Ama olmadı. Mızrak çuvala sığmadı.

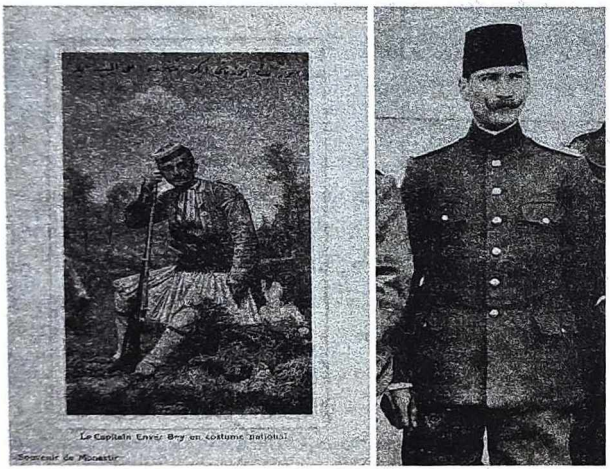
Azılı İttihatçı terörist Yüzbaşı Kazım Karabekir anlatıyor:

> "9 ve 10 Haziran'da (27 ve 28 Mayıs Rumi) Reval'de İngiltere Kralı ile Rus Çarı arasında Makedonya'nın taksimi vesaire hakkında aleyhimize kararlar verildiğini Haziran ortalarına doğru işittik. (Bu anlaşma yalandır. İttihatçılar Abdülhamid'i kötülemek için uydurdukları yalana kendileri inanıyor. YG) Enver Bey'e yazdığım mektuplara cevap alamaz oldum... Bildiğimiz bir şey varsa, Selanik Merkez Kumandanı Nazım Bey'in ayağından yaralı olarak İstanbul'a geldiği idi. Fakat bir kazaya mı uğradı, vuruldu ise gayr-i Türkler mi vurdu, yoksa cemiyet tarafından vuruldu? Bir türlü öğrenemiyorduk... Cemiyetin teşkilatı haber alınarak bazı tevkifler mi yapılmak istendi de cemiyet de zaruri bu kabil icraata (Nazım Bey'in vurulması gibi) geçti... Pazartesi günü Salih Bey'den mühim bir haber aldım: Manastır'dan Kayserili, Harbiye Mektebi Müdürü hemşehrisi olan Rıza Paşa'ya bir jurnal göndermiş. Rıza Paşa da bu jurnali aynen Padişah'a vermiş. Jurnalin hülasası şu imiş: "Manastır'dan İstanbul'a naklolunan zabitlerin tamamı Terakki ve İttihat Cemiyeti'ne mensuptur..."

İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki merkezi ile Manastır arasındaki haberleşme kesilmişti ama bu jurnali ve benzerlerini, elbette Enver de duymuştu. İstanbul'a gidenler cezalandırılacaktı. Gitmemek için kaçmıştı. Güvenli evlerde saklanıyordu... Enver'i bir hafta on gün sonra elde silah, gavur çetelerinin yanında göreceğiz... Elde silah dağa çıkacak, Padişah Abdülhamid'e, kendi devletine savaş açacak. Bulgar'a, Yunan'a, Sırp'a hürriyet isteyecek. Makedonya isyanı başlamak üzere [31].

Yasadışı İttihat ve Terakki'nin Selanik Merkez Komitesi, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açma kararı aldı.

Terör Örgütü, Gagauz Enver ve Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'i Savaş Alanına Sürme Hazırlığında... Amaç, Hıristiyan Azınlıkları Korumak. Bulgar'a, Yunan'a, Sırp'a Hürriyet Vermek...

Fotoğraf: Üstte; Osmanlı polisinin, Selanik Polis Müdürü'ne düzenlediği suikast nedeniyle köşe bucak aradığı Gagauz Enver ve sağda 322 numaralı İttihatçı Mustafa Kemal... 18 Haziran 1908.

Terör örgütü İttihat ve Terakki'nin 3. Ordu saflarındaki Abdülhamid yanlısı subayları öldürmeye başlamasıyla cemiyetin ihtilalci/darbeci boyutu tamamen ortaya çıktı. Gizli örgüt, Osmanlı İmparatorluğu'na Makedonya üzerinden savaş açmış oluyordu.

Tarihçi Şükrü Hanioğlu, o günleri anlatıyor: "Cemiyet, gelişmelere hukukî zemin hazırlamak üzere yeni bir dâhilî nizamnâme hazırladı. Bahâeddin Şâkir'e ait evrak, bu belgenin hazırlanmasında (Bulgar) VMORO ve (Ermeni) Taşnaktsutyun nizamnâmelerinin ilham kaynağı olduğunu göstermektedir. Nizamnâmenin 2. maddesi, 'cins ve mezhep dâ'iyesiyle tefrika husûlüne sâî bulunanların husûl-i âmâline mâni olma'

nın cemiyetin esas vazifelerinden biri olduğunu belirtmektedir ki bu husus, ilk defa bir Osmanlı örgütünün Osmanlıcılık ideolojisine muhalefet edenlere eylemle (Hanioğlu kibarlık gösteriyor. Eylem dediği öldürmek. Cinayet yani. YG) karşı konulacağını ilân etmesi bakımından önemlidir. Yeni nizamnâme, ayrıca cemiyetin ihtilâlci karakterini de ortaya koymaktadır. Yeni düzenleme ile fedai şubeleri tesis edilirken nizamnâmenin 'Usûl-i Muhâkemât ve Mücâzât Faslı' bölümüyle cemiyetin yetkili organlarına, 'bir şahsın vücûdu[nun] vatanı veya cemiyeti tehlikeye sokması' durumunda bu şahsı mahkûm etme ve cezalandırma yetkisi veriliyordu. Ayrıca yemin şekli değiştirilerek ve çeşitli semboller kullanılarak yeni üyelerin etkilenmesi cihetine gidiliyordu. Nizamnâme ile beraber cemiyet, kendine Osmanlı Devleti armasına benzer bir arma da yaparak hükmî şahsiyetini ön plana çıkardı.

Cemiyet, aynı zamanda Makedonya'daki Müslüman çeteleri de kendi adına örgütleme çabası içine girdi ve Gemici Hasan, Martin Mustafa gibi önde gelen Müslüman çete reisleriyle temasa geçti. Ege sahillerinde de çete faaliyeti başlatmak için Çakırcalı (Çakıcı) Mehmed Efe ile temasa geçildiyse de bu girişimden olumlu bir sonuç alınamadı. Cemiyete mensup siyasî çetelerin eylemlerine ait bir program hazırlandı ve bu belge ile bu örgütlerin cemiyetin kontrolü altında siyasî çete faaliyetinde bulunmaları düzenlendi. Cemiyet Makedonya'yı faaliyet merkezi haline getirince bu bölgedeki çeşitli unsurlara mensup komite, cemiyet ve çetelerle temasa geçti ve bunların bir bölümüyle anlaşma zemini bulurken diğerlerini de gerçekleştireceği ihtilâl sırasında eylemlerini durdurmaları ve düvel-i muazzama temsilcilerine şikâyette bulunmamaları konusunda uyardı. Aynı dönemde cemiyet örgütlenmesine hız verdi, çok sayıda subay örgüte dahil olurken vurucu güç olarak fedai teşkilâtı kuvvetlendirildi. Buna ilâveten Terakkî ve İttihat Cemiyeti Jandarma Teşkilâtı adlı bir diğer kuvvet oluşturuldu. Vurucu gücün yanı sıra on sekiz maddelik ayrı bir program çerçevesinde faaliyet gösteren ve cemiyete ait propaganda malzemesinin dağıtılması ve yardımların toplanmasıyla görevli sivillerden müteşekkil şehir hücreleri tesis edildi. Nisan 1908 tarihi itibariyle cemiyet, Rumeli'de Edirne, Draç, İşkodra, Manas-

tır, Selânik, Üsküp, Tiran ve Yanya'da, ayrıca altmış sekiz küçük merkezde, en önemlileri Ohri, Serez ve Tikveş'te olmak üzere teşkilât kurmuştu; Debre, Ergiri, Görice gibi bazı merkezlerdeki Arnavut Bashkimi Cemiyeti şubeleri aynı zamanda Terakkî ve İttihat Cemiyeti şubeleri olarak faaliyete geçmişlerdi. Bu dönemde Trablusgarp ve Kal'a-i Sultâniyye (Çanakkale) şubeleri kurulduysa da bunların ihtilâlde herhangi bir rolleri olmadı. Buna karşılık Dr. Nâzım ve Bursalı Mehmed Tâhir beylerin idaresi altındaki İzmir teşkilâtı, bölgedeki propaganda faaliyetinin yanı sıra Makedonya'daki bir karışıklık durumunda bölgeye gönderilecek Aydın vilâyeti redif taburları zâbitan ve efradının pek çoğunu cemiyete üye kaydetti..."

Cemiyet, Koço-Ulah (Aromenis) hareketinin liderleriyle anlaşarak bu unsura mensup çetelerin desteğini temin ettiği gibi (Bulgar) VMORO'nun sol kanat liderleri ve Serez ile Isturumca çete teşkilâtı örgütleyicileri Jane Sandanski ve Khristo Çernopeev'in de desteği alındı." [32].

ENVER VE MUSTAFA KEMAL

Bazen köylü, bazen asker, bazen ağa, bazen bey, bazen silâhlı, bazen de kendi halinde biri gibi görünmek zorundadır. Bazen de cemiyete dâhil arkadaşları ona yardım ederler. Yanına asker kattıkları da olur. Nihayet Tikveş'e varılır. Orada cemiyeti yaymaya başlar. Niyazi Bey'in de her gittiği yerde yaptığı gibi, yemin törenleri tertiplenir. Cemiyete ve Meşrutiyet'e taraftar olanlar, sadakat yeminleri verirler. Artık iş meydana vurulmuştur. Tikveş'te silâhlarını daha da tamamlar. Şimdi, avcı taburu erkânıharp binbaşısı üniformasındadır. Ve işte Tikveş'te ona, Selânik Merkez Heyeti'nden:

"Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti, Rumeli Müfettiş-i Umumisi"

tayin edildiğini gösteren bir belge getirilir. Bu belgeyi getiren, aynı cemiyetin mensuplarından ve Selânik-Üsküp demiryolları müfettişliğini yapan Kolağası Mustafa Kemal'dir. Karşılaşırlar, öpüşürler. Mustafa Kemal o gece Tikveş'te kalır. Ve gecenin kim bilir hangi saatlerine kadar, baş başa ve bütün meseleler konuşulur.

Ama bu arada Enver Bey'i çok duygulandıran bir sahne yaşanır. Çünkü

Enver Bey'in içten içe kendisini derinden üzen bir ruh sıkıntısı vardır. O da şudur:

Evet, kendisi her şeyini feda etmiştir. Rütbelerini, istikbalini, hayatını, gençliğini kaybetmek pahasına bu yola çıkmıştır. Ama ya ailesi? Ya annesinin, babasının, kardeşlerinin kendisinden bekledikleri? Kendisinden beklemekte haklı oldukları şeyler ve onların bütün güzel ümitleri? Acaba bunları düşünmemeye, onları kendisi hakkında böyle hayal kırıklığına uğratmaya hakkı var mıydı?

Tikveş bir kaza merkeziydi. Selânik-Üsküp demiryolu üzerinde Gevgili'den sonra ve Selânik'e 100 kilometre kadar mesafedeydi. Tikveş'le Üsküp arasında da Köprülü istasyonu ve kaza merkezi bulunuyordu.

Bu iç burkuntusu, onu bazen en heyecanlı zamanlarında da sarar. Evet, acaba kendi ev halkı, kendisi için neler düşünüyorlardı?

İşte Mustafa Kemal'in getirdiği ve cemiyetin kendisine verdiği genel yetkileri kapsayan mektubun yanında başka bir zarf vardır ki, bir bakışta anlar. Bu mektup ailesindendir. Ama onu birden açmaya cesaret edemez. İçinden kim bilir neler çıkacaktır. Belki annesinin şikâyetleri, feryatları, ümit kırıklıkları?

Bu zarfı açarken nasıl sıkıldığını, hatıratında yazar. Ama nihayet zarf açılır ve ruhunda birden başka türlü bir hava eser:

> "Annem, benim hareketimi doğru buluyor. Sonra hemşiremin mektubunu okuyunca daha da ferahladım. Pederimin mektubu üzerine ise, çocuk gibi gülüyordum. Artık düşünecek bir şey kalmamıştı..."

Evet, ruhundaki gizli ama devamlı sıkıntı, artık silinmişti. Nitekim birkaç gün sonra da annesinden şöyle bir mektup alacaktır:

"Başladığın işi bitirmeden dönersen, sana sütümü helâl etmem!"

Enver Bey gibi bir insan, eğer bir de böyle mektup alırsa, artık dünyada onu yenecek herhangi bir kuvvet yoktur. Ölümden gayri! Halbuki o ölümü, daha Vardar Kapısından çıkarken göze almıştır. Onun iç burkuntusu, ölüm korkusundan değil, evindekilerin ve hele annesinin, kendisi için neler düşüneceğinden geliyordu...

Metninizdeki anlam bozan tekrarlar ve yazım hatalarını düzelttiğim haliyle şu şekilde düzenlenmiştir:

BİR OSMANLI İHTİLÂLCİSİ KONUŞUYOR:

Enver Bey, kendisinin anlattığına göre, dağları, köyleri dolaşıp cemiyete (yani terör örgütüne) bağlantıyı yayıyordu. Bazen de Avcı Erkânıharp Binbaşısı kıyafetinde, daha açık ve kesin konuşmalar yapıyordu. Bu arada verdiği bir nutku, hatırasında nakleder. Bir Osmanlı ihtilâlcisinin, atıldığı açık ve son mücadele alanında görüş ve düşüncelerini yansıtan bu nutuktan bazı parçaları buraya alacağım:

"Arkadaşlar!

Bilirsiniz ki şimdiye kadar birçok yer elimizden gitti. Tuna vilâyeti, Bosna vilâyeti ne oldu? Oralardaki ahalinin, hiç olmazsa canlarını kurtarmak için, mallarını ve her şeylerini bırakarak kaçtıklarını biliyorsunuz. Bunlar şuralara, buralara sığındılar. Fakat aç ve çıplak... (Enver sallıyor. Balkan felaketi 4 yıl sonra yaşanacak.)

İşte şimdi de bizim başımıza bu belâlar gelecek. Hükümetin yolsuzluğunu, kayıtsızlığını görüyorsunuz. Ecnebi memurlar geldi. Yarın da buraları parçalanacak. O vakit biz ne olacağız? Artık gidecek yer de yok! Denizlere döküleceğiz. Yahut ayaklar altında ezileceğiz. Böyle zamanda karı gibi ölmektense, işlerimizi düzeltmek için erkek gibi ölmeyi göze almak yeğ değil mi? Böyle çalışırsak muvaffak oluruz.

İstanbul idaresini biliyorsunuz. Binlerce insan, hiçbir iş yapmadan binlerce lira alıyor. Hafiyelere, saray kölelerine binlerce lira veriyorlar. On yaşındaki çocuklara miralaylık (albaylık) rütbeleri veriliyor. (Bu söyledikleri yalandır. O çocuklar gerçekte albay falan olmuyorlar. Bu, onları mutlu etmek için oynanan bir oyun.) Halbuki sizin haliniz?

Bu keyfî idareyi kaldıralım. Padişah, Hazreti Peygamber'den

akıllı değil ya? Peygamberimiz, müşavere etmeden (danışıp tartışmadan) iş yapmayın demedi mi? O, müşavere etmeden bir şey yapmazdı. Halbuki padişah, 30 sene evvel toplanan Meclis-i Mebusan'ı dağıttı, kapattı. Şimdi biz, gene bu Meclisin toplanmasını, açılmasını isteyelim. Padişah, her istediğini kendi keyfine yapmasın. Böyle olursa adalet olur. Adalet olan yerde de din olur...

Arkadaşlar!

İşte beni görüyorsunuz. Binbaşıydım. Anam, babam, kardeşlerim var. Hepsini bıraktım. Ben bu iş için çalışacağım. Siz de benimle beraber ölünceye kadar çalışacağınıza söz verir misiniz?

Eğer içinizden sözünü tutmayan olursa, bu revolver, bu hançerle öldürülürse, kanınızı helâl eder misiniz?.."

BİR OSMANLI İHTİLÂLCİSİ KONUŞUYOR:

Bunları konuşan genç binbaşı, henüz 27 yaşındadır. Onu dinleyenler heyecanlanırlar. Ellerini silahlarına götürerek yemin ederler, ihtilâl dalgası her an biraz daha genişlemektedir.

Tikveş'te bu nutuk verilirken, Manastır dağlarından Kolağası Niyazi Bey'in Yıldız Sarayı'na, Rumeli Umumî Müfettişliği'ne ve Manastır Valisi'ne çektiği telgraflar da yerlerine varmıştır. Niyazi Bey'den şu cümleleri alalım:

«Halk efkârı, Kanun-u Esasi'yi iade ettirmek noktasında toplanmıştır. Erzurum da yapılan zulümler, milleti korkutmamıştır. Daha da cesaretlendirmiştir. Millet, padişah hazretlerinin şahsına karşı değildir. Geçmiş zamanın da hesabını sormayacaktır. Hedefimiz, bundan sonra medenî milletlere benzeyerek yaşamak için, Meşrutiyet idaresinin kurulmasıdır.

Bize mani olmak için Selânik'e birtakım hafiyelerin doldurulması, bazı tedbirler alınmaya çalışılması, işleri daha da

karıştıracaktır.

Selânik'e gelen casus paşalarla, listelerini tertip ettiğimiz hain maiyetleri, hemen trenle defolup gitmedikleri takdirde, namus erbabı bize katılıp vazifelerini yapacaklardır.

Biz, Kanun-u Esasi'nin hemen tatbikini istiyoruz. Bunu hükümet vermezse, millet zorla alacaktır. Meclis-i Mebusan'ın derhal açılmasını talep ederiz...»

Saray bu gibi haberlere alışık değildir. Ama bu telgraflar, bu istekler, hem de en kuvvetli tehditlerle, asıl ondan sonra artacaktır. Bu tehditlerin arasında, padişahın tanınmaması ve veliahda (yani, Abdülhamit'ten sonra padişah olacak şehzadeye) biat edileceği (onun padişah sayılacağı) adının hutbelerde okunacağı da yer alacaktır. Ve bu haber, II. Abdülhamit için, ölüm demektir. Daha önce Selânik'te Merkez Kumandanı Nazım Bey'i vuran Mustafa Necip de o sırada bir kısım silahlar ve cephaneyle Enver Bey'e iltihak eder. Enver Bey'in amcası da kıtasını terk etmiş, dağa çıkmış ve Enver Bey'e katılmıştır. Mülâzım Melik Efendi bu gelenler arasındadır. Timyanik köyünde toplanırlar.

Bu arada tabiî saray da uyumaz. Evvelâ Anadolu'dan Makedonya'ya askeri birlikler yollayarak isyanı bastırmak çaresi düşünülür. İzmir ve kazalarındaki birlikler, en yakın kuvvetlerdir.

Emirler verilir. Hatta bu birliklerden mühim bir kısmı, vapura bindirilirler...

Ama İzmir'de, bir de Tütüncü Yakup Ağa vardır. Rumeli şivesiyle konuşan, biraz deli dolu, biraz babacan bir adam. Yüzünde birbirine karışan sakalı ve bıyığıyla, daha ziyade bir göçmeni andırır. Başında abani sarıklı fesi, ayaklarında yün çorapları üstünde giyilmiş şayaktan şalvarı, sırtında mintanı, bol kuşaklarıyla bir adam. Evet, saray uyumaz. Ama Yakup Ağa da uyumaz. Yakup Ağa, İstanbul Tıbbiyesi'nden Paris'e kaçan, orada ilk Paris grubunu kuranlardandır. Paris İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin sessiz ama aktif elemanlarından Dr. Nazım Bey'dir. Evvelâ Paris'ten, Yunan sınırını gizlice aşarak Selânik'e gelir. Başında beyaz sarığı, sırtında cübbesiyle Hoca Mehmet Efendi olarak gelen komiteci odur. 1906'da kurulmuş olan «Osmanlı Hürriyet Ce-

miyeti»ni, 1907 temmuzunda, Paris «Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti» ile birleştirmiştir. Nitekim Rumeli›de Enver Bey, bu cemiyet adına dağa çıkar.

Yakup Ağa, şimdi de İzmir'dedir. Küçük bir tütüncü dükkânı vardır. Dükkânın üstündeki küçük odacık, İzmir ve çevresinde gizli ihtilâl cemiyetinin merkezi gibidir. Subaylar burada toplanırlar. Birlikler bu küçük odadan kazanılır. Yakup Ağa, bütün askerî çevreye sızmıştır. Nitekim, İzmir rıhtımından vapura bindirilip, Makedonya'daki isyanı bastırmak için Selânik'e sevkedilen birliklerle beraber gemiye süzülmesini de bilmiştir. Ve yolda Yakup Ağa ile subaylar, Selânik'te uygulanacak numarayı güzelce hazırlarlar. Nitekim bu askerler, rıhtıma inip de, selâm vaziyeti için sıralarını alınca ve usulen verilen boru işareti üzerine:

— Padişahım çok yaşa! diye bağıracak yerde:

— Yaşasın hürriyet! diye bağıracaklardır. Ve tabiî, yer yerinden oynayacaktır.

Ben, Dr. Nazım'ın hayat hikâyesini ve o arada şu çok renkli Yakup Ağa serüvenini de kendisinden dinlemişimdir. 1921'de Moskova'da bulunuyorduk.

Dr. Nazım da, Enver Paşa'nın amcası Halil Paşa'yla beraber orada bulunuyorlardı. Bazen onların kaldığı Savoy Oteli'nde, bazen bizim yerimizde buluşurduk. Doktorun, hikâyeler, latifeler, mazmunlarla karışık tam bir Osmanlı konuşma tarzı vardı. Dr. Nazım'ın İzmir'de, tütüncü dükkânının üstündeki odayı, İsmet İnönü de hatırlar ve Dr. Nazım'ı tanır. O da bir vazife ile İzmir'e gittiği sırada ve Meşrutiyet ilânından önce, diğer cemiyet arkadaşlarından bazılarının delâletiyle bu odaya ziyarette bulunmuştur. Koca göçmen Yakup Ağayı dinlemiştir. İnönü bu sahneyi de bütün zinde hatıraları gibi anlatır.

Ama şimdi biz, Selânik rıhtımında yaratılan hoş sahneden evvel, birkaç gün daha gerilere dönelim...

****

TAM VAKTİNDE ATEŞLENEN TABANCA: SARAYI DİZE GETİREN MÜLAZIM!

Enver Beyle arkadaşları, Tikveş'in Timyanik çiftliğindeyken, Manastır'da Birinci Ferik (Korgeneral) Şemsi Paşanın öldürüldüğü haberi gelir. Hem de Şemsi Paşa nice özel muhafızları, Arnavut silâhşorları arasında, Manastır postahanesinden Yıldız Sarayı ile konuşup, padişaha her şeyin birkaç gün içinde düzeleceği teminatını verdikten sonra, postahane önünde öldürülmüştür!

Bu, müthiş bir haberdir. Ve sonra daha ayrıntılı haberler gelmeye başlar. Şemsi Paşa, sert, padişah kölesi bir Arnavut'tur. Etrafına da Arnavutlardan özel kuvvetler, muhafızlar toplamıştır, ilk hedef, dağlarda 150-200 kişilik isyancıları ile dolaşan Niyazi Bey ve kuvvetini ortadan kaldırmaktır. Sonra da Enver Beyin ve dağlardaki bütün Genç Türklerin üstüne saldıracaktır. Saraydan aldığı yetki tamdır. Astığı astık, kestiği kestik olacaktır. Postahanede, saraya maruzatını ve sadakatini bildirip, mağrur ve sert adımlarla posta binasından çıkar. Birkaç merdiveni iner. Kendini bekleyen ve onu Resne istikametinde yola çıkaracak olan arabasına biner.

Etrafı özel Arnavut kuvvetleriyle sarılıdır. Ama işte tam bu sırada, genç bir teğmen, sükûnetle bu muhafız saflarının arasından süzülür. Tabancasını çıkarır. Şemsi Paşaya doğru üç defa ve sükûnetle ateşler. Mermiler hedeflerini bulur. Şemsi Paşa yere yıkılır. Ölmüştür. Bu genç ve çok yakışıklı mülâzımın adı, Atıf Beydir. Gizli cemiyettendir... Vaziyete göre ise, kendisi için sonunda, kurtuluş ümidi olmadığını da bilir. Ama cemiyetin bir fedai aradığını duymuştur. O halde kendisi niçin bu fedai olmasın?..

Meydan birden karışır. Silâhlar patlar. Arnavutlar, yeri göğü inletirler. Ama soğukkanlı mülâzım, aradan sıyrılmayı da başarır. Arkasından kurşunlar yağar. Fakat artık Arnavutlar da şaşırmıştır. Rasgele ve hatta çoğu havaya ateş ederler. Atıf Bey birtakım sokaklara sapar. Yalnız bir ayağından ve hafif yaralanır. Evvelâ bir kunduracı dükkânına girer. Sonra bir eve sokulur. İzi kaybettirilir. Ve Atıf Bey, böylece kurtulur.

Ama saraya ve padişaha verilen sadakat ve hizmet teminatından ve netice üzerinde tatlı ve ümitli haberlerden hemen beş on dakika sonra, Yıldız Sarayı

telgrafhanesi, gene çalışacaktır. Bu sefer saraya verilecek haber, başta padişah olmak üzere, sarayda herkesi olduğu yerde donduracaktır: Kumandan Şemsi Paşa, telgrafhaneden çıkarken vurulmuştur. Öldürülmüştür! İşte bu bir haberdir ki, sarayı dize getirecektir. İsyanın bastırılacağı ümit, hatta teşebbüslerine de son verecektir. Kısacası saray ve padişah, bu haber karşısında dize gelecektir. 1908 Meşrutiyet mücadelesinde hiçbir haber ve hareket padişah için, Mülâzım Atıf Beyin, güpegündüz, bütün muhafızları ortasında, fevkalâde yetkilerle donatılan Şemsi Paşayı öldürebilmesi kadar yıkıcı, ümit kırıcı ve artık yapılabilecek bir şey kalmadığı kanaatini verecek telgraf kadar tesir edici değildir [33].

****

Enver Bey şöyle yazar:

«Evvelâ Mıntıka Erkânıharp Reisi Haşan Beye işi açtım. Derhal kabul etti. Sonra Erkânıharp Yüzbaşısı Musa Kâzım Beyle konuştuk. Memleketin dertlerine çare bulmak üzere, Bulgarlar gibi çalışacak bir komite teşkilini teklif ettim, ikimiz bu komiteyi meydana getirecektik. Bütün kuvvetiyle çalışmaya hazır olduğunu bildirdi. Elini sıktım. Üç kişi olmuştuk (1). Nihayet onlara bir gün Kâzım Beyin, Manastır'da, Karakoprü'deki Osman Paşa konakları selâmlığındaki yerinde üçümüz birleştik. O zaman onlara, Selânik'te böyle bir cemiyetin varlığından bahsettim. Her ikisi heyecanlıydı... Hatta Hasan Bey, hemen halkı hükümet konağına toplayarak, umumî ihtilâl çıkarmaktan bile bahsetti...»

Burada adı geçen ve Manastır Gizli İhtilâl Komitesi'nin iki kurucusundan biri olan Musa Kâzım Bey, Kâzım Karabekir Paşadır.

Kâzım Karabekir Paşa, 1882'de İstanbul'da, Kiiçükmustafapaşa' da doğdu. Babası ve ataları. Karaman'ın, eski kasaba (şimdi Kâzım Karabekir) köyündendi. Asıllarının, Selçuk Türklerine, yani Oğuz boylarına ulaştığı yazılır. Babası askerdi. Kırım ve Sivastopol harplerine katıldı. Mehmet Emin Paşa olarak askerlikte yükseldi.

Kâzım Karabekir Paşa, ilk, orta ve Harp Okulu öğrenimlerini İstanbul'da yaptı. Kurmay Mektebini birinci olarak bitirdi. Mustafa Kemal de o yıl ve mektepten beşinci olarak çıktı. Manastır'a tayin olundu. Kâzım Bey, 3'üncü Ordu emrine verildi. Bu sırada ve kıta hizmetlerini bitirdikten sonra, Manastır Mıntaka Erkânıharbiyesine memur edildi. Arada Bulgar, Rum çeteleriyle o da çarpışmalara girdi. Bu çarpışmalar sırasında kolağası rütbesine yükseltildi. İşte onun Gizli Komiteye girişi henüz yüzbaşıyken ve Manastır'da oldu. Daha sonra Harp Okulunda bir öğretim üyeliğine, 1908'den sonra ise Edirne'de 2'nci Orduya memur edildi. Ve İsmet İnönü ile, aynı tümende çalıştı. Artık serbest çalışmaya başlayan Terakki ve İttihat Cemiyetinin de Edirne merkezinde yer aldı.

Demek ki şartlar olgunlaşmıştı. Demek ki şartlar hazırdı. O günler, Mustafa Kemal ve Ali Fuat'ın (Cebesoy) cemiyette oldukları ve Mustafa Kemal'in «Taşra Mürşidi» olarak, Selânik-Üsküp arasında faaliyette bulunduğu günlerdi. İnönü ise, kurmay olarak Edirne'ye tayin olunmuş ve orada ihtilâl komitesine girmişti [33].

Artık ondan sonra işler alır yürür. Binbaşı Enver Bey ciddî bir teşkilâtçılık vasfı gösterir. Mümtaz, Kolağası Servet, Selânik'in tanınmış adamlarından Konyalı Hüseyin, Avcı Yüzbaşısı Süleyman, cemiyete girenler arasındadır. İşte bu sıradadır ki, yakın bir gelecekte Enver Bey ile beraber Hürriyet Kahramanı olarak ün salacak ve adlarına türküler düzülüp, her her duvarda resimleri asılacak olan Kolağası Resneli Niyazi Bey de, Enver tarafından cemiyete alınır.

Halbuki Selânik biraz yavaş kımıldar. O zaman Enver, Selânik'e de koşar. Talât Beyle postahanede konuşur. Davavekili, (Mason Locası'nın Maşrık-ı Azamı) Emmanuel Karasu Efendi'nin yazıhanesinde de, Talât, Rahmi (1908'den sonra İzmir valisi) Beylerle gene buluştular. İlk defa el yazısıyle bir program alır.* Manastır'da üye numaralarının (üye sayısını fazla göstermek amacıyla) 500'den başlaması kararlaştırılır. Az sonra da Manastır, kendine ayrı bir merkez heyeti seçecektir.

Enver sabırsızlanmaya başlamıştır. Yukarda değinilen toplantıda arkadaşlarına, Bulgar komitecilerinin Selânik'teki baskınlarını hatırlatan tekliflerde de bulunur. Şöyle anlatır:

«Ben, halk arasında propaganda şayet güç olacaksa, biz 30-40 kişi olduktan sonra İstanbul'da sefarethanelere gidelim. Meşrutiyet hakkındaki isteklerimiz kabul edilmezse, bombalarla sefarethanelere saldıracağımızı, oraları basacağımızı söyleyelim. Onları tehdit edelim. Böylece emelimize ulaşırız. Gerçi bu hususta pek kuvvetli olmadığımızı hissediyordum ama...»

Bu düşünceler, bu taktik arayışlar onun, amcası Halil Beyle,

«Anadolu'ya geçip, Bulgarlar gibi komiteler kuralım, İstanbul'u sıkıştıralım...»

gibi aceleci düşüncelerini hatırlatır. Sonra gene bu tasavvurlarda, Bulgarların Selânik baskınlarından alınmış ilhamlar sezilir. Ama hedef, banka veya sefarethane basmak değildir. Hükümet devirmek, rejim değiştirmektir. Bu teklifler, soğukkanlı, ama hesaplı bir adam olan Talât Bey ve hele milletlerarası Masonluğun Selânik'te üstatlarından biri olan, çok şeyler hesabeden Emmanuel Karasu Efendi tarafından, elbette ki önlenirler [33].

Ama cesur, iradeli bir adam olan Enver Beyin bu aceleciliği ve sabırsızlığı, ileride onun serüveninde daima görülecektir. Ve neticeleri itibariyle çok defa, ağır kayıplara, hatta bir gün hayatını kaybetmeye varacak olan sonuçlar verecektir... [33].

Emmanuel Karasu, 1908'den sonra Selânik mebusu olarak Mebusan Meclisine girdi. İhtilâlden önce Talât Bey postahaneden de çıkarıldığı zaman, onu yazıhanesinde çalıştırdı, korudu. Fakat anlaşıldığına göre, Enver hariç olmak üzere, birçok İttihat ve Terakki önderlerini Mason yapan odur. Siyonizminden de bahsedilir. 1909'da Abdülhamit'in tahttan indirilmesine karar verildiği zaman, bu kararı Abdülhamit'e tebliğ için seçilen heyette o da vardı. Halbuki Abdülhamid, hem padişah, hem de İslâmların halifesi idi. Halifenin bu makamdan alınışına bir Musevi'nin memur edilişi, bizzat Abdülhamit'te de, ayrıca tepki yaptı. Bu intihap (seçim), her halde yanlıştı. [33].

İttihat ve Terakki bir terör örgütüdür. Basbayağı terör faaliyetleri yürütmekte, adam öldürmektedir. Bu, Abdülhamid'in canına kastetmeye ve onu tahttan indirmeye kadar varacaktır. Ama Şevket Süreyya Aydemir, bu terö-

ristleri övmekte ve göklere çıkarmaktadır. Oysa yaşananlar, benim yazdığım gibidir. İşte benim yazdıklarım:

İttihat ve Terakki, Selanik Merkez-i Umumisi ölüm listesi hazırladı ve fedailerini sokağa saldı. Artık her gün cinayet...

Topçu Alayı Müftüsü, Sultan Abdülhamid'in Hafiyesi Diye, Selanik'te Otelin Önünde Öldürüldü

17 Haziran 1908. Manastır Topçu Alayı Müftüsü Mustafa Şevket Efendi, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ölüm listesindeydi. Daha önce kimliği belirsiz bir ittihatçının silahlı saldırısında yaralanmıştı. İstanbul'dan çağırılan Şevket Efendi, Manastır'dan Selanik'e gelerek Kolombus Oteli'ne yerleşmişti. Ertesi gün trenle İstanbul'a hareket edecekti. Örgüt, Müftü'nün İstanbul'a ulaşmadan öldürülmesi talimatı verdi. Sabah saatlerinde otelden çıkan Şevket Efendi, istasyona gitmek üzere arabaya binerken 3 kurşunla sırtından vurularak öldürüldü. 3 kurşun, İttihatçı fedailerin imzasıydı. Kimliği meçhul katil sırra kadem bastı. Katilin Mülazim Abdülkadir (1926'da idam edilen eski Ankara Valisi) olduğu söylenecektir. Bir başka bilgiye göre tetikçi Yakup Cemil'di.

Selanik Merkez Komutanı Yarbay Nazım Bey Suikastı

Osmanlı Polisi, "Yane Sandanski vurdurdu" tezini yutmadı... Şüpheler Enver üzerinde toplanıyor... Enver, ortadan kayboldu... O artık bir kaçak... Yüzbaşı Enver. 17 Haziran 1908. İttihat ve Terakki Merkez Komitesi, Selanik Merkez Komutanı Yarbay Nazım Bey'in öldürülmesi kararını almıştı. Enver, suikastı bizzat tertipledi. İttihat ve Terakki'nin tetikçisi Mülazım Mustafa Necip, Nazım Bey'i vurduğunda, Enver Bey de eniştesinin yanındaydı. Nazım Bey ölmedi, sadece yaralandı. Enverciler "Suikast Bulgarların işi" diye yaygara kopardı. Ama olmadı. Mızrak çuvala sığmadı.

Azılı İttihatçı Yüzbaşı Kazım Karabekir anlatıyor:

> "9 ve 10 Haziran'da (27 ve 28 Mayıs Rumi) Reval'de İngiltere Kralı ile Rus Çarı arasında Makedonya'nın taksimi vesaire hakkında aleyhimize kararlar verildiğini Haziran ortalarına

doğru işittik. (Bu anlaşma yalandır. İttihatçılar Abdülhamid'i kötülemek için uydurdukları yalana kendileri inanıyor.) Enver Bey'e yazdığım mektuplara cevap alamaz oldum... Bildiğimiz bir şey varsa, Selanik Merkez Kumandanı Nazım Bey'in ayağından yaralı olarak İstanbul'a geldiği idi. Fakat bir kazaya mı uğradı, vuruldu ise gayr-i Türkler mi vurdu, yoksa cemiyet tarafından mı vuruldu? Bir türlü öğrenemiyorduk... Cemiyetin teşkilatı haber alınarak bazı tevkifler mi yapılmak istendi de cemiyet, zaruri bu kabil icraata (Nazım Bey'in vurulması gibi) geçti... Pazartesi günü Salih Bey'den mühim bir haber aldım: Manastır'dan Kayserili, Harbiye Mektebi Müdürü hemşehrisi olan Rıza Paşa'ya bir jurnal göndermiş. Rıza Paşa da bu jurnali aynen Padişaha vermiş. Jurnalin hülasası şu imiş: "Manastır'dan İstanbul'a naklolunan zabitlerin tamamı, Terakki ve İttihat Cemiyeti'ne mensuptur..."

Terör örgütü İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki merkezi ile Manastır arasındaki haberleşme kesilmişti ama bu jurnali ve benzerlerini, elbette Enver de duymuştu. İstanbul'a gidenler cezalandırılacaktı. Gitmemek için kaçmıştı. Güvenli evlerde saklanıyordu... Enver'i bir hafta on gün sonra elde silah, gavur çetelerinin yanında göreceğiz... Bugünlerde Makedonya isyanı başlamak üzere. [34].

"Bu CHP, PKK teröristleriyle nasıl ittifak yapar?" diye soruyorsunuz ya... Sormayın. Biz bunu 112 yıl önce de yaşadık. Bunların dedeleri de Hıristiyan teröristlerle işbirliği yaptı. Bulgar, Yunan ve Ulah çeteleri ile İttihatçı genç subaylar anlaştı. Zaten Enver de teröristti. Dağa çıktı... Enver, gavurların kahramanı oldu...

Binbaşı Enver, Yunan Eteği Giydi ve Dağa Çıkıp Makedon Haydutlara Katıldı. Osmanlı İmparatorluğu'na Savaş Açtı...

24 Haziran 1908. Enver, bugün Tikveş'te dağa çıktı. Padişah'a savaş ilan etti. Böyle bir şey, İmparatorluk tarihinde ilk kez oluyor. İlk kez bir Osmanlı subayı kendi devletine savaş açıyor. Aslında Enver 12 gündür kayıptı. Kaçmıştı. Selanik Merkez Komutanı olan eniştesi Yarbay Nazım'a

suikast düzenlemiş ve bu ortaya çıkınca İstanbul'a çağrılmıştı. Başına geleceği biliyordu. İstanbul'a değil, Manastır'a gitti ama yolda kararını değiştirdi ve Tikveş'te dağa çıktı. Enver'in dağa çıkışı hakkındaki bilgiler birbirini tutmaz. Kimi tarihçi, "dağa ilk önce Enver çıktı" der ve 24 Haziran tarihini verir. Kimisi, "Enver, Resneli Niyazi'den sonra çete oldu" görüşündedir. Kimi Türkçü tarihçiler Enver'in çeteye çıkmasını ve dağ macerasını görmezden gelir. Onlara göre böyle bir şey olmamıştır. Görmezden gelirler. Bazısı, Enver'i tek başına dağa çıkarır. Bazısı ise "arkadaşlarıyla çıktı" der. Ama Enver'in fotoğrafı konusunda hepsi ortak tutum almışlardır. Bu fotoğrafı yıllardır saklamışlardır. Ama sonunda buldum. Bu fotoğraf, tek başına, Enver'in aslında ne yaptığını ve 1908'in ne olduğunu ortaya çıkartmaktadır.

Bazı kaynaklar:

Fikriyat: 24 Haziran gecesi tek başına dağa çıktı...

Vikipedi: 12 Haziran gecesi dağa çıkıp ihtilal başlatmak için Manastır'a doğru yola çıktı.

M. Şükrü Hanioğlu, Türkiye Diyanet Vakfı / İslam Ansiklopedisi: Faaliyetinin ihbar edilmesi üzerine İstanbul'a davet edildi. Ancak 24 Haziran 1908 akşamı dağa çıkarak ihtilâlde öncü rolü oynadı.

Gerçek Hayat: 1908'de, daha 27 yaşındayken Resne'de dağa çıkar.

Murat Bardakçı: İkinci Abdülhamid'i Meşrutiyet'in yeniden ilânına zorlamak için 1908'in 24 Haziran gecesi tek başına dağa çıktı.

Kutül Amare: Terakki ve İttihat Cemiyeti tarafından başlatılan ihtilal ve suikast girişimlerine katıldı, faaliyetinin ihbar edilmesi üzerine İstanbul'a davet edildi. Ancak 24 Haziran 1908 akşamı dağa çıkarak ihtilalde öncü rolü oynadı.

Osman Mayatepek: Bu dönemde Terakki ve İttihad Cemiyeti'ne katıldı ve devrin hükümdarı İkinci Abdülhamid'i Meşrutiyet'in yeniden ilânına zorlamak için 1908'in 24 Haziran gecesi arkadaşlarıyla beraber dağa çıktı [35-38].

Haydut Binbaşı Enver, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açtı...

Mustafa Kemal, haber elemanı... Enver ile İttihat ve Terakki'nin Selanik Merkezi arasındaki haberleşmeyi, 3/22 numaralı İttihatçı Yüzbaşı Mustafa Kemal sağlayacak...

24 Haziran 1908. Gözü kara bir eylem. Hıristiyan bir aileden gelen Gagauz Enver, Yunan eteği giydi, dağa çıktı. Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açtı. İttihat ve Terakki Cemiyeti, Enver üzerinden Padişah Abdülhamid'i dize getirmeyi umuyor. Teşkilat, bütün imkanlarıyla Enver'in arkasında. Haberleşme için telgraf hatlarını kullanamazlar. Enver ile Selanik'teki Merkez-i Umumi arasındaki haberleşme 3/22 numaralı İttihatçı Yüzbaşı Mustafa Kemal tarafından gerçekleştirilecek. Ve işte Tikveş'te Enver'e, Selanik Merkez Heyeti'nden, Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti, Rumeli Müfettiş-i Umumisi olarak tayin edildiğini gösteren bir belge getirildi. Bu belgeyi getiren, aynı cemiyetin mensuplarından ve Selanik-Üsküp demiryolları müfettişliğini yapan Kolağası Mustafa Kemal'di. Sarıldılar, öpüştüler. Mustafa Kemal o gece Tikveş'te kaldı. Ve gecenin kim bilir hangi saatlerine kadar, baş başa ve bütün meseleleri konuştular.

Tikveş bir kaza merkeziydi. Selanik-Üsküp demiryolu üzerinde Gevgili'den sonra ve Selanik'e 100 kilometre kadar mesafedeydi. Tikveş'le Üsküp arasında da Köprülü istasyonu ve kaza merkezi bulunuyordu.

Not: Mustafa Kemal, Terör örgütü İttihat ve Terakki'nin 322 numaralı üyesiydi.

Mustafa Kemal, Hakkı Baha Pars'a göre, İttihat ve Terakki'ye 29 Ekim 1907'de Hakkı Baha'nın Selanik'teki evinde yemin ederek üye olmuştur. Üyelik numarası 3/22'dir. Yani 3'üncü hücrenin 22 numaralı üyesi (Tevetoğlu, 1987: s.77). Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üyeliği konusunda Fethi Okyar şunları söylemektedir: "Benim cemiyete girişim, Manastır Kolordusu'nda vazifeli İsmail Hakkı Bey aracılığı ile olmuştur. Enver ve Cemal Beylerle daha sonra Şam'daki vazifesinden Selanik'e gelen Kolağası Mustafa Kemal'in girişleri de aynı kanaldan oldu" (Okyar, 1980: s.20/21). Bayur ise daha da ileri gitmekte, Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki genel merkez üyesi olduğunu yazmaktadır (Bayur, 1970; s.27). Yani Mustafa Kemal sıradan bir üye değil, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen bir yöneticisiydi.

Enver, Talât, Hâfız Hakkı (Paşa), İsmâil Canbolat ve Manyasîzâde Refik Bey'den oluşan İttihat ve Terakki Selanik Merkez Komitesi, Abdülhamid'i devirme kararı aldı. Karara göre: Makedonya üs bölgesi...

Kanlı Haziran 1908 / Enver... Bulgar, Yunan ve Ulah Çetelerine Güç Birliği Teklif Etti: "Silahları Abdülhamid'e Çevirelim. Padişah'ı Devirelim..."

18 Haziran 1908. Terör Örgütü İttihat ve Terakki fedailerinin 3'üncü ordu saflarındaki Abdülhamid yanlısı subayları öldürmeye başlamasıyla cemiyetin ihtilalcilik boyutu tamamen ortaya çıktı. Cemiyet açıkça dile getirmese de/adını koymasa da Osmanlı İmparatorluğu'na Makedonya üzerinden savaş açıyordu.

Tarihçi Şükrü Hanioğlu, o günleri anlatıyor:

> "Cemiyet, gelişmelere hukukî zemin hazırlamak üzere yeni bir dâhilî nizamnâme hazırladı. Bahâeddin Şâkir'e ait evrak, bu belgenin hazırlanmasında (Bulgar) VMORO ve (Ermeni) Daşnaktsutyun nizamnâmelerinin ilham kaynağı olduğunu göstermektedir. Nizamnâmenin 2. maddesi, "cins ve mezhep dâ'iyesiyle tefrika husûlüne sâî bulunanların husûl-i âmâline mâni olma"nın cemiyetin esas vazifelerinden biri olduğunu belirtmektedir ki bu husus, ilk defa bir Osmanlı örgütünün Osmanlıcılık ideolojisine muhalefet edenlere eylemle (Hanioğlu kibarlık gösteriyor. Eylem dediği öldürmek. Cinayet yani. YG) karşı konulacağını ilân etmesi bakımından önemlidir. Yeni nizamnâme ayrıca cemiyetin ihtilâlci karakterini de ortaya koymaktadır. Yeni düzenleme ile fedai şubeleri tesis edilirken, nizamnâmenin "Usûl-i Muhâkemât ve Mücâzât Faslı" bölümüyle cemiyetin yetkili organlarına, "bir şahsın vücûdu[nun] vatanı veya cemiyeti tehlikeye sokması" durumunda bu şahsı mahkûm etme ve cezalandırma yetkisi veriliyordu. Ayrıca yemin şekli değiştirilerek ve çeşitli semboller kullanılarak yeni üyelerin etkilenmesi cihetine gidiliyordu. Nizamnâme ile beraber cemiyet kendine Osmanlı Devleti armasına benzer bir arma da yaparak hükmî şahsiyetini ön plana çıkardı.

Cemiyet, aynı zamanda Makedonya'daki müslüman çeteleri de kendi adına örgütleme çabası içine girdi ve Gemici Hasan, Martin Mustafa gibi önde gelen çete reisleriyle temasa geçti. Ege sahillerinde de çete faaliyeti başlatmak için Çakırcalı (Çakıcı) Mehmed Efe ile temasa geçildiyse de bu girişimden olumlu bir sonuç alınamadı. Cemiyete mensup siyasî çetelerin eylemlerine ait bir program hazırlandı ve bu belge ile bu örgütlerin cemiyetin kontrolü altında siyasî çete faaliyetinde bulunmaları düzenlendi. Cemiyet Makedonya'yı faaliyet merkezi haline getirince bu bölgedeki çeşitli unsurlara mensup komite, cemiyet ve çetelerle temasa geçti ve bunların bir bölümüyle anlaşma zemini bulurken, diğerlerini de gerçekleştireceği ihtilâl sırasında eylemlerini durdurmaları ve düvel-i muazzama temsilcilerine şikâyette bulunmamaları konusunda uyardı. Aynı dönemde cemiyet örgütlenmesine hız verdi, çok sayıda subay örgüte dahil olurken, vurucu güç olarak fedai teşkilâtı kuvvetlendirildi. Buna ilâveten Terakkî ve İttihat Cemiyeti Jandarma Teşkilâtı adlı bir diğer kuvvet oluşturuldu. Vurucu gücün yanı sıra on sekiz maddelik ayrı bir program çerçevesinde faaliyet gösteren ve cemiyete ait propaganda malzemesinin dağıtılması ve yardımların toplanmasıyla görevli sivillerden müteşekkil şehir hücreleri tesis edildi. Nisan 1908 tarihi itibariyle cemiyet, Rumeli'de Edirne, Draç, İşkodra, Manastır, Selânik, Üsküp, Tiran ve Yanya'da, ayrıca altmış sekiz küçük merkezde, en önemlileri Ohri, Serez ve Tikveş'te olmak üzere teşkilât kurmuştu; Debre, Ergiri, Görice gibi bazı merkezlerdeki Arnavut Bashkimi Cemiyeti şubeleri aynı zamanda Terakkî ve İttihat Cemiyeti şubeleri olarak faaliyete geçmişlerdi. Bu dönemde Trablusgarp ve Kal'a-i Sultâniyye (Çanakkale) şubeleri kurulduysa da bunların ihtilâlde herhangi bir rolleri olmadı. Buna karşılık Dr. Nâzım ve Bursalı Mehmed Tâhir beylerin idaresi altındaki İzmir teşkilâtı, bölgedeki propaganda faaliyetinin yanı sıra Makedonya'daki bir karışıklık durumunda bölgeye gönderilecek Aydın vilâyeti redif taburları zâbitan ve efradının pek çoğunu cemiyete üye kaydetti..."

Cemiyet, Koço-Ulah (Aromenis) hareketinin liderleriyle anlaşarak bu unsura mensup çetelerin desteğini temin ettiği gibi (Bulgar) VMORO'nun sol kanat liderleri ve Serez ile Isturumca çete teşkilâtı örgütleyicileri Jane Sandanski ve Khristo Çernopeev'nin de desteğini aldı. [40]

Masonlar ve Yahudiler Enver'i, Mustafa Kemal'i, Kazım Karabekir'i böyle dolduruşa getirdi: "Abdülhamid, muhafız erlerine 25 altın (62 bin lira) maaş veriyor. Mabeyncilerin maaşları 100 altın (250 bin lira), Kızlarağası her ay 300 altın (750 bin lira) alıyor..."

Yüzbaşı Kazım Karabekir:

"Maaşımız Çok Az. Abdülhamid, Yanındaki Cahillere Kürekle Altın Veriyor... Bize Bir Şey Kalmıyor..."

25 Haziran 1908. Yüzbaşı Enver, Yunan eteği giyerek dün Manastır'da dağa çıktı. Bugün, onun dağa çıkışının birinci günü. Enver'in bu hareketi Osmanlı Ordusu'nun mektepli genç subayları arasında büyük bir heyecan dalgası yarattı. Enver'i başka ittihatçılar da izleyecek ve kısa süre sonra Makedonya dağları genç subay çeteleriyle dolacak. Neden böyle oldu? Enver'in kankası, harbiyeden yatakhane ve sınıf arkadaşı Kazım Karabekir, 1882 doğumludur. Okuduğunuz ve biraz sonra okuyacağınız satırları yazdığında 1902 yılında sadece 20 yaşındaydı. Ama sanki ekonomi profesörü. Her şeyi ama her şeyi biliyor. Bildiğini sanıyor. Çünkü gittiği mason localarında eline yalan dolu metinler veriliyor. Kulağına efsaneler üfleniyor. Dedikodulara boğuyorlar. O da bunları gerçek sanıp üzerine doktora tezi yazıyor. Karabekir, önce kısmen doğru bir tespitle yazmaya başlıyor. Maaş sıkıntısından söz ediyor: "Maaş yılda 3-4 aylığa inmişti. Haftalık adı altında maaşın dörtte biri ayda, bazen de daha uzun zamanda verilirdi. Bütçe açığı ordu ve memurların ve mütekait ve yetimlerin maaşından kapatılırdı. Fakat mensuplar ve işini uyduranlar maaşlarını kamilen alırlardı..." Karabekir'in yazdıklarının ne kadarı doğru? Bilmiyoruz. Ama aşırı ittihatçı Karabekir burada da durmuyor. Frene basmayı aklına bile getirmeden gazı köklüyor...

"Fakat hafiye teşkilatı, saray muhafızları, saray mensupları git-

tikçe artıyor ve bunlar muntazam maaşlarından başka sadakat göstermeleri derecesine göre ikramlar, ihsanlar, rütbeler, köşkler ve konaklar ihsan alıyorlardı. Paşa rütbesinde hafiyeler de vardı. Bunların konakları küçük birer saray halini almıştı. Muhafızların başındakiler en cahil ama en kuvvetli adamlardı. Mesela Müşir Tahir Paşa, Arnavut kayıkçı. Sonra da kaldırımcı idi. İmzasını atamazdı. Kendisi gibi güçlü kuvvetli kayıkçılar, kaldırımcılar, hamallar, Sultan Hamid'in muhafız kıtalarının kumanda heyetini teşkil ediyorlardı. Bu muhafızlara tüfekçiler deniyordu. Neferleri bile ayda 10-25 liraya kadar (25 bin lira ile 62 bin lira) maaş alıyorlardı. İçlerinde Türk pek az, Arap, Rum mühtedisi, Arnavut vesaireden mürekkep mabeyncilerin maaşı en az 100 altın (250 bin lira) idi. Haremağalarının hayli masrafı vardı. Kızlar ağası her masrafı ayrıca tesfiye olunur ve ayda ayrıca 300 altın (759 bin lira) maaş alırdı..."

Muhtar Paşa derste bize mavzer tüfeklerinin üçer buçuk altına alındığını, halbuki Japonların aynı tüfeği ikişer buçuk altına aldıklarını, sebebinin de Japonların gönderdikleri heyetler ne ziyafet ne de en ufak bir hediye kabul etmezlerdi. Bu hususa dair kafi emir alırlar ve yemin veriyorlarmış. Bizimkiler ise envai ziyafetleri ve hatıra olan hediyeleri ve apaçık zarf içinde gönderilen parayı bile kabul ediyorlarmış...

Sultan Hamid cahil ve haylaz olduğu halde kendini ecnebi gazetelerine meth ettirmek için pek çok para sarfederdi. Muntazam olarak Brüksel'de Orient Gazetesi ve ara sıra bazı kitaplarda bol para mukabilinde meddahlık yaparlardı.

Hükümet ve ordunun idaresi için Bab-ı Ali ve seraskerlik makamlarından başka Yıldız Sarayı'nda da Padişahın emrinde bir takım teşekküller vardı. Bunlara da birçok muhassasat ve ihsanlar verilirdi. Mesela, Teftiş-i Askeri Komisyonu 44 daimi aza ve 6 fahri azadan mürekkepti. Yaver-i ekramların sayısı 275'ti. Bunların 6'sı müşir, 10'u birinci Ferik, 32'si Ferik, 200'ü ümera ve zabit. Fahri yaverlerin sayısı 40'tı. Bunların dördü müşir, 7'si birinci ferik, 29'u ferik, 9'u mirliva, 40'ı ümera ve zabit.

Saray'da 40 aşçı ve bunun üç misli yamak var.

Her gün sabah-akşam 600 tabak yemek çıkıyor ve sarayın içinden başka Beşiktaş'ta birçok emektarın evine de yemek gönderiliyor. Hamid'in ve sadık bendelerinin etrafları da birer saray aleminin gittikçe küçülen bir örneği...

Ve azılı ittihatçı Kazım Karabekir'in final cümlesi. Size tanıdık gelecektir: "Birkaç bin kişinin refah ve israf içinde yaşamasına karşılık, bütün Türk milleti ve ordusu gittikçe sıkıntıya düşüyor ve halk fakirleşiyordu..." Karabekir, verdiği rakamlarla tamamen uydurma bir anlatım yapmıştır. Bu veriler, müdavimi olduğu Mason localarında üretilmiş ve Karabekir'in beynine şırınga edilmiş yalanlardır...

Yani, askeri bir darbe yapmaktan, Abdülhamid'i tahttan indirmekten başka çare yok. Yaşasın ittihatçı çeteler, yaşasın terörizm, kahrolsun Padişah... İşte böyle gaza geldiler ve İmparatorluğun yıkılma sürecini başlattılar. Osmanlı'ya son darbeyi de 1 Kasım 1922 tarihinde, 308 numaralı kararnameyle ittihatçıların B takımı vuracaktır [41].

Terör örgütü İttihat ve Terakki ve Masonluk

Selanik Mason Locası, 1901-1908 yılları arasında 188 Osmanlı memurunu mason yapmıştır. Bunlardan 23'ü subaydır. Aralarında Mustafa Kemal ve Ali Fethi de bulunmaktadır.

7 Temmuz 1908'de, Makedonya özelinde Balkanlar kaynıyor. Görevi Hıristiyan çetelerini imha etmek olan 3. Ordu, bu görevi bırakıp kendisi çete haline gelmiştir. 3. Ordu'nun bölükleri ve taburları başlarında İttihatçı kurmay subaylar olduğu halde dağa çıkmış, gavur çetelerinin tarafına geçmişlerdir. Binbaşı Gagauz Enver, Yüzbaşı Resneli Niyazi, Yüzbaşı Eyüp Sabri, Binbaşı Hasan Tosun ve Yüzbaşı Halil (Kut) kendi devletlerine savaş açmışlardır. Yüzbaşı Mustafa Kemal de aralarında haberci olarak dolaşıyordur.

Nasıl oldu? Selanik'teki İttihatçılarla Masonlar arasındaki ilişkiler öteden beri ilgi konusu olmuştur. Bu bağlamda Türk ve İtalyan masonları arasındaki ilişkileri araştıran Angelo Iacovella, şu bilgileri vermiştir: "O dönemlerde, İtalyan Masonluğu'nun işbirliği sayesinde Jöntürkler ilk kez Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde gizlice çalışabilme olanağına kavuştular. Makedon-

ya Locası'nın yeniden canlanışıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin doğuşu arasındaki bağlantı, olayların ve belgelerin ışığında, hiçbir kuşkuya yer bırakmamaktadır." (Kaynak: *Hilal ve Gönye: İttihat-Terakki ve Masonluk*)

Bu locanın ilk kurucuları arasında İngiliz diplomat Sir John Elijah Blunt da bulunmaktadır. Üsküp, Edirne, Belgrad ve Manastır'ın ardından 1879'da Selanik Konsolosluğu'na atanan Blunt, 1899 yılına kadar bu görevde kalmıştır. 1901-1908 arasında Makedonya Locası'nda 188 kişi masonluğa kabul edilmiştir. Bunların 23'ü Rumeli'deki 2. ve 3. orduların üst rütbeli muvazzaf subaylarıydı. Angelo'ya göre, bu durum İttihat ve Terakki ile Masonluğun Osmanlı ordusu saflarına özel olarak sızdığını gösteren bir başka kanıttır. Mustafa Kemal, 1907 yılında arkadaşı Ali Fethi'nin tavsiyesiyle hem başında Yahudi avukat Emmanuel Karasso'nun bulunduğu Mason Locası'na hem de İttihat ve Terakki Komitesi'ne girmiştir. (Mustafa Kemal ile ilgili bilginin kaynağı: Bilal N. Şimşir, *British Document on Atatürk*, Cilt III January-September 1921, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1979, sayfa 97)

Cemiyetin önde gelen pek çok sivil üyesi de Makedonya Locası'nda tekris edilmiştir. Mesela; Sultan Abdülaziz'i katletmek ve askeri darbe yapmak suçundan Çadırköşkü Mahkemesi'nde yargılanan Mithat Paşa'nın avukatlığını yapan Manyasizade Refik Bey, İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki önde gelen lideriydi. İkinci Meşrutiyet'te Adalet Bakanlığı yapan Refik Bey, 1909'da öldüğünde, İtalyan masonları ölüm ilanı yayınlayarak büyük kayıp verdiklerini vurgulamışlardı.

Localar Cemiyete Koruyucu Zırh Oldu

Cemiyet ile İtalya Maşrık-ı Azamı (Büyük Mason Locası) arasındaki bağlantı, Cemiyetin Selanik'teki avukatlarından Emmanuel Karasu'yu işaret etmektedir. Makedonya Locası, Cemiyet mensupları için bir koruyucu zırh olmuştur. Loca, ihtiyaç halinde İtalyan sefaretinden müdahale teminatı almış olan İtalyan Maşrık-ı Azamı'na bağlıydı. Selanik'teki Makedonya Locası'na gizlice giren Abdülhamid'e bağlı ajanlar, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üye listesini ele geçirmeyi ummuşlardı. Ancak bir gece önce bu bilgi bir mason subay tarafından Loca'nın Üstad-ı Muhteremi olan Emmanuel Karasu'ya sızdırılmış ve cemiyete ait mahrem

bilgilerin yer aldığı kasa masonlarca boşaltılmıştır. Yerine, cemiyete muhalif isimlerin yer aldığı sahte bir isim listesi konulmuştur. Kaynak: Şevket Süreyya Aydemir, *Makedonya'dan Orta Asya'ya*, sayfa 532-534.

İttihatçılar, Bulgar Komitacılara ve Ermeni Teröristlere Baka Baka Komitacı ve Terörist Oldular

İktidar namlunun ucundadır... İttihat ve Terakki'nin katilleri: 99'uncu Bölük... Selanik'teki Merkez-i Umumi emrediyor... 99'uncu Bölük öldürüyor...

Fotoğraf: Cinayet kararları bu kadrodan çıkıyor. Oturanlardan soldan ikinci Talat Paşa, soldan üçüncü Ahmet Rıza. Ahmet Rıza'nın omuzuna kolunu dayayan Enver... 19 Haziran 1908.

Enişteşine / Selanik Merkez Komutanı Yarbay Nazım'a suikast düzenleyen Enver, iş anlaşılınca ortadan kayboldu. Ona bir haftadır azılı ittihatçı Kazım Karabekir bile ulaşamıyor. Bakalım nerede ortaya çıkacak? İttihatçıların suikast politikası nasıl oluşturuluyor ve hayata nasıl geçiriliyordu?

Akıl Fikir Yayınları'ndan çıkan "İttihat Terakki" adlı üç ciltlik kitapta, cemiyetin siyasi suikastlar için kullandığı, asker ve sivil fedailerden oluşan 99'uncu Bölük adlı gizli yapılanmanın detayları anlatılıyor. Kitaba göre gazeteciler Ahmet Samim, Hasan Fehmi, Ferik Şemsi Paşa ve İsmail Mahir Paşa

gibi birçok mühim şahsiyet bu teşkilat mensupları tarafından öldürüldü. Eylemlerini genellikle karakol yakınlarında gerçekleştiren ve kurbanlarına üç kurşun sıkan fedailer, emri İttihat Terakki'nin genel merkezinden alıyordu.

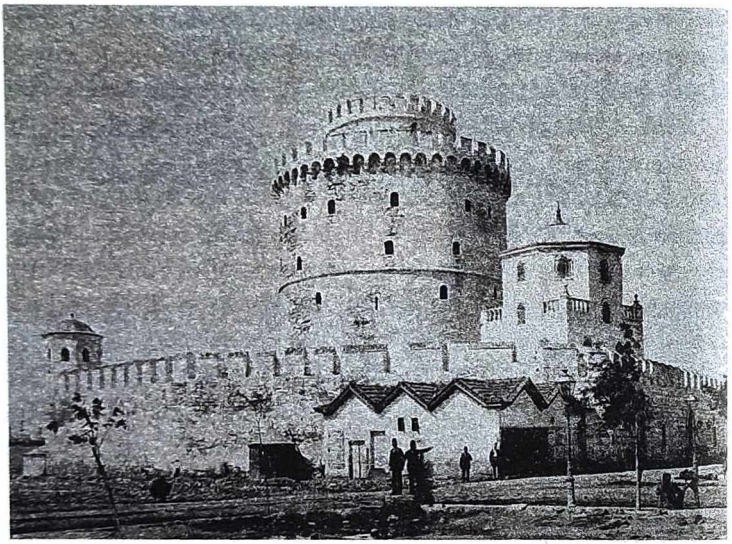
Muvazzaf subaylar Kitapta anlatıldığına göre bu suikast ekibine İTC'nin güvenini kazanmış, cesur ve gözü pek isimler seçilmişti. Yapının yüzbaşı ve teğmen rütbesindeki subaylardan oluşan grubu, ordunun çeşitli birimlerinde görev yapıyordu. Siviller ise gümrük ve postane gibi kurumlarda çalışanlardan seçilmişti. Fedailer şu isimlerden oluşuyor: (Subaylar) Yüzbaşı Abdulkadir, Yüzbaşı Halil, Yüzbaşı Hamdi, Yüzbaşı Resneli Mehmet Ali, Mülâzım (Teğmen) Mustafa Necip, Yakup Cemil, Siyami, Mehmet Kemal, İrfan, Beyrutlu Hüsnü, Hilmi, Yemenli Veysi ve İsmail Bey. (Siviller) Telgraf Baş memuru İbrahim, Gümrük Memuru Bahri, Selanik eşrafından Mehmet, Hasan, gümrük memuru Cemil, gümrük memuru Hüseyin, Yorgancı Mustafa, Çerkes Ahmed.

Merkez Selanik

Merkezi Selânik'te bulunan ancak hem yurtiçinde hem de yurtdışında eylem gerçekleştirebilme yetkisine sahip bu teşkilatla ilgili şu bilgiler yer alıyor: "Bu yapıya mensup zabitlerin mühim bir kısmı daimi olarak Selânik'te kalıyordu. Bölüğün içtima (toplantı) yeri ise Tophane karakolu idi. Bir hükümün icrası hakkında Merkez-i Umumi'nin (Genel Merkez) irtibat memuru sadece 99. Bölük'e emir verirdi. O emrin infazı için ayrılacak fedaileri bölük efradı toplanıp müzakere eder, kendi aralarından seçerlerdi."

Zıvanadan çıktılar... İttihatçı katiller takır takır adam vuruyor...

Kanlı Haziran 1908 / Selanik Sokakları Artık Güvenli Değil. İttihatçılar Selanik'i Kâbe-i Hürriyet İlan Etti. Hürriyet'in Kâbe'si, Yani Kurtarılmış Bölge...

Fotoğraf: İttihatçıların akşamları toplanıp kafa çektiği Beyaz Kule...

19 Haziran 1908. 3 cinayet daha. Selanik'te araştırma yapan İstanbul Şehremaneti Meclisi üyesi Hakkı Bey ve yardımcısı Şuayp Bey akşam 'Beyaz Kule' bahçesinden çıkarken silahlı saldırıya uğradılar. Şuayp Efendi hayatını kaybetti. İttihatçılar; Hakkı ve Şuayp beylerin hafiye olduğuna hükmetmişlerdi. Serez Topçu Kumandanı'nın yanı sıra, Selanik limanında cemiyet karşıtı bir yüzbaşı daha öldürüldü. Tabii ki faillerin hiçbiri de yakalanmadı.

Makedonya dağlarında artık, Bulgar, Yunan, Ulah, Sırp çetelerinin yanı sıra 5 Türk çetesi de var...

Haydut Binbaşı Enver'den Sonra Resneli Niyazi De Makedonya'da Dağa Çıktı. Haydut İttihatçıların Hedefi Abdülhamid'i Devirmek.

3 Temmuz 1908. Makedonya dağlarında 10 gün öncesine kadar 3 Müslüman Türk çetesi vardı. Gemici Hasan Çetesi, Martin Mustafa çetesi, Arap Şaban çetesi. Bu üç çete, Müslüman Türk köylerini basarak katliam yapan Bulgar, Yunan ve Sırp çetelerinden intikam almak amacıyla kurulmuştu. Amaçları olumluydu. İstanbul'u hedef alan eylemler

yapmıyorlardı. Ama Enver ve Resneli öyle değil. Padişahlığı yıkmak gibi kötücül bir amaç taşıyorlar. Kaldı ki iş sadece Enver ve Resneli Niyazi çeteleriyle sınırlı kalmayacak. 10-15 güne kadar başka ittihatçılar da bölüklerini alıp dağları dolduracak...

Osmanlı, mektepli genç subayların ihanetine uğradı. Bu İttihatçı subaylar Enver, Resneli Niyazi, Eyüp Sabri, Hasan Tosun, Halil (Kut) Bekir, dağa çıktılar. Mustafa Kemal, terör örgütünün merkezinden Enver'e haber taşıyor. Gavur çeteleriyle işbirliği yapıyorlar.

1908 yılının Kandil'i Makedonya dağları idi... Özel ulak Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, Gagavuz Enver ile terör örgütünün Selanik'teki merkezi arasında mesaj taşıyor. Mustafa Kemal 322 numaralı İttihatçı... Lakabı: Taşra mürşidi

Abdülhamid'e Savaş Açan Açana... Enver ve Resneli'den Sonra, Yüzbaşı Eyüp Sabri ve Binbaşı Hasan Tosun da Dağa Çıktı.

6 Temmuz 1908. Makedonya dağlarında artık sadece Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah çeteler yok... Binbaşı Enver 24 Haziran'da, Resneli Niyazi ise 3 Temmuz'da dağa çıkarak Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açtı... Yüzbaşılar Eyüp Sabri ve Bekir Bey ile Binbaşı Hasan Tosun çeteleri de birkaç gün sonra Enver ve Resneli'yi izlediler. Albay Servet Moran'ın naklettiğine göre bu tam teşkilatlı çetelere mensup ikinci ve üçüncü derecede küçük çeteler de vardı.

'Osmanlı'yı çocuklarına boğdurdular!

Selanik'teki İttihatçılarla Masonlar arasındaki ilişkiler öteden beri ilgi konusudur. Bu bağlamda Türk ve İtalyan masonları arasındaki ilişkileri araştıran Angelo İacovella şu bilgileri veriyordu: "O dönemlerde, İtalyan Masonluğunun işbirliği sayesinde Jöntürkler ilk kez imparatorluk sınırları içinde gizlice çalışabilme olanağına kavuştular. Makedonya Locası'nın yeniden canlanışıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin doğuşu arasındaki bağlantı, olayların ve belgelerin ışığında, hiçbir kuşkuya yer bırakmamaktadır" (Bakınız: Hilal ve Gönye: İttihat-Terakki ve Masonluk). Bu locanın ilk kurucuları arasında İngiliz diplomat Sir John Elijah Blunt da vardı. Üsküp, Edirne, Belgrad ve Manastır'ın ardından 1879'da Selanik Konsolosluğu'na atanan Blunt 1899 yılına kadar bu görevde kalmıştı. 1901-1908 arasında Makedonya Locası'nda 188 kişi masonluğa

kabul edilmişti. Bunların 23'ü Rumeli'deki 2'nci ve 3'üncü orduların üst rütbeli muvazzaf subaylarıydı. Angelo'ya göre bu durum İttihat ve Terakki ile Masonluğun Osmanlı ordusu saflarına özel olarak sızdıklarını onaylayan bir diğer kanıttı. Cemiyetin önde gelen pek çok sivil üyesi de Makedonya Locası'nda tekris edilmişti. Mesela Çadırköşkü Mahkemesi'nde Mithat Paşa'nın avukatlığını yapan Manyasizade Refik Bey, İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki önde gelen lideriydi. İkinci Meşrutiyet'te bakanlık yapan Refik Bey 1908'de öldüğünde İtalyan masonları ölüm ilanı yayınlayarak büyük kayıp verdiklerini vurgulamışlardı.

Localar Cemiyete Koruyucu Zırh Oldu

İttihatçı Teröristlerin ve Bulgar, Yunan, Ulah, Sırp, Ermeni Çetelerin Tek Hedefi Var: Osmanlı'nın Defterini Dürmek, Abdülhamid'i Yıkmak

13 Temmuz 1908. İttihatçı teröristler artık Makedonya dağlarında gavurla ortak çete dolaştırıyorlar. Kosova'da ise Firzovik satrancı devam ediyor. Firzovik Arnavutları şimdilik Abdülhamid'in yanında ama ne yapacakları pek belli değil. Durum, üstteki çizimde olduğu gibi. Abdülhamid, yani Osmanlı, tek başına. Ümitsizce kendini korumaya çalışıyor. Ama onlara göre Abdülhamid katliam yapıyor. Avrupa basınında "Kızıl Sultan" olarak resmediliyor, anlatılıyor. Ve İstanbul'un Rumları, Ermenileri ve İttihatçıları bu gazeteleri okuyor...

Devlet düşmanı iki terörist: Gagauz Enver ve Resneli Niyazi... Gavur çeteleriyle birlik olup kendi devletine savaş açan iki rafine (akılsız)... 27 yaşında iki zıpır...

Devlet düşmanı iki terörist: Gagauz Enver ve Resneli Niyazi... Gavur çeteleriyle birlik olup kendi devletine savaş açan iki gafil...

Silahlı Propaganda Dönemi

Bulgar, Yunan, Sırp, Ermeni "Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet" diye naralanıyor... İttihatçı şapşallar da saf saf bu haydutlara inanıyor, güveniyor. Ey akıl, neredesin?

9 Temmuz 1908. Enver ve Resneli, ellerinde silah, çeteleriyle birlikte Makedonya dağlarında dolaşıyorlar. Köy köy gezip, Abdülhamid'e karşı propaganda yapıyorlar. Enver 24 Haziran'da, Resneli ise 3 Temmuz'da çeteye katıldılar. Amaçları, Makedon çeteleriyle beraber Padişahı devirmek. Bugüne kadar Abdülhamid hakkında söylenen her yalana inandılar. Yetmedi, kendileri yalanlar uydurdular.

Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Ermeni... Abdülhamid'in kötü yönetimi yüzünden ayaklanıyor. Abdülhamid bir devrilse, her şey düzelecek. Öyle sanıyorlar. Oysa, mesela Bulgarların bağımsızlık istedikleri daha ilk bakışta görülebiliyordu. Makedonya'daki isyancı gruplar, evet "Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet" naraları atıyorlardı. Ve bu terörist gruplarla iş birliği yapan İttihatçılar da bunlara inanıyorlardı. Ama Bulgarın, Yunan'ın, Sırp'ın, Ermeni'nin, Ulah'ın amacı başkaydı.

İttihatçılar, sanki kördü. Makedon çetelerinin amaçlarını göremiyorlardı. Beyinleri, Masonlar ve İngiliz ajanlar tarafından öyle yıkanmıştı ki, gözlerinin önünde olan şeyleri bile anlamıyorlardı. İttihatçıların, devletin problemlerine çözüm olarak düşündükleri meşrutiyet, devletin felaketi haline dönüşecek ve dünya tarihinin en trajikomik hadisesi haline gelecekti.

Gagauz Enver ve Resneli Niyazi, 2'şer bin silahlı adamla dağa çıktılar, teröristlerin safına geçtiler. Bulgarla, Yunanla birleştiler. Abdülhamid'e, Osmanlı Devleti'ne savaş açtılar.

Makedonya Satrancı: Terörist Subay Atıf Onu Öldürdü ama Şemsi Paşa'nın Firzovik'e Çağırdığı Silahlı 15 Bin Arnavut, Abdülhamid'in Yanında Yer Aldı

12 Temmuz 1908. Makedonya kaynayan bir kazan. Aslında Arnavutlar Firzovik'te, Sultan Murat Türbesi'nin karşısında Haziran ayının ortalarından itibaren toplanmaya başlamışlardı. Siyasi değil, farklı bir nedenle. Toplantının bilinen nedeni, Üsküp'teki yabancı çocukların eğitim gördüğü bir okulun düzenlemek istediği piknik ve eğlenceydi.

Mitroviçe-Üsküp tren hattının mühendisi, okulun müdürü, veliler ile öğrenciler piknik yapmak istemişlerdi. Linpan İstasyonu ile Firzovik arasında, Luçka Bora köyü yakınlarındaki Sarayeşta mevkiinde bulunan Üsküp-Mitroviçe tren hattının bekçilerinden birinin korusu seçilmişti. Burada yemek yiyecekler, içki içecekler, eğleneceklerdi.

Sultan Murat Türbesi'nin bulunduğu ovada içki içmek ve dans etmek, İslam'a saygısızlıktı. Arnavutlar sadık Müslümanlardı. Piknik alanını basmak, Avusturyalı piknikçileri dağıtmak, o koruluğu ve binaları yakmak için Firzovik'te toplanmaya başladılar.

Enver et Niazim Beys qui ont hissé le drapeau de la Liberté en Macédoine.

4 Temmuz'du. Mülazım Atıf, henüz Şemsi Paşa'yı öldürmemişti. Kendisi de Arnavut olan Şemsi Paşa, Manastır'a hareket etmeden önce Kosova Arnavutlarına toplanmaları için haber gönderdi. Toplantı adresi olarak Firzovik'i adres gösterdi. Mesajı şöyleydi:

> "Manastır'da bulunan mektepli zabitler, Jön Türk ve Bulgar Komitacılarla birleşerek İslamlar aleyhine taarruzda bulunuyorlar. Padişahı düşürüp vatanı satacaklar. Dinini, devletini, vatanını seven arkamdan yetişsin. Firzovik'te içtima etsin. Orada mavzer tüfeğiyle cephane tevzi olunacaktır..."

Şemsi Paşa'nın çağrısı cevap buldu. Birkaç gün içinde Firzovik'te toplanan silahlı Arnavutların sayısı 15 bini buldu. Firzovik toplantısı, Avusturyalıların pikniğine cevap olmaktan çıkmış, siyasileşmişti. Arnavutlar, Abdülhamid'i destekliyorlardı ve Abdülhamid, Firzovik Arnavutlarıyla meşgul ederek 3'üncü Ordu'nun İstanbul üzerine yürümesine engel olmaya çalışıyordu...

İttihatçı genç subaylar Abdülhamid'ten nefret ediyor. Mustafa Kemal'in yakın arkadaşı Yüzbaşı Ali Fethi, kendini kaybedip bağırıyor:

"O sarayı yıkmalıyız... Elime fırsat geçse, Yıldız Sarayı'na bomba koyarım..." [43-44].

Mustafa Kemal ve Ali Fethi Okyar, 1911 yılında Fransa'daki askeri manevralarda...

11 Temmuz 1908. Terörist subaylar; Gagauz Enver, Resneli Niyazi, Hasan Tosun, Eyüp Sabri ve Yüzbaşı Bekir bölüklerini, taburlarını alarak dağa çıktı. Bulgar, Yunan, Ulah, Ermeni komitacıları da elde silah onlara katılıyor. İmparatorluğun hangi köşesinde olurlarsa olsunlar, genç subaylar kıpır kıpır. Farkında değiller ama ihanet içindeler.

Yesevizade Alparslan Yasa, o günlerle ilgili bir olayı şöyle anlatıyor:

"Çekirdekten yetişme bir komitacı olan Ali Fethi ateş püskürüyor. Bir eliyle Yıldız Sarayı'nı işaret ederek:

"- Hep oradaki adamın başının altından çıkıyor bunlar! Sarayı başına yıkılmadıkça rahat yok! Elime fırsat geçse oraya bomba koyarım!' diyor."

Bahsettiği kimse, Sultan Hamid'di. 23 Temmuz 1908'de sarayı değil fakat onun istibdat idaresi yıkılmış, dokuz ay kadar sonra da, 27 Nisan 1909'da

hal'edilerek muhafaza altında Selanik'e gönderilmişti. Tesadüfe bakın ki Abdülhamid'i Selanik'e götüren muhafız, Fethi Okyar'dan başkası değildi.

Not: Tarih başka şekilde tecelli ettiği için Ali Fethi, Yıldız Sarayı'na bomba koyamadı. Ama Selanik'te Alatini Köşkü'ne hapsedilen Abdülhamid'in baş gardiyanı Ali Fethi oldu. 113 gün başgardiyanlık yaptı. Yüreği soğudu mu, bilmiyoruz...

Dağa çıkan terörist Osmanlı subayları, Abdülhamid'e karşı Yunan ve Bulgar komitacılarla işbirliği yaptı...

Yunan Apostol Kaptan ve Bulgar terörist Sandansky, Enver ve Resneli'nin emrine girdi [45].

Gagauz Enver'le iş birliği yapan Yunan terörist Apostol Kaptan, Enver'in amcası Yüzbaşı Halil (Kut) ile çok samimiydi. Oturanlardan en soldaki Yüzbaşı Halil...

7 Temmuz 1908. Ermeniler dâhil, Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki gizli ve yasadışı gayrimüslim örgütlerin tamamı, dağa çıkan İttihatçı subayların yanına taşınmaya başladı. Hatta Rum çete reislerinden Apostol Kaptan ve avanesi ile Bulgar çete reisi Yane Sandanski ve Todor Paniçe Efendiler de ihtilalcilere katıldılar. Hristiyan terörist Çircis liderliğindeki Arnavut Başkim Cemiyeti üyeleri İttihatçılarla beraber harekete geçmişlerdi. Hatta dağda beraber gezmeye başladılar.

Bu arada Ermeniler de II. Abdülhamid engelini aşmak için Taşnaksutyun Komitesi'nin Sofya'daki kongresinde İttihatçıların Makedonya İhtilal

Komitesi ile birleşme kararı almış, hatta bir ön protokol bile imzalanmıştı. Daha önce ifade edildiği üzere Avrupa'nın kral ve başbakanları, II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi konusunda aynı düşünce içindeydiler. Bundan cesaret alan bütün muhalif gruplar — Enver ve Resneli Niyazi, Makedonya ihtilal çeteleri, Ermeniler, Bulgar, Sırp, Yunan ve diğer Balkan komitacıları, Siyonistler ve Jön Türkler — ortak bir noktada birleşmişti.

Jön Türklere bir destek de Makedonya'nın istiklali için mücadele eden IMRO (BMPO) cemiyetinden gelmiş, büyük yardım yapılmıştı. İttihatçı Manastır Merkezi, Enver'e şu emri verdi:

> "Padişah meşrutiyeti ilan etmezse, İstanbul'a yürümek için hazır ol."

Padişah, Gagauz Enver ve Resneli'yi yakalaması için üç tabur askerle Şemsi Paşa'yı Manastır'a gönderdi. Abdülhamid'e suikast yapmayı planlayan Kazım Karabekir, kritik bir hamle yaptı...

Terörist Subay Kazım Karabekir'den Atıf'a Emir:

"Şemsi Paşa'yı Öldür..."

Mülazım Atıf Emri Uyguladı. Şemsi Paşa'yı Sırtından Vurdu, Öldürdü [46-53].

Şemsi Paşa Suikastı ve Ardındaki Plan

7 Temmuz 1908. Yüzbaşı Enver, 13 gün; Resneli Niyazi ise 4 gün önce bölük ve taburlarıyla birlikte dağa çıktı. Dün, Yüzbaşı Eyüp Sabri ve Binbaşı Hasan Tosun da bölükleriyle onlara katıldı. Hepsi Abdülhamid'i meşrutiyeti ilan etmeye zorlamak amacıyla telgraflar göndererek tehditte bulunuyorlardı.

Abdülhamid'in görevlendirdiği Metroviçe 18. Fırka Komutanı Şemsi Paşa, eğer Enver ve Resneli'yi yakalar veya öldürürse, İttihat ve Terakki Cemiyeti büyük zarar görecekti. Şemsi Paşa, Rumeli'nin canlı haritasıydı. Bölgedeki birçok isyanı bastırmış, dağlarda çete kovalamıştı. Bilmediği yer, çıkmadığı dağ yoktu.

Metroviçe'deki görevini Miralay Fevzi (Çakmak) Bey'e devrederek Manastır'a gelen Paşa, Köprülü'de Enver'i, Resne'de ise Niyazi'yi yakalamak istiyordu. Ancak bilmediği bir durum vardı: Manastır Merkez Jandarma Tabur Kumandanı olan damadı Binbaşı Rıfat, bir İttihatçıydı. Rıfat Bey'in eniştesi Fuat Bey de aynı taburda görevli ve yine İttihatçıydı. Dolayısıyla Şemsi Paşa'nın İstanbul'la olan yazışmaları ve her hareketi örgüt tarafından anında öğreniliyordu.

Kazım Karabekir ve Suikast Hazırlığı

Şemsi Paşa, Köprülü ve Resne'ye ulaşmadan önce öldürülmeliydi. Suikast görevi Mülazım Atıf (Kamçıl) tarafından üstlenildi. Eğer Atıf başarılı olamazsa, Paşa yolda pusuya düşürülecekti. Atıf'ı örgütün fedailer koluna kazandıran ve yemin törenini yöneten kişi ise Kolağası Kazım Karabekir'di. Atıf'ın örgüte kabulünden 11 ay sonra suikast gerçekleştirildi.

Suikast Günü: "Bir Zabit Vurdu"

7 Temmuz 1908. Şemsi Paşa, Yıldız Sarayı'na rapor vermek için Manastır Telgrafhanesi'ne gitmek üzere yola çıktı. Aynı zamanda Mülazım Atıf ve arkadaşları yakınlardaki bir kahvehanede bekliyordu. Saat 15.00 sularında iki araba telgrafhanenin önünde durdu.

Atıf ve arkadaşları kalabalığın arasına karıştı. Arkadaşları, Atıf'ın kaçmasını sağlamak için kalabalıkta panik yaratmayı planlamıştı. Şemsi Paşa dışarı çıktı, damadı Binbaşı Rıfat'la birlikte arabasına binmek üzereyken üç el silah sesi duyuldu. Atıf'ın silahından çıkan kurşunlardan biri Paşa'nın

sol omzundan girip kalbinin olduğu yerden çıktı. Muhafızlar şaşkınlıkla çevreye ateş açtı. Ortalık karıştı, bazı siviller de hayatını kaybetti.

Paşa yere yığılırken, "Beni bir zabit vurdu," dedi ve on dakika içinde yaşamını yitirdi. Böylece Abdülhamid'in en sadık komutanlarından biri, Rumeli'nin canlı haritası, ortadan kaldırılmış oldu.

Kaçış Planı: Subayların Selam Duruşu

Şemsi Paşa'nın dostu olan Prezren Belediye Başkanı Rıfat Efendi, kaçan Atıf'ı ayağından vurarak yaraladı. Ancak Atıf kaçmayı başardı ve önceden belirlenmiş bir eve saklandı. Bu evin kiracısı Mahmut Bey adlı bir subaydı (Cumhuriyet döneminde Siirt Mebusu ve *Milliyet* gazetesinin kurucusu Mahmut Soydan).

Atıf, Şemsi Paşa'nın cenazesini bile evden seyredebildi. Cemiyetin askeri doktorları tarafından tedavi edildikten sonra Manastır'dan kaçırıldı. Kaçışı engellemekle görevli subaylar da örgüte mensuptu. Manastır çıkışlarını kontrol eden askerî birlikler, Cemiyet'ten "falan arabayı durdurmayın, çıkışına refakat edin ve selam durun" emrini almıştı. Aynen öyle yaptılar.

Fedai Yakalansaydı Kaçırılacaktı

Şemsi Paşa'nın vurulduğu haberi Enver ve Resneli Niyazi'yi rahatlattı. Örgütün Manastır Merkezinden Kazım Karabekir tarafından gönderilen telgrafta şu ifadeler yer alıyordu:

"Şemsi Paşa Manastır'da kurşunla vurulmuş, vuran korunmuştur."

Resneli Niyazi'nin anılarında da belirtildiği gibi, soruşturmalar Cemiyet'in etkisiyle sonuçsuz kaldı. Soruşturmayı yürüten Manastır Vilayeti Baş Sorgu Hakimi, Savcı Yardımcısı ve Komiser Muavini de örgüt üyesiydi. Hatta Şemsi Paşa'nın öldürüleceği, baş sorgu hâkiminin kulağına önceden fısıldanmıştı.

Resmen düzenlenen fezlekede, "katlin asker kıyafetli meçhul bir şahıs tarafından işlendiği", failin hangi yöne kaçtığının bilinmediği ve tüm araştırmalara rağmen sonuç alınamadığı ifade edildi. Cemiyet, Atıf Bey yakalansaydı cezaevinden kaçırılması için gerekli tüm düzenlemeleri

yapmıştı. Cezaevinden sorumlu subay, olayın netleşmesine kadar görev başından ayrılmadı.

ÇERÇİZ TOPULLİ VE RESNELİ NİYAZİ GÖRÜŞMESİ

Osmanlı'daki Türkçülerin devlete karşı tavırlarını ve çevirdikleri oyunları gösteren olaylardan biri de Arnavut özgürlükçü lider Çerçiz Topulli'nin hayatından alınan şu kesittir. Özellikle Resneli Niyazi'nin Topulli'ye verdiği cevap son derece dikkat çekicidir.

1908 Jön Türk Devrimi sırasında Binbaşı Resneli Niyazi, gücünün farkındaydı ve "Tosk Arnavut Komitesinin Şefi" olarak gördüğü Çerçiz Topulli ile iş birliği yapmak istedi. Niyazi, Topulli'ye bir davet mektubu göndererek toplantıda Jön Türkler'le birlik şartlarını konuşmasını istedi.

Çerçiz Topulli ve Mihal Grameno, bazı silah arkadaşlarıyla birlikte Korçë'de İttihat ve Terakki'nin üst düzey yöneticilerinden Resneli Niyazi ile buluştu. Toplantıda Arnavut delegeler, Türkleri "Osmanlıcılığa bağlılıktan yoksun kalmakla" suçladı. Resneli Niyazi ise Türklerin "kendilerini Osmanlılardan ve yabancılardan korumak için" mücadele ettiklerini söyledi.

Tartışmanın ardından Arnavutlar, CUP (İttihat ve Terakki Cemiyeti) tarafından yapılan dayanışma çağrısını kabul etti ve topluca yemin törenine katıldılar. Topulli ve diğer Arnavut komite liderleri, son bir toplantı için söz vererek ayrıldılar.

Toplantının Pogradec'te gerçekleşmesi planlandı. Bu organizasyonu Niyazi'nin babasının arkadaşı Hyrsev Starova Bey üstlendi. Hyrsev, Topulli ile Niyazi arasında arabuluculuk yapan Melçan Tekkesi'nden Bektaşi Şeyhi Hysen Baba aracılığıyla diğer tugay liderlerini de ikna etti. Niyazi, zaten CUP'a bağlılık sözü veren yerel Arnavutlar nedeniyle bu toplantıyı gereksiz buluyordu.

Ancak Topulli, Arnavutların katılımının önemine dikkat çekti ve anayasal yönetim hareketinin liderlerinin çoğunluğunun Arnavut olması gerektiğini belirtti. Korçë Arnavutluk Komitesi, Niyazi'ye destek verdi. CUP'un talebiyle, Korçë çevresindeki dağlarda bulunan Topulli'nin gerillaları yeniden Niyazi ile görüşmek zorunda kaldı. Topulli, 21 Temmuz 1908'de grubu ile birlikte Pogradec'e geldi ve ittifakı yineleyerek CUP adına yemin etti.

Osmanlı belgelerinde, Çerçiz Topulli'nin komutasındaki 50 kişilik lider kadrosu, Müslümanlar ve Bulgarlar arasındaki en etkili Arnavut grubu olarak gösteriliyordu. Bulgarların İç Makedon Devrimci Örgütü (IMRO) yalnızca Yunan gruplarına karşı savaşmak üzere bu ittifaka katılmıştı.

Niyazi, Ohri'deki Arnavut Tosk grupları ile Bulgar gruplarının "Topulli" adı altında birleştiğini açıkladı. Topulli'nin gerillaları, Resne garnizonunun ele geçirilmesinde Niyazi'ye büyük destek verdi. Bu olay, II. Abdülhamid rejiminin devrilmesinde kritik rol oynadı.

Temmuz 1908'de Topulli, Korçë kasabasını almaya çalıştı, ancak Osmanlı birlikleri tarafından geri püskürtüldü. 23 Temmuz'da Resne'de Niyazi, Topulli ve Mihal Grameno bir araya geldi. Niyazi burada minnettarlığını ifade etti ve CUP'un ilan ettiği anayasanın Arnavut milleti için bir avantaj olduğunu belirtti.

Devrim sırasında çekilen Manakis kardeşlerin fotoğraflarında Topulli, Niyazi ve Grameno birlikte yer aldı. İttihatçılar iktidara geldikten sonra Arnavut okullarına destek verdiler; ancak daha sonra bu okullardan bazıları, özellikle İstanbul'dakiler yine İttihatçılar tarafından kapatıldı.

İttihatçı Haydutlar Makedonya'da Kasaba ve Şehirleri İşgal Ediyor

Gagavuz Enver Köprülü'yü, Resneli Niyazi ise Manastır'ı işgal etti. 3. Ordu birlikleri haydutlara katıldı. Çeteler Selanik'e yürüyor...

Fotoğraf: Manastır ve çevresini işgal eden Yüzbaşı Niyazi, çetesi ve geyiğiyle birlikte.

22 Temmuz 1908. Bulgar, Yunan, Ulah ve Ermeni çeteleriyle birleşen İttihatçı haydutlar; Binbaşı Enver ve Resneli Niyazi, meşrutiyeti ilan ettirmek, bu mümkün olmazsa Makedonya'da bağımsız bir devlet kurmak için harekete geçti. Köyleri ele geçirdikten sonra kasaba ve şehirleri de işgal etmeye başladılar.

Abdülhamid, buna karşılık olarak İzmir Kolordusu'na bağlı taburları Selanik'e gönderdi. Ancak bazı taburlar Selanik rıhtımına çıktıklarında silahlarını çattılar. (Tütüncü) Dr. Nazım Bey'in Cemiyete üye yaptığı subaylar, askerlerinin göğsüne İttihatçı işareti taktılar.

Manastır'a gönderilen İzmir Redif Fırkaları ve Karaman taburlarında bulunan askerler, Eyüp Sabri ve Resneli Niyazi çetelerine ateş açmadı.

Eyüp Sabri komutasındaki Ohri Çetesi ile Resneli Niyazi'nin Resne Çetesi, 22 Temmuz günü Manastır dışında birleşerek şehri birlikte işgal etti. Enver ve Resneli, Yıldız Sarayı'na çektikleri ayrı telgraflarla Abdülhamid'e meşrutiyeti ilan etmesi için 26 Temmuz'a kadar süre verdiler.

Dünyada Bombalı Araçla Yapılan İlk Suikast:
Abdülhamid Yıldız Camii Önünde Bir Dakika ile Kurtuldu

21 Temmuz 1905. 1895 ve 1896 isyanlarından sonuç alamayan Ermeni teröristler, II. Abdülhamid'e suikast düzenleyerek Osmanlı'yı parçalamayı hedeflediler. 1904 yılı Ocak ayında Sofya'da yapılan Taşnaktsutyun kongresinde, İstanbul ve İzmir'de yoğun eylemlere başlanması kararı alındı. Plan gereği, padişaha suikast düzenlenecek; ardından Galata Köprüsü, Osmanlı Bankası, yabancı elçilikler gibi hedefler de havaya uçurularak kaos yaratılacak ve Avrupa müdahalesi sağlanacaktı.

Planın uygulayıcıları arasında Samuel Fain (Kristafor Mikaelyan), kızı Robina Fain ve Lipa Rips (Konstantin Kabulyan) gibi Rus Ermenileri vardı. Anarşist Belçikalı Edward Jorris ile de iş birliği kuruldu.

II. Abdülhamid'in dakikliği suikastçilerin işini kolaylaştırıyordu. Plan gereği cuma namazı çıkışında, Yıldız Camii'nin önünde saatli bomba patlatılacaktı. Padişahın camiden çıkıp arabasına binmesi 1 dakika 42 saniye sürmekteydi.

21 Temmuz 1905 Cuma günü, suikastçılar saatli bombayı yerleştirilmiş arabayla Yıldız Camii'ne geldi. Ancak namaz sonrası Şeyhülislam Cemaleddin Efendi, padişahı kısa bir konuşmaya tuttu. Bu nedenle Abdülhamid, arabasına binmeden bomba patladı.

Saray Başkâtibi Tahsin Paşa'ya göre, patlama anında Abdülhamid büyük

bir soğukkanlılık göstererek "Korkmayınız, korkmayınız!" diye bağırdı. Askerler ve subaylar hemen düzen aldılar. Padişah, "İzdihamdan kimse incinmesin," diyerek arabasına bindi ve her zamankinden daha yavaş ilerledi. Avusturya elçisi bu sırada "Vive le Sultan – Yaşasın Sultan!" diye bağırıyordu.

Ertesi gün gazetelerde yayınlanan resmi tebliğe göre, olayda 4 gazeteci, 3 asker olmak üzere 26 kişi öldü, 56 kişi yaralandı, 20 hayvan telef oldu. "Machine Infernal" adlı 120 kiloluk patlayıcı kullanılmıştı. Bombanın patladığı yerde 70 cm derinliğinde çukur oluştu.

Tevfik Fikret:

Bir lahza-i taahhür...
Bir Lahza-i Taahhur / Bir anlık gecikme
Bir darbe... bir duman... ve bütün bir gürûh-i sûr.
Bir ma şer-i vazî-i temâşâ, haşin, okur
Tırnaklariyle bir yed-i kahrın, didik didik,
Yükseldi gavr-i cevve bacak, kelle, kan, kemik...
Ey darbe-i mübeccele, ey dûd-i müntakim
Kimsin? Nesin?. Bu savlete sâik, sebeb ne kim?
Arkanda bin nigâh-ı tecessüs ve sen nihân,
Bir dest-i gaybı andırıyorsun, rehsen â-feşân.
Mâlik sesin o servet-i ra'dîn-i gayza ki
Her yerde hiss-i hakk ü halâsın muharriki
Sadmenle pâ-yi kaahiri titrer tegallübün,
En gırre tâc-i haşmeti sarsar tekarrübün.
Silkip ukub-i ribka-i a'sân, en çetin
Bir uykudan uyandırır akvânu dehşetin
Ey şanlı avcı, dâmını beyhude kurmadın!
Attın... fakat yazık ki, yazıklar ki vurmadın!
Dursaydı bir dakikacağız devrî bî-sükûn,
Yâhud o durmasaydı, o iklil-i ser-nikûn.
Kanlarla bir cinâyete pek benziyen bu iş
Bir hayr olurdu, misli asırlarca geçmemiş.
Lâkin tesadüf., âh, o kaviler münâdimi,

Acizlerin, zavallıların hasm-ı dâimi.
Birden yetişti mahva bü tedbir-i hârikı.
Söndürdü bir nefeste bu ümmîd-i bârikı;
Nakş etti bir tehekküm için baht-i bî-şuûr
Târih-i zulme bir yeni dibâce-i gurûr.
Kurtuldu; haklıdır, alacak şimdi intikam;
Lâkin unutmasın şunu târih-i sifle-kâm;
Bir kavmi çiğnemekle bugün eğlenen denî

Bir lâhza-i teahhura medyun bu keyfini!

Tevfik Fikret, bu şiirin ödülünü, 1908 yılında, 2'nci Meşrutiyet'te Galatasaray Lisesi'ne müdür yapıldı [54-59].

Artık Teröristle Çarpışmayacaklar... Dağlar Haydut Subaylarla Doldu

Abdülhamid meşrutiyeti ilan etmezse, İttihatçı hainler Hristiyan çeteleriyle birlikte bağımsız bir Makedonya devleti kuracak. Bu süreçte haberleşmeyi sağlayan kişi ise Mustafa Kemal'dir.

Enver, Resneli Niyazi, Eyüp Sabri ve Hasan Tosun'dan Sonra... 3. Ordu'nun Genç Subayları Dağa Çıktı, Devlete Savaş Açtı

18 Temmuz 1908. Üçüncü Ordu'nun genç subayları, izin almadan ve komutanlarına haber vermeden üçer beşer ortadan kaybolmaya başladı. Ordu içinde takım, bölük ve tabur komutanı kalmadı. Bazı bölükler ve taburlar, silahlarıyla birlikte kayıplara karıştı. Dağa çıktıkları tahmin ediliyordu.

Enver ve Resneli Niyazi, beyannameler (bildiriler) yazıyor, İstanbul'a ve saraya tehdit telgrafları gönderiyordu. Aslında yaptıkları büyük bir blöftü; gösterdikleri kadar güçlü değillerdi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Manastır ve Selanik merkezleriyle haberleşiyorlardı.

Geçtikleri her köy ve kasabada propaganda yapıyor, Cemiyet'in yerel merkezlerini kuruyorlardı. İttihat ve Terakki'ye katılım yeminleri ilk kez gizli bir ortamda değil, halkın önünde yapılmaya başlandı. Ne olacağını, gelecek günlerin neler getireceğini kendileri bile bilmiyordu.

Tehdit ve korkutma yöntemine başvursalar da bazen ikna yolunu tercih ediyorlardı. Örneğin Radolişte köylüleri, yediden yetmişe silahlanıp cami avlusunda toplanarak, Niyazi Bey'in askerlerini köylerine sokmayacaklarını

ve ağır küfürlerle bunu ilan ettiler.

Haydut Niyazi önce "köyü kuşatıp cezalarını vermeyi" düşündü. Ancak zabitleri ve köyden bazı kişilerle yaptığı istişare sonucu bu fikirden vazgeçti. Anılarında, "Kötü bir vaziyet yaratmaktansa ben de geceyi açıkta geçirmeyi doğru gören görüşe katıldım. Böylece Değirmenlik'e çekilecek, geceyi aç ve susuz geçirecektik. Bütün gece üzüntüden gözlerime uyku girmedi," demiştir.

İttihat ve Terakki'yi seven komşu köy olan İstrogalı halkı ise Radolişte köylülerini silaha başvurmamaya ikna etmiştir.

Gavurların Sevgilisi Gagavuz Enver: Asker Kaçağı ve Haydut

Dağa çıkan ve devlete savaş açan Enver, Resneli Niyazi ile birlikte işi büyütmeye hazırlanıyor.

Yunanların, Bulgarların, Ermenilerin Taparcasına Sevdikleri Enver, Manastır ve Selanik'i Gözüne Kestirdi [60-65].

1908'in Apo'su olarak nitelendirilen Haydut Enver'in çetesinden bir grup. Fotoğrafın üzerindeki yazıya göre Enver, "Hürriyetin öncüsü"dür.

19 Temmuz 1908. Yunan, Bulgar, Ermeni ve Ulah çeteleri akın akın Enver ve Resneli Niyazi'ye katılıyor. Artık Enver'in 3 bin, Resneli Niyazi'nin de 3 bin silahlı adamı var. Onların ardından, bin ila bin beş yüz silahlı çeteciye komuta eden Yüzbaşı Eyüp Sabri ve Binbaşı Hasan Tosun gelmektedir. Üçüncü Ordu tamamen dağılmıştır.

Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal ise Selanik ile dağdaki çeteler arasında haberleşmeyi sağlamakla görevlidir. Gemici Hasan, Martin Mustafa ve Arap Şaban çeteleri de bu ittifaka katılmıştır. Birkaç gün içinde önce Tikveş ve Manastır'a, ardından da Selanik'e saldırı planlanmaktadır.

Kanlı Temmuz 1908 / İstanbul Rumları ve Ermenileri Enver ve Resneli Niyazi İçin Gösteriler Yapmaya Başladı

20 Temmuz 1908. İstanbullu Rumlar ve Ermeniler, Beyoğlu İstiklal Caddesi'nde Meşrutiyet'in ilanı için gösteri düzenlediler. Gösteriye yerli gayrimüslim halkın yanı sıra ittihatçı siviller de katıldı. Sloganları ise "Hürriyet, müsavat, uhuvvet..." idi. Bu, 1789 Paris Devrimi'nde Yahudilerin kullandığı slogandır.

Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, Selanik'ten Enver'e Son Emri Getirdi

Selanik-Üsküp Demiryolu müfettişi olan Yüzbaşı Mustafa Kemal, Makedonya'da dikkat çekmeden dolaşabiliyor, emir ve talimatları ulaştırabiliyordu. Enver Bey'e getirdiği son emir şöyleydi:

"Eğer Sultan meşrutiyeti ilan etmeye razı olmazsa, Tikveş, Köprülü ve İştip Milli Taburlarını alarak İstanbul üzerine yürümeye hazır ol."

Bu emirle birlikte Enver Bey, 22 Temmuz 1908'de arkadaşlarıyla birlikte Köprülü'ye geldi ve Emin Ağa'nın evine yerleşti. Burada asker ve sivil ileri gelenlerle görüşerek Cemiyet'in Köprülü İdare Heyeti'ne, ertesi gün hükümet konağında Meşrutiyet'i ilan edeceğini bildirdi ve hazırlık yapılmasını istedi.

Gavur Çeteleriyle El Ele Veren İttihat ve Terakki Makedonya'da Meşrutiyeti İlan Etti...

Ermeniler, Yunanlar ve Bulgarlar bu gelişmeleri bayram havasında karşıladı. Sloganları ise şuydu:

"Çok yaşa Enver, çok yaşa Resneli Niyazi!" [66-94].

Selanik'te Katliam! İttihatçı Haydut Enver, 3. Ordu'da Abdülha-

midci Diye Mimlediği Subayları Sorgusuz Sualsiz Kurşuna Dizdi

23 Temmuz 1908. İttihatçılar, Balkan şehirlerini çetelerle işgal ederek meşrutiyeti ilan ettiler. Ve Padişah'a sormadan ilan edilen bu meşrutiyet, bir katliamla birlikte geldi. Meşrutiyetin ilan edildiği gün (bugün), askeri birliklerde hafiye oldukları gerekçesiyle birçok subay kafalarına kurşun sıkılarak infaz edildi.

İttihatçı yazarlardan Ali Canip Yöntem, topluca infaz edilen bu kişilerden bazılarının cesetlerini gördü. O anları şöyle anlattı:

> "Selanik'te Yalılar'daki evimizden Kapıcılar denilen Bulgar köyüne giden yolun kenarında, halkın 'Tumba' dediği, Anadolu'daki höyüklere benzeyen suni bir tepe vardır. Yakınında bir kahvehane bulunuyordu. Ben sabahları erken kalkar, yazı yazmak, şiir okumak ve kitap mütalaa etmek için bu kahveye giderdim. Kahve sahibi orta yaşlı bir adamdı. O gün beni her zamanki gibi buyur etti ama bir gariplik sezdim. 'Bir şey mi oldu?' diye sordum. Şöyle cevap verdi:
>
> 'Daha ne olacak? Gece yarısı bir yaylım ateşiyle uyandım. Epeyce devam eden feryatlar oldu. Gün ağarınca merakla Tumba'ya doğru gittim ki medet Allah! Beş altı kişiyi kurşuna dizmişler.'

Merakla tarif ettiği yere gittim. Kurşuna dizilenlerin elleri arkadan kalın bir iple bağlanmıştı. Kimisi sivil, kimisi askerdi. Bazılarını tanıdım: Kanun zabiti Yüzbaşı İbrahim, Süvari Mülazımı Ali, Selanikli Gözlüklü Hidayet ve son zamanlarda çarşıda pazarda sıkça görülen bir Arnavut... Cesetler muntazam şekilde yatmıyorlardı. Demek ki, 10 Temmuz (miladi 23 Temmuz) sabahı örnek olsun diye bu kişiler kurşuna dizilmişti..."

23 Temmuz sabahı, Enver'in adamlarının kaç kişiyi öldürdüğü bilinmiyor. Bu konuda resmî bir kayıt yok. Üstelik katliam yalnızca Selanik'te değil; Üsküp, Manastır, Tikveş ve Edirne gibi şehirlerde de gerçekleşti. Abdülhamid'den nefret eden İttihatçı haydutlar, çok sayıda cinayet işledi. Ali Canip Yöntem, bunlardan yalnızca birine tanıklık etti. Ancak savcılar bu olayları araştırmadı, çoğu da tarihe geçirilmedi.

İttihatçı Genç Subaylardan Güç Gösterisi: "Artık Padişah'ın Değil, Bizim Dediğimiz Olacak"

23 Temmuz 1908. Sabah saat 9 sularında Manastır Hükümet Meydanı'nda meşrutiyeti ilan eden nutku okuyan kişi Kurmay Binbaşı Vehip'ti. Bir saat sonra Binbaşı Enver, Köprülü Hükümet Konağı önünde meşrutiyeti ilan etti.

Manastır'da Vehip Bey'in, top arabası üzerine çıkarak okuduğu nutuk ve top atışlarıyla yapılan meşrutiyet töreni oldukça gösterişli geçti. Buna karşılık Köprülü'deki tören daha sade idi. Aydemir'e göre: "Vehip Bey'in nutkunda şekil ve üslup konuşuyordu, Enver Bey'in nutkunda ise duygular."

İttihatçı haydutlar meşrutiyet ilan ederken orkestralar Fransız milli marşı Marseillaise'i çalmışlardır. Bu marş, Marsilyalı Yahudilerin Paris'e girerken söyledikleri askeri bir şarkıydı. Çok beğenilmiş ve Fransız milli marşı olarak kabul edilmişti...

Bu haydutlara göre meşrutiyetin ilanıyla birlikte Abdülhamid'in sertlik politikaları sona ermiş, Balkan halkları arasında birlik ve beraberlik sağlanmıştı. Ulahlar, Rumlar, Bulgarlar ve Sırplar, Türklerin açtığı bayrak altında birleşerek geçmişi unutup ülkeyi yüceltmek için çalışacaklardı.

Binbaşı Vehip, dağa çıkarak Osmanlı'ya savaş açan İttihatçıları "Hürriyet kahramanı" olarak nitelendiriyor ve şu sözleri söylüyordu:

"Evlerini, çoluk çocuklarını, rahat ve refahlarını bırakarak vatan uğruna dağlara çıkan arkadaşlarımız var olsun! Ey Ohri kahramanları! Ey Resne aslanları! Ey Manastır yiğitleri! Sizler, milleti Osmaniye'yi sevindirdiniz. Cenab-ı Allah da sizi bahtiyar eylesin. Yaşasın Manastır kahramanları! Yaşasın Ohri fedaileri! Yaşasın İzmir fırkası arslanları! Yaşasın Vatan! Yaşasın Millet!"

Vehip Bey'in bu nutku, kalabalık bir topluluk tarafından alkışlarla karşılandı. Manastır'daki çeşitli toplumsal unsurlar Kanun-i Esasi'yi koruyacaklarına dair söz verdiler. Ulema, önde gelenler ve ruhani liderler konuşmalar yaptı, mızıkalar çalındı, 21 pare top atıldı.

İttihatçı Haydut Enver, Köprülü'de Kalabalığa Türkçe'nin Yanı Sıra Bulgarca Hitap Etti

Bulgarlar, kendisini coşkuyla alkışladı. Terörist Enver, Bulgarların gönlünü kazandığını zannetti.

Gagavuz Enver'in Tiradı:

дълго живее свобода, дълго живее нация, да живее родината

(Yani: Yaşasın hürriyet, yaşasın millet, yaşasın vatan...)

23 Temmuz 1908... Meşrutiyet'in ilan edildiği o gün neler yaşandığını daha yakından görelim.

Enver Köprülü'de Meşrutiyeti Nasıl İlan Etti?

Şevket Süreyya Aydemir anlatıyor:

Müslüman ve Hristiyan cemaatlerin temsilcileri, halk ve asker, hükümet konağı önünde toplandılar. İslam hocaları ve Hristiyan papazları da oradaydı. Enver Bey ve arkadaşları hükümet binasının terasına çıkar çıkmaz halk coşkuyla dalgalandı:

"— Yaşasın vatan, yaşasın millet!"

O güne dek duyulmamış bu haykırışlar gökyüzünü doldurdu. Önce hocalardan biri dua etti, ardından Bulgar papazı Pop Keşof Bulgarca çok etkileyici bir konuşma yaptı. Ancak asıl sözü alacak kişi Enver Bey'di. Şöyle yazıyor:

"Ben söz aldım. Biri Türkçe, biri Bulgarca olmak üzere iki nutuk söyledim:

— Yaşasın Hürriyet! Yaşasın Millet! Yaşasın Vatan!

diye bütün gücümle bağırdım. Bütün halk, bu sözleri tekrar etti. Bu sırada toplar atılıyordu. Sonra meydana indik. Herkes birbirini kucaklıyordu. Hepimiz birbirimizle kucaklaştık..."

Böylece hürriyet denilen, uğruna gözyaşı dökülen, bedeller ödenen, Mithat Paşa'nın hayatına mal olan sihirli ülkü, nihayet gerçekleşmiş gibi görünüyordu.

Enver, bu uğurda yola çıkan İttihatçıları "hürriyet kahramanları" olarak gördü. Ancak unuttuğu şey, Mithat Paşa'nın da hürriyetin öncüsü değil, Sultan Abdülaziz'i öldüren aşağılık bir katil ve bir askerî darbenin baş aktörü olduğuydu [95-99].

Yunanlar, Bulgarlar, Ulahlar, Ermeniler İsteklerine Kavuştu... Sırp Çetnikler Bile İttihatçı Haydutlara Katıldı

Abdülhamid: "Bu işin arkasında galiba İngilizler var. Suyun akışına gideceğim..."

Enver: "Hastayı tedavi ettik..."

23 Temmuz 1908. Dağdan şehirlere inen İttihatçı haydutlar, işgal ettikleri şehir ve kasabalarda sabahtan beri meşrutiyet ilanıyla meşguldü-

ler. Şevket Süreyya Aydemir, "İhtilali, sayılar değil, fikirler kazanır" der. Ancak bu ifade 1908 yılı için geçerli değildir. Zira 1908 hareketi, ölümü ve öldürmeyi göze alan bir avuç çetecinin eseridir.

Cemiyetin giriş törenlerinde kılıç üzerine yemin edilirken, "verilen ölüm emirlerini yerine getirmeye" söz veriliyordu. Bu törenler tam anlamıyla mason ayinini andırmaktaydı. Bölgeye İstanbul'dan gönderilen yöneticilerin aşırı çekingen davranışları ve isyancıların gücünü abartmaları, olayların halk hareketi gibi algılanmasına yol açtı.

21–22 Temmuz tarihlerinde Rumeli vilayetlerinden Saray'a gönderilen "ef'âl-i ihtilaliyeye müteallik" toplam 77 adet telgraf, Meclis-i Vükela'da okunmuş, "ahalinin kıyamı" ve "askeri zabitan ve efradın onlara iştirak ettiği" anlaşılmıştı.

Bütün bu baskı ve tehditler karşısında çaresiz kalan Sultan II. Abdülhamid, "akıntının suyuna gideceğim" diyerek halkın taleplerine olumlu karşılık vermeyi kabul etti ve 23 Temmuz'da yayımladığı bir irade ile Meşrutiyet'i ilan etti. Bu irade 24 Temmuz'da gazetelerde yer aldı.

Serez'den gelen "100 bin askerle İstanbul'a yürünecek" tehdidi içeren telgraf, Padişah üzerinde büyük etki yarattı. O gün Enver Bey Köprülü'deki Hükümet Konağı önünde meşrutiyetin ilanını duyururken, "hastayı tedavi ettik" diyordu. Binbaşı Vehip Bey de aynı gün Manastır'da yaptığı konuşmada "adalet, eşitlik, kardeşlik ve meşveretin" artık gelişeceğini vurguluyor, "ya Kanun-i Esasi, ya ölüm" sloganını haykırıyordu.

Nutuklarda hep aynı sözler kalabalığa tekrar ettiriliyor ve kitleler heyecanla yönlendiriliyordu:

"Yaşasın hürriyet! Yaşasın millet! Yaşasın vatan!"

Gazete *Şuray-ı Ümmet*, Padişah'a ait olduğu iddia edilen şu sözleri yayınladı:

"Hem millet hür oldu, hem ben hürriyetimi istihsal ettim."

Süleyman Nazif'in ifadesiyle, artık yeni bir dönem başlıyordu:

"Mülkü yıktık aşk-ı millet namına, milleti soyduk hamiyet namına."

Ağustos 1908 / Enver ve Arkadaşları Hayal Görüyordu

Meşrutiyet çare değildi. İttihatçılar ne yaptıklarını bilmiyor ya da aldatılmışlardı.

4 Ağustos 1908. Enver ve arkadaşları, Padişah'a baskı yaparak Meşrutiyet'in ilanını sağladılar. Ancak bu sistem, çözüm olmaktan çok uzaktı.

Necati Cumalı şöyle anlatıyor:

"Bulgar komitacıların hikâyelerini masal gibi dinleyerek büyüdük. Babam ve arkadaşları da onlara mı özeniyordu? Komitacı mı olacaklardı? Çocuk aklımla çözemedim bu soruyu... Politikacılar geçmişte çok haksızlık oldu diyorlardı ama, barışmak isteyenin silahla ne işi olurdu?"

Meşrutiyet sonrasında bile, eski Bulgar çetecileri ellerinde silahlarla halkın arasında geziyordu. Müslüman halkın evlerini, ahırlarını yakıp ailelerine zarar vermiş bu kişiler şimdi affedilmiş olarak kasabalarda dolaşıyorlardı.

Cumalı devam ediyor:

> "Florina'da çarşamba günleri atlı Bulgar çeteciler ellerinde silahlarla kalabalığın arasında geziyor, pazaryerinde boy gösteriyor, karakol önünden geçiyorlardı. Onları gören subaylar, esnaflar, köylüler yürek burkusu yaşıyordu. Bu pervasızlık, meşrutiyetten umulan ile gerçek arasında büyük bir uçurum olduğunu gösterdi. Meşrutiyetle Osmanlı İmparatorluğu ayakta kalamazdı. Bu sistem daha önce denenmemişti, hataydı." [100-109]

Bu modeli Almanlar icat etti. Abdülhamid, "Ordumu modernleştiriyorum" zannıyla kabul etti. Her ordu komutanının yanına bir kurmay başkanı verildi. Böylece harbiye mezunu genç subaylar bir anda orduyu denetler hale geldi. Adı konmamış siyasi komiserlik...

Yüzbaşı Mustafa Kemal 28, Kazım Karabekir 27 yaşında. İkisi de genç... Ama biri 3. Ordu'nun, diğeri 2. Ordu'nun kurmay başkanı...

11 Nisan 1909. 31 Mart ayaklanmasına iki gün kalmışken, İstanbul'da ortalığın karışacağı açıktı. Bu noktada genellikle gözden kaçan iki mesele öne çıkıyor: "Yaş" ve "siyasi komiserlik".

1909 yılına gelindiğinde Osmanlı Ordusu'nda, Kızıl Ordu'dan dokuz yıl önce "siyasi komiser" modeli hayata geçirilmişti. Kızıl Ordu'da olduğu gibi her komutanın yanına siyasi bir kontrol subayı yerleştirilmişti. Eğer

bu sistem olmasaydı, Yüzbaşı Mustafa Kemal yalnızca bir bölük komutanı olacaktı. Ancak o tarihte Selanik merkezli koca 3. Ordu, Hüseyin Hüsnü Paşa ile birlikte Mustafa Kemal'in denetimi altındaydı.

Bu durum, 1900'lerin başında Alman subayların denetiminde eğitim veren Osmanlı harp okullarının ürünüdür. Genç subaylar Alman disipliniyle yetiştiriliyor, "modernleşme" adı altında hızla terfi ettiriliyordu. Ancak bu sürecin hızlandırılması gerekiyordu. Almanlar, her komutanın yanına bir kurmay başkanı yerleştirerek bu süreci kısalttılar. Kurmay subaylar, emir-komuta zincirinde komutanla eş seviyeye getirildi.

Bu, kağıt üzerinde başarılı bir strateji gibi görünse de gerçekte ordunun kontrolü genç ve siyasallaşmış subayların eline geçti. Böylece İttihat ve Terakki'nin harbiyeli kadroları askeri denetim altına aldı. Ordu siyasallaştı, Alman nüfuzu arttı ve imparatorluğun çöküşü hızlandı.

31 Mart'a iki gün var. İttihat ve Terakki İstanbul'u kana bulamaya hazırlanıyor. 4 bin kişi ölecek...

Yüzbaşı Mustafa Kemal, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 3/22 numaralı üyesi idi...

Mustafa Kemal, 29 Ekim 1907'de Selanik'te Hakkı Baha'nın evinde cemiyete yemin ederek katıldı. Üyelik numarası 322 idi: Yani 3 numaralı hücrenin 22. üyesi. Ali Fethi Okyar'a göre Mustafa Kemal cemiyete İsmail Hakkı Bey aracılığıyla katılmıştı. Bâyur'a göre ise sıradan bir üye değil, genel merkez düzeyinde bir yöneticiydi.

İttihatçı organizasyonun perde arkası: Yıldız'daki hazine, İngiliz ve Siyonist planları, bahaneler, şapka krizi...

12 Nisan 1909. Ayaklanmanın başlamasına saatler kala İttihatçı propaganda makineleri çalışıyordu. Taşkışla'da askerler, sahte bir ordu emriyle kandırıldılar. Fes yasaklanıyor, şapka zorunlu hale getiriliyordu. Bu emri okuyan paşa ve yanındakiler aslında İttihatçı kıyafetli sivil provokatörlerdi: Midhat Şükrü, Bahaettin Şakir ve Ömer Naci.

Mustafa Turan, "Taşkışla'da 31 Mart Faciası" adlı kitabında şu ifadeleri kullanır:

> "31 Mart'ın suçluları; birincisi İttihat ve Terakki... Sahneye çıkaran, oynatan, teşkilatlandıran, propagandasını yapan ve

finanse eden; imparatorluğu parçalatacak olan güç, Siyonizm ve İttihatçı masonlardı."

Turan'a göre hedef yalnızca Padişahı devirmek değil, Yıldız Sarayı'ndaki gizli hazineye el koymaktı. Saraydaki hazine yalnızca Abdülhamid ve dört kişi tarafından biliniyordu. Ayrıca Padişahın Viyana bankalarında yüklü miktarda altını vardı. Plan; isyan çıkartmak, Padişahı tahttan indirip Reşat Efendi'yi başa geçirmek, servete el koymak ve reform kisvesi altında devleti yeniden şekillendirmekti [110-

Azılı Yahudi başroldeydi. Selanik mitinginde baş konuşmacı, Mason Locası Macedonia Rizorta'nın Maşrık-ı Azamı Emmanuel Karasu idi.

31 Mart 1909 tarihinde 4'üncü Avcı Taburu'nun İstanbul'daki isyanını Selanik'e Yüzbaşı İsmail Canbulat bildirdi.

Azılı Yahudi Emmanuel Karasu, "İstanbul'a..." diye haykırdı.

Solda Macedonia Risorta Mason Locası'nın Maşrık-ı Azamı Yahudi avukat Emmanuel Karasu, sağda Yüzbaşı İsmail Canbulat. 13 Nisan 1909, eski takvimle 31 Mart. İttihatçıların "Kabe-i Hürriyet" dediği Selanik, İstanbul'daki isyandan Jandarma Yüzbaşısı İsmail Canbulat Bey'in "Meşrutiyet mahvoldu" telgrafıyla haberdar oldu. İttihatçılar İstanbul'da bir isyan olacağını elbette biliyorlardı; provokasyonu düzenleyen zaten kendileriydi. Ancak işin ne zaman patlayacağını bilmiyorlardı. İttihat ve Terakki, Selanik'te isyana karşı büyük bir miting tertip etti. Serez ve diğer Makedonya şehirlerinde de mitingler düzenlendi. Mitinglere Bulgarlar, Rumlar, Sırplar ve Yahudiler katıldı. Padişaha, sadarete ve Meclis-i Mebusan'a protesto telgrafları çekildi. İsmail Canbulat, 1926'da Mustafa Kemal'e suikast girişimi nedeniyle asılmıştır.

Kambersiz düğün olmazdı...

Kılıçdaroğlu'nun Türk büyüğü zannettiği Alman ajanı Sosyalist Parvus, İstanbul'daydı. 13 Nisan 1909 günü (Rumi takvimle 31 Mart), ayaklanma başladı. 1908'de Selanik'e gelen ve seçimlerde Sosyalist Parti'yi destekleyerek onları Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na sokan Aleksandr Helphand da İstanbul'daydı. Üstelik Parvus adıyla Türkçü-Turancı dergilerde yazılar yazmaya hazırlanıyordu. Alexander Parvus'un (Rusça: Александр Парвус, gerçek adı İsrail Lazareviç Helphand veya Gelfand) Marksist teorisyen, Rus devrimci ve Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nde tartışmalı bir aktivist olduğu bilinmektedir. Alman istihbaratının gözde adamlarından biridir. Parvus, 20'nci yüzyılın en önemli süreçlerinde rol almış baş aktörlerdendir. Terörizm, anarşi, devrimci faaliyetler, sosyal mühendislik ve politik manipülasyon, onun en iyi bildiği yöntemler arasındadır. İttihatçıların en büyüklerinden biri Parvus'tur. Kılıçdaroğlu'nun onu Türk büyüğü zannetmesi boşuna değildir.

Abdülhamid'i tahttan indirme operasyonu başlamıştı. İttihatçıların göz bebeği avcı taburları, ittihatçılara karşı ayaklanmıştı. Avcı taburları, Abdülhamid'i gözetim altında tutmaları için Selanik'ten gönderilmişlerdi.

Büyük provokasyon yaşandı. İttihatçı subayların zulmederek, gavur şapkası giydirerek çileden çıkardığı 4'üncü Avcı Taburu sonunda isyan etti. 13 Nisan 1909, eski takvimle 31 Mart günü Rumeli'den Selanik'ten İstanbul'a getirilip Taşkışla'ya yerleştirilmiş olan 4'üncü Avcı Taburu, 12-13 Nisan 1909 gecesi (Rumi takvimle 30 Mart'ı 31 Mart'a bağlayan gece), başlarında çavuşları olmak üzere ayaklandı. Tabura en son gavur şapkası giydirme teşebbüsünde bulunulmuştu; yani açıkça tahrik edilmişlerdi. Bunu subay üniforması giymiş Bahaettin Şakir, Midhat Şükrü ve Ömer Naci gerçekleştirmişti. Avcı Taburu'nun erleri uzun süredir komutanları olan İttihatçı genç subayların zulmü altında eziliyordu. İttihatçı genç subayların bunu kasten yapmış olmaları da mümkündür. Sabaha doğru askerler kışladan çıkıp Ayasofya Meydanı'na ilerlerken, isyan diğer kışlalara da yayıldı. Sayıları 5-6 bini bulan askerler, "Şeriat isteriz, padişahım çok yaşa!" sözleriyle meydanda toplandılar. Avcı taburları, günümüzün komando birlikleriydi ve doğrudan Selanik'teki 3'üncü Ordu'ya bağlı olarak Balkanlarda çetelere karşı savaşıyorlardı. İttihat ve Terakki, İstanbul'a hâkim olmak amacıyla onları Selanik'ten göndermişti. Komutanlarının bazılarının mason localarına kayıtlı olması ve Comte felse-

fesiyle şekillenmiş görüşleri, erleri rahatsız etmekteydi. Bu rahatsızlık günlük hayatta mukaddesata saygısızlık, talim bahanesiyle namaza izin vermeme, ezan okunurken abdest borusu yerine karavana borusu çaldırma ve gusül abdesti almaya izin vermeme şeklinde tezahür etmekteydi. Genç zabitlerin emirleri altındaki askerlerin serzenişleri, Abdurrahman Şeref Efendi Tarihi Zeyline şöyle yansımıştır: "Sana kurban olayım ağam, sen gözümün üstüne vur, zararı yok. Bizi dövenler küçük küçük çocuklardır. Hem de ağızları küfürle doludur. Dinimize, imanımıza küfrediyorlar. Günah değil mi?"

İsyancılar Meşrutiyet'in ortadan kaldırılmasını istememişti. Evet, "şeriat" istiyorlardı ama burada şeriat "kanun" anlamına geliyordu. İngiliz ajanı Gertrude Bell, 31 Mart'ta İstanbul'da ayaklanan avcı taburlarını "gerici" olarak damgalamıştır. Bu teorinin icadı ona aittir. Günümüzün Kemalistleri de hâlen aynı düşüncededir. Ancak isyancı askerlerin talepleri arasında Meşrutiyet'in kaldırılması yoktu. Genel olarak askerlerin talepleri şeriatın icrası, kendilerinin affedilmesi, Harbiye Nazırı Ali Paşa ile Meclis Başkanı Ahmet Rıza Bey'in azledilmesi ve başlarındaki mektepli zabitlerin cezalandırılmasıydı. Yine belirtmek gerekir ki, burada "şeriat" denirken "kanun" kastedilmekteydi.

3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, Berlin Askerî Ataşesi Enver ile Bulgar çeteci Yane Sandanski'yi paylaşamıyordu. Mustafa Kemal, Sandanski'yi İstanbul trenine bindirecekti ancak Enver gelip onu Mustafa Kemal'in elinden alacaktı. Sandanski, "Dağların Kralı" lakaplı İMRO lideriydi ve çeteleriyle birlikte İstanbul'a ilerlemek üzere hazırlanıyordu. Mustafa Kemal Sandanski'ye hayrandı; ancak Sandanski'nin bir hayranı daha vardı: Osmanlı'nın Berlin Askerî Ataşesi Enver. Bu durum, Mustafa Kemal ile Enver arasında küçük bir soruna yol açacaktı [114-115].

Tuhaf şeyler oluyordu. Selanik'ten Meşrutiyet'i korumaları için İstanbul'a gönderilen Avcı Taburları, İttihatçı subaylara karşı ayaklandı.

13 Nisan 1909, eski takvimle 31 Mart günü, Avcı taburları subayları olmadan, ellerinde silahlarıyla Meclis binası önünde toplandı. Talepleri vardı. Sıkı İttihatçı Aşar-ı Şevket zırhlısının kaptanı Binbaşı Ali Kabuli Bey ise karşı taraftaydı. Boğazda demirli olan gemisindeki askerlere Yıldız Sarayı'nı topa tutmaları için emir verdi. Ancak askerler bu emri yerine getirmedi ve

komutanlarını gözaltına aldı. Mevlanzade Rıfat'a göre; Ali Kabuli Bey'den Yıldız Sarayı'nı topa tutmasını isteyen kişi Abdülhamid'in kız kardeşinin oğlu, Avrupa'nın alayla "Prens" dediği Sabahattin'di. Sabahattin'in amacı dayısı olan Padişah'a gözdağı verilmesi ya da öldürülmesiydi. Emri altındaki askerler tarafından yakapaça Yıldız Sarayı'na götürülen Ali Kabuli Bey hakkında Padişah, "Karakola sevk edin, işin aslı anlaşılsın" dedi. Ancak Binbaşı Ali Kabuli Bey, kendi askerleri tarafından feci şekilde süngülenerek yolda öldürüldü.

Mustafa Kemal ile Ermenilerin amacı ortaktı: Padişahı devirmek. Mustafa Kemal'in 3'üncü Ordusu Selanik'ten İstanbul'a yürümeye hazırlanırken, İstanbul Ermenileri de Abdülhamid'e karşı harekete geçmişti. 14 Nisan 1909 günü, yani eski takvimle 1 Nisan'da, 31 Mart ayaklanmasının ikinci gününde İttihatçıların müttefiki Ermeni Taşnaktsutyun Cemiyeti harekete geçti. Ermeni liderler, devrim ve silahlı kalkışma için uygun zamanın geldiğini düşünüyordu. Taşnaktsutyun Cemiyeti, tüm siyasi parti ve cemiyetleri ittihada çağırarak Tokatlıyan Oteli'nde toplantı düzenledi. Toplantıya İttihat ve Terakki Cemiyeti, Osmanlı Fırkası, Rum Cemiyet-i Siyasiyesi, Fırka-ı İbad Demokrat, Arnavut Başkım Kulübü, Kürt Teavün Kulübü, Çerkes Teavün Kulübü, Bulgar Kulübü, Mülkiye Mezunları Kulübü ve Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye gibi cemiyetler ile Osmanlı gazetelerinin temsilcileri katılacaktı.

Aynı gün, Selanik'te düzenlenen mitingde Bulgar, Sırp, Ulah ve Yahudi konuşmacılar Abdülhamid'e karşı konuşmalar yaptılar. Selanik'teki 11 Temmuz Meydanı'nda toplanan 20-30 bin kişilik kalabalığa Yeni Asır gazetesi başyazarı Fazlı Necip Bey, Müderris Recep, Arnavutça konuşan Avdül Bey, Bulgarca konuşan Tomak Bey, Türkçe, İbranice ve Ladino dillerinde konuşan Emmanuel Karasu, Sırpça konuşan Nikola Bey ve Ulahça konuşan Kurki Apono Efendi hitap etti. Konuşmalar "Silah başına, arş İstanbul'a!" sloganıyla sona erdi ve birçok çeteci, 3'üncü Ordu'ya gönüllü olarak yazıldı.

Volkan gazetesinde Derviş Vahdeti imzasıyla yayımlanan "Halife-i İslam Abdülhamid Han Hazretlerine Açık Mektup" başlıklı yazıda, Meşrutiyetin önemine değinilerek, padişahın Meclis'i kapatması yönündeki tavsiyelere itibar etmemesi gerektiği vurgulandı. Bu yazıda Meşrutiyetin padişahın eseri olduğunun altı çiziliyordu.

Said Nursi, 31 Mart'ın Neresinde Duruyor? Enver'in ve Mustafa Kemal'in Yanında Mı? Devletin ve Abdülhamid'in Yanında Mı?

16 Nisan 1909, 31 Mart'ın 4'üncü günüydü. Çok kanlı bir kapışma başlamak üzereydi. Said Nursi, İstanbul'da İttihatçılara karşı ayaklanan taburlar arasında mekik dokuyordu. Bir nasihat eylemcisi gibi isyancıları sükûnete, kışlalarına dönmeye çağırıyordu. Amacının ne olduğunu kimse bilmiyordu. Kan dökülmesini önlemeye çalıştığı söylenebilir ve yaptıkları bu açıdan olumlu bulunabilirdi. Ancak, 5-6 gün sonra oluk oluk kan dökülecek ve İstanbul tarihinde görülmemiş bir katliam yaşanacaktı. Said Nursi'nin ise çıtı çıkmıyor, Enver'e "Ne yapıyorsun?" diye sormuyordu. Bu nedenle Said Nursi'nin tavrını olumlu bulmak mümkün değildir. Abdülhamid'e karşı İttihatçıların yanında durduğu anlaşılıyordu.

Ancak, isterseniz 9 ay öncesine, meşrutiyetin ilanından 2 gün sonrasına, Selanik'e dönelim.

Davut Sancaktar'dan alınan bilgiye göre Said Nursi, İttihatçıların düzenlediği mitingde kürsüye çıkıyor ve şöyle diyordu:

Tarih 26 Temmuz 1326 (1908): 1908 Selanik mitinginde halka hitap eden Said Nursi'nin nutkundan bir bölüm:

"Enver (Paşa'dan) müsaade aldıktan sonra... Dikkat isterim ki; Şeriat ile hiç münasebeti olmayan o müthiş istibdâd-ı zâlimâne Yıldız Sarayı'ndaki Abdülhamid, sırf milleti aldatmakla bir münasebet-i mevhumeye istinad ile o kadar dâhil ve haric mühacemata karşı bu kadar zaman kendini muhafaza ettiğinden, şimdi asl-ı şeriatla münasebet-i hakikiyesi olan meşrutiyetin bekâsı bu kuvvet-i âliye istinad etmek zarurîdir. Yaşasın zâlimler için cehennem..!"

"Hürriyete Hitap" isimli nutkunda şunları da söylüyordu:

"Abdülhamid'in istibdadı, diktatörlük ve cehaletle mezarda idik, çürüyorduk. Şimdi milletçe, gönül ve iş birliği ile başardığımız meşrutiyetle yeniden doğuyoruz."

Muzaffer Kargu bu olayı daha ayrıntılı incelemiş ve şu yorumu yapmıştı:

"Bu masal, Said Nursi'nin Meşru Sultan ve Halifeye karşı Emmanuel Karasu ve diğer mel'ûnlarla aynı zamanda, aynı mekânda, aynı amaç için

(Abdülhamid Han'ı devirmek) el ele, kol kola fiili bâgi çapulcu bir fitneci olduğu gerçeğini değiştirmez! Temize de çıkarmaz, çıkaramaz! Hem, ne yani? Emmanuel Karasu gibi bir yılan, 'Bu da bizden, bizim hesabımıza çalışıyor, çaktırmayın beyler!' mi diyecekti? Selanik'te bagi çapulcu sürüsü yani Harekât Ordusunu galeyana getirmek için kudurmuş şekilde meşru Sultan, dahası Halifeye yani Velî Abdülhamid Han Hazretleri'ne saldıran naylon ve çakma 'Müceddid'in Enver Paşa'dan izin alarak yaptığı konuşma şudur:

> 'Ey hürriyet-i şer'î! Öyle müthiş ve fakat güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağırıyorsun, benim gibi bir Kürdü (bazı yayınevleri Kürd kelimesini çıkarmış, yerine şarklı demiş) tabakat-ı gaflet altında yatmışken uyandırıyorsun. Sen olmasaydın, ben ve umum millet, zindan-ı esarette kalacaktık. Seni ömr-ü ebedî ile tebşir ediyorum. Eğer aynü'l-hayat şeriatı menba-ı hayat yapsan ve o cennette neşvünemâ bulsan, bu millet-i mazlumenin de eski zamana nispeten bin derece terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer hakkıyla seni rehber etse, ağrâz-ı şahsî ve fikr-i intikam ile sizi lekedar etmezse, لَهُ لِلّٰهِ وَالْمِنَّةُ اَلْعَظَمَةُ ki bizi kabr-i vahşet ve istibdattan ihraç ve cennet-i ittihad ve muhabbet-i milliyeye davet etti.'
>
> Yeni Hükümet-i Meşrutamız mucize gibi doğduğu için inşallah bir seneye kadar, (...) sırrına mazhar olacağız. Müteveklkilâne, sabûrâne tuttuğumuz otuz sene Ramazan-ı sükûtun sevabıdır ki, azapsız, cennet-i terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır. Hâkimiyet-i milliyenin beraat-i istihlâli olan kanun-u şer'î hâzin-i cennet gibi bizi duhule davet ediyor. (...) Bu inkılâb-ı azîmin fatihası mu'cize gibi başladığı için bir fâl-i hayırdır ki, hâtimesi de pek güzel olacaktır.
>
> Bu inkılâp, fikr-i beşerin ağır zincirlerini parça parça ve istidâd-ı terakkiye karşı setleri zîr ü zeber ederek, hükûmeti varta-yı mevtten tahlis ve bu millet-i mazlumede cevahir-i insaniyeti izhar ve âzâde olarak kâbe-i kemâlâta doğru gönderdiği gibi, hatimesi de, yani otuz sene kadar rengârenk sefahet ve isrâfat ve hevesat ve lezaiz-i nâmeşrua gibi seyyiat-ı

medeniyet, devlet-i medeniyeti, hükûmet-i müstebide gibi inkıraza sevk eden umurlar maddeten zararını ihsas edeceğinden, o muzlim ve kesif olan sehab, arzu-yu umumî ile münkeşif olduğundan, şems-i şeriat ve mâkesi olan kamer-i medeniyet, berrak ve saf ve esâsatta Asya'yı ve Rumelini tenvir ve mutazammın olduğu istidad-ı kemâlin tohumları hürriyetin yağmuru ile neşvünemâ bularak rengârenk elvan ile tezyin edeceğini, bu fâl-i hayır bize müjde veriyor.

Bir mu'cize-i Peygamberîdir (a.s.m.) ve bu millet-i mazlumeye bir inayet-i İlâhîdir ve cemiyet-i milliyenin niyet-i hâlisânesinin bir kerametidir ki, bu maden-i saadet ve hürriyet olan şeriat dairesindeki ittihad-ı kulûb ve muhabbet-i millî elimize meccanen girdi. Milel-i saire, milyonlarla cevahir-i nüfus feda etmekle kazandılar. (...)" (Tarihçe-i Hayat, 60-61)

Said Nursi, Meşrutiyet'in Şer'i yani dini olduğunu ve hatta mucize gibi doğduğunu söyler. Ne vakittir meşru Sultan ve İslâm Halifesine isyan etmek Dinin emri olmuştu ki!

Said Nursi burada bir hakikati de gizlemektedir. Zira Meşrutiyet'in ilanından sonra II. Abdülhamid Han'a yapılan kumpas neticesinde, 31 Mart Vakası ile İstanbul'a gelen Harekât Ordusunun İstanbul'da yaptığı kıyımı görmezlikten gelmektedir. Öldürülenlerin çoğunluğunun medrese talebeleri ve hocalar olması, katil güruhun ise Said Nursi ile beraber Selanik'te mitinge katılan çapulculardan müteşekkil Harekât Ordusu mensuplarının olmasından dolayı bu büyük fitne ve fesadı görmezlikten gelmektedir. Hattâ bu çapulcu sürüsü Risalelerinde:

"Yaşasın şecaat-ı mücessem askerler! Yaşasın satvet-i müşahhas ordular!" (Tarihçe, s. 67)

şeklinde methedilmektedir.

Risâlelerinde çiçekten böceğe değinmediği bir mesele var mı? Ama Abdülhamid Han ve ona karşı tutumu, sözlü ve fiili büyük cürüm ve hainliğine dair (Eski Said şeklinde dolaylı yoldan geçiştirmek dışında) tek

kelime nedamet, tövbe ya da özür beyânı yoktur! İstibdat şeklinde direkt ya da dolaylı olarak Abdülhamid Han'ı suçlamaktadır.

Nurun Kapısı rumuzlu, kim olduğu belirsiz çakma ve fason hesap cevap vermek yerine çamur atarak konuyu uzatmıştır. Sen cevap verir misin? Bunların hepsi birden tesadüf müdür?

- Avrupa'da seyahat ediyor, Vatikan ile flört ve gizemli ilişkilere girişiyor.
- Ortadoğu coğrafyasında fink atıyor ama hiç Hacca gitmiyor.
- Bir lokma bir hırka görüntüsü altında büyük büyük paralara yön veriyor.
- Âlim ve evliyâlar baskı ve zulme tabi iken onun önü açık; göstermelik cezaevi hayatı (2-3 sene) baskı altında görünse de gizemli güçler tarafından kollanıyor.
- Akâid ve ahkâm esaslarına göre değil, zuhûrat ve ilhâmlarla, yani martavallar ile yol alıyor. (Keşf ve ilhâm, kerâmet vardır haktır; ama şeriata tabi ve edille-i şer'iyye ile sınırlıdır.)
- Tüm dünyada İslâmî ve dindar kesim nefes alamazken, herkesin, hatta Haçlı ve misyoner gavurların sempati ve hoşgörüleriyle bunların gemisi bir şekilde yürüyor.
- Tevazu kisvesiyle büyük büyük iddialarda bulunuyor ve zamanının hatta fazlasının (kâinat imamı, Bediüzzaman) en üstünü olarak takdim ediliyor.
- Mazeret olmaksızın dört mezhebin fıkhına göre sakalı kazımak haram olduğu hâlde, ömür boyu sinek kaydı hâliyle canlı ve geçerli bir emsal teşkil ediyor.
- Evlenmemek (ruhbanlık) Hristiyan ruhbanları için geçerli olduğu hâlde hiç evlenmiyor.
- Darbeci ve bizzat fiilen isyancı! Hem de meşru Sultan ve Halifeye, dahası Velî Abdülhamid Han hazretlerine karşı!
- Karşısında değil, bilâkis Sevâd-ı Azâm yani Ehl-i Sünnet vel Cemaat

içinde mevzi ve mevkiilenerek büyük kalabalıkları peşine düşmeye davet ediyor ve başarıyor.

- Haçlı sevici!
- Nursuz ve meymenetsiz, sima olarak âlim ve evliyâ değil de haydut ve eşkıya izlenimi veriyor!

Hıristiyan çeteleri de bünyesine katarak asker sayısını artıran 3'üncü Ordu, yarın Selanik'ten İstanbul üzerine yürüyecekti [123].

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği...

Resmi anlatı tepeden tırnağa yalandır. Neymiş efendim; Hareket Ordusuymuş... Çete bunlar, çete... Çete ordusu...

14 Nisan 1909. 31 Mart isyanının 2'nci günüydü. Kendi devletlerini yıkmak için harekete geçiyorlardı. Bulgar, Yunan, Sırp, Arnavut, Ermeni çetelerini örgütleyerek İstanbul'a kendi padişahlarının üzerine gönderiyorlardı. Ama gözünü kan bürümüş bu çapulcuların adını anmıyorlar. Yaptıkları o kadar ahlaksız ve o kadar ayıptır ki... Bu açıkça ihanettir ve bu ihanet tarihten silinmiştir. Resmi tarih şöyle uydurmuştur:

> "31 Mart İsyanı haberi 13 Nisan 1909 günü Selanik'te bulunan İttihat ve Terakki Cemiyeti merkezine ulaşmıştı. Bir gün sonra da başka bir telgrafla Selanik'teki III. Ordu merkezine ulaştı. Başkentteki isyan haberini alan III. Ordu Komutanı Mahmut Şevket Paşa başkanlığında, Selanik Askeri Kulübü'nde (ordu evi) yapılan toplantıda, ordu tarafından gerekli tedbirlerin alınması konusunda görüş birliğine varıldı. İstanbul üzerine sevk edilmesi düşünülen ordunun başına Selanik 11. Redif Fırkası Komutanı Ferik Hüseyin Hüsnü Paşa, Hareket Ordusu'nun ilk komutanı olarak görevlendirildi. Ayrıca ordunun kurmay başkanlığına da Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal getirildi."

Tarihçiler bugüne kadar Sandanski'yi halının altına süpürerek tarih yazmıştır. Oysa, Mustafa Kemal'in ve Enver'in adamı Yane Sandanski bilinmeden 1908 de anlatılamaz, 1909 da anlatılamaz [124].

37. Yané Sandansky (*left*) and Todor Panitsa near Constantinople, April 1909. (as seen by the correspondent of the *Illustrated London News*, 15.V.1909) *Courtesy of ILN Picture Library.*

İllustrasyon: Yane Sandanski, Todor Panitsa ve katil sürüsü

Hıristiyan çeteleri de bünyesine katarak asker sayısını arttıran 3'üncü Ordu, yarın Selanik'ten İstanbul üzerine yürüyecekti.

Bulgar Çeteciler İstanbul'u Kana Bulamak ve Abdülhamid'i Tahttan İndirmek İçin Trene Biniyor...

14 Nisan 1909. 31 Mart isyanının 2'nci günüydü. 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal'in ve Binbaşı Gagauz Enver Bey'in (sonra paşa) yakın arkadaşı Bulgar çeteci Yane Sandanski, "İstanbul'u birlikte basalım" teklifine "Evet" dedi. Tepeden tırnağa silahlı Bulgar çeteleri Selanik'te trenleri doldurdu. İstikamet önce Edirne, sonra İstanbul olacaktı. Sandanski ve çetesi çok acımasızdı. Zulüm olsun diye kör testere ile kafa kestikleri bile oluyordu. İstanbul'u kana bulayacaklardı. İstanbul, İstanbul olalı böyle zulüm görmedi, görmeyecekti.

Kendi derviş değildi, adı Derviş'ti. Aslında Derviş Vahdeti, İttihatçı ruhu taşıyan biriydi. Şaşıracaksınız ama Resneli Niyazi ve Binbaşı Enver'den övgüyle söz etmiştir.

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği...

Bir Günah Keçisi Olarak: Gazeteci Derviş Vahdeti...

14 Nisan 1909. 4'üncü Avcı Taburu'nda başlayan İttihatçı karşıtı isyan bütün İstanbul'u sardı. Her şey olup bittikten sonra bu isyan İttihatçılar tarafından gerici bir ayaklanma olarak tanımlanacak ve gazeteci Derviş Vahdetî baş suçlu ilan edilecekti. Gazetesi Volkan'da, "Niyâzîler, Enverler... zamanın Hâlid bin Velîd'leridirler" gibi ifadeler kullanan bir gazeteci, nasıl olur da gerici olurdu? Üstelik zaten 31 Mart başladığında Volkan, 3 aydır yayınlanmakta olan bir gazeteydi ve Derviş Vahdeti'nin İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti de sadece 10 gün önce kurulmuştu.

Derviş Vahdetî'nin şahsiyeti, fikirleri, gazeteciliği, siyasî muhalefetteki tavrı "31 Mart" ve "irtica" gibi muğlak kavramların arkasına sığınılarak yapılan açıklamaların gölgesinde hatta karanlığında kaybolmuştur. Vahdetî'nin gençliğinde ciddi bir tahsil görmediğini söylemek mümkündür. Yazılarında medrese kültürü ve tarikat neşvesinin izleri de zayıf kalmaktadır. Volkan'ın muhalif siyasî bir yayın organı haline gelmesinde Vahdeti'nin çok önemli rolü olduğu kesindir. Fakat gazetenin dinî muhtevası ile dinî semboller ve öğeler kullanılarak muhalefet yapılmasında, Said Kürdî (Nursi) başta olmak üzere İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti içinde yer alan ulemâ ve meşâyihin de etkisi olmalıdır.

Derviş Vahdetî'nin yazılarında ve Volkan'ın genel yayın siyasetinde iddia edildiği gibi istibdat idaresine geri dönüşü (irtica) çağrıştıracak görüşler yoktur, aksine birçok yazıda "devr-i istibdâdın avdetinin, iadesinin imkânsızlığı" vurgulanmış, böyle bir korku ve ihtimalin canlı tutularak muhalefetin susturulması tenkit edilmiştir (meselâ bk. Volkan Gazetesi [haz. M. Ertuğrul Düzdağ], s. 62, 74, 93, 149, 158, 188, 239, 277 vd.). 31 Mart Vak'ası'nın yaklaştığı ve Volkan üzerindeki baskıların arttığı günler dışında gazetede II. Abdülhamid'e karşı en küçük sempati ifade eden bir yazı çıkmadığı gibi padişahla münasebet içinde bulunulduğunu gösteren işaretler de yoktur (istisnaî yazılar için bk. a.g.e., s. 495, 505, 510, 530).

Selanikli Yahudi Emmanuel Karasu, Abdülhamid'i devirmek için kesenin ağzını açmıştı [124-125].

Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir, Askerlerin ve Çetelerin Masraflarını Karşılasın Diye Yahudi Emmanuel 400 Bin Altın Verdi; Bugünkü Değeriyle 11 Milyar 200 Milyon Lira

14 Nisan 1909. Mustafa Kemal'in kurmay başkanı olduğu 3'üncü Ordu, beraberinde Hıristiyan çeteler olduğu halde Selanik'ten İstanbul'a yürümeye hazırlanıyordu. Yolda, Edirne'den geçerken Kazım Karabekir'in kurmay başkanı olduğu 2'nci Ordu'yu da alacaklardı. Operasyon için büyük paraya ihtiyaç vardı. Selanik Mason Locası'nın başı Yahudi Emmanuel Karasu bunu çoktan düşünmüş ve hazırlığını yapmıştı bile. Emmanuel Karasu, İtalyan bankasından aldığı dört yüz bin altını dört teneke içinde Metroviçeli Necip Draga'ya vermiş, o da Enver ve Resneli Niyazi'den sonra dağa çıkarak Osmanlı devletine savaş açan İttihatçı çeteci Eyüp Sabri'ye teslim etmişti. Bu para Eyüp Sabri tarafından İstanbul'a yürüyen Hıristiyan haydutların, 3'üncü ve 2'nci orduların masrafları için harcanmıştı. 40-50 bin kişilik Makedon haydutların yemesi, içmesi, cephanesi olmuş ve trenlerine kömür olarak kullanılmıştı. 31 Mart'ın yaratılmasına harcanan bu parayı Emmanuel Karasu, defalarca gururla dile getirmiş, Filistin meselesine atıfla "Sultan Hamid'e 5 milyon altına yaptıramadığımız işi biz İttihatçılara 400 bin altına yaptırdık" diyerek övünmüştü.

Mustafa Kemal'in 3'üncü Ordusu ve Kazım Karabekir'in 2'nci Ordusu ile Bulgar, Yunan, Sırp ve Yahudi çeteler dışarıdan; Ermeniler ise Abdülhamid'i içeriden vuracaktı.

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği

İttihatçılar İstanbul'da Ermeni Çetelerine 160 Mavzer ve 200 Martin Tüfek Dağıttı

15 Nisan 1909. Eski takvime göre 2 Nisan, Avcı Taburları'nın İttihatçılara karşı başlattığı ayaklanmanın üçüncü günüydü. Bulgar, Yunan, Sırp ve Arnavut çeteler, 3'üncü ve 2'nci Ordu ile birlikte Edirne'de toplanırken, İttihatçılar İstanbul Ermenilerine silah dağıtıyordu. Profesör Vahakn Dadrian şöyle yazmıştır:

"31 Mart (13 Nisan) 1909 ayaklanmasının bastırılmasında, Taşnak ve Hınçak'ın da dâhil olduğu Ermeni devrimcilerinin İttihatçılara verdiği destek göz ardı edilemez; kayıtlar bunu doğrulamaktadır. Ayrıca çok sayıda Ermeni doktor, eczacı ve hemşire, ayaklanmayı bastırmak üzere toplanan Hareket Ordusu askerlerinin tedavisinde hizmet etmiştir... Mart 1909 ayaklanmasını bastırmak için Hareket Ordusu'yla birlikte İstanbul'a yürüme hareketi, bunlardan çok daha kapsamlı eylemlerdi. Taşnak lideri Ruben, anayasal rejimi savunmak için Ermeni toplumunun harekete geçmesini sağlamak üzere İstanbul'a koşmuştu. Ermeniler tüm gücüyle çalınan çanlar aracılığıyla kiliseye çağrıldı. 'Yoldaşlarımız sokaklarda koşturarak halkı kilisede toplanmaya çağırıyordu. Kalabalık gitgide çoğalırken ben de gönüllü yazılmak isteyen gençler arasında bir toplantı düzenledim; hepsi de ateşli savaşçıların ruhuna sahipti. İçlerinden bir tanesinin, İstanbul'daki ayaklanmayı bastırmak için dövüşmeye yemin etmiş 140 adamı vardı. Bir tanesi de polis şefi tarafından olmak kaydıyla birçok söylev verildi. Toplantının sloganı, 'Parlamentoyu koru, hükümetimize güven, devrim merkezi Selanik'i destekle ve orduya yardım et' idi. Kendiliğinden ve bir anda oluşan bu sadakat gösterisi karşısında, İttihatçı liderlerden biri 'Fevkalade. Ermeniler tek vücut halinde meşrutiyetin yanında. Adeta devletin bir parçası gibiler, diğer bütün parçaları da peşlerinden çekiyorlar' diye haykırmıştı. İttihatçıların temsilcisi, Selanikli parti şeflerinin isteksizliğine rağmen, kendi inisiyatifiyle birkaç yüz gönüllüye dağıtılmak üzere 160 mavzer ve 200 martin ile yeterli cephaneden oluşan silah yardımı sağladı." [126-127].

Fotoğraf: Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ, 2004 yılında Genelkurmay 2'nci Başkanı iken Kudüs'teki Ağlama Duvarı'nda dua ederken...

Sonra yükselecek, Genelkurmay Başkanı olacak ve bize boru bile gösterecektir... Bu fotoğraf delildir: Türk Ordusu'nu Yahudiler yönetiyordu.

Şimdi, 100 yıl öncesine dönelim. 15 Nisan 1909, 31 Mart olayları yaşanıyordu. Neler oluyordu? Bu yaşananlar nedir? Yahudi faktörünü fark etmezseniz, ne olduğunu anlamanıza imkân ve ihtimal yoktur. 31 Mart, ilerici-gerici mücadelesi değildi; Osmanlı olanla Osmanlı olmayanın kavgasıydı. Bir virüs, Osmanlı'nın bedenine girmiş, Osmanlı'yı hasta etmiş, bedenin tamamını ele geçirmek üzereydi. Ve kaybediyorduk. Osmanlı iki seksen, bir doksan yere seriliyordu.

Nasıl oldu? Nasıl olduğunu bir Yahudi anlatıyor. Sıradan bir Yahudi değil, Atatürk'ün ilkokul öğretmeni Şemsi Efendi var ya; işte Şemsi Efendi yani Şimon Zvi'nin torununun torunu Ilgaz Zorlu anlatıyor:

"Şemsi Efendi, benim büyükbabamın büyükbabasıdır. Atatürk'ün ilk öğretmeni Şemsi Efendi (Şimon Zvi) bir hahamdır ve benim ailem de 17 kuşak boyunca bir haham ailesi olarak gelmektedir.

Sabetaycılığın siyasi teorisi, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde geliştirilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin elemanlarının çoğu Sabetaycıydı. Sabetaycılık gizli bir örgüttü; İttihat ve Terakki de o dönemde merkezi hükümete karşı bir hareketti ve saraya açıkça muhalefet etmesi mümkün

değildi. Onun için Sabetaycılar, mason locaları gibi, Osmanlı İmparatorluğu içinde faaliyet gösteren fakat başka ülkelerin koruması altında olan teşkilatlar içinde yer aldılar. Zaten ben bunları kitabımda da yazdım. Sabetaycılar üç-dört örgütte etkinlik gösterdi: Mason locaları, İttihat ve Terakki, Melami ve Bektaşi tarikatı ve ordu.

(Murat Menteş): Ordu mu? (Ilgaz Zorlu): Evet. Bugün de orduda. Tabii, bugün de orduda Sabetaycılar var ve Sabetaycı generaller var. Şimdi ben burada isim vermeyeceğim.

(Murat Menteş): Neden? (Ilgaz Zorlu): Çünkü dava açılmasını istemiyorum. On altı tane hakaret davası açtılar. Çünkü Sabetaycılık bir hakaret gibi algılanıyor. Halbuki bugün bir ordu komutanı ve bir kuvvet komutanı Sabetaycı kökenlidir. Ve bundan başka pek çok Sabetaycı kökenli kurmay subay vardır.

12 Eylül ihtilali oldu. 12 Eylül'de kaç tane Sabetaycı tutukiandı bakalım. İsmail Cem o zaman aktif olarak siyasetin içindeydi, tutuklanmadı. Bülent Tanla tutuklanmadı. Haklarında dava dahi açılmadı.

(Murat Menteş): Ordu bilerek mi tutuklamadı yani? (Ilgaz Zorlu): Askerlerin içinde de Sabetaycılar var. Mesela geçmişteki Genelkurmay Başkanlarından Refik Tulga Sabetaycı kökenliydi.

Türkiye'de İngilizce eğitim veren okullardan çıkan insanlar birinci sınıf, geride kalanlar ikinci sınıf vatandaş oluyorsa, siz bunu seçseniz de seçmeseniz de bu olur. Ya seçimle olur ya da 28 Şubat süreci gibi, Çevik Bir gibi Sabetaycı bir subayın yaptığı bir hareketle.

(Murat Menteş): Bir saniye, siz Çevik Bir'e Sabetaycı mı diyorsunuz? (Ilgaz Zorlu): Evet, bunu kendisi açıkladı zaten. Şimdi bana öyle sorular soruyorsunuz ki şaşırıyorum. Yalçın Küçük de Çevik Bir'in Sabetaycı olduğunu ima ediyor ama açıkça söylemiyor. Çünkü çekiniyor. Ben bunları söylüyorum çünkü bir akademiye bağlı değilim, bir cemaat tarihçisiyim.

(Murat Menteş): Çevik Bir genelkurmay başkanı olma yolundaydı. Ve siz onun bir Sabetaycı olduğunu söylüyorsunuz. Fakat onu ekarte ettiler? (Ilgaz Zorlu): Çevik Bir çok hatalar yaptı.

İttihat ve Terakki'nin beyin takımından iki kişi, Maliye Nazırı Cavit ve Doktor Nazım Sabetaycıydılar. Ve bunlar örgütlendiler. İttihat ve

Terakki içindeki Sabetaycıların toplanması ve bunlar arasından bazı kişilerin devlet mekanizmalarına getirilmesi için çalışıldı. İttihat ve Terakki yönetimine baktığımızda Emmanuel Karasu'nun (ki Yahudidir), Cavit'in ve Nazım'ın çok önemli olduğunu görüyoruz.

Sosyal bilimlerde olaylar bizi bir yere götürür. 1919'da Türkiye'de Wilson Prensipleri Cemiyeti adlı bir cemiyet kuruldu. Bu cemiyeti kuranlardan biri Ahmet Emin Yalman ki Sabetaycıdır; öteki Rasih Nuri İleri (o da Sabetaycıdır), bir diğeri de Halide Edip Adıvar'dır; o da Sabetaycı kökenlidir. Bu insanlar Türkiye'de Amerikan mandası kurulması için Başkan Wilson'a rapor hazırlayıp sunmuşlardır.

Size bir çırpıda dört tane Sabetaycı dışişleri bakanı sayabilirim: Tansu Çiller, İsmail Cem, Emre Gönensay, Coşkun Kırca. Kürtler de dahil hiçbir etnik grubun dört dışişleri bakanı yok. Çünkü böyle bir organizasyon yok." [128].

(Murat Menteş): Yani Sabetaycılar diye bir grup var ve Türkiye'nin üzerine çöreklenmişler.

(Ilgaz Zorlu): Çöreklenmiş demeyelim. Sabetaycılar bir menfaat grubu haline gelmiş durumdalar. Eğer size Rahşan Ecevit'in Sabetaycı olduğunu söylememi istiyorsanız, tamam Rahşan Ecevit Sabetaycı kökenlidir; ben size bunu söyleyeyim, siz de yazın fakat.

(Murat Menteş): Hayır, benim böyle bir beklentim yok.

(Ilgaz Zorlu): Size biri "Sırf adamın biri bunu söyledi diye nasıl yazarsın?" diye sorabileceği için ben size 1924 mübadelesini anlatmak zorundayım. 1924 mübadelesinde Rahşan Ecevit'in ailesi ve benzeri aileler Selanik'te ve civarında bulunan mal varlıklarına karşılık İstanbul – Ankara – İzmir'de mülk alamadıklarından, Cumhuriyet devrinde bir komisyon kurulmuş [Muhtelif Mübadele İşleri Komisyonu] ve bu komisyon tarafından kendilerine Şebinkarahisar'dan toprak verilmiştir. Şimdi bu hanımefendi "Ben Şebinkarahisarlıyım" diyor. Ve kendileri gidip Şebinkarahisar'da oturmamıştır. Geçenlerde Sadık Albayrak bir yazısında soruyordu: "Şebinkarahisar'dan kaç kişi Robert Koleji'ne gidecek paraya sahipti?" Çok doğru bir soru. Şebinkarahisarlı bu aile, İzmir'deki bir aile ile topraklarını değiş tokuş etmiştir ve İzmir'de oturmuştur.

(Ilgaz Zorlu): O konuya hiç girmeyeceğim çünkü bu konuda elimde kesin veriler yok, araştırıyorum. Bir 'Atatürk' ailesi var. Bu ailenin Bülbülderesi Mezarlığı'nda Karakaş'lar bölümünde mezarları, mezar taşları var. Aileden henüz bir kişiyle konuşabildim. Dolayısıyla kesin konuşamam. Yalnız, Ahmet Emin Yalman'ın Mustafa Kemal'le 1927'de yaptığı röportajda, Yalman şunu söylüyordu "Sizin hayatınızı etkileyen iki öğretmen var. Biri benim babam, öteki de Şemsi Efendi'ydi." Şemsi Efendi, benim büyükbabamın büyükbabasıdır. Atatürk'ün ilk öğretmeni Şemsi Efendi (Şimon Zvi) bir hahamdır ve benim ailem de 17 kuşak boyunca bir haham ailesi olarak gelmektedir.

Bu arada, Ahmet Emin Yalman da Sabetaycıdır. Atatürk'ün Sabetaycı olup olmaması önemli değil ama şu bir gerçek ki Atatürk, Sabetaycı kültürün içinde yer almış bir insandı. Şu hususu vurgulamak istiyorum: Bir Sabetaycının dinî kimliğini devam ettirip ettirmemesi önemli değildir. Yahudilik, bir din olduğu kadar bir kültürdür. Dünyanın her yerindeki Yahudilerin belli ortak özellikleri vardır. Sabetaycılar da Yahudi kültürünün bir parçasıdırlar. Sabetaycılar son derece organize bir topluluktur, çünkü Yahudilik dünyanın her yerinde organize bir yapıya sahiptir. Bunun en belirgin kanıtı da İsrail'in kuruluş sürecidir.

(Murat Menteş): Madem öyle, kaç Sabetayist olduğunu söyleyin.

(Ilgaz Zorlu): Ben, 1924'te (Selanik'ten) 25 bin Sabetaycı geldiğini biliyorum. Bugüne kadar da toplam nüfusun 100 bin civarına ulaştığını tahmin ediyorum. [129].

Bulgar çetelerinin bir bölümü ile Mustafa Kemal'in 3'üncü Ordusu'na bağlı 2 tabur beraberce Çatalca'ya ulaştı.

31 Mart 1909 / Dördüncü Gün: Ayaklanma Bitti Ulemanın ve Said Nursi'nin Konuşması Etkili Oldu Avcı Taburları Kışlalarına Geri Döndü

16 Nisan 1909. Eski takvime göre 3 Nisan. 31 Mart ayaklanmasının 4'üncü günü. İsyanı bahane ederek Abdülhamid'i tahttan indirmeye kararlı olan Yane Sandanski'nin öncüleri trenle Çatalca'ya ulaştı. İkdam Gazetesi'nde Bediüzzaman Said Nursi'nin bir yazısı yayımlandı. Bediüzzaman askerlere "şanlı asakir-i muvahhidin" şeklinde hitap ediyor ve itaat etmelerini istiyordu. Yazıya göre, askerler (Avcı Taburları), milleti iki

defa büyük vartadan kurtaran muhteşem kahramanlardı. Bu iki vartadan kurtuluşu sağlayan ve yüz sene içinde benzeri yapılamayan iki inkılaptan biri, II'nci Meşrutiyet'in ilanı, diğeri de 31 Mart olayıydı. Bu yazı ertesi gün, Mizan, Volkan ve Serbesti'de de yayımlanacaktı.

Bediüzzaman niçin bu iki olay için de askerleri takdir ediyordu? Belki, II'nci Meşrutiyet'in ilanı münasebetiyle askerleri takdir etmesi anlaşılabilir; ancak, karşı olduğu 31 Mart olayı münasebetiyle niçin askerlere iltifat etmişti? Bunun cevabını Divan-ı Harb-i Örfi adlı eserinde açıklar. Sina Akşin, Bediüzzaman'ın Divan-ı Harb-i Örfi adlı eserindeki ifadelerini dikkate almadığı için, Nursi'nin bu yazısını isyana müdahil olduğunu ispatlamak için kullanmıştır. Ancak, söz konusu eserdeki bilgileri dikkate alırsak, Bediüzzaman'ın bu iltifatları, askerin "hareket ve şecaatlerini okşamak için" yaptığını anlarız. Böylece, ihtilalin daha "asan / sakin" geçmesine zemin hazırlamıştır.

Evet, 31 Mart'ın 4'üncü günü Bediüzzaman Said Nursi, ulema ile beraber Harbiye Nezaretindeki askerlerin yanına gitmiş ve onlara tesirli bir şekilde hitap etmiştir. Nursi, bu hitabında, şeriat isteyerek şeriata muhalefet ettiklerini, bu davranışlarının dine aykırı olduğunu anlatmıştır. Bu konuşması sonunda, sekiz tabur asker itaat ederek kışlalarına dönmüştür. İsyan fiilen bitmiştir.

Bediüzzaman bu faaliyetleri yaparken, ulemanın oluşturduğu Cemiyet-i İlmiye-i İslamiye de boş durmamakta, askerlere itaat telkin eden, isyanı önleyici sözler söylemekteydi. Bu amaçla, 2 Nisan 1325 tarihli bir beyanname yayımlanmıştır. Bu beyannamede Meşrutiyetin İslamî oluşunda herhangi bir şüphe bulunmadığı ve askerlerin itaat etmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu beyanname, 3 Nisan 1325 tarihli gazetelerde yayımlanmıştır.

Ancak bunların hiçbir faydası olmamıştır. Makedon Ordusu durmamıştır. İttihatçılar 31 Mart ayaklanmasını bahane ederek darbe yapmakta kararlı görünmektedir. Bulgar çetecilerin ve Makedon Ordusunun iki taburunun Çatalca'ya geldiği haberi İstanbul'a yayıldığında ortalığı heyecan kaplamış, dükkânlar kapatılmış, Beyoğlu tenhalaşmıştır. Hükümet de büyük bir telaş ve endişeye kapılmıştır [130-132]

Avcı taburları, alaylı-mektepli ayrımının kalkmasını istiyordu.

31 Mart 1909 / İsyanın Ateşi Giderek Düşüyor

İsyancı Askerlerin Temsilcileri, Ethem Paşa'dan Alaylı Subay Tasfiyesinin Durmasını İstedi

Kaynak: Salt Araştırma Arşivi

Fotoğraf: İsyancı 2'nci Avcı Taburu askerleri ve Harbiye Nazırı Ethem Paşa

16 Nisan 1909. Eski takvime göre 3 Nisan. 31 Mart'ın dördüncü günüydü. Selanik'te 3'üncü Ordu bünyesinde toplanan gayrimüslim çeteler gruplar hâlinde İstanbul'a doğru hareketleniyordu. Yeni kabinede Harbiye Nazırı olan Ethem Paşa, askerlerin bir kısmıyla görüşerek mektepli-alaylı ayrımının yanlış olduğunu, herkesin el ele vererek vatan için çalışması gerektiğini söylüyordu. Müşir Ethem Paşa bir savaş kahramanıydı ama haydut subayların kahraman falan taktığı yoktu.

Üçüncü gün toplanan Meclis'te kürsüye çıkan mebus Zohrap Efendi, alaylı askerlerden kendisine gelen bir dilekçeyi açıkladı. Dilekçede alaylı askerlerin mağduriyetlerinin giderilmesine dönük şu tedbirlerin Meclis tarafından kabul edilmesi gerektiğinden söz ediliyordu:

1. Bütün askerî komisyonlarda ve Meclis-i Askerî'de ikinci mülazımdan feriğe kadar alaylı subay bulundurulacak,

2. Gazetelerde ve ordulara gönderilecek resmî bildirilerle Harbiyeli-alaylı ayrımının kalktığı ilan edilecek,
3. Ordularda hep aynı alaylı-Harbiyeli oranı bulundurulacak, alaylıların çoğunun 5'inci, 6'ncı ve 7'nci ordularda görev yapmasına son verilecek.

Dilekçe bir uyarı ile bitiyordu

> "Ve baladaki maruzat-ı muhikamızın kabulünü istirham eyleriz, kabul buyurulmadığı takdirde ordularda büyük fenalıklar çıkacağını ve selamet-i vatan namına ihbar eyler ve cevabını bekleriz."

Mebusan, bu dilekçeyle ilgili olarak alaylılığın kusur sayılarak bu gibilerin kadro dışına çıkarılmalarının adalete uygun olmayacağının Harbiye Nazırı'na bildirilmesini kararlaştırdı.

Meclis, İttihatçıların iddiasının aksine kapatılmamıştı. Görevini sürdürüyordu ve can havliyle isyanın önemli bir sebebi olan ordudaki alaylı-mektepli ayrımını sulha ulaştırmaya çalışıyordu. Güzel ama geç kalmış bir çabaydı bu. Zaten alaylı subayları tasfiye etmekte kararlı Harbiyeliler bunu kaale bile almayacaklardı.

Makedonya'yı kaynayan kazana çeviren İttihat ve Terakki, bir isyan da Ege'de çıkarmak istedi. Cemiyetin teşkilatçısı Doktor Nazım, İzmir'de efelerle ve Ege Arnavutları ile ilişki kurdu [133-135].

Çakırcalı Mehmet Efe'ye Ahlaksız Teklif: "Bize Katıl, Abdülhamid'i Yıkalım..." Çakırcalı, "Padişah, Peygamber Vekilidir" Dedi, Teklifi Reddetti

Fotoğraf: Çakırcalı veya Çakıcı Mehmed Efe... İttihatçılar, Makedonya'da Bulgar, Yunan, Arnavut, Ulah ve Müslüman çetelere anlaşma önermişti. Yane Sandanski, Todor Panitsa, Cercis, Gemici Hasan, Martin Mustafa vs... İttihatçılara tamam dediler. Ama İttihatçılar, henüz kendilerinden emin değildi. Abdülhamid karşıtı cepheyi olabildiğince genişletmek, bir cephe de Ege'de açmak istediler.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin İzmir ve civarında örgütlenmesini üstlenen Dr. Nazım, İkiçeşmelik'te tütüncü dükkânı açmış ve sahte kimlikle Tütüncü Yakup Ağa olarak tanınmıştı. Doktor Nazım, Çakırcalı Mehmet Efe düze inmişken Ödemiş'in Kayaköy'üne giderek Çakırcalı'yı İttihatçı olması için ikna etmeye çalıştı. Doktor Nazım, Çakırcalı'ya, Padişah'ın halka zulmettiğini, memleket işlerine iyi bakılmadığını, yabancı devletlerin memleketi paylaşmaya çalıştığını, bazı hamiyetli gençlerin Padişah'a bunu duyurmak için gizli gizli toplantılar yaptıklarını söyledi. "Gel, bize katıl. Padişah'ı devirelim" dedi. Çakırcalı ise; "Padişah, peygamber vekilidir. O'na dil uzatılmaz" diyerek bu teklifi geri çevirdi. Doktor Nazım ne kadar dil döktüyse de Çakırcalı'yı ikna edemedi. Doktor Nazım, bu konuşulanların aralarında kalmasını rica ettikten sonra özür dileyip Çakırcalı'nın yanından ayrıldı. Ardından Selanik'teki cemiyete (Merkez-i Umumi) "Efe'den cemiyet için fayda beklemek abestir" diye rapor gönderdi.

Bu Doktor Nazım, Fenerbahçe Futbol Takımı'nın efsane başkanlarından biridir. İzmir suikastı ile bağlantılı olarak Mustafa Kemal tarafından idam edilmiştir [136].

İçimizden vurdular. İttihatçılar ve İstanbul›daki Ermeniler, Bulgar, Rum, Arnavut ve Kürt cemiyetleri, Abdülhamid›e karşı el ele verdiler.

31 Mart 1909 / Ermeni Taşnaktsutyun ile İttihat ve Terakki, Meşrutiyeti Koruma Bahanesiyle İstanbul'da Toplandı, Ortak Bildiri Yayınladı

17 Nisan 1909. Eski takvimle 4 Nisan. 31 Mart ayaklanmasının 5'inci günü. İttihatçıların devrim arkadaşı Ermeni Taşnaktsutyun Cemiyeti, 31 Mart ayaklanması üzerine heyecanlandı. Ermeni liderler, devrim ve silahlı bir kalkışma için uygun zamanın geldiğini düşünerek bütün fırka ve cemiyetleri Tokatlıyan Oteli'nde toplantıya çağırdı. Toplantıya; İttihat ve Terakki Cemiyeti, Osmanlı Fırkası, Ermeni Taşnaktsutyun, Rum Cemiyet-i Siyasiyesi, Fırka-ı İbad Demokrat, Arnavut Başkım Kulübü, Kürt Teavün Kulübü, Çerkes Teavün Kulübü, Bulgar Kulübü, Mülkiye Mezunları Kulübü, Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye gibi kulüp ve cemiyetler ile Osmanlı gazeteleri mümessilleri katıldı.

Toplantı sonunda yayınlanan bildiri şöyledir: "Evvela, idare-i meşrutanın bekasını müdafaaya sai [çalışan] olmak. Saniyen, gazetelerin neşriyatını bu emele göre tevhid eylemek. Salisen, Meclis-i Mebusan'ın hiçbir taraftan tehdidine meydan bırakmamak..."

Ne Meşrutiyet tehlikede ne de Meclis kapatıldı. Ama, sanki Meşrutiyet tehlike altındaymış, Meclis kapatılmış gibi yapan Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir, orduları ve Hıristiyan çetelerle birlikte Çatalca'da toplanıyordu.

31 MART 1909 / ABDÜLHAMİD-İ SANİ, YILDIZ SARAYI'NIN PENCERESİNDE TABURLARI SELAMLARKEN...

17 Nisan 1909. Eski takvimle 4 Nisan. 31 Mart askeri ayaklanmasının 5'inci günü. Padişah Abdülhamid, genel af ilan etti ve isyancı askerleri kışlalarına dönmeye çağırdı. Ancak Avcı taburları zaten nasihatlere uymuş ve dünden itibaren kışlalarına dönmeye başlamıştı. Son taburlar, Abdülhamid'in önünden saygı geçişi yaparak kışlalarına dönerken...

Abdülhamid, Çatalca'da biriken haydut sürüsüne, "İstanbul'da ayaklanma bitti. Edirne'ye, Selanik'e geri dönün" diye emir gönderdi. Ama dinleyen kim?

Hüseyin Hüsnü Paşa ve Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, Şevket Turgut Paşa ve Kurmay Başkanı Kazım Karabekir Son Derece Kararlı. Abdülhamid'i Devirecekler...

17 Nisan 1909. 31 Mart'ın 5'inci günü. İstanbul'da 31 Mart'ta olan şey bir askeri darbeydi. Hükümet devrildi. Abdülhamid, Tevfik Paşa'yı sadrazam yaptı. O da yeni bir hükümet kurdu. Ortalık sütliman oldu. Öyle mi? Öyle değil. Trakya'da olağandışı şeyler oluyordu. Kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı 3'üncü Ordu ve kurmay başkanlığını Kazım Karabekir'in yaptığı 2'nci Ordu'nun Çatalca'ya intikalleri tamamlandı. Yanlarında 20 bin Hıristiyan haydut vardı. Bulgar terör örgütü İMRO'nun karizmatik lideri Yane Sandanski de oradaydı. İttihatçı subaylar, Sandanski'ye adeta tapıyorlardı.

Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir'in yaptığı her şey, attıkları her adım suçtu. Haydutlarla iş birliği yaptılar; bu suç. Hıristiyanlara silah ve cephane dağıttılar; bu da suç. Ne padişah ne başkumandanlık kendilerini çağırmıştı. Emirsiz olarak görev bölgelerini terk ettiler; bu suç. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarını savunmasız bıraktılar; bu da suç.

Çatalca'da yiyor, içiyor ve konuşuyorlardı. Konuştukça kendilerini ve birbirlerini kışkırtıyorlardı. Gaza geliyorlar, gaza getiriyorlardı... Devam edeceğim.

"Adalet, müsavat, uhuvvet" diye yırtınıyorlardı. Bunları Çatalca'ya Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir getirmişti...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği...

Bulgar Haydut Yane Sandanski ile Haydutlaşmış Subay Resneli Niyazi, İstanbul'a Kan Dökmeye Geliyor

Çetesiyle İstanbul'a İlk Saldıran İmro Lideri Yane Sandanski

Ermeninin, Yunanın, Bulgar'ın "Hürriyet Kahramanı" diye gaz verdiği haydut subay Resneli Niyazi de yanında bulunacak...

18 Nisan 1909. 31 Mart ayaklanmasının 6'ncı günü. Yane Sandanski'nin 4 bin kişilik Bulgar çete ordusu ile Yüzbaşı Resneli Niyazi'nin 8 bin Arnavut gönüllüsü Çatalca'da buluştu. 3'üncü Ordu'nun kendilerine verdiği trenle geldiler. Masrafları Selanikli Yahudi Emmanuel Karasu karşıladı. Resneli Niyazi'nin bir zamanlar dağlarda kovaladığı komitacı Yane Sandanski'den artık hiçbir farkı yoktu. Haydutlaşmıştı. Yane Sandanski

ve Resneli Niyazi şimdi yoldaş oldular. Bu Resneli Niyazi, İttihatçıların İngilizci kanadındandır. Haydut Enver ise Almancı'dır.

1909'da telgraf trolleri vardı. Bu troller, 31 Mart (13 Nisan) gününden başlayarak Abdülhamid'i ve saray bürokrasisini telgraf yağmuruna tuttular. On binlerce telgraf... İktidarı sersemlettiler. Altı gün içinde moraller çöktü...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Psikolojik Savaş... Saraya Hakaret Telgrafları: "Kerhaneci Evlatları... Ananızın Donu Başınıza Geçsin... Deyyus-İ Azamlar"

18 Nisan 1909. 31 Mart'ın 6'ncı günü. Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Ermeni çeteleriyle birlikte İstanbul'a yürüyen 2'nci ve 3'üncü Ordu'nun İttihatçı subayları, Abdülhamid ve çevresine karşı o güne kadar bilinmeyen bir silaha da başvurdular: Psikolojik savaş. Sarayı telgraf yağmuruna tuttular. Bu telgraflarda kullandıkları dil, hürriyetçi idealistlerin lisanı değildi. Kabadayı diliydi. İşte, Sadrazam Tevfik Paşa'ya Makedonya'dan çekilen bir telgraf:

> "Makam-ı Sadarette bulunan alçağa, Size 2 Nisan 1325 (31 Mart'tan 3 gün sonra) tarihli telgrafımızla yirmi dört saat mühlet verilmişti. Henüz vücud-i rezilanenizle telvis ettiğiniz makamlardan çekildiğinize dair bir iş'ar vuku bulmadı. Bundan çok memnun olduk: Bari tertib edeceğimiz cezaya bu suretle istihkakınızı kendiniz tasdik etmiş oldunuz. İhtimal ki orada bulunan bir takım kerhaneci evlatları ilk telgrafımızı vermediler; onları alınız, okuyunuz, ta ki vebal bizde kalmasın. Okumadığınız taktirde Allah'ın laneti, ananızın donu başınıza geçsin. Okumayanlar, telgrafları vermeyenlerin kaffesi kerhaneden yetişmiş deyyus-i a'zamlardır. Telgrafları vermeyen alçaklar kendilerini er geç yok bilsinler. Hükümet-i leimanenizin İstanbul surundan harice cari olmadığını elbette kendiniz de anladınız. Sizi açlıktan öldürmek de elimizde, ateş, kurşun ve bıçakla icray-ı mücazatını da yedimizdedir ey namussuzlar."

4 Nisan 1325 (17 Nisan 1909) On sekizinci fırka (tümen) kahramanları ve İpek fedaileri [138].

İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki genel merkezi, Arap İzzet Paşa'nın öldürülmesine karar vermiş ve Enver'i görevlendirmişti. Kazım Karabekir, Enver'e şöyle dedi:

"Bırak şu Arap İzzet'i, Padişah'ı öldürelim..."

Abdülhamid'i Kim Vuracak? Tetiği Enver Mi, Kazım Karabekir Mi Çekecek? Yüzbaşı Enver:

"Ben Öldüreceğim, Bir Tüfek Yeter..."

18 Nisan 1909. İttihatçı haydut subaylar ve Bulgar, Yunan, Ermeni çeteler, Çatalca'da Hadımköy'de toplaşmaya devam ediyorlardı. 1'inci Ordu ve Hassa Ordusu'ndan çekindikleri için şimdilik İstanbul'a girmiyorlardı. Gayrimüslim haydutlarla bile isteye işbirliği yapmak, padişaha ve Osmanlı İmparatorluğu'na kastetmek nasıl bir zihniyetin ürünüdür?

Mustafa Kemal'in, Kazım Karabekir'in, Enver'in zihniyeti nasıl bir zihniyettir? 9-10 ay öncesine, 1908'in Mayıs-Haziran aylarına geri dönelim. İttihat ve Terakki Cemiyeti sonunda Bulgar İMRO'nun ve Ermeni Taşnaktsutyun Teşkilatı'nın tavsiyelerine uymuş ve tıpkı İMRO gibi, Taşnaktsutyun gibi fedai grupları oluşturmuştu. Bu fedailer, Bulgar ve Ermeni teröristler gibi elde silah, Osmanlı ordusu içinde Abdülhamid'e bağlı olan subayları öldürmeye başlamışlardı.

Kazım Karabekir şöyle anlatıyor:

> "Enver Bey memuriyetten geldi. Çok mühim bir meseleyi görüşmek üzere bizim evde buluştuk. Enver Bey, Merkez-i Umumi'nin (İttihat ve Terakki Genel Merkezi) şu kararını söyledi: 'İstanbul'da bir tedhiş (terör) yapmaya karar vermişler... Arap İzzet'i öldürmek için karar verdiler... Fakat Selanik'te bu işi yapacak münasip bir fedai bulamadıklarından benden istediler. Ben de vaat ettim. Kimi göndermeyi münasip görürsün?..'
>
> Ben (Karabekir): 'Denemek için Arap İzzet'i mi buldular? Sultan Hamid

deselerdi, bunun için sen veya ben ortaya atılsaydık, yakışık bir deneme olurdu... Benim anladığım, Selanik işi esaslı olarak ele almamıştır. Sen, İsmail Hakkı ve ben bir kere daha görüşerek Selanik'e kâfi bir plan teklif etmeliyiz. İcap ederse işi elimize almalıyız.'

Enver:

"İstanbul ve Edirne teşkilatını yapmak ve Sultan Hamid'i Ramazan'daki Hırka-i Şerif ziyaretinde öldürmek vazifesini biz ele alalım. Sen veya ben. Yahut her ikimiz. Buna ne dersin? Planda bu en kuvvetli bir madde olacaktır. Beşiktaş'ta bizim evin Yıldız'dan gelen yola bakan bir penceresi var. Bir tüfek tespit ettin mi mesele kalmaz ve bunu ben yaparım..."

Enver ve Kazım Karabekir Abdülhamid'e suikast işini konuştular, ama yapamadılar. Çünkü bu arada Enver, eniştesini, Selanik Merkez Kumandanı Nazım Bey'i vurdu. Sorgu için İstanbul'a çağrılınca hapse girmemek için 24 Haziran'da dağa çıktı. Devlete savaş açtı. Şimdi, 10 ay sonra, Mustafa Kemal, Kazım Karabekir, İsmet... Çete ordusuyla, cümbür cemaat İstanbul'a yürüyorlar. Abdülhamid'i devirecekler. Abdülhamid, bunlarda saplantı hâlinde [139].

Başta Enver, Mustafa Kemal, Kazım Karabekir... İttihatçı kurmay subaylar, İstanbul'u Bulgarlara peşkeş çekiyordu.

31 Mart 1909 / Bulgar Çeteleri Takım Takım, Tabur Tabur İstanbul'a Geliyor. Hristo Çernoleyev Çetesi De Küçükçekmece'de

19 Nisan 1909. 31 Mart askeri isyanının 7'nci günü. İsyan biteli 3 gün olmuştu. Ancak haydutlaşmış İttihatçı subaylar, Avcı Taburları'nın isyanını bahane ederek intikam almak ve Abdülhamid'i tahttan indirmek için sabırsızlanıyorlardı. Vahşilikleriyle ünlü Bulgar çeteleri, İstanbul'a bu mektepli genç subayların yönetiminde girecekti. Hristo Çernoleyev çetesi de bugün Küçükçekmece'de Yane Sandanski'ye katıldı. Haydut Binbaşı Enver'i işte bu Bulgar çetelerinin başında İstanbul'da kan dökerken göreceğiz [140].

Bu Bulgar terörist, Enver'in ve Mustafa Kemal'in bir tanesi... Kıymetlisi...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği...

Bulgar Haydut Sandansky, Çetesiyle Küçükçekmece'de...

19 Nisan 1909 tarihli bir gazete haberi...

THE REBELLION IN TURKEY.

SALONIKA COMMITTEE'S PLANS

THE SULTAN PANIC STRICKEN.

[Press Association—Copyright.]

Constantinople, April 19.

The Committee at Saloniki are pursuing firm and moderate plans, and are anxious to avert civil war and prevent foreign intervention.

Several thousands of their forces, including the Adrianople contingent, with 24 Maxims and field batteries at Spartakeni, and a thousand at Komikjia, are under Sandansky.

The Committee's advance guard of 600 has reached Kutchukcheckmadje.

The Sultan and the Ministry are almost panic-stricken.

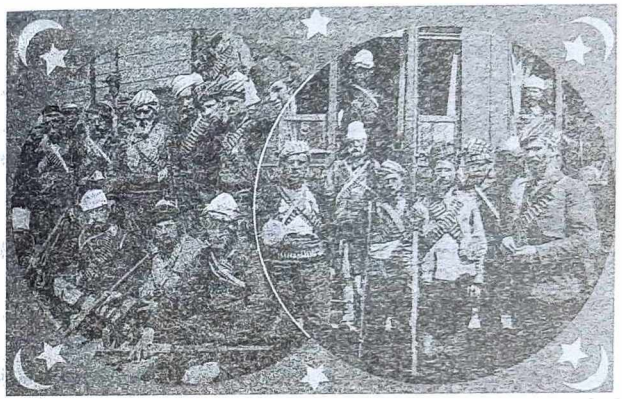
Türkiye'de İsyan" başlıklı gazete haberi. "Selanik Komitesinin Planları", "Sultan Panik İçerisinde" alt başlıkları ile verilen haber İstanbul'dan bildirilmiş. Selanik Komitesinin sıkı ve kararlı planlarını sürdürdüğü, Sandansky kumandasındaki öncü birlikler ve topçuların Küçükçekmece'ye kadar geldiği yazıyor. Kaynak: The Colonist, Nelson New Zeland, Wednesday, April 21,1909.

"General Sandansky, size soruyorum, bu cevabınızı Selanik'e iletmemi istiyor musunuz?"

"Hayır... Gerek yok. Boğazda ele geçirilen savaş gemilerinden Sarayı bombalayarak bu işi bitirelim."

"Bu mümkün değil, Sultanı canlı istiyorlar. Bu riski göze alamayız."

198

Fotoğraf: Bulgar, Yunan, Sırp, Yahudi, Ulah ve Ermeni çetelerle Abdülhamid'i tahtan indirmeye koşan Müslüman Türk gafiller...

Başta Enver, Mustafa Kemal, Kazım Karabekir... İttihatçı kurmay subaylar, İstanbul'u Bulgarlara peşkeş çekiyordu.

Bu Bulgar terörist, Enver'in ve Mustafa Kemal'in bir tanesi... Kıymetlisi...

Gavurla yan yana duranlar, kendi padişahlarını tehdit edecek kadar ileri gittiler.

O çok sevdikleri Bulgar, Yunan, Sırp ve Yahudiler, üç yıl sonra analarını belleyecek. Şairin dediği gibi:

"Domuz çobanından döl alıp gidecekler."

19 Nisan 1909. 31 Mart'ın 7'nci günü... İhanet ve aymazlığın zirve yaptığı günler. Harbiyeli kurmay subayların alçaklığı alkışlanacak bir marifet saydığı günler...

Osmanlı hâkimiyeti altında bulunan Bulgaristan Prensliği, 24 Temmuz 1908'i / Meşrutiyet'in ilanını fırsat bilmiş ve Enver'in ve Resneli Niyazi'nin gafletinden istifade ederek bağımsızlığını ilan etmişti. Krallık olmuştu. Artık Tuna'nın güneyinde bir Bulgar Çarı vardı.

İttihatçıların uyanması gerekir değil mi? Ne gezer. İttihatçı-Bulgar ittifakı Makedonya'da zirve yaptı. Dolduruşa geldiler, Meclis kapatılıyor zannettiler ve Ustrumca'dan ve Petriç'ten Padişaha, şahsına tehdit telgrafları çektiler:

Atabe-i Şahane'ye,

Vekillerimizi mazhar-ı i'timadı olan kabineyi, re'yleri munzam olmaksızın ıskat (oylarını almadan ortadan kaldırmak) ve Kanun-ı Esasi ahkâmına (anayasa hükümlerine) muhalif olarak vekillerimizin hukukunu gasb ile mülevves-ül vicdan kabinenin teşkili (vicdanlara sığmayan yeni bir kabinenin kurulması) vatanı bir girdab-ı felakete ilkaa edeceği gibi, vekillerimize tecavüz ve anları itlaf (öldürmek) millet-i Osmaniyeyi tahkir demek olacağından, kat'iyyen reddederek milletin i'timadını haiz kabinenin iadesini ve aksi takdirde kahr-u tedmir için bilumum ahali-i İslamiye ve Hıristiyaniyye müsellah (silahlı) oldukları halde, vatanı sahil-i selamete isal (ulaştırma) ve meşrutiyeti tamamen te'min ve tesis için ordu ile birlikte İstanbul'a harekete müheyya ve şimdi cevaba muntazır bulundukları beyan olunur.

Ahali-i İslamiyye namına: Müfti Mehmet, Müderris Abdi, eşraftan Timur, Zıya, Hakkı Ahali-i Hıristiyanıyye namına: Rum Metropolit Arhimandridis, Bulgar Reis-i Ruhanisi Yakovis Vekili Burdan, Mu'teberandan Apostol, Andriya, Zika, Koço, Yanoş

Baron Colmar Freiherr von der Goltz... Kısaca Golç Paşa [141].

İstanbul'a Yürüyen Bulgar, Yunan, Arnavut, Sırp, Türk Karma Haydut Ordunun Fikir Babası, Enver'i, Mustafa Kemal'i Yetiştiren Prusyalı

20 Nisan 1909. 31 Mart'ın 8'inci günü. Abdülhamid'e darbe yapmak için Makedonya'dan Çatalca'ya, oradan da Küçükçekmece ve Makriköy'e (Bakırköy) gelen ittihatçı genç subayların hocası Goltz Paşa'dır. İstanbul'daki Harbiye'de ders kitabı olarak okutulan "Das Volk in Waffen" (Milleti-i Müselleha / Silahlanmış Millet) adlı kitabın yazarıdır. Askerî darbenin arkasındaki beyin, İttihatçıların deyişiyle Golç Paşa'dır. Kemalist bir site onun hakkında şunları yazmış:

> "Başarılı bir eğitmen subaydı. Planlar hazırladı. Teşkilatlar kurdu. Ancak çoğu da Sultan Abdülhamid'in 'sümen altı'na uğradı. Buna rağmen yılmadı. Jön Türkler'in çok sevdiği aydın fikirli bir hocaydı. Devrimci kuşak genç subayların yetişmesinin yolunu açtı ve onlarla çok iyi anlaştı. 1896 yılına kadar 13 yıl aralıksız görev yaptı. Sonra 1908 yılında bir daha geldi. Son derece zeki, zinde ve çalışkan bir insandı.

Canlandırıcı, öğretici ve şevklendirici bir komutandı. Onun yetiştirdiği ordunun ilk başarısı 1897 Türk-Yunan Savaşı'ydı. Sultan Abdülhamid durdurmasa Yunan'ı denize dökecektik. Buna rağmen Yunan ordusunu mağlup ettik. 1908 Meşrutiyet Devrimi'nden sonra tekrar geldi. Alaylı 10 bin subay emekli edildi. İttihatçı genç kurmayların önü açıldı."

31 Mart 1909 / Ermeni Devrimciler ile Enver, Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir Kardeştir...

Ermeni Milletvekili Vartkes Efendi, İttihatçı Subayları Kucakladı... Teşekkür Etti. Çeteci Askerler "Yaşasın Taşnaktsutyun" Diye Bağırdı...

20 Nisan 1909. 31 Mart'ın 8'inci günü. Abdülhamid problemin yarısını çözdü. İstanbul'un içindeki isyan bitti. Ama asıl tehlike Balkanlardan geliyor. Selanik ve Edirne'den kopup gelen isyan büyüyerek sürüyor. Makedonya'dan toplanan haydut ordu – Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Yahudi, Ermeni çeteler – bugün Makriköy'de (Bakırköy) mola verdi. İstanbul'dan gelen İttihatçı milletvekilleri de bu toplama orduya katıldı. Hatta Hareket Ordusu'na Ermenilerden de gönüllüler katıldı.

İkdam Gazetesi'nin haberine göre, Ermeni Taşnaksutyun Komitesi 7–8 kadından oluşan bir heyeti Hareket Ordusu›na gönderdi. Kadınlar, üzerinde "Yaşasın Vatan, Yaşasın Kanunu Esasi" yazılı bayrağı İttihatçı subaylara hediye ettiler. Vartkes Efendi de bir teşekkür konuşması yaptı. Buna karşılık askerler de "Yaşasın Taşnaksutyun Cemiyeti" şeklinde tezahüratta bulundular. Hareket Ordusu›nun bir propaganda kartpostalı sağda.

Utanmadan Osmanlı bayrağı taşıyorlar. Soysuzlar. Osmanlı mı bıraktınız...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı Haydutlar Birliği...

Bulgar, Yunan, Sırp, Arnavut Çeteler ve 3 Ve 2'inci Ordu'nun Haydut Subayları Makriköy'de (Bakırköy)

20 Nisan 1909. 31 Mart isyanının 8'inci günü. Ne Meşrutiyet tehlikede ne de Meclis kapatıldı... Ama bu bahanelere sarılan İttihatçı / Makedon haydutlar, İstanbul'u kana bulamaya kararlı. Askerî darbe göstere göste-

re geliyor. İstanbul'daki isyan çoktan bitti. Görünürde İstanbul'da Avcı Taburları'nda başlayan askeri isyanı bastırmak... Gerçekte ise kendileri askeri darbe yapmak için yürüyen bu toplama ordunun önünde Bulgar çeteciler var. Bu toplama orduyu ne Padişah ne de Sadrazam çağırmadı.

Haydut ordu yeniden tertiplendi. Selanik'ten gelen Mahmut Şevket Paşa çapulcuların komutanı oldu. 5000 kuruş (50 altın = bugün 115 bin lira) maaşla çalıştığı Berlin'den gelen Enver de yardımcısı...

Askeri Darbenin 3 Kurmayı... Hareket Ordusu Kurmay Başkanı Binbaşı Enver. 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, 2'nci Ordu Kurmay Başkanı Kazım Karabekir

20 Nisan 1909. 31 Mart'ın 8'inci günü. Herkes, Mustafa Kemal'i Hareket Ordusu adı verilen haydut ordunun kurmay başkanı zanneder. Değildir. Mustafa Kemal sadece 3'üncü Ordu'nun kurmay başkanıdır. Ve Enver, haliyle, Hareket Ordusu'nun kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'i bir kenara itip kendi üzerine almış değildir. Bu, 110 yıldır devam eden bir kafa karışıklığıdır. Düzeltmeye kalkan da olmamıştır. Ben, deneyeceğim.

Bu haydut sürüsü Yeşilköy'e geldiğinde karmakarışık bir yığın halindeydi. Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Arnavut, Yahudi ve Ermeni çeteleri, 3'üncü Ordu ve 2'nci Ordu birlikleri birbirine girmişti. Haliyle bu halde İstanbul surlarına saldıramazlardı. Tertiplendiler. 3'üncü ve 2'nci ordular kendilerine bir çekidüzen verdiler. Gavur çeteleri de ayrı bir ordu halinde birleştirildiler. Yani 3'üncü bir ordu haline getirildiler. Hareket Ordusu işte bu 3 ordunun ortak adıdır. Hareket Ordusu'nun başına Selanik'ten gelen Mahmut Şevket Paşa kendi kendini komutan olarak atadı. Bu ordular grubunun kurmay başkanı da Berlin'den nefes nefese gelen Binbaşı Enver oldu. Yüzbaşı Mustafa Kemal, 3'üncü Ordu'nun, Yüzbaşı Kazım Karabekir ise 2'nci Ordu'nun kurmay başkanı olarak görevlerine devam ettiler. Ben de devam edeceğim...

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na yani Anayasa'ya göre, Meclis'in İstanbul dışında toplanması yasaktır. Ama haydutlar bunu da yaptı...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı...

Ahmet Rıza, Bazı Mebuslarla Ayastefanos'a Gitti ve Yasadışı Olarak

Meclis Reisi Seçildi.

21 Nisan 1909. 31 Mart'ın 9'uncu günü. Abdülhamid, Haydut Makedon Ordusu'na her gün "Burada isyan falan yok. İstanbul'a gelmekten vazgeçin" diye emir gönderiyor. Genel af ilan ettiğini, hiçbir subay hakkında takibat yapılmayacağını bildiriyor. Yani, 3'üncü Ordu Selanik'e, 2'nci Ordu Edirne'ye, görevlerinin başına dönmeli. Bulgar çetelerini de alıp gitmeli. Bu iş kapanmalı.

Ama haydutlar, bu emirleri dinlemiyor. Üstelik, Ebu'l Ahrar / hürriyetçilerin babası unvanının sahibi Ahmet Rıza, Bakırköy'e gelmiş bulunan haydut orduyu meşrulaştırmak için devreye de girdi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurucusu olduğu için Enver Paşa'nın bile kendisine "Efendimiz" diye hitap ettiği Ahmet Rıza, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu çiğnemekte ısrar ediyor. Osmanlı aydınlarını Ayastefanos'ta (Yeşilköy) haydut orduyu desteklemeye çağırdı. O günlerde çok önemli bir adam olan Ahmet Rıza, bugün unutulmuştur...

Darbeci subaylar: Enver ve Mustafa Kemal 28, Kazım Karabekir ise 27 yaşında. Harekete ciddiyet katsın diye taktik icabı Mahmut Şevket Paşa'yı öne çıkardılar...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı

Haydut General Mahmut Şevket Paşa'dan, Abdülhamid'e Tuzak: "Padişah Yerinde Kalacak..."

21 Nisan 1909. 31 Mart'ın 9'uncu günü. Askerî darbe yapmak için Bulgar, Sırp, Yunan, Arnavut, Ulah, Ermeni ve Yahudi çetelerle beraber İstanbul'a yürüyen Makedon Ordusu'nda büyük değişiklikler var. Mahmut Şevket Paşa, Selanik'ten geldi ve ordular grubunun başına geçti. Apar topar Berlin'den gelen askeri ateşe Binbaşı Enver de haydut paşanın kurmay başkanı oldu. Mustafa Kemal 3'üncü Ordu'nun, Kazım Karabekir ise 2'nci Ordu'nun kurmay başkanı olarak askerî darbede üstlerine düşeni yapmaya devam edecekler.

Mahmut Şevket Paşa, kumandayı ele almadan hemen önce İstanbul'a Selanik'ten bir telgraf göndermişti. Telgrafta ne idam mangaları ne dara-

ğaçları vardı. Yıldız Sarayı'nı yağmalamaktan, katliam yapmaktan da söz etmiyordu. Cezalandırmak evet, ama kanuna göre cezalandırmaktan söz ediyordu. İsyancı Avcı Taburları'nı asla desteklememiş bulunan Abdülhamid, bu telgrafı yanlış anlayacak ve her şey deyim yerindeyse berbat olacaktı. Padişah, tuzağa düştüğünü anladığında iş işten geçmiş olacaktı.

Haydut general, telgrafında amaçlarını şöyle açıkladı:

1. Meşrutiyet aleyhindeki ayaklanmadan ötürü İstanbul'un bozulmuş olan asayişini sağlamak,
2. Fesat ve hainlerin aldattığı askeri itaat altına almak,
3. Ayaklanmaya sebep olanları, düzenleyenleri ve olayda rol oynamış olanları ortaya çıkarıp kanuna göre cezalandırmak,
4. Meşrutiyetin bir daha böyle tehlikelere girmemesini sağlayacak tedbirler almak.

Mahmut Şevket Paşa, bu amaçlara ulaşabilmek için alınması gereken tedbirleri de sıralamış ve bu tedbirlerin alınmaması hâlinde meydana gelecekler den hükümetin sorumlu olacağını belirtmişti. İstediği şeyler şunlardı: İsyana karışan askerler Rumeli'de tutulacak, İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilecek, Mebusan Meclisi Anayasa'ya uygun olarak toplanacak, başkan ve kabine seçilecek, meclis matbuat, dernek, miting gibi konularda yeni kanunlar yapacak, padişah Meşrutiyete uydukça yerinde kalacaktı [142].

Bulgar çeteleri artık 28 yaşındaki Yüzbaşı Mustafa Kemal'e değil, 28 yaşındaki Binbaşı Enver'e bağlı olacak...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı

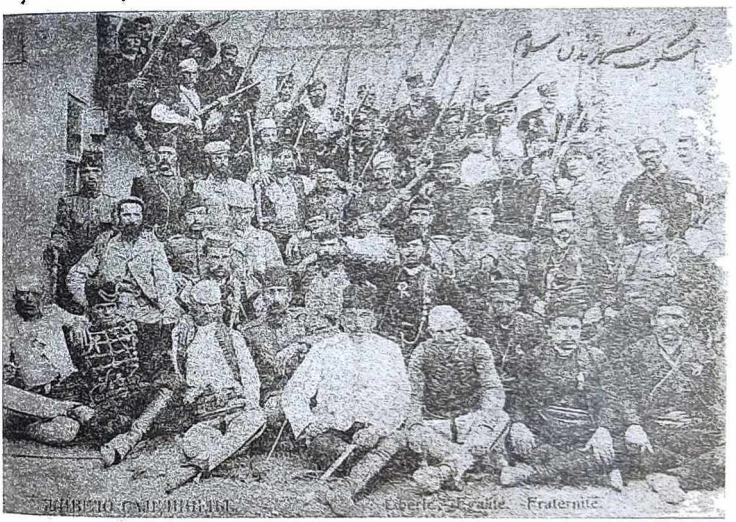
Gagauz Binbaşı Enver, Berlin'den Geldi ve Makedon Çetelerin Komutasını Mustafa Kemal'den Aldı

21 Nisan 1909. 31 Mart'ın 9'uncu günü. Kambersiz düğün olmaz. Osmanlı İmparatorluğu'nun Berlin askeri ateşesi Enver Bey, Selanik'teki hareketlenmeyi duyar duymaz ilk trene atlayarak Yeşilköy'e ulaştı. Bulgar, Yunan, Sırp, Arnavut, Ulah, Ermeni ve Yahudi çetelerini Makedonya'dan 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal getirmişti. Enver, Mustafa Kemal'i bu yükten kurtardı. Çetelerin denetimini ve komutasını Mustafa Kemal'in elinden aldı. Yane Sandanski'nin Bulgar çetesi de artık Gagauz Enver'e bağlı... Enver Bulgarları, Bulgarlar da Enver'i sever...

Liberte, egalite, fraternite. Geliyorlar... Abdülhamid'in zulmü altında inleyen(!) Osmanlı halklarına hürriyet vermek için geliyorlar...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı...

İpten Kazıktan Kurtulma Haydutlar İstanbul Önlerinde Meşrutiyeti Koruyacak / Hürriyet Rejimi Kuracaklar.

Fotoğraf: Bulgar, Yunan, Sırp, Yahudi, Ulah ve Ermeni çetelerle Abdülhamid'i tahtan indirmeye koşan Müslüman Türk gafiller, bindikleri trenin önünde. Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'in ve Kazım Karabekir'in silahlandırdığı İttihatçı siviller...

21 Nisan 1909. 31 Mart'ın 9'uncu günü. Makedon çeteleri, Bulgar, Sırp, Yunan, Arnavut, Ulah, Ermeni, Yahudi kökenli haydutlar, Hareket Ordusu adı altında Makriköy / Bakırköy'de. 2'nci Meşrutiyet'in ilanından sonra Üsküp'te bu fotoğrafı çektirenler, şimdi İstanbul kapılarında. Saldırıya hazırlar... Abdülhamid düşmanlığıyla gözleri kararmış, gâvurla işbirliği yapacak kadar alçalmış İttihatçı genç subaylarla beraber...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı

İstanbul›un Ermenileri, Rumları 9 Ay Önce Olduğu Gibi Gene Enver›i Nivazi'yi Beklivor

2'nci Meşrutiyet'in ilanından sonra Padişaha bağlıymış gibi propaganda kartpostalı bastıran İttihatçı genç subaylar / harbiyeliler, artık İmparatorluğun baş düşmanı / mezar kazıcıları... Bulgarlar, Rumlar, Sırplar, Ermeniler, Ulahlar, Yahudiler bu kahramanları alkışlamak için sabırsızlanıyor...

Gagavuz Enver "1908'de bu işi yarım bırakmıştık. Bu defa tamama erdireceğim. Abdülhamid'i tahttan indireceğim" diye düşünüyor...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı...

İstanbul'da İsyan Çoktan Bitti Ama Makedon Ordusu›nun İsyanı Sürüyor... Binbaşı Enver Darbe Yapmakta Kararlı...

31 Mart'ın onuncu günü. İstanbul'da Avcı Taburları'nın isyanı bitti. Meşrutiyete bir şey olmadı. Meclis kapanmadı ama yasalara aykırı bir şekilde ayaklanan ve İstanbul surlarına dayanan Haydut general Mahmut

Şevket Paşa ve onun haydut kurmay başkanı Binbaşı Enver İstanbul'a girmekten vazgeçmedi. Padişahın ve Genelkurmay'ın emirlerini dinlemiyorlar. Selanik ve Edirne'ye geri dönmüyorlar. Haydut Enver, Taşkışla'yı Bulgar çetesiyle basacak... Babası ve Binbaşı Enver.

Fotoğraf: Gagavuz Enver babasıyla sohbet ederken... 22 Nisan 1909.

Ölüm korkusu... Sen nelere kadirsin... Hasan Fehmi'nin kemikleri sızlamıştır...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı... İstanbul Basını Taraf Değiştiriyor... Serbesti Gazetesi İttihatçı Haydutları Kahraman Fedailer İlan Etti

22 Nisan 1909. 31 Mart'ın 10'uncu günü. 31 Mart olayları aslında, daha sonra Mustafa Kemal'in Ankara Valisi yaptığı Yüzbaşı Abdülkadir'in, Serbesti

Gazetesi'nin başmuharriri Hasan Fehmi Bey'i Galata Köprüsü üzerinde öldürmesiyle başlamıştı. Bu cinayetten sadece 16 gün sonra Serbesti Gazetesi, İttihatçıları savunan ve hükümeti eleştiren bir başlıkla çıktı. Askeri darbe yapmak için İstanbul'a yaklaşan haydut ordu anlaşılan Serbesti'nin sahibi Mevlanzade Rıfat'ı fena korkutmuştu. Serbesti gazetesi, "Hükümet ne duruyor" başlıklı yazıda "gelen bu kahraman fedailer karşısında hükümet nasıl bir vaziyet aldığını ne için bir beyanname ile ilan etmiyor?" şeklinde soruyordu. Ölüm korkusu... Sen nelere kadirsin... Oysa, Hasan Fehmi'nin öldürülmesinin ardından Serbesti İttihatçıları eleştiriyordu [143].

Abdülhamid'in büyük hatası. Abdülhamid'in emriyle Genelkurmay, İttihatçı haydutları sakinleştirmeye çalışıyor... Oysa İstanbul'daki 1'inci Ordu ve Hassa Ordusu haydutlarla savaşa hazırlanmalıydı...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı İş birliği... Haydut General Mahmut Şevket Paşa'ya Buluşalım, Anlaşalım Teklifi... Çok Yazık...

22 Nisan 1909. 31 Mart'ın onuncu günü. Avcı Taburları'nın isyanını bahane ederek Selanik'ten harekete geçen ve en az yarısı Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Ermeni, Yahudi haydutlardan oluşan toplama ordu, darbe yapmakta kararlı. İstanbul yakınlarına kadar geldiler. Rami ve Davutpaşa kışlalarındaki askerler de bugün bu orduya katıldı. Nazım Paşa ve Genelkurmay Başkanı İzzet Paşa, Mahmut Şevket Paşa'nın bir gün önceki telgraflarına cevap hazırladı. Cevabi telgrafa göre; İstanbul'daki askeri isyan son bulmuştu. Fakat İstanbul'daki asker tamamıyla denetim altına alınamadığı için Selanik'ten gelen askerden ürken bazı kimselerin kışkırtması ve sevki ile ayaklanma yeniden patlak verebilirdi. Bu nedenle sırayla, 1) Gelen askerin İstanbul'a fazla yaklaştırılmaması, 2) İstanbul askerinden müfrezeler gönderilerek gelenlerle barıştırılmaları, 3) Gelen askerden lüzumu kadarının İstanbul'a alınması teklif ediliyordu. Bundan sonra da Paşa'nın şartları yerine getirilebilirdi. İlk tedbirlerin nasıl alınacağının kararlaştırılması için de, Hassa ve Hareket Orduları kumandanlarının, Mahmut Şevket Paşa ile "tayin olunacak mevkide buluşmaları" isteniyordu.

Kabine, İstanbul askerine yemin ettirmenin yararlı olacağını düşünüyordu. Mahmut Şevket Paşa, Selanik'ten yola çıkmıştı. Fakat daha yolun

beşte birini katetmeden, Serez'den Babıaliye bir telgraf daha çekti. Bu telgrafta, İstanbul'daki ihtiyat askerinin terhis edilmesi gerektiğini bildirdi. Böylece çatışma yapacak asker kalmayacaktı. Daha doğrusu, ittihatçı haydutların önünde hiçbir engel kalmayacaktı... İstanbul'a yaklaştıkça, İttihatçıların cüreti artıyordu...

Kanunu Esasi'ye göre Meclis, İstanbul dışında toplanamaz ama...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı İş birliği... Meclis Ayastefanos'ta Silahların Gölgesinde Toplandı... Askeri Darbenin Eli Kulağında...

23 Nisan 1909. 31 Mart'ın 11'inci günü. Avcı Taburları'nın ayaklanması bir hafta önce sona erdi. Ama Selanik'ten gelen Bulgar, Rum, Sırp, Arnavut, Türk toplama ordu durmaya niyetli değil. İstanbul'u mutlaka basacaklar. Askeri darbe yapacaklar. Padişahı indirecekler. İttihatçılar Meclis'i darbenin bir aparatı olarak kullanacaklar. Meclis, Ayastefanos'ta, yasa dışı olarak toplandı. Bu toplantıya kaç milletvekili katıldı bilinmiyor. Saat 16'ya kadar süren toplantı sonunda bir bildiri hazırlandı. Meclis'teki bu toplantıyı eli silahlı genç subaylar, yukarıdaki localardan dinledi. Zaman zaman da milletvekillerinin arasında dolaşıp silah gösterdi.

Gavur çeteleriyle İttihatçılar el ele... Makedon haydutlar ve haydutlaşmış genç harbiyeliler kan dökmekte kararlı. Askerî vesayet başlamak üzere.

31 Mart 1909 / Abdülhamid'e Karşı İş birliği... Abdülhamid Tahttan İndirilsin Sesleri... Gazetenin Adı Hürriyet Ama Haydutlardan Yana...

23 Nisan 1909. 31 Mart'ın 11'inci günü. 40 yıl aradan sonra tam da bugünlerde yeniden yayınlanmaya başlayan Hürriyet gazetesi, Abdülhamid'i zalim ilan etti. Tahttan kendi isteğiyle inmezse indirileceğini yazdı. Peki ne olacak? Abdülhamid tahttan inince boyunuz mu uzayacak? Uzadı mı?

3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar, Yunan, Sırp, Ermeni, Ulah, Yahudi çeteler, haydut Enver'in yönetiminde İstanbul'a girdi...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı... Binbaşı Gagavuz Enver ve Onun Bulgarları... Önlerine Çıkanı Vurarak İlerliyorlar...

24 Nisan 1909. 31 Mart'ın 12'nci günü. İttihatçı genç subaylar, askeri darbe yapmaya ve Abdülhamid'i tahttan indirmeye kararlı. Abdülhamid yumuşak davrandıkça bunu zayıflık olarak değerlendirdiler ve iyice şımardılar. Berlin'den gelerek Makedon haydutların komutasını Mustafa Kemal'den devralan binbaşı haydut Enver ve Yane Sandansky, 4

bin Bulgar çetecinin başında İstanbul'a girdi. Gözü kara İttihatçı Enver, yıllarca dağlarda kovaladığı ama baş edemediği Bulgar komitacılara hayran. Onları yenilmez savaşçılar olarak görüyor. Zaten 1908'de isyan edip kendisi de dağa çıkmış ve Bulgarlara katılmıştı. 1910'lu yıllarda haydutların İstanbul saldırısı ile ilgili çok sayıda fotoğraf ve övücü haber vardı. Özellikle İttihatçı genç subaylar, Yane Sandansky ile binlerce fotoğraf çektirmişlerdi. Ama Balkan Savaşları'ndan sonra bu yakınlık alçaklık olarak algılanmaya başlanınca arşiv yok edildi. Gazeteler, dergiler, fotoğraflar toplanarak yakıldı.

Padişah saçmalıyor. Önce cephaneliklerin kapılarını kilitletti... Sonra da İstanbul'u koruyan askerlere "Bulgarları, Yunanları, Sırpları, Ermenileri, İttihatçıları vurmayın" diye emir verdi...

31 Mart 1909 / Abdülhamid'in Büyük Hatası... Padişah, Binek Taşına Çıkıp Konuştu. "İstanbul Askeri, Selanik Askerine Zinhar Kurşun Atmasın..."

24 Nisan 1909. 31 Mart'ın 12'nci günü. Selanik'ten gelen Enverli, Mustafa Kemalli, Kazım Karabekirli Haydut Ordu'nun İstanbul'a gireceği ve 1'inci Ordu, 2'nci Tümen, Taşkışla ve Topçu Kışlası'nın direneceği anlaşılınca Abdülhamid, aptalca bir emir vererek cephanelik kapılarını kilitletti. Üstelik, asker cephanelik kapıları kırarak cephane almaya başlayınca daha da aptalca bir şey yaparak binek taşına çıktı ve: "Asker zinhar kurşun atmasın. Eğer kurşun atacaklarsa, ilk önce beni vursunlar, sonra kurşun atmaya başlasınlar" dedi. Bu konuşma askerin Haydut Ordu ile çarpışma hevesini tuzla buz etti. Ayrıca Fırka kumandanı yardımcısı Mirliva Veli Paşa, subaylar, elde edilebilen çavuşlar ve yaver kaymakam Mehmet Ali Bey, kışlaları dolaşarak askerlere padişahın buyruklarını bildirdiler. "Padişah, kan dökülmesini istemiyordu" diyebilirsiniz. Ama hadisenin tek tarafı yok ki. Enver ve haydut Makedon Ordusu kan dökmeye zaten kararlıydı [144-146]

Sadık Kumandanlar Son Bir Defa Daha Padişah'a Yalvardılar...

Ayaklarına Kapandılar... "İzin Ver. Ateş Edelim.

Çapulcuları Dağıtalım" Abdülhamid Gene Reddetti

"Ben Halifeyim. Müslümanı Müslümana Kırdırmam"

24 Nisan 1909. Padişah'a sadık Birinci Ordu subayları, başlarında iki müşir ve bir ferik olduğu halde Sultan Abdülhamid Han'a gelerek Hareket Ordusu'nu dağıtmak için izin istediler. Bu kuvvetleri kısa zamanda dağıtacaklarını söyleyip ısrar ettiler. Sultan Hamid'in ağzından çıkacak tek bir kelime, Hareket Ordusu denilen bu derme çatma silahlı güruhu mahvetmeye yeterdi. 1'inci Ordu, Osmanlı İmparatorluğu'nun en deneyimli ve en donanımlı askerî gücüydü. Ama Abdülhamid'in basireti bağlanmıştı. "Vurun" demedi. Sultan; yalnız Padişah değil, aynı zamanda Halife olduğunu, otuz üç senedir asla kan dökmediğini, bu yaştan sonra da Müslümanı Müslümana kırdırmayacağını söyleyerek paşaları geri gönderdi. Sanki tarafsız bir seyirci gibiydi. Ve hatta Birinci Ordu Kumandanı Nazım Paşa'ya, Hareket Ordusu'na katiyen mukavemet etmemesi için emir verdi. Hâlbuki Taksim ve Taşkışla'daki talimli asker ve sadık subaylar, Makedonya'dan gelen bu çapulcu alaylarını darmadağın edebilirdi [147].

Taşkışla Savaşı Bitti. Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'in Selanik'ten Getirdiği Bulgar Çeteleri, Enver'in Komutası Altında, Taş Üstünde Taş, Omuz Üstünde Baş Bırakmadı.

2'nci Fırka'nın 7'nci Ve 8'inci Alayları, Mızıka, Numune ve İstihkâm Bölükleri, 3'üncü Ve 4'üncü Avcı Taburları Son Erine Kadar Öldürüldü Bulgarlar, Teslim Olan 3 Bin Türk Askerini Enver'in Emriyle Şehit Etti. Kimini Vurdular, Kimini Süngüyle Öldürdüler

25 Nisan 1909. 31 Mart'ın 14'üncü günü. Bulgar çeteleri öncülüğünde haydut Makedon Ordusu, artık iyice yaklaşmıştı. "Bir gün önceden Taşkışla ve Topçu Kışlası'nın Gazhane tarafındaki yamaçlarında, takke biçiminde beyaz külahlı, göğüslerinde çapraz fişeklikli, yabancı kıyafetli kalabalık bir takım, harıl harıl siper kazmaya girişmişti. Çok geçmedi, Beyoğlu tarafındaki üst nizamiye kapısında silahlar patlamaya başladı. Gavur çeteleri ve Haydut Ordu, kışlalara baskın yapmaya kalkmış, Avcılar da onlara ateş açmıştı. Bu sırada, Hassa Ordusu'nun çarpışmaya katılmak istemeyen askerleri nizamiye kapısından çıkarak kaçmak istediler. Ama, Enver'in Surp Agop Ermeni Mezarlığı'na yerleştirdiği makineli tüfeklerin ateşi onları yere serdi. Hepsi öldü."

Sabah yeniden başlayan çatışmaya, öğleden itibaren topçu birlikleri

de katıldı. Haydut Ordu'yu destekleyen Harbiye Topçusu ile Avcı Tabur-ları'nı destekleyen Beyoğlu Topçusu / Topçu Kışlası karşılıklı ateş açtılar. Harbiye'den atılan top mermileriyle ön nizamiye kapısı ile ikinci katın bir kısmı yıkıldı. Biraz sonra da Harbiye cihetindeki numune bölüklerinin bulunduğu koğuşlar baştanbaşa yıkıldı; bütün efrat enkaz altında can verdi.

7'nci Alay Komutanı İsmail Hakkı Bey, Avcılara mâni olmak istese de muvaffak olamadı. Bizleri çağırdı. "Oğlum, şu beyaz çarşafı bir sırığa bağlayın, üst kat pencerelerinden sallayın. Belki sükûnet bulurlar, çarpışmayı yatıştırmış oluruz." dedi. Dediğini yaptık. Hakikaten silah sesleri sustu. Kumandan bir yazı yazdı; arkadaşımız Yüzbaşı Hikmet ile karşı tarafa gönderdi. Her şey mayna olmuştu.

Top ateşiyle yıkılmış olan nizamiye kapısının enkazı arasından, elinde tabanca, Binbaşı Enver; on kadar arkadaşı ve kıyafetlerinden Bulgar çeteciler olduğu anlaşılan acayip görünümlü kalabalıkla birlikte kışla avlusuna girdi... Enver Bey'in yanında, uzun boylu, sarı sakallı, Makedonya İhtilal Komitesi'nin reisi meşhur haydut Yane Sandansky vardı... Kumandan İsmail Hakkı Bey, Enver Bey'e şöyle dedi: "Oğlum, gazanız mübarek olsun. Avcı erlerine söz anlatamadım. Dün yemin ettikleri hâlde gece cephaneliği kırmışlar. Bu fecaate sebebiyet verdiler. Meram anlatamadım."

Enver Bey, ansızın üzerine yürüdü ve sille tokat kumandanın sakalını yoldu...

Ama haydut Enver, tokatladığı ve sakalını yolduğu Miralay İsmail Hakkı Bey'den ummadığı bir cevap aldı. Kumandan, bir an içinde kükredi; yüzünü kan bürüdü: "Seni utanmaz alçak!" diye bağırarak Enver Bey'in yüzüne tükürdü. "Sen, askerliğin şeref ve namusunu tanımayan bir insan olduğunu bu hareketinle ispat ettin. Yazıklar olsun sana... Düşmanlarımızın karşısında bana bu şerefsizliği gösterdin. Askerlikte, değil dindaşın, düşman askeri bile olsa, teslim olana böyle muamele yapılmaz. Ben senin kanından şüpheliyim... (Bulgarları göstererek) Bunların karşısında böyle şerefsiz harekette bulunmazdın." dedi...

Binbaşı Enver, babası yaşındaki bu değerli kumandanı, verdiği emirle çarıklı Bulgar çetecilere ve üç zabit arkadaşıyla birlikte kışla avlusunda kurşuna dizdirdi. Teslim olan askerler silahlarından tecrit edildikten sonra

koğuşlara kapatıldılar. Birer birer çağrılıp süngülenerek öldürüldüler.

Enver ve onun Bulgarları, Taşkışla'da bulunan 3 bin küsur askerden sadece 50'sini sağ bıraktı. Mezar kazdırmak ve cesetleri gömdürmek için... [148].

Yıldız Sarayı'nı kim basacak? Kazım Karabekir'in askerleri mi? Bulgar terörist Yane Sandanski ve Enver mi?

İki Haydut İttihatçı Tartışıyor: Kazım Karabekir, Gagavuz Enver'i uyarıyor: "İstanbul'a geldiler, itiraz etmedim. Ama Bulgar çetesi Yıldız'a girmesin!"

25 Nisan 1909. Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal tarafından *Hareket Ordusu* adı verilen Haydut Makedon Ordusu'nda taktik bir konuşma: Kazım Karabekir, hatıratında Yıldız Sarayı'na ilk giren birlik kumandanının kendisi olduğunu yazar. Kendisine, Enver Bey'in komuta etmesi için harekâtı durdurması emri verildiği hâlde, zabitlerin tavırlarını tehlikeli bularak yürüyüşü devam ettirmiştir. Öyle diyor.

Karabekir'e göre, Enver Bey ertesi sabah ferden saraya girmiştir. Kazım Karabekir, Yane Sandanski çetesinin, İMRO teröristlerinin kullanılmasının orduya vereceği zararı Enver Bey'e anlattığını da zikreder. Ancak gerçek, Karabekir'in anlattığından farklıdır. Çünkü Enver Paşa kararlı bir hayduttur. 4 bin Bulgar çeteciyè hedef gösterir: **Yıldız'a... Abdülhamid'e gününü gösterelim...**

Ve gösterirler. Bulgarlar Yıldız Sarayı'nı tarumar ederler.

Nasıl oldu? Anlatacağım [149].

Kendilerine Filistin'de toprak satmayan Padişah'tan öç alıyorlar...

Mustafa Kemal'in Selanik'ten İstanbul'a getirdiği Haydut Ordu'da 700 milisten oluşan bir Yahudi alayı da var...

25 Nisan 1909. 31 Mart'ın 14'üncü günü. Çoktan bitmiş bir isyanı bahane ederek Abdülhamid'i tahttan indirmek için Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve Enver'in kurmaylığında İstanbul'a gelen Haydut Ordu, Sirkeci Tren İstasyonu'nda. En önde hazırolda duran milisin adı: *Mordehay*.

Fotoğrafı bulduğum yabancı sitede onun hakkında şöyle bir not var:

"Mordehay Efendi, a Jewish volunteer soldier in the Ottoman Army. Sirkeci Train Station."

Enver'in emriyle Yane Sandanski ve Bulgar çetesi katliama başlıyor...

Miralay İsmail Hakkı, Bulgarların önünde kendisini tokatlayan Enver'e bağırıyor:

"Seni utanmaz alçak... Şerefsiz..."

Gagavuz Enver, Miralay'ı kurşuna dizdiriyor.

Tablo: Ressam Zonaro'nun fırçasından, Enver ve sevgili Bulgarları...

25 Nisan 1909. 31 Mart'ın 14'üncü günü. Top ateşiyle yıkılmış olan Nizamiye kapısının enkazı arasından, elinde tabanca Binbaşı Enver, 10 kadar arkadaşı ve kıyafetlerinden Bulgar çeteciler olduğu anlaşılan acaip görünümlü bir kalabalıkla birlikte kışla avlusuna girdi... Enver Bey'in yanında uzun boylu, sarı sakallı, Makedonya İhtilal Komitesi'nin reisi meşhur haydut Yane Sandanski vardı...

Kumandan İsmail Hakkı Bey, Enver Bey'e:

"Oğlum, gazanız mübarek olsun. Avcı erlerine söz anlatamadım. Dün yemin ettikleri hâlde gece cephaneliği kırmışlar. Bu fecaate sebebiyet verdiler. Meram anlatamadım," dedi.

Enver Bey, ansızın üzerine yürüdü ve sille tokat kumandanın sakalını yoldu...

Ama haydut Enver, tokatladığı ve sakalını yolduğu Miralay İsmail Hakkı Bey'den ummadığı bir cevap aldı. Kumandan bir an içinde kükredi. Yüzünü kan bürüdü:

"Seni utanmaz alçak!" diye bağırarak Enver Bey'in yüzüne tükürdü.

"Sen, askerliğin şeref ve namusunu tanımayan bir insan olduğunu bu hareketinle ispat ettin. Yazıklar olsun sana... Düşmanlarımızın karşısında bana bu şerefsizliği gösterdin. Askerlikte değil dindaşın, düşman askeri bile olsa teslim olana böyle muamele yapılmaz. Ben senin kanından şüpheliyim...,"

(Bulgarları göstererek)

"Bunların karşısında böyle şerefsiz harekette bulunmazdın," dedi.

Binbaşı Enver, babası yaşındaki bu değerli kumandanı, verdiği emirle çarıklı Bulgar çetecilere; üç zabit arkadaşıyla birlikte kışla avlusunda kurşuna dizdirdi [150]

Gagavuz Enver, Bulgarlara öldürttüğü şehitlerimizin cesetlerini iç avluda odun dizer gibi üst üste istifletti... Yerde bir karış kan var. Yürek dayanmaz...

Katil Enver, Taşkışla'da şehit ettiği 3 bin Türk askerini Ermeni Mezarlığı'na gömdürdü.

Şehitlerin üstünde bugün Hilton Oteli var.

25 Nisan 1909. 31 Mart'ın 14'üncü günü. "Taşkışla'nın avlusunda cesetler yığılmış, ortalık bir mezbaha hâlindeydi. Mezar kazsın diye sağ bırakılan 50 asker, ellerinde küreklerle (Taksim'de) Dağcılık Kulübü'nün yanında bulunan Surp Agop Ermeni Mezarlığı'na götürüldüler. Zavallı askerlere süngü tehdidiyle bu mezarlığın yan tarafında dev bir çukur kazdırıldı. Sonra 3 bin şehit, birer ikişer kanlı elbiseleriyle bu çukura atıldı. Cenaze namazları kılınmadan, bir Fatiha bile okunmadan üzerlerine toprak atıldı. Mezar taşları da yoktur. Allah rahmet eylesin. Taşkışla'da yaşanan facia, Orta Çağ'da bile görülmeyen korkunç bir katliamdır. Kahraman-ı Hürriyet türedisi Enver, Taşkışla'da Türk askerlerine her türlü zulmü gösterdi. Hürriyet diye kızılca kıyamet koparan Enver, Osmanlı'yı tarih sahnesinden silmek isteyen düşmanları — Bulgarları — arkasına taktı. Onlara süngületti. Onlara kurşunlattı. Bu kabadayılığı bari kendi yapsaydı. Öldürülenler davacı olmasa bile tarih Enver'den davacıdır. Vatanın müdafaası için evlatlarını bekleyen ana babalar onların yolunu senelerce boş yere beklediler. 31 Mart Faciası'nın meçhul kurbanları bir

Müslüman mezarlığına bile gömülemediler. Surp Agop Ermeni Mezarlığı'nda kimlikleri bile belli olmadan yatıyorlar..." [150].

3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal, 2'nci Ordu Kurmay Başkanı Kazım Karabekir ve Hareket Ordusu Kurmay Başkanı Enver, gâvur çetelerini koçbaşı gibi kullandı. 27–28 yaşındaki Harbiyeliler iktidara el koydu. 107 yıl sürecek olan askerî vesayet başladı...

Balkan Haydutları ve Haydutlaşmış Genç Subaylar El Ele İstanbul'u Dağıtıyor...

25 Nisan 1909. Bitmiş bir isyanı bahane ederek Abdülhamid'i tahttan indirmek için İstanbul'a giren haydutların listesi şöyle:

Makedon haydutlar: Bulgar çeteci Yane Sandanski, Todor Panitsa, Tano Nikolov, Vasil Adzhalarski; Yunan çeteciler Apostol Akritas, Germanos Karavangelis; Arnavut çeteci Çerçis; Ermeni çeteci Andranik Ozanyan ve Kapitan Keta, Krayko...

Haydutlaşmış subaylar: Enver (Paşa), Mustafa Kemal (Atatürk), Ali Fethi (Okyar), Resneli Niyazi, Kazım Karabekir, Ali Fuat (Cebesoy), İsmet (İnönü), Refet (Bele), Hüseyin Rauf (Orbay), Fevzi (Çakmak), Ali İhsan (Sabis).

Bu haydutlaşmış subayların adını bundan sonra sık sık duyacak ve okuyacaksınız... Çünkü, herkesi tasfiye edecekler...

İttihatçı genç subaylar / Enver, Mustafa Kemal, Kazım Karabekir / Ermeni devrimcilerle el ele Abdülhamid'i tahttan indiriyor...

31 Mart 1909 / Haydutlar Abdülhamid'e Karşı...

Ermeni Taşnak Komitesi ile İttihatçı İttifakı 1914 Yılına Kadar Devam Etti...

25 Nisan 1909. İttihatçı haydutlarla birlikte İstanbul'a saldıran Makedon Ordusu'nda Ermeni devrimciler de var. İngiliz istihbaratçısı Gertrude Bell'e göre, Ermeni-İttihatçı ittifakı, ortak düşman II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden beş yıl sonrasına kadar sürmüş bir ittifaktır. Sultan tahttan indirilip hürriyet gelince, bütün sorunların kendiliğinden çözüleceğine inanan bu zıt gruplar, yanındakinin kim olduğuna bakmaksızın bir araya gelmiş, hatta Ermeniler, kimi zaman bu işin finansörlüğünü de üstlenmişlerdir.

Meşrutiyetin ilanını ve Abdülhamid'in tahttan indirilişini coşkuyla karşılayan Ermeni toplumu içinden ortaya çıkan Taşnak ve Hınçak örgütleri aslında sisteme entegre olma çabası içine girmişlerdi.

Taşnaklar, 1907 kongresinden sonra 1908, 1909 ve 1912'de olmak üzere üç defa İttihat ve Terakki ile ittifak anlaşması imzalamışlar; Adana olayları esnasında bir güven bunalımı yaşansa da ittifakı devam ettirmişlerdir [151-152]

İstanbul'a hürriyet, Bulgar süngüsü ve idam sehpalarıyla geldi... İstanbul dehşet içinde kaldı...

Hürriyet Kahramanları Ölüm Saçıyor... Haydut General Mahmut Şevket Artık Diktatör. Ama İpler, İttihatçıların: Enver'in, Mustafa Kemal'in, Kazım Karabekir'in Elinde.

26 Nisan 1909. 31 Mart'ın 15'inci günü. Hareket Ordusu adı verilen Haydut Selanik Ordusu'nun başında Bulgar komitacılarla birlikte İstanbul'a giren haydut General Mahmut Şevket, kendisini 1'inci, 2'nci ve 3'üncü orduların müfettişi yaptı ve 3 yıl için sıkıyönetim ilan etti... Abdülhamid zor durumda.

Gagavuz Enver ve emrindeki Bulgar çetesi, Abdülhamid'i esir etmek için her yola başvuruyor... Yıldız Sarayı'nı kuşattılar...

Haydut Enver, Abdülhamid'i Teslim Olmaya Mecbur Etmek İçin Yıldız Sarayı'nın Suyunu ve Elektriğini Kestirdi.

26 Nisan 1909. 31 Mart'ın 15'inci günü... Yıldız Sarayı'na yiyecek sokmak yasaklandı... Bulgarlar, saray çevresindeki mutfakların ateşini söndürdü. Bir gün sonra içeriye sadece bir küfe ekmek gönderdiler [153].

Subayları Kaçtı. İstanbul Caddeleri Başıboş Asker Dolu. Bu Askerler, Yer Yer Başlarında Çavuşlar ve Onbaşılar Olduğu Hâlde, Mustafa Kemal'in Selanik'ten Getirdiği Gâvur Çetelerine Kurşun Atıyor.

Yıldız Sarayı ve Selimiye Kışlası Çevresinde Yer Yer Çatışma Var... İstanbul Halkı, Çatışmaları Film Gibi İzliyor...

26 Nisan 1909. "İstanbul'da âdeta dâhilî bir harp oldu. Mecmû telâfât..." diye anlatmaya başlayan tarihçi Abdullah Refik Bey'e (Altınay)

göre, caddelerdeki toplam insan kaybı birkaç yüze ulaşmıştı... (Abdullah Refik, 3 bin Osmanlı-Türk askerinin Bulgarlar tarafından öldürüldüğü Taşkışla Katliamı'nı ömür boyu öğrenemedi. Öğrenemeden de öldü.) İstanbul'u basan Haydut Ordu, önce topa tutuyor, sonra başta Bulgar çeteciler olmak üzere saldırıyordu...

Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar/Yunan çeteleri, Gagavuz Binbaşı Enver'in komutasında... Ayasofya, Fatih ve Süleymaniye medreselerine saldırdı... İstanbul kan revan içinde...

Bulgar ve Rum Çeteciler İstanbul'da Medreseleri ve Camileri Bastı. Müderrisleri ve Talebeleri Hayvan Gibi Boğazladı.

26 Nisan 1909. 31 Mart'ın 15'inci günü. Tarihçi Abdullah Refik Bey'e (Altınay) göre; yapılan insan avından başka bir şey değildi. Camilere sığınan bazı medrese talebeleri, hocalarla birlikte Bulgar komitacılar tarafından boğazlanmıştı. 25 Nisan'dan itibaren İstanbul'a tamamen Haydut Ordu hâkimdi. 15-16 Haziran 1826 tarihindeki Vak'a-i Hayriye'den beri İstanbul'da ilk defa bu kadar çok kan dökülüyordu. Bunun siyaseten katl dışında gerekçesi de yoktu.

"Hürriyet Ordusu'nun Bulgar komitacıları, camilere sığınan hocaları ve talebeleri vurdular. Gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın, Avrupalı bir meslektaşına 'Hristiyanları orduya almanın çok lâzım olduğu bize öğretildi. Müslümanlar isyan ettiğinde hocaları vurmak için kullanılabiliyorlar' diyerek hocaların nasıl öldürüldüğünü kendince izah etti."

Çatışmanın En Kritik Anında Abdülhamid'in Muhafızları/Yıldız Askerleri, 2'nci Ordu Kurmay Başkanı Kazım Karabekir'i Yakalıyor. Her An Öldürebilirler. Müslüman Rolü Yapmaya Başlıyor...

Namert Kazım Karabekir, "Ermeni" Diyor, "Sizi Kabuklular Kışkırtıyor" Diyor. İstanbul Askerinin Kafasını Karıştırıyor ve Üstelik Hamdi Çavuş'u Tuzağa Düşürüyor.

26 Nisan 1909. 31 Mart'ın 15'inci günü. Kazım Karabekir ve subaylarından birkaçı Harbiye topçusuna doğru koşarak gidiyorlar. Kazım Karabekir oradan Yıldız Sarayı'nı ve Taşkışla'yı topa tutacak. Toplara ulaştılar ama Kazım Karabekir tam emir verecekti ki... Gerisini Karabekir, kendi anlatsın:

"Bizim koşarak geldiğimizi gören Yıldız askerinden bir kısmı bize doğru koştular ve etrafımızı el ile tutulur bir mesafede sarıverdiler. Haykırışıyorlardı: 'Günah değil mi? Din kardeşlerini birbirine vurduruyorsunuz. Taşkışladakiler de İslâm değil mi?'

Her kafadan bir ses çıkıyordu. Pek çabuk ve tılsımlı sözlerle bunları teskin etmek gerekti. Aksi hâlde biri süngüsünü dürtüverir veya arkadan biri 'Vurun ne duruyorsunuz?' diyebilirdi.

Sesim çıktığı kadar haykırdım:

– Ey din kardeşlerim! Ben de bunun için koşarak geldim. Sebep olanlar Allah'ın gazabına uğrasınlar. Biz hudutları boşalttık da buralara geldik. Bu işi çabucak hâlledelim ve yine yerimize dönelim. Sizler de kışlanızda, İstanbul'da kalın. Bizim zabitlerimiz de askerlerimiz de elhamdülillah hepimiz Müslümanız."

'Biz de Müslümanız elhamdülillah!' diye bağırışmalar başladı. Her bir ağızdan söz çıkıyordu. Bu aralık gayet güzel bir Arap kısrağına binmiş bir çavuş peyda oldu. Tüfeği yok, belinde kasaturası var. Elebaşı Hamdi Çavuş imiş.

– Dedim: Asker kardeşlerim, bu böyle olmaz. Evvela ben söyleyeyim. Sonra sizin içinizden seçeceğiniz arkadaşlarınız bana cevap versin.

Buna razı oldular ve bölük emini Ahmet'i seçtiler.

– Dedim: İstanbul askerinin arasına bazı Ermeniler sarık sararak, asker elbisesi giyerek karışmışlar. Ordumuzu fesada vererek memleketimizi mahvetmek için zabitlerimizden birçoklarını da öldürmüşler. Zavallı askerlerimiz neye uğradıklarını anlamayarak bu melunların sözlerine inanmışlar. İşte Taşkışla'daki Avcı Taburlarımızın arasında bunlardan birçokları var. Bunları bize Avcı neferleri gelip haber verdi. Biz Taşkışla'daki Ermenilerle müsademe ediyoruz. İslâm olan askerler gelip bizimle birleşiyor. Biz de doktorlarımıza ve hocalarımıza onları muayene ettiriyoruz. Kabuklu mu kabuksuz mu, anladıktan sonra içimize alıyoruz. Size sorayım: Hiçbir asker kendi zabitânını öldürür mü?

– Hayır, hayır efendim!

– Peki, hiçbir asker, padişahına, kumandanına isyan eder mi?

– Hayır, hayır!

Bölük emini Ahmet dedi:

– Efendim, ah... Bilseniz padişahımız ne iyi insandır. Bu sabah Yıldız'a gittik, vallahi kendi eliyle bize kulüp cigaraları dağıttı. Hepimize 'Evlatlarım' diye iltifat etti. İstersen sen de gel, gidelim, padişahımızla konuş. Bak ne mübarek bir zattır.

– Dedim: Gördünüz mü? Böyle bir padişah, Taşkışla'daki askerlere gelen arkadaşlarınıza 'Ateş edin' der mi? Bizim vazifemizin ne olduğunu padişahımız da bilir. Çünkü bize o emretti de koşup geldik. İçinizdeki kabukluları ayıracağız.

Bağrıştılar: 'Efendim biz Müslümanız, böyle söyleme!'

– Dedim: Aranıza düşman kıyafetiyle düşman girdiğini siz ne biliyorsunuz? Hani sizin zabitleriniz? Düşmanlar hep zabitlerinizi öldürüyor da sizin hâlâ bir şeyden haberiniz yok. Benim kumandanım bir paşadır. Şurada, caminin önünde... Kimlere itimadınız varsa seçin, beraber gidelim, onunla konuşsunlar. Sonra da padişahımıza gidip işi anlatsınlar. Biz gelinceye kadar siz burada topların yanında durun. Topçu zabitine de emir veriyorum, biz gelmeden ateş etmesin.

Bu teklife razı oldular. Hamdi Çavuş, bölük emini Ahmet ve iki çavuş daha seçtiler. Bunlarla ben fırka (tümen) karargâhına geldim. Ve hemen şunu söyledim:

– Paşam, Yıldız askerini idare eden çavuşlar bunlardır. Bağlayın bunları! – diye zabitlere ve neferlere bağırdım. Müthiş bir hücumla bunların ellerinden silahlarını aldık. Ellerini arkalarından bağladık. Askerlerimiz bunları epey hırpaladı...

– Ben tekrar Yıldız askerinin yanına koştum ve onlara dedim: Merhaba asker!

– Merhaba efendim...

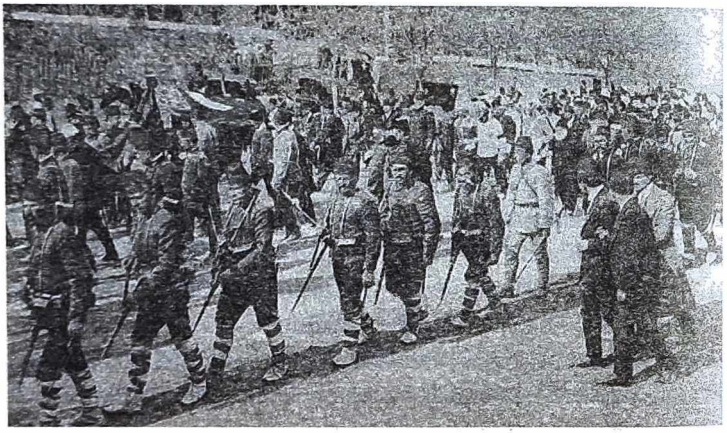
– Çavuşlarınıza Paşa da sigara hediye etti. Müzakere etmek üzere birlikte Yıldız'a yola çıktılar. Haydi siz de kışlalarınıza dönünüz. Yolda onları bulacaksınız..."

Başsız kalan asker, bir koyun sürüsü gibi topları bırakarak Yıldız yoluna koyuldular. Zavallılar bana yalvarıyorlardı:

– Beyim, arkamızdan top attırma... Ne kalleşlik ama... [155].

Gagavuz Enver'in ve Yane Sandanski'nin adamları, Bulgar çeteciler, İstanbul caddelerinde...

Taşkışla Saldırısında Avcı Erlerinin Vurduğu Haydut Binbaşı Muhtar'ın Cenazesini Bulgar Çeteleri Kaldırdı.

27 Nisan 1909. 31 Mart'ın 16'ncı günü. **Taşkışla Savaşı'nda,** Binbaşı Enver, Binbaşı Muhtar ve Bulgar çeteci Yane Sandanski elde silah, içeri ilk girenler oldular. Yane Sandanski'nin Bulgarları, Enver'in emriyle kışlayı savunan Osmanlı askerlerinin tamamını, 3 bin askeri öldürdüler. Bu sırada vurulan haydut Binbaşı Muhtar da yere serildi. **Cenaze töreni sırasında güvenlik kordonu oluşturan Bulgar çeteciler,** Osmanlı askeri kıyafeti giymiş ama bacaklarına dolak sarmaktan ve çarıktan vazgeçmemişlerdi...

Not: Bugün İstanbul'da bu haydutun adını taşıyan bir cadde var: **Şehit Muhtar Caddesi.**

Berlin Askeri Ateşesi Enver, 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, 2'nci Ordu Kurmay Başkanı Kazım Karabekir, Süvari Fırkası Kurmay Başkanı İsmet... 27-28 yaşındaki bu tıfıl İttihatçılar... 1909'da Abdülhamid'i, 1922'de Vahideddin'i indirdiler. **Osmanlı İmparatorluğu'nu yıktılar.**

27 Nisan 1909'da... Bulgar, Yunan, Ermeni, Sırp, Yahudi Çeteleri Kullanarak Abdülhamid'i Deviren ve Askeri Vesayeti Başlatanlar:

Berlin'den gelen:

- Kurmay Binbaşı Enver

Selanik'teki 3'üncü Ordu bölgesinden gelenler:

- Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal (Atatürk)
- Kurmay Binbaşı Ali Fethi (Okyar)
- Kurmay Binbaşı (Hafız) İsmail Hakkı Bey
- Kurmay Yarbay Cemal (sonra Paşa)
- Kolağası Resneli Niyazi
- Kurmay Binbaşı Muhtar Bey

Edirne'deki 2'nci Ordu'dan gelenler:

- Kurmay Yüzbaşı Kazım Karabekir
- Kurmay Yüzbaşı Ali Fuat (Cebesoy)
- Kurmay Yüzbaşı İsmet (İnönü)
- Kurmay Yüzbaşı Refet (Bele)
- Kurmay Yüzbaşı Hüseyin Rauf (Orbay)
- Kurmay Yarbay Fevzi Çakmak (sonra Paşa)
- Albay Vehip (Kaçi)
- Kurmay Yüzbaşı Ali İhsan (Sabis, sonra Paşa) [156].

Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar, Yunan, Ermeni çetelere komuta ederek Taşkışla'da 3 bin Osmanlı-Türk askerini katleden...

Binbaşı Enver İyice Zıvanadan Çıktı...

Haydudu Kimse Zapt Edemiyor... Enver, Sadece Mahmut Şevket Paşa'ya Saygılı Davranıyor

28 Nisan 1909. Hürriyet Kahramanı unvanlı Gagavuz Enver, kendisi gibi haydutluk yapmıyor diye Selanik Ordusu komutanlarından Ferik (Korgeneral) Memduh Paşa'nın kafasına tabanca dayadı. Ana avrat söverek kılıcını zorla belinden aldı ve Paşa'yı tutuklu olarak Hareket Ordusu Komutanlığı'na gönderdi [157].

Abdülhamid içeriden "Direnmeyeceğiz" diye haber göndermiş ve Saray'ın kapılarını açtırmıştı.

Gagavuz Enver, Rusça ve biraz da Bulgarca bilirdi. Yane Sandanski'ye "Аобър" dedi... "Да вървим"...

Yane Sandanski Önde, Bulgar Çeteciler Arkada Yıldız Sarayı'na Daldılar.

Sandanski, Kasatura ile Koltuk ve Kanepeleri Parçalamaya Başladı.

28 Nisan 1909. 31 Mart'ın 16'ncı günü. Gagavuz Enver, Mahmut Şevket Paşa'nın Yıldız Sarayı'nı işgal etmek için toplantı yaptığını haber almıştı. Bu değerli lokmayı Sakallı'ya bırakamazdı. Taksim Taşkışla'da 3 bin Osmanlı-Türk askerini şehit ettikten sonra, Bulgar çetesini Maçka'ya yığdı. 25 Nisan Pazar günü öğleden sonra haydutlar Yıldız Sarayı'nı kuşatmıştı. Sultan Abdülhamid çatışma istemiyordu. Kimse mukavemet etmeyecekti. Gagavuz Enver'in Bulgarları, direnişle karşılaşmadan saraya girdiler. Rastladıkları saray erkânını tutukladılar. Sandanski ve Panitsa, doğrudan mabeyn dairesine yöneldiler. Koltuk ve kanepeleri kasaturalarıyla yırtmaya, eşyaları kırıp dökmeye başladılar. Sandanski ve Panitsa, İlinden mağlubiyetinin öcünü alıyorlardı. Kin doluydular. Bu hareketler bir süre sonra yağmaya dönüştü. Pek çok kıymetli eşya kapanın elinde kaldı. Bu olaylar "Yıldız Yağması" olarak tarihteki yerini aldı [158].

Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar çeteleri, Enver'in komutasında Taşkışla'da 3 bin Osmanlı-Türk askerini şehit etti.

Çete, bir-iki gün soluklandıktan sonra Yıldız Sarayı'na daldı...

Bulgar Süngüsü, Abdülhamid'in Burnuna Dayandı.

Abdülhamid: "Bu Vahşilerden Birinin Süngüsü ile Can Vermekten Endişe Ediyorum.

Beni Kurtarın."

28 Nisan 1909. 31 Mart'ın 16'ncı günü. Saraya dalan Bulgar çeteleri, eşyaları kırdılar. Her yöne ateş etmeye başladılar. Kapıları ve duvarları kurşunladılar. Abdülhamid'in eşleri ve çocukları çığlıklar atarak kendilerini yere attılar. Sonra neler oldu? Sadrazam Tevfik Paşa'nın dosyasında şöyle yazılıdır:

"Bunun üzerine baban (Sadrazam Tevfik Paşa) Saray'a hareket etti. Bütün Yıldız Sarayı'nın bomboş olduğu anlaşılıyordu; herkes kaçmıştı. Askerler (Bulgar çetesi) tüfekleriyle odalara kadar girmişlerdi. Baban (Tevfik Paşa) doğru Padişahın huzuruna gitti: Bütün adamları kendisini terk edip gitmişlerdi. Sultan Hamid babana acı acı dert yanarak, kendisine

sadık bütün adamların çekilip gitmiş olduğundan ve hiç kimsenin imdadına yetişmediğinden bahsetti. (Padişah) sonra sözüne şöyle devam etti:

Ben sizi bana daha merbut ve daha sadık zannederdim. Şu perişan hâlimi görüyorsunuz da beni bu vaziyetten kurtaracak bir şey yapmıyorsunuz. Ben sizden selametimi temin hususunda daha fazla gayret beklerdim. Odalarıma kadar girmiş olan bu vahşilerden katiyen emin değilim. Herhangi bir anda, herhangi birinin süngüsü altında can vermekten mütemadiyen endişe ediyorum. Eğer isterlerse beni hal'etsinler ama şu herifleri başımdan savsınlar ve hayatımın masuniyetini temin etsinler.

O kadar şevket ve kudret sahibi bir hükümdar-ı mutlakın böyle sızlanıp duruşunu görmek hakikaten acıklı bir şeydi.

Baban (Sadrazam Tevfik Paşa) kendisine, her şeyden (evvel kendisinin de) aciz bir vaziyette bulunduğunu arz etti; bununla beraber elinden bir şey gelebilirse yapmakta kusur etmeyeceği hususunda da teminat verdi. Sarayın kapısında Şevket Paşa ile Enver Bey'e tesadüf etti. Enver kendisine sizlerin hürmetlerinizi arz etti. Şevket Paşa da Yıldız kışlalarının muhasarası esnasında oynamış olduğu rolden dolayı babana teşekkürlerini bildirdi. Bu rolden yukarıda bahsetmiştim. (Tevfik Paşa, 3 bin muhafızı terhis etmiş ve silahlarıyla birlikte evlerine göndermiş, Yıldız'ı korumasız bırakmıştı. O rol, işte buydu. İhanet rolü.)

Bunun üzerine baban, Şevket Paşa'ya Yıldız'da yatıp kalkmak suretiyle Padişaha biraz emniyet telkin etmesini tavsiye ettikten sonra eve döndü." [159].

Başkâtip Ali Şevki Bey'in Tevfik Paşa'nın oğluna gönderdiği mektup.

Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar çeteleri Abdülhamid'i deviremeseydi, Amerikan-İngiliz donanmaları devreye girecekti...

Haydut Ordu, Enver / Mustafa Kemal / Kazım Karabekir / İsmet (İnönü) Öncülüğünde İstanbul'a Yürürken Amerikan-İngiliz Askerleri Anadolu'yu Kuşatmıştı

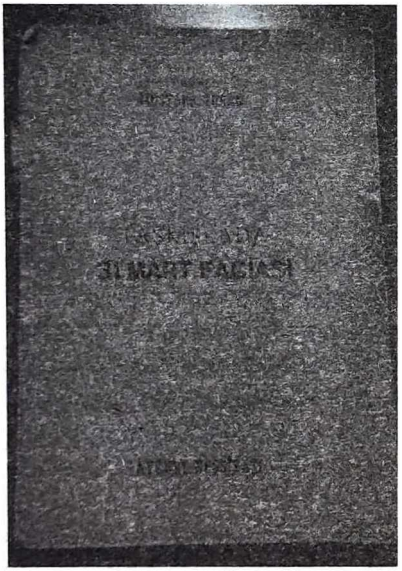
29 Nisan 1909. Yıllar sonra bugün. İttihatçı haydutlar Abdülhamid'i devirdi. İstanbul'da 4 bin Osmanlı-Türk askerini öldürdüler. Şimdi meselenin gerçek boyutunu ortaya koyalım. Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak Batılıların 500 yıllık rüyasıydı. Önce Abdülhamid'i tahtından indirme-

liydiler. Bulgar, Yunan, Sırp, Ulah, Ermeni, Yahudi çetelerini Mustafa Kemal'in kurmaylığında Makedonya'dan İstanbul'a yürüten, İttihatçıları yerli gâvurlarla ittifak yapmaya ikna eden merkez, Batı'nın bütün silahlı güçlerini de harekete geçirmişti. **20 Nisan 1909'da artık her şey hazırdı.** Acı bir şaka gibi. Operasyonun adına "Türk Devrimi" dediler [161].

Size böyle tanıtmadılar ama...

Gagavuz Binbaşı Enver, Kahraman Değil, Su Katılmamış Bir Katildir

110 Yıl Sonra Ortaya Çıkan Tanık...

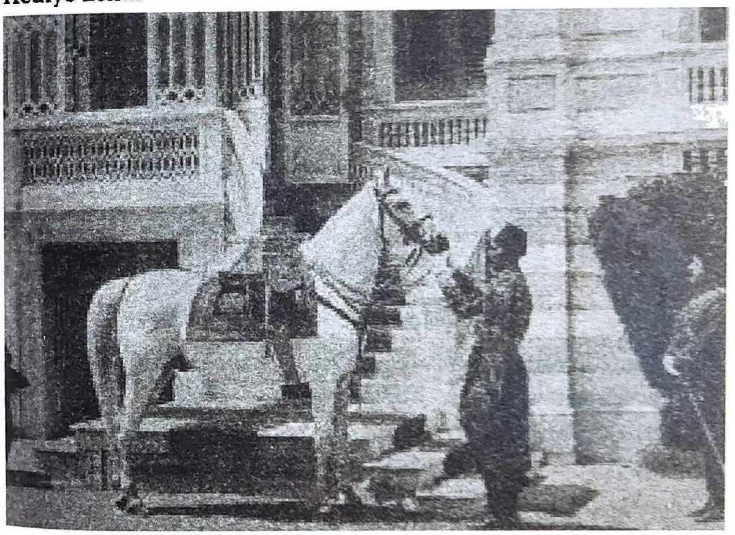
Mülazım Mustafa Bey (Turan), 24-25 Nisan 1909'da gerçekleşen Taşkışla Katliamı'nın sağ kalan tek görgü tanığıdır.

O, bir bandocu. Müzisyen. Silahsız asker. Belki bu nedenle sağ bıraktılar. Enver, Yane Sandanski ve Todor Panitsa ile Bulgar çeteleri Taşkışla'nın avlusunda 3 bin Osmanlı-Türk askerini şehit ederken oradaydı. Enver, şehitleri Ermeni Mezarlığı'na gömdürdü. Gömenler arasında Mülazım Mustafa da vardı. Yazdığı kitabı tam 55 yıl sonra yayınlatabildi...

Haydut Binbaşı Enver, bunu da yaptı...

Bulgarla birlikte Yıldız Sarayı'nı ve devlet hazinesini soyan Enver, Abdülhamid'in atlarına da el attı...

Bulgar'ın, Yunan'ın, Ermeni'nin Sevgilisi Gagavuz Enver, Abdülhamid'in En Sevdiği Atı Ferhan'ı, Bulgar Çeteci Yane Sandansky'e Hediye Etti...

29 Nisan 1909. Abdülhamid'i devirdiler.

Şimdi haydutlar, nesi var nesi yok paylaşıyorlar. Abdülhamid bu beyaz küheylanı çok severdi. [161].

Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar, Yunan, Sırp, Ermeni, Yahudi çetelerle şehre giren İttihatçı çapulcular iş başında...

İstanbul talan ediliyor...

Devlet Hazinesi Yağmalanıyor... Mahmut Şevket ve Binbaşı Enver, Hazineden Bugünkü Parayla 5 Milyar 775 Milyon lira Çaldı... [161].

Mahmut Şevket Paşa at üstünde İstanbul'a girerken...

29 Nisan 1909. 31 Mart'ın 18'inci günü.

Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal tarafından "Hareket Ordusu" adı verilen Makedon Haydut Ordusu, Abdülhamid'in kişisel servetinin yanı sıra devlet hazinesini de soydu. Yapılan soygunda 500 bin 5'erlik banknot (bu para 2 milyon 500 bin lira ediyor / yani 1 lira 1 altın demek olduğuna göre 5 milyar 500 milyon lira) ve 25 bin beşibiryerde Osmanlı altını (yani 125 bin Osmanlı altını / 1 altın 1.500 lira hesabıyla 275 milyon lira) alındığı belirtiliyor. Bu para, İttihatçı haydutlar arasında paylaşıldı. Yağma hakkındaki resmi rapor tam 10 yıl sonra, 17 Nisan 1919 tarihli *İkdam Gazetesi*'nde yayınlandı.

Selanik'ten, Edirne'den geldiler. Sarayın perdelerini, yemek takımlarını bile çaldılar... Abdülhamid'in arabasını parçaladılar, altın kısımlarını paylaştılar...

Yıldız Sarayı Yağması...

İşte Yıldız Sarayı'nı Yağmalayanlar: Hırsızların Tam Listesi

29 Nisan 1909.

Saraya önce Gagavuz Enver ve Bulgar çeteleri girdi. Ardından İttihatçı

haydutlar sökün etti. Yükte hafif, pahada ağır ne varsa kapanın elinde kaldı. Abdülhamid'in servetini ve sarayın malını mülkünü ganimet olarak görüyorlardı. 10 yıl sonra, 17 Nisan 1919 tarihli *İkdam Gazetesi*'nde yayınlanan resmi rapora göre yağmaya katılan paşalar ve çaldıkları şöyle:

- **Hareket Ordusu Komutanı Mahmut Şevket Paşa:** Çok sayıda pantantif taç, yüzük ve bir altın mangal
- **Hüseyin Hüsnü Paşa:** Murassa tütün tabakası ve bir gerdanlık
- **Erkan-ı Harp Reisi Mirliva Ali Paşa:** Çok sayıda küpe ve yüzük
- **Hasan İzzet Bey:** Halılar, seccadeler, kravat iğneleri ve murassa taç
- **Hareket Ordusu Kurmay Başkanı Enver ve Cemal Paşalar ile Damat İsmail Hakkı Bey:** Kıymetli eşyalar, mobilya, vazolar, muhtelif pırlanta ve çok sayıda zümrüt hülliyat
- **Ayan Reisi, İttihatçı lider Ahmet Rıza Bey:** Kıymetli yemek takımları, murassa saat ve çok sayıda değerli eşya
- **Bursa Valisi İsmail Hakkı Bey:** 2 bin altın lira ve kıymetli bir zümrüt yüzük
- **Emniyet-i Umumiye Müdürü, eski Hicaz Valisi Galip Paşa:** Çeşitli kadın müzeyyenatı
- **İsmail Hakkı Bey'in kardeşi Cafer Tayyar Paşa ve Hamdi Bey:** İnci küpeler, pırlanta yüzük ve kıymetli revolverler
- **3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal Bey:** Elmaslı ve inci gerdanlık
- **İttihatçı katil Yakup Cemil:** Önemli miktarda tahvilat
- **Karesi Mebusu Hüseyin Kadri Bey:** Zümrüt kolyeli murassa bir hançer
- **Çerkes Kemal Bey:** Çok sayıda değerli kadın eşyası
- **Hüseyin Cahit Bey:** Murassa hokka takımı ve iki murassa saat
- **Cavit Bey ve Karasu Efendi:** Bol miktarda kıymetli elmas

- **Eski Bolu Mebusu Habip Bey:** Önemli miktarda tahvilat
- **Vehip Paşa:** Bol miktarda hisse senedi ile kıymetli ve murassa kravat iğneleri

Kalan eşya da Hareket Ordusu'nun Makedonya'dan getirdiği komitacılar tarafından yağma edilmiştir.

Bir rivayete göre Abdülhamid Han Selanik'e giderken çantası elinden alınmış ve içindekilere el konulmuştur. Çantayı, Hüseyin Hüsnü Paşa ile oğlu Ali Rıza Paşa'nın Abdülhamid'in elinden zorla aldığı belirtiliyor.

16 Nisan 1919 tarihli *İkdam Gazetesi*'nde söz konusu çanta ile ilgili yazıda, çantanın Tevfik Bey, İstanbul Reji Müdürü Hasan İzzet Bey, Hazım Bey ve Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey'den oluşan Yıldız Sarayı Tahliye Heyeti tarafından Hareket Ordusu'na teslim edildiği belirtiliyor. Çantadaki mücevher ve nakdin ordu erkânı arasında taksim edildiği de yazıdaki iddialar arasında [162].

Yiyin efendiler yiyin... Bu Han-ı Yağma sizin...

31 Mart 1909 / Yıldız Sarayı Yağmalandı...

İkdam Gazetesine Göre: Yağmacılar Arasında Mustafa Kemal De Var...

Fotoğraf: 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal o yıllarda arkadaşlarıyla...

29 Nisan 1909. Avcı taburlarının ayaklanmasını bahane ederek İstanbul'da Abdülhamid'e darbe yapan Haydut Ordu, dünya tarihinde görülmemiş bir şey yaptı. Yıldız Sarayı'nı yağmaladı. Soygun duyuldu duyulmasına ama hakkında tam 10 yıl tek kelime yazılamadı. Çünkü yağmacı haydutlar iktidardaydı. Onlara "Gözünün üzerinde kaşın var" bile denemezdi. Nihayet 17 Nisan 1919'da İkdam Gazetesi, resmi rapora dayanarak soyguncuların ve saraydan çalınanların tam listesini yayınladı. Soyguncuların arasında Mustafa Kemal'in de adı geçiyordu. O satır şöyleydi: Mustafa Kemal Bey: Elmaslı ve inci gerdanlık... Mustafa Kemal'in Samsun'a hareket etmesine bir ay vardı. Hemen gazeteye tekzip gönderdi. İleri Gazetesine de bir demeç verdi. İkdam, tekzibi yayınladı mı, henüz bilmiyorum. Ama 19 Nisan 1919 günlü İleri Gazetesi'nde yayımlanan söyleşisinde Mustafa Kemal şöyle diyordu:

"Hayretler içinde kaldım! Bu kim bilir hangi hasis ve gizli çıkar uğruna, hangi zavallı utanmaz tarafından düzenlenmiş bir iftiradır. İkdam gazetesine tekzip gönderdim. Bu o kadar gülünç bir facia ki söylenecek söz bulamıyorum. Fakat bugün namusa saygı da kalmadığını görmekten çok üzgünüm. İşte, o kadar!" [163-166].

Pişman İttihatçı Rıza Tevfik, 31 Mart'ı anlatıyor: "Sini sini pırlanta, elmas... İttihad ve Terakki Merkezi'ne nakledildi..."

"Biz Günahkârız... Hangi İrtica, Hangi Sultan Hamid'in Tertibi? 31 Mart'ı Biz Yaptık. İttihat ve Terakki Yaptı. Allah Bizi Affetsin..."

29 Nisan 1909. Abdülhamid, dün tahttan indirildi ve Selanik'e sürgüne gönderildi. O dönemin önemli bir tanığından dinleyelim 31 Mart'ı. Bakalım nasıl anlatıyor:

Avukat Abdurrahman Şeref Laç, bir heyetle birlikte hukuki bir mesele için Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde yatmakta olan Rıza Tevfik'i ziyaret eder. Yanlarında bir de hâkim bulunmaktadır. Ondan izin alarak Rıza Tevfik'ten 31 Mart'ın iç yüzünü anlatmasını isteyen avukat Laç, kendisinden aşağıdaki cevabı aldığını aktarmıştır:

"Hâkim Bey! Hâkim Bey! Biz günahkârız, günahkârız, günahkârız! Hangi irtica, hangi Sultan Hamid'in tertibi? 31 Mart'ı biz yaptık, biz! İttihat ve Terakki Fırkası yaptı! Allah bizi affetsin! Allah bizi affetsin!

Allah bizi affetsin! Sultan Hamid isteseydi bizi derhal tenkil ederdi. Fakat yapmadı. Merhameti mani oldu. Kan dökülmesini istemezdi. Ama biz döktük... Cinayetler işledik... Allah bizi affetsin! Evet, biz yaptık, sonra Sultan Hamid'i tahttan indirdik ve Yıldız'ın hazinesi soyuldu. Tepsi tepsi, sini sini pırlanta, elmas, İttihat ve Terakki Merkezi'ne nakledildi. Ama kapanın elinde kaldı, kimseye yaramadı...

Hâkim Bey, Allah bizi affetsin, günahımız çok büyüktür. 31 Mart uydurma ihtilâli hazırlandığı zaman ben Talât Bey'e bundan kaçınılması lâzım geldiğini söyledim. Beyhude yere kardeşkanı dökülmesinin ne büyük cinayet olduğunu anlattım. Aldığım cevap şu oldu: 'Ne yapalım Rıza Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin paraya ihtiyacı var. Bu ihtiyacı ancak Yıldız Sarayı'nın zenginliği ve oradaki hazine karşılayabilir.'"

İttihatçıların hepsi ama hepsi hırsızdır. 2'nci Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte İttihatçılar soygunlara başlamıştı zaten...

İttihatçı haydutlar, Serasker Ali Rıza Paşa'nın 100 bin lirasına (bugünün parasıyla 220 milyon lira) daha 1908'de silah zoruyla el koydular.

Avcı taburlarının isyanını bahane ederek İstanbul'u işgal eden ve 28 Nisan 1909'da Abdülhamid'i tahttan indiren İttihatçılar, soygunlara o gün mü başladılar? Hayır. Soygunlar, daha Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte başlamıştı. İstanbul eski milletvekili Süreyya İlmen anlatıyor:

"(Babam) Serasker Ali Rıza Paşa, 17 sene süren seraskerliği sırasında 200 bin lira (1 lira = 1 altın hesabıyla bugünün parasıyla 440 milyon lira) kadar nakitle, 100 bin liralık irat ve akar sahibi olmuştu. Bu 200 bin liralık nakdin 100 bin lirası Bank-ı Osmani'de bulunuyordu. İşte bu parayı Pançiri Bey vasıtasıyla haber alan İttihatçılar, bir gün amca dediğimiz Piyade Reisi Cemal Paşa'nın oğlu Şevket Bey'i babama göndererek bu paradan 25 bin lirasını istemişlerdi. Babam: 'Bu parayı alnımın teriyle biriktirdim,' diyerek bu talebi reddetti.

Ben, 'Aman babacığım, ne yapıyorsun? İttihatçılar büyük bir hizmet gördüler. Kazandıkları Meşrutiyet sayesinde hepimiz hür ve serbest yaşıyoruz. Müsaade ediniz de gidelim, pazarlık edelim; belki 10–15 bin liraya indirebiliriz; çünkü onların da şu sıra herhalde paraya ihtiyaçları

vardır,' demiştim. Babam yine, 'Şu sıra olmaz,' deyince ses çıkaramamıştım.

İşte ondan sonradır ki İttihatçılar geldiler. Vaniköy'deki yalıdan babamı aldılar. Bekirağa Bölüğü'ne götürdüler. 25 bin lira değil, tehdit altında Bank-ı Osmani'deki parasının tamamını, yani 100 bin lirasını aldılar. Babam tekrar yalıya geldi. 31 Mart'ta tekrar babamı aldılar. Bekirağa Bölüğü'ne götürdüler. Ondan sonra Midilli'ye sürdüler..."

Not: Serasker Mehmet Ali Rıza Paşa, Sultan Abdülmecid döneminin müşirlerindendir. Zenginliği, azameti ve halk arasındaki ünü ile "Cihan Seraskeri" idi. Sultan Abdülhamid döneminde serasker unvanını almıştır. Çeşitli savaşlarda bulunmuş olan Rıza Paşa, 1909 yılındaki II. Meşrutiyet sonrası görevinden alınmıştır. Şaşkın oğlu Cumhuriyet döneminde CHP'ye katıldı. Ne ahmaklar var [167].

Hapisten ölünce kurtulacak...

Abdülhamid, yargılanmaksızın keyfî olarak müebbed hapse mahkûm edildi ve cezasını çeksin diye ailesiyle Selanik'e, hapishaneye gönderildi.

28 Nisan 1909. Gavur çeteleri ve Gagavuz Enver, Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir gibi haydutlaşmış İttihatçı subaylar tarafından tahttan indirilen Abdülhamid, apar topar Sirkeci'ye götürüldü. Sultan Hamid, ağabeyi ve selefi Sultan Murad gibi Çırağan Sarayı'nda kalmak istediğini Meclis-i Millî'ye bildirdi. Ama Hareket Ordusu'nun artık diktatör hâline gelen Mahmud Şevket Paşa, kimseye sormadan danışmadan Abdülhamid'i hal edildiği günün gecesi Selanik'e sevk ettirdi. İttihatçılar ona eziyet etmeye kararlıydılar. Eşyasını bile almadan, birkaç bavulla gece yarısı Yıldız Sarayı'ndan çıkarılan Sultan Hamid, Selanik'teki ikametgâhının mübaya memurluğuna getirilen Tahsin Uzer'in hatıratına nazaran aile ve maiyyet efradından 38 kişiyle ve hususî bir trenle hareket etmiştir.

27 / 28 Nisan 1909 Salı / Çarşamba gecesi, muhtemelen saat 01.00'de Sirkeci İstasyonu'ndan hareket eden tren-i mahsus, rivayeten 2 veya 3 vagondan ibaretti. Salonlu vagona Sultan Hamid ile ailesi yerleşmiş, ötekine veya ötekilerine de maiyeti binmiştir. **28 Nisan Çarşamba** günü akşam ezanından sonra Selanik'e vasıl olan bu hazin kafile, bir süvari müfrezesi eşliğinde Kılkış İstasyonu'ndan Alatini Köşkü'ne varmıştır [168].

Bulgar, Yunan, Sırp, Ermeni, Yahudi çetelerle Selanik'ten, Manastır'dan, Edirne'den geldiler, İstanbul'da askerî darbe yaptılar.

Abdülhamid artık Yahudilerin esiri. Enver de maşa, Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal de, Kazım Karabekir de. Darbenin arkasında Rothschild var...

29 Nisan 1909. Tahttan indirilen Abdülhamid, Selanik'e götürüldü ve Alatini Köşkü'nde hapsedildi. Padişahın gazete okuması yasaklandı. Bu yasak ölene kadar kalkmayacak. Abdülhamid'in hapsedildiği köşkün sahibi Yahudi Alatini. Alatini, para baronu Yahudi Rothschild'in Selanik'teki adamı. **1909 yılı itibariyle İngiltere Merkez Bankası Rothschild'e ait.** Mason localarını da elinde tutuyor. Yani İstanbul'daki askerî darbenin asıl yöneticisi o... Abdülhamid, artık Yahudilerin elinde. Başındaki nöbetçi de Kurmay Binbaşı Ali Fethi (Okyar). Ali Fethi, Mustafa Kemal'in arkadaşı / kankası...

Abdülhamid ve ailesi, Selanik'teki Alatini Köşkü'nde hapis olarak yaşıyorlar.

Köşk'ün sahibi Alatini Efendi, Yahudi para baronu Rothschild'in Selanik temsilcisi.

Gardiyanların tamamı ise 3'üncü Ordu'nun subayları. 3'üncü Ordu'nun Kurmay Başkanı, Mustafa Kemal...

Abdülhamid ve ailesinin gardiyanları, Mustafa Kemal'in adamlarıydı...

Başgardiyan: Ali Fethi idi. Kel Ali, Salih Bozok, Çolak İbrahim ise düz gardiyandılar...

12 Mayıs 1909. Abdülhamid ve ailesinin hapisteki 16'ncı günü. Şimdi şu gardiyanları biraz yakından tanıyalım:

Başgardiyan Ali Fethi (Okyar): Mustafa Kemal'i Macedonia Risorta Mason Locası'na ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne sokan adam. Ali Fethi ve Mustafa Kemal, 1911 yılında Libya'da silah arkadaşı olarak bulunacaklar. Bu ikiliyi, 1912 Kasım ayından itibaren Balkanlar'da Bolayır'da Mürettep Kolordu'nun başında göreceğiz. Ali Fethi kurmay başkanı, Mustafa Kemal harekât şube müdürü. **Bulgar Ordusu, 8 Şubat 1913'te Egzamili Savaşı'nda bu iki kafadarın yönetip yönlendirdiği Mürettep Kolor-**

du'yu perişan edecek. Bulgarların kaybı sadece 114 asker iken Mürettep Kolordu, sadece bir günde 6 bin şehit ve 18 bin yaralı verecek ve savaş alanından kaçacak. Bütün suçu üzerine alan Ali Fethi, askerlikten istifa edecek ve Mustafa Kemal'i kurtaracak. Ama Mustafa Kemal de görevden alınacak. Mustafa Kemal, Ali Fethi'yi ölene kadar koruyup kollamıştır...

Mustafa Kemal'in diğer adamları / Abdülhamid'in diğer gardiyanları: Kel Ali, Salih Bozok, Çolak İbrahim ile devam edeceğiz [169-170].

Sultan Abdülhamid, 31 Mart Hadisesi sonrasında tahttan indirilince İstanbul'da tutulmamış, Selanik'e gönderilmişti. Onun gerek Selanik'e sevki sırasında, gerekse Selanik'te Alatini Köşkü'nde ve yine İstanbul'da Beylerbeyi Sarayı'nda ailesiyle birlikte hapiste tutulduğu süre boyunca, bir dizi isim ona gardiyanlık etmişti.

Selanik'te Alatini Köşkü'nde ve İstanbul'da Beylerbeyi Sarayı'nda Abdülhamid ve ailesini içeriden ve dışarıdan muhafaza ile görevlendirilmiş olanlardan, adları ve soyadları tespit edilebilenler şunlardır:

1. Binbaşı Ali Fethi [Okyar]
2. Kolağası Abdullah
3. Kolağası Hakkı
4. Kolağası İbrahim Çolak
5. Kolağası Kazım
6. Kolağası Kel Ali [Çetinkaya]
7. Kolağası Ömer Naci
8. Kolağası Rasim Celalettin [Öztekin]
9. Kolağası Süleyman Fehmi [Tunçay]
10. Kolağası Şerif
11. Kolağası Tevfik
12. Kolağası Zekeriya
13. Kolağası Zünnun
14. Kolağası Ahmet Fuad [Bulca]
15. Mülazım (Topçu veya Tayyareci Kürt) Salim
16. Mülazım Ali Rahmi
17. Mülazım Celal
18. Mülazım Davud

19. Mülazım Emin
20. Mülazım Fikri
21. Mülazım Hüseyin Hicranî
22. Mülazım Mahmud [Soydan]
23. Mülazım Mahmut Esat
24. Mülazım Osman
25. Mülazım Reşad
26. Mülazım Salim
27. Mülazım Şevket
28. Mülazım Vasıf [Çınay]
29. Mülazım-ı Evvel Salih [Bozok]
30. Mülazım Nuri [Conker]
31. Mülazım Tahsin [Uzer]
32. Polis Komiseri İhsan

Ali Fethi Okyar

Binbaşı Ali Fethi Okyar, Sultan Abdülhamid'i tahttan indirilmesinden sonra gecenin bir vaktinde Sirkeci Tren İstasyonu'nda özel olarak bekletilen tren ile Selanik'e götürmekle sorumlu tutulmuştu. Kendisine Selanik'e kadar eşlik etti, onu ve ailesini Alatini Köşkü'ne yerleştirdi, gerek Selanik'teki gerekse İstanbul'daki idari makamlar ile temas halinde Abdülhamid'in güvenliğinden sorumlu Başmuhafız olarak Selanik'te görev yaptı.

Yaklaşık 3,5 ay boyunca Selanik'te Abdülhamid'in Muhafız Kumandanlığı vazifesini icra Ali Fethi Okyar Bey Paris Ateşemiliterliği'ne atanması üzerine söz konusu görevinden ayrıldı.

31 Mart 1909 / Taşkışla Katliamının Görgü Tanığı Bandocu Mülâzım Mustafa ve Arkadaşları Divan-I Harpte Yargılandı, Taş Kırmaya Mahkûm Edildiler

30 Nisan 1909. Evet, bugün Taşkışla katliamı hakkında ne biliyorsak, mucize eseri katliamdan sağ kurtulan Mülâzım Mustafa'nın olaydan 55 yıl sonra, 1964 yılında bastırmayı başardığı 93 sayfalık incecik bir kitap sayesinde biliyoruz. Bu kitap, 110 yıl sonra, geçen yıl benim elime geçti. İşte Mülâzım Mustafa'nın satırları:

"Taşkışla'da öldürülen askerlerin cesetlerini çöp arabalarına doldurtup, gece sabahlara kadar kitle hâlinde Surp Agop Ermeni Mezarlığı'na bize gömdürdüler. Hareket Ordusu'ndan ölenler azdı. Onları da tantanalı merasimle Hürriyet-i Ebediye ismini verdikleri yere gömdüler.

Ertesi gün kışlada sağ kalan elli kişi kadar karışık bizler, süngülü muhafızlarla Bekirağa zindanına götürüldük. Bizim bandoda dört zabit arkadaş şunlardı: Kolağası Hikmet, Mülâzım Arif, ben, Susurluklu Halit idi. Bandomuzun geri kalan eratı isyanla ve silahla hiçbir alakaları olmadığı hâlde Taşkışla'da yok edilmişlerdi.

Bekirağa zindanını asker ve sivil ve birçok kimselerle dolu bir hâlde bulduk. Divan-ı harbe her gün on-on beş kişi çıkarılıyor, kimi asılıyor, kimi Kağıthane'de kurşuna diziliyordu. İçeride bir ölüm havası içinde bekliyorduk.

Maznunlara en ziyade şu suali sorduklarını öğrendik: '31 Mart Salı günü Ayasofya Meydanı'na gittin mi?'

Gittim diyen ya asılıyor ya da sınıfına göre kurşuna diziliyordu. Ceza, en hafiften idam. Sıra bize geldi. Dört arkadaş divan-ı harp huzuruna çıkarıldık. İttihat ve Terakki'den tanıdığım Hafız İsmail Hakkı Bey de aza bulunuyordu. Hiç tanımazlığa geldi. Eh diyorduk, bizler nasıl olsa silahlı asker değiliz. Sonra cemiyetin mensubuyuz. Bize bir şey dokunmaz, kurtuluruz ümidindeydik.

Ne yazık ki ümitlerimizin aksi oldu.

İlk sual: Künyelerimiz soruldu.

'31 Mart günü Ayasofya Meydanı'na gittin mi?'

İnkâr imkânsız. Gittik efendim.

Ama bizler silahsız askerleriz. Biz mızıkacıyız, sadece marşlar çaldık. Bizi oraya sürükleyip götürdüler. Ne olanlardan haberimiz var ne de bir işe karıştık.

Reis gürledi: 'Ey gaziler yol göründü' marşını çalmadınız mı?

Çaldık efendim.

İyi ya, demek ki siz askerleri teşvik ve tahrik ettiniz, aynı cürümle mücrimsiniz.

Cevap veremedik.

Yüzbaşı Hikmet:

"Efendim, ne kimseyi tahrik ettik ne de teşci ettik. Sel önüne katılıp sürüklendik."

Reis kükredi:

"Susunuz! İtiraz yok. Hakkınızda verilecek kararı dinleyin."

Katibe dönüp:

"Yaz kararı" dedi:

"Meşrutiyeti ilga yerine şeriatı ikame maskesi altında hükümetin kurduğu hürriyet nizamını yok etmek, bu yüzden birçok vatandaşın kanlarının dökülmesine, Meclis-i Mebusan'ı basıp katliâm ve asayişi ihlâle ictisar eyledikleri ikrar ve itiraflarıyla sabit olduğundan, 7'nci Alay Mızıka Bölüğü zabitlerinden Kolağası Hayri oğlu Hikmet, Mülâzım Ahmed oğlu Mustafa, Mülâzım Rıfat oğlu Arif ve Çavuş Hasan oğlu Halid'in rütbe ve nişanlarının ref'ine, kıtâât-ı baîdeye sevklerine, altışar ay hidameti şakka'da ağır hizmetlerde istihdamlarına karar verildi."

Hiçbir temyiz ve itirazı olmayan bu kararlar neticesinde nişanlar sökülüp Bekirağa Bölüğü'ne, oradan da Sirkeci sevkiyatına getirildik.

Aziz okuyucular; burada sizlere bir noktayı arz etmek isterim.

O günün muharrirleri hadiseyi dürbünün ters tarafıyla temaşa edip, öyle mütalaa yürütmüşlerdir. Kimleri alkışladıklarını bilememişlerdir. Facianın müsebbiplerini, fesadın nereden geldiğini, kimler tarafından tertiplendiğini bilmedikleri için rivayetlere göre fetva vermişlerdir. Bundan dolayı yazıların çoğu uydurmadır. Hadiseyi yaratanlar kahraman oldu, yok yere öldürülen, her şeyden bihaber zavallılar da hain oldular..."

İşe yaramayan bir pişmanlık daha.

Abdülhamid Düşmanı Şair Eşref, İttihatçıların Hürriyet Düzenini Görünce Eyvah Dedi

Vakt-i istibdatta söz söylemek memnu idi: Ağlatırdı ağzını açsan hükümet mananı! Devr-i hürriyetteyiz şimdi, kaide değişti. Söyletirler evvela, sonra sikerler ananı!

Lawrence'ın Patronu, İngiliz Ajan Gertrude Bell 31 Mart'ı Değerlendiriyor...

"Bunları Alman Generali Goltz Yetiştirdi. Kahvelerde Oturup Rakı İçen Bu Genç Subaylar Çok Tehlikeli"

Tam bir gününü Ressam Osman Hamdi Bey ile Boğaz'da geçiren Bell, Abdülhamid'i tahttan indiren İttihatçı subaylardan bahseder. Ona göre İngilizler de dâhil herkes, Hareket Ordusu'nu çok hafife almıştır. İstanbul'u kontrol altına alan bu genç subaylar, her an şehri kasıp kavurabilecekleri bir potansiyele sahiptirler ve şu anda kahvelerde oturup rakı içmektedirler.

"Sadece İstanbullu gericiler değil, yabancılar da; yani biz, Almanlar, Fransızlar herkes İttihatçılara karşı. Finansal yatırım planları olan Almanlar, Avusturyalılar ve İtalyanlar da bu yeni adamlardan nefretle bahsediyorlar. Bütün Pera ve büyük Rum bankerler de buna dahil... İttihat ve Terakki şu anda genç subayların ellerinde ve yaşlılar onları sevmiyorlar. Von der Goltz'un ne yapacağı bir soru işareti. Muhtemelen (kendi yetiştirdiği) bu genç subayların itaatsizliğe varan hareketlerine izin vermeyecektir."[171].

Gertrude Bell: "Abdülhamid Yanlış Yaptı. Ordusunun Başına Geçip Dövüşseydi, Hareket Ordusu'nu Yenerdi..."

31 Mart 1909 / İngiliz Ajan Gertrude Bell'in İstanbul Raporu: "Abdülhamid İzin Vermeseydi Hareket Ordusu İstanbul'a Giremezdi"

İngiliz Dış İstihbarat Örgütü'nün Ortadoğu'daki patronu Gertrude Bell, 31 Mart'ı tahlil ediyor:

"31 Mart olayı ilk başta İttihatçılar aleyhinde bir isyan iken, Hareket Ordusu'nun 20 Nisan'dan itibaren İstanbul'a girişine Padişah tarafından izin verilmesi avantajı yeniden İttihatçılara çevirmiştir.

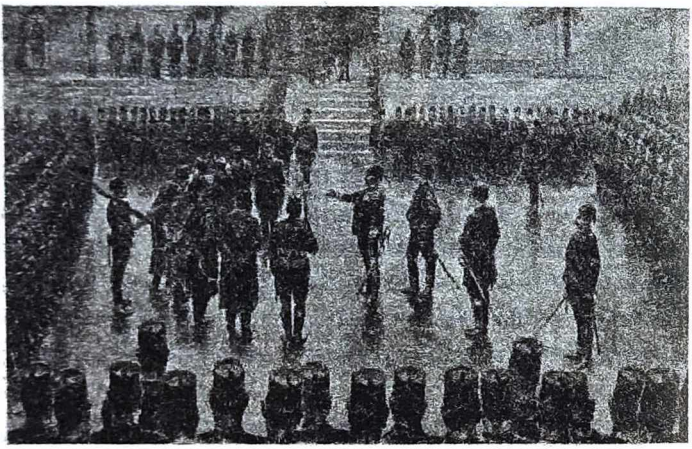
İttihatçılar, psikolojik üstünlüğü fiili üstünlüğe çevirmek için yaklaşık 1500 alaylı üst düzey askerin ordudan emekli edildiği ve büyük bir kısmının da tenzil-i rütbeye maruz kaldığı bir kanun çıkardılar. 1909 Temmuz'unda ardı ardına üç kanunla yaş sınırlaması ve II. Abdülhamid'in haksızlıkla verdiğini iddia ettikleri rütbeleri sökme bahanesiyle orduda ciddi bir ideolojik temizlik yaptılar.»

İktidara yerleşiyorlar...

İttihatçı Katiller Başkent İstanbul'da Terör Estiriyor...

Selanik ve Edirne'den Gelen Haydut Ordu İstanbul'un Üzerine Kara Bir Bulut Gibi Çöktü...

Soyuyorlar... Asıyorlar... Kurşuna Diziyorlar...

THE MUTINY AMONG THE PALACE GUARDS.

After the Revolution one of the first necessities was to replace the Palace Guards of the Sultan by regiments loyal to the Constitution. Some of the Guards who were being sent away to the provinces resisted the order to leave. They were promptly surrounded and overpowered. The picture shows the ring leaders in the centre of a square formed by loyal troops from the Macedonian garrison, being addressed by Mukhtar Pasha, the commander of the 1st Army Corps, which garrisons Constantinople. They were afterwards led out and shot.

Bir pişman daha...

Tevfik Fikret, İttihatçıları devrimci zannediyordu. Su katılmamış hırsız çıktılar. Abdülhamid'i tahttan indiren İttihatçı çetenin Yıldız Sarayı'nı yağma etmesi, Tevfik Fikret'in gözünü açıyor:

"Yiyin Efendiler Yiyin, Bu Han-I Yağma Sizin...

Doyuncaya, Çatlayıncaya Kadar Yiyin..."

Ama çok geç... Atı alan Üsküdar'a geçti.

30 Nisan 1909. 31 Mart'ın 19'uncu günü. Abdülhamid'i bombayla öldürmeye kalkan Ermeni teröristlere övgüler düzecek kadar Abdülhamid düşmanı olan Tevfik Fikret'in düşündüğü devrim bu değildi. Onun anlı şanlı devrimcileri Ahmet Rıza, Mahmut Şevket Paşa, Enver, Cemal, Mustafa Kemal... Yıldız Sarayı'ndaki altınları, mücevherleri kapış kapış ceplerine doldurdular. Abdülhamid'in yemek takımlarını, perdelerini, hatta mektup açacağını bile çaldılar. Evlerine götürdüler... Tevfik Fikret,

büyük bir pişmanlık duygusuyla şu şiiri yazdı...

HAN-I YAĞMA

Bu sofracık, efendiler - ki iltikaama muntazır
Huzurunuzda titriyor - bu milletin hayatıdır;
Bu milletin ki mustarip, bu milletin ki muhtazır!
Fakat sakın çekinmeyin, yiyin, yutun hapır hapır...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!
Efendiler pek açsınız, bu çehrenizde bellidir
Yiyin, yemezseniz bugün, yarın kalır mı kim bilir?
Bu nadi-i niam, bakın kudumunuzla müftehir!
Bu hakkıdır gazanızın, evet, o hak da elde bir...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!
Bütün bu nazlı beylerin ne varsa ortalıkta say
Haseb, neseb, şeref, oyun, düğün, konak, saray,
Bütün sizin, efendiler, konak, saray, gelin, alay;
Bütün sizin, bütün sizin, hazır hazır, kolay kolay...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!
Büyüklüğün biraz ağır da olsa hazmı yok zarar
Gurur-ı ihtişamı var, sürur-ı intikaamı var.
Bu sofra iltifatınızdan işte ab u tab umar.
Sizin bu baş, beyin, ciğer, bütün şu kanlı lokmalar...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!
Verir zavallı memleket, verir ne varsa, malını
Vücudunu, hayatını, ümidini, hayalini
Bütün ferağ-ı halini, olanca şevk-i balini.
Hemen yutun düşünmeyin haramını, helalini...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!

Bu harmanın gelir sonu, kapıştırın giderayak!
Yarın bakarsınız söner bugün çıtırdayan ocak!
Bugünkü mideler kavi, bugünkü çorbalar sıcak,
Atıştırın, tıkıştırın, kapış kapış, çanak çanak...
Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!

Tevfik Fikret

Gene cinayet... Bizzat cinayet...

Gagavuz Enver, Abdülhamid'in kişisel hazinesine ulaşmak için kendi elleriyle adam öldürdü...

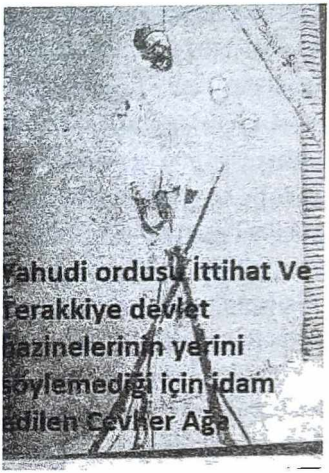
Kanlı Katil Enver, Hazinenin Yerini Bilen İki Musahibi Sorguya Çekti. Konuşmayanı Öldürdü... Dili Çözülene Maaş Bağladı

30 Nisan 1909. 31 Mart'ın 19'uncu günü.

Yıldız Sarayı'nı yağma etmişler, devlet hazinesini soymuşlardı. Bulgar çete reisi Sandanski ve Hareket Ordusu Kurmay Başkanı Gagavuz Enver beraberce Abdülhamid'in kişisel hazinesini aramaya başladılar. Bu katiller zaten, Sultan Hamid'i tahtından indirmek ve Yıldız'daki hazineyi elde etmek için 31 Mart'ı yaratmışlardı. Baş musahip Cevher Ağa'yı yakaladılar. Türlü işkence yaptılar. Sadakat gösterdi. Velinimetine ihanet edemeyeceğini yüzlerine karşı bağırdı. Boynuna ip takıp astılar.

Bu sefer ikinci musahip Nadir Ağa'yı tuttular. İşkence yaptılar. Asılı olan Cevher Ağa'nın ölüsünü gösterip, hazinenin yerini söylemezse aynı akıbete uğrayacağını söylediler. Nadir Ağa, gizli hazinenin yerini gösterip canını kurtardı.

Nadir Ağa, Göztepe'de komşumuzdu. Fazla ketum olmasına rağmen, 31 Mart'ın dert ortağı olduğumuz için hazine hadisesini kendisinden dinledim [172].

İstanbul'da Sıkıyönetim / Bekirağa Bölüğü Dolu
Prens Sabahaddin Tutuklandı / Bırakıldı

1 Mayıs 1909. 31 Mart'ın 19'uncu günü. Makedon Ordusu'nun, Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar çeteleriyle İstanbul'a girmesi, Abdülhamid'i tahttan indirmesi ve çok sayıda askeri/insanı "isyancı" diye öldürmesi, gücün kimde olduğunu ortaya çıkarmıştı. Tutuklamalar başladı. Gazetelerin dili tamamen değişti. Daha düne kadar İttihatçı karşıtı yayın yapan gazeteler bile aşırı İttihatçı kesildiler. Tutuklananlar ve yargılananlar artık "irticaiyyun taifesi" veya "Volkancılar" diye anılıyor. 31 Mart sanıklarını yargılamak üzere bir Harp Divanı kuruldu. Harp Divanı, isyana bir şekilde karışmış kişileri yargılayacaktı.

Gazeteler, tevkif edilenleri yazıyordu. Bunların içerisinde en önemlisi Prens Sabahaddin'di. Pendik'te yakalanmış ve tutuklanmıştı. Ancak suçsuz bulunduğu için Mahmut Şevket Paşa ve Hurşit Paşa özür dileyerek serbest bırakmışlardı. O da yurtdışına çıkmıştı. Konuyla ilgili İkdam'da, İstanbul Merkez Kumandanı Erkan-ı Harbiye Binbaşısı Remzi imzalı şu açıklama çıktı: "Sultanzade Sabahaddin Bey›in tevkifini icab ettirecek hiçbir delil mevcut olmadığından hürriyetleri maal-îtizar iade edildiği ilan edilir."

Tutuklananlar arasında Said Nursi de vardı. İkazları ile yanlış anla-

şılmamayı dilerken yine yanlış anlaşılmaktan kurtulamamıştı. Ceride-i Sofiye gazetesinin 2 Mayıs 1909 (18 Nisan 1325) tarihli haberine göre 1 Mayıs 1909'da tevkif edilmişti.

31 Mart olayı münasebetiyle tutuklananlar, bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt Kampüsü'nün içerisinde bulunan "Bekirağa Bölüğü" denilen yerde tutuluyordu. Bu olayların yaşandığı sırada kanun muhafızı olarak görev yapan Cellat Hasan adındaki şahıs, olaydan yaklaşık 15 yıl sonra, 3 Mart 1927 tarihli *Resimli Perşembe* gazetesinde gördüklerini kısmen anlatır. Bu bilgilere göre daracık koridorlara yüzlerce insan sıkıştırılmıştı. İnsanlar arasında kumandan, nefer, ulema — her çeşitten insan vardı. Cellat Hasan'ın bildirdiğine göre bunların içerisinde, "Abdülhamid'in kurenasından Cevher Ağa, Nadir Ağa, Kabasakal Çerkes Mehmet Paşa, Derviş Vahdeti, Miralay Ramazan Bey, Bahriye Nazırı Hüseyin Hüsnü Paşa'nın oğulları Cemal ve Kemal Efendiler, Miralay Mustafa Sadık, Bediüzzaman Said-i Kürdi, sabık Merkez Kumandanı Sadettin Paşa, Serasker Ali Rıza Paşa ve saireler vardı."

Bu arada gazetelerde geçen ilginç bir haber daha vardır. Bu haberde Zabtiye Nazırı, kadınlara yönelik bir bildiri yayınlar; bildiride kadınların sokağa çıkarken tesettüre dikkat etmeleri vurgulanır [173].

Abdülhamid'in beyaz atı Ferhan'ı Bulgar çeteci Yane Sandanski'ye hediye eden Enver,

Hıristiyanları övüyor...

Gagavuz Enver, Avcı Taburlarıyla çarpışırken ölen Ermeni teröristleri kahraman ilan etti

Tablo: Ressam Zonaro'nun fırçasından Enver ve onun Bulgarları...

25 Nisan 1909. Mustafa Kemal'in Selanik'ten getirdiği Bulgar, Yunan, Ermeni, Sırp, Ulah, Yahudi çetelerle İstanbul'a giren Makedon Ordusu'na Abdülhamid, kurşun atılmasına izin vermedi. Ama 1'inci Ordu ve Hassa Ordusu'nun bazı birlikleri ile Avcı Taburları direndi. Direniş kırıldıktan sonra Hassa Ordusu'nun teslim olan 7'nci ve 8'inci alayları ile numune mızıka, istihkam bölükleri, 3'üncü ve 4'üncü Avcı Taburlarının askerleri kurşuna dizildi. 3 bin Osmanlı-Türk askeri şehit edildi. Taşkışla'nın avlusundaki bu katliamı, Enver'in emriyle Yane Sandanski'nin Bulgarları yaptı.

Bu arada çarpışmalar sırasında haydut ordudan da ölenler oldu. Bir Ermeni yazar şöyle anlatıyor:

"Biraz ironik de olsa, İstanbul'da 31 Mart ayaklanmasını bastıran Hareket Ordusu'nun yaklaşık 50 kahramanının 12 Nisan (25 Nisan) 1909'daki cenaze merasiminde Enver Paşa'nın sözlerini hatırlıyoruz. Enver Paşa, Ermeni ve Türklerin kahramanca davranışlarına methiyeler düzerken, onların aslında ortak bir mezarı paylaşacaklarını vurgulamıştı. Sözleri şöyle devam ediyordu: 'Burada yanyana yatmakta olanlar, Müslüman ve Hristiyanlar, bundan böyle hayatta ve ölümde ırk ve din ayrımı gözetmeyen vatan çocukları olduklarının birer kanıtıdırlar.'"

Avcı taburlarıyla çarpışırken ölen Ermeniler, elbette Taşnaktsutyun elemanı idiler; yani teröristtiler [174-176]

İttihatçı, CHP'li ve katil. İşte mükemmel karışım. Bu katil, Abide-i Hürriyet Tepesi'nde "Hürriyet Kahramanı" olarak yatıyor... Onu İttihat ve Terakki'nin Fedailer Şubesi»ne Kazım Karabekir aldı. Şemsi Paşa'nın ölüm emrini yine Karabekir verdi... Katil Atıf, cinayetten 5 ay sonra milletvekili yapıldı. Cumhuriyet döneminde de CHP'den milletvekili oldu.

BİR İTTİHATÇI KATİLİN PORTRESİ...

Haydut subay Atıf, Enver ve Resneli Niyazi'yi kurtarmak için Şemsi Paşa'yı sırtından vurup öldürdü...

31 Mart'ta Avcı taburlarının ayaklanmasını bahane ederek İstanbul'a zorla giren ve Abdülhamid'i devirerek Osmanlı İmparatorluğu'nun idaresine el koyan İttihat ve Terakki Cemiyeti, bir cinayet ve katliam örgütüdür. İttihatçılar "komitacı" idiler... "Komitacılık" ne anlama geliyordu?

"Komitacılık", İTC'nin örnek aldığı (Bulgar çetesi) VMRO gibi, vurucu gücü de bulunan siyasal örgüt faaliyeti anlamına geliyordu. İTC'nin 1908 öncesinde yasadışı bir örgüt olarak çalışırken fedai şubeleri vardı. Fedailer, bağlı bulundukları şubenin emredeceği suikastleri veya eylemleri gerçekleştirmekle yükümlüydüler. Eğer cemiyete karşı toplu bir hareket olursa, tüm fedailer emir beklemeden eyleme geçebilirlerdi.

Ayrıca fedailer, zararlı gördükleri bir şahsın öldürülmesini şubeye teklif edebilir ya da bunu teklif etmek zaman açısından bir sorun yaratacaksa,

sorumluluğu üstlenerek "zararlı" kişiyi "idam" edebilirlerdi. Bu konuda İTC belgeleri gayet açıktır. Üyeler "eşhas-ı muzırranın itlafını" önerir, şube bunu "teşkilat-ı inzibatiyeye" havale eder ve fedailer de hükmü icra ederdi. Muzır şahsı öldürürlerdi.

Genç subaylardan oluşan ve kendilerine "icraatçılar" denilen fedailer grubunu 1908 sonrasında, İTC yasal bir örgüt durumuna geçtiğinde kontrol altına almak da mümkün olmadı. Bunlar "Silah", "Top", "Süngü" gibi isimlerde muhalifleri tehdit eden gazeteler de çıkardılar. Mesela "Top" gazetesinde muhalif gazetecileri hedef alan bir makale başlığı şöyleydi:

"Adamın dilini keser, anasını ...kerler."

Şimdi gelelim şu Atıf katiline...

Binbaşı Enver, 25 Haziran 1908'de bölüğünü alarak dağa çıktı. Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. 3 gün sonra da Resneli Niyazi kendi bölüğüyle dağın yolunu tuttu. Abdülhamid, Haydut Enver ve Haydut Niyazi'yi yakalasın diye Şemsi Paşa'yı gönderdi. Şemsi Paşa, Manastır'a geldiğinde postaneye gitti ve telgrafla bilgi verdi. Son talimatları aldı. Dışarı çıkıp tam arabasına binerken, Mülazım Atıf yaklaştı, sırtından üç el ateş etti.

Fotoğraf: Katil Atıf, cinayetten 5 ay sonra milletvekili yapıldı. Cumhuriyet döneminde de CHP'den milletvekili oldu.

Sırttan giren kurşunlardan biri kalbini delmişti. Paşa hemen öldü. Katil Atıf yakalanamadı. 2'nci Abdülhamit, 24 Temmuz'da sürpriz bir şekilde 2'nci Meşrutiyet ile birlikte genel af ilan etti. Şemsi Paşa'yı vuran Mülazım Atıf, daha yakalanmadan af edilmiş bir katil olarak İstanbul'a geldi. Yaptıkları, İttihatçılar tarafından bir kahramanlık olarak sunuldu. 1910 yılında İmtiyaz Nişanı verildi. Kanun-i Esasi'nin ilanından sonra yapılan ilk seçimlerde milletvekili seçildi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin vitrininde yer aldı. Kapanışına kadar İttihat ve Terakki Merkez-i Umumisi'nde görev yaptı. Cumhuriyet'in ilanından sonra CHP milletvekili olarak 2 dönem parlamentoda bulundu. Soyadı Kanunu ile birlikte "Kamçıl" soyadını aldı. 1947 yılında İstanbul'da öldü. Karacaahmet Mezarlığı'nda defnedilen Atıf Bey'in kabri, 1949 yılında Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı İnönü'nün onayıyla "hürriyet kahramanı" olarak merasimle Şişli'deki 'Hürriyet-i Ebediye' tepesine nakledildi.

Bunlar, "Biz asılız. Bu ülkede bizim istemediğimiz bir şey olmaz" diyorlar, işte bunun için diyorlar.

Taşkışla'da teslim olan 3 bin Osmanlı-Türk askerini şehit eden Enver ve Bulgarları, hazineyi soymaya gitti. Sağ yakalanan Hassa Ordusu askerleri taş kırmaya, Selanik'e gönderildi...

Trenle Yolculuk Bir Felaket. Vagonlar
Öyle Dolu Ki Esirler Ayakta Ölüyor. Öldükleri
Vagon Boşaltılırken Yere Düşünce Anlaşılıyor

Mustafa Turan

Türkiye'yi felâket ve izmihlâle sürükleyen ve en kısa zamanda devletin parçalanmasına sebep olan tertipli ve sahte 31 Mart faciasının içinde yaşadım. Korkunç faciayı gözlerimle gördüm ve izlenecelerini çektim.

İyi bir şey yaptığımın sanarak İttihat ve Terakki Cemiyetinin fedâîliğinde yaptım ve çektiğim ıstırapları bir günâhımın keffareti saydım.

2 Mayıs 1909.

Taşkışla'da teslim olan 3 bin Osmanlı-Türk askerinin Enver ve onun Bulgarları tarafından öldürüldüğünü gören en az 50 tanık vardı. Ancak bu tanıklardan biri hariç diğerleri anılarını yazamadan, hatta bir başkasına sözlü olarak bile anlatamadan öldüler. Sadece Mülazım Mustafa sağ kaldı. Onun yazdıklarının ikinci bölümünü paylaşıyorum:

"Taşkışla müretteb faciası tamamlanıp vaziyet durulunca, Enver Bey ve arkadaşı Bulgar Komite Reisi Sandansky, maiyetleriyle birlikte, evvelden kararlaştırıldığı gibi Yıldız Sarayı'nın yağmasına koştular. 600 senelik Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası olan, milyarlar değerindeki hazine ve sarayın kıymetli neyi varsa, Abdülhamid'in gözleri önünde Bulgar eşkıyalarına yağma ettirildi.

Bizim ise Divan-ı Harp tarafından verilen karara göre, rütbe ve nişanlarımız söküldü. Sirkeci sevkiyatındayız. Bizler ölümden kurtulduğumuza şükrediyorduk. Çünkü birçok arkadaşımız öldürülmüştü. Bizim gibilerle Sirkeci sevkiyatı tıklım tıklım dolmuştu. Bir gece kapılar açıldı, isim filan yok, süngülü muhafızlar arasında dizilin bakalım denildi, dörder dörder sıra olduk. Sirkeci İstasyonu'na getirildik.

Bizden evvel bir kısım sürgünlük asker getirilmiş, kırk kişilik vagonlara doldurulup kapılar kilitlenmişti. Bizleri de bahriyeli, topçu, süvari her sınıftan karışık kafilemizi de hazır olan boş vagonlara yüzer kişi istif halinde doldurdular. Kapıların kol demirlerini kilitlediler. Süngülüler vagon tepelerinde, hareket ettik.

Omuz omuza bir haldeyiz. Oturmak imkanı bile yok. Ne zulüm, ne azaptı o... Gidiyoruz; saatler geçtikçe çok bunalmaya başladık. Çünkü kutu gibi her tarafı kapalı vagonlarda havasızlık bunaltmaya başladı. Her halde ölelim diye bu zulmü reva görmüşler.

Tren fasılalarla istasyonlarda duruyor, tekrar yoluna devam ediyor. Nerelerdeyiz, nereye gittiğimiz belli değil. Sabah olduğunu, vagon çatlaklarından içeri sızan ışıktan anladık. Dedeağaç, Gümülcine, Drama, Serez gibi büyük şehirlerde istasyonda tren durunca ahali vagonları taşlıyor, "Sizi gidi millet hainleri, namussuzlar sizi!" diye hakaret yağdırıyordu.

Bu minval üzere Selanik'e geldik. Yine kapılar açılmadı. Vagon içi

çok fena. Müteaffin bir koku hepimizi bitirdi. Def-i hacet, idrar kokusu birbirine karıştı. İkinci gece sabaha karşı, 3. Ordu'nun merkezi olan Manastır'a geldik. Vagonlar açıldı. Her vagondan müteaddit cenazeler çıktı. Onları istasyonda bırakıp bitkin bir halde etrafımızda süngülülerle şehre yollandık. Yollarda halkın yuh sesleriyle karşılandık. Biz her şeyi unuttuk, temiz hava alabildiğimize şükrediyor, akıbetimizi düşünüyor, kaderin tecellisinin acılarını çekiyorduk.

Şehrin ortasında oluklu saçtan yeni hazırlanmış bir hangara hepimizi kapattılar. O gün de aç susuz kaldık. Ertesi gün fıçılarla su, tayın ekmeği verdiler. Ekmeğe değil, herkes suya sarılıyor. Hiçbirinde insan denecek hal kalmamıştı...

Birkaç gün sonra bir mızıka yüzbaşısı geldi. İçimizde mızıkacı olup olmadığını sordu. Ayrı ayrı bandolardan 18 mızıkacı çıktı. Biz dört arkadaş bir bandonun sürgünleriydik. Yüzbaşı bizleri sıraya dizdi, isimler, künyeler yazıldı. Nişan ve rütbelerimizin ref'ine üzüldü. Çok muhterem bir askerdi. Hepimizi Kırmızı Kışla'ya götürdüler. Kışlada 26. Alay mızıkasına hepimizi nefer olarak kayıt ettiler. Yüzbaşı bizlere karavana çektirip neferlik yaptırmadı. Dört arkadaşa ufak bir oda verdi ve çalgı dersi için çıraklarımızı ayırdı. Biz büyük bir babalık vazifesi yaptı.

Kırmızı Kışla'nın 26. Alayı da bize uğur getirmedi. Bizimle gelen kafileden sağ kalanları o zaman Yunan hududu yakınındaki Kayalar Kazası ile Kozina Dağları arasında taş kırdırıp yol yaptırdıklarını haber almıştık. Çok geçmedi, nereden geldiğini bilmediğimiz bir emirle bizleri de muhafaza altında kayalara götürdüler.

Her iki kasabadan uzak, hatta civarında köy bile olmayan bir kayalığın eteğinde yırtık çadırlar içinde, etraftan yolup topladıkları otlar üzerinde yattıklarını gördük. Bizleri de bir çadıra koydular. Sabah akşam hangi nimet olduğu belli olmayan karavana ile günde birer ekmek verdiler. Posta muhaberatı olmadığı için ailelerimizden ne haber, ne de yardım alabildik. Arkadaşlardan her gün bir iki ölen oluyordu. Techiz, tekfin gibi şeyler olmadığı halde Kozina Dağı eteklerinde bir mezarlık yaptık.

325 senesi (1909) Eylül ayının sonuna kadar, yazın kızgın güneşi altında, kuru toprak üstünde, yırtık çadırlarda yattık. Gündüzleri taş

kırıp yol yaptık. Cemiyet, kendi menfaati ve perestiji için bizleri bile feda etmekten çekinmedi.

Bizler, cemiyete hizmet eden fedailer, sanki bilmeyerek işlediğimiz bu günahların cezası olarak Zemzem kuyusuna işeyen lanetliler gibi her türlü işkencelere maruz kaldık. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin şakşakçı muharrirleri, insafsız, garazkârane bir tarzda hakikatleri maskelemek için kalemlerini çirkeflere batırıp biz zavallılar için ne yalanlar, ne uydurmalar yazdılar.

325 senesi birinci Teşrin ayının 7'nci günü (7 Ekim 1909) cezamızın bittiğini, harekete hazır olmamızı tebliğ ettiler. Kafilenin yarısı sefaletten ve hastalıktan ölmüştü. Kozina Dağı'nın eteklerinde teçhiz, tekfin yapılmadan, cenaze namazları bile kılınmadan, köpekler gibi gömülen 31 Mart'ın meçhul kurbanı olan arkadaşlarımızın mezarlarına son bir ziyaret yaptık.

Yine muhafızlar nezaretinde, Soroviç İstasyonu'ndan trene bindirildik. Artık yuvalarımıza dönmek, ailelerimize kavuşmak sevinci içindeydik. Selanik'e geldik. Beyaz Kule'deki kışla meydanında sıraya dizildik. Yukarıdan gelen şu emri bizlere okudular:

> *"Meşrutiyeti ilga ve istibdadı canlandırmak maksadıyla isyan ve ihtilale cüretle vatana ihanet ettiğinizden, Divan-ı Harpçe sizlere verilen ceza kâfi görülmemiştir. Altı ay daha Karaburun istihkâmlarında siper kazacaksınız. Ondan sonra gelecek yeni emre göre hareket olunacaktır..."*

Kafilenin ekserisi yalın ayak, sırtlarındaki elbiseler lime lime olmuştu. Bu perişan insanları gören Selanik Yahudileri, "Yaşasın Hürriyet, Yaşasın İttihat ve Terakki Cemiyeti" diye bağırarak bize nispetle alkış yaptılar. Yaya olarak yola çıkarıldık. Bir müddet sonra dur emri verildi. "Size 'Bak' kumandası vereceğiz ve üç defa 'Padişahım çok yaşa' diye bağıracaksınız" dediler. Meğer Sultan Abdülhamid Selanik'e sürgün edilip Alatini Köşkü'nde hapsedilmiş. Ayastafenos'ta toplanan masonlarla karışık meclisin verdiği bir kararla buraya getirilmiş. Köşkün önünden geçerken, sefaletten insan kılığından çıkmış bu perişan askerleri, inat olsun diye kasten üç defa "Padişahım çok yaşa" diye bağırtmalarının

manasını anlamış olduk.

Bize Karaburun istihkâmlarında siperler kazdırdılar. Kışın dondurucu soğukları yüzünden yine bazı arkadaşlarımız yırtık çadırlarda can verdiler. Divan-ı Harp'in cezalandırdığı Yüzbaşı Hikmet ile Mülazım Arif'i Karaburun istihkâmlarında karlar içinde toprağa gömdük. Zavallı Hikmet, ölürken son nefesinde "Sebep olanlar sebepsiz kalsın. Allah'ın lanetine uğrasın" demişti.

Kim ne derse desin, hangi tarihçi ne yazarsa yazsın, elim facianın başından sonuna kadar içinde yaşadım. Korkunç vakaları gözümle gördüm. Bu tüyler ürpertici hadiselerin canlı şahidiyim. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tarihi başından sonuna kadar facialarla doludur. Türk milletini birçok felakete uğratmıştır. Az daha bütünüyle yok oluyordu. Cemiyetin yanlış görüş ve idaresi neticesiyle, vicdansızca icat edilen 31 Mart faciasının mürettipleri (düzenleyenleri) kahraman, masum olarak öldürülenler de hain oldular.

Yeryüzünün üç kıtasında bayrağını şan ve şerefle dalgalandırmış bir millet ve koca bir devleti, on sene içinde perişan eden, imparatorluğu kökünden yıkan İttihat ve Terakki Cemiyeti, hürriyeti bir kumarbaz gibi harcadı [177].

28 Nisan 1909. Sultan Vahideddin'in eşi Nazikeda Kadınefendi'nin nedimesi Çerkes Prensesi Leyla Açba anlatıyor:

28 Nisan (1909) Çarşamba günü, sabah erkenden gözü dönmüşler Sarayı bastı. *(Binbaşı Enver, Yane Sandansky, Bulgar çeteciler ve İttihatçı haydutlardan söz ediyor.)* Tüm Saray erkânını Saray'dan çıkartmak üzere karar almışlar. Bütün kadınları muayene ettikten sonra serbest bırakıyorlardı. Saraylı hanımların yanlarında küçük bir çanta dahi götürmelerine müsaade etmiyorlardı. Asiler hepimizi Küçük Mabeyn'de topladılar. Bu köşkte annem ve halam ile karşılaştım. Annem ağlıyordu. Bir yandan da Zat-ı Şahane'nin *(Abdülhamid'in)* Selanik'e gönderildiğini, teyzesinin de onunla beraber gittiğini anlatıyordu. Bütün kadınlar odalara sokulup, kıyafetlerinin altında mücevherat saklı olup olmadığı kontrol edildiler. Daha sonra annem, halam, ablam, iki genç kız ve ben muayene odasına alındık. İçeride orta yaşlı dört kadın vardı. İçlerinde en şık giyimli olan, annemin kolundan tutarak:

— "Çıkar şunu, siz de çıkarın! Haydi, haydi, acelemiz var!" diye sert bir tavırla bağırdı...

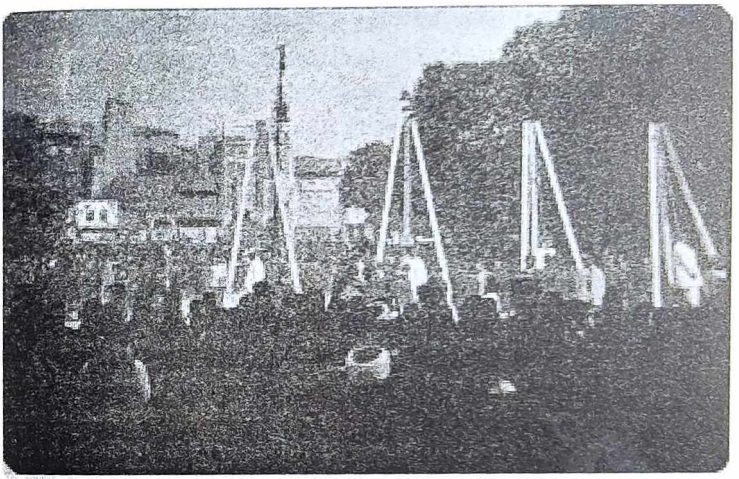
Daha sonra, dışarıda tam saray kapısına vardık ki etrafımızı kötü bakışlı genç adamlar çevirdi.

Peki, sonra ne oldu? Ne olmuş olabilir? Bir tahminde bulunun bakalım...

Enver'in, Mustafa Kemal'in, Kazım Karabekir'in İstanbul'a getirdiği haydut ordu dehşet saçıyor... Hürriyet lafını ağzından düşürmeyenler hırsız ve katil çıktı.

İstanbul Meydanları Darağaçlarıyla Dolu.

İttihatçı Çete Bir Günde 17 Kişiyi Astı.

3 Mayıs 1909. 31 Mart'ın 22'nci günü. Bulgar çetecilerle beraber İstanbul'u işgal ederek Abdülhamid'i tahttan indiren / askeri darbe yapan haydut Makedon Ordusu idamlara başladı. Hükümeti, hatta Padişah'ı tağyir veya tebdil eden, yani yıkan ve değiştiren kendileri; ama idam cezalarının gerekçesi "tarz-ı hükümeti tağyir ve tebdile teşebbüs". Beyazıt Meydanı'nda 4'üncü Avcı Taburu'ndan Onbaşı Selim bin Veli, Onbaşı Rifat bin Ömer, Onbaşı Hamdi bin İslâm, Çavuş Amir bin Destan, Başçavuş Zenci Ali bin Abdullah; Ayasofya Meydanı'nda Çavuş Hamdi bin Yaşar, Çavuş Hazım bin Bayram, 7'nci Alay 1'inci Tabur binbaşılığından açıkta Yusuf Efendi, 1'inci Avcı Taburu tüfekçi ustası Arif ve Bölük Emini oğlu Mehmet; Eminönü'nde yine 4'üncü Avcı Taburu'ndan Onbaşı İbiş bin Hüseyin, Kunduracı Onbaşısı Ali, Onbaşı Ali bin Osman idam edildiler. İdamlar sürecek.

Abdülhamid'in eşlerini ve kızlarını, küçük sultanları çırılçıplak soyarak üst araması yaptılar. Selanik'te... Hapishanede... Yahudi Alatini'nin köşkünde...

1909. Yaz ayları... Bulgar çeteleri ve İttihatçı haydutlar, İstanbul'u kan revan içinde bıraktılar. İstanbul genelinde 4 bin Osmanlı-Türk askerini şehit ettiler. Yıldız Sarayı'nı ve devletin hazinesini soydular. Abdülhamid'i

tahttan indirdiler ve Selanik'e getirip bütün ailesiyle birlikte Yahudi Alatini'nin köşkünde hapsettiler. Hakkında bir mahkeme kararı yok ama Abdülhamid, üstü kapalı bir biçimde Avcı taburlarının isyanını desteklemekle suçlanıyor. Peki ailesinin suçu ne? Bu bilinmiyor. Ama ailece hapisteler işte. Haydutlar, Avrupa basınında yazılanlardan etkilenmiş olacaklar ki, aylar sonra Abdülhamid'in ailesini serbest bırakma kararı aldılar. Şimdi okuyacaklarınız bu kısmi aftan hemen öncesinde yaşananlar:

"Bizi büyük kapıdan çıkaracakları yerde zabitan dairesi tarafına götürdüler. Nuri ve Şöhreddin ağalar da bizi takip ederek oraya kadar gelmişlerdi. 'Allah selamet versin. Hayırlısı ile gidiniz.' diyerek ve ıslanan gözlerini mendilleriyle silerek döndüler. Biz de 'Allah muin'iniz olsun' diyerek arkalarından seslendik.

Rasim Bey bize 'Biraz yukarıya buyurun.' dedi. Küçük bir merdivenden çıktık. Yıldız Sarayı'nın bendegân dairelerinin döşemelerinden biriyle döşenmiş, büyük salonvari bir odaya girdik. Hepimiz birbirimize baktık. Kapının önüne gelen Rasim Bey'in 'Muayene olmadan çıkmayacaksınız.' demesiyle beraber biri ihtiyar, biri genç iki kadın içeri girdi. Biz hayretler içinde birbirimize bakıyor, kendimizi muayene ettirmeyeceğimizi söylüyorduk. 'Buna neden lüzum gördünüz?' diye sorduk. Rasim Bey yine kapıdan 'Sütten ağzımız yandı. Yoğurt da yakar diye korkuyoruz.' cevabını verdi. Öfkelenmiştik. 'Yazıklar olsun size. Ne vicdansız adamlarmışsınız.' demekten kendimizi alamadık. Daha çok şey söyleyebilirdik. Fakat babamızın (Abdülhamid Han) başına bir şey getiririz diye korktuk. İçimizden direnmek arzusu gelmekle beraber, aksi takdirde buradan çıkamayacağımızı anlayarak mücadeleden vazgeçtik. 'Sizi Allah'a havale ediyoruz.' diyerek razı olduk.

Bizi muayene için gelen kadınlardan gencinin Rasim Bey'in zevcesi, ihtiyarının da Mahmut Siirt'in annesi olduğunu öğrendik.

Önce Şadiye Sultan'a 'Buyurunuz.' deyip bir odaya götürdüler. Biraz sonra nöbet bana geldi. Ben de o odaya alındım.

Bir de ne göreyim? Bir gün önce eşyalarımızdan çıkardıkları birer gecelik gömleğin üzerine isimlerimizi yazmışlar, elbiselerimizi çıkartıp bunları giydireceklerdi. Zavallı hemşirem Şadiye Sultan'ı hamamdan çıkmış gibi bir hâle getirmişler, saçlarını da bütün açıp dökmüşlerdi. Büyük bir sandığın üzerinde oturuyordu. 'Gördün mü kardeşim halimi?' diyor ve ağlıyordu. Beni de aynı hâle getirdiler. Ben de hemşiremin yanına oturdum. Küçük hemşirem Refia Sultan da aynı hâle girdi. İstanbul'a bizimle beraber dönen üç validemizi ve diğer bütün kadınları da aynı hâle soktular. Cümlemiz banyodan çıkmış gibiydik..."

Bu üst araması, Abdülhamid'in eşleri ve kızlarının külot ve sütyenlerinde, cinsel organlarında İstanbul'a mesaj götürmelerine engel olmak, mesaj varsa bu mesajları yakalamak amacıyla yapılmıştır [178].

Abdülhamid'i tahttan indiren ve hapseden Türk ve Bulgar haydutlar Selanik'te "zaferlerini" kutladı. Rakılar, mastikalar, kebaplar gırla gitti...

Mustafa Kemal'in Kurmay Başkanı Olduğu 3'üncü Ordu... Sandanski'ye Selanik'te Ziyafet Verdi, Eğlence Düzenledi Hem De Abdülhamid'in Hapis Tutulduğu Villanın Bahçesinde

1909 yılının yaz ayları, Abdülhamid Han, ailesiyle birlikte Selanik'te Villa Allatini'de hapiste tutuluyor. Ne Abdülhamid ne ailesi hakkında resmi bir suçlama veya mahkeme kararı var. Abdülhamid'in en sevdiği kızı Ayşe Sultan anlatıyor:

"Bir gün bahçemizde bir faaliyettir başladı. Zabitler koşuyorlar, gülüyorlar, patırtı kıyamet kopuyordu. Biz ne olduğunu merak ediyor, pencerelerden bakıyorduk. Abdürrahim Efendi bahçeye çıkmıştı. İçeriye girince: 'Zabitlerin mühim misafirleri varmış. Türk dostu Sandanski geliyormuş. Bizim zabitlerin arasında dostları varmış. Mahpusiyetimizin (hapiste oluşumuzun) şerefine O'na ziyafet çekiyorlar,' haberini getirdi. Hepimiz hayretle seyre dalmıştık. Bu gürültüler, bu keyifli kahkahalar tabii,

babamın dikkatini de çekmiş olacak ki 'Bahçede bir eğlence mi var?' diye sormuş. 'Bilmiyoruz,' demişler ama babam yine şüphe etmiş. Rasim Bey'i istemiş. Ona 'Bahçede bir eğlence veya ziyafet mi var?' diye sorunca, muhafız Rasim Bey pek de istemediği halde 'Evet' demeye mecbur olmuş. Babam hayretle 'Herhalde mühim bir misafir olacaktır. Kimdir?' diye sormuş. Rasim Bey yine istemeyerek 'Sandanski geliyor. Birlikte yemek yiyeceğiz,' demiş. (Abdülhamid bu sırada Enver ve Sandanski'nin 3 bin Osmanlı-Türk askerini şehit ettikleri Taşkışla Katliamı'nı bilmiyordu.) Babam, 'Dünkü düşmanımız bugün dostumuz mu oldu?' diye sorunca, Rasim Bey 'Şimdi dostuz' diye cevap vermiş. Babam gülmüş: 'Rasim Bey, aldanıyorsunuz. Sandanski ve ona benzeyen adamlar hiçbir vakit Türk'ün dostu olamazlar. Gaflet içindesiniz. Aklınızı başınıza toplayınız. Yazıktır. Binlerce Türk'ün kanını bu komitacılar emmiştir. Pişman olmamanızı temenni ederim,' demiş ve şunları da ilave etmiş: "Ben çekilmiş bir adamım. Benim felaketim şerefine bir Türk düşmanına verilen ziyafet benden ziyade sizin için acıklıdır. Pek teessüf ederim..."

Evet, utanmadan yediler, içtiler, eğlendiler. Bu eğlencede Mustafa Kemal de var mıydı? Bilinmiyor. Olmasını yadırgamam. Çünkü 3. Ordu'nun Kurmay Başkanı o. Abdülhamid'in tahttan indirilmesini ve hapsedilmesini kutladılar. Tamam, Bulgarları anlamak mümkün. Ama Türk subaylar? Bunlar nasıl Türk?[179].

Siyonist Journal de Salonique gazetesi, Abdülhamid Han'ın esir alınıp Selanik'e getirildiği günü takip eden Perşembe, 29 Nisan 1909 günkü nüshasında, aynı günün akşamı, (1908'de kurulmuş olan Yahudi) "Yakın Dostlar Kulübü"nün daveti üzerine, bütün Yahudi derneklerinin ve mesleki teşekküllerinin iştirakiyle dev bir nümayiş yapılacağı, kortejin Selanik limanından hareket edip Hürriyet Meydanı'nda Osmanlı Komitesi ile Askerî Komite'nin önünde toplanacağı, Yahudi bandosunun da bu gösteriye refakat edeceği haberini veriyor. Sevinçlerine gerçekten sınır yoktu: Artık Osmanlı'yı tasfiye ve Filistin'de Siyonist emperyalizmin karargâhını tesis süreci başlamıştı.

Bu arada: "Bu gelişmeleri çok iyi değerlendiren İttihatçılar, kendilerine rakip olabilecek bütün siyasi grupları etkisiz hâle getirdiler." (Z. Türkmen'den naklen.)

Hareket Ordusu'nun arkasında kimlerin olduğu şuradan da belliydi ki: "İngiltere, Fransa, Almanya ve Avusturya devletleri Mahmud Şevket Paşa'yı tebrik ederek madalya ve nişanlarla taltif ettiler." [180].

Mason Yüzbaşı Mustafa Kemal'in kurmay başkanlığını yaptığı 3'üncü Ordu'nun genç subayları gene dellendi. Padişahı tahttan indirdiler. Yıldız Sarayı'nı yağma ettiler, devlet hazinesini soydular, doymadılar. Doymaz bunlar.

Abdülhamid Selanik'te Hapiste ve Hayatı Tehlikede. İttihatçı Haydutlar, Bankadaki Parasına Göz Diktiler Vermezse Öldürülecek. Hanedan Yok Edilecek...

1909 yılı. Abdülhamid, askeri darbe ile tahttan indirildi. Selanik'e götürülüp ailesi ile birlikte hapsedildi. Babasıyla birlikte Allatini Köşkü'nde hapiste bulunan Ayşe Sultan anlatıyor:

"Bir gün yine sıkıntılı bir hava esmeye başladı. Babamın Alman Bankası'ndaki parasını almak istiyorlardı. Babam üzüntülü bir halde olduğundan biz de müteessirdik... Rasim Bey vasıtasıyla haberler gönderiyor, babam kâğıtlar yazıyor, Rasim Bey sık sık huzura girip cevap getiriyordu. Babam diyordu ki:

> 'Ben kalabalık bir ailenin babasıyım. Padişah olduğum zaman şehzadeliğimde çalışıp kazandığım paranın bir kısmını cülûs bahşişi olarak kendi kesemden verdim. Çünkü ben diğer biraderler gibi avare yaşamaz, oturmaz, dinlenmez, çiftliklerimde çalışırdım. Kazandığım parayı benden sonra evlat ve ayâlim alsın diye bankaya yatırdım. Ben hazineye ait mücevheratı da muhafaza ettim. Devletin parasını kimseye vermedim. Evlatlarıma bu paradan, mücevherattan bir habbe dahi vermedim. Padişahlığımda devletin borçlarını hafifletmeye muvaffak oldum. Oğullarıma ancak bir han vermiştim. (Bu han, 2'nci Mahmud'un kızı Adile Sultan'dan Abdülhamid'e Hanedan Kanunu gereği intikal eden evdir.)

Kızlarım evlendiği zaman birer ev almıştım. Şadiye, Ayşe, Refia Sultanları evlendiremedim. Yalnız Şadiye ve Ayşe Sultanlara birer ev verdim. Bu kızlarıma birer taç yaptırmıştım. Çeyiz paralarını 10'ar bin lira olarak ayırmıştım. Bunlar da zavallı çocuklarıma verilmedi. Ellerinden gitti. Haremlerimin (eşlerimin) ellerinde hemen hemen hiç para yoktur. Küçük erkek evlatlarım Abdürrahim, Nureddin, Abid Efendiler beş parasızdır. Sonraları ne olacak? İşte bu sebeplerden dolayı bankadaki parayı veremem...'

Babamın bu ısrarı karşısında onlar da baskıyı artırıyorlardı. 'Mutlaka vereceksiniz. Vermeye mecbursunuz,' diyorlardı. Hatta Rasim, bu yüzden hayatımızın tehlikeye gireceğini ihsas ediyordu. Babamı 'Sizi de kızlarınızı da bodruma indirirler...' diye tehdit de etmişti. Abdürrahim Efendi'ye de bazı korkunç şeyler söyleyip korkutuyorlar, bendegâna fena muamele ederek yıldırmaya çalışıyorlardı. Korkmaya başlamıştık. 'Allah Rezzâk-ı Âlemdir. Babam parayı versin, kendi de kurtulsun, biz de kurtulalım,' demeye başlamıştık...

Bütün köşkü (Abdülhamid ve ailesinin hapis tutulduğu Allatini Köşkü) bir korku istila etmişti. Bu paranın bize baş belası olacağını düşünmeye başlamıştık. Hem kendimizin hem de babamızın selameti için 'verilsin' diyorduk. Manevî hava o kadar boğucu bir hale gelmişti ki pencerelerin önünde duramaz olmuştuk.

Babam, evlatlarının haline acıyor, üzülüyor, bu parayı vaktiyle evlatlarının, haremlerinin adına taksim edip de bankaya vermediğine pişman oluyordu. Parayı kendi namına bankaya yatırıp da 'Ben öldükten sonra evlatlarımındır,' demekle bir hata işlediğini anlıyordu...

Abdülhamid, kendisinin ve ailesinin can güvenliği karşılığında, bankadaki parasını İttihatçı haydutlara vermeyi kabul etti. Ama banka, imzaladığı vekaletnameyi kabul etmedi...

Alman Banka Müdürü, İttihatçı Haydutları Geri Çevirdi "Padişah Nerede? Yaşıyor Mu? Kendisini Bizzat Görmeyi ve Parasını Kendisine Vermeyi İsterim. Yoksa, Olmaz..."

1909 yılı. Abdülhamid Han ve ailesi Selanik'te hapiste. Kurmay başkanlıklarını Enver, Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir'in yaptığı Haydut Ordu, padişahı tahtan indirdi ve Yahudi Allatini'nin köşküne koydu. Şimdi de bankadaki parasını istiyorlar. Paralarını vermezse Abdülhamid'i ve ailesini katledecekler. Gerginlik had safhada. Gardiyanların sürekli küfür ettiği Abdürrahim Efendi (Abdülhamid'in büyük oğlu) sarılık oldu. Ayşe Sultan'ın her sabah burnu kanıyor. Genç yaşına rağmen tansiyonu tavan yapmış olmalı. Sonunda Abdülhamid pes etti. İttihatçılarla pazarlığa oturdu. Ayşe Sultan anılarında bu pazarlığın kimlerle yapıldığını anlatmıyor. Veya anlatıyor ama bu bölüm yayınevi tarafından sansürlenmiş. Kitap yasaklanır diye korkmuş olmalılar. Onun notlarına göre babasının şartları şöyle:

1- Eceliyle ölünceye kadar rahat bırakılması ve hayatının ordu tarafından garanti edilmesi 2- Kendisine kâfi miktarda tahsisat bağlanması ve Allatini Köşkü'nün (kendisi adına) satın alınması 3- Abdürrahim Efendi'nin tahsil için ve üç hanım sultanın da evlenmek için (hapisten çıkarılarak) İstanbul'a gönderilmesi 4- Yanında kalan bendegâna (hizmetkârlara) biraz hürriyet verilmesi

Ayşe Sultan'ın adlarını vermediği İttihatçılar, Abdülhamid'in şartlarını kabul ettiler. Abdülhamid de onlara parasını bankadan almaları için vekâletname verdi. Ama bu vekâletnameyi de banka kabul etmedi. Paralar, bizzat Abdülhamid'e, banka müdürünün belirlediği şekilde teslim edilecek [181].

Devam edeceğim...

Mustafa Kemal'in silah arkadaşları, 3'üncü Ordu'nun subayları. Sivil giyinmişler ama hepsi silahlı... Bahçe miting alanı gibi. Haydut sürüsü, Abdülhamid'in bankadan getirilen paralarını almak için bekliyor. Beklenmedik bir şey oldu. Alman Başkonsolos da bankacılarla beraber geldi. Abdülhamid'in yanına girdi...

Abdülhamid, Alman Konsolos ve Banka Müdürüne "Paramı Zorla Alıyorlar" Der Diye Birden Paniğe Kapıldılar. Bir Ağızdan Küfür Etmeye Başladılar: "Abdülhamid, Senin Ananı Avradını..."

1909 yılının yaz ayları. 27 Nisan'da Abdülhamid'i tahttan indiren haydut 3'üncü Ordu, onu hapsedildiği Allatini Köşkü'nde de rahat bırakmıyor. Yıldız Sarayı'nı yağmaladılar, hazineyi soydular, yetmedi. Şimdi de ölümle tehdit ederek bankadaki parasını istiyorlar. Abdülhamid'den zorla bir vekaletname aldılar. Ancak Alman banka müdürü bu vekaletnameyi kabul etmedi. "Paralarını ancak padişaha teslim ederim," dedi.

Ayşe Sultan anlatıyor:

"Nihayet banka direktörlerinin huzura geleceği gün kararlaştırıldı. O gün sabahtan itibaren zabitler (subaylar) tehditkâr tavırlar takınarak bahçede dolaşmaya başladılar. Sık sık pencerelerin önünden geçiyorlardı. Faaliyet artmıştı. Abdürrahim Efendi ve bendegan korkup sessiz sedasız oturuyorlardı. Biz de pencerelerin panjurlarını çekmiş, arkasından gözetliyorduk... Hayatımızın en korkunç günlerinden birini yaşıyorduk. Bütün zabitler sivil giyinmişti. Korkunç bakışlarıyla pencereleri süzüyorlardı. O gün zabitler her zamankinden daha hiddetliydiler. Böylece, Alman Konsolosu ve banka direktörüne babamın bu parayı rızası dışında verdiğini söylemesi ihtimalini önlemek istiyorlardı. Bizim gibi tecrübesiz kadınlar bu vaziyetten elbette korkarlardı.

Babam, birinci kattaki salonda büyük masanın önünde direktörleri ve Alman Konsolosu kabul edecekti. Babam, Abdürrahim Efendi'nin de yanında olmasını istemişse de biraderim zabitlerden çok çekindiği ve sinirlendiği için 'gelemem, beni affedin' demişti. Bunun üzerine babam, o zaman beş yaşında olan küçük oğlu Abid Efendi'yi sağına oturtmuştu. Maksadı, bu masumun hakkının gasbedildiğini göstermekti.

Nihayet Konsolos önde, üç direktör, Hadi ve Ali Rıza Paşalar ve Rasim Bey hep birlikte salona girdiler. Konsolos ve direktörler babamı tazimle selamladılar. Babam da karşılık verdi. Altı büyük bavul para ve tahvilatı da beraberlerinde getirmiş, yere dizmişlerdi.

Direktörler, paşalara ve Rasim Bey'e dönerek: 'Majeste ile yalnız kalmak istiyoruz. Kendileriyle özel görüşmemiz lazım. İşlemi ancak bu şekilde gerçekleştirebiliriz,' dediler. Paşalar ve Rasim Bey bu duruma şaşırdılar, birbirlerine baktılar ama ister istemez salonu terk edip bahçeye indiler.

Bahçede bir anda kıyamet koptu. Almanlara kendilerini sivil göstermek isteyen zabitler, Hadi ve Ali Rıza Paşaların etrafını sardılar. Askerî disiplin ve hiyerarşi bir kenara bırakıldı. 'Neden yalnız bıraktınız?' diye yüksek sesle bağırarak söylenmeye başladılar. Babama küfürler ediliyor, bizim panjurlarımıza tehdit işaretleri savruluyordu. Paşaların rütbelerine hiç önem vermiyorlardı. Onlar da suçlu gibi davranıyorlardı. Bu hali korku içinde izliyorduk..."

Abdülhamid, Hapishanenin Bahçesinde Bekleyen İttihatçı Haydutlara Doğru Gür Bir Sesle Bağırdı: "Alınız Şunları..."

Mustafa Kemal'in Silah Arkadaşları, Aç Kurtlar Gibi Paraların Üzerine Atıldılar. Sevinç Çığlıkları Atarak Para Dolu 6 Bavulu, Arabalara Yüklediler...

1909 yılı, yaz sonu. Dünyanın en büyük soygunlarından biri gerçekleşmek üzere. Mustafa Kemal'in silah arkadaşları, 3'üncü Ordu'nun subayları, Osmanlı hanedanının elindeki son parayı alıyorlar. Abdülhamid, "Seni de aileni de öldürürüz" tehdidine dayanamayarak bankadaki parasını teslim etmeyi kabul etti.

Ayşe Sultan anlatıyor:

"Nihayet kapı açıldı. Deutsche Bank'ın direktörleri ve Alman Konsolosun dışarıya çıktıkları görüldü. Bahçede bir sükûnet oldu. Konsolos kimseye selam bile vermeden yürüdü. Vaziyetin hoşuna gitmediği belliydi. Direktörler de onu takip ettiler. Hızlı adımlarla köşede bekleyen arabalara binip kapıdan çıktılar.

Babam, balkonun kapısına doğru yürüyerek zabitlere, 'Alınız şunları!' diye gür bir sesle bağırdı. Birkaç zabit ko-

şarak salona girdi. Bavulları taşımaya başladılar. Önceden hazırlanmış iki landoya bavullar yerleştirildi. Birinci arabaya Kürt Salim, ikinci arabaya da adını hatırlayamadığım bir zabit bindi. Arabalar Beyaz Kule'ye doğru yola çıktı.

Sonradan öğrendik ki bu paradan muhafız zabitlerin hepsine ikramiye verilmiş.

Paraların teslimiden sonra babam bizleri huzuruna çağırdı. 'Evlatlarım, hiçbirinizin geleceğini temin edemediğimden çok üzgünüm. Ne yapayım? Talih, kader böyleymiş. Elbet size millet bakar,' dedi.

Biz de 'Efendimiz, siz sağ olun. Feda olan paralar olsun,' diyerek elini öptük. O da gözleri dolarak bizleri öptü. Gözyaşlarımızı silerek odalarımıza çekildik.

Ertesi gün, Rasim Bey huzurda iken babama şöyle dedi: 'Efendim, bu paraları verdiğiniz halde gösterdiğiniz metanete hayran oldum. Vallahi ben on liramı düşürmüş olsam, odanın kapısını bulamayacak kadar kendimden geçerim.'

Babamın cevabı: 'Bana bunları Allah verdi, yine o aldı.'"

Bu Yahudi'yi ne diye karşıma çıkardınız?

Abdülhamid Han, I. Dünya Harbi yıllarında kendisini Beylerbeyi Saray'da ziyaret eden Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya, kendisine tahttan indirildiğini tebliğ eden heyette yer alan Yahudi Emmanuel Karasso'dan duyduğu rahatsızlığı şöyle dile getirmiştir:

"Beni en çok üzen şey, huzurumdan kovduğum bir insanı, beni saltanattan uzaklaştıran kararı tebliğe memur bir heyete katmanız olmuştur. Bu Emmanuel Karasso'dur. Bu Yahudi'yi ne diye karşıma çıkardınız? Bununla Makam-ı Hilâfet ve Saltanat'ı elin Yahudisi'ne tahkir ettirdiniz. Selanik'te bir Mason Locası üstad-ı âzamı olan bu zat ile Hazreti Peygamber'den beri el üstünde tutulan hilafet, sonunda bir Musevi'nin tebligatı ile Hanedan-ı Âli Osman'ın bir rüknünden alınmış oldu. İftihar edebilirsiniz." [182].

İttihatçıların sebep olduğu bu kara leke ile Türk tarihi feci bir şekilde lekelenmiştir. Ve o Emmanuel Karasso'nun torunları, bugün çocuk, kadın

demeden Müslümanların üstüne bomba yağdırıyor.

İttihat ve Terakki, Mustafa Kemal'i Libya'ya siyasi komiser olarak gönderdi. Görevi: Libya isyanını bastırmak...

Mustafa Kemal'in Türk- İtalyan Savaşı'ndaki (1911-12) rolü iyi bilinmektedir; Derne yakınında Ayn el Mansur'da cephe komutanıydı. Tüm Barka (Sirenayka) vilayetinin komutanı Enver Bey, aynı cephede bulunuyordu. Ankara'daki Cumhurbaşkanlığı Arşivleri'nde, savaş sırasında Mustafa Kemal'in eliyle yazılmış belgeler mevcuttur. Ayrıca zamanın gazetelerinde Derne cephesi hakkında bilgi veren yazılar ve fotoğraflar yayınlanmıştır. Ancak Mustafa Kemal'in cephedeki rolü ve Gagavuz Enver ile ast-üst ilişkileri pek bilinmez. Tarihçiler bu konudan genellikle uzak durur.

Mustafa Kemal, Libya'yı ilk defa 1908 yılında ziyaret etti. Bu ilk ziyaret kısa sürelidir ve askeri değil, siyasi bir ziyaret niteliğindedir. Libya halkı, Enver'in dağa çıkarak Padişah-Halife II. Abdülhamid'e karşı savaş açtığını biliyor ve izliyordu. Abdülhamid, bir ay gibi kısa bir sürede II. Meşrutiyet'i ilan etmek zorunda kaldı. Bu gelişme Trablus, Bingazi ve Derne'de olumsuz karşılandı. İttihatçılar Libya'dan destek göremediler ve Libya halkı direnişe geçti. Bu siyasi ve askeri direnişin kırılması için İttihat ve Terakki Cemiyeti, 322 numaralı üyesi Mustafa Kemal'i 1908 yılının Eylül ayı sonunda Libya'ya gönderdi. Kendisinden, istibdat döneminde sürgün olarak Libya'ya gönderilmiş ve artık Libya'nın esiri haline gelmiş olan Jön Türkleri kurtarması da istendi. Zamanın belgeleri, Mustafa Kemal'in bu görevine yeni yeni ışık tutmaktadır.

O dönemde Libya'da durum zaten karmaşıktı; bu ise pek alışılmadık bir şey değildi. Osmanlılar, 1551'de Trablusgarp'ı, daha sonra diğer bölgeleri ele geçirmişlerdi. Libya'nın kıyı şehirleri deniz korsanlığıyla ün kazanılmıştı. 1711-1835 yılları arasında Libya gerçekte Karamanlı ailesinden gelen Türkler tarafından yönetiliyordu. 1835-1911 yıllarında ise bölge Trablus ve Barka (Sirenayka) vilayetlerine ayrılmış ve ayrı ayrı yönetilmekteydi.

Bölgede Oğuz boylarına mensup halk da bulunmaktaydı. Abdülhamid döneminde Libya'da 5 bin Osmanlı askeri bulunuyordu. Yerel halk silahlıydı ve zaman zaman Osmanlı hükümetine karşı tehdit oluşturuyordu. Uzak bölgelerde ise askere alma sistemi hâlâ uygulanmamıştı.

Bazı valiler Libya'ya yenilikler getirmeye çalışmışlarsa da halk genellikle bu yeniliklere ilgi göstermiyordu. O dönemde rejim için tehlikeli görülen çok sayıda Jön Türk, Libya'ya sürgüne gönderilmişti. Çoğu tutuklu değildi; idari görevlerde çalışıyor, bazıları ordu hizmetinde veya öğretmenlik, hekimlik, tüccarlık gibi işlerle meşguldü. Bu kişiler, İttihatçılık düşüncesini Libya genelinde yaymaya gayret ediyorlardı.

Abdülhamid döneminde, son Trablus Valisi, aynı zamanda Trablus ve Barka vilâyetlerinin Kumandanı olan Recep Paşa idi (1904-1908). Tuhaftır, Recep Paşa yarı cezalıydı. Rejim için tehlikeli görülerek, 1896 yılında bu uzak vilâyete gönderilmişti. Recep Paşa, kendisine yakın bulduğu sürgün Jön Türklere yardım ediyor ve onların Abdülhamid'i devirme çabalarını destekliyordu. Hatta o kadar ki, Recep Paşa'nın yaveri Şevket Bey, İttihat ve Terakki'nin 7 numaralı grubunu Trablusgarp'ta kurmuştur. Cemiyet, kısa sürede faaliyet alanını genişletmiş ve çok sayıda Osmanlı memurunu ve subayını üye kaydetmiştir. Sürgünler arasındaki Abdullah Cevdet, Recep Paşa ve Yaver Şevket Bey sayesinde Trablusgarp'ta çok rahat etmiştir. Yusuf Akçura ve Ahmet Ferit Tek, Paşa'nın ve yaverinin yardımlarıyla Paris'e kaçabilmişlerdir [183].

Theodore Herzl ve Yahudilerin Gözü Libya'nın Üzerindeydi

Yahudi Jacop Krieger, Trablus Valisi Recep Paşa'nın resmî tercümanıydı. Recep Paşa, Yahudileri seviyordu.

1904 yılının başında, (Yahudilere bir vatan arayan) Dünya Siyonist Teşkilatı'nın Başkanı Theodore Herzl, İtalyan Kralı III. Victor Emmanuel'e, Yahudi göçünü Doğu Avrupa'dan Libya'nın Trablus bölgesine yönlendirmek üzere bir öneri sundu. Bu sayede Trablus'a yerleşen Yahudiler, İtalyan yasa ve kurumlarına bağlı bir otonom bölge kurabileceklerdi.

Herzl'in önerisi rastgele bir şey değildi. Dr. Emin Abdullah Mahmud, "Fransız Devrimi'nden I. Dünya Savaşı'na Kadar Yahudi Yerleşim Projeleri" isimli kitabında bu önerinin rastgele olmamakla birlikte İtalya'nın Libya'yı sömürgeleştirme niyetini keşfettikten sonra yapıldığını ifade etmektedir.

Ancak İtalya Kralı, Siyonist Teşkilatı'nı bu projede desteklemeyeceğini, çünkü "Trablus'un başkalarının yurdu" olduğunu açıkladı. İtalya'nın Libya üzerinde herhangi bir yetkisi yoktu. Herzl şaşkınlığa uğradı.

Görünen o ki, İtalya Kralı, İtalya'nın Libya'yı sömürgeleştirme niyetinin açığa çıkmasından korkarak Siyonist Teşkilatı'na bağlayıcı bir vaatte bulunmamayı tercih etmişti. Mahmud'a göre, böyle bir vaat İtalya'nın Osmanlı İmparatorluğu yanında Britanya ve Fransa ile ilişkilerinde sorunlara sebep olacaktı.

Libya'da yerleşme teşebbüsleri, Herzl'in Temmuz 1904'te ölmesinin ardından yenilendi. Yenilenen projenin başında bu kez Bölgesel Siyonist Teşkilatı'nın lideri Israel Zangwill bulunuyordu. Zangwill, Doğu Avrupa Yahudileri için otonom bir idare kurabilecekleri, iklimi ılıman, ekilebilir arazileri olan ve denize kıyısı olan bir yerleşim yeri bulmayı amaçlıyordu.

Mahmud'a göre, Libya'da bir Yahudi yerleşimi kurma fikri Paris Üniversitesi'nde tarih profesörü olan Nahum Saluş'un 1906 Temmuz'unda Trablus'a gerçekleştirdiği bir ziyaretin ardından daha da gelişti. Saluş'un Zangwill'e verdiği rapora göre Osmanlılar, Barka vilayetindeki Cebel-i Ahdar'da bir Yahudi yerleşimi kurulması fikrine sıcak bakıyordu.

Aynı dönemde Britanya Hükûmeti, Tunus'taki Başkonsolosu Harry Johnston'a, Zangwill'e Yahudiler için millî bir vatan kurma fikrini teklif etmesini, bunun için bölgenin şartlarını tetkik etmeye yetkili bir heyet gönderileceğini bildirdi. Osmanlı Trablusgarp Valisi Recep Paşa'nın (1904-1909) bu heyetin üyelerine yardımcı olmaya istekli olduğu noktasında teminat vermesi bekleniyordu.

Zangwill ve teşkilat üyeleri, Saluş'un raporu ve Johnston'un teklifi üzerinde çalıştılar ve neticede Barka vilayetinin Yahudi yerleşimi için uygun bir yer olduğu kanaatine vardılar. Bölge, Akdeniz'in güney sahilinde bulunuyordu ve bu konumuyla Rusya ve Romanya'dan Yahudi göçmenlerin nakli kolay olacaktı. Ayrıca bölge, "Vaat Edilmiş Topraklar"a da çok yakındı.

Bunun da ötesinde, Saluş, eskiden Sirenayka olarak bilinen Barka vilayetinin Yahudi mirasında özel bir yeri olduğuna inanıyordu: Büyük İskender ve Ptoleme Krallığı zamanından beri çok sayıda Yahudi'ye ev sahipliği yapmıştı ve bu yüzden Yahudi tarihi ile Yahudi yerleşimi için düşünülen Kıbrıs ya da Uganda'dan daha çok ilgiliydi.

Zangwill, büyük sayılarda Yahudi'nin getirilmesi ve yerli nüfusun çöllere göç etmek zorunda bırakılması ile Yahudi nüfuzunun giderek galebe çalacağına ve demografik üstünlüğü ele geçireceğine, Libya'nın bir Yahudi ülkesi haline geleceğine inanıyordu.

Barka'da yerleşim fikri teşkilat üyelerinin zihninde iyice netleştikten sonra sıra, aynı zamanda Afrika'daki Osmanlı silahlı kuvvetlerinin başında bulunan Trablusgarp Valisi ile iletişime geçmeye gelmişti. "Yahudilerin Libya'da Yerleştirilmesi için Siyonist Proje" isimli kitabın yazarı Mustafa Abdullah Bayou, Osmanlı valisini ayrıntılı bir biçimde anlatır ve Sultan'ın temsilcisi olarak tüm yetkileri elinde bulundurduğunu ifade eder.

Zangwill, Saluş'un Trablus ziyaretinden istifade ederek onunla projenin imkânı üzerinde çalıştı. Trablus'a vardığında Recep Paşa ve Dışişleri Bakanı Bekir Bey ile görüştü. Onlarla, Libya'daki Yahudilerin ekonomik şartlarını, tarım faaliyetlerinin nasıl geliştirilebileceğini ve Rusya'dan kaçan Yahudilerin Libya'ya yerleştirilip yerleştirilemeyeceği konularını konuştu.

Ona göre Recep Paşa, Yahudilere karşı dostane bir tavır sergiliyordu ve Yahudileri yaşadıkları sıkıntılardan kurtarmak için gücü dâhilinde her şeyi yapmaya hazır olduğunu söylüyordu.

Görünen o ki Osmanlı valisi, gergin Osmanlı-Rus ilişkilerinden etkilenmiş olan Yahudilere karşı sempatik yaklaşıyordu. Bu gergin ilişkiler Osmanlı'yı Rusların devamlı saldırılarına maruz bırakıyordu. Ayrıca vali, bu yerleşim olayını Libya'daki İtalyan emellerine bir son vermek için de kullanmak istiyordu.

Böylece vali, Yahudi tarihçiye gerekli olan tüm yardımı sağlamış oldu. Hatta ona muhtemel Yahudi yerleşimi için Barka'dan önce Maslata ve Batı Dağı bölgelerine gitmesini tavsiye etmiştir.

Bayou kitabında, Yahudileri Libya'ya yerleştirme planının temelde Rusya'dan çıkışlarını hızlandırmaya dayandığını yazmıştır. Birkaç haftada bir, 10 ya da 20 aile Rusya'dan çıkacak, böylece Osmanlı yetkilileri Yahudi göçmenleri yavaşlatılmış bir biçimde bünyesine alacaktı. Bu yolla Recep Paşa, Babıâli'den hiç çekinmeden Yahudi göçmenlere ev sahipliği yapmak için izin isteyebilecekti. Yahudiler Libya'da Osmanlı vatandaşı

olarak yaşayacak, ancak özerk bir konumda olacaklardı.

Bayou'ya göre Zangwill, hiç vakit kaybetmeden Babıâli hükümeti ile doğrudan görüşmelere başlamayı tercih etti. Recep Paşa cazip teklifler sunmuş olsa da, Konsey'in tedbirli davranmak istemesi projeyi gölgeliyordu. Proje üzerinde çalışmak üzere Konsey tarafından kurulan coğrafi komisyon, hızlı hareket etmekten çekiniyordu ve bilimsel bir heyetin bölgeye giderek saha araştırması yapmasını talep ediyordu.

Mustafa Muhammed Şabani'nin "Libya Yahudileri: Libya'dan Tazminat Taleplerine Dair Siyasi ve Hukuki Araştırma" adlı kitabında yazdığına göre, 1908 yılının Temmuz ayının ortalarında, tam da terör örgütü İttihat ve Terakki Makedonya'da Padişah Abdülhamid'e savaş açmışken, teşkilat uzmanlardan oluşan bilimsel bir heyet gönderdi. Heyet, ön yargılardan uzak ve tarafsız bir rapor hazırlanabilmesi için Yahudi olmayan bilim insanlarından oluşuyordu. Heyetin başında University of Glasgow'da jeoloji profesörü olan Profesör Gregory bulunuyordu.

Şabani'ye göre heyette, tarım şartları çalışmaları ile tanınan John Trotter, Reginald Middleton, Walter Hunter ve Matthew Duff vardı. Görevleri, bölgenin mevcut kaynakları ve mimari imkânlarını araştırmaktı. Heyetin bir başka üyesi M. Kidder'in görevi de Barka'nın sağlık koşullarını ve yerleşime uygun olup olmadığını araştırmaktı. Nahum Saluş heyetteki tek Yahudi'ydi ve görevi bir Yahudi anavatanı olmak için Barka'nın Yahudilik ve Yahudiler açısından tarihi arka planını çalışmaktı.

Bu arada Zangwill, Budapeşte Üniversitesi'nde profesör olan ve Sultan II. Abdülhamid'in özel arkadaşı Yahudi Arminius Vambery ile irtibata geçti. Projesini ona anlattı. Çünkü o, Osmanlı sarayında yüksek bir statüye sahipti. Vambery onu içtenlikle karşıladı ve projenin Filistin'den ziyade Libya'da olmasından ötürü daha uygulanabilir olduğunu söyledi. Özellikle Filistin, Müslümanlar ve Hristiyanlar için de önemliydi ve Libya sayesinde onlarla çatışmadan kaçınılmış olacaktı.

Vambery, proje hakkındaki fikirlerini paylaşmakla kalmadı; onu Özel Kalemi Tahsin Paşa vasıtasıyla Sultan'a yönlendirdi. Projeye ek olarak, projeyi destekleyecek olan Sultan'ın yerleşimcileri tebaası olarak tanıyacağı, onlara yıllık vergileri toplayıp Türk hazinesine teslim etmek şartıyla otonomi tanıyacağı siyasi şartları anlatan belgeleri de ekledi.

Bayou'ya göre Sultan, projeye olumsuz yaklaşmadı. Bu yüzden Vambery, Zangwill'e doğrudan Sultan'a kendisinin yazmasını ve Sultan'ın onun mektubuna hızla cevap vereceğini söyledi.

Aradan 8 ay kadar geçmişti ki Zangwill, Tahsin Paşa'ya tam da mektup yazmaya hazırlanırken, İttihat ve Terakki'nin İstanbul'da bir darbe yaptığı haberi geldi. Sultan II. Abdülhamid, Nisan 1909'da tahttan indirilmiş ve yerine Sultan V. Mehmed geçmişti.

Heyet, Cebel-i Ahbar ziyaretinden Trablus'a döndüğünde, Recep Paşa'nın bölgeden ayrıldığını ve yeni kabinede Harbiye Nazırı (Savaş Bakanı) olmak üzere İstanbul'a gittiğini öğrendi.

Bayou'ya göre Recep Paşa'nın Trablus'tan ayrılması, Yahudi teşkilatının canını sıkmış olsa da onun ordu destekli yeni yönetimde İstanbul'da üst düzey bir yetkili olması iyi bir şeydi. Onun Savaş Bakanı olması, Libya projesinin başarısının garantisi bile olabilirdi.

Teşkilatın umutlarının aksine, projeleri beklenmedik bir darbe aldı. Recep Paşa büyük tantanayla İstanbul'a doğru yelken açmıştı; ancak birkaç gün sonra hayatını kaybetti. Zangwill, onun ölümünün Yahudiler için büyük bir kayıp olduğunu söyledi. Çünkü projelerine karşı gösterdiği dostça ve meraklı yaklaşımına karşılık hiçbir maddi beklentisi olmamıştı.

Ancak en can yakıcı darbe, Yahudi teşkilatı tarafından kurulan bilimsel heyetin 1 Ocak 1909'daki çıkarımlarına dayanan rapor ile geldi: Mavi Kitap. Rapor heyetin bulgularını içeriyordu. Hayal kırıklığına sebep olan bulgu, jeolojik yapısından dolayı Barka'da yer altı suyunun bulunmamasıydı. Bu da toprağın yağmur suyunu tutmasına izin vermiyordu.

Rapor, Barka'nın Yahudi yerleşimine uygun olabilmesi için kurak yılların ardından gelen kıtlığa karşı önlemler alınması tavsiyesinde bulunuyordu. **Şabani**, bunun aşırı masraflı olacağının altını çiziyordu.

Tüm bunlara rağmen **Zangwill** ve teşkilatının üyeleri yılmadı ve projeyi hayata geçirmekte kararlı davrandı. **Mahmud**'a göre Konsey'in çeşitli iç meselelerle meşgul olması, Sultan'ın Libya yerleşimi ile ilgili desteğini anlamsız kıldı, özellikle de **Recep Paşa**'nın ölümünden sonra.

İtalyan emellerinin yükselişe geçmesi, 1911'de Libya'nın istila ve işgali ile sonuçlandı ki bu işleri daha karmaşık bir hâle getirdi. Birkaç yıl içerisinde

tüm dünya kendini **Birinci Dünya Savaşı**'nın içinde buldu. Ve böylece Libya'da bir Yahudi vatanı kurma hayali tuzla buz oldu. (https://actafabula.net/libyada-bir-yahudi-vatani-kurulamamasinin-sebebi-su-kitligi/)

Avrupa'da sürgünde bulunan **Genç Türkler**, onun emrinde bir hükümet darbesi gerçekleştirme girişiminde bulundukları zaman, Genç Türklerle yakın ilişkileri bütün açıklığıyla ortaya çıktı. Bu tasarı, onun kusuru olmayan bir ihmal yüzünden gerçekleşemedi.[2] **Sultan II. Abdülhamid**'in yeğeni olan **Prens Sabahattin**, Osmanlı tarihindeki meşhur **Jön Türkler**'den birisidir. **Avlonyalı İsmail Kemal**, II. Abdülhamid ve Meşrutiyet dönemlerinin önemli politikacılarındandır. **Müşir Recep Paşa**, Sultan II. Abdülhamid'in saltanatı sırasında görev yapan bir asker ve devlet adamıdır. **Sadrazam Mithat Paşa**'nın oğlu olan **Ali Haydar Mithat**, siyasetçi ve milletvekilidir. **Reşit Sadi**, Osmanlı Devleti'nin Londra Sefareti başkâtibidir. **Hüseyin Tosun, Vasilaki Müsürüs** ve diğer isimler, Genç Osmanlılar (**Jön Türkler**) olarak bilinmektedirler.

Bazı Jön Türklerin hatıralarına göre; bu isimler Londra'da bir araya gelip bir toplantı yaptılar. Toplantının amacı; II. Abdülhamid'in yönetimine son vermek ve padişahı tahttan indirmek için bir askerî darbe planı hazırlamaktı. Saltanatı boyunca Padişah II. Abdülhamid'i tahttan indirmek için birçok darbe teşebbüsü planlanmıştı. Bu çalışmada, 1902-1903 yıllarında II. Abdülhamid'i tahttan indirmek için planlanan ancak gerçekleşmeyen bir başarısız darbe girişimi kısaca anlatılacaktır.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile ilgili olarak Libya'da oluşan tepkiler birkaç evreden geçmiştir. Türklerle birlikte Araplardan oluşan binlerce kişi, 1876 Anayasası'nın geri getirilmesi ve genel af çıkarılması üzerine sadece 3 gün sonra, 26 Temmuz 1908 gecesi **Trablusgarp**'ta bir gösteri yaptılar. Sevinç ve büyük coşku içinde, Padişahı, Meşrutiyeti, Adalet ve Özgürlüğü kutsayan sloganlar attılar, pankartlar taşıdılar.

Bu ruh durumu çok geçmeden değişti; halk kimi gelişmeleri beğenmedi. Her şeyden önce, af bekledikleri gibi genel nitelikte değildi; yalnız siyasal suçları kapsıyordu. Böylece Trablusgarp'ta salıverilenlerin tümü, yerel halk değil, ancak buraya sürülmüş olan İttihatçı tutuklulardı. Genel af bekleyen tüm yerel tutuklular ve yakınları düş kırıklığına uğradılar ve bu davranışı, sözünden dönme olarak nitelediler.

7 Ağustos 1908 günü Trablusgarp'ta yerel tutuklular ayaklandı. Nöbetçiler ateş açtı. Mahkûmların ve tutukluların kaçmaları önlendi.

Başka bir yanlış anlama ise "özgürlük" sözcüğünde yatıyordu; bu sözcük halka anarşiye yakın bir anlam ifade ediyordu. Ayrıca, gayrimüslimleri de içine alan "eşitlik" kavramını uygun bulmuyorlardı.

Trablus vilâyeti yönetiminde bulunan Genç Türkler, yıllar boyu süren tedirginlikten sonra kendilerini güçlü bir durumda görmeye başlamışlar ve ordu ve yerel yönetimdeki siyasal düşmanlarına saldırılarda bulunmaya girişmişlerdi.

Askerî darbeden sonra Selanik'ten İstanbul'a gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti temsilcileri (Talat, Cavit ve Rahmi), Sadrazamlığa getirilen ancak henüz göreve başlamamış olan Kâmil Paşa'yı, Harbiye Nazırı olarak Recep Paşa'yı seçmesi için ikna ettiler. Padişah da bu kararı uygun gördü. Atama yazısı 6 Ağustos 1908'de Trablusgarp'a ulaştı ve üç gün sonra Vali Recep Paşa kentten ayrıldı. Ancak yeni görevinde hizmet etme olanağı bulamadı; zira İstanbul'a geldikten kısa bir süre sonra, 16 Ağustos 1908 günü hayatını kaybetti.

Bu atama, Trablusgarp'ta önce büyük bir sevinç yarattı. Türkler, Araplar ve Avrupalılar olmak üzere birçok kişi, Libya'nın çıkarları doğrultusunda iş görmeye devam edeceği umuduyla Vali'yi terfisinden dolayı kutlamaya gelmişlerdi. Ancak bu sevinç kısa sürdü. Recep Paşa'nın Mutasarrıf Vekili olarak kendi yerine, halkın nefret ettiği eski mektupçusu Bekir Sami Bey'i (o sırada Mutasarrıf olarak Cebel-i Garbî'de bulunuyordu) bırakma niyeti öğrenildi. Geçmişte onu Vilâyet'ten kovmaya çalışmışlarsa da, Recep Paşa'nın koruması yüzünden bu işi başaramamışlardı.

Halkın bu atamaya karşı kızgınlığı büyüktü. 8 Ağustos 1908 tarihinde, 3 bini aşkın kişi önce Belediye binası yanında, daha sonra Hükümet Konağı'nın tam karşısında bulunan ve Karamanlı Ahmet Paşa adını taşıyan büyük camiye giderek bu atama kararına karşı gösteri yaptı. Trablusgarp'taki İttihatçılar tarafından gönderilen Bekir Sami Bey'in Mutasarrıf Vekili olarak atanması protesto edildi. Heyecana gelen yerel halk, Genç Türklerin / İttihatçıların tümünün Libya'dan uzaklaştırılmasını istedi. Kendilerini yatıştırmaya çalışan bir memura bile saldırıda bulundular.

Bu memur, ancak Trablusgarp Belediye Reisi Karamanlı Hasûne Paşa sayesinde kurtarılabildi.

Henüz Libya'dan ayrılmaya hazırlanan Vali Recep Paşa'ya, vekili hakkındaki kararını değiştirmesi istemiyle delegeler gönderildi. Libya halkı, Vali'nin tüm İttihatçıları beraberinde İstanbul'a götürmesi konusunda ısrar etti. Recep Paşa, bu talebe rıza göstermek zorunda kaldı. Trablusgarp Ordusu Kurmay Başkanı General Muhammed Ali Sami Paşa, Vali Vekili olarak atandı. Recep Paşa, 9 Ağustos 1908 sabahı erkenden, hiçbir tören yapılmadan Vilâyet'ten sessizce ayrıldı ve 250 kadar sürgün İttihatçıyı, tüm giderlerini ödeyerek beraberinde götürdü.

Libya ve imparatorluk içinde değişiklikten hoşlanmayan tek yer Trablusgarp değildi. Bingazi halkı da, değişikliklere karşı en baştan beri olumsuz tavır almıştı. Mutasarrıf Galip Paşa, Anayasa'nın geri getirildiğini bildiren telgrafı halka yüksek sesle okudu ve bunun bir lütuf olduğunu belirtti. Haber kentte hızla yayıldı ancak yalnızca Jön Türkler / İttihatçılar bu olayın onuruna gösteri düzenlediler. Arap ileri gelenleri çekingen ve kuşkulu davranıyorlardı. Meşrutiyet'e güvenmiyor, eski duruma dönüşün mümkün olduğunu düşünüyorlardı.

Arap eşrafı, istibdat rejiminin aniden çöküşüyle gelen konuşma özgürlüğünü ve başkaldırı eğilimini hoşnutsuzlukla karşılıyordu. Somut örnekler verilmese de hem bölgenin uzaklığı hem de Senusî kabilesinin etkisi nedeniyle, geleneksel ve dışa kapalı olan Bingazi'deki tavır, açıkça İttihatçılara karşıydı. Halk Müslümandı ve Halife'yi seviyordu. Ayrıca Barka Mutasarrıfı, İttihatçı olmamakla birlikte Meşrutiyet'e de düşman değildi.

Bingazi'deki Britanya Konsolosu R. Fontana, Mutasarrıf'ın kişiliği hakkında şöyle bir yorum yapmıştır: "Bingazi Mutasarrıfı, iyi niyetli olmakla birlikte zayıf iradeli ve cansız bir kişiydi. Araplar arasında az etkisi vardı ve Türk memurları üzerinde hiçbir yetkisi bulunmuyordu. Verdiği sözleri çoğu kez yerine getirmiyor, rahatlıkla yapabileceği görevlerden bile kaçınma eğiliminde görünüyordu. Dost ve düşmanlarının onayını alacak görevleri bile yerine getirmeye istekli değildi."

Mutasarrıf, rejim çökerse suçlu görülmemek için çok tedbirli davranıyordu. Nitekim, 1909 askerî darbesinin hemen ardından İttihatçıların

Trablusgarp'ta yürüttükleri eğitimsel faaliyetlerin aksine, Bingazi'de eğitim alanında hiçbir yenilik yapılmadı. Konsolos'un bu raporları, Bingazi'de halkın İttihatçıların kurduğu rejime kızgınlık duyduğunu ortaya koyuyordu. Trablusgarp'a yakın Zliten köyünde halk, yerel yöneticiye karşı silahlı bir saldırı düzenledi ancak yönetici kaçarak canını kurtardı. Siyasal şiddet eylemleri sayıca az olmakla birlikte, siyasal durumun gerginliği korku vericiydi.

İttihat ve Terakki Merkez Komitesi, Libya'daki siyasal durumu düzeltmek için acil harekete geçmeyi kararlaştırdı. Çok sayıda İttihatçının Libya'dan kovulmuş olması komiteyi uyarmış olabilir. Zayıf bir yönetime, küçük bir orduya ve hükümetten çok kendi aşiret ve dinî reislerine bağlı, silahlı, huzursuz bir halka sahip olan bu uzak vilâyette ayaklanma ve imparatorluktan kopma tehlikesi ciddî biçimde baş göstermişti.

Selanik'te toplanan Merkez Komite, durumu gözden geçirme göreviyle Erkân-ı Harp Kolağası Mustafa Kemal'i Libya'ya göndermeye karar verdi. Mustafa Kemal, 1908 yılının Eylül ayı sonunda Trablusgarp'a geldi. Eski Vali Recep Paşa'nın ölümü henüz bir ay geçmişti. Görev ise aşırı derecede tehlikeliydi.

Anılarında[18], Mustafa Kemal, kimi Cemiyet üyelerinin kendisini yanlarından uzaklaştırmak istediklerini ve bu tehlikeli göreve bu nedenle getirildiğine ilişkin inancını belirtmiştir. Önceleri duraksadı. Ama daha sonra, üyesi olduğu İttihat ve Terakki'den kopmamak için gitmek zorunda olduğuna karar verdi. Trablusgarp'ta vilâyetin siyasal ve askerî durumunu, Liva Kumandanı İbrahim Paşa ile görüştü. Mustafa Kemal, ayaklanan ve kenti elinde bulunduran halka karşı, askerî birliklerin bulundukları yerlerde herhangi bir önlem alma niyetinde olmadıklarını iyice anladı. Sonunda, karşıt grupla, karargâhları olan büyük camide görüşmeye karar verdi. Oraya, beraberinde yalnız güvenilir bir çevirmen olduğu halde tek başına gitti. Grubun elebaşları ile görüştükten sonra bunların, görevlerinden atılmaktan korkan memurlar olduklarını gördü. Hükümetin, kendilerini işten çıkarma düşüncesi bulunmadığına dair söz verdi. Daha sonra Mustafa Kemal, grup önderlerinden yaşlı ve saygıdeğer bir şeyhle görüştü. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin daha önce benzer görevle ve

aynı yetki mektubuyla kendisi gibi üç kişi daha göndermiş olduğunu bu görüşme sırasında öğrendi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nce İstanbul'dan uzaklaştırılmak amacıyla buraya gönderildiğine dair tahmini güçlendi ve yeteneklerini kanıtlama isteği daha da şiddetlendi. Kendisine, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne bağlı bir kişi olarak değil, sorumluluklarının bilincinde bağımsız bir kişi olarak davranılmasını istedi.

Şeyh, Mustafa Kemal'in sözlerine güvenebileceğini anladı ve daha önce Cemiyet tarafından gönderilmiş ve tutuklanmış olan görevlileri salıvermeye razı oldu. Mustafa Kemal, çevresinde toplanan halka da dikkatini çevirdi. Onlara din kardeşleri olarak seslenerek, çok iyi anladıkları ortak kardeşlik duygusu uyandırdı. İçte birliğe dayalı yeni rejimin gücünü vurguladı. Mustafa Kemal, bu gücün ancak devleti korumada kullanılacağına dair söz verdi ve halkı, imparatorluğun yararı için güç ve çabalarını birleştirmeye çağırdı.

Trablusgarp'ta bulunan Britanya ve İtalyan konsolosları, ancak Mustafa Kemal'in halk önünde yaptığı ve kendilerinin de hazır bulundukları konuşmalar hakkında bilgi vermişlerdir. Ayrıca, Mustafa Kemal ile özel konuşmalar yaparak, kendisini daha yakından tanıma olanağını elde etmişlerdi. Böylece Mustafa Kemal, İngiliz istihbaratının radarına 1908 yılının Ağustos ayında takılmış oluyordu. Anılarında önemle üstünde durulan ayaklanma durumundan ancak üstü kapalı olarak söz etmiştir. Trablusgarp'ta siyasal bilinçlenme güç kazanıyordu; Türkler ve Araplar siyasal partiler oluşturmaya başlamışlardı. Mustafa Kemal, doğal olarak, kendisini Anayasacı olarak gösteriyordu. Britanya Konsolosu J. Alvarez, "Genç Türk Partisi Selanik Komitesi'nin temsilcisi olarak Kolağası Kemal Bey'in..." Trablusgarp'taki faaliyetleri hakkında rapor veriyordu[19]. "Beklenildiği gibi, Selanik İttihat ve Terakki Cemiyeti'nce izlenen politika ve amaçları konusunda koyu bir bilgisizlik, ilkeleri hakkında ise ondan da koyu bir düşünce karmaşası gördü. Bu nedenle görevi büyük ölçüde eğitimsel bir nitelik taşıyordu ve yaptığı çok sayıda konuşmalarda, Anayasacıların, temelde Hilafet ile Saltanat'ın birliğine ya da Şeriat'a karşı olduğuna dair düşünceleri ortadan kaldırmaya çalışıyordu"[20]. Alvarez, halkın tedirginliğine yol açan başlıca iki neden olduğunu belirtiyordu:

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin hareket ve faaliyetleri konusunda yanlış anlamalara neden olan bilgi yoksunluğu; dinin durumu ve geleneksel devlet ve toplum kavramları hakkında duyulan kaygı.

Trablusgarp'taki İtalyan Konsolos Vekili Piacentini, Mustafa Kemal'in birçok Arap'la görüştüğünü ve onlara Meşrutiyet'in yararlarından söz ettiğini bildirmiştir. Genç Türklerin programını açıklamış ve 32 yıllık bir tutsaklıktan kurtulmuş olan ülkelerinin toplumsal ve kültürel kalkınması ("La patria") uğruna çabalarını birleştirmeleri için Türk Afrikası'nın tüm halkına çağrıda bulunmuştu[21]. Bu noktada, Mustafa Kemal, yurttaşlar arasında egemen olması gerekli birlik duygusunu yeniden vurguluyor ve gelişme doğrultusunda ilerlemelerinde ısrar ediyordu.

Britanya Konsolosu, Mustafa Kemal'in, sonraki meslek yaşamında tanınmış kimi özelliklerine dikkat çekmiştir. Raporunun başında "görevin böylece büyük ölçüde eğitimsel nitelikte olduğunu" anlattıktan sonra, Alvarez, Mustafa Kemal'in halkı inandırıcı yeteneğini tanımlamaya devam ediyordu: "Beş gün kadar önce, Partisince izlenen ilke ve amaçlara dair dikkat çekici açıklıkla yaptığı konuşmasını dinledikten ve her sınıf halk temsilcisinin yer aldığı geniş seyirci topluluğu tarafından coşkuyla alkışlandığını gördükten sonra, onun etkili ve akıcı üslupla düşüncelerini dile getiren bir konuşmacı olduğuna tanıklık edebilirim". Yirmi yaşlarından itibaren, Mustafa Kemal, açık seçik ve etkili muhakemesini dinlemek için daima istekli olan dinleyicilerini inandırıcı güce sahip, tanınmış bir konuşmacıydı. Türkçeyi çok iyi bilmedikleri olası olan (Mustafa Kemal Arapça çevirmenden yararlanıyordu) yerli halk bütün bu söylenenlerden ne anlıyordu? Bilinmez.

Mustafa Kemal ile arasında geçen özel bir konuşmadan sonra Britanya Konsolosu şu yorumu yapmıştır: "Geçen gün bana uğramıştı ve kendisinin çok sakin ve az konuşan bir ruh durumu içinde bulunduğuna dikkat etme olanağını elde etmiştim. Bende, daha sonra doğrulanacağına inandığım, enerjik ve kararlı mizaca sahip bir kişi izlenimi bıraktı. Dikkatimi çeken bazı yerel anarşik eğilimler sürdüğü takdirde, bu iki özellik er geç gerekli görülebilir". 1908 yılında Alvarez, ateşli bir konuşmacı olan ve söyleşiden hoşlanan Mustafa Kemal'in aynı zamanda ciddî ve az konuşan bir kişiliğe

sahip olduğuna dikkati çekmiştir. Konsolos, konuğunun özel kişiliğe sahip olması sayesinde, ilerde kesinlikle önemli bir rol oynayacağından emindi.

Bu ziyaretin, Trablusgarp'ın siyasal yaşamı üzerinde oldukça önemli etkisi olmuştur. "Kemal Bey'in gelişinden beri.... Muttehidyn (aynen alınmıştır. Biz mütedeyyin diyoruz) ve Watania adlı iki ayrı parti birleşti ve şimdi "El İttehad El Watany" ya da Vatan Birliği adı altında tek parti oluşturmaktadır. Ne Terakkiciler, ne de Vatan İttihadçıları, Selânik'li Özgürlükçü Modernistlerin kendilerinden bekledikleri düzeye hiçbir zaman erişemediler. Siyasal bakımından, Libya, Padişahın Avrupa ve Asya'daki vilâyetlerine kıyasla, İmparatorluk içinde ayrı bir yer tutmaktadır ve sonuç olarak Osmanlı ulusal duygusu yerel olarak gelişmeye gereksinme göstermektedir".

Libya halkı, Mustafa Kemal'in başarılı olduğunu düşünmedi. Başarız bir girişimde bulunduğu açıkça görünüyordu zaten. Uzun yıllar sonra Dr. Muhammed Fuad Şükrü, Libya ulusal önderi Beşir - es - Sâdavi'nin biyografisinde, bu önderin, İttihad ve Terakki Cemiyeti'ne karşı derin bir nefret duyduğunu, çünkü bu Cemiyet'in Hilâfeti yıkmak istediğine inandığını ve birçok Libyalı'nın da aynı görüşü paylaştıklarını belirtiyor. Fuad Şükrü'ye göre, İttihad ve Terakki Cemiyeti kendilerini partiye çekmek için Mustafa Kemal'i Trablusgarp'a göndermiş, ancak Mustafa Kemal hiç bir başarı elde edememiştir, çünkü halk Genç Türkleri put-perestler olarak görmeye devam etmiştir. Musevi öğretmen Mordekhay Hacohen, Trablusgarp sokaklarında güvenliğin sağlanması konusunda duyduğu kaygıyı, Londra'da İbranice yayımlanan haftalık dergide şu sözlerle anlatıyordu: "Buraya olayları gözden geçirmek üzere gelen Genç Türk temsilcisi (Mustafa Kemal) sayesinde, gerçek ve doğrunun egemen olacağını umuyoruz. Ayrıca, düzeni sağlamak üzere kent sokaklarına polisler yerleştirilerek, halkın barış ve güvenliği arttırılacaktır". Daha sonraki bir yorumda söz edildiği gibi, Mustafa Kemal'e ayrıca yerel milis kuvvetlerini yeniden düzenlemesi buyrulmuştu. Hacohen'in bu faaliyetlerden söz ettiği anlaşılmaktadır.

Trablusgarp'taki garnizon askerleri, Abdülhamid'in askeri darbe ile tahttan indirilişinden tam 6 ay sonra 19 Ekim 1908 sabahı Meşrutiyet'e

bağlılık andını içtiler. Aynı gün Mustafa Kemal, genel durumu ve İttihat ve Terakki'nin bu bölgeden beklediklerini inceleme görevini sürdürmek üzere bir gemiyle Bingazi'ye yola çıktı. İki sivil kişiyle birlikte Bingazi'ye geldi. Anılarında belirttiğine göre, burada oturmakta olan arkadaşı Dr. Mustafa Şevket, kendisini karşıladı. Daha sonra yerel polis Müdürü Hüseyin Bey, Mutasarrıf Galip Paşa ve alay Kumandanı Arif

Bey'le tanıştı. Mustafa Kemal, gerçek yetkinin, emrinde çok sayıda silahlı kişinin bulunduğu, aşiret reisi şeyh Mansur'un elinde bulunduğunu çok kısa zamanda anladı. Hükümet yetkilileri şeyh Mansur'a karşı çıkmaya cesaret gösteremediklerinden, Mustafa Kemal harekete geçmeye karar verdi. Düzmece bir askerî manevrada, askerî birlikler şeyhin evini sardı ve şeyh teslim oldu. Harekete geçmeden önce Mustafa Kemal, "alaylı" askerleri yatıştırmayı becerdi.

Bingazi'deki Britanya Konsolosu Fontana, yukarda sözü edilen olayların ilk ve aralıklı evrelerinin nasıl olmak gerektiğini açıklamıştır. Raporu olaylardan yaklaşık 6-8 hafta sonra gönderilmiştir ve kimi eksiklikler içermektedir. Mustafa Kemal protokole uygun olarak karşılandı: "Selanik İttihad ve Terakki Cemiyeti'nden genç bir Türk binbaşısı, beraberinde iki sivil olduğu halde Ekim ayı başında Bingazi' ye geldi. Askerî bando eşliğinde iskelede Mutasarrıf tarafından karşılandılar ve büyük bir ilgi ve saygı gördüler". Bu sözler, ziyarete daha az resmî bir hava veren anılarındaki bilgiden biraz değişiktir. Daha sonra Mustafa Kemal kentin siyasal olaylarını incelemeye başladı. "Yalnız Türk yetkilileriyle birkaç subaydan oluşmasından ve Bingazi'deki geniş Arap toplumunun temsilci üyelerini içine almamasından ötürü eleştirilen Jön Türk Kulübü'nü hemen yeniden örgütlemeye giriştiler. Selânik İttihad ve Terakki Cemiyeti'ne bağlı ve aynı çalışma programını izleyen bir cemiyet ya da kulüp durumuna getirerek değişik bir biçim verdiler. Arap eşrafından Emhayşi Paşa ve Recep Ali Yusuf olmak üzere iki kişinin bu Kulüb'e katılması sağlandı ve Mutasarrıf, Kulüp'ün Başkanı seçildi" . Trablusgarp'ta olduğu gibi, Bingazi'de de Mustafa Kemal aynı anda iki siyasal görevi bulunduğunu gördü: yerel İttihatçıların siyasal programını, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin doktrinleri doğrultusunda düzeltmek; Kulübü, yerel halktan hiç kimseyi içine

almadan yalnız hükümet görevlilerinden oluşan ve dışa kapalı bir Türk Kulübü olmaktan çıkarmak, Osmanlı faaliyet alanı durumuna getirmek.

Kulübü siyasal bakımdan yeniden örgütledikten ve içine kimi Arap unsurlarını aldıktan sonra Mustafa Kemal, Trablusgarp'ta yapmış olduğu gibi, büyük toplantılar düzenleyerek ve halkın önünde konuşmalar yaparak Kulüp lehinde bir propaganda kampanyası başlatmayı kararlaştırdı. Bingazi'de, Trablusgarp'ta olduğundan daha büyük güçlüklerle karşılaştı, çünkü bu bölge dışa daha kapalı ve halkı, düşünce ve davranışlarında, din ve geleneklerine daha çok bağlıydı. Alışılmış otoritenin dışında başka hiçbir otorite tanımamaları pek olasıdır. "Bu arada Binbaşı, Selanik ve İstanbul'daki Cemiyetlerin program ve siyasal amaçlarını açıklamak, Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan türlü ırk ve dinden tüm insanların içten desteğini elde etmek ve Padişaha bağlı kalarak, özgürlüğün sağlamlaştırılması ve yeni Anayasa'nın barışçı yolda geliştirilmesi uğrunda harcadıkları çabaları anlatmak amacıyla, Arap eşrafını toplantıya çağırdı.

Binbaşı, giriş sözlerine son verince, yaşlı bir Arap hemen ayağa kalktı ve konuşmak için izin istedi. Arapların, Allah, Peygamber ve Padişah, yani Halife olmak üzere üç otorite tanıdıklarını söyledi. Ve Binbaşı ya da meslektaşlarının, görevlerinin Padişah hazretleri tarafından bilindiğini ve onaylandığını göstermek için Padişahtan beraberlerinde bir tavsiye mektubu ya da başka tür itimat mektupları getirip getirmediklerini sordu. Padişahtan getirilen bir tavsiye mektubu ya da itimanatname yoktu. Mustafa Kemal, Padişahın değil İttihat ve Terakki'nin emrindeydi. Haliyle "Yok" dedi. Yaşlı Arap, kendisinin ve arkadaşlarının Mustafa Kemal'i ciddiye alamayacağını ve konuşmasını dinlemeyeceğini bildirdi ve toplantı dağıldı.

Bingazi'de JönTürk Kulübü'nü, yeniden örgütledikten sonra, Binbaşı ve iki arkadaşı dönüş yolculuğuna çıktılar. Arap eşrafını ve ilgisiz Arap halkını, Genç Türklerin düşünceleri ile uzlaştırma çabalarının başarısızlıkla sonuçlandığı görünüyordu. Bingazi'de ileri gelen Araplardan biri, Arap eşrafının ve önderlerinin, İttihatçılara güven duymadıklarını ve yasal hükümdar olarak yalnız Halife'yi Padişah kabul ettiklerini ve

sonradan suçlanabileceklerini düşünerek kulübün faaliyetlerine katılmaktan kaçındıklarını sonradan bana bildirmişti".

İttihad ve Terakki Cemiyeti, Libya'ya karşı yine de özel duygular beslemeyi sürdürmüştür. Cemiyet diye anılan ama aslında terör örgütü olan bu yapı, burada durumu düzeltmeye çalışmakla beraber, aynı zamanda eski rejimin izlediği politikaya geri dönüş yaptı: Libya yine sürgünler ülkesi olmaya devam etti; yalnız bu kez sürülenler "Meşrutiyet düşmanlarıydı"

Tunus'u Fransa, Mısır'ı İngiltere almıştı. Emperyalist duygular içinde kıvranan İtalya da gözünü arada kalan Libya'ya ve Habeşistan'a dikti. Burada Libya anlatılmaktadır. İtalyanlar, büyük devletler nezdinde başarılı diplomasi faaliyetlerini sürdürürken, öte yandan Trablusgarp'ta kendi hesaplarına elverişli bir ortam hazırlamaya uğraşıyorlardı. Her emperyalist devletin uyguladığı yöntemleri İtalyanlar da burada uygulamaktaydılar. Ülkede egemen olma amaçları için çalışan okulları, bankaları ve iktisadi kuruluşları vardı. Liman ve benzeri kurumlar için imtiyaz peşinde koşuyorlardı. Okulları, resmî ve mahallî mekteplerle rekabet halindeydi [184].

İtalyanların 1907'de Trablusgarp ve Bingazi'de birer şubesini açtığı Banco di Roma, onların Trablusgarp'a ekonomik bakımdan nüfuz etme politikalarının başlıca aracı olmuştu. Banco di Roma, Trablusgarp'ta geniş maddi ve manevi kredisiyle, nüfuz teminine ve İtalyanların ekonomik bakımdan piyasaya hâkim olmalarına çalışıyordu. Banka aynı zamanda yerlilerin elindeki toprakların İtalyanlara geçmesine vasıta oluyordu. Banco di Roma'nın kilise ile olan ilişkisi, kilisenin de savaşı desteklemesine sebep olmuştu. Bu nedenle, Libya'da büyük çıkarları olan Banco di Roma'nın Vatikan çevresiyle ilişkisi, hükümeti Libya seferine zorlayan önemli bir etkendi.

1910 yılı başından itibaren, İtalyanlar Trablusgarp'taki faaliyetlerine büyük hız vermişlerdi. Elde ettikleri bütün imtiyazlara rağmen, Trablusgarp'taki iktisadi faaliyetlerinin kısıtlandığından şikayet ediyorlardı. Osmanlı Meclisi üyesi Trablusgarp Mebusu Sadık, 12 Eylül 1911'de Tanin gazetesine yazdığı mektupta, İtalyanların buradaki faaliyetlerini şöyle anlatıyordu: "İtalya, Trablusgarp'taki cüretli hareketlerine Abdülhamid

Dönemi'nde başlamıştı. Trablusgarp'ta zorla Banco di Roma müessesesini kurmuş, Bingazi'de de bir postane açmıştı. Trablusgarp'ta halifeye bağlı milyonlarca Müslüman, Meşrutiyet idaresinden çok şey bekledikleri halde, ümitleri boşa çıkmıştı. İstibdat devrinde başlayan bu hareketler, Meşrutiyet idaresinde de onun bıraktığı yerden devam etti. Trablus her konuda ihmal edildi. İtalyan emellerini herkesten fazla bilmesi gereken eski Roma elçisi Sadrazam Hakkı Paşa'nın kabinesinin ilk icraatı, Banco di Roma'nın resmiyetini tasdik etmek oldu. Bundan sonra İtalya'nın faaliyetleri kat kat artmaya başladı. Birçok yerde Banco di Roma'nın şubeleri açıldı. Bu müessese bütün ticareti eline geçirdi ve yerli tüccarı iflas ettirdi. Emlak ve arazi satın almaya başladı. Hükümet ise bu duruma seyirci kalıyordu. Osmanlı sancağını taşıyan vapur, dört-beş ayda bir defa Trablusgarp'a gidebiliyordu. Maden araştırması için İtalyan bir heyete izin veriliyordu. Velhasıl, diğer devletlerin hiçbirine verilmeyen imtiyazlar İtalya'ya verilmişti. İtalya'ya verilecek sadece bir şey kalmıştı; o da, bütün İtalyan kamuoyunun hayali olan idarî hâkimiyet meselesiydi."

İtalya İşgale Hazırlanıyor

Eylül 1911'in ortalarından itibaren, İtalya'daki askeri hazırlıklar iyice açığa çıkmaya başlamıştı. İtalyan basınının dili aşırı sertti. Gazetelerde açık açık işgal hazırlıkları ile ilgili haberler çıkması Osmanlı Devleti'ni tedirgin etmekteydi. Osmanlı Devleti'nin bu konudaki başvurusuna İtalya'nın askeri hazırlıklarının işgal amacıyla yapılmadığı, İtalyan menfaatlerini herhangi bir olaya karşı koruyabilmek için yapıldığını bildirdi. İtalya, bu savaşa uzun zamandır hazırlanmaktaydı. Her çapta kara ve deniz topları, çok sayıda makineli tüfek, cephane ve kalabalık bir ordusu vardı. İtalya o sıralarda dünyanın en güçlü donanmalarından birine sahipti. Osmanlı Devleti'nin ise, savaş başladığı zaman, Trablusgarp'taki askeri sayısı 2 bini geçmiyordu. Bingazi'dekiler daha azdı ve kendi hallerine terk edilmişlerdi.

25 Eylül'de Roma'daki Osmanlı maslahatgüzarı Seyfettin Bey'in yaptığı görüşmede İtalya Dışişleri Bakanı San Giuliano İtalyan hükûmetinin halkın arzusu haricinde hareket edemeyeceğini bildirdikten sonra iki hükûmet arasındaki dostluk münasebetlerinin devamından yana olduğunu ilave

etse de, durum değişmeyecekti. Görünen köy kılavuz istemez. İtalya savaşa hazırlanıyor [184].

26 Eylül'de İtalyan hükûmeti, Viyana büyükelçisi vasıtasıyla üçlü ittifak'ı yenilemeye hazır olduğunu, eğer Trablusgarp işi de İtalyan istekleri doğrultusunda çözümlenirse, Üçlü İttifak'ın daha sağlam bir üyesi olacağını Avusturya'ya bildirdi. Bu bildirim gizli olarak yapıldı; Almanya ve Avusturya, Türklerin Britanya ve Fransa'ya yaklaşmasından çekiniyorlardı [184]. Osmanischer Lloyd gazetesinde yayınlanan bir görüşe göre, İtalya hükûmetinin Trablusgarp'taki sivil İtalyanları gerek Osmanlı Devleti'nin her türlü tecavüzünden gerekse diğer devletlerin rekabetinden korumak için, bazı isteklerde bulunmak üzere Bab-ı Ali'ye bir nota vermek üzere hazırlandığını, eğer Bâb-ı Âli, bu nota muhteviyatını kabul etmeyecek olursa İtalya'nın askeri tedbirlere başvuracağını yazıyor ve ayrıca bu hareketlerini mazur göstermek için, İtalyan kamuoyunun hükûmet üzerindeki etkisinden bahsedeceklerini ilave ediyordu [184].

En sonunda İtalya uzun zamandır hazırlanmakta olduğu savaşı başlatmak zamanının geldiğine hükmederek Osmanlı Devleti'ne 28 Eylül 1911'de bir nota verdi. Bu notada özetle: Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp ve Bingazi'nin ilerlemesi için hiçbir şey yapmadığı, bu bölgenin İtalya kıyılarına yakınlığı dolayısıyla kendileri için hayati önem taşıdığı bölgeye medeniyet götürülmesinin zorunlu olduğu, fakat bu konudaki İtalyan görüş ve fikirlerinin Osmanlı Devleti tarafından tasvip edilmediği ve İtalya'nın buradaki teşebbüslerinin inatla engellendiği, şimdi Osmanlı Devleti'nin İtalya ile kendi menfaatlerine ters düşmeyecek bütün iktisadi imkânları vermeye hazır olduğu ancak İtalya hükûmetinin geçmişte yapılanları göz önüne alarak buna güvenmediği belirtiliyor ve İtalya'nın Trablusgarp ve Bingazi'yi askeri işgale karar verdiği, bundan başka çarelerinin kalmadığı ve buradaki Osmanlı memurlarının işgale muhalefet etmemeleri isteniyordu. Osmanlı hükûmeti, İtalyan notasına hemen ertesi gün 29 Eylül 1911'de cevap verdi. Bu cevapta; Trablusgarp ve Bingazi'nin geri kalmasının kendilerinden önceki idarenin eseri olduğu, bundan dolayı meşrutiyet hükûmetinin suçlanamayacağı, son üç sene zarfında bölgede İtalyan teşebbüslerine büyük kolaylıklar sağlandığı ve iyi niyet

gösterildiği, burada asayişin temini konusunda hiçbir endişeye mahal olmadığı, İtalyan ve diğer tebaanın bölgeden ayrılmasını gerektirecek bir olay olmadığı belirtiliyordu [184]. Ancak Bâb-ı Âli›nin notaya cevap verdiği gün, İtalya da harp ilanı notasını verdi [184]. Bu ilan-ı harp notasında, özetle; İtalyan isteklerinin gerçekleştirilmesi konusunda, İtalya›nın, Osmanlı Devleti›ne verdiği sürenin İtalya›nın hoşuna gidecek bir cevap gelemeden sona erdiği, Osmanlı Devleti ve memurunun Trablusgarp ve Bingazi›deki İtalyan hak ve menfaatlerini korumakta kötü niyetli ve aciz olduğu iddia ediliyor, İtalyan hak ve menfaatlerini sağlamak zorunda oldukları bildiriliyordu [184].

Osmanlı Devleti'ne nota verilmeden hemen önce, 25 Eylül 1911'de, İtalya'da seferberlik emri yayınlanmıştı zaten. Bu emirde seferberliğin birinci günü olarak 28 Eylül tarihi belirlenmişti. Silah altında bulunan 1890 doğumlular ile birlikte, seferi kolordunun birliklerini teşkil edecek olan 1888 doğumlular ise 23 Eylül'de silah altına çağrıldılar. Bunların birliklerine katılımları da 26 Eylül'de tamamlandı [184].

Aslında Savaş Zaten Başlamıştı

İtalya henüz Osmanlı Devleti›ne savaş ilan etmeden hemen önce Adriyatik sularında ve Preveze'de Türk-İtalyan savaşı başlamıştı. İtalya bu sefere başlarken, Avrupa büyük devletlerinin icazetini almıştı. The Daily Telegraph gazetesinde, Birleşik Krallık'ın İtalya savaşa girdiği takdirde tarafsız kalacağı ve İtalya'ya karşı Osmanlı'yı müdafaa etmeyeceği belirtiliyordu. Daily Graphic'te ise Britanya'nın savaşın sadece Trablusgarp'la sınırlı olmasını ve Avrupa'ya sıçramamasını İtalya'ya tembih ettiği bildiriliyordu [184].

Balkanlarda ise Trablusgarp Savaşı başlayınca, Osmanlı Devleti, Balkan devletlerinin saldırabileceği veya Rumeli'de ayaklanmalar olacağını düşünerek, oraya çok sayıda asker yığmıştı. Bundan en çok Bulgaristan ürkmüş ve büyük devletlere başvurarak koruma istemişti.[49] Savaşın başladığı günlerde Bulgar ve Sırp hükûmetleri arasında, iki tarafın menfaatlerini görüşmek üzere bir yakınlaşma başladı. Bulgarlara göre, fırsat kaçırılmamalıydı. Bütün Balkan devletleri, Osmanlı Devleti›ne karşı ittifak etmek

üzereydi. Bulgaristan, Osmanlı-İtalyan savaşının kısa sürede bitmesini istemedi. Çünkü bu savaşın, Balkanlar'da Slavlara karşı olan bu iki devleti zayıflatacağını düşünmekteydi [184].

Savaşın başlaması Yunan kamuoyunda da heyecan yaratmış ve Başbakan Venizolos savaştan faydalanmak için vaktinde hazırlık yapmamasından ötürü eleştirilmeye başlanmıştı. Ancak Balkanlar'da yeni olayların çıkmasını istemeyen İtalya ve diğer Avrupa devletleri Yunanistan'ın fırsatçılığına tavır aldı [184].

İşgalden Hemen Önce Trablusgarp ve Osmanlı Devleti

Trablusgarp Savaşı'ndan hemen önce, buradaki tümenden bir alay asker İmam Yahya ayaklanmasını bastırmak üzere Yemen'e gönderildi. Trablusgarp Vali ve Kumandanı Müşir İbrahim Paşa, bu olay Trablusgarp'ın İtalyanlara teslimiden başka bir anlama gelmediğini ısrarla ifade etmişse de asker naklini engelleyemedi. Burada ancak jandarma vazifesi görecek, çok az bir kuvvet bırakılmıştı. Osmanlı Meclisi 1910 yılı bütçe kanunuyla, Trablusgarp'taki iki süvari alayını bir alaya indirdi [184].

Trablusgarp'taki asker sayısının azaltılması İtalyan işgaline zemin hazırlamış gibi oldu. Buraya gönderilen subaylarda eskiden olduğu gibi mahalli lisana vakıf olma şartı aranmadı. Trablusgarp halkı geçimini temin etme hususunda da sıkıntı içindeydi. Bu durum Trablusgarp mebusları tarafından defalarca hükûmete bildirildiği halde, Osmanlı hükûmeti bu konuda oldukça ihmalkâr davrandı [184].

İbrahim Hakkı Paşa hükûmetinin, savaş öncesi yaptığı en büyük hatalardan biri de İtalyanların isteği üzerine Trablusgarp'ta vali olarak bulunan İbrahim Paşa'yı görevden almasıydı. İbrahim Paşa, Trablusgarp'ta Osmanlı menfaatlerini koruduğu için, İtalyanlar ondan hep şikayetçi olmuşlar ve buradan gönderilmesi için sürekli Osmanlı hükûmetine baskı yapmışlardı. İbrahim Paşa'nın yerine tayin edilen Bekir Sami Bey ise izinli olarak Tokat'ta bulunduğu için hemen Trablusgarp'a gidemese de savaş başladıktan sonra görev yerine ulaşabildi. Bu nedenle savaş öncesi bölge,

valisiz, komutansız, askersiz, son derece savunmasız ve işgale açık bir duruma getirilmişti. İbrahim Hakkı Paşa ise savaş öncesi, Trablusgarp'taki icraatından dolayı vatan hainliği ile suçlanmıştı. Mahmut Kemal İnal'a göre bütün bunlar su-i tesadüf değil su-i idareydi ki cinayet adına layıktı [184].

Trablusgarp Savaşı öncesi, Osmanlı hükûmetinin yanlış hareket ettiği İtalyanlarca da itiraf ediliyordu. İtalyanlar İttihat ve Terakki'nin Trablusgarp'ta yerli halk arasında İtalya aleyhine propaganda yaptığını fakat buna paralel olarak askeri hazırlık yapmadığını, bilakis buradan devletin diğer bölgelerine asker kaydırdığını ifade ediyorlardı. Nitekim, İtalya bu savaşa bir sömürge savaşı gibi değil de sanki büyük bir Avrupa devleti ile savaşa giriyormuş gibi hazırlanmış, ihtiyatlar da dahil olmak üzere bütün Deniz Kuvvetlerini seferber ettiği gibi, kiraladığı ticaret gemilerini de savaş için hazır hale getirdi. Eylül ayında bu hazırlıklar yapılırken, Osmanlı Devleti'nin tek tedbiri savaştan önce Trablusgarp'a gönderilen *Derne* gemisi oldu.

Savaşın ülke çapında yarattığı üzüntü ve heyecan, savaş için maddi yardım teklif eden ve savaşa bizzat gönüllü asker olarak katılmak isteklerini bildiren mektupların gazetelere gönderilmesine sebep oldu. Ayrıca yurt içinde ve dışında İtalyan işgalini protesto eden mitingler düzenlendi. Savaş başladıktan hemen sonra, İbrahim Hakkı Paşa istifa etti. Bunun üzerine sadrazamlık 30 Eylül 1911'de sekizinci kez Mehmed Said Paşa'ya verildi.

Trablus'u bombalayan İtalyan zeplinleri

İtalya, 23 Eylül 1911'de Osmanlı hükûmetine bir nota vermiş, 26 Eylül'de silah ve cephane taşıyan bir Osmanlı gemisi Trablusgarp'a ulaşmıştı. 28 Eylül günü ise İtalya, Osmanlı Devleti'ne bir ültimatom vererek, 48 saat içinde Bingazi ve Trablusgarp'ın İtalyan yönetimine bırakılmasını ve İtalya'ya yıllık vergi verilmesini talep etti. 29 Eylül'de, İngiliz ve Fransız hükûmetlerinin desteğini de arkasına alan İtalya, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etti. Aynı gün, İtalya'nın Adriyatik Denizi'ndeki bazı Osmanlı gemilerini batırması üzerine, Adriyatik'te çıkarları bulunan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu bu bölgede savaşılmasını yasakladı.

Bu esnada, 23 Eylül 1911'de tüm İtalyan donanması Amiral Augusta Aubry komutasında Augusta limanında toplandı. 26 Eylül'de Varese, Roma ve Napoli gemileri Trablusgarp kıyılarında devriyedeydi. 27 Eylül'de bu gemilere Guiseppe Garibaldi kruvazörü ile Euro, Astro, Freccia ve Strale muhripleri de katıldı. Amiral Paolo Thaon di Revel komutasındaki bu kuvvet Trablusgarp limanını yakın ablukaya aldı. 27-28 Eylül'de limana iki mile kadar yaklaşan gemiler ışıldaklarla kıyıyı taradılar, ertesi gün şehrin açıklarında seyrettiler. 28 Eylül'de İtalya, 24 saatlik bir ültimatom verdi; 29 Eylül 1911'de savaş ilan etti. Savaş ilanının ardından İtalyan gemileri Trablusgarp ve çevresini bombaladı.

Savaş başladıktan sonra, Bâb-ı Âli'de Trablusgarp'ta mukavemet edip etmeme konusunda iki görüş mevcuttu. Mehmed Said Paşa'nın ilk toplantısında, eldeki mevcut imkânlarla mukavemet lüzumu kararlaştırıldı. Ahmed Muhtar Paşa'ya göre Trablusgarp'ta mukavemet cinayet demekti. Kâmil Paşa da aynı görüşteydi. Şeyhülislam Cemaleddin Efendi de harbin uzamasının can ve mal kaybından başka bir işe yaramayacağını söylüyordu. Bütün olumsuz şartlara rağmen, Osmanlı Devleti Trablusgarp'ı göz göre göre düşmana savaşmadan teslim edemezdi. Bu, hem kamuoyunda hoş görülmezdi hem de Osmanlı Devleti'nden pay almak için pusuda bekleyen devletlere kötü örnek olurdu. Bu savaş, çok ümitsiz şartlar içinde olacaktı. Oradaki kuvvetlere silah ve cephane yollamak ise imkânsız gibiydi. Ancak Birleşik Krallık ile Fransa, Mısır ve

Tunus'un tarafsızlığını ilan ederek kendi sömürgelerindeki Müslümanları gücendirmeyecek ve onların şikâyetlerine yol açmayacak, bu üç tarafı bu şekilde idare yoluna gideceklerdi.

İtalyan İşgali ve Kara Savaşları

29 Eylül'de bir İtalyan torpido botu Trablus limanına gelerek, şehirdeki İtalyan vatandaşlarını aldı. 30 Eylül'de kıyıya çıkan İtalyan temsilcisi teslim olunması talebini resmen bildirdi. 2 Ekim'de Amiral de Revel karaya çıkarak teslim olunması isteğini tekrarladı, ancak bu istek reddedildi. 3 Ekim 15.30'da İtalyanlar şehri bombalamaya başladı; eski ve kısa menzilli topları olan Türk istihkamları ancak saat 17.00'ye kadar çatışmaya devam edebildi. Osmanlı kuvvetleri bu bombardımanda 11 ölü, 20 yaralı vermiş, şehirde yağmalamalar ve kaos baş göstermişti. Bombardıman ertesi gün 07.00'de tekrar başladı ve yarım saat kadar daha sürdü [185]. Bombardımanın ardından şehrin Belediye Başkanı, ileri gelenleri ve mahalle imamları valiye giderek teslim olunmasını istediler, ancak red cevabı aldılar. Bu cevabı kabul etmeyen kalabalık, İtalyan amiraline bir heyet göndererek teslim olma talebinde bulundu. Osmanlı kuvvetleri ise geride bıraktıkları topları ve teçhizatı tahrip ederek şehrin dışına çekildi. 5 Ekim 07.00'de İtalyan askerleri Trablus'un batısında herhangi bir direnişle karşılaşmadan karaya çıktı, 07.30'da tabyaları ele geçirdi. Direnişle karşılaşmayan İtalyanlar, öğle vakti şehri ele geçirdi.[186] Şehirdeki Osmanlı yöneticileri ve memurları Malta'ya sürgün edildi. 11 Ekim'de şehirde Osmanlı idaresi bitmişti [187].

Osmanlı birlikleriyle İtalyanlar arasında ilk kara çatışması 8 Ekim'de gerçekleşti. Suani ben Adem'de bulunan bir grup süvari, gece karanlığında İtalyan ileri karakollarına akın yaptı. 9-10 Ekim'de tekrarlanan akın ise başarısız oldu. Bu akınlar başarılı olmadıysa da, İtalyan güçlerini yeniden yapılanmaya ve iç bölgelere ilerlemektense kıyı başını tutmak üzere savunma düzeni almaya zorladı. 11-20 Ekim'de işgal için hazırlanan İtalyan Seferi Kuvveti Trablus'a çıktı. İtalyan gücü 35.000 kişiye ulaşmıştı [188].

18 Ekim'de Derne'yi, 20 Ekim'de de Bingazi'yi ele geçiren İtalyanlar, buralara asker çıkartmaya başladılar.

20 Ekim'e kadar İtalyanlar, Afrika kıyılarının önemli noktalarını ele geçirmiş bulunuyorlardı. Bu şehirlerin hiçbirisi kendiliğinden İtalyanlara teslim olunmamıştı. 23 Ekim'de saldırıya geçen Osmanlı Ordusu, İtalyanları kuşatmış ve uzun süren savaştan sonra İtalyanlar kurtulmuşlardı. 26 Ekim'de yapılan bir başka Osmanlı saldırısı da geri püskürtüldü. Bu iki günde İtalyan kuvvetleri 13 subay, 361 er ölü ve 16 subay, 142 er yaralı vermiş, İtalya'da ek kuvvet talep edilmişti. Türklerin kaybı ise 170 ölü, 360 yaralıydı. 23 Ekim 1911'de Şar el Şat'ta gerçekleşen şiddetli çatışma sonrası İtalyan askerleri Arap sivil halkına karşı ihanet suçlamasıyla bir pogrom gerçekleştirdi. 5 gün içinde binlerce sivil Arap öldürüldü, evleri yakıldı ve hayvanlarına el koyuldu. İlerleyen haftalarda İtalyanlar açık alanlarda toplu idamlar gerçekleştirdi ve 4. bin sivili Tremiti ve Ponza adalarına gönderdi. 5 Kasım'da İtalyan resmî gazetesi, Trablusgarp'ın İtalya tarafından ilhak edildiğini yayımlamışsa da işgal henüz gerçekleşememişti. Osmanlı direnişi karşısında İtalyan kuvvetleri sahile çakılıp kalmışlardı. Kasım sonunda Trablusgarp'taki İtalyan askerî gücü 100 bin kişiye ulaşmıştı. Aralık başında Osmanlı mevcudu ise 1.200 nizami asker ve 20.000 kadar gönüllüden ibaretti. 26-27 Kasım'da İtalyan güçleri Ayn-Zara vahasına saldırdılar, sert direnişe rağmen bölgenin bir kısmını ele geçirdiler ve Osmanlı kuvvetleri geri çekildi. 4-5 Aralık'ta ikinci saldırıda bölgede hakimiyetlerini genişlettiler [189].

10 Aralık'ta Chaurand Tümeni'ne mensup sekiz piyade taburu, direnişle karşılaşmadan Trablusgarp'ın yaklaşık olarak 9-10 kilometre doğusundaki Tuzla (Mellah) Gölü'ne vardı. Osmanlı kuvetlerinin burasını boşalttığını fark edince 13 Aralık'ta vahanın merkezine yakın olan Tacura'yı ele geçirdi [190]. 19 Aralık'ta Sedre (Bir-Tobras) muharebesi gerçekleşti, Osmanlı kuvveti tarafından çevresi sarılan İtalyan gücü, gelen takviye kuvvet ve Osmanlıların cephane yetersizliği sayesinde imha edilmekten kurtularak ertesi sabah geri çekilmek zorunda kaldı. Osmanlıların 17 ölü, 25 yaralısına karşılık İtalyan kaybı 200'e yakındı [191].

İtalyanlar ayrıca Kızıldeniz'de de bazı hareketlerde bulunmuşlardı. Savaş öncesi İtalyanlar buraya bazı gemiler göndermişler ve Türklere karşı ayaklanan Şeyh İdris'in yardımıyla, Türkleri burada da sıkıştırmaya çalışmışlardı.

Gagauz Enver, Mustafa Kemal, Fuat (Bulca), Nuri (Conker) ve Fethi (Okyar) gibi Osmanlı subaylarının gizli yollarla Trablusgarp›a gelmeleri bundan sonradır. (Örneğin Mustafa Kemal Paşa, buraya «gazete muhabiri Şerif Bey» adıyla Mısır üzerinden ulaşmıştır) buradaki kuvvetleri düzenleyerek, İtalyanlara rahat vermeyecek şekilde sürekli saldırılar başlattılar. Gagauz Enver, bir gazeteye verdiği röportajda, *"Buraya geldiğimde 900 çöl savaşçısı bulmuştum. Şimdi ise elimin altında 16 bin talimli asker var"* diyerek durumu ortaya koymaktadır. Bu ordu, yapılan savaşlar sonucunda 2 makineli tüfek, 250 tüfek, 2 top, sayısız mermi ve 10 tane de katır ele geçirmiştir.

Yerel halkın da desteklediği direnişe Senusi tarikatı şeyhi ve adamları destek vermişti. Ancak İtalyanların düşündüğünün aksine, buradaki Osmanlı direnişi çok kuvvetli olmuş, Enver, Mustafa Kemal ve Neşet gibi komutanların yönettiği ordular, sayıca çok üstün olan İtalyan kuvvetlerine karşı savaşmışlardır. Trablusgarp›taki Osmanlı birlikleri başlıca üç komutanlığa ayrılmıştı:

Trablus Komutanlığı: Kurmay Albay Neşet

Bingazi Komutanlığı: Kurmay Binbaşı Enver

Derne Komutanlığı: Kurmay Binbaşı Mustafa Kemal

Kasım 1911'de İtalyanlar Çanakkale Boğazı'na saldırmak için hazırlıklar yaptılar. Ancak Rusya ticari kaygılardan dolayı bu saldırıya karşı çıktı. Kasım ayında İtalyanlar, Ekim ayında boşalttıkları bazı mevzileri tekrar ele geçirdiler. 19 Aralık'ta bir İtalyan kolu, imha olmaktan son anda kurtuldu. Ayrıca bu dönemlerde İtalyan basını Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Fransa'yı, İtalya'nın başarılarına engel oldukları iddiasıyla suçlamaya başlamıştı.

8 Aralık'ta Trablusgarp'a gelen Mustafa Kemal, 22 Aralık'ta Tobruk Muharebesi'ni kazandı Derne'de 16-17 Ocak 1912 taarruzunda gözünden yaralandı. Bir ay hastanede tedavi gördükten sonra, 6 Mart 1912'de Derne komutanı oldu ve burada başarılı savunma muharebeleri yaptı.

Ocak 1912'de İtalyanların 100 bin kişilik askerine karşılık Bingazi'de 15 bin, Trablus'ta da yaklaşık 10 bin Osmanlı askeri ve Arap gönüllüsü savaşmaktaydı. 25 Mart 1912›de Osmanlı Devleti›nin koruyucusu

görevini üstlenen ve İtalya›nın müttefiki olan Almanya, ara buluculuk yapmak için İtalya Kralı›yla Venedik›te görüştü. Ancak bu görüşmeden bir sonuç çıkmadı.

Tobruk Muharebeleri

Trablusgarp Savaşı'nın başında İtalyanların ana lojistik planları Trablusgarp ve Sirenayka'nın en doğusunda bulunan Tobruk limanlarını ele geçirmekti. Büyük gemiler için elverişli olan bu limanlar İtalyan kuvvetlerinin desteklenmesinde kullanılacak, lojistik destek sağlayacaktı. Diğer liman şehirleri zaman içerisinde kademeli olarak işgal edilecekti [189]. 4 Ekim›de 400 denizciden oluşan İtalyan gücü kayıp vermeden karaya çıktı [190]. Ekim sonunda İtalyan güçleri kasabada cephane, kömür ve malzeme ikmal depoları ve bir telsiz istasyonu kurmuş, iki deniz tümenini destekleyecek altyapıyı hazırlamıştı [191].

Tobruk'un işgalinin ardından İtalyan güçleri neredeyse her gün taciz ve saldırılara maruz kaldı, karşılık olarak Osmanlı güçleri üzerine hem denizden hem de Tobruk'a çıkartılan topçu bataryasından bombardıman yapıldı. İlk önemli çarpışma 5 Kasım›da gerçekleşti. Ekim›deki ufak tefek çatışmalardan sonra Osmanlı ve Libya kuvvetleri, 9 Kasım›da bölgeye gelen Enver Bey (daha sonra Enver Paşa) tarafından organize edildi. Libya-Arab kuvvetleri kumandanı «Meryem» kabilesi tarafından desteklenen Şeyh Muberra'ydı.

13 Kasım 1911'de İtalyanların ikinci önemli harekâtı gerçekleşti. 2.000 kişilik bir İtalyan birliği telgraf hatlarını imha etmek için saldırıya geçti. Şeyh Müberra'nın Meryem kabilesi mensupları ile beraber Osmanlı tarafındaki güç 200 kişiydi. Kayıp verme konusunda isteksiz olan İtalyanlar hücumdan vazgeçerek çekildiler. Bu günlerde aralarında Kurmay Kolağası Mustafa Kemal'in de olduğu Osmanlı subayları da Mısır üzerinden bölgeye gelip muharebelere katılmaya başlamıştı.

Tobruk cephesinde en önemli muharebe, 21/22 Aralık gecesi gerçekleşen Nadura Tepesi muharebesi oldu. 12 Osmanlı askeri, yüzbaşı vekili Necip Efendi, Şeyh Müberra ve 120 Libyalı gönüllü, 200 İtalyan askerince korunan Nadura tepesini ele geçirmek üzere saldırı düzenledi. İki saat

içinde İtalyan mevkileri ele geçirildi ve İtalyan kıtası arkalarında 3 makineli tüfek ve malzeme bırakarak Tobruk'a çekildi. Daha sonra gerçekleşen bir İtalyan karşı baskınında Şeyh Muberra ve on savaşçısı öldü, İtalyan güçleri yeniden geri çekildi. İtalyanlar daha sonra bu stratejik yeri 1912 yılında büyük bir güç ile yeniden ele geçirerek daha güçlü tahkimatlar inşa ettiler [192].

İlerleyen dönemde İtalyan güçlerinin savunma pozisyonlarında kalması ve hakimiyetlerini iç kesimlere genişletmedeki isteksizlikleri sebebiyle küçük çaplı çatışmalar dışında önemli bir olay olmadı. 18 Ekim'deki barış anlaşmasına dek savaşın geri kalanı boyunca İtalyan güçleri tahkimat hazırlarken, Osmanlı güçleri de küçük çaplı saldırılar ile tacizlerde bulunmaya devam etti. İtalyan güçleri bu saldırılara uçaklardan bombardıman ve topçu atışlarıyla cevap verdi.

DERNE MUHAREBELERİ

Kurmay Binbaşı Mustafa Kemal (solda), Mücahit Bedevi Kuvvetleri önünde emirlerini yazdırırken, (Derne, Trablusgarp Vilayeti (Libya), 1912)

İtalyanlar 16 Ekim'de şehre donanmaları ile gelerek, şehrin bir saate kadar teslim edilmesini ve tüm Osmanlı askerlerinin silahlarının toplanarak teslim olmalarını talep etti; Derne Komutanlığı ise bu talebi reddetti. İtalyanlar bombardımanın ardından yaptıkları ilk çıkartmada kıyıdan yoğun ateşle karşılaştılar ve geri çekildiler, ertesi gün şehir tahliye edilince 18 Ekim'de yapılan ikinci çıkartmada hiçbir direnişle karşılaşmadan şehri ele geçirdiler. İtalyan gücünün başındaki Korgeneral Vittorio Trombi şehrin valisi ilan edildi.

Derne'deki muharebeler aralıksız olarak sürmüş olsa da en yoğun çatışmalar savaşın ilk aylarında (Kasım 1911-Mart 1912) ve sonuna doğru

(Eylül-Ekim 1912) gerçekleşmiştir. Bölgedeki İtalyan güçleri diğer kara birliklerinden izole, sadece donanma desteğiyle savaşıyordu; şehir hala Osmanlı kontrolünde olan bir platonun yakınındaydı ve gönüllü Osmanlı subaylarının birçoğu bu bölgedeydi. İtalyanlar Derne bölgesini üs olarak kullanarak iç bölgelere ulaşmayı hedefliyordu. Osmanlı kuvvetlerinin ilk amacı ise İtalyanları Derne›de durdurmak ve şehri geri almaktı. Kasım ayında Osmanlı güçleri çeşitli ufak çaplı saldırılar düzenlediler, İtalyanlar ise şehri tahkim ettiler.

24 Kasım'da bir İtalyan birliği Türk mevzilerine ilerlerken Ayn Derne Şelâlesi bölgesinde pusuya düşürüldü. Kısa sürede süngü muharebesine dönüşen çatışmada İtalyanlar geri çekilmek zorunda kaldı. 24 Kasım çarpışmasının ardından İtalyan Genelkurmayı, bölgedeki kuvvetleri tümen seviyesine çıkartma kararı aldı. Aralık ortasında Derne›deki İtalyan gücü 13 tabur ve bir süvari grubu, bir 75 mm sahra bataryası, iki dağ bataryası, bir 149 mm obüs bataryası ve bir uçaktan oluşuyordu [193].

Türkler ile yerel halktan direnişçiler Derne ve çevresinde İtalyan güçlerine sürekli olarak tacizlerde bulunuyordu. Telgraf ve telefon hatlarının kesilmesi, İtalyanlara ulaşan su hatlarının tahrip edilmesi, mevzilerin tahrip edilmesi gibi gerilla savaşı saldırıları gerçekleştiriliyordu. 27 Aralık›ta İtalyanlar topçu ateşi desteğiyle Türk mevzilerine saldırıya geçtiler, Osmanlı güçleri ise pusu düzeni almıştı. Yaklaşan İtalyanlar dört Türk topunun baskın ateşiyle karşılandı, piyadeler de hücuma kalktı. Bu baskın karşısında İtalyanlar geri çekildi. Ertesi gün yeniden saldırmayı deneyen İtalyanlar, bölgede bulunan Kurmay Yarbay Enver Bey komutasındaki kabilelerle çatışmaya girdi, daha sonra Derne›ye geri çekildi.

18 Aralık'ta cepheye katılan Mustafa Kemal, 16-17 Ocak 1912 gecesi inşa halinde olan bir İtalyan tabyasına saldırı düzenlendi ancak kabile kuvvetlerinin isteksizliği sebebiyle 22 ölü ve 27 yaralı verilmesine rağmen bir sonuç alınamadı. Mustafa Kemal Şubat 1912'de Derne cephesinin başına geçti. İlerleyen günlerde İtalyan güçleri savunma tabyalarının inşaatına devam ettiler ve Derne'deki istihkamlarda kalarak saldırıya geçmediler. Osmanlı güçleri ise ufak keşif harekâtları ve tacizlere devam ederek İtalyanları yıldırmaya çalışıyordu. 11-12 Şubat gecesi Osmanlı-

lar Lombardiya Tabyası'na baskın düzenledi. Mart 1912'de Derne'deki İtalyan kuvvetlerinin mevcudu 15-16 bin asker civarındaydı. Osmanlı gücü ise 8 subay, 274 er ve 7.742 Arap mücahitten oluşuyordu. Arap askerlerini Senusi zaviyeleri sağlıyordu ve başlarındaki şeyhleri Osmanlı subaylarına bağlıydı.

Derne'de en büyük muharebe 3 Mart 1912'de gerçekleşti. Nizamiye askerleri ve milislerden oluşan 70 kişilik bir kuvvet bir pusuda İtalyanlara önemli zayiat verdirdi ve geri çekilmeye zorladı. Osmanlı kuvvetleri 63 ölü ve 168 yaralı verirken, İtalyanlar yaklaşık 8 subay ölü, 13 subay ve 52 er ölü, 13 subay ve 164 er yaralı verdiler, 60 tüfek ve çok miktarda malzeme kaybettiler. Bu çatışmanın ardından İtalyanlar uzun süre tekrar saldırıya geçemediler. İstihkam birlikleri Türk baskınlarını gördüklerinde hızlıca geri çekilmeye, ana güç ise Derne dışına çıkmamaya başladı.

Ağustos ayının sonunda Derne'deki komutan General Vittorio Trombi emekliye sevk edilmiş, yerine Homs çarpışmalarına katılmış olan Tümgeneral Ezio Reisoli gönderilmişti. Bu değişikliğin ardından İtalyan birliklerinin mevcutları arttırıldı. 11 Eylül 1912'de İtalyanlar Derne'den çıkmak için güçlü bir hücum başlattılar. Bu hücumda kuvvetlerinin çoğunu kullanan General Rezoli, Kasr-el Leben'i ve Şeydi Abdülâziz yoluna hâkim olan mevkileri önemli sayıda kayıp vermesine rağmen ele geçirdi. 17 Eylül'de tekrarlanan bir taarruzda ise Mustafa Kemal komutasındaki Türk ve Araplar tarafından tekrar durduruldular. 24 Eylül'de yeni bir büyük saldırıda ilk gün beş kilometre ilerleyen İtalyanlar, Türklerin karşı saldırıları sebebiyle ele geçirdikleri araziyi terk ederek Derne'ye döndüler. Ekim ayında İtalyanlar Derne'de hücumlarını sona erdirdiler ve savunma pozisyonları aldılar. İç kesimlere ilerleme yolundaki çabalara ara vermiş, Osmanlıları zora düşürecek diplomatik bir çözümü beklemeye odaklanmışlardı [194].

Deniz cephesi

Savaş boyunca deniz üstünlüğü İtalyanlarda kaldı. Karşısında Osmanlı donanması olmayan İtalyanlar, Türk Afrika kıyısı boyunca birçok bölgeyi sürekli olarak serbestçe bombardımana tuttular. 1 Ekim 1911'de bir İtalyan torpido botu, Trablus'a teçhizat taşıyan *Sayyad-ı Derya* gambotu

ile *Derne* vapurunu yakalayarak teslim olmalarını istedi. Gambot kıyıya dönerek karaya oturdu, *Derne* ise teslim olmamak için kendi kendini batırdı.

Şubat ve Mart'ta İtalyanlar Bingazi'yi tamamen ele geçirdiler. Bunun yanında Beyrut limanındaki 2 küçük Osmanlı gemisini batırdılar. Yemen'de Ocak 1911'de başlayan isyan nedeniyle daha savaş başlamadan önce Trablus'taki kuvvetlerin bir kısmı bu bölgeye kaydırılmıştı. Ocak 1912'de İtalyan donanması Kızıldeniz'e girip, buradaki Osmanlı gemilerinden bazılarını batırarak El-Hudeyde limanını bombalamaya başladı. İtalyanların bölgedeki varlığı, deniz ulaşımını aksattığı için Yemen isyanının bastırılmasını zorlaştırıyordu.

18 Nisan'da İtalya donanması Çanakkale Boğazı'nı bombalamaya başladı. Bunun üzerine Osmanlı İmparatorluğu, boğazları kapattı. Ancak bu hareketin uluslararası ticarete darbesi çok büyük oldu. Rusya'nın tahıl ihracatı milyonlarca dolarlık zarara uğrarken, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya gibi ülkelerin zararları da günlük 100 bin doları buluyordu. Karadeniz'e gidecek olan Birleşik Krallık gemileri, Süveyş Kanalı üzerinden Hindistan'a gitmek zorunda kaldılar. Ancak 10 Mayıs'ta Avrupa ülkelerinin baskılarından dolayı boğazlar tekrar ticarete açıldı.

Beyrut Deniz Muharebesi

Ana madde: Beyrut Muharebesi (1912)

Trablusgarp Savaşı devam ederken İtalyan kuvvetlerinin Libya sahillerine çakılıp kalmaları ve iç bölgelere bir türlü girememesi üzerine, İtalyan hükûmeti, On İki Ada ve diğer bazı Osmanlı şehirlerini baskı altına alarak ve tazyik ederek Osmanlı hükûmetine barış antlaşmasını zorla imzalatmaya karar verdi. İtalyanların saldırmayı düşündüğü şehirlerden biri de Beyrut'tu. Beyrut bir Osmanlı şehri olmasına karşın Fransız nüfuzunun yoğun olduğu bir bölgeydi; şehirde çok sayıda Avrupalı yaşıyordu. Aynı zamanda Beyrut bütün ilahi dinlerce kutsal sayılan Kudüs'ün bir kapısı durumundaydı. İtalya'nın Beyrut'a saldırısı, sadece Osmanlı Devleti'ni değil diğer Avrupa devletlerini de rahatsız edecek; bunun sonucunda büyük devletler barışa zorlamak için Bâb-ı Âli'ye baskı yapacaklardı. Bu gerekçelerle 24 Şubat 1912'de bir İtalyan filosu Beyrut'a saldırdı; limanda

bulunan Osmanlılara ait *Avnillah* zırhlı korveti ve *Ankara* torpido botu batırıldı, şehir topa tutuldu. Şehrin bombardımanının kasten mi yapıldığı, yoksa başarısız topçu atışları sebebiyle mi olduğu konusu tartışmalıdır.

SAVAŞIN SONU

16 Mayıs 1912: Rodos'ta Osmanlı garnizonunun İtalyan General Ameglio'ya teslim oluşu

Bunun üzerine 4 Mayıs'ta İtalya kuvvetleri, Rodos'a çıkarma yaptılar ve iki hafta içerisinde Rodos'u, daha sonraki 2 hafta süre içerisinde On İki Ada olarak bilinen adalar grubunu ele geçirdiler. Böylece 389 yıldır Osmanlı yönetiminde kalmış, yönetim merkezi Rodos olan Cezair-i Bahr-i Sefid Eyaleti (On İki Ada) tamamen İtalya'nın eline geçti. 8 Haziran'da Trablus'taki Osmanlı kuvvetleri çöle püskürtüldü. Haziran'dan Ağustos'a kadar süren çarpışmalar sonunda bütün batı sahil şeridi İtalyanların hakimiyetine geçti. 12 Temmuz'da 5 İtalyan savaş gemisi, Osmanlı filosuna saldırmak için Çanakkale Boğazı'na girdi. Ancak boğazın girişine Kilitbahir civarında çelik kablolar çekildiği için 18 Temmuz'da İtalyanlar ilerleyemeden ağır ateş altında kaldılar ve geri çekildiler. Bu, ayrıca savaş içindeki son deniz savaşı olmuştur. Eylül'de Osmanlı İmparatorluğu ve İtalya Krallığı arasında barış görüşmeleri başladı. İki taraf da savaşın bitmesini

istemesine rağmen çatışmalar devam ediyordu. 22 Eylül'de güçlü bir Osmanlı mevkii ele geçirildi. Binbaşı Enver Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri bazı saldırılar yapsalar da ağır kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldılar. Buna rağmen İtalyanlar dörde bir sayı ve büyük silah üstünlüğüne karşın Trablusgarp'ta sonuçsuz durumun ötesine geçemediler, aldıkları bölgelerde de kontrolü sağlayamamaktaydılar; zira bu bölgelerde Arap ve Türk düzensiz kuvvetlerinin gece baskınları, yeniden ele geçirme girişimleri ve gerilla saldırıları ile sürekli kuşatma altındaydı. İtalyanlar bu baskınlara karşı yerel halka sert tedbirler uyguluyordu bu baskınların intikamı ve gözdağı olarak yakalanan kişilerden pek çoğu halkın önünde asılıp idam edildi. Bu sebeple İtalyanlar ise sahilde belli bir kesim dışında bir hakimiyet alanı oluşturamadılar.

8 Ekim'de Karadağ'ın Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etmesiyle Balkan Savaşları başlayınca, Osmanlı İmparatorluğu her ne pahasına olursa olsun İtalya'yla barışa razı oldu, çünkü Ege Denizi'ndeki İtalyan donanması, Makedonya'ya yardım gönderilmesini engelliyordu. Sonuçta İtalya'nın şartları kabul edildi ve 15 Ekim 1912'de İsviçre'nin Ouchy (Uşi) kentinde antlaşma imzalandı [196].

Uşi Antlaşması ve savaşın sonucu

İsviçre'de Lozan'in bir semti olan Uşi (Ouchy)'de imzalanan antlaşmaya göre [113]

1. Osmanlı İmparatorluğu, Trablusgarp ve Bingazi'deki kuvvetlerini çekecek ve buraları İtalya'ya bırakacak,

2. Osmanlı İmparatorluğu, Trablusgarp'taki Müslümanların haklarını koruyacak,

3. İtalya Krallığı, On İki Ada'yı Osmanlı İmparatorluğu'na geri verecekti.

Osmanlı İmparatorluğu, Balkan Savaşları'nda On İki Ada'yı Yunanistan'a kaptırma endişesi içinde kaldığı için adaları, savaştan sonra geri almak şartıyla İtalya'ya verdi. Ancak İtalya, Balkan Savaşları bitmesine rağmen adaları kendi topraklarına kattığını ilan etti. Rodos ve 12 Ada'nın mülkiyeti asıl olarak, Lozan anlaşmasıyla İtalya'ya verildi. Yani Rodos ve 12 Ada'yı İtalya'ya Mustafa Kemal verniştir.

Savaş sonunda Osmanlı İmparatorluğu, Kuzey Afrika'daki son topraklarını da kaybetmiş oluyordu. Ayrıca ileriki yıllarda Türkiye ve Yunanistan arasında sıkça sürtüşmelere neden olacak olan adalar sorunu da başlamıştı. II. Dünya

Savaşı sırasında Almanya tarafından işgal edilen On İki Ada, bir taktik ve hediye olarak Türkiye›ye hediye edilmek istenmiş, ancak ülkenin tarafsızlığını bozacağı için, bu öneri reddedilmiştir. On İki Ada, 1947 yılındaki Paris Antlaşması'yla Yunanistan'a bağlanmıştır.

İtalya›da ise savaş, İtalyan Milliyetçiliği›nin gelişmesine katkıda bulunmuş ve 1922 yılında Benito Mussolini'nin iktidara gelişini kolaylaştırmıştır.

Savaşta içine düşülen çıkmaz, Osmanlı siyasi hayatına 21 Kasım 1911'de Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın kurulması biçiminde yansıdı. Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nı kuran ve bu fırkaya giren kişilerin tek ortak oldukları konu, İttihat ve Terakki düşmanlığıydı. Fırkanın birinci amacı da İttihat ve Terakki'yi iktidardan uzaklaştırmaktı. İttihat ve Terakki›nin itibarını büyük ölçüde kaybettiği bu günlerde, Hürriyet ve İtilaf›ın ortaya çıkması, çok taraftar toplamasına ve dağınık durumdaki muhalefeti birleştirmesine sebep oldu.

Savaşta İlkler

Trablusgarp Savaşı, dünya tarihinde ilk kez uçakların savaş aracı olarak kullanıldığı savaştır. Trablusgarp Savaşı'nda İtalyan uçakları savaş sırasında bombalama ve bildiri dağıtma gibi görevler üstlenmişlerdi. İtalyan pilot Giulio Gavotti 1 Kasım 1911'de dünya tarihinde ilk kez uçaktan Osmanlı askerlerinin üzerine bomba atarak bir hava saldırısı gerçekleştirdi. Bunun için İtalyanlar dünyada bir ilki gerçekleştirmişlerdir.[116]

Trablus'taki hava harekâtı yapılırken siyasi ve psikolojik sonuçlar elde etmek için Osmanlı hatlarının gerisine ve Arapların üzerine bildiriler atılmıştı. Tarihte uçak ile atılan ilk bildiri şöyleydi: "Trabluslu Araplar'a: Bizimle gelmek için ne bekliyorsunuz? Camilerinizde ibadet etmek arzusunu duymuyor musunuz? Ailelerinizle sakin yaşamak istemiyor musunuz? Bizim de kitabımız var, biz de namuslu ve dindarız. İtalya, babanızdır. Çünkü Memleketimiz, anneniz Trablus'la evlenmiştir."[3] Ayrıca, Osmanlı tarafından ilk uçak bu savaşta düşürülmüştür.[13]

Mustafa Kemal'in Gözü

Ocak 1912'deki bu baskından sonra Mustafa Kemal, Derne'de Kızılay Hastanesi'ne yatırıldı. Gözü kan içindeydi. Ateşi vardı. İlk müdahaleyi oradaki Sıhhiye Reisi İbrahim Tali yaptı. Selanik'e dönmesi tavsiye edilmesine rağmen

bu öneriye uymadı. Yaklaşık bir ay hastanede yattı. Derne Komutanlığı'na atanınca iyileşmeden savaşa katıldı; ancak hastalığı tekrarladı. On beş gün boyunca yataktan kalkamadı. Gözlerini açamayacak durumdaydı. Yaralı gözü artık görmüyordu. Doktorlar "Zamanla açılır" dese de, buna inanmıyordu.

24 Ekim 1912 günü Derne'den ayrıldı. Mısır ve Romanya üzerinden İstanbul'a döndü. Kasım ayında Viyana'ya giderek tanınmış bir göz hekimine muayene oldu. Gözündeki hafif şehlalık Trablusgarp Harbi'nden kalmadır.

(Can Dündar)

Can Dündar, "Bir gözü kör olmuştur" diyemiyor. Körlüğü Mustafa Kemal'e yakıştıramıyor.

"Hafif şehladır" diyor. Ne derler bilirsiniz: "Kör ölür, badem gözlü olur."

Bu da Mustafa Kemal'in bir arkadaşına gözü hakkında yazdığı mektup:

Aziz kardeşim Kerim Bey,

...Tobruk'ta birkaç gün kalarak başarılı bir netice veren 22 Aralık 1911 Muharebesi'ni yaptıktan sonra Derne'ye geldik. Yollarda oldukça yorulmuş, ıslanmış, üşümüş, sefalet çekmiştik. Derne'de de henüz başlangıç halinde bulunulduğu için sefaleti gidermek mümkün olamamıştı. 16/17 Ocak 1912 baskınıyla başlayan 17 Ocak Muharebesi gecesi ve günü zaten hastalıklı görünen sol gözüm kanlandı ve görmez oldu. Istırabın derecesi, vazife yapmama mani oldu. Hilâl-i Ahmer (Kızılay) Hastanesi'ne yattım. Bir ay tedaviden sonra tam olarak göremediğim halde hastaneden çıktım.

Vaziyet biraz büyüdüğü için Enver umum kumandan, ben de Derne kuvvetleri kumandanı oldum. Bu sıradaydı ki, 3 Mart 1912 günü umumi bir muharebe oldu. Bugün de olağanüstü yorgunluk ve açlık ve muharebenin geceye kalmasından dolayı soğuğa maruz kaldık. Bunun sonucu olarak gözümün rahatsızlığı ertesi gün nüksetti. On beş gün kadar yataktan kalkamadım, gözlerimi açamadım. Nihayet ıstırap geçti, tekrar işe başladık. Fakat sol gözüm daha az görür oldu. Doktorlar Mısır'a gitmemi tavsiye ettiler. Ben razı olamadım. Nihayet bugüne kadar görme derecesinde bir fark görülemeyecek seviyenin yerleştiğine hükmedilmiştir. Gerçi uzman doktor zamanla açılacaktır diyor, fakat ben inanmıyorum.

Bu harbin bitmesinden sonra askerî hayata veda ederek istirahat köşesine çekilebilmek ihtiyacı bilmem nasıl sağlanacak?

Bu mektubun salimen size ulaşacağından emin olduğum için bu kadarla yetiniyor ve mektubunuzu, hatta telgrafınızı bekliyorum.

Hürmetle gözlerinizden öperim, kardeşim [197].

Makedonya Meselesi ve Balkan Savaşı

14. Yüzyıldan 1912–1913 Balkan Savaşı'na kadar Osmanlı yönetiminde kalan Makedonya gerek Türk tarihi gerekse Balkan tarihi açısından önemli bir yere sahiptir.

Makedonya, sahip olduğu coğrafi konumu itibarıyla Balkan Yarımadası'nın merkezi durumundadır. Gerek Anadolu'dan Avrupa'ya, gerekse Avrupa'dan Akdeniz'e, hatta kuzeye, Rusya'ya açılan yolların kesişim noktasıdır. Askerî ve ticaret yollarının kavşağı olmasından dolayı Makedonya, tüm devletlerin ilgi odağı hâline gelmiştir. Makedon, Türk, Sırp, Arnavut, Yunan ve Ulah gibi pek çok etnik unsuru bir arada barındıran Makedonya'ya tarihsel süreçte birçok müdahale olmuştur. Gerek Balkan devletleri, gerekse büyük Avrupa devletleri bölgede üstünlüğü ele geçirmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Makedonya Meselesi'nin ortaya çıkışı, 19. yüzyılın son çeyreğine rastlamaktadır. Bu tarihten sonraki dönemde de canlılığını koruyan Makedonya Meselesi, çeşitli safhalardan geçerek günümüze kadar devam etmiştir. Bölge üzerinde en fazla faaliyet gösteren unsurlar ise Bulgarlar, Yunanlılar ve Sırplardır. Bu gruplar çetecilik faaliyetleriyle bölgeyi büyük ölçüde karıştırmışlardır. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi büyük devletler de sürece dâhil olunca, bölgede tam anlamıyla bir kargaşa ortamı doğmuştur. Bütün bu mücadelelerde, Makedonya'da yaşayan halkların varlığı çoğu zaman göz ardı edilmiştir. Nedense bölgenin asıl sahipleri olan halkların temel hak ve özgürlükleri sürekli olarak engellenmiştir.

Uzun süren mücadeleler sonucunda, kısmen de olsa Makedonya, yani Vardar Makedonyası, bağımsız bir devlet hâline gelmiştir.

I-1908 Öncesi Makedonya A. Makedonya'nın Coğrafi, Etnik Yapısı Ve Osmanlı Öncesi Durumu

Fransızca'dan dilimize Makedonya olarak geçen kelimenin aslı "macedoine" olup: "Karışık, türlü, muhtelif parçalardan mürekkeb, yamalı bohça, sebze ya da meyve salatası" manalarına gelmektedir.

Ülkenin siyasi sınırları yüzyıllar boyunca birçok defalar değişime uğramış ise de, doğal anlamda Makedonya olarak anılan bölgenin coğrafi sınırlarını, doğuda Karasu (Mesta Nehri) ve Rodop Dağları, güneyde Ege Denizi ve Vardar Nehri, batıda İnce Karasu (Bistrica Nehri), Ohri Gölü, Drim Nehri ve Koza Dağları, kuzeyde ise Şar, Osogova ve Rila Dağları çizer.

Bugün Makedonya denildiğinde aynı coğrafi alan anlaşılmaktadır. Ancak bugün üç ayrı devlet arasında bölünmüş olan Makedonya'nın kuzey ve batısını bugünkü Makedonya Cumhuriyeti (Vardar Makedonyası), güneyini Yunanistan'a bağlı Ege veya Yunanistan Makedonyası, doğusunu ise Bulgaristan'a bağlı Bulgaristan veya Prin Makedonyası meydana getirmektedir.

Makedonya Cumhuriyeti; 25.713 km2 yüzölçümü ile toplam 2.132.000 nüfusa sahiptir. Başkenti Üsküp'tür. Kuzeyde Sırbistan, doğuda Bulgaristan, güneyde Yunanistan, batıda Arnavutluk ile çevrilidir. 1991 yılı içinde Yugoslavya Federasyonu'nda ortaya çıkan karışıklıklara ve milliyetçilik hareketlerine paralel olarak bağımsızlığını ilan eden Makedonya'nın başlıca şehirleri; Üsküp (Skopje), Tetovo (Kalkandelen), Kumanova, İştip, Pirlepe ve Manastır (Bitola)'dır.

Bulgaristan (Pirin) Makedonyası; 8 bin km2lik yüzölçümü olan bu bölgede yaklaşık 500 bin kişi yaşamaktadır. Yukarıcuma (Blagoevgrad), Simitli, Petriç, Suetveriç ve Melnik önemli yerleşim merkezlerindendir.

Yunanistan (Ege) Makedonyası: Ege Makedonyası coğrafi olarak üç bölgeye ayrılır. Batı Ege Makedonyası, Orta Ege Makedonyası ve Doğu Ege Makedonyası. Ege Makedonyası'nın toplam yüz ölçümü 34.203 km2 olup nüfusu 2.057.000'dir.

-Batı Ege Makedonyası: Yüzölçümü 8.319 km2dir. Bölgedeki il sayısı dört olup, bu iller Grebana, Vodin, Kesriye, Florina ve Kozanidir.

Orta Ege Makedonyası: Yüzölçümü 15.858 km2dir. Bölgedeki iller ise Selanik, Kılkış, Voden, Karaferya, Katerin, Halkidiki ve Ayranoz'dur.

-Doğu Ege Makedonyası: Yüzölçümü 9.823 km2dir. Bölgedeki iller, Kavala, Drama, Serez'dir.

Bu coğrafi alanda tarih boyunca Makedonya Krallığı, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Bulgar Krallığı, Kuman (Kıpçak) Devleti, Sırp Krallığı, Osmanlı İmparatorluğu gibi devletler hüküm sürdü.

Arkeolojik bulgular Makedonların bölgedeki varlığının Tunç çağına uzandığını göstermektedir. Tarihi kaynaklara göre Makedonlar, M.Ö. 2000'li yıllarda Anadolu'dan Moravya-Vardar istikametinden ve Rusya ile Tuna Nehri boylarından inen kavimlerin karışımı olarak kabul edilmektedir. Ancak Makedonların Anadolu asıllı oldukları ihtimali daha yüksektir. Antik çağdaki Makedonyalıların Alban'lara (Arnavutlara) akraba Pelasg asıllı olduklarını ileri süren görüşler de vardır.

"Ben Makedon'um" diyen bu insanların ırki kökenlerini bugün için sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmek oldukça güçtür. Ama inkâr edilmesi mümkün olmayan gerçek şudur ki; bugün Makedon diye bir ırk vardır.

Bölgede bilinen ilk hâkimiyeti M.Ö. 725'lerde Argead Hanedanı'ndan I. Ferdikas kurdu. Makedonya Krallığını kuran bu hanedan, Yunan asıllı değildir. M.Ö. 513'te II. Filipin kral olmasıyla, devletin otoritesi kuvvetlendi ve sınırlar genişletildi. M.Ö. 168'lerde Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti haline getirildi. Kavimler göçü esnasında ve sonrasında sık sık istilaya uğrayan Makedonya, M.S. VI. yy. da Slavlaşmaya başladı. IX. ve X. Yüzyıllarda bölgede Bulgarlar etkili oldu. 1204–1224 arasında Makedonya'da Latin Krallığı kuruldu. 1230'larda Bulgarların, 1280'de de Sırpların hâkimiyetine geçti. Sırp hâkimiyeti 1371 yılına kadar devam etti.

B. Makedonya'nın Osmanlı İdaresi Altına Girişi ve İdari Teşkilatlanma

Balkanlarda, Türkler birbirinden farklı iki devrede etkili oldular. Birinci devrenin kahramanları orta Asya'dan hareketle Karadeniz'in kuzeyinden geçip Tuna boyuna ve Balkanlara gelen Şamanist Türkler, ikinci devrenin kahramanları ise Anadolu Türkleri'dir.

Balkanlara ilk gelen Türkler Hun'lardır (M.S. 375). Ardından Avarlar, Bulgarlar, Kumanlar ve Peçenekler 4.asırdan 8.asra kadar aralıksız olarak Orta Avrupa'ya ve Balkanlara yerleşerek Türk kültürünün yayılmasını sağlamaya çalıştılar. Bulgar Türkleri zamanla Slavlaşırken Peçeneklerin de bir kısmı (Bizansa sığınanlar) Hıristiyanlaştılar. Balkanlara gelen son Şamanist Türk kavmi olan Kumanlar da zamanla Hıristiyanlığı kabul ettiler.

Bölgeye gelen Türklerin bir kısmı (Kumanlar) Vardar Kıyılarına ve Ohri Ovasına, bir kısmı da (Peçenekler) Karaferye'ye yerleştiler. Hatta Vardar kıyısına yerleşenlere Rumlar Vardariyot (Vardarlı) derlerdi. Sonrasındaki gelişmelerin neticesinde bir kısmı Makedonya'da kalırken bir kısmı da Trakya'ya veya Küçük Asya'ya (Anadoluya) kadar sürüldüler. Tabii ki bu süreçte sığınma talebinde bulundukları Bizans'ın etkisi büyüktür.

Bu Türk boylarının Osmanlı ile karşılaşıp yardım etmeleri 13.yüzyılın ortalarına rastlar. İşte bu dönemde bunlara yardım etmelerinden olayı "yardımcı" anlamına gelen Pomag/Pomaç, Pomaga veya Pomak denmeye başlandı. Anadolu Türklerinin Balkanlar'da ilk yerleşmesi, 1264 yılında Selçuklulardan İzzeddin Keykavus'un Bizans'a kaçıp sığınması olayıyla ilgilidir. Bizans imparatoru Ona ve askerine yerleşmesi için Dobruca ilini tahsis etti. Bunun üzerine Anadolu'dan kendisine taraftar olan bir göçebe Türk grubu (Saru Saltuk Dede) ile beraber Dobruca'ya geçtiler. 13.asrın ikinci yarısında ise Altınorda hanı Berke ve ondan sonra Emir Nogay Balkan işlerine yakından müdahale ettiler ve Dobruca'daki Türkleri himayeleri altına aldılar. Ancak Dobruca Türklerinin bir kısmı Bulgarların saldırıları üzerine (1307-1311) Anadolu'ya geri geldiler, kalanlar ise Hıristiyanlaştılar. Karadeniz'in kuzeyinden gelen Türklere oranla Anadolu'dan gelen Müslüman Türkler kendi dil ve kültürlerini saklamayı başardılar.

Bundan sonra Batı Anadolu'yu fetheden Aydın, Saruhan ve Karesi Beyliklerinin, Ege denizini geçerek Balkanlara yaptıkları akınlar gelir. Aydınoğlu Gazi Umur 1332'de Bizans'ın müttefiki olarak Balkanlar'da faaliyetlerde bulundu. Ne var ki Latinlerin Ege kıyılarındaki faaliyetleri, Aydınoğullarının Rumeli'deki faaliyetlerini engelledi ve yerlerini Osmanlı beylerinin almalarına fırsat verdi.

Bizans'la verdiği mücadeleler sonucu Osmanlı Beyliği, Boğazlar ve

Marmara sahillerine kadar olan alana hâkim oldu. Osmanlı birlikleri, 1353'te Süleyman Paşa komutasında Çanakkale Boğazı üzerinden, bir daha dönmemek üzere Rumeli'ye geçtiler. Türk tarihinde bir dönüm noktası teşkil eden bu olay, Balkanlar ve Avrupa'nın Türk fetih hareketlerine açılmasını sağladı Türklerin Rumeli'deki etkinliği Avrupalıların dikkatini çekti ise de o dönem birbirleri ile mücadele ettiklerinden Osmanlılara karşı gerekli reaksiyonu gösteremediler. Osmanlılar bundan faydalanarak hızla yayılmaya başladılar.

1363'te Edirne'nin fethedilmesi, ardından Sultan I. Murat'ın Filibe ve Zagra üzerine yürüme emri vermesi Bizans'ı iyice paniğe düşürdü. Zira bu durum Bizans"ın Sırplar ve Makedonya'daki Bulgarlar ile irtibatını kesiyordu. Bu durumdan kurtulmanın tek yolu Türkleri Avrupa'dan geri atmaktı. Bu amaçla kurulmuş olan Haçlı ordusu 26 Eylül 1371'de Çirmen'de ağır bir yenilgiye uğratıldı. Çirmen zaferiyle başlayan Makedonya fütuhatı 1373'te tamamlandı.

Bu gelişmeler karşısında Osmanlı Devleti'ne karşı direnç gösteren tek teşebbüs, Bizans İmparatoru'nun oğlu ve Selanik Valisi olan Manuel'di. Manuel, Sırpların uğradıkları mağlubiyetten istifade ederek, kuzey Yunanistan ve Makedonya'da daha önce Bizans'a ait olan yerleri geri almak istiyordu. Manuel'in bölgedeki faaliyetleri üzerine Osmanlı Sultanı I. Murat, Rumeli Beylerbeyi'ni Batı Makedonya'ya sefer yapmakla görevlendirdi. Bu dönemde Kavala, Stanros, Kilkis, Yanya gibi batı ve güneybatı Makedonya'da yer alan birçok Sırp kalesine akınlar yapıldı. 1372 yılında bölgedeki en büyük ve önemli şehirlerden birisi olan Serez, Osmanlıların eline geçti.

Serez'le beraber aynı yıl içerisinde Kavala, Drama ve Karaferya gibi şehirler de Osmanlı hakimiyeti altına girdi. Osmanlıların Makedonya'yı fethederek Köstendil'e kadar gelmeleri, Yukarı Sırbistan Despotu Lazar Grebyiyanoviç'i anlaşmaya sevk etti. Lazar Osmanlılar'a asker ve vergi vermeyi kabul etti. 1382 yılında Manastır, 1385 yılında Pirlepe ve Ohri, 1386'da Niş alındı.

Bu dönemde ele geçirilemeyen Selanik ise, Yıldırım Beyazıt zamanında ele geçirildi. Ardından Yanya'nın da ele geçirilmesiyle bütün Makedonya Türk

hakimiyetine girdi. Ancak 1402 Ankara Savaşı yenilgisi ile başlayan Fetret Devri'nde Güney Makedonya'daki bazı yerler tekrar Bizans hâkimiyetine girdi.

II. Murat döneminde, Balkanlardaki Türk fetihleri yeniden hızlandı ve tekrar üstünlük sağlandı. Osmanlıların Makedonya ve Balkanlarda genişlemelerine karşı yapılan son Haçlı Seferi, 1448'de düzenlendi. Kosova'da karşı karşıya gelen iki ordu arasındaki mücadeleyi Osmanlı ordusu kazandı. II. Kosova Zaferi olarak tarihe geçen bu başarıyla beraber, Makedonya kesin olarak Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisine girdi. Böylece Makedonya'da Osmanlı hâkimiyeti altında beş yüzyıl sürecek olan yeni bir dönem başladı. İdari teşkilat bakımından Makedonya, Rumeli Eyaleti'nin sınırları içerisinde kalıyordu. Rumeli eyaleti'ne toplam yirmi dört sancak bağlı olup, bu sancaklardan 6 adedi Makedonya sınırları içindeydi (Yanya, Ohri, Selanik, Üsküp, Pizren, Vulçıtrın). Bölgedeki bu idari teşkilat uzun yıllar önemli bir değişikliğe uğramadan 19.yüzyılın ortalarına (1843) kadar varlığını sürdürdü.

Sadrazam Mustafa Reşit Paşa, Osmanlı İmparatorluğu'nun idari teşkilatında ve yönetiminde bazı değişiklikler yaptı. Merkeziyetçi bir idare kuruldu. Buna göre Osmanlı devleti 39 eyalete bölündü. Makedonya bu yapılanma içerisinde Rumeli, Selanik, Yanya, Niş ve Üsküp eyaletleri içerisinde kaldı. Daha sonraki yıllarda 1864 yılında çıkarılan bir tüzükle illerin durumu ve idari yapı yeniden belirlendi. Bu yapılanma içerisinde Makedonya, Yanya, Selanik, İşkodra vilayeti sınırları içerisinde yer aldı.

Osmanlı yönetimi altındaki Makedonya 19.yüzyıl başlarına kadar, oldukça huzur ve refah dolu bir dönem geçirdi. Yükselme, duraklama ve hatta gerileme döneminde bölgede cereyan eden önemli olaylar, hiç bir zaman geniş halk kitlelerine yansımayan yerel eşkıyalık ve şakilik hareketleridir. Bu hareketler bazı eyalet sancak beyleri ve aşiret reislerinin merkezi otoriteye karşı başlattıkları münferit isyanlardır. Hemen hemen bütün isyanlar özellikle Osmanlı Devleti'nin savaşta olduğu, güç günler geçirdiği dönemlerde ve Ortodoks Kilisesi'nin kışkırtması sonucu vuku buldu. Makedonya'da organize, halka yansıyan isyan hareketleri ancak 19.yüzyıldan itibaren görülmeye başlar. Bunun de en büyük nedeni, milliyetçilik akımları ve Panslavizm'dir.

C. Balkan Uluslarının Makedonya ile İlgili Toprak İddiaları ve Avrupa'nın Tutumu

Makedonya gerek stratejik önemi gerekse üzerinde çeşitli milletlerin yaşadığı alan olması sebebiyle; Berlin Antlaşması'ndan sonra birçok devletin üzerinde emeller beslediği alan haline geldi. Bu devletler Makedonya ile sınır komşusu olan Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'dır. Daha sonra bu mücadeleye Romanya da katıldı. Bu devletlerin arzusu Makedonya'yı bütünüyle ilhaktı.

Bu uğurda ilk mücadeleyi Bulgaristan başlattı. Onlara göre burası, bir zamanlar Bulgar çarı Simon'un kurduğu "Büyük Bulgar İmparatorluğu"na dâhildi. Bulgar Eksarhlığı'nın yayınladığı bir bildiride; "Bizim geleceğimiz Makedonya'dadır... Makedonyasız Bulgar Devleti, Balkanlar içinde gayesiz ve önemsiz kalacaktır. Selanik, Bulgar Devleti'nin giriş kapısı olmalıdır." deniliyordu.

Ulahlar (Arumen/Vlahlar)'da tarihi verilere dayanarak hak iddia ediyorlardı. Bunların bir kısmı kendilerini Helen sayarlardı. Özellikle zengin Vlah tüccarlarının parasıyla Helenizm propagandası yapıyorlardı. Bir diğer kısım ise ayrı bir millet olarak bağımsızlık düşüncesinde hareket etmekteydi. Ulahlara ayrıca Romanya'da destek vermekteydi. Romanya bu suretle Makedonya cihetinde genişlemeyi ümit ediyordu.

Yunanlılar da Makedonya üzerinde "Tarihi Hak" iddiasında bulunuyorlardı. Onlar da bir zamanlar buraya Yunan Kralı Filib ve İskender'in hâkim olduğundan dem vuruyorlardı. Makedonya Rumları, "Megalo İdea" emeli ile yanıp tutuşan bir unsur olup, Yunan Krallığını İstanbul'a kadar uzatmak istiyorlardı.

1870'lere dek Makedonya'nın lafını etmeyen Sırplar da Makedonyalı'ların Sırp olduklarını, Üsküp'ün Sırp hükümdarlarından Duşan devrinde Sırbistan'ın başkenti olduğunu söyleyerek, bütün Makedonya'nın Sırbistan'a ait olduğunu iddia ediyorlardı. Aslında Sırpların asıl hedefi Bosna-Hersek'ti. Ancak Bosna Avusturya'ya verilince Sırpların dikkati Makedonya'ya çevrildi.

Batı bölgesinde çoğunlukta Arnavutlar ise bölgenin en eski milleti

olduklarını, Yunanlıların ve Makedonyalıların Pelasgosların yani Arnavutların bir kolu olduklarını ileri sürmekteydiler.

Makedonya aynı zamanda "Şarka Doğru" politikası takip eden Cermenlerle, "Sıcak Denizlere Doğru" politikası takip eden Slavların ideallerinin kesiştiği alandı. Avusturya öteden beri "Yeni Pazar" üzerinden Selanik'e inme politikası takip ediyor, bu uğurda Berlin tarafından da tahrik ediliyordu. Rusya ise Çetine ve Belgrad üzerindeki nüfuzlarından faydalanarak Adriyatik ve Ege Denizi'ne inmek istiyordu. Avusturya, dolayısıyla Almanya, Selanik ile hareketli bir liman kazanacağını umuyordu. Bunun için de Makedonya'nın hamisi rolünü üstleniyordu. Rusya ise Bulgaristan vasıtası ile Ege'ye çıkmayı düşünüyordu. Uzak Doğu'da serbest kalmak isteyen İngiltere, Rusya'nın dikkatini özellikle bu konuya çekmeye çalışıyordu. Bu yüzden de Makedonya bir türlü paylaşılıp bölünemiyordu. Sırplar ve yunanlılar Makedonya'yı bölme, Bulgarlar ise ilhak etmek istiyorlardı.

Balkan devletlerinin bu iddiaları milliyetler prensibine dayandırılıyordu. Berlin Kongresi de bu prensibi tanıyor ve tarafların bu iddialarını da hukuki bir temele oturtuyordu. Avrupa Türkiye'sinin paylaşımının yaşandığı bu süreçte ise Türkler göz ardı ediliyordu.

D. 19.Yüzyılda Makedonya Meselesi'nin Ortaya Çıkışı, Balkan Ve Avrupa Devletlerinin Faaliyetleri

Tarihin en eski zamanlarından beri üzerinde pek çok ırkın yaşadığı, ayrı ayrı medeniyetlerin yükseldiği, farklı din ve mezheplerin barındığı bir yer olan Makedonya bu özelliğini Osmanlı idaresi zamanında da korudu.

1371'den 1877-78 Osmanlı-Rus harbine kadar fasılasız Osmanlı hakimiyetinde kalan Makedonya, 1878'de Ruslar'ın işgaline uğramışsa da, aynı yıl yapılan Berlin Antlaşması"yla tekrar kurtarıldı.

1878 Berlin Antlaşması'nın 2. - 3. maddesi gereğince, İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan, Rusya, İtalya, Makedonya'yı; siyasi rekabet ve hadiselerin merkezi haline getirdiler. Zira Babıali'nin "Vilayet-i Selase" olarak adlandırdığı Rumilinin en güzel, en unutulmaz parçaları Selanik, Kosova, Manastır vilayetlerinin kazalarında bile, bu devletlerin

delegeleri vardı. Jandarma kuvveti, bu milletlere ait kuvvetlerin kontrolü altında idiler.

Makedonya Sorunu, aslında bir "Milli Akımlar Mücadelesi" olarak da değerlendirilebilinir. Bu mücadelenin kökleri Avrupa'da milliyetçilik cereyanlarının gelişmesi dönemine ve özellikle Panslavizm'e bağlamak mümkündür. Çünkü Makedonya Sorunu'nun en aktif unsurları Slavlar ve Slavlaşmış Bulgarlardı.

Makedonya Sorunu, adı belirtilmemekle beraber ilk kez 1876'da İstanbul Konferansında ortaya atıldı. Berlin Antlaşması'nı izleyen yıllarda hızla gelişmesine, birçok kanlı olayların çıkmasına rağmen, bu terim bu topraklarla ilgili olarak ilk kez Bulgaristan'da kurulan "Makedonya Komitesi" tarafından 1902 yılında kullanıldı. Makedonya Meselesi'ni; Rum Patrikhanesi'nden ayrı bir Bulgar Eksarhlığı'nın kurulması (1870) ve bir süre sonra patlak veren Osmanlı-Rus (1877–78) savaşının yol açtığı sonuçlar ile başlatmak da mümkündür.

Makedonya Meselesi'ni Bulgarların ortaya çıkarmış olduğu şüphesiz bir gerçektir. Bulgarlar bunun için çeşitli faaliyetlere girişerek, bölgeyi tamamen ele geçirmek veya kısmen kendilerine bağlamak için Makedonya'yı kan gölüne çevirdiler. Makedonya bölgesinde eskiden beri çıkarları olan büyük devletler de bu mücadelelere katıldılar. Böylece yalnızca bir kaç Balkan ülkesinin sorunu olan Makedonya genel bir durum aldı. Bu mücadele ve karışıklıkları bahane eden büyük devletler; "Makedonya Islahatı" adı altında Osmanlı'nın haysiyetini kırıcı faaliyetlere girişmekten de kaçınmadılar.

Makedonya Meselesi'nin temelini teşkil eden "Panslavizm"e en çok karşı duran İtalya idi. Hatta bu fikrin propagandacısı görünen Avusturya hükümetini (aralarındaki ittifaka rağmen) harp ile tehdit eden yine İtalya oldu. Avusturya ise takip ettiği genişleme siyaseti gereği Rusya'yı destekliyordu. Fakat Osmanlı Devleti için bir tehlike arz eden "Panslavizm" fikrinin kökleştiği bir sırada İngiltere Kralı, Osmanlı-Rus savaşına engel olmak ve "Panslavizm" hareketine dikkat çekmek amacıyla 1908 Ağustosunda Rus Çarı ile Reval'de görüşecektir.

Bulgarlar, Makedonya'ya dair olan faaliyetlerini, kurdukları çeteler va-

sıtasıyla yürütüyorlardı. Bu komitelerin maksatları, karışıklıklar çıkarmak ve Osmanlı idaresinin aczini ispatladıktan sonra Avrupa devletlerinin müdahalesi ile bu bölgeyi Bulgaristan topraklarına katmaktı. Özellikle Bulgar çeteleri, halkı soyuyor ve tehdit ediyorlardı. Makedonya'da en kuvvetli ve hareketli unsur oldukları için Makedonya davası tüm ağırlığı ile onların davası idi. Bunun yanı sıra Rum ve Sırp çetelerinin de faaliyetleri vardı. Rum çeteleri subaylar tarafından yönetiliyordu. Sırplar da özellikle çoğunlukta oldukları yerlerde nüfuzlarını hissettiriyorlardı. Ayrıca Makedonya'ya gelen Fransız Katolik papazları da yaptıkları propagandalarla karışıklığa sebep oluyorlardı.

Makedonya Meselesi'ni meydana getiren bir diğer faktör de etnik yapısıdır. Çünkü üzerinde yaşayan halkın köklerine göre, Makedonya bir etnografya müzesi gibidir. Türkler, Rumlar, Bulgarlar, Sırplar, Ulahlar, Arnavutlar, Yahudiler iç içe yaşamakta idiler. Bunlardan başka hudutlar konusu da Makedonya Sorunu'nda büyük rol oynadı. Makedonya'nın hududunu tam olarak tespit etmek mümkün değildi. Çünkü Bulgar'ı, Sırp'ı, Yunan'ı, Arnavud'u ve Ulah'ı kendine göre bir Makedonya hududu çizmekte idi. 20.yy başlarında Selanik, Manastır, Kosova vilayetlerinin Makedonya'yı teşkil ettiği kabul edildi.

Buna göre,

Selanik Vilayeti	Kosova Vilayeti	Manastır Vilayeti
Yüzolçümü 35.000 km2	32.900 km2	28.500 km2
Nüfus 1.200.000	1.100.000	900.000
Sancaklar: Serez, Prizren, Secine,	Debre Serfice, Elbasan	
Drama, Taşoz Taşlıca,	Priştine, İpek Görice	

"Makedonya Meselesi"nin Sebebi Zuhuru" adını taşıyan bir lahiya (rapor) ise İngiltere'yi devletin başlıca düşmanı olarak nitelemekte ve Makedonya Meselesi'nin zuhurunda da başlıca müsebbip olarak yine İngiltere'yi göstermekteydi.

Peki, Bulgar, Rum ve Sırp çeteleri Makedonya'yı bu şekilde Osmanlı'dan koparmaya çalışırken Makedonya'daki Türk ahali ne yapıyordu? Nüfusun yarısını Türkler/Müslümanlar meydana getiriyordu. Tarihi hak iddiasında haklılığı ispat edilecek olunursa Makedonya'nın en uzun süre

Türklerin hakimiyetinde kalmış olması onları haklı çıkarırdı. Bunlara rağmen, Türklerin durumunu bir görgü tanığı şöyle dile getiriyor;

> "Türkler Makedonya'nın her cihetinde ekseriyette bilhassa Manastır'da ve Köprülü (Veles)'den itibaren şark cihetlerinde ekseriyeti teşkil etmiş bir halde bulunmaktadırlar. Türkler hala uyuyorlar. Türkler hala müdafa-i nefse bile kalkışmıyorlar. Hala yarını düşünmeyi aklına getirmeyen bir Makedonya sakini varsa o da Türklerdir".

Bulgarların durumunu düzeltmek için Sofya'da gerçekleşen Osmanlı Slavları Kongresi, 1893'te 'Makedonya-Edirne Teşkilatını' kurdu. İhtilalci olan bu kuruluş 1899 yılına kadar Sofya hükümetinin idaresi altında kaldı. Bulgaristan'daki örgütün hareketsizliğinden bıkan Makedonyalılar bir 'iç örgüt' kurdular. Bu örgüt tüm Makedonya'da, Manastır vilayetlerinde ve Edirne'de kök saldı. Lideri Delçev adında bir komitacıydı. Eylemleri yöneten merkezi komite Selanik'teydi. Makedonya ve Trakya (Manastır, Selanik ve Edirne vilayetleri) sekiz ihtilalci sancağa bölündü. Selanik, Manastır, Üsküp, Serez, Drama, Strumiça, Menlik ve Edirne'den oluşan bu sancaklarda ayrıca 'iç örgüt'ün mahkemeleri de oluşturuldu. Örgüt mensupları halktan vergi alırlar karşı gelenleri de öldürürlerdi.

Bir başka komitacı Sarafof ve arkadaşları bu örgütle birlikte hareket edip genel ayaklanma hazırlığına giriştiler. Bunun üzerine Sofya hükümetine bağlı ihtilal komitesinin 'dış örgütü' ihtiyatlı davranarak 'iç örgüt'e karşı mücadeleye girişti. Böylece 1902 yılının ilkbaharında sınırı geçen çetelerin Osmanlı kuvvetlerine saldırılarıyla çatışmalar başladı ve bazı görevliler öldürüldü.

1902 senesinde durum Makedonya'da fevkalade karışık ve gergindi. Büyük devletlerin müdahalelerine meydan vermek istemeyen Bab-ı Ali, bazı kararlar alarak buraya "genel vali" atamaya karar verdi ve bu göreve Hüseyin Hilmi Paşayı getirdi. Ancak Bulgar komiteleri, bu Osmanlı reform programını kesin olarak reddettiler. Bunun üzerine "Viyana Islahat Programı" olarak bilinen reform teklifi kabul edildi.

Tırpan, kosa gibi tarım araç fabrikalarının gezici görevlileri olarak

1895'ten beri Makedonya'da Osmanlı'ya karşı ayaklanmayı hazırlayan Rus kurmay subay ve papazlarının etkisiyle başlayan hazırlıklar ancak 1903yılında tamamlanabildi.

Ağustos 1903'te başlayan İlinden Ayaklanması ile Kruşova kasabasında 'Kruşova Makedon Cumhuriyeti' kuruldu. Bu cumhuriyetin ömrü yalnız 13 gündür. Bu ayaklanma ile diğer milletleri örnek alarak hareket eden Makedon milleti, kendi milli ve toplumsal özgürlüğünü elde etmek istiyordu. Ancak buradaki gayrimüslim halka (Makedonlara) zulmeden Sırp, Yunan ve Bulgarlar iken muhatap alınan Osmanlı oluyordu. Gelişmeler üzerine Mürzsteg'de tespit edilen ıslahat programı Bab-ı Ali'ye sunuldu. Bağımsızlığı zedeleyen hükümlere itiraz edilmesine rağmen Bab-ı Ali bu programı kabul etti. Buna göre; reformların takibi için genel müfettişin yanına iki ecnebi sivil ajan tayin edilecek, İdari ve adli teşkilatta ise düzenlemeler yapılacaktı.

Balkanlarda barışın ve mevcut durumun korunması amacıyla, hazırlanan ıslahat programı sayesinde Rusya Selanik'e, Avusturya Üsküp'e, İngiltere ya, İtalya' da Manastır'a yerleşme imkânı buldu. Bu uygulama sonucu, Makedonya'ya Avrupa devletleri tam olarak yerleşerek bölgeyi kontrolleri altına almayı başardılar.

Reform programının uygulanması sırasında Hüseyin Hilmi Paşa'nın 1906 yılında yaptırdığı nüfus sayımına göre; Makedonya'yı teşkil eden üç vilayette nüfusun etnik ve dini dağılımı şöyle idi :

Selanik	Kosova	Manastır	Toplam	
İslam(Türk -Arnavut)	485.000	752.000	1.000.000	
Rum Patrikliğine Bağlı (Ulahlar dâhil)	323.000	13.000	291.000	627.000
Bulgar Eksarrhlığına	217.000	170.000	188.000	575.000
Yahudi,Ermeni,Katolik, Protestan	53.700	---	-----	199.000

Balkan devletlerinin Makedonya üzerindeki ulusal çıkarlara dayanan istekleri, Türk aydınları ve özellikle genç subaylar arasında ulusal fikirlerin gelişmesine

neden oldu. Bu sürece Abdülhamit'in izlediği politikanın da etkisi oldu.

15 Eylül 1907'de İstanbul'daki Rus ve Avusturya büyükelçileri Makedonya için bir adli ıslahat projesi üzerinde anlaştılar. Buna göre; her üç vilayette biri Müslüman diğeri Hıristiyan olmak üzere ikişer adliye müfettişliği bulunacak, oralardaki adliye memurlarının miktarı arttırılacak ve Divanı Harpler de adliyenin denetimine tabi olacaktı.

II. 1908-1914 ARASI MAKEDONYA

A- II. Meşrutiyet Dönemi Ve Makedonya'daki Yankıları

Bab-ı Ali hazırlanan müdahaleleri önlemek üzere 28 Ocak 1908'de bir irade ile Makedonya'daki arzı ulusal mahiyetteki teşkilatın faaliyetini 1914'e kadar uzattı.

29 Ocak 1908'de İngiliz Kralı, nutkunda ıslahat işinin yeniden ele alınması gerektiğini belirtti. 1907 sonu ve 1908 başında büyük devletler arasında yeni ıslahat projeleri üzerinde bir sürü münakaşa oldu. Aynı devrede Rusya, Avusturya ile iş birliğinden vazgeçip İngiltere ile iş birliğine gitmeyi tercih etti.

3 Mart 1908'de İngiliz hükümeti Makedonya Sorunu'nu ele alıp onu daha çetin bir biçime soktu. İngiltere'nin yayınladığı genelgede; a) Makedonya için tek bir valinin tayini, emrine kâfi miktarda yabancı subay verilmesi, b) Makedonya maliyesinin tanzimi için ora bütçesinden geçinen büyük miktardaki Türk kıtalarının azaltılması, c) Çetelerin Makedonya'ya geçmelerini önlemek için Yunan, Sırp ve Bulgar hükümetlerine baskı yapılması gibi esaslar yer almaktaydı.

Bu proje Makedonya'nın merkezle bağlarını gevşetmekte ve onu muhtariyete götürmekteydi. Reform önerileri birbirini izlemesine rağmen Makedonya'daki hareketlerde bir durulma olmuyordu. H. Hilmi Paşa'nın kayıtlarına göre; 1906 yılında 98 çatışmada 530 kişi, 1907 yılındaki 79 çatışmada ise 435 kişi hayatını kaybetti.

İngiliz genelgesine, Rusya 26 Mart 1908'de cevap verdi. Buna göre;

a) Osmanlı Hükümetine giren yabancı subayları her büyük devlet kendi tayin edecek.
b) Her köyde mahalli köy bekçileri oluşturulacak,
c) Üç vilayete tek valinin tayininin zor olacağından, genel müfettişin

görev süresi %3 gümrük zammının sonuna kadar olacak (1914)

d) Maliye komisyonundaki azaların hepsi Rus ve Avusturya azalarının yetkisine haiz olacaklar ve Osmanlı'nın hizmetine gireceklerdi.

4 Nisan 1908'de İngiltere bu teklifi şu şartlarla kabul etti. Genel müfettiş; İstanbul'a başvurmadan bütçeyi tasdik edebilsin, seyyar jandarma bulundurulsun, memurları tayin ve azletme yetkisine sahip olsun. Ardından Almanya ve Avusturya da Rus programını kabul etti.

İttihat ve Terakkiciler, Mayıs 1908'de Manastır'da konsoloslara verilen bildiride şöyle diyorlardı;

> "İttihat Terakki bu bildiriyi Avrupa'ya gücünü göstermek için yapmıştır.
>
> ...
>
> Avrupa'nın Makedonya'da giriştiği yenileştirme ve yeni düzen hareketleri hiç de iyi bir sonuç vermemiştir. Makedonya'da yine karışıklıklar yine sürmekte, hatta daha kötü bir duruma girmektedir. Azınlıkların ayaklanması çoğalmış Makedonya problemi bir kat daha çözülmez duruma girmiştir.
>
> ...
>
> Bize deniyor ki: Avrupa'nın bölgede yapmak istediği Makedonyalıların mutluluğunu sağlamaktır. Bizde diyoruz ki: Avrupa şimdiye kadar yaptığı girişimlerle istediklerine ulaşamamıştır... Avrupa'nın esas amacı ortaya bir Makedonya devleti çıkarmaktır.
>
> ...
>
> Makedonya için söylenecek iki gerçek vardır: önce, Makedonya'da bir kötü durum olmadığı gibi bundan doğan bir problemde yoktur. İkinci olarak, Makedonya türk ve Müslümanlarının bölgede kötü bir davranışı yoktur.
>
> ...
>
> Eğer Makedonya'nın durumu Avrupa'yı bu kadar telaşlandırıyorsa ve Avrupa Makedonyalıları mutlu kılmak istiyorsa yapılacak şey açıktır. İçlerinde Makedonya da yaşayanlar da bulunmak üzere tüm Osmanlı toplumunu mutlu kılacak biçimde baskı yönetimini yıkmak, hürriyete, aydınlığa çıkmak

için bize yardım ediniz.

...

Tarih bize gösteriyor ki, Türklerden kurulu birçok topluluklar Makedonya'ya Osmanlı fethinden önce gelmişlerdir.

...

Avrupa Makedonya'daki karışıklıkları önleme yönünden kesin bir sonuca varmak istemiyor.

...

İhtilalci denen çetelerin, Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'dan çıktığını ve bu merkezlerce yönetildiğini bilmektedir. Avrupa bu gerçeği bildiği halde yine Sofya, Atina ve Belgrat kabinelerine okşayıcı notalar vermekte ve Makedonya'da da bu karışıklığın sürmesine yol açmaktadır.

...

Eğer Avrupa Makedonya'dan çekilecek olup ve bu meseleyi kışkırtmaktan ve onunla uğraşmaktan elini çekerse Makedonyalılar kendi aralarında uzlaşacaklardır. Bugün yaratılan ayrılıklar dış etkenlerin sonucudur.

Makedonya'nın her yönden Türkiye'nin bir parçası olduğunu bildirir ve onun ayrı kabul edilmesini düşünemeyiz."

İngiltere Kralı ile Rus Çarı, 10 Haziran 1908 günü Reval'de bir araya gelerek yeni bir çözüm arama ihtiyacını duydular. Böyle bir gereksinme; Makedonya'da olayların sürüp gitmesinden çok, Ocak 1908'de II. Abdülhamit'in Avusturya-Macaristan'a, Selanik Demiryolu bağlantısı yapma imtiyazı vermesinden kaynaklanıyordu. Makedonya üstünde Avusturya-Macaristan'ın etkisinin artmakta oluşu, Rusya ve İngiltere'yi birbirine yaklaştırdı. Reval görüşmesi, II. Meşrutiyete varan ayaklanmanın kıvılcımını teşkil etti. Reval'de iki hükümdar arasında görüşülen meselelerden biri de Makedonya ıslahatıydı. Bu ıslahat; Makedonya'ya müstakil ve genel bir valinin tayini, Vilayet'e mahsus müstakil bir bütçe tanzimi ve Osmanlı askerinin geri çekilmesiyle yerine yerli ahaliden bir

jandarmanın teşekkülüyle ilgili maddelerden ibaret idi.

Osmanlı Devleti'nin büyük devletlerce temin edilmiş hukuki haklarına muhalif olan bu ıslahatın kabulü için İngiltere denizden, Avusturya ise karadan baskı uygulamaktaydı. İngiltere ve Rusya tarafından bu ıslahatın neticelendirilmesi için Avusturya'nın da yardımı gerekiyordu. Bu nedenle İngiltere Kralı, Avusturya İmparatoru ile Eyşel'de görüşerek Avusturya'nın Yeni Pazar'ı ele geçirmesine göz yumdu. Gelişmeler, Makedonya'daki İttihat ve Terakki çevrelerinde, Makedonya'nın yakında Osmanlılılardan koparılması için yapılan hazırlıklar olarak yorumlandı. Makedonya'daki İttihat ve Terakki komiteleri kendi vilayetlerindeki konsoloslara Reval'de alınan kararları protesto eden notalar verdi. Bu ortam içinde, 3 Temmuz 1908 günü Resne Garnizonu'ndan Niyazi Bey'in bir çete kurarak dağa çıkması ile İttihat ve Terakki'nin kendisini sonuca götürecek eylemi başlamış oldu. Eylemler Reval görüşmelerine karşı oluşan bir tepkinin ürünüydü.

İttihatçılar 8 Temmuz 1908'de "İttihat ve Terakki Selanik Komitesi" imzasıyla tüm konsolosluklara gönderdikleri mektupta; amaçlarının 1876 Anayasası'nı ilan etmek olduğunu ve anayasa ilan edilince yalnız Makedonya'nın değil, bütün imparatorluğun kurtulacağını bildiriliyordu.

22 Temmuz'da İttihatçılar bütün Makedonya'da yönetime el koydu. 23 Temmuz gecesi Manastır komitesi, Meşrutiyetin ilanı ve Meclis-i Mebusan'ın toplanması için sultana telgraf çekti. Makedonya'da desteğinin kalmadığını düşünen Sultan aynı gün anayasayı ilan ettiğini bildiren bir telgrafı basına gönderdi. Padişahın kararı 24 Temmuz gazetelerinde yayınlandığı için 2'nci Meşrutiyet'in ilanı, 24 Temmuz Devrimi diye anılır. Makedonya komitesi, II. Meşrutiyet'in ilanıyla muhtariyete kavuşacaklarını düşünerek Jön Türkleri destekledi.

Genç Türk Devrimi, Makedon milletinin ümitlerini uyandırıp kendisine karşı onların sempatisini kazandı. Makedonlar kendi milli ve toplumsal sorunlarının çözümünü bekliyorlardı. Genç Türk Devrimcileri de hiç geri kalmayarak her türlü yardımlarını sundular. İşte bu koşulların paralelinde Serez civarında bir "Serez Cumhuriyeti" kuruldu.

1908 Temmuz'undaki hürriyetin ilanı ile birlikte genel bir af çıktı ve yıllardır dağlarda dolaşan Bulgar komitecileri silahları alınmadan bağış-

landılar. Gazeteler namlı komitecilerin, voyvodaların, İttihat ve Terakki ileri gelenleriyle çektirmiş oldukları fotoğraflara da yer veriyordu.

10–23 Temmuz 1908 İnkılâbı'nı doğuran hareketin meydana gelişinde payı olan başlıca unsunlar şunlardı:

a) Bulgarlar, Sırp, Yunan çete ve komitecilerin faaliyetleri ve Makedonya'daki halka zulümleri,
b) Yurdun birçok yerindeki (Makedonya, Yemen vs.) ayaklanmalar ve Türk gençlerinin hemen daimi bir seferberlik halinde her tarafta kırdırılması,
c) İttihat ve Terakki'nin propagandaları,
d) Büyük devletlerin Osmanlı'nın içişlerine karışmaları ve Makedonya'nın elden gitmek üzere olduğu inancının Türk ve Müslümanlarla kökleşmeye başlaması,
e) Genç subayların hemen tamamıyla inkılâp lehine kazanılmış ve hükümet aleyhine çevrilmiş olmaları,
f) Abdülhamit'in baskıcı yönetimi.

Pek büyüleyici ve sevindirici hürriyetin verilmesinden kaynaklanan mutluluğun dikkate değer en önemli tarafı Rumeli'de senelerden beri devam eden kargaşayı sona erdirmesiydi. Gerçekten de hürriyetin ilanı ile Rum ve Bulgar çeteleri derhal silahlarını terk ederek Selanik'e geldiler ve ordu zabıtasıyla dostça yaşamaya başladılar. Ayrıca bundan böyle Kanun-i Esasi'nin temin ettiği hukuka göre yaşayacaklarına dahi söz verdiler.

Makedonya'da senelerden beri devam eden bu karışıklıklar, İslam, Rum ve Bulgar unsuruna rahat nefes aldırmadığı gibi halka iktisadi yaşamlarını nasıl devam ettireceklerini düşünmeye dahi fırsat vermiyordu. Ahalinin devamlı aşağılanması ile halk arasında dostluk yerine devamlı düşmanlık oluştu. Kendilerini büyük devletlere haklı göstermek için Rumeli'yi viraneye çeviren Bulgar ve Yunan komiteleri, beş on sene içinde Makedonya'yı paylaşmak hülyasına düştüler.

II. Meşrutiyet'in ilanı Makedonya'da coşkuyla kutlanıyor ve halk "Yaşasın Kanun-i Esasi" diye bağırıyordu. Temmuz 1908'de Sandanski ile özel bir konuşma yapmak üzere Makedonya'ya hareket eden, Branislav Nuşiç şunları yazmaktaydı: "Sabah erken Selanik'e, trenle hareket ettim. Trende bin iki yüz kişiden fazla Türk, Makedon, Sırp, Yunan ve Arnavut vardı...

Sürekli bir surette "Yaşasın Hürriyet" sedaları işitiliyordu... En büyük kalabalık Köprülü'de ve Gevgeli'de vardı... Burada, Makedonyalılardan şu sloganı işittim: "Yaşasın otonom Makedonya"...

II. Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan bütün azınlıklar, kendilerine bahşedilen geniş siyasi hürriyetten faydalanarak derhal çeşitli siyasi, milli, mesleki, kulüp ve dernekler kurdular. Bu kulüplerin gayeleri, kendi halklarını örgütlendirmek, zamanın icaplarına göre eğitmek ve milli bilinçlerini uyandırmaktı. Bunun için toplantı, müsamere, miting ve kongreler düzenliyorlardı. Ancak bunlardan bazıları Osmanlı Devleti aleyhine faaliyetlerde bulununca kapatıldı.

II. Meşrutiyet'ten sonra kurulan ve faaliyet gösteren dernek, komite ve kulüplerden bazıları şunlardı; Şubban-ı Vatan (Vatan gençliği) kulübü, Makedonya Muhtariyeti Türk İhtilal Komitesi, Kırmızı Kardeşler İhtilal Komitesi

Şubban-ı Vatan (Vatan gençliği) kulübü: 1908 sonlarında Üsküp'te kurulan bu Türk derneği çeşitli kültürel faaliyetlerde bulunuyordu. Bu kulübün gayesi; Üsküp'te bütün ilkokullarda eğitim gören fakir, zeki ve çalışkan öğrencilerden dörder kişinin okul giderlerini karşılamak, ayrıca liseye devam eden biri yatılı üçü de gündüzcü olmak üzere dört öğrencinin zaruri masraflarını ve okul ücretlerini ödemekti. Bundan başka, kulübün gelirleri yeterli olduğu vakit liseden mezun olan öğrencilerin eğitimlerini, sanayi mektebinden de mezun olanların sanatlarını ilerletmek amacı ile İstanbul'a ve dış memleketlere gönderilmeleri öngörülmekteydi. Kulüp üyeleri bununla da yetinmeyip "Mekteb-i Edeb" adında Üsküp'te özel bir okul dahi açtılar.

"Şubban-ı Vatan" kulübünün üyeleri, eğitimden başka, kültür alanında da verimli bir faaliyet gösterdiler. Hem halkı eğitmek hem de kulüp için bir gelir elde etmek gayesiyle Üsküp'teki modern tiyatro binasında çeşitli müsamere ve temsiller düzenlediler. Hemen bütün kulüp ve dernekler gibi Şubban-ı Vatan'da 'Yıldız' adında bir yayın organı çıkarmaktaydı. Dergide siyasi olaylardan başka, edebiyat ve tarih ile ilgili yazılar da yayınlanıyordu.

Ne yazık ki 8 Ekim 1912 tarihinde patlak veren Balkan Savaşı, Şubban-ı Vatan kulübünün bu hayırlı ve verimli faaliyetlerine son verecektir.

Makedonya Muhtariyeti Türk İhtilal Komitesi: 1908–1912 arası faaliyet gösteren bu komitenin amacı Makedonya'nın Türklüğünü korumaktı. Türk İhtilal komitesince Makedonya 4 ayrı bölgeye ayrıldı. Birinci bölge; Sarışabanlar, Pravişte, Kavala, Drama, Pürsıçan , İkinci bölge: Serez, Zihne, Demirhisar, Üçüncü Bölge: Selanik, Kılkış, Nekrita, Langaza. Dördüncü bölge: Yenice Vardar, Karaferye, Vodina, Gevgili, Zoyran ve Kocaova'dır.

Kırmızı Kardeşler İhtilal Komitesi: Bu komitenin amacı; Türkiye'de bulunan çeşitli unsurlar arasındaki ihtilafı kaldırmak ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bütünlüğünü muhafaza etmekti. Fakat bu komitenin asıl maksadının mevcut idareyi değiştirmek olduğu da ileri sürülmekteydi.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Bulgar Komitacıları, Makedonya'da serbest olarak çalışmaya başladı. Burada kurulan Bulgar meşrutiyet kulüpleri Bulgaristan lehinde propaganda yapıyorlardı. Bunlara iyi davranan İttihatçılar, onları Osmanlı vatandaşı yapma hayalinde idiler. Hâlbuki bunların esas gayesi Osmanlılarla iyi geçinerek Sırp, Rum ve Ulahlara karşı üstünlük sağlamak ve Makedonya'nın Bulgaristan'a ilhakı şartlarını oluşturmaktı. Bulgaristan (Makedonya Komitesi), Meşrutiyet sayesinde, Makedonya'ya özerklik verilmesinin zorunlu olacağını; Rum ve Ermeniler sayesinde ekonomik avantajlar sağlayacağını ümit ediyordu.

Makedonya'da eşitliğin kurulması ile Rum, Bulgar ve İslam nüfusunun bir çatı altında toplanması sağlanmaya çalışıldı. Artık Balkanlarda silah sesleri işitilmiyordu. Fakat ne yazık ki, bu kısa sürdü. Zira İttihat ve Terakki, Makedonya komitesine verdiği vaatleri unutarak yön değiştirdi. Bir kanunla toplanma serbestliği ağır şartlara bağlandı. Eksarhhane'ye ve Patrikhane'ye verilmiş olan imtiyazlar kısıtlandı, silahlar toplatıldı. Bu beklenmedik hareketler üzerine komite üyeleri silahlanarak dağa çıktılar. İttihat ve Terakki vaziyete hâkim olmak için biri çetelere diğeri kiliselere ait iki kanun çıkardı. Ancak 'kiliseler kanunu'ndan memnun olmayan Makedonya'daki unsurlar bir araya gelerek bazı eylemlerde bulundular. Radoviş, Manastır, Ohri, Kumanova, Prilep, Kruşova ve Kiçevo'da düzen diye bir şey kalmadı.

II. Meşrutiyet'in ilanından iki gün önce Rusya'nın İngiltere'ye, 'Makedonya'da Jandarma ve Adliye Islahat'ına dair uzunca bir muhtıra verdiği

görülür. 27 Temmuz'da İngiltere Hariciye Nazırı Edward Grey, buna cevaben şöyle der: "Çeteler faaliyetlerini durdurduğu için Makedonya'nın durumu iyileşmiştir. Bu durum devam ettikçe ve Osmanlı Hükümeti onu korumaya çalıştıkça beklemeyi daha doğru buluruz. Rus hükümeti de bizim gibi düşünüyorsa bu düşüncemizi öbür büyük devletlere de bildireceğiz". Bunun üzerine Rusya, büyük devletlere gönderdiği birer genelge ile yeni bir ıslahat taslağı vermekten vazgeçtiğini belirtir.

Avusturya, II. Meşrutiyet'ten memnun görünmek istemekteydi. Rus teklifini aldıktan sonra Avusturya-Macaristan Hükümeti Makedonya'da bulunan jandarma gücüne geri çekilme emri verdi. Bunu müteakip Rusya Hükümeti de Jandarma kuvvetinin Selanik'te toplanmalarını emretti. Ardından İngiltere ve Fransa'da bunlara uydu. Fakat İtalya hükümeti eski durumunu koruyordu. İtalyan Hükümeti ise yabancı zabıtanın bölgede kalmasını istiyordu. Zira Makedonya'da ne kadar kalınırsa Genç Türklerin; Vesayet-i Ecnebiye'den o kadar çabuk kurtulmaya çalışacaklarına, bu suretle idarenin düzelmesine gayret edeceklerine inanmaktaydı. Bunun için yabancı zabıtanın şimdilik Makedonya'da bırakılmasından yanaydı.

II. Meşrutiyet İngiltere'de de iyi karşılandı. Böylece Makedonya Meselesi'nden dolayı artık Osmanlı Hükümeti'ni sıkıştırmanın doğru olmayacağı inancı öne çıktı. Yayınlanan İngiliz belgelerine göre; İngiltere hükümeti, Makedonya'daki memur ve subaylarını istenildiği zaman geri çekmeye hazırdı.

Fransa, II. Meşrutiyet'in ilanından memnundu. Zira Genç Türklerin çoğu Fransız kültürünü benimsemiş kimselerdi. Fakat ilk görünüşte II. Meşrutiyet, Almanya'nın aleyhineydi. Çünkü Abdülhamit ve maiyeti Almanlara bağlıydı.

Genç Türklerin başarılı faaliyetleri büyük devletlerin müdahalesini durdurdu. II. Meşrutiyet'in ilanıyla bütün ıslahat önerileri askıda kaldı. Yeni Türkiye'nin birinci neticesi idareyi kendi eline almasıydı. Böylelikle tüm Osmanlı ülkesi iyi bir idare ile düzene girecekti. Bu yeni idare, yabancıların karışmasını engelleyecek bir takım yeni icraatlara da girişecekti.

Makedonya Meselesi ile ilgili bir konuşma yapan İngiltere Hariciye Nazırlığı eski müsteşarlarından Lord Persi şunları söyler: "Türkiye, hariciye

nazırımızın Makedonya Meselesi'ne dair bazı izahatlarda bulunmasını genel menfaatlerine uygun görürlerse kendimi mutlu sayacağım. Geçmiş günlerde Türkiye'de meydana gelen olaylar üzerine İngiltere ve Rusya, Makedonya ıslahatıyla ilgili programlarını Osmanlı'ya teklif etmeden önce bir müddet incelemeyi uygun bulmuşlardır.

Fikrimce bu mütalaa esassızdır. Çünkü ilan ve kabul edilen Kanun-ı Esasi'nin sonuçları ne olursa olsun İngiltere, devletin içişlerine dışarıdan karışılmasına taraftar değildir.

Türkiye'de ıslahatın yapılmasını Hıristiyanlar kadar Müslümanların da istediğinden eminim...

Buna göre Osmanlı devletinin bu vilayetleri (Makedonya) için düşünülen muhtariyet veya bir diğer yönetim şekli yanlıştır".

Lord Persi ayrıca Makedonya'daki durumun düzene sokulması için askeri gücün çekilmesinin gerekliliğine de değinir. Sözde bu askeri gücün masrafları fazlaydı. Dolayısıyla bunun yükünü diğer Osmanlı vilayetleri de çekmekteydi.

Hariciye Nazırı Edward Grey ise Lord Persi'nin fikrine katılmadığını söyler. Ona göre Makedonya'daki askeri birlik tüm Osmanlı ülkesinin hukuksal devamlılığından ve hudutları muhafazasından kaynaklanmaktaydı.

"Türkiye'deki ani gelişmelerden dolayı Makedonya meselesiyle ilgili bir şey söylemek şimdilik uygun değildir" diyerek sözüne devam eden Sör Edward Grey; kötü idare altında bulunan Türkiye'ye karşı izledikleri politikada İngiltere'yi haklı gösteriyordu. Ona göre bütün karışıklığın başı kötü idaredir ki, bu hem diğer devletleri hem de bölgedeki ahaliyi tahrik ediyordu.

İngiltere Hariciye Nazırı, Makedonya'daki eşkıya çetelerinin faaliyetlerinin durdurulması için Osmanlı Ordusu'ndan oluşturulacak süvari birliği ve jandarmaların vücuda getirilmesini öngörülen İngiltere programının öneminden bahsettikten sonra, Meşrutiyet'in ilanıyla bu eşkıya çetelerinin kendiliklerinden dağıldığını bu nedenle bu programa gerek kalmadığını da ifade ediyordu. Bu durumun geçici olmamasını temenni eden, Balkan hükümetlerinin de (Yunanistan dâhil) yeni durumu destekleyeceklerini ümit ettiğini belirten Edward Grey, Makedonya Meselesi'ne

karışmalarının tamamen bir iyi niyet göstergesi olduğunu ve amaçlarının kötü idare yerine iyi bir idare getirmek olduğunu ifade ediyordu. Ayrıca Sör Edward Grey; İngilizlerin Makedonya'yı ilhak edecekleriyle ilgili söylentileri de yalanlıyordu.

Senelerce devamlı yabancı güçlerin müdahalesine maruz kalan Makedonya ile özellikle Rusya ve Avusturya çok uğraştı. Mürzsteg, Reval ve sair görüşmelerde hep bu bölge ile ilgili bir takım gizli ve aşikâr kararlar alındı. Islahat bahanesiyle müdahalelere başlayan devletler burada kendi çıkarlarına uygun bir idare tesis ederek mali ve askeri işleri kontrol altına almaya çalıştılar.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile bütün karışıklıklar ve müdahaleler birdenbire kesildi. Halk birbiriyle iyi geçinmeye başladı. Fakat bu uzun sürmedi. Çünkü Bulgar, Sırp ve Yunan çeteleri gizli ve aşikâre birçok faaliyetlere girişmekten geri kalmadılar. Hükümetin aleyhinde çalışarak Avrupa'nın dikkatini çekmeye çalıştılar ve bunu da başardılar. Bu nedenle ilgili devletler tekrar karışmak için bahaneler aramaya başladılar.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki gelişmeler olumsuzdu. 5 Ekim 1908'de Avusturya, Bosna-Hersek'i ilhak ederken, Bulgaristan Prensliği de bağımsız bir krallık olduğunu ilan ediyordu.

Dönemin Bulgar ve bilhassa Manastır kaynakları, Yunan eşkıya çetelerinin tekrar faaliyete geçtiklerini bildirmektedir. Resmi olarak bildirildiğine göre seksener Giritli eşkıyadan oluşan iki çete, Makedonya'nın güney ve batı taraflarında Bolanis isminde birinin öncülüğünde faaliyete geçtiler. Diğer taraftan evvelce Larbesa (Larissa) civarında zabitlik eden biri, Makedonya'daki Bulgar'lar aleyhinde faaliyet göstermek amacıyla bir çete oluşturdu. Manos namındaki bu kişinin görevi hududu geçerek eylemlere başlamaktı.

1908 sonlarında Köprülü'deki Bulgarların bir kısmı vatana yardım etmek isterken, bir diğer kısmı da Makedonya'yı Bulgaristan'a vermek fikrinde idi. Bu sebeple iki grup arasında kavgalar oluyordu. Bu kavgalar sırasında yaralananlar, hatta ölenler dahi oluyordu. Potes Maniyas ( ) komutasında bir eşkıya çetesi Yanya'da, "Kaptan Palitas"ın ( ) komutasında Giritli Rumların oluşturduğu 40 kişilik bir çete Manastır'da, "Brayanek"

( ) komutasındaki bir çete ise batı yerleşim yerlerine saldırmakta idiler. Bunun yanı sıra Rumlar ve Bulgarlar arasında da çatışmalar oluyordu.

Makedonya'da karışıklığın ortaya çıkmasında Bulgar ve Yunan tahrikinin yanı sıra bunu teşvik eden Avusturya ve Rusya da etkili olmaktaydı.

"Makedonya Ahvali" başlıklı bir makalesinde Hüseyin Fehmi şunları yazıyordu: "Meşrutiyet, Rumeli'nin durumunu yalnız eşitliği tesis etmekle düzeltemedi. Kötü fikir ve emellerin yol açtığı maddi, manevi tesiratı da kökünden kazımak için çeşitli tedbirlere başvurdu. Çünkü yalnızca eşitlikle durum düzelseydi hürriyet ile silahını bırakan eşkıya, Bulgar ve Rum çeteleri Balkanlarda tekrar faaliyete geçemezdi.

Acaba bu karışıklıklar yalnız hükümetin zayıflığından mı? Yoksa o eskiden beri devam eden ırk ve mezhep ayrılığından mı kaynaklanıyordu? Eğer Rum ve Bulgarların ayaklanmaları zannedildiği gibi hükümetin tutumu neticesinde oluyorsa; şimdi meşrutiyet idaresi altında olan unsurların birlik içinde olması gerekmez miydi?

O halde ortada bir gerçek vardı. O da hükümetin durumu ve tarzı ne olursa olsun Makedonya'da sakin bulunan Rum ve Bulgar ahali, yalnız Yunanistan ve Bulgaristan namına yaşamakta ve oralarda teşkilatlanan kötülük yuvalarından aldıkları emir ve talimata göre hareket etmekteydi. Meşrutiyet ve hürriyet her türlü ümide rağmen bu acı durumun neden olduğu yaraları saramadı"

Bu arada 17 Aralık 1908'de İstanbul'da açılan mecliste, seçimle gelen 260 milletvekilinden 25'i Arnavut, 23'ü Rum, 5'i Yahudi, 4'ü Bulgar ve 3'ü Sırp'tı. 13 Ocak 1909'da Meclis-i Mebusan'da Makedonya ile ilgili görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelere Dâhiliye Nazırı Hüseyin Hilmi Paşa ve 17 mebus katıldı.

Bu görüşmelerde Hüseyin Hilmi Paşa, Makedonya ile ilgili olarak kısaca şu izahatta bulundu: "1313 (1896–97) senesinden beri Makedonya'da 110 Bulgar, 80 Rum, 30 Sırp, 5 de Ulah çeteleri türemiş ve bunlar icra ettikleri cinayetler ile asayişi bozmuşlardır. Bu çetelerin ortaya çıkışı, baskı ve zor kullanan Bulgar çetelerinden kaynaklanmaktadır. Bulgarlar tarafından zapt edilen Kiliseler II. Meşrutiyet'in ilanından sonra iade edilmiştir. Bununla beraber bu mesele, meclisçe oluşturulacak bir komisyonca halledilecektir"

Görüşmelere katılan Bulgar mebusu Delçef; Kiliselerle ilgili olarak, Rumlarla Bulgarların bir sorunu olmadığını ileri sürüyordu. Nali Efendi ise, Makedonya Meselesinin Ayastefanos Antlaşması ile başladığını belirttikten sonra, Bulgar komitelerinin faaliyetlerinden bahsederek, Hüseyin Hilmi Paşayı bu çetelerin lehinde hareket etmekle suçluyordu. Karolidi'de, sorunun hariciyeden kaynaklandığını söyleyerek, Vilayet-i Selasenin diğerlerinden ayrılmasını ve genelde bir ıslahat yapılmasını öneriyordu.

2 Şubat 1909'da Meclis-i Mebusan'da Makedonya ile ilgili görüşmelere devam edildi. Bu görüşmelerde H. Hilmi Paşa kilise meselesinin halli için komisyon kurulmasını önerdi. Bulgarlar bu fikri kabul etmişlerse de Rumlar bunu reddederek meselenin Rum kiliselerinin haiz olduğu imtiyaz dâhilinde hallolmasını istediler.

3 Şubat 1909'daki görüşmelerde Meclis-i Mebusan; Makedonya'daki kapalı kiliselerin tasarruf meselesini hal ve tanzim eden bir kanun lahiyasının tanzim ve Meclis-i Mebusan'a takdimine, ait olduğu bakanlıklara gönderilmesine çoğunlukla karar verdi. Harbiye Nezareti genel müfettiş vekili Şevket Paşa Manastır ve Kosova'daki Bulgar ve Sırp çetelerinin faaliyetlerinin durdurulması için Mart 1909'da yardım istedi. Bunun üzerine 3'üncü Ordu'ya bu çetelerin imha edilmesi emri verildi. Bundan başka 2'nci Ordu'dan dört tabura Kosova ve Manastır'a sevk edilmesi emredildi. Alınan tedbirlere rağmen Nisan 1909'da Yunanistan'dan Yanya'ya geçen Yunan eşkıyasının bölgede baskısını arttırmaya başladığı görüldü.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki gelişmeler, olaylar ülkeyi 31 Mart Vakası'na götürdü. 13 Nisan 1909'daki bu ayaklanmaya Türk Balkan Eyaletleri, ordu ve bazı gayrimüslimler (Makedonlar) karşı çıktı. Bu bunalımlı günlerde Makedon devrim kadroları, Jöntürkler'in Makedonya'daki siyasi etkinliklerine katılarak onlara destek oldular. Selanik, Üsküp, Köprülü, Strumiça, Drama gibi kentlerde Jöntürkler'le Makedon devrimcileri ortak toplantılar düzenlediler. Bu toplantılarda; ortak eylemlere katılmak, anayasal düzeni savunmak, ülkede barışı sağlamak gibi kararlar alındı.

6 Nisan 1909 tarihli "Politika" Gazetesi şunu ilan etmekteydi: "Makedonlar, Türkler ve Arnavutlar, gönüllü olarak aynı elbise ve resmi urbalarla, Halk Ordusu olup Üsküp'ten, Gevgeli'den, Selanik'ten savaş

için İstanbul'a yürüyorlar..."

Ulusal Federatif Partisi Selanik Bürosu ve Meclis-i Mebusan üyesi olan Dimitar Vlahov, gönüllü Makedon tugaylarının oluşturulmasını isteyen bir çağrı yayınladı. Üsküp Ulusal Federatif Parti şubesi, Üsküp Jöntürk Komitesi ile iş birliği yaptı. Bu iş birliği ile varılan antlaşmaya katılan Makedon temsilcisi, Makedon Devrimci örgütünün kurucularından biri olan Petar Poparsov idi. Doğu Makedonya'nın merkezi bölgelerinde ise Yane Sandanski, Hristo Çernopeev ve Todor Panitsa Makedonlardan gönüllü toplanması işini örgütledi. Sandanski, Çernopeev ve Panitsa'nın komutası altındaki Makedon gönüllülerinden oluşan birlikler (1200 kişi) İstanbul'a hareket etti. Selanik'ten de 79 Makedon gönüllüsü bunlara katıldı. M. Kemal komutası altında ayaklananlara karşı mücadele eden bu gönüllülerin büyük bir bölümü öldü.

Sandanski, Makedonya'daki Bulgarlara hitaben gönderdiği bir beyannamede, "Genç Türk Hükümeti tam bir hürriyet vaat ettiğinden halkımızın gelişmesini serbest kıldığından, bizler hür ve yeni Türkiye'nin düşmanlarına karşı savaşmak zorundayız. Bu bizim görevimizdir. Rumlar ise eski idareyi geri getirmekten başka bir şey düşünmüyorlar. Bulgaristan krallığı ile biz çoktan alakamızı kestik. Bundan böyle bütün emelimiz yeni idarenin devamına bağlıdır. Bütün bunlar yalnızca bugün Türkiye'de mevcuttur".

Haziran 1909'da Bulgarlarla Rumlar arasındaki çarpışmalar Makedonya'nın huzurunu bozmaktaydı. Ağustos 1909'da ise Makedonya'da asayiş ihlal edilerek İnsanlar haksız yere tutuklanıp baskı ve işkenceye maruz kalmaktaydılar. Bu huzursuz durum çete faaliyetlerinin artmasına ve halkın dağlara çıkmasına neden oldu.

Sofya'daki Bulgar komiteleri gizlice yaptıkları toplantılarda Makedonya'ya yeniden çeteler gönderme kararı aldılar. Bu kararın hemen ardından Cuma-i Bala (Yukarı cuma) kazasındaki Dubrova karayolundan hareketle hududu geçen çeteler (40 kişiden ibaretti) beş koldan Drama, Serez, Demirhisar, Nevrekob ve Razlak taraflarına geçtiler.

Kasım 1909'da çıkarılan bir yasa ile belirli bir ulusun adını kullanarak kurulan derneklerin faaliyetlerine son verildi. Ayrıca, Anayasa'da yapılan değişiklikle, "Devletin din ve mezheplerin uygulanması kolaylığını sağ-

lamak" gibi bir görevi olduğu da kabul edildi. Böylece kilise ve yabancı okullar göz önünde tutulmaya başlandı.

Aynı tarihlerde (Kasım 1909'da) Belgrat'a giden Bulgaristan kralı kendi çıkarları doğrultusunda Sırp'larla bir uzlaşmaya girmekten çekinmedi. Varılan anlaşmaya göre; Bulgaristan kralı Kosova'yı ve Manastır'ın kuzeyini Sırplara bırakacak, Sırbistan ise, Makedonya'nın Manastır'dan Selanik'e olan kısımlarında Bulgaristan'ın hakkı olduğunu tasdik edecekti. Bundan başka Sırbistan borç olarak almış olduğu 50 milyon Frank'ın büyük bir kısmını askeri alanda kullanabilecekti. Ardından söz konusu parayla 50 mitralyöz, 10 havan topu ve 200 bin kişilik ordu için gerekli olan birçok levazımatın alındığına dair haberler basına da yansıdı.

Gelişmeler üzerine Osmanlı Hükümeti; Makedonya'da karışıklık ve fesat tohumu saçan, birçok köyler yakan, evler yıkan, soygun ve öldürme gibi birçok suça cesaret eden eşkıya çetelerinin ortadan kaldırılması için "çeteler nizamnamesi" yayınladı. Bu şekilde halkın güvenliği sağlanmaya çalışıldı. Bu nizamnameye karşı çıkan Bulgaristan ırk ve mezhep bazında Osmanlıya karşı tavır almakta ve merkezi hükümete karşı bazı gösterilerde bulunmaktaydı.

Bir yandan Yeni Bulgaristan hükümetinin Makedonya'yı "Bulgaristan" yapmak hayali, diğer yandan Yunanlıların "Megalo İdea'sı" öte yandan ise Balkan hükümetlerinin iş birlikleri ve rekabetleri, bunları takip eden hudut kavgaları Osmanlı hükümetini kendini korumak için çareler aramaya sevk etti.

Bu arada Bulgaristan'ın tek taraflı tavırları üzerine hükümet, Bulgaristan aleyhinde bazı kararlar aldı. Bunu tehir etmek için ise Liberal Fırkası reisi Dr. Danef İstanbul'u ziyaret etti.

1910 Şubatı'nda bazı devletler ordularını düzenlemekte, silah temin etmekte ve diğer askeri ihtiyaçlarını karşılamaktaydılar. Kimi barıştan bahsederken, kimi de barış için savaştan bahsediyordu. Böylece savaş hazırlıkları yapılıyordu.

Bulgaristan, kendi halkını ve Makedonya'daki Osmanlı-Bulgar milletini kışkırtarak Makedonya Meselesi'ni alevlendirmek istemekteydi. Bulgarca yayınlanan Veçerna Post ve Dnevnik gazeteleri, Rusya'nın Karadeniz

Donanması'nı Bulgaristan'a bağışladığını, bu gemilerle Makedonya'nın fethedileceğini bile yazmaktaydı.

Mart 1910'da Yanya'da tutuklanan Papayani Baykuş isimli birinin üzerinden bazı ihtilal vesikaları çıkar. 9 Ocak 1910'da Aristotlu imzasıyla Papayani Başkuş'a yazılmış olan mektupta, adı geçen birkaç sorunun kopyalarının çıkartılıp rahiplere dağıtılması istenmekteydi. Böylelikle rahipler halkı bilinçlendirecekler ve hükümetin faaliyetlerini cemiyete haber vereceklerdi. İkincisi 19 Kasım 1909'da Papayani Baykuş'un yazdığı mektuba cevaptı. Belgede; "gönderdiğiniz mektupta Divan-ı harbin kurulmasından bahsediyorsunuz. İşaretiniz cemiyetimize gelir gelmez bunun kaldırılması için Avrupa'nın ilgili yerlerine haber verdiğimiz gibi İstanbul'daki Prensimize de gerekli talimatlar verildi.

Bu konunun geçici olduğunu bilerek, işinizden geri kalmayınız. Ocak ayına gelmemize rağmen siz hala kasım taksitinizi göndermediniz. Anlaşılan hükmü olmayan böyle bir kanunun neşri ve ilanından gereğinden fazla korktunuz. Bunlar vatanın kurtarılması için hayatları oldukça çalışacaklarına ve gerektiğinde kanlarının son damlasını dökeceklerine Poteçenik ( ) huzurunda yemin ile vaat edenler değil midir? Bizce bu tasdik olunmuş ve geçerliliği onaylanmış bir teminattan sonra böyle bir kanundan korkmaları lüzumsuzdur. Emin olunuz ki bir süre sonra yabancı devletlerin müdahalesiyle bu kanun hükümsüz olacaktır. O vakit anlamış olacaksınız ki bizim cemiyetimiz ne kadar kuvvetli ve etkilidir. Bunun için cemiyetimiz Girit'de yaptığının birkaç mislini Epiros'da yapmaya muktedirdir. Bu nedenledir ki cemiyetin en meşhur iki reisini Girit'ten çağırdık. Bunlardan birisinin ismi 12476 numarada kayıtlı Papa Dimanoli'dir ( ). İkincisinin ismi ise 144 numarada kayıtlı olan Kolorid'dir.

Cemiyetimiz Türkiye cihetine geçmek ve her türlü tahribatı yapmak vazifesiyle 4 kaptanın maiyetinde 360 kişiyi tayin etti. Bu dört kaptan şunlardır: 767 numarada kayıtlı Poteci ( ), 1148 numarada kayıtlı Nikola Petrov, diğer ikisi de yukarıda adı geçen Giritlilerdir. Size tasvirlerini de zarf içinde gönderiyorum. Siz ise cemiyetimizle çalışıp faaliyet gösteriniz, hükümete daima zorluklar çıkartınız. Kasım taksitiniz alındı. Aralık taksitinizi de gönderirseniz size minnettarız. Askere davet edilmekten

sıkılmayın, buna karşı daima muhalefet ediniz. Cemiyet-i Umumiye reisi bunlara selam ediyor: Hristiyadi, Peşpiri ( ), Yanakilapa ( ), cemiyetin başkanı matbaacı Haci ( )" diye yazmaktaydı.

3. Vesikada şöyle deniyordu:

"Cemiyetimiz umum vekili Kostanti Baykuş'a;
Aziz vatan efradımıza beyanname;
400 seneden beri din kardeşlerimizin esarette yaşamalarının başlıca sebebi birlik olmamalarıdır. Bunun içindir ki aziz vatanımızı Türklere kaptırıp bugün onların elinde esiriz. Bundan dolayı elbirliğiyle çalışmalıyız. Bu ise üç şeye bağlıdır. Birincisi birlik, ikincisi cesaret, üçüncüsü de dikkattir. Bunlar olmadıktan sonra hiçbir şeyi başaramayız. Bununla beraber Yunan milletinin kralı büyük devletlerden üçü ile yakın temas halindedir. Bu nedenle bunların yardım edeceklerine emin olunuz. Hatta Girit'in dahi yakında bize verileceğine dair teminat verildi. İşte kardeşler biz de Türklerin esaretinden kurtulmak, vatanımızı kurtarmak istersek, verdiğimiz söz üzerine daima elbirliğiyle çalışmamız ve bugünkü hükümetin aleyhinde bulunmamız icabet eder ki mukaddes vatanımız yükselsin, yaşasın vatan, yaşasın millet".

"Yanya'da büyük cemiyetimize" diye başlayan Aristotlu imza ve 11 Ocak 1910 tarihli vasikada ise, Yanya ve Preveze'de vatan muhafazası için bulundurulan tüfeklerin değiştirileceğinden bahsediliyordu. Ayrıca bunları almak için güvenilir kişilerin görevlendirilmesi de isteniyordu. Yazıda bunun için birkaç isim öneriliyordu. Bu isimler Borkiç, Daskal, Borkiyani ve kızıydı. Bunlardan birinin seçilmesinin de isabetli olacağı ilave ediliyordu. Bulgar Makedonya komitesi Mart 1910'da neşrettiği bir beyannamede; Makedonya ahalisini karışıklık çıkarmaya, Makedonya'nın muhtariyetini istemeye teşvik ediyordu. Ancak bir süre sonra hükümet Selanik, Drama ve Kavala efradı redifesinin derhal silah altına alınmasına karar verdi.

1910 yazına gelindiğinde Makedonya'daki Ulahlar Yunanlılar aleyhinde bölünmeye başladılar. Üsküp'teki Bulgarlar eziyet gördükleri gerekçe-

siyle büyük devletlerin konsoloslarına protestolar veriyorlardı. Bulgar hükümetinin de gizliden desteklediği çetelerin faaliyetlerini arttırması üzerine Manastır ve civarındaki silahlar toplatılmaya başlandı ve örfi idare (sıkıyönetim) ilan edildi.

Bunun üzerine Gostivar, Tetova ve Üsküp'teki Müslüman ve Hıristiyan ahali silahlarını teslim ettiler. Fakat Kumanova, Palanka, Kratova, İştip ve Veles kazalarındaki ahali Matof taraftarlarının eziyetlerinden dolayı, silahlarını teslim etmiyorlardı. Bulgaristan'dan Makedonya'ya giren çeteler halka silahlarını teslim etmemesi için baskı yapıyorlardı. Bulgarlar ayrıca Makedonya'ya imtiyaz verilmesi için de çaba harcamakta idiler. Makedonya'dan pek çok kişi Bulgaristan'a hicret etmekteydi. Bu sıralarda Kiliseler Kanunu'nun çıkarılmasını isteyen bir grup gösteri yapmak istemişse de Manastır valisi buna izin vermedi.

Bu arada Osmanlı Hükümeti, İngiltere'nin Makedonya'da halka zulüm yapıldığı şeklindeki beyanatını yalanladı. Ayrıca Fransız yönetimi de silah toplanması sırasında halka eziyet yapıldığını ileri sürüyordu. Aslında bu tip söylentilerin çıkmasına Bulgarlar neden oluyordu.

Şüphe üzerine aranan Konstantin isminde birinin üstünden Dimitro adlı bir mektep hocasının 16 Mayıs 1910'da Siroz'dan gönderdiği mektup çıkar. Bu mektupta toplanan para ile alınması gereken silahların durumu soruluyordu. 16 Mayıs 1910'da Mihael Grikoriyades imzasıyla Atina'dan (Konstantin'e) gönderilen bir diğer mektupta ise Makedonya'nın muhtelif kasabalarında vukuu bulan gösterilerde, Yorgi'ye muhalefet olup olmadığı sorulmaktaydı.

Osmanlı Hükümeti, Makedonya'da huzursuzluk çıkaran Bulgar ve Yunan eşkıyalarına yönelik askeri faaliyetlere girişti. Bu bağlamda Gligor ve Sinof'un haziran ayındaki çatışmada yakalanmaları, çeşitli suçlar işleyen Apostol ve çetesini ele geçirmek amacıyla Ağustos ayında Osmanlı Kuvvetlerinin Yenice-i Vardar kazası dâhilindeki köyleri kuşatma altına almaları gibi gelişmeler yaşandığı görülmektedir.

Abdülhamid'in ilk günden itibaren izlediği Balkan politikasının esası; Balkanlıları birbirine düşürmekti. Böylece Osmanlı egemenliğindeki Balkanlılar, birbirleriyle mücadele etmekten devlet otoritesine karşı mücadele etmeye fırsat bulamayacaklardı. Bu politikanın bir süre faydalı olduğu ve

elde kalan son Balkan topraklarının kopmasını geciktirdiği söylenebilir.

Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra ittihat ve Terakki; bu politikaya da el attı. Onlara göre "Kilise kavgası" bir çözüme kavuşturulmalıydı. Bu düşünceden hareketle; 3 Temmuz 1910'da "Kiliseler ve Okullar Kanunu" çıkarıldı. Hangi kilise ve okulun kime ait olduğu açıklığa kavuşturuldu. Bu uygulama ile Balkanlılar arasında yıllardır devam eden ve bir araya gelmelerine temelde engel olan en önemli anlaşmazlık ve mücadele konusu çözüme kavuşturuldu.

Kiliseler konusunun beklenmedik bir tarzda çözümlenmesi, Balkan ittifakının oluşmasına uygun bir ortam sağladı ve ittifak konusundaki gelişmeler hız kazandı. Sırp başkenti Belgrad'taki Rus elçisi ve Bulgar başkenti Sofya'daki Rus elçisi, Rusya'dan aldıkları talimat gereğince; 1910 yılı yazında Bulgarlarla Sırpları bir ittifak etrafında toplamak için teşebbüse geçtiler. Nitekim bu çalışmalar Mart 1912'de hedefine ulaşacaktır.

Muhteşem bir beceriksizlik hikayesi. Tahtından indirdiler ama Abdülhamid'in mücevherlerini satmayı beceremediler...

İttihatçı Haydutlar, Satılsın Diye Paris»e Gönderdikleri Abdülhamid'in Mücevherlerini Bir Fransız»a Kaptırdı. Adam Mücevherleri Sattı. Paranın Üstüne Yattı

ABDÜLHAMİT'İN
70 KIRATLIK
PIRLANTASI
MÜŞTERİ ARIYOR

Fotoğraf: Solda Abdülhamid'in "Mabudun Gözü" adlı pırlantası yıllar sonra New York'ta ortaya çıktı ve 375 bin dolara (12 milyon lira) satıldı. Sağda muhteşem taşın görüntüsü... II'nci Abdülhamid'in satılan mücevherleri: Sultan 2'nci Abdülhamid, tahttan indirildiğinde Yıldız Sarayı büyük bir yağmaya uğramıştı. Gagauz Enver, Bulgar terörist Yane Sandanski ve

İttihatçı haydut subayların yağmasından geri kalanların İttihat ve Terakki yönetimi tarafından satılmasına karar verildi. Elde edilecek gelir, Donanma-i Osmanî ve Muavenet-i Milliye Cemiyeti'ne verilecekti. Selanik'te hapiste olan Abdülhamid aslında kendisini deviren haydutlarla iş birliği yapıyordu. Durum kendisine bildirilip mücevher listesini görünce, "Bu kadar değil. Daha çok olacaktı; kıymet de az konulmuş. Yurtdışında satarlarsa daha çok para getirir. Hepsi millete, donanmaya feda olsun, yeter ki layıkıyla kullansınlar. Veballeri omuzlarındadır" demişti. Satılacak koleksiyonda 5 ile 82 karat arasında çok sayıda elmas ve 92 karatlık bir zümrüt de yer almaktaydı. Hepsi 419 parçaydı.

Hikayenin devamı şöyle: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı eski müsteşarı Mukadder Sezgin, Paris'te Turizm Ateşesi olarak bulunduğu günlerde Paris'te sahafları dolaşırken bir dükkânda kapağında Sultan Abdülhamid bulunan büyük boy bir kitap görmüş. Kitabı biraz karıştırınca, bunun, Abdülhamid'in mücevherleri ile ilgili bir müzayedenin katalogu olduğunu anlamış. Hiç pazarlık yapmadan istenen ücreti ödemiş. Bugün ne biliyorsam bu kitap sayesindedir. İkinci Meşrutiyet döneminin iktidardaki İttihat ve Terakki partisi, tahttan indirdiği Sultan Abdülhamid'in sadece tahtına değil onun sanatsal ve tarihsel değeri çok yüksek olan mücevher koleksiyonuna da el koymuştu. İttihatçılar Osmanlı donanmasına gemiler, toplar ve cephane almak için bu koleksiyonun bir kısmını satma kararı aldılar. Bir kanun çıkardılar. Mehmet Reşat'ın imzaları ve Sultan Abdülhamid'in el konulup, Osmanlı Bankası'nda korunan mücevharlerinin Osmanlı Donanma Cemiyeti yararına, hükümetin denetim ve sorumluluğu altında satılması hakkındaki bu kanun, 20 Mart 1327 (1911) tarihini taşıyor.

Abdülhamid'in mücevher koleksiyonu çok kısa sürede paraya dönüştürülecekti. İttihat ve Terakki öyle düşünüyordu. Bu iş Paris'te bir açık artırma yöntemiyle yapılmalıydı. İttihat ve Terakki satış kararını uygulamakla Yahudi Maliye Bakanı Cavit Bey'i görevlendirmek istedi. Ama Mekteb-i Mülkiye Hocası Cavit Bey bu görevi kabul etmedi. Çünkü anlaşmayı imzalamak için Fransız Konsolosluğu'na gidecek, Fransa'dan davet edilen mücevher uzmanı Robert Linzeler ile anlaşma imzalayacaktı. Bu iş gururuna dokundu. Maliy Bakanlığı'ndan istifa etti. Böylece kendi

padişahının mücevherlerini açık artırmayla satan bir Maliye Nazırı olmaktan kendini kurtardı. Onun yerine Maarif Nazırı Nail Bey getirildi ve yeni Maliye Nazırı, Fransız Başkonsolosluğu'na gidip Fransa'dan davet edilen mücevher uzmanı Robert Linzeler ile anlaşma imzalamakta bir sakınca görmedi. Aynı sayfaya Türkçe ve Fransızca olarak yazılan 10 maddelik bu anlaşmaya göre Abdülhamid'in mücevher koleksiyonu Robert Linzeler'e teslim edilecekti. Ve mücevherlerin sandıklara konulup Fransa'ya götürülmesinin sorumluluğu da bu Fransız uzmana bırakılacaktı. Anlaşmada yer alan bir maddeye göre Robert Linzeler, artırmayı yönetecek olan Commissaire Priseur'un ücreti, mücevherlerin yüklenme ve nakliyesi, sigortası, teşhiri, açık arttırma salonunun kirası ve katalog, reklam ve koruma işleri konusunda Osmanlı Hükümeti'nden hiçbir maddi istekte bulunmayacaktı. Bu hizmetlerin tüm masraflarını kendi karşılayacak olan Robert Linzeler'in kazanacağı para, anlaşmanın dokuzuncu maddesinde şöyle belirlenmişti: "Öte yandan Osmanlı Hükümeti, bu yükümlülerin karşılığında Robert Linzeler'e, Commisssaire Priseur tarafından hesaplanan ve açık artırma sonunda belirlenen toplam miktarın yüzde 3'ünü ödemeyi kabul eder..." Anlaşmanın 10'uncu ve sonuncu maddesi satış gelirinin İstanbul'a gönderilmesiyle ilgiliydi: "Satışlar sonunda sağlanan miktar bir önceki maddede sözü edilen komisyon düşüldükten sonra, satıştan resmen görevli olan Commisssire Priseur tarafından Paris'teki Osmanlı Bankası'na teslim edilecektir"

Fransa'nın İstanbul'daki Başkonsolosluğu'nda 11 Temmuz 1911 günü Maliye Nazırı Nail Bey ve Fransız mücevher uzmanı Robert Linzeler tarafından imzalanan ve Fransız Başkonsolosluğu'nun mühürüyle onaylandıktan sonra, 200 sıra numarasıyla başkonsolosluk evrak defterine kaydedilen bu anlaşmayla Osmanlı Hükümeti satış yetkisini resmen Robert Linzeler'e devretmiş oldu. Linzeler, dünyada hiçbir meslektaşına kısmet olmamış böyle bir yetkinin sahibi olarak bu değer biçilmez mücevher koleksiyonunu aldığı gibi doğruca Paris'e gitti. Önce Abdülhamid'in mücevherlerini satmak amacıyla Paris'e getirdiğini duyuracak, sonra işe koyulacaktı. Bu tür açık artırmalı satışları yapmakla Fransız Hükümeti tarafından atanan ve bir çeşit Noter olarak görev yapan Commissaire

Priseur Lair Dubreuil'e gitti. Onunla bir anlaşma yaparak Lair Dureuil'i açık arttırmayı yönetmek ve satışları gerçekleştirmekle görevlendirdi

25 Kasım 1911 tarihli Le Figaro: Paris'in Seze Caddesi'nden dün geçenler birbirlerine 'Burada bugün bir şeyler var. Önemli bir şey oluyor bugün burada. Seze Caddesi'nin en büyük binası Geoerge Petit Galerisi'nin kapısı önünde çok sayıda polisin bulunması, Parisliler için olağan bir görüntü değildi. Polisler, Geoerge Petit Galarisi'ne gelen otomobillere kalabalık arasında güçlükle yol açıyorlardı. Kapı önünde gereğinden fazla durmalarına izin verilmeyen otomobillerden şık giyimli hanımefendiler ve beyefendiler iniyordu. Telaşlı adımlarla galerinin merdivenlerini çıkıyorlardı. Binanın dışındaki bu olağanüstü görünüm, içeride bir devlet başkanı var izlenimi veriyordu. Fakat içeride bir devlet başkanı yoktu Olmayan devlet başkanı Sultan Hamid'ti ve tahtından indirilmiş bulunan Hamid'in yerine içeride O'nun mücevherleri vardı.

Aynı tarihli Le Temps olaya bambaşka bir açıdan yaklaşıyordu: "Osmanlı İmparatorluğu'nun yeni yöneticileri, düşürdükleri imparatorun mücevherlerini satarak, sorunları ve sorumlulukları altında ezildikleri imparatorluklarını ayakta tutmama çalışıyorlar. Akdeniz'de süren Türk-İtalyan Savaşı, Türklerin aleyhine gelişmektedir. Türkler bu mücevherlerin satışından sağlayacakları paralarla, yeni savaş gemileri, bir denizaltı, çeşitli sayıda torpido ve top satın alacaklardır. Türkler, savaşın aleyhlerine gidişini, bu mücevherlerin parasıyla satın alacakları gemiler ve silahlarla durdurabileceklerine inanmaktadırlar"

Dünya çapında heyecan uyandıran olay 24 Kasım'da sergi olarak başladı. Fransızlara, Almanya, İngiltere ve Rusya'dan gelen zenginlere 3 gün seyrettirildikten sonra 27 Kasım 1911 günü aynı yerde, açık artırmayla satışa çıkarıldı. Hararetli fiyat yükseltmeleri salondaki havayı gerginleştirdi. Gergin hava, açık arttırmayı bir çeşit uluslararası çekişmeye dönüştürdü. Alman Baron Lindenbaum, bir milyon frankın üzerine çıkarak bir açık artırmada bir parçaya ödenen en yüksek fiyat rekorunu kırarken, dünyanın en pahalı kolyesini satın alan kişi de oldu. Margasyan, 623 bin frank ödeyerek 99 incili Padişah tesbihinin yeni sahibi, Rosenthal ve Herzl ise 277 bin frank ve 267 bin frank bedelle Abdülhamid'in 2'nci

ve 3'üncü tesbihini ele geçirdiler. İlk üç günlük bölümde 4 milyon 947 bin frank gelir sağlandı.

Noter Lair Dureuil, açık artırmayı 27 Kasım-11 Aralık 1911 tarihinde mücevherlerin tümünün satışını tamamladı. Robert Linzeler, satışlardan sonra Lair Dubreuil ile karşılıklı bir tutanak hazırladı. Her mücevherin tek tek kaça satıldığı yazıldı. Gerekli harcamalar çıktıktan sonra satışların net gelirinin 6 milyon 768 bin 359 frank olduğu anlaşıldı. Satış raporu ve satış hesaplarının yer aldığı bu tutanak dikkatle okunduğunda ortaya ciddi bir soru işareti çıktı. Toplam gelirin sadece yüzde 3'ünü alması gereken Robert Linzeler'in toplam gerini tümünü aldığı anlaşıldı. Oysa anlaşma maddelerinde Robert Linzeler yüzde 3'lük komisyonunu aldıktan sonra kalan paranın tümü Commissaire Prisuer tarafından Osmanlı Hükümeti'nin Osmanlı Bankası'nın Paris Şubesi'ndeki hesabına yatırılması yazılıydı. Ama bu olmadı. Fransa Hükümeti'nin sorumlu olduğu bir Noter'in satıştan sağlanan parayı Osmanlı Bankası'na yatırmak yerine bunu mücevher uzmanı Robert Linxeler'e verdiği, arada özel bir anlaşma daha bulunduğu anlaşıldı. Bu özel anlaşmada Linzeler, Lair Dubreuil ve tanık iki Noter'in imzaları vardı. Paranın tümü 20 Ocak 1912 Cumartesi günü Mösye Linzeler'e kendi komisyonuyla birlikte teslim edilmişti.

İki hafta süren satış sonunda toplam 6 milyon 768 bin 359 frank gelir elde edilmişti. Bu paranın Paris'teki Osmanlı Bankası'na yatırıldığına dair bir belge olmadığı gibi bu paranın Osmanlı Bankası'nın İstanbul'dak'i Genel Merkezine geldiğine dair bir belge de bulunamamıştır. Padişahı tahttan indirecek kadar güçlü olan İttihatçı haydutlar bu paranın peşini kovalamamış ve paranın hesabını soramamıştır. Ve üstelik belki de en kötüsü bu bilgi Türk halkından ustalıkla saklanmıştır.

Not: Paris macerasında heder edilen mücevherler, Abdülhamid'in koleksiyonunun tamamı değildir. Geride kalanların bambaşka bir macerası var. Onların macerasını da anlatacağım... Ancak olay 1929 yılında yaşanacağı için haliyle kitabın üçüncü bölümünde yer alacak [199].

Şimdi, Bolayır / Egzamili Savaşı'ndan 4 ay kadar Öncesine gidelim... 8 Ekim 1912 tarihine... İttihatçı genç subaylarla Bulgar, Yunan

ve Sırp çeteleri arasındaki ittifak bozuluyor... Güvendikleri dostlar Gagauz Enver'i, Mustafa Kemal'i ve Ali Fethi'yi sırtından vuruyor...

1'inci Balkan Savaşı Başlıyor...

Karadağ Kralı 1'inci Nikolas

Osmanlı'ya Savaş İlan Ediyor...

Fotoğraf: Şalvarlı Kral Nikolas, isyan sırasında Mustafa Kemal'in kankası General Allenby ile beraber.

8 Ekim 1912. Enver, Mustafa Kemal ve Ali Fethi, vatan kurtaran aslanlar olarak bu sırada Libya'da bulunuyorlar. 1908-1909'da Osmanlı Ordusu'na el koydular ve haliyle kendilerini savaşçı sanıyorlar. Bu ahvalde, 3 Ekim'de Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ortak bir nota vererek üç gün içinde Osmanlı Hükümeti'nin Sırbistan, Makedonya, Arnavutluk ve Girit'e muhtariyet vermesini istiyorlar. İttihatçıların hiç beklemediği bir gelişme. İstihbarat sıfır yani. Sürecin bitiminde, tekrardan üç günlük süre veren Balkan devletleri, eş zamanlı olarak siyasi yollarla kabul ettiremeyecekleri isteklerini silah yoluyla kabul ettireceklerine dair bir nota veriyorlar. Ordulaşmış Balkan çeteleri, 1909'da İstanbul'u İttihatçı haydutlarla beraber bastılar. Abdülhamid'i tahttan indirdiler. Yıldız Sarayı'nı soydular. Mektepli genç Osmanlı subaylarının içini dışını öğrendiler. Bu Enver, Mustafa Kemal, Ali Fethi kantarda kaç kilo çeker, biliyorlar. İttihatçıların denetimindeki Osmanlı bürokrasisi, ortak notaya tepki olarak Balkan devletleri ile olan münasebetleri kesiyor. Karşı tepki ilk olarak Karadağ'dan geliyor. 109 yıl önce, 8 Ekim'de Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ediyor. Gerisi tam bir felaket... Başlıyoruz. Balkan Savaşları'nı anlatacağım...

Enver, Cemal, Mustafa Kemal, Fevzi (Çakmak), Kazım Karabekir, İsmet (İnönü) / İttihatçı subaylar, Osmanlı Ordusu'na büyük kötülük yapmışlardı. 50'li yaşlardaki paşalar şeklen orduların, kolorduların başında görünüyordu ama gerçek bu değildi...

Balkan Savaşı 1912 / Ordu, Deniz Kumundan Yapılma Beton Gibi Dağıldı. Çünkü: Ordu Askerî Eğitim Yapmıyordu. 1909'da Orduyu Ele Geçiren İttihatçı Subayların Bildikleri Tek Şey, "Hürriyet" Nutukları Atmaktı.

Mahmut Muhtar'ın şu cümleleri (2012, s. 173-174) ordu yayınında aynen yer alıyor:

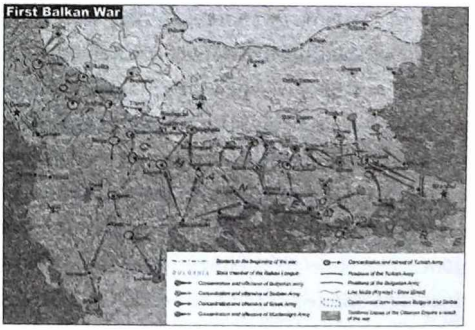
> "Bir ordu için en büyük felaket, genç subayların askerî görevleri dışında ordunun veya memleketin düzeltilmesine kalkışmaları, nizamları ve kanunları değiştirmeye girişmeleri, hükümeti denetim altına almak, devletin siyasî hayatına etki yapmak gibi maksatlara dayanan kulüpler ve dernekler kurmalarıdır. Meşrutiyet'ten sonra bu haller, önce ihtilâlin çıktığı 3'üncü Ordu'da görüldü. Sonra da bu esef verici hâl 1'inci ve 2'nci ordulara aşılandı. Politika ilgisi burada kalsa iyi... Hareket Ordusu'nun İstanbul'a gelişinden sonra ordu, İttihat ve Terakki'ye mensup bir kısım genç subayın keyfine bağlı kaldı." [200].

Birinci Balkan Savaşı başladı.

Üç yıl önce Abdülhamid'i devirirken "kahraman" olan ordu, daha ilk gün dağılma belirtileri gösterdi.

Darbeci İttihatçı subaylar, gavur ordularını görünce silahlarını atıp kaçıyor...

22 Ekim 1912

Yunanlar Yenice'de... Sırplar Kumanova'da Osmanlı Ordusuna Saldırdı. Kırklareli'nde İse Bulgaristan ile Savaşa Tutuştuk. Büyük Felaket...

İttihatçı subaylar, gavur ordularını görünce silahlarını atıp kaçıyor...

Birinci Balkan Savaşı başladı / 3... 22 Ekim 1912. 3 cephede savaş. Öyle bir felaket ki, Ege Adaları ile birlikte 100 bin kilometrekareye yakın vatan toprağı bir çırpıda elden çıkacak. Gavurlar, 1 milyondan fazla Türk öldürecek veya sürecek.

Birinci Balkan Savaşı başladı / 4... Maddî kayıp yamandır. Ama asıl kayıp, kafa ve yüreklerdedir. Birkaç yıl önce Yunan, Bulgar, Ermeni ve Sırp çeteleri ile birlikte kendi devletine savaş açan ve Abdülhamid'i tahttan indiren İttihatçı genç subaylar, bu savaşta yere serilecek...

Birinci Balkan Savaşı başladı / 5... 3'üncü Ordu Selanik'te, ellerini kaldırıp Yunan'a teslim olacak. Mustafa Kemal'in verdiği isimle Hareket Ordusu'nun merkezi / Kabe-yi Hürriyet / Selânik, savunulmayacak. 2'nci Meşrutiyet'in ilan edildiği şehir Manastır savunulmayacak.

Birinci Balkan Savaşı başladı / 6.. Başkent İstanbul'u basarken, Yıldız Sarayı'nı yağmalarken, Taşkışla'da teslim olan 3 bin Abdülhamid yanlısı Osmanlı askerini şehit ederken "kahraman" olan 3'üncü Ordu/Hareket Ordusu, Şehirlerin tamamını hiç direnme göstermeden teslim edecek...

Birinci Balkan Savaşı başladı / 7... 1908'de Yunan eteği giyerek dağa çıkan ve kendi devletine silah sıkan Enver, Şemsi Paşa'yı vururken cüretkâr olan Teğmen Âtıf, kendi devletine karşı dağa çıkan Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi... Balkan Harbi'nde apışıp kalacak?

Birinci Balkan Savaşı başladı / 8... Edirneli Talât, Edirne'nin düşmesi, Bulgarların eline geçmesi için çaba sarf edecek. Üsküp savunulmayacak. Kosova'nın, Varna'nın, Niğbolu'nun, Mohaç'ın, Plevne'nin kahramanlarına ne oldu?

Savaşın Başlaması ve Kuzey Makedonya'nın İşgali Devletin bir taraftan Trablusgarp'ta İtalya ile savaştığı, bir taraftan da Arnavutluk isyanlarının yatışmadığı ve Osmanlı Devleti'nin talimli askerinin ordudan terhis edildiği sıralarda (30 Eylül 1912) Balkan Devletler'i seferberlik ilan [8] Toplantıda Prof. Pupin 10.000 $ bağış yapmıştır. Toplamda ise 16.000 $ bağış toplanmıştır. The New York Times, Saturday, 23 November 1912; The New York Times, Monday, 21 October 1912. [9] The New York Ti-

mes, Sunday, 20 October 1912. 10 Suat Zeyrek, Birinci Balkan Savaşı Yenilgisinin İç ve Dış Sebepleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2012, s. 338. etmiştir11. 8 Ekim 1912 tarihinde, Bulgaristan12, Yunanistan13, Karadağ14 ve Sırbistan tarafından oluşturulan Balkan Birliği üyelerinden Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir15. Osmanlı Devleti de aynı gün Karadağ'a savaş ilan ederek 11 Ayrıca gerektiği takdirde Anadolu'da gerekli görülen kıtaların da seferber hale getirilmesine karar verilmiştir: BOA, MV, 169/27; 169/33; 227/231; BOA, İ.HB, 123/44; Seferberlik ilanından ötürü askeri ihtiyaçların karşılanması için Rumeli Vilayetleri ile Marmara ve Adalar Denizi limanlarından her türlü yiyecek maddesi ve hayvan yemi ihracatı geçici olarak yasaklanmıştır:

Savaş başladığında Sırplar ve Bulgarlar Makedonya'da, Karadağlılar ve Sırplar Sancak'ta, Bulgar ordularının bir kısmı da Trakya'da konuşlanmıştır. Osmanlı ordusu bu ittifaka karşı dörde bölünmüş ve hazırlıklar tamamlanmıştır. Sırbistan, Osmanlı Devleti'nin Vardar ordusunu yenmeyi planlamıştır. Ana kuvvetleri üç ordu halinde Üsküp'e ilerleyip, bir tümenle bağımsız bir tugay Yeni Pazar Sancağı'nda Karadağlılarla birleşerek harekât düzenleyeceği planlanmıştır. Sırbistan I. Ordusu 19 Ekim günü sınırı geçerek güneye doğru Osmanlı topraklarında ilerlemiş20 ve 22 Ekim'de Priştine Sırp kuvvetleri tarafından ele geçirilmiştir. Priştine'nin düşmesiyle Üsküp düşman istilasına açık hale gelmiştir21. Priştine'nin işgali sonrasında Sırp kuvvetleri Kral Peter komutasında Kumanova'ya doğru hareket etmiş ve iki ordu burada karşılaşmıştır22. 23-24 Ekim 1912 tarihinde Kumanova'da yapılan bu muharebe Birinci Balkan Savaşı'nın en önemli muharebelerindendir. En kritik savaşlardan birinin verildiği bu savaşta Türk ordusunun mevcudu 65.00023, Sırp ordusunun mevcudu ise Bulgar askerleriyle beraber 100.000 idi24. Savaşın ilk gününde üstünlük Osmanlı ordusunda iken, savaşın ikinci günü üstünlük Sırp kuvvetlerine geçmiş, Osmanlı Devleti için savaş bozgunla sonuçlanmıştır. Osmanlı ordusu Kumanova'ya doğru çekilmiş ve savaş meydanından ayrılmıştır. Daha sonra da Sırp ordusu Kumanova'ya girmiştir25. 20 The New York Times, Sunday, 20 October

1912. 21 Nothingham Evening Post, Monday, 23 October 1912; BOA, DH.SYS, no. 112-9/9-1. 22 Güney Dinç, Mehmed Nail Bey'in Derlediği Kartpostallarla Balkan Savaşı (1912-1913), YKY, İstanbul 2008, s. 99. 23 Makedonya bölgesindeki Osmanlı kuvvetlerinin miktarı 200.000 asker ve 200 sahra topu idi: Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Friday, 1 November 1912. 24 İbrahim Artuç, Balkan Savaşı, Kastaş Yayınları, İstanbul 1988, s. 96; İngiliz gazetelerine göre ise Kumanova'da 80.000 Türk askeri ve 60.000 Sırp askeri bulunmaktaydı: Nothingham Evening Post, Wednesday, 30 October 1912; Sırp kaynaklarına göre Kumanova cephesinde 110 bin Sırp askerine karşı 49 bin Türk askeri savaş halindeydi: Muzaff er Tufan, "Sırp Kaynaklarına Göre I. Balkan Savaşı", 90. Yılında Balkan Savaşları ve Lüleburgaz Muharebeleri, Lüleburgaz 2002, s. 41. 25 Kumanova Savaşı esnasında iki taraftan da ağır kayıplar verilmiştir. Sırp kaynaklarına göre Türk tarafı 5.000 ölü ve yaralı verirken Sırpların kayıpları ise 2.000 ölü ve 900 yaralıdır.

Kumanova'daki Osmanlı ordusunun kumandanı Zeki Paşa Başlangıçta Türk ordusu Sırpları mağlup etmişti diye belirttikten sonra şu tabloyu ortaya koymaktadır: 23-24 Ekim gecesi Manastır ve Üsküp adlı tümenler düşman karşısında bulundukları hattı terk ederek gecelemek için Kumanova'ya çekilmişler. Tümen kumandanları bu halden ancak sabaha karşı haberdar olabilmişlerdir. Yağmur altında kalan askerin subayları hattın gerilerinden köylere yerleşip istirahata koyulmuşlardır. Zannedersem o akşam eratın tayını da verilmemiştir.

Sabah saatlerinde şehirdeki sıcak yataklarından kalkıp Kumanova siperlerine ulaşmak isteyen İttihatçı subaylar, on binlerce askerin çığlıklar atarak kendilerine doğru koştuklarını gördüler. Sırp askerleri siperlere girmişti. Başlarında subay bulunmayan erler de silahlarını atarak kaçmaya başlamıştı. Ölüm korkusuyla çıldırmışlardı. Subaylar da erlere uydu... Kaçtılar...

Tren istasyonu adeta mahşer yeri. Korkunç feryatlar...

Cepheden kaçan Osmanlı subay ve erleri, yaralıları trenden atıyor, kadın ve çocukları çiğniyor.

Çıldırmışlar...

4 Ekim 1912. Savaşın ikinci günü. Savaş kaybedildi. İttihatçı genç subaylar, akşam yemeğinde mastika, erik rakısı, şarap içmişler geceyi sıcak yataklarında geçirmişlerdi. Oysa Ordu, bütün geceyi siperlerde yağmur altında geçirdi. Akşam tayınları dağıtılmadığı için açtılar. Sırp askeri sabah erken saatlerinden itibaren Osmanlı siperlerine girmeye başladı. Ön saflarda başlayan panik inanılmaz bir süratle gerilere yayıldı. Topçular mevzilerini terketti. Silahını atan kaçıyordu. Cephenin dağılması birkaç on dakikayı bile bulmadı. Panikle Üsküp ve Manastır'a doğru kaçan askerlerin tren istasyonundaki durumunu görgü tanıkları şöyle anlatmaktadır: "Kumanova savaşının kaybedilmesinin ardından kaçan askerler yaralıları zorla trenden çıkarıp onların yerlerine kendileri giriyorlardı. Zavallılar ayaklar altında kalıyorlar eziliyorlardı. Feryatlarını dinleyen yoktu. Ve hiç kimse hareket etmiyor / edemiyordu. Katarları düzene koyarak yola çıkaracak kimse yoktu. Tarifi imkânsız bir velvele içinde, kadınları çocukları çiğneyerek, yanlarında bulunan bütün eşyaları, silah cephane, yiyecek ve elbiseleri Kumanova-Üsküp yoluna saça saça

kaçıyorlardı. Türk askerleri neredeyse hiçbir yerde Sırp kuvvetlerine karşı direniş göstermemiş ve silahlarını bırakıp kaçmıştır. Müslüman ahali askerlerin arkalarına bile bakmadan kaçmalarına dayanamamış ve İştibliler hiçbir direniş göstermeden silahlarını bırakıp kaçan Osmanlı askerlerinin yüzlercesini öldürmüş ve yaralamışlardır" [201-204].

Sırplılara karşı ilk gün muharebelerinde iyi olan tümenin kumandanları, yerlerini terk ederek Kumanova kasabasına inerler. Sebep, "kendilerine o gün tebliğ edilen generallik rütbesinin alametlerini taktırmak". Gece, kasaba terzilerini uyandırıp, "pantolonlarına kırmızı paşa şeridi taktırmakla meşgul olurlar. Başlarında kumandanları bulunmayan, daha tam seferber olamamış Redif Alayı ve Tümenleri, gece dağılır. Mevziini terk edenlerin yeri doldurulmaz, elden çıkan siperler geri alınmaz ve "bilgisizlik, idaresizlik yüzünden", diğer "muharebelerde olduğu gibi" Kumanova Meydan Savaşı kaybedilir

Kumanova Savaşı'nın kaybedilmesinin ardından Osmanlı ordusu geri çekilmiştir. Osmanlı ordusunun bir kısmı Üsküp'e doğru çekilmiş, diğer bir kısmı da İştib ve Köprülü'ye doğru hareket etmiştir. Sonuçta Osmanlı ordusu Üsküp'ü savunamamış ve Üsküp'ü boşaltmak zorunda kalmıştır. 26 Ekim'de Üsküp'te kalmış olan iki süvari, bir dağ topu bataryası, 1.000 sandık piyade ve 224 sandık topçu cephanesin, demir yoluyla Selanik üzerinden Manastır'a gönderilmiştir27. Beş obüs bataryasının istasyona sevki sırasında ise birkaç tüfek patlayınca Düşman geliyor! denilerek, toplar yol üstünde bırakılmış, subaylar ve askerler atlara binerek Kalkandelen tarafına kaçmıştır28. Üsküp halkının şehir civarında muharebe edilmemesi konusunda ısrarcı olmaları üzerine konsoloslar aracılığıyla Sırp kuvvetleri şehre davet edilmiştir29. 26 Ekim akşamı saat 06.00'da Kumanova'dan gelen Prens Aleksandr komutasındaki Sırp kuvvetleri hiçbir direnişle karşılaşmadan, tek kurşun atmadan, törenle; Sırp bayraklarıyla ve marşlar eşliğinde muzaffer bir edayla Üsküp'e girmiştir30. Sırp askerinin şehre girişini halk coşkuyla karşılamıştır31. Üsküp Şehri, Sırp bayraklarıyla donatılmıştır. Sırpların şehre girdikten sonra ilk yaptıkları şey şehrin adını Scopje olarak değiştirmek olmuştur32.

28 Silahlar depolardan gerekli yerlere sevk edilememişti. Bunun sebebi açıktı. İstasyon memurlarının büyük bir kısmı Rum ve Bulgar'dı. Kumanova

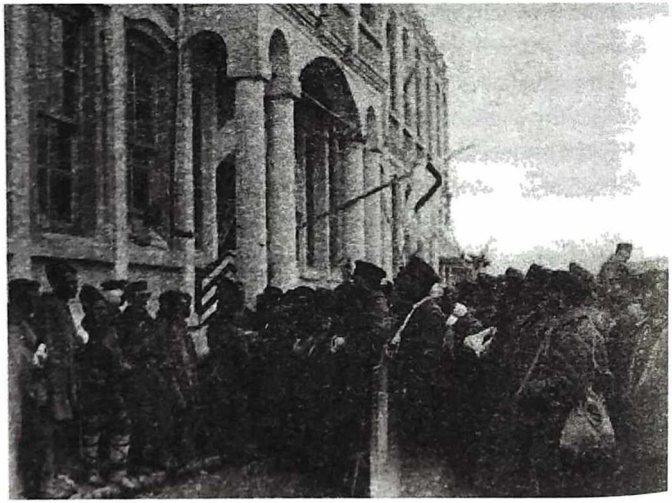
Muharebesinde Osmanlı ordusunda savaşa iştirak eden askerin %25'i gayr-i müslimdi. Ermeni, Sırp, Bulgar ve Katolik Arnavutlar'dan oluşmaktaydı. Bununla beraber ekserisi Anadolu'dan ve adalardan gelen Rum askerlerinden endişe edilmiyordu. Balkanlar'da muhtelif azınlığa mensup çocukların gözü açık ve zeki olmalarından dolayı Türk komutanları onları çoğunlukla topçuluğa ait hizmetlerde kullanmışlardı. Bu güvenme olayı savaşın kaderi açısından çok pahalıya mal olmuştu. Türk ordusu düşmanla karşı karşıya geldiğinde Hıristiyan efrat bulundukları yerleri terk ederek karşı tarafa geçmek için firar etmişlerdi. Topçu sınıfı içinde bulunan Hıristiyan efradın karşı tarafa atış yapmak istememeleri Osmanlı topçu atışının tesirsiz kalmasına neden olmuştu. Bir yandan firarlar bir yandan da ordunun etkisiz kalması büyük kargaşalık doğurmuştu: Zeyrek, a.g.t., s. 342. 29 Çakmak, a.g.e., s. 204, 209, 212, 221, 236; Sırp ordusunun Üsküp'e ilerleyişinin duyulması ile şehirdeki Türk memurlar ve polisler şehirden kaçmıştır. Şehirde güvenlik güçlerinin yokluğundan istifade eden Arnavut başıbozuklar Hıristiyanların dükkân ve evlerini yağmalamıştır: Dundee Courier, Tuesday, 29 October 1912; Nothingham Evening Post, Monday, 28 October 1912. 30 Türkler şehri saat 3'te tahliye etmiştir. Gazete haberine göre "Mohommedans" olarak ifade edilen Müslümanların şehirden panikle kaçtığı yazılmaktadır. Sırp Prensini karşılamak için Rus, İngiliz, Fransız ve Avusturya-Macaristan konsolosları şehrin girişinde hazır bulunmuştur. Sırp ordusunun komuta merkezi işgalin ardından Üsküp'e nakledilmiştir: Exeter and Plymouth Gazette, Monday, 28 October 1912; Sheffi eld Evening Telegraph, Thursday, 23 January 1913; Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Monday, 28 October 1912; Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Wednesday, 30 October 1912; Dundee Evening Telegraph, Thursday, 31 November 1912; Dundee Courier, Wednesday, 30 October 1912; Leeds Mercury, Thursday, 31 November 1912; Western Times, Wednesday, 30 October 1912; Sheffi eld Evening Telegraph, Monday, 28 October 1912; Dundee Evening Telegraph, Monday, 28 October 1912. 31 Derby Daily Telegraph, Monday, 28 October 1912AkyolDJHs.3-8. 32 Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Saturday, 9 November 1912; The Christian Science Monitor, Wednesday, 20 November 1912

Sırp ordusu şehre girmesinin ardından derhal sıkıyönetim ilan edilmiş33, herhangi bir direnişe mahal verilmemesi için sert tedbirler alınmıştır34. Üsküp'ün zaptıyla çok miktar ve çeşitte silah, mühimmat ganimet olarak alınmıştır. Kumanova ve Üsküp'te alınan 80 top bataryası, 6 mitralyöz, 30 bin mavzer, 300 vagon, lokomotifl er ve yeni yapılmış kışlalarda depo edilmiş çok miktarda askeri üniforma ile Kratova'da da 135 sahra topu ele geçirilmiştir35.

Kırklareli Savaşı...

Üç yıl önce, 1909'da İstanbul Taşkışla'da teslim olan 3.500 Osmanlı askerini katleden ve Abdülhamid'i tahttan indirip Yıldız Sarayı'nı yağmalayan 2. Ordu'nun "kahramanları" dağıldı.

KIRKLARELİ 1912 / İttihatçı genç subaylar savaş alanından tavşan gibi kaçtı ve Kırklareli'ni tek kurşun atmadan Bulgar'a bıraktı...

24 Ekim 1912. Üçüncü Ordu'nun "kahramanları" Rumeli'nin batısında Kumanova'yı tek kurşun atmadan Sırplara teslim ederken, İkinci Ordu da 593 kilometre doğuda aynı şekilde davranıyordu: Kırklareli'ni Bulgarlar'a bırakıyordu. O Kırklareli ki İstanbul'un kilidiydi.

24 Ekim sabahı Osmanlı topçusu Bulgarların baraj ateşine karşılık vermeyince, Bulgar Üçüncü Ordusu'ndan bir keşif kolu kalelere doğru ilerledi ve Osmanlı birliklerinin kaçtığını fark etti (Lesiçkov, s. 10-11). O sabah Osmanlı birlikleri, aslında Edirne ile Kırklareli arasındaki hattın tümünde gerçek bir sebep olmaksızın bozgun halinde geri çekiliyorlardı.

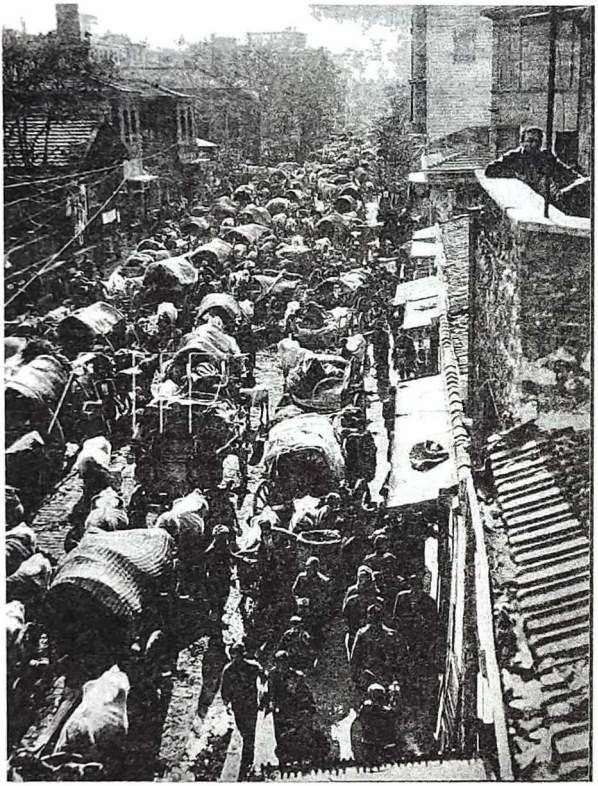
Stephane Lauzanne, Kırkkilise (Kırklareli) bozgununu şöyle anlatır (Lauzanne, s. 35): "24 Ekim Perşembe günü, kırmızı ve ışık saçan güneş altında, sabahın altısında, Bulgar ordusunun dört kolu görkemli bir savaş düzeninde Kırkkilise önüne geldiler. Ama müstahkem mevkiler sessizdi, alan bomboştu, siperlerde kimsecikler yoktu; bin bir önlem alarak ilerleyen Bulgar öncüleri ilk evlere ulaştıklarında, süvarilerin ya da askerlerin yerine, ellerinde çiçek demetleriyle bir kadın ve çocuk kalabalığının kendilerini karşıladığını büyük bir şaşkınlıkla gördüler. Kadınlar, çocuklar, çiçekler... Artık Kırkkilise'de kalan yalnızca bunlardı."

Bu beklenmedik zafer, Bulgarları hem şaşırtmış hem de büyük bir sevinçle coşturmuştu. Bulgar Üçüncü Ordusu'nun Harekât Dairesi Başkanı Yarbay Asmanof, daha sonra şöyle diyecekti (Andonyan, s. 454): "Sınırı geçerken kıtalarımızın hedefi Lozengrad (Kırkkilise) idi... Şehri zapt etmek için iki çaremiz vardı: ya ani bir saldırıyla ya da düzenli bir kuşatma sonucunda. Kuvvetlerimizi bu esas üzerine bölmüştük ki, Kırkkilise ne Pınarhisar'dan ne Edirne'den takviye alabilsin. Sürpriz saldırıyı tercih ettik, fakat geri çekilme yollarını da kesmek kaydıyla. Saldırı başarısız olsa bile, mevcut pozisyonlarımız sayesinde düzenli bir kuşatma başlatacaktık."

Ama bütün bunlara gerek kalmadı.

Bulgar Ordusu durmadı. Şimdi sırada Lüleburgaz ve Pınarhisar savaşları vardı. Kasım ayı ortalarında Bulgar Ordusu Edirne'yi kuşatacak ve Çatalca'ya, yani İstanbul'un kapılarına dayanacaktı.

Kasım 1912 / Balkan Türkleri ve Müslümanlar İstanbul'a kaçarken, Jön Türkler ve İttihatçılar İstanbul'dan Avrupa'ya, Paris'e kaçıyordu [205-209].

Fotoğraf: İstanbul'a ulaşan muhacirler

7 Kasım 1912. Balkan bozgunu sırasında, fareler gibi, ülkeyi ilk terk edenlerin Jön Türkler ve ittihatçılar olması tesadüf değildir. Balkan Harbi'nden hemen önceki Meşrutiyet günlerinde, resimli dergilerde hocalarla papazların, Bulgar çetecisi Sandanski ile Türk subaylarının öpüşen, kucaklaşan resimleri yayınlanmıştır. Jön Türk liderlerinden, İttihat ve Terakki'in ilk kurucusu, parti iktidara gelince Beyoğlu Mutasarrıflığı Sıhhiye Müfettişliğine atanan İbrahim Temo'nun, Askerî Tıbbıye'de, arkadaşları arasında lâkabı, Pierre Lermit'tir. Haçlılara karşı vatanı savunan Kılıç Arslan, Selahattin Eyyubi değil; Haçlıları ayağa kaldıran, topal eşeğiyle bütün Avrupa'yı dolaşarak Haçlı seferini kışkır-

tan Fransız Hıristiyan din adamı Pierre Lermit (1050-1115). Yani Jön Türkler, kendi kültür ve medeniyet değerlerine karşı, Haçlıların içimizdeki beşinci kolları durumundadır. Batıcılığın ideoloğu Abdullah Cevdet, para karşılığı kendi vatanı aleyhine Siyonist örgüte hizmet etmiştir. İttihat ve Terakki adını Fransızcadan çalan Ahmet Rıza'nın, Osmanlı Meclis-i Mebusanı başkanı iken bile yemininde Allah demeyecek kadar katı bir Pozitivist olduğu düşünülmelidir.

Fransız Elçiliği ile içli dışlı olan bir Fransız gazetecinin tespiti acıdır. Ordusuz kalan garibanhalk, kağnısına, sırtına vurduğu denkleri ile Bulgar, Yunan, Sırp katliamından kurtulabilmek için İstanbul yolunu tutarken; Jön Türkler ve İttihatçılar, Paris yoluna düşmüşlerdir. Ahmet Rıza'nın tam bozgun sırasında Meclis Başkanı olarak ameliyat olacağı tutmuş, İttihat ve Terakki'nin başyazarı aynı zamanda milletvekili olan Hüseyin Cahit, Maliye Nazırı yapılan Maliyeci Cavit, Paris yoluna düşmüşlerdir.

Jön Türklerle ilgili Fransız gazetecinin tespiti aydın sefaletini gözler önüne sermektedir: "Jön Türkler bu savaşta hiç de parlak bir sınav vermediler. Trakya ve Makedonya köylüleri gibi onlar da rastgele bölgeyi terk ettiler. Ama Asya'ya doğru gitmediler. Onlar Londra-Paris yolunu tuttular. Düşman başkente yaklaştıkça şehri terk etmeyi uygun bulan önde gelen Jön Türk komitesi üyelerinin sayısı daha Kasım'ın ilk günlerinde pek uzun bir liste oluşturmaktaydı. Kırklareli bozgununun hemen ardından, eski Millet Meclisi Başkanı Ahmet Rıza Bey Paris'e gitmişti. Güya ameliyat olmak istiyordu. Fakat aslında bu ameliyat hiç de acil değildi. Bunun ardından Tanin gazetesi sahibi Hüseyin Cahit Bey'in gittiği haber alındı. Bir ikindi vakti Paris'e gitmek üzere vapura binmişti. Sonra sıra eski Maliye Nazırı Cavit Bey'e gelmişti. Bir zamanlar Paris'te adından söz ettiren Prens Sabahattin, Padişah'a kumandayı eline alması gerektiğini bildiren bir açık mektup yayınlar. O bütün "Osmanlı hanedanının Çatalca hattına gitmesini" de ister. Ama kendisi, kafilenin sonuncusu olarak bile olsa ortada yoktur Arnavutluk'un başına getirilen İsmail Kemal'in, İşkodra'yı krallık vaadi üzerine teslim eden Esat Paşa'nın Jön Türk zümresinden olduğu da hatırlarda tutulmalıdır. İsmail Kemal, 1902 Jön Türkler Kongresi'nden beri Cemiyet'in "belli başlı adamı" durumundadır

Hüseyin Cahit, hatıralarında, Tanin'in kapatılması ve başka bir adla yayınlanmasına izin verilmemesi üzerine (9 Kasım 1912), "Avrupa'ya gitme kararı" aldığını belirtir. Yanında gelmek isteyen Hüseyin Kâzım, Talât tarafından ikna edilince geri

kalmıştır. 12 Kasım 1912'de pasaportla "Galata rıhtımından Romanya vapuruna binerek Viyana'ya doğru İstanbul'dan" ayrılır. Viyana'da Cavit Bey'le buluşurlar. Gelişmeleri Viyana'dan takip ederler. Dönüş kararını, ortalık yatışıp, İttihat ve Terakki yönetime hâkim olunca almıştır: "Babıali Baskını olayını duyunca hemen hazırlanarak" İstanbul'a döner. 31 Ocak 1913'te Tanin'i yeniden yayınlamaya başlar.

Jön Türk büyüklerinden Mizancı Murat, İkdam'daki "Tehlikeli Bir Geçit" başlıklı yazısında: "Bundan sonra bir yüzyılın dörtte biri oranında bir büyük devletin esirgemesinde yaşamaktan başka bir yol bulunmadığını" savunarak, mandacılığın ilk sözcülerinden olacaktır

Öğrencisi F. Rıfkı'ya göre, "bir savaşçı ve tenkitçi" olan Hüseyin Cahit'i, İttihatçılar, kendisine birkaç bin altın lira verip, Osmanlı İmparatorluğunun en yüksek maaşlı ikballerinden biri olan, Düyun-ı Umumi'ye Türk alacaklılar vekili yapmışlardır. Bundan sonra, "savaşçı ve tenkitçi Hüseyin Cahit'i, bir daha memleketin en güç günlerinde bile aramızda göremedik. Harp sırasında Büyükada Yat Kulübü'nde yüksekçe fiyatlı oyun masalarında rastlardık" der.

Meşrutiyetle beklenen gelmez. "Kanun-ı Esasi yürürlüğe girdi mi, her şey yoluna girecek" beklentisi gerçekleşmez. Avusturya-Macaristan, Bosna-Hersek'i işgal eder, Bulgaristan bağımsızlığını ilân eder, ardından Girit gider. Hıristiyan unsurların da azması ile birlikte bütün bunların "hepsi Meşrutiyet yüzünden başımıza geliyor", "çoban isteriz, şeriat isteriz, sesleri ile halk Selânik'ten soğudu ve Yıldız'a döndü"

Sivil kanat için şu ifade dehşet vermelidir: "İlk zamanları bütün ümidimiz İngiltere'de idi. Hatta ihtilâlden sonra büyükelçinin arabasını halk çekmişti. Bir aralık Almanya'dan medet umduk. Hepsi boşuna gitti."

"Aydınlar, Batı hayranlığında üçe bölünmüşlerdi: Kara subayı mı, varsa Alman yoksa Alman. Deniz subayı mı, İngiltere'nin üstüne olmaz, sivil aydının gönlü ise Fransız'da idi.."

İttihatçı kahramanlar, Meşrutiyetten sonra "ayakları parlak çizmeli, esvapları sırmalı, birer yalı ve konakta damat" olmaya alışmışlardır. Ama şimdi tüyme zamanı. Önce sağ kalmak lazım [210].

Değildi; aynı zamanda Edirne'nin içinde de vardı. Bu iç düşman, İttihatçılardı. Bazı İttihatçılar, Bulgarların tarafını tutuyordu. Şükrü Paşa, bu duruma sessiz kalmadı ve Bulgar yanlısı olarak bilinen Talat Paşa'yı

sert bir şekilde uyardı: "Edirne'yi terk et. Aksi takdirde seni idam ederim."

Talat Paşa, Edirne kuşatması sırasında askerlerin moralini bozmakla suçlandı. Anadolu'dan gelen askerlere, "Bulgarlara karşı savaşmayın. Edirne sizin vatanınız değil," dediği iddia edildi. Bu tür sözlerle Osmanlı askerinin savaş azmini kırdığı ileri sürüldü.

İlerleyen yıllarda Talat Paşa, önemli mevkilere gelecekti. 1914 yılında Dahiliye Nazırı, 1917 yılında ise Sadrazam olacaktı. Ancak 8 Kasım 1912 tarihinde, Edirne kuşatma altındayken Talat Paşa'nın tavırları büyük tepki toplamıştı.

Aynı günlerde Osmanlı toprakları birer birer elden çıkıyordu. Selanik düşmek üzereydi. İşkodra, Yanya ve Edirne kuşatılmıştı. Şükrü Paşa, hiçbir destek almamasına rağmen Edirne'yi tam beş ay boyunca kahramanca savunacaktı.

Şükrü Paşa, o günlere ait hatıralarını tarihçi İsmail Hami Danişmend'e yazdırmış, bu hatıratında İttihatçıların, özellikle de Talat Paşa'nın ihanetine uğradığını açıkça dile getirmiştir.

> "Harbin bidayetinde (öncesinde / başlangıcında) hükümet benden Edirne'nin bir ay müdafaasını istedi. Elimde bu noktaya ait bir vesika da var; ben her türlü mahrumiyete rağmen taahhüdümün beş misli dayanarak 155 gün mukavemet ettim. İşte buna rağmen esaretten avdetimde İttihat ve Terakki Hükümeti beni tekaüde sevk edip menkub yaşattı! Bu menkûbiyetimin çok acı bir sebebi var: Harbin bidayetinde ve muhalif kabine zamanında henüz muhasara başlamadan evvel İttihatçıların eski Dâhiliye Nâzırı Talat Bey gönüllü nefer yazılıp Edirne'ye gelmişti; maksadı askerlik etmek değil, askeri ifsad etmekti: İkinci derecedeki paşaların oturduğu binaya yerleşmiş ve tıpkı o paşalar gibi o nefer beye de emirberler tahsis edilmişti. Nefer bey kumandan paşaların sofrasına oturuyor ve âdeta bir "Nefer Paşa" muamelesi görüyordu. Tabii bu vaziyeti zabitlerle askerler arasında birçok dedikodulara sebep oldu. Talat Bey'in her günkü faaliyeti hakkında raporlar alıyordum. Askeri harp etmemeye teşvik ediyor ve bilhassa Anadolu efrâdının Rumeli'nin kendi vatanları olmadığından bahsediyordu! O sırada düşman ordusu ilerlemekte ve Edirne muhasaraya düşmek üzereydi. Tabiî böyle bir fesada daha fazla tahammül edemezdim. Talat Bey'i çağırttım.

Karşımda askerî vaziyet alan nefer elbiseli müfside (fesatçıya) 'Bey Oğlum' diye hitap ederek Edirne'deki gayr-ı tabii vaziyetini ve bu vaziyetten istifade ederek yaptığı menfi propagandayı anlattım, bu hale bir dakika daha tahammül edemeyeceğimi, Edirne'de kaldığı takdirde kendisini maazallah idam ettirmek mecburiyetinde kalacağımı ve öyle bir mecburiyette kalmak istemediğim için o günkü trenle derhal İstanbul'a hareket etmesini emrettim, tabiî çekildi gitti"

Ama önce askerin morali, sonra savunma çökecek, Edirne de gidecektir...

Altta, Şükrü Paşa teslim olduktan sonra kılıcını Bulgar Çarı'na teslim etmek istiyor. Çar, almıyor...

Balkan Savaşları... Böyle bir alçaklık görülmemiştir. Üç yıl önce Abdülhamid'i tahttan indiren "kahraman(!)" 3'üncü Ordu, Selanik'te tek kurşun atmadan Yunan'a teslim oldu.

Kasım 1912 — Nazım Hikmet'in dedesi Vali Nazım Paşa, Yunan Prensi Konstantin'i Beyaz Kule'nin önünde karşıladı. "Şehir sizindir, Ekselans" dedi.

Nazım Hikmet'in dedesi Konstantin'e teslim belgesini okurken.

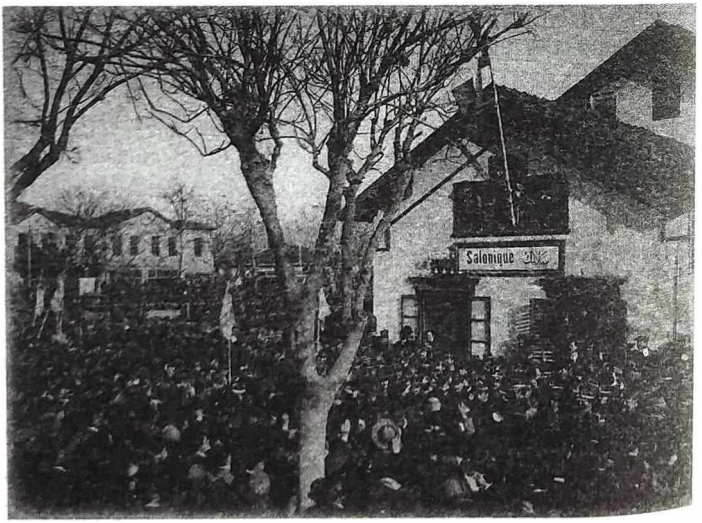
9 Kasım 1912. Utanç günü. 12 bin Yunan askeri, başlarında Prens Konstantin olduğu halde Selânik'e, "Yaşasın Helenizm! Yaşasın ordumuz!" haykırışları arasında girdi. Selânik teslim olmuş, Yunanlılar, "Osmanlılarla hiç çatışmaya girmeden" Selânik'e girmişlerdi. 3'üncü Ordu, şehri çarpışmadan Yunan'a teslim etmişti. (Stephane Lauzanne, 120). 470 yıllık Osmanlı hâkimiyeti bitmişti. Beyaz Kule'deki Türk Bayrağı indirilerek Yunan bayrağı çekildi. İlk yapılan işlerden birisi, şehrin en büyük camiini Ayios Dimitrios adıyla kiliseye çevirmek oldu. Hemen yortu yaptılar. Kasımiye, Eski Cuma, Hortacı Sultan, İsmail Paşa, İki Şerefeli, Sultan Murat camileri de kilise yapıldı.

Çarpışmadan teslim olan 25 binden fazla Türk askerinin silahları toplandı. Askerle birlikte 100 subay esir alındı. Ordu kumandanı Tahsin Paşa ve kurmay heyeti tarafsız bir bölgede oturacak, memlekete dönmek isteyen askerler "bir daha savaşa katılmamaya yemin etmek şartıyla" yerlerine gönderilecekti. Ama ne gezer. Bundan sonrası korkunç bir çapul, soygun ve katliam oldu. Yunan savaşçıların merhameti, Kölnische Zeitung adlı Alman gazetesinde şöyle yer aldı: "Selânik'te Ayia Sofia Camii üzerinde haç yükseliyor yeniden. Yeni fatihler haçı diktiler; ama hani nerede Hıristiyanlık ve insanlık belirtileri?

Haç, merhametin sembolüdür; ama Rumlar kanla lekelediler onu. Talan, katliam, ırza geçme, korkunç oranlara yükseldi. Çeteler civar köylerdeki Müslümanlara yapmadıklarını komadılar. Çok sayıda göçmen açlıktan ya da süngüyle öldü. Yunanlıların beslemeyi taahhüt ettikleri silahtan tecrit edilmiş Osmanlı askerlerinden çoğu keza açlıktan öldü" Yunanlı çapulcular, "yalnız Müslümanlara değil, yer yer Hıristiyanlara da saldırıyorlardı. Rum Ortodoks olmayan kadın ve kızlara da tecavüz edildi, başka mezheplere mensup Hıristiyanlar da soyuldu" Bu arada Museviler ve dönmeler de Yunan vahşetinden paylarını aldılar. Birçok Yahudi ve dönme, herhangi bir Avrupa devletinin bayrağını veya Bulgar bayrağını" evlerine çektiler [210].

Balkan Savaşları... Nazım Hikmet'in dedesi / Selanik Valisi Mehmed Nazım Paşa, Selanik halkına korkunç bir şaka yaptı...

Kasım 1912 / Nazım Paşa "Yunan Ordusunu Yendik. Esirler Yarın Trenle Gelecek. Gidin Görün" Dedi. Ama Trenden Süngü Takılmış Tüfekleriyle Yunan Askeri İndi...

Fotoğraf: Yunan esirleri görmek için istasyonda toplanan Selanik halkı... 9 Kasım 1912.

Utanç günü. 3'üncü Ordu, 25 bin askerle çarpışmadan Yunan'a teslim oldu. Bu bilgiyi, o sıra Selânik'te gazetecilik yapmakta olan Mehmet Zekeriya Sertel hatıralarında doğrular. Selânik Valisi Nâzım Paşa (Nâzım Hikmet'in dedesi), gazetecileri vilâyet konağına çağırmıştır. Onlara müjdeli haberler verir. Birincisi, Yunan ordusunun yolunu, limandaki bir zırhlı ile kesme emri vermiştir. Diğeri şöyledir: "Düşman Karaferiye'de bozguna uğratıldı. Elli bin kişi esir edildi. Bu esirler yarın sabah trenle şehrimize getirilecektir. Halka müjdeleyin. İstasyona gidip karşılasınlar" Gazeteciler habere sevinirler. Koşarak gittikleri matbaalarda, "Yıldırım baskı yaparak büyük haberi büyük puntolarla halka bildirdik. Ertesi sabah istasyona gidip esirleri karşılamalarını tavsiye ettik. Ertesi gün biz de erkenden istasyondaydık. Heyecanla esirleri getirecek treni bekliyorduk. İstasyon çevresi kalabalık halk yığınlarıyla dolmuştu. Herkes çeşitli yorumlar yapıyor, felâketten kurtulmuş gibi seviniyordu. Bir süre sonra uzaktan tren gözüktü. Halk arasında bir alkış tufanı koptu. Tren, alkışlar ve sevinç naraları arasında süzülerek istasyona girdi. Hepimizin gözleri pencerelerde. Fakat pencerelerde Yunan kasketleri ve Yunan süngüleri uzanıyordu. Beklediğimiz elli bin esir yerine, elli bin Yunan askeri gelmişti. Vagonlar boşalıp da istasyon meydanı Yunan askerleriyle dolunca hepimiz şaşkına döndük. Başlarımız öne düştü. Gözyaşları içinde geri döndük. Yunan askeri saf halinde istasyondan şehrin içine yürüyordu. Biz onlara bakmaya bile cesaret edemiyorduk. Yüreklerimiz burkuluyordu. Gözlerimiz yaşlıydı. Halk yüreğinden vurulmuştu.

Bu sırada Yunan saflarından bir ses yükseldi: -Zekeriya.. Zekeriya.. Başımı çevirip baktım, yürüyüş halinde bulunan bir Yunan kıtasının tam ortasında bir Yunan askeri, başlığını sallayarak bana sesleniyordu: -Ben sana, Selânik'e geleceğiz, burasını alacağız, demedim miydim? İşte görüyorsun ki, buradayız. Bu, Selânik İdadîsi'nde (lise) okurken benim sınıfta bulunan bir Rum arkadaştı. Yunan ordusuna gönüllü olarak girmişti. İşte Selânik'e de fatih olarak giriyordu. Ve bunu bana göstermekten sonsuz bir zevk alıyordu. O anda düşman işgalinin azabını bütün kuvvetiyle duydum. Bu yabancı çizmeler sanki yolda değil, yüreklerimiz üzerinde yürüyordu. Selânik'i kaybetmiştik. Rumeli'yi kaybetmiştik.".

Edirne Bulgar'a teslim oldu... Şükrü Paşa ve 2'nci Ordu'nun kurmay başkanı Kazım Karabekir esir düştü...

Balkan Savaşları... Böyle alçaklık görülmemiştir. 3 yıl önce Abdülhamid'i tahttan indiren kahraman (!) 3'üncü Ordu, Selanik'te tek kurşun atmadan Yunan'a teslim oldu.

Kasım 1912 / Nazım Hikmet'in Dedesi Vali Nazım Paşa Yunan Prensi Konstantin'i Beyaz Kule'nin Önünde Karşıladı. "Şehir Sizindir Ekselans" Dedi

Edirne'nin Teslim Olması İçin Çabalayan Gönüllü Nefer Talat Paşa, Anadolu Askeri'nin Moralini Bozdu "Bulgara Karşı Dövüşmeyin. Edirne Vatanınız Değil"

26 Mart 1913. 155 gün süren direniş sona erdi. Şükrü Paşa, beyaz bayrak çekti. Edirne, Sırp destekli Bulgar Ordusu'na teslim oldu. 1'inci Balkan Savaşı başladığında Selanik kısa sürede düşmüştü. Tarih: 9 Kasım 1912. İttihatçılar, şehir Bulgar'ın eline geçmesin diye (Nazım Hikmet'in dedesi) Vali Nazım Paşa ve Hasan Tahsin Paşa'ya "Selanik'i Yunan'a teslim et" dediler. Onlar da teslim ettiler. Selanik, Bulgar'ın eline geçerse geri alamayız, ama Yunan'dan alırız, diye düşünülüyordu. İttihatçı genç subaylar tarafından yönetilen Osmanlı Ordusu, birkaç haftada bütün cephelerde yenilmiş, İşkodra, Yanya ve Edirne düşman orduları tarafından kuşatılan 3 ada gibi orta yerde kalakalmıştı. Bulgar'ın bir ordusu Çatalca'ya kadar gelmiş, İstanbul kapılarına dayanmıştı. Bu 3 adadan önce Ege kıyısındaki Yanya düştü. Esad Paşa 6 Mart'ta Yunan'a teslim oldu. Edirne'nin teslim olmasıyla Balkanlarda teslim olmayan tek şehir, Adriyatik Denizi Kıyısındaki İşkodra kalmıştır.

Şimdi, Edirne'nin durumuna bakalım: Yaklaşık 6 aylık süren "esaretten" sonra Şükrü Paşa vatanına geri döndü. Ancak döndüğünde İstanbul hala İttihatçıların denetimi altındaydı. 155 günlük müdafaa ve 6 aylık esareti sonrasında Şükrü Paşa taltif edileceği yerde İttihat ve Terakki tarafından Edirne'yi Bulgara teslim etmekle suçlandı ve emekliye sevk edildi. Şükrü Paşa o günlere ait hatıralarını İsmail Hami Danişmende yazdırırken çok çarpıcı şeyler söyledi. Paşa, İttihatçıların ve özellikle Talat Paşa'nın ihanetine uğramıştı.

"Harbin bidayetinde (öncesinde / başlangıcında) hükümet benden Edirne'nin bir ay müdafaasını istedi. Elimde bu noktaya ait bir vesika da var; ben her türlü mahrumiyete rağmen taahhüdümün beş misli dayanarak 155 gün mukavemet ettim. İşte buna rağmen esaretten avdetimde İttihat ve Terakki Hükümeti beni tekaüde sevk edip menkub yaşattı! Bu menkûbiyetimin çok acı bir sebebi var: Harbin bidayetinde ve muhalif kabine zamanında henüz muhasara başlamadan evvel İttihatçıların eski Dâhiliye Nâzırı Talat Bey gönüllü nefer yazılıp Edirne'ye gelmişti; maksadı askerlik etmek değil, askeri ifsad etmekti: İkinci derecedeki paşaların oturduğu binaya yerleşmiş ve tıpkı o paşalar gibi o nefer beye de emirberler tahsis edilmişti. Nefer bey kumandan paşaların sofrasına oturuyor ve âdeta bir "Nefer Paşa" muamelesi görüyordu. Tabii bu vaziyeti zabitlerle askerler arasında birçok dedikodulara sebep oldu. Talat Bey'in her günkü faaliyeti hakkında raporlar alıyordum. Askeri harp etmemeye teşvik ediyor ve bilhassa Anadolu efrâdının Rumeli'nin kendi vatanları olmadığından bahsediyordu! O sırada düşman ordusu ilerlemekte ve Edirne muhasaraya düşmek üzereydi. Tabiî böyle bir fesada daha fazla tahammül edemezdim. Talat Bey'i çağırttım. Karşımda askerî vaziyet alan nefer elbiseli müfside (fesatçıya) 'Bey Oğlum' diye hitap ederek Edirne'deki gayr-ı tabii vaziyetini ve bu vaziyetten istifade ederek yaptığı menfî propagandayı anlattım, bu hale bir dakika daha tahammül edemeyeceğimi, Edirne'de kaldığı takdirde kendisini maazallah idam ettirmek mecburiyetinde kalacağımı ve öyle bir mecburiyette kalmak istemediğim için o günkü trenle derhal İstanbul'a hareket etmesini emrettim, tabiî çekildi gitti"

Ama önce askerin morali sonra savunma çökecek, Edirne de gidecektir [211].

Rıza Tevfik: Tek suçlu İttihatçılar.

Balkan topraklarını İttihat ve Terakki yüzünden kaybettik...

Hazırsanız bir sonraki metni de aynı şekilde düzenleyebilirim. Yeni bölümünüz varsa paylaşabilirsiniz.

Selanik Yunan'a teslim oldu. Güya Kâbe-i Hürriyetti. Abdülhamid'i devirirken kahraman olan 3'üncü Ordu, kendi merkezini, Selanik'i Yunan'a tek kurşun atmadan teslim etti. Kendisi de bir zamanlar İttihatçı olan Rıza Tevfik, bu durumu yıllar sonra şöyle anlattı:

"Biz zaten vârını talan etmiştik
At sürüp o bağı harman etmiştik
Atalar yurdunu vîran etmiştik
O viran binayı yel aldı gitti...
Biz Hakkın yüzüne sille vurmuştuk
Vicdanın emrine karşı durmuştuk
Cehennem üstüne köprü kurmuştuk
O namerd köprüsünü sel aldı gitti...
Hey Rıza dökülen bu kan bizimdi
Düşmana kul olan cânan bizimdi
Urumeli!.. O nazlı vatan bizimdi
Biz benimsemedik el aldı gitti...
Allah'ın gazabı şarka uğradı
Katil çetesini kırdı, doğradı
Anama sövenin, kızı, avradı
Domuz çobanından dŏl ąldı gitti...

İttihatçılar, davadan döndü diye yıllarca Rıza Tevfik'in annesine küfretmişlerdir. Rıza Tevfik'in son dörtlüğü bu küfürlere cevaptır. Domuz çobanı, Bulgar anlamına gelir.

Dünya Savaşı'nın fitili ateşlenmiştir. Hristiyanlar birbirlerini öldürecektir. Osmanlı da bu savaşın içine girecek ve Osmanlı'nın Arap toprakları elden çıkacaktır.

Sırp görünümlü Yahudi teröristler, Avusturya-Macaristan Veliahtı Arşidük Ferdinand ve eşini Saraybosna'da öldürmüştür.

28 Haziran 1914. Mlada Bosna (Genç Bosna) üyesi 5 terörist; Muhamed Mehmedbasiç (Müslümandı), Gavrilo Princip, Nedeljko Çabrinoviç, Dragutin Dimitriyeviç, Vaso Çubriloviç, Ferdinand'ın Saraybosna ziyareti sırasında belediye binasının önündeydiler. Halkın arasına karışmış,

prensi ve eşini izliyorlardı. Rıhtım caddesine yol boyu yayılmışlardı. Arşidük'ün otomobili önlerinden geçerken sırayla ateş edeceklerdi. İlk suikastçı Muhamed Mehmedbasic bir şey yapamamış ve sonrasında yerini terketmiştir. İlk üç suikastcı Arşidük geçerken cesaretlerini kaybederek girişimde bulunamamışlardı.

İlk suikast girişiminde Nedeljko Çabrinoviç bulundu. Attığı el yapımı bomba Ferdinand'ın koluna isabet etti. Ferdinand da sinek kovar gibi bir kol hareketiyle bombayı otomobilinin dışına düşürdü. Terörist, fark edildiğini anlayınca nehire doğru koştu. Yanında getirdiği siyanürü içerek nehire atlayan Çabrinoviç, bir başka beceriksizliği de ölmeyerek gerçekleştirdi. İçtiği siyanürün tarihi geçmişti ve nehir de sadece 10 cm derinliğindeydi.

Sabah oynanan bu ilk perdede teröristler başarısızdı. Arşidük Ferdinand ve eşi Belediye binasına geri döndüler. Gavrilo Princip, saat 10.45'te ortaya çıkacaktı. Arşidük Ferdinand ve beraberindekiler bu saatlerde ikinci defa Bosna sokaklarına çıktılar. Ekip, rıhtım caddesinde toplanmış olan halkın arasından dümdüz ilerleyecekti. Fakat öndeki otomobil yanlış yola saptı. Arşidük'ün otomobili de bu otomobili izledi. Yanlışlık farkedilince Arşidük'ün şoförü manevra yapmak istedi. Sokak dardı. Ve manevra kolay olmuyordu. Ve sürpriz. Gavrilo bu sırada bir Yahudi mezeciden aldığı böreği yiyordu ve birdenbire karşısında Veliahtın otomobilini buldu. Böreği yemeyi bıraktı. Browning marka 9 milimetre kurşun atan tabancasını çıkardı. Franz Ferdinan'da ve eşine birer kez ateş ederek canlarını aldı... Böylelikle bir prensi ve hamile eşini vuran Sırp görünümlü Yahudi terörist, savaş için bahane arayıp duran Avrupa devletlerine büyük bir koz vermiş oldu.

Yahudiler, Hıristiyanları sevmez. Özellikle Katolikleri sevmez. Hazreti İsa'nın öldürülmesi bu iki dini topluluk arasında çözülmemiş ve çözülemeyecek bir problemdir. Ve Hesaba göre; Hıristiyanların birbirini kırması "iyi" birşeydir. Gavrilo, Sırp milliyetçisi görünümlü Yahudi bir teröristti...

Gavrilo, Gabriel

Gavri'el isminin bozulmuş haliydi. Aslında adı, "Ben Yahudiyim" diye bağırıyordu ama buna kimse dikkat etmedi.

29 Haziran 1914. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Veliahtı Arşidük Ferdinand ve eşi Sophie, dün Saraybosna'da bir suikaste kurban gittiler. Terörist Gavrilo Princip, sadece 2 el ateş etti ve hem Arşidük'ü hem de eşini öldürdü. Arşidük Ferdinand, ceketinin altına bir tür çelik yelek giymişti. Gövdesine ateş edilmesi halinde ölmesi mümkün değildi. Ama Gavrilo, bunu biliyordu ve Arşidük'ün kafasına ateş etti. Arşidük, anında öldü. Dünya şoka girdi.

Suikast sırasında ve sonrasında çok sayıda şaşırtıcı şey oldu. Bunlardan biri, belki de en şaşırtıcı olanı, Gavrilo Princip'in Yahudi olduğuna hiç dikkat edilmeyişidir. Buna bugün bile dikkat edilmiyor. Gavrilo Princip yakalandığı andan hapishanede öldüğü ana kadar Sırp milliyetçisi muamelesi görmüştür. Onun bir Yahudi olduğuna dair yazılar, haberler gizli bir el tarafından yok edilmiştir. Üstü örtülmüştür. Oysa adı bile "Ben Yahudiyim" diye bağırıyordu. Aşağıda, Şalom Gazetesi'nde Gabriel / Gavriel hakkında Sara Yanarocak tarafından yazılan bir yazı, yazıdan bir bölüm okuyacaksınız. Bu yazı Gavrilo adının etimolojik kökenine ışık tutuyor.

Yahudilik ve Melekler (4): YAŞAM AĞACININ MELEKLERİ

Kabala'daki yaşam ağacının sefirotlarının özelliklerini ve onlara ait baş meleklerin kimler olduğunu, dini metinlerde nasıl betimlendiklerini anlatmaya devam ediyoruz.

31 Ekim 2013 Sara YANAROCAK

Dokuzuncu sefira YESOD (Temel, Asıl) Baş meleği GABRİEL

Yesod sefirasını temsil eden Baş melek GABRİEL'dir. İbranice "Tanrı Benim Kuvvetimdir" anlamını taşıyan Gabriel (Gavriel), Tanrı'dan kullarına mesaj getiren tipik bir haberci melektir. Tevrat'ta, Daniel Kitabı'nın, Durugörüler bölümünde (Daniel 8:15-26/ 9:21-27) Melek Gabriel'den söz edilmektedir. Daniel, ondan "Gabriel Kişisi" diye söz etmektedir.

Gabriel'den ayrıca Qumran Mağaraları'nda bulunan yazıtlarda, Enoh'un kitabında sıkça bahsedilmektedir. Ezekiel Peygamber'in kitabında ise, Gabriel, Yeruşalayim'e Bet Ha Mikdaş'ı yıkmak üzere gönderilen melek olarak tasvir edilir.

Gavrilo Princip? Ne adı Sırp ne soyadı. Kısa boylu ve esmer. Nasıl Sırp? Nasıl oluyor da Dünya Savaşı'nı Sırp milliyetçileri başlatmış oluyor?

ARŞİDÜK FERDİNAND'I ÖLDÜREN GAVRİLO YAHUDİYDİ. GİZLEDİLER. YAHUDİ GAVRİLO, FERDİNAND'I ÖLDÜREREK HIRİSTİYAN İÇ SAVAŞI BAŞLATTI. NASIL TUZAK AMA...

28 Haziran 1914. Birinci Dünya Savaşı'nın pimi çekildi. Savaş, bir ay sonra başlayacak. Bu mesele aylarca kafamı kurcaladı. Doluya koysam almıyor. Boşa koysam dolmuyor. Bir kere, Arşidük Ferdinand'ı ve hamile eşini öldüren terörist Gavrilo Princip, Sırp değil. Bu kesin. Ailesi birkaç defa soy adı değiştirmiş. İzleri karıştırmışlar. Klasik azınlık davranışı. Bu cinayete aradan 106 yıl geçmesine rağmen daha yakından bakılmaması garip. Şu yazıyı beraber okuyalım: Saraybosna Suikasti'nden bugüne uzanan masonik Sırp ırkçılığı: Birinci Dünya Savaşı'nı başlatan kıvılcım, radikal Sırp milliyetçisi görünümlü Gavrilo Princip'in masonik Sırp gizli örgütünün yardımıyla, Arşidük'ü vurmasıydı. (Türk ırkçılığını da Yahudiler körüklemiştir... Yüzlerce ittihatçı masonun yanı sıra, Tekin Alp kod adlı Moiz Kohen'i hatırlatırım) Yükselen radikal milliyetçilik hareketleri sonucunda Sırplar ve Karadağlılar 1878'deki Berlin Anlaşması ile bağımsızlıklarını kazandılar. Yüzyılın başından beri süren isyanlar sonunda amacına ulaşmıştı. Sırplar, Balkan Savaşı'nda Osmanlı'ya karşı savaştılar. Sırp ırkçılığının en ateşli dönemlerinden biri olan bu dönemde "Büyük Sırbistan" hayalleri kurulmaya başlanmıştı. Acaba bu hareketin önderliğini kimler yapıyordu? Bu konuda önemli bazı bilgileri, Bosnalı Müslüman Muhammed Bosnavi şöyle anlatmaktadır: "1903 yılında üç Sırp, birisinin adı Ljubo Ljuboyeviç, Belgrad'da 'Birlik ya da Ölüm' adlı gizli bir örgüt kurdular. Bu üç kişinin ikisi avukat, diğeri de generaldi. Aralarından birisini Brüksel'e, oradaki mason localarıyla ilişki kurması için yolladılar. Bu localardan, provokasyon gibi çeşitli örgütsel yöntemler öğrenmek amacındaydılar.

Amaçları Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu yıkmaktı. Hırvatları ve Boşnakları din değiştirmiş Sırplar olarak görüyor, onların hepsini içine alacak bir devlet kurmayı amaçlıyorlardı. Eğer Boşnak ve Hırvatlar, 'Sırplaşmayı' kabul etmezlerse, yok edileceklerdi. Bu örgüt daha sonra 'Kara El' olarak bilinen örgütü kurdu. Avusturya Arşidükü'nü vuran Gav-

rilo Princip de bu örgüte bağlıydı." I. Dünya Savaşı'nı ateşleyen kıvılcım olarak bilinen, Avusturya-Macaristan Arşidükü'ne düzenlenen suikasti ve "tetikçi" Gavrilo Princip'i biraz daha detaylı incelemek gerekmektedir: "1914 yılında Avusturya Arşidükü Franz Ferdinand ve karısı Sofia, Bosna'nın Sırbistan'a katılmasını savunan radikal Sırp milliyetçisi Gavrilo Princip tarafından Saraybosna'da öldürüldü." (War Crimes in Bosnia-Hercegovina, A Helsinki Watch Report, Ağustos 1992) Acaba Bosna'yı Sırbistan sınırları içine almak ve "Büyük Sırbistan" kurmak hevesinde olan Princip kimdi? 1940'larda Sırp çeteleri "Çetnik"leri örgütleyen ve büyük bir Boşnak katliamına girişen Mihailoviç, en az bugünkü kadar korkunç bir terör uygulamıştı. Mihailoviç'in en önemli özelliklerinden birisi de tescilli mason olmasıydı.

"Avusturya veliahdını Saraybosna'da vuran Gavrilo Princip'in mason olduğu biliniyordu.

"Masonların, Saraybosna'da Avusturya-Macaristan veliahtı Ferdinand'a, Gavrilo Princip adlı radikal Sırp milliyetçisi tarafından düzenlenen suikastte parmağı olduğu iddiasını, İngiliz gazetesi John Bull 11 Temmuz 1914 tarihli sayısında yazmıştı.

Buna göre, Gavrilo Princip suikasti işlemeden önce, Paris›teki ‹Grand Orient› Locası›ndan para ve talimat alıp suikasti işlemişti. Avusturya-Macaristan basını da suikasti tezgahlayanın mason locaları olduğunu bildiriyordu."

"Gavrilo Princip, Yahudi asıllıydı."

"Saraybosna komplosunun hazırlanmasında gizli Sırp örgütlerinin etkisi asla yadsınamaz. Arşidük'e karşı kullanılan silah bir Sırp örgütü olan 'Narodna Odbrana' tarafından sağlanmıştı ve bu örgütün başında masonların olduğu biliniyordu. Amaç, Avusturya-Macaristan Slavları arasında devrimci bir ajitasyon oluşturmaktı." (La Republique du Grant Orient, Henry Coston, sf.96)

Suikasti gerçekleştiren Princip'in mason olması ve onun arkasındaki örgüt Narodna Odbrana'nın "loca" olarak özetlenebilecek olan yapısı, "Büyük Sırbistan" hedefinin kimler tarafından savunulduğunu, desteklendiğini açıkça göstermektedir. Bu suikastin ardında masonların olması,

aşırı Sırp milliyetçiliğinin locallar tarafından provoke edildiğinin önemli bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Saraybosna suikastinin masonlar tarafından düzenlenmiş olduğu bilgisi son derece önemlidir. Çünkü Saraybosna komplosunun planlayıcılarından olan Vasa Cubriloviç, daha sonra Eski Yugoslavya'daki Sırp ırkçılığının temeli sayılabilecek olan 1937 Memorandum (muhtıra)'unu hazırlamıştır:

Osmanlı İmparatorluk Ordusu, Kafkasya dağlarında bir kış savaşına hazır değil. Askerlerin kalın kışlık paltoları ve postalları yok. Yün çorapları, iç yelekleri yok. Enver Paşa "Geceleri biraz üşürler. Ama güneş doğunca üşümeleri geçer" diye düşünüyor...

Sarıkamış 1914 — Enver-Schellendorf ikilisi, Çarlık Ordusu'na saldırmak için sabırsızlanıyordu [212].

19 Aralık 1914. Osmanlı Orduları Başkumandan Vekili Enver Paşa Gagauz Enver, Sarıkamış saldırısının bahar aylarına bırakılmasını isteyen Hasan İzzet Paşa'nın yerine 19 Aralık'ta 3'üncü Ordu Kumandanlığını kendi üstüne aldı. Schellendorf Paşa da bu ordunun kurmay başkanı oldu. 9'uncu Kolordu, Köprüköy kuzeyindeki dağ geçitlerinde sefere hazır bekliyor. 10'uncu Kolordu, Erzurum-İd yolu üzerinden, Tortum Vadisi'nden Kale Boğazı'na doğru yürüyor. Kolbaşları Sivridağ Tepesi'nde. Dağ geçitleri karla dolu. 11'inci Kolordu ve 2'nci Süvari Tümeni ise Sarıkamış'a düz alandan, batıdan saldıracak. Kötü olan şu: Osmanlı askerlerinin yüzde 90'ı kışlık giysilere sahip değil. Kışlık çadır sıkıntısı had safhada. Hava ise sıfırın altında. Dondurucu. Askerler sefer sırasında geceleri kar üstünde yatacak.

Ziya Gökalp'ın formüle ettiği hayal:

Düşmanın ülkesi viran olacak / Türkiye büyüyüp Turan olacak

Sarıkamış 1914 — Bahaettin Şakir, Kafkasya'da

Osmanlı-Alman gerillalar harekete geçiyor.

19 Aralık 1914. Teşkilat-ı Mahsusa, Sarıkamış Harekâtı'nda özel operasyonlar için özel olarak harekete geçmiştir. Sarıkamış, ırkçı-Turancı Osmanlı dış politikasının hayata geçirildiği bir alan olacaktır. Harekât daha başlamadan, İttihat ve Terakki'nin önde gelen isimlerinden ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın lideri Dr. Bahaettin Şakir'e, çeteler oluşturarak Kafkasya'ya girmesi için asker tahsis edilmiştir. Kafkas Cephesi'nde

yapılacak kontr-gerilla hareketini, Bahaettin Şakir'in yanı sıra Babıali hükümet darbesinin ünlü silahşörü Yakup Cemil ve Alman subaylardan Binbaşı Lange örgütlemekteydi. Çete faaliyetlerinin organizesi için İstanbul'dan Erzurum'a gelen Bahaettin Şakir öyle coşkuludur ki, gelirken yol kavşaklarına "Turan'a buradan gidilir" diye yol işaretleri ve levhalar koydurur. Teşkilat-ı Mahsusa'nın amacı, Kafkasya'yı ele geçirdikten sonra Volga Nehri'ni de aşarak Kazakistan'a girmek ve oradan Orta Asya'ya uzanarak Turan İmparatorluğu'nu kurmaktır.

33 yaşındaki Enver Paşa önem vermiyor ama Allahüekber Dağları'nda ısı geceleri eksi 20'lere düşüyor...

Sarıkamış 1914 — Subaylar Erzurum Çarşısı'ndan yün çoraplar ve iç yelekler satın aldılar...

Ama erlerin paraları yok ve hava çok soğuk...

20 Aralık 1914. Uydurma paşa Gagauz Enver ve Alman General Schellendorf kararlı. Soğuk umurlarında değil. Sonuçta; 9 ve 10'uncu Kolordular 50-60 kilometre yürüyerek Allahüekber Dağları'nı aşacak ve Rus Ordusu'nun arkasına sarkacaklar. Sarıkamış'a saldıracaklar. Kâğıt üzerinde mükemmel bir plan. Ama göz ardı ettikleri çok önemli bir şey var. Ordunun durumu çok fena; Doğu Cephesi'nde 190 bin asker ve 60 bin hayvandan oluşan 3'üncü Ordu'nun silah ve giyeçek dahil yeterli hiçbir donanımı yok; ancak birkaç günlük erzak kaldı. Durduğu yerde bile doyurulamayan bu ordunun hareket hâlinde gerilerden beslenebilmesi için gerekli ulaşım araçları yok. En kötüsü, kışın dondurucu soğuğuna karşı erlerin kışlık giyeceği yok. Kalın kışlık paltoları, botları, yün çorapları ve iç yelekleri yok.

O günlere şahit olan bir askerin mektubunda şu ifadeler yer alıyor:

"Bu yaz, iki alayımızla Yemen'den buraya nakledildik. Yola koyulmamızdan dört ay sonra buraya ulaştık ki, Arabistan'ın cehennemî sıcağı Köprüköy'deki ayaz yanında nimet-i ilâhi imiş. Burada çadırın perdesi buza kesmiş, oğlak kulağı gibi kırılmakta ve kopmakta. Kumandanımız, Başkumandan Enver Paşa Hazretleri'nin teftiş ve hücum için geleceğini müjdeledi. O gelinceye kadar da yün içlik, çorap ve paltoların verileceğini ve Yemen yazlıklarını atacağımızı müjdeledi..."

Ama böyle olmayacaktır. Erler, yün çorapları, yün içlikleri ve paltoları

olmadan cepheye sürülecektir.

Korkunç bir felaket kapıdadır...

33 yaşındaki Enver... Şimdi 9 ordunun, 2 milyon 900 bin Osmanlı askerinin başkomutanı...

Gerçek rütbesi binbaşı. Geçen yıl, 32 yaşındayken askerî darbe yaptı. Bakanlar Kurulu'nu bastı. Harbiye Nazırı Nazım Paşa'yı bizzat öldürdü. Kafasına tabanca dayadığı Sadrazam Kâmil Paşa'yı istifa ettirdi. İktidarı ele geçirdi. Üç rütbe birden aldı. Binbaşıydı, paşa oldu. Harbiye Nazırı (Savaş Bakanı) oldu. Kendini Başkumandan Vekili ilan etti. Padişah adına Osmanlı ordularına o komuta ediyor... Ve şimdi, komutanını görevden aldığı 3'üncü Ordu ile Sarıkamış'a yürümek üzere [213].

3'üncü Ordu'nun başı, kendi komutanlarıyla dertte...

Sarıkamış 1914 — Almanlar ve 33 yaşındaki Başkumandan Vekili Enver Paşa yetmiyormuş gibi...

Bir maceracı daha var: Miralay Hafız Hakkı...

21 Aralık 1914. Sarıkamış'ta Alman subaylar maceracıdır. Tıfıl komutan Enver Paşa maceracıdır. Tencere kapak gibi birbirlerini bulmuşlardır. Tamam. Ama yazmazsam eksik kalır. Başlangıçta karşı olmasına rağmen sonradan çok daha hızlı bir "Kafkasya Fatihi" olma sevdasına kapılan "damat" unvanlı başka bir komutan daha vardır; Albay Hafız Hakkı... Öyle ki hazırlanan planların da dışına çıkarak Enver Paşa 'dan önce Sarıkamış 'a gelen Hafız Hakkı, Hopa'ya çıkarma yapmanın mümkün olduğunu, Hopa'dan Çoruh nehrine varılabileceğini, böylece Hopa'ya çıkarılacak tümenin Batum üzerine yürüyebileceğini rapor eder.

Hafız Hakkı, Enver'e çektiği ikinci telgrafta şöyle demektedir:

"Dağlar üzerindeki yolları keşfettim. Bu mevsimde bu yollardan hareketin mümkün olduğuna inandım. Buradaki kolordu ve ordu komutanları yeterli ölçüde inançlı ve kararlı olmadıklarından böyle bir saldırıya samimiyetle taraftar olmuyorlar. Bu saldırı vazifesi rütbem düzeltilerek bana verilirse ben bu işi yaparım"

Hafız Hakkı'nın planı, Bir kolordu ile cepheden, iki kolordu ile Bardız-Oltu üzerinden Rusları kuşatarak Kars 'la olan geri bağlantılarını kesmek ve Sarıkamış 'ı almaktı. Harekâtı başarıya ulaştırabileceğine dair

güvence veren Hafız Hakkı, bu nedenle rütbesi yetmemesine rağmen terfi ettirilerek paşa yapıldı ve 9'uncu Kolordu Komutanlığı'na getirildi. Üstelik, Enver Paşa, Hafız Hakkı'nın planını bire bir uygulayacaktır...

Kışlık giyecekleri İstanbul'dan Trabzon'a getiren gemiler, Karadeniz'de Rus savaş gemileri tarafından batırıldı. Tıfıl Enver, bunu askerlerden sakladı...

33 yaşındaki Enver... Şimdi 9 ordunun, 2 milyon 900 bin Osmanlı askerinin başkomutanı...

Gerçek rütbesi binbaşı. Geçen yıl, 32 yaşındayken askerî darbe yaptı. Bakanlar Kurulu'nu bastı. Harbiye Nazırı Nazım Paşa'yı bizzat öldürdü. Kafasına tabanca dayadığı Sadrazam Kâmil Paşa'yı istifa ettirdi. İktidarı ele geçirdi. Üç rütbe birden aldı. Binbaşıydı, paşa oldu. Harbiye Nazırı (Savaş Bakanı) oldu. Kendini Başkumandan Vekili ilan etti. Padişah adına Osmanlı ordularına o komuta ediyor... Ve şimdi, komutanını görevden aldığı 3'üncü Ordu ile Sarıkamış'a yürümek üzere.

3'üncü Ordu'nun başı, kendi komutanlarıyla dertte...

Sarıkamış 1914 — Almanlar ve 33 yaşındaki Başkumandan Vekili Enver Paşa yetmiyormuş gibi...

Bir maceracı daha var: Miralay Hafız Hakkı...

Sarıkamış 1914 — 33 yaşındaki Başkomutan Vekili Enver, orduyu yazlık giysilerle cepheye sürdü. Askerleri ajitasyon ile ısıtmaya çalışıyor...

22 Aralık 1914. Ne yazık ki, geleceği söylenen kışlık kıyafetleri taşıyan gemiler Karadeniz'de Ruslar tarafından batırılmıştı. Bunu bilen, ama hiç açıklamayan Başkumandan Vekili Gagauz Enver, şu sözlerle soğuktan tir tir titreyen askerin maneviyatını okşamayı düşündü:

"Askerler! Hepinizi ziyaret ettim. Ayağınızda çarık, sırtınızda paltonuz olmadığını gördüm. Lâkin karşınızdaki düşman sizden korkuyor. Yakın zamanda Kafkasya'ya gireceğiz. Orada her türlü nimete kavuşacaksınız. İslâm âleminin bütün ümidi sizsiniz..."

Zavallı 3'üncü Ordu, böyle bir çömezin elinde mahvolacak.

Ortada kara kıştan başka düşman yok...

Sarıkamış 1914 — 3'üncü Ordu'nun ölüm yürüyüşü başladı

Hava eksi 20 derece. 33 yaşındaki Enver Paşa, yürümeyi reddeden askerlerini kurşuna dizdiriyor...

22 Aralık 1914. Evet, 22 Aralık sabahı... Arazi yapısını ve iklim koşullarını dikkate almayan, ölçeği yanlış ve gerekli ayrıntıları içermeyen harita üzerinden yapılan savaş planı ile harekât başladı. Ama hesaba katılmayan sorunlar hemen ortaya çıktı. Beş saat olduğu düşünülen mesafe, ancak dört katı zamanda alınabilecekti. Birlikler birbirlerini kaybedecek, iç haberleşme kopacak ve daha ilk geceden itibaren donmalar görülmeye başlayacaktı. Bu ölüm yürüyüşünü şaşkınlıkla gözleyen Ruslar ise, Osmanlı Ordusu'nu kendi kaderine bırakıp Sarıkamış'a doğru geri çekilecekti. Bunu bile değerlendiremeyen Enver, İstanbul'a "Sarıkamış Fatihi" olarak dönmek için askerlerini Sarıkamış'a yürütme inadını sürdürdü. Oysa ortada kara kıştan başka düşman yoktu. Yorgunluk ve açlıktan bitap düşen orduyu yürütmek için kurşuna dizmeler de işe yaramadı; giderek her yer donmuş asker cesetleriyle dolu bir ölüm tarlasına dönüşmeye başladı.

Hırslı ama beceriksiz komutan Enver, 3'üncü Ordu'yu kendi eliyle yok ediyor... Yazlık giysiler içindeki askerler, onar onar, yüzer yüzer donmaya başladı...

Sarıkamış 1914 — Osmanlı Ordusu Ruslara tek kurşun atmadan şehit oluyor...

9 ve 10'uncu Kolordular can veriyor...

22 Aralık 1914. Sabah gün doğmadan başlayan Sarıkamış Harekâtı, felakete dönüşüyor. Yazlık giysiler içindeki Osmanlı askeri, sayıca az ama kış şartlarına hazırlıklı Rusların üzerine imkânsızlıklar içinde yürümeye başladı. Gündüz başlayan yürüyüşte yumuşayan çarıklar, gece donuyor; bir mengene gibi ayakları sıkıyordu. Adım atmak imkânsız hale gelmişti. Ayaktan başlayan donma, yavaş yavaş tüm vücuda yayılıyordu. Askerler olduğu yerde zıplıyor, atlar kendini karların içine atıyordu. Ruslar ise Sarıkamış'taki sıcak karargâhlarında bekliyorlardı. Mehmetçikler durmaksızın yürüdüler; Bardız Yaylası'na, Çerkezköy'e, Oltu'ya, Allahüekber Dağları'na, Sarıkamış'a giden mevzilere yürüdüler. Açlık, soğuk, yorgunluk aman vermiyordu. Artık savaşmak için değil, hayatta kalabilmek için yürüyorlardı. Ölüm birer birer değil, onar onar vurmaya başladı birlikleri. Arada sırada Rus artçılarıyla küçük çatışmalar oluyordu. Ama en büyük savaş doğaya karşı veriliyordu. Şiddetli tipi yüzünden iki Türk tümeni birbirine saldırmış ve bu olay 2.000 askere mal olmuştu. Donup kalan neferler, ordunun geçtiği yola bırakılan işaret taşları gibi diziliyordu.

Kimi çömelmiş, kimi oturmuş, kimi yuvarlanmış, kimi de bir ağacın gövdesine dayanmış; kardan heykellere dönüşmüşlerdi.

Enver ve onun Almanları Sarıkamış yolunda. Karınları tok, sırtları pek...

Sarıkamış 1914 — 130 bin asker, titreyerek yürüyor.

3'üncü Ordu'yu ölüme yürütenler: 2 Osmanlı subayı ve 3 Alman...

22 Aralık 1914. 33 yaşındaki Başkumandan Vekili Enver, 3'üncü Ordu'ya "Sarıkamış'a hücum" emri verdi. Doğru dürüst kahvaltı bile yapmamış 9 ve 10'uncu Kolordular, soğuktan titreye titreye isteksizce yürüyüşe geçti. Hava, gündüz vakti bile sıfırın altında. Ölüm yürüyüşünü beş subay yönetiyor. Bunlar: Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa (ortada, açık renk kaputu olan), Osmanlı Orduları Genelkurmay Başkanı Bronsart von Schellendorf Paşa, onun emir subayı Binbaşı Fischer, kurmay subayı Yarbay Otto von Feldmann (1'inci Ordu Kurmay Başkanı, Sarıkamış Harekâtı için özel olarak İstanbul'dan geldi) ve 3'üncü Ordu'nun Kurmay Başkanı Felix Guse. Bir de bir gün önce paşa yapılan 9'uncu Kolordu Komutanı Mirliva Hafız Hakkı.

Sarıkamış 1914 — Alman istihbaratı Kafkasya'da

Alman subayların görevi: Rus demiryolu hatlarını bozmak, petrol tesislerini havaya uçurmak

22 Aralık 1914. Alman Genelkurmayı, Müslüman Gürcüleri, Kafkas halklarını, İran, Afganistan ve Orta Asya halklarını İngilizlere ve Ruslara

karşı kışkırtıp ayaklandırmak amacıyla askerî operasyonlara başladı. Bu operasyonların yöneticisi İstanbul'daki Alman askeri ataşesi Albay von Leipzig'dir. Süvari Yüzbaşı Kaspar Graf von Preysing-Lichtenegg-Moos Kasım 1914'ten itibaren birkaç aylığına İstanbul'daki Alman büyükelçiliğinde görevlendirilir. Yüzbaşı Preysing'in önerisi üzerine Max Erwin von Scheubner-Richter Teğmen rütbesiyle asıl mesleği mühendislik olmasına rağmen savaş gönüllüsü olarak Türkiye'ye gelir. Kendisine yine savaş gönüllülerinden Teğmen Paul Leverkühn emir subayı olarak eşlik edecektir.

Ayrıca Teğmen Karl Gustav Leverkühn'de (kardeşi) bu gelen gönüllü gurubunun içindedir. Scheubner-Richter'e verilen görevlerden biri de önce Preysing için düşünülen görevdir. Bakü'den Rusya'ya petrol akımını engelleyici sabotajları gerçekleştirmek, Bakü'den Tiflis'e giden petrol boru hattını tahrip etmek. Bu işlerin hareket noktası için Erzurum kenti merkez olarak seçilir. Erzurum'daki Alman Konsolosu Anders, Rusya'da iken casusluk şüphesiyle tutuklanınca, Erzurum'a konsolos olarak petrol uzmanı Konsolos Schwarz atanır. Scheubner'in, bu işlerde Konsolos Schwarz'la çalışması tasarlanmaktadır. Fakat konsolos Schwarz İstanbul'a dönünce kendisine ayrıca Erzurum 2'nci Konsolosluğu görevi verilir. Berlin'de kararlaştırılan bu kışkırtma hareketlerinin yöneticisi olarak Yüzbaşı Graf von der Schulenburg (kendisi savaş başlangıcında Tiflisteki Alman konsolosu idi) görevlendirilir. Kendisinin emir subayı İstanbul Moda'da Arkeolog olarak çalışan Teğmen Dr. Schede'dir. Ayrıca Hekim Yüzbaşı Dr. Stoffels, savaş gönüllülerinden Dr. Schmidt ve Teğmen Moser, İstanbul'dan Alman Askeri Heyetinden Teğmen Thiel, Astsubay Schlimme (eskiden Konsolos Anders'in hizmetinde) Scheubner'in gurubuna katılır. Seferin Türk gurubunun başı ise İttihat ve Terakki'nin ileri gelenlerinden Ömer Naci Bey'dir. Gurup sefere çıktıktan sonra Yüzbaşı von der Schulenburg Erzurum'da Konsolosluk görevini üstlenir.

Alman Konsolosu Schulenburg bir taraftan Erzurum'dan kışkırtma ve sabotaj işlerini planlarken, öte taraftan Trabzon'da Gürcü gönüllülerden bir birlik hazırlamaya girişir. İran üzerine gidecek birliklere geçici bir süre için Albay Adolf Friedrich sonra General Graf Kanitz (Tahran'daki Alman Askeri ataşesi, İran milliyetçilerini kışkırtmakla görevlendirilir)

komuta eder. Albay Bopp, Binbaşı Raith, Binbaşı Klein (16 kişilik bir gurupla İran'ın Karun bölgesindeki işlenmiş petrolü etkisiz hale getirmek için yola çıkar, Klein'in bu gurubunda Andreas Reul da görev alır), Yüzbaşı Schenker, Yüzbaşı Walker, Üsteğmen Hans Erdmann, Teğmen Hans Lührs, Teğmen Vincenz Müller (ileride Korgeneral olur) Hekim Binbaşı İlberg de bu birliklerde çarpışırlar. İran jandarmasını eğitmek için orada bulunan İsveçli Subaylar'da bu göreve dahil edilirler. Bu İsveç'li subaylar da şunlar: Binbaşı Erikson, Binbaşı Kaellstroem, Binbaşı Soneson... 8'inci Ordu'dan İran içine giren kuvvetlere Binbaşı Gottschalk ve Binbaşı Althaus komuta ederler. Bu subaylar (gönüllüler-kışkırtıcı ajanlar) özel kuvvetler toplayarak, Kafkasya'dan Afganistan'a kadar olan bölgede kutsal cihat çıkarmak ve yöre halkını İngilizlere isyana kışkırtmak amacıyla yola çıkar. Bu subaylara gidilen yörelerdeki Alman konsolosluk görevlileri de yardımcı olurlar. Örneğin İran Golf Körfezinde bulunan Buşir kentindeki Alman Konsolosu Wassmuss emrindeki birliklerle İngilizlere karşı harekete geçer ve güney Batı yönünde ilerler. Doğu'ya doğru (Afganistan'a) ise şu subaylar giderler. Binbaşı von Stotzingen, Deniz Yüzbaşı von Möller, Yüzbaşı Oskar Ritter von Niedermayer, Yüzbaşı von Hentig (Konsolos), Yüzbaşı Schünemann, Üsteğmen Voigt, Üsteğmen Curt Wagner.

Sarıkamış faciasının sorumlusu Enver haydudunu biraz tanıyalım...

Binbaşı Enver, 32 yaşındayken İttihatçı çeteyle Bakanlar Kurulu'nu bastı...Sarıkamış 1914 — Sarıkamış faciasının sorumlusu

Uydurma paşa Enver, Sarıkamış'tan bir yıl önce askeri darbe yaptı, kan döktü... İktidara el koydu. İllustrasyon: Le Petit Journal Gazetesi'nin kapak sayfası haberi. Haydut Enver, Nazım Paşa'yı öldürürken... Binbaşı Enver, 23 Ocak 1913'te Bakanlar Kurulu toplantısını bastı. Harbiye Nazırı Nazım Paşa'yı alnından vurup öldürdü. O Nazım Paşa ki, Çatalca'da Bulgar Ordusu'nu tam 4 defa durdurmuş ve Bulgarların İstanbul'u işgal etmesine engel olmuştu. Çatalca kahramanıydı. Enver, cinayetten saniyeler sonra Sadrazam Kâmil Paşa'yı kafasına tabanca dayayıp istifa ettirdi... Ardından elinde Kâmil Paşa'nın istifa kağıdıyla Sultan Reşat'ın huzuruna çıktı. Ve "Millet böyle istiyor" dedi. Sultan Reşat, korkudan Kâmil Paşa'nın istifasını kabul etti ve Enver daha binbaşıyken iktidara el koymuş oldu. Enver'in ilk işi, kendini paşa yapmak oldu. 3 rütbe birden aldı. Paşa oldu. Harbiye Nazırı ve Başkumandanvekili oldu. Osmanlı İmparatorluğu'na yazık oldu.

Onbinlerce asker bu İttihatçı yüzünden donarak ölüyor...

Sarıkamış 1914 — Paşa, paşa deyip duruyorlar ama...

Fotoğraf: Mustafa Kemal, Enver'in arkasında hazırolda.

123-120 bin askeri ölüme yürüten Gagauz Enver, 1881 doğumlu, yani sadece 33 yaşında...

En fazla tabur komutanı olacak yaşta aşırı hırslı ve aşırı tehlikeli bir çocuk. Zaten gerçek rütbesi binbaşı. Bir yıl önce çetesiyle, Bab-ı Ali'yi bastı. Harbiye Nazırı Çatalca Kahramanı Nazım Paşa'yı öldürdü. Enver'in kafasına silah dayadığı Sadrazam Kamil Paşa istifa etti. İttihatçı-kemalist ideologlar, hükümet darbesi olduğu anlaşılmasın diye bu olayı Bab-ı Ali Baskını diye adlandırır. Darbe sonrası Binbaşı Enver, Osmanlı'nın en güçlü adamı oldu. 3 rütbe birden alarak paşa oldu. Saraya damat oldu. Ve şimdi 9 orduyu yönetiyor. Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili sıfatıyla. Padişah adına. Evet, 33 yaşında ve herşeyi bildiğini sanıyor. Askerler işte bu ahmak yüzünden donarak ölüyor.

Acımasız katiller... Allah-ü Ekber Dağlarında aç kalan orduya yiyecek yardımı yapmak için 120 çocuk, bile bile dağlara ölmeye gönderildi...

Sarıkamış 1914 — Sarıkamış'ı tersyüz etmek

Divan-ı harplik sorumsuzluktan kahramanlık, korkunç cinayetlerden şehadet üretmek...

23 Aralık 1915. Erzurum valisi Tahsin Paşa, Garnizon Komutanı Otto von Posseldt'in de önerisiyle, un çuvallarını sırtlarına vererek tipi ve ayazda 12-17 yaşındaki çocukları dağlara gönderiyor. Aklı sıra aç orduya erzak

yetiştirecek. Çocukların 82'si yolda donarak ölecek, 32'isi de zattürreye yakalanarak sonraki günlerde yitirilecektir. İşte bu divan-ı harplik sorumsuzluk bile, dondurularak öldürülen zavallı çocuklar üzerinden geliştirilen şahadet hamasetiyle tersyüz edilmeye çalışılıyor. Mesela; 120 adlı film bunun bir örneği. Film, Erzurum'da yaşanan gerçek bir olayı Van'a taşıyor. Orada geçmiş gibi anlatıyor. Film, gerçeği tersyüz ediyor.

Konuya ilişkin kimi kitap ve TV sohbetlerinde de görüyoruz ki, "tek kurşun sıkmadan öldüler" yargısı bile kimilerinin ağırına gidiyor; sanki durumu kurtarırmış gibi, "hayır, Türk askeri orada çarpıştı, hatta zaman zaman Rusları geriletti" söylemi üzerinden Sarıkamış felaketi saptırılmaya çalışılıyor. Alman emperyalizminin çıkarları ve yayılma amaçları uğruna ülkenin insan birikimlerini telef edenler sorgulanıp yargılanacağına, savaştan övünç üretilerek sorumlular 'atamız' diye kahramanlaştırılmaya çalışılıyor.

Sarıkamış dramı, tarihten ders alma noktasında üzerinde en çok duracağımız örneklerin başında geliyor. Çünkü orada da tıpkı Galiçya gibi bir yurt savunması söz konusu değildi. Ama daha önemlisi Sarıkamış, dünya savaş tarihinin en beceriksiz, en maceracı, en sorumsuz saldırı örneklerinden birini oluşturmaktadır ve tabii faturası korkunçtan da öte olacaktır. Öyle ki, Osmanlı Ordusu'nu Alman çıkarları için kullanmakla görevli generallerden Liman Von Sanders bile, Sarıkamış saldırısı için, 'Savaş tarihi bu taarruz için hiçbir zaman mantıklı bir neden bulamayacaktır' diye yazacaktır. Birinci sorumlu elbette Enver Paşa'dir.

Menzil Komutanlığı, sadece soğuktan değil açlık tehlikesinden de bahsetmişti... 33 yaşındaki Enver Paşa güldü geçti...

> "3'üncü Ordu ile saldırı savaşı yapılamaz...
> Durduğu yerde bile doyurulamayan bu ordu, hareket ettirilirse açlık kaçınılmazdır..."

23 Aralık 1914. 9 ve 10'uncu Kolordular, Sarıkamış'a ulaşmak için kar yağışı ve müthiş tipide dağları aşmaya çalışıyor. Orduyu sadece soğuk değil, açlık da vuruyor. 130 bin askerin yiyecek bir dilim ekmeği bile yok. Doğu'daki 3'üncü Osmanlı Ordusu savaş hazırlığına girerken mevcudu 190 bin insan ve 60 bin hayvandı. Kurmaylar, bu mevcudun altı aylık iaşesi için yaklaşık 88 milyon kilo buğday, çavdar ve arpaya gerek olduğunu söylüyorlardı. Ama 3'üncü Ordu'nun

ambarlarında bunun 80'de 1'i, yani sadece 1 milyon 250 bin kilo tahıl vardı o sırada...

Ayrıca; sahra ve dağ toplarından başka top yoktu. Kolordularının ulaşım araçlarının sayısı, cinsi ve toplanma bölgelerinde iaşe güçlükleri, er ve subayların bedensel donanımları incelendiğinde, bu ordunun bir saldırı ordusu değil, ancak bir savunma ordusu olabileceği açıkça görülüyordu.

Nitekim "Menzil Müfettiş-i Umumiliği", yani Osmanlı ordusunun lojistik hizmetlerini düzenleyen birim, Sarıkamış saldırısından sadece iki ay önce, 26 Ekim 1914 tarihli raporunda durumu şöyle değerlendirmişti:

"3'üncü Ordu'nun bulunduğu yerde beslenmesi için bile mevcut ulaştırma kolları yetersizdir. Harekât halinde açlık muhakkaktır. Doğu'da demiryolları olmadığı için menzil kolları ne kadar arttırılırsa yine kâfi gelmez. On günlük erzak taşıyan menzil kolları olsa dahi, 11'inci gün yine açlık baş gösterir."

Kaldı ki, değil on günlük, bir günlük menzil kolları bile yoktu.

Dandik Paşa Enver, raporu çöpe attı...

Donuk gözleri, iki bacağının üstünde zorlukla duran iki avuçluk vücudu, ince kolları, bükülen boynu hâlâ gözümün önündedir. Enver emretti, öldürdük...

Sarıkamış 1914 — Gagauz Enver "Ne yargılaması!" diye kükredi...

"Cephenin kaçtı. Derhal kurşuna dizilecek..."

Alman subayların gözü önünde 10 tüfek birden patladı.

23 Aralık 1914. 9 ve 10'uncu kolordular, soğuktan kırıla kırıla dağları aşmaya çalışıyor. 9'uncu Kolordu Komutanı İhsan Paşa, geride yere çömelmiş, soğuktan tir tir titreyen genç bir teğmeni, 29'uncu Tümen Komutanı Albay Arif'e gösterdi: "Enver Paşa bu çocuğun yerini terk ettiğini görerek yakalamış! Bana teslim ederek derhal idam edilmesini istedi! Harp divanınca sorgusu yapılıncaya kadar yanınızda kalsın!"

İhsan Paşa'nın soruşturma, sorgu diyerek zaman kazanmak istediği anlaşılıyordu [214]. Teğmen 17-18 yaşlarında gösteriyordu. Zayıf yapılı, sarı benizliydi. Üstünde yıpranmış ince bir kaput vardı. Ayağındaki ayakkabı patlamış ve dağılmıştı. Titreyip duruyordu.

29'uncu Tümen Komutanı Albay Arif, teğmeni tanımıştı. İhsan Paşa'ya dönerek şöyle dedi:

"Paşam! Bu çocuk, seferberlik ilan edildiğinde harp okulunun

son sınıfındaymış. Gönüllü olarak savaşa katılmak için bize başvurmuştur! Tümenin en genç teğmenidir! Savaşın başından beri takım komutanıdır. Şimdiye dek iyi hizmeti geçmiştir!"

Albay Arif genç teğmene döndü ve sordu:

-Oğlum, Enver Paşa seni neden yakaladı?

Genç teğmenin cevabı tam bir dramdı:

"Efendim, bir hafta önce, takımımda 40 kişi vardı. Yollarda çok kayıp verdik. Sabah Çerkezköy'e doğru saldırıya geçtiğimizde ancak on kişiydik! Hep birlikte ileri atıldık! Ruslar inatla direniyorlardı, çok zor ilerliyorduk! Çerkezköy'e yaklaştığımızda şiddetli bir ateşle karşılaştık. Askerlerin hepsi de şehit düştü, tek başıma kaldım! Ne yapacağımı şaşırmıştım! Alay komutanını ararken biraz soluk almak için bir ağacın dibine oturdum. Ön hatlara gelen Enver Paşa hazretleri beni orada buldu!"

Biraz sonra Enver Paşa çıkageldi. Yanında General Bronsart Von Schellendorf, Yarbay Feldman ve Yarbay Felix Guse vardı.

Saldırının umutsuzluğu artık gizlenemez olmuştu. Enver Paşa'nın gittikçe hırçınlaştığı her halinden belliydi. Saldırı bir bozguna dönüşmek üzereydi. Bu hırçınlık ve bedbinlik içinde İhsan Paşa'ya dönerek sordu:

- Teğmen hakkında verdiğim emir yerine getirildi mi?'

İhsan Paşa büyük bir soğukkanlılıkla şöyle cevap verdi:

- Hakkında idam kararı almak için harp divanına verdik, sorgusunu yapıyoruz!'

Bu cevap üzerine Enver Paşa şöyle haykırdı:

- Ne sorgusu? Derhal idam edilecek!

Enver Paşa'nın emri çaresiz olarak yerine getirilecekti.

Askerlerden oluşturulan bir idam mangası, Enver Paşa'nın ve Alman subayların bulunduğu yerin biraz gerisine düzenlerini aldılar. Ardından ağlamaklı bir ses duyuldu:

-'Ateş!'

On tüfek birden patladı. Genç teğmen önce sarsıldı, sonra da karlar üstüne kapaklandı. Bir iki titreme belirtisi görüldü, ardından o da kesildi. Sıcak kanı karı eritmiş, cepheye gelirken, uğruna can vermeyi düşündüğü

toprağa karışıp gitmişti!

Enver Paşa'nın bu kanun tanımaz despotluğunun ardından Albay Arif Bey yıllar sonra şöyle diyecektir:

"Zavallı genç, bir zorba komutanın emriyle karargâh bölüğü tarafından kurşuna dizildi! Zayıf vücudu yere yıkıldı! Fakat gözlerimizin önünde çöplüğe atılmış bir suçlu gibi değil! Sarıkamış'ta hayatlarını feda edenler gibi, şeref meydanına serilmiş bir şehit gibi gözlerimizde büyüdü ve yüreklerimizde öylece yer tuttu!"

(Hadiseye şahit olanlardan biri olan) Yarbay Şerif (Köprülülü) ise şöyle demiştir:

"Donuk gözleri, zayıf ve bitkin, iki bacağının üstünde zorlukla duran iki avuçluk vücudu, ince kolları, bükülen boynu hâlâ gözümün önündedir. Bu çocuk da bir anadan doğdu! O ana da çocuğunun beşiğini sallarken aynen Enver Paşa'nın annesi gibi 'Oğlum büyük adam olsun, paşa olsun!' diye ninni söyledi. Enver şimdi paşa oldu! Ocak söndürmeyi, ev bark yıkmayı, ordular batırmayı becerdi!" [215].

31'inci Tümen, 32'nci Tümeni Rus birliği sandı ve ateş açtı...
Sarıkamış 1914 — Ruslar ortada yok ama...

Karla kaplı dağlarda, Osmanlı Ordusu Osmanlı Ordusuyla çarpışıyor

23 Aralık 1914. Elbette Sarıkamış'ta en büyük düşman, eksi 20'ler, eksi 30'lardaki dondurucu soğuktu. Ama sadece soğuk değil... Mesela birlikler arasındaki haberleşme ağı öylesine derme çatmadır ki; koca tümenler, kolordular karlı dağlarda yollarını kaybetmekte, komutanlar birliklerinin nerede olduğunu bilememektedirler. Örneğin, yollarını kaybeden 31 ve 32'nci Tümenler, 23 Aralık'ta birbirlerini Rus askeri sanarak gün boyunca çatışmış, 2.000 şehit ve yaralı vermişlerdir.

3'üncü Ordu, beyaz tuzağa yakalandı... Kurtulmak imkânsız...

Sarıkamış 1914 — 130 bin asker karlara saplandı

Oysa Hasan İzzet Paşa, 8 gün önce söylemişti:

"Kara kış başladı. Askerî harekât olmaz" demişti

23 Aralık 1914. 3'üncü Ordu artık kurtulması imkânsız bir tuzağın içindedir. Oysa daha 8 gün önce, 3'üncü Ordu'nun başından alınmamışken Hasan İzzet Paşa, eski öğrencisi Enver Paşa'i uyarmıştı. Osmanlı Orduları Genelkurmay Başkanı Bronsart von Schellendorf Paşa ile birlikte Sarıkamış Harekâtı'nı yönetmek üzere gelen Enver Paşa'ya, 15 Aralık 1914'te "Olmaz!" diye itiraz etmişti:

"Çevreyi görüyorsunuz. Her yerde kar var. Kara kış başlamıştır. Bu koşullar altında, bu mevsimde bir ordu harekâtı iyi sonuç vermez. Kış şiddetini kaybetsin, yollar harekete

elverişli duruma gelsin, düşmanı yok edeceğiz."

Enver Paşa'nın bu beklemediği çıkış karşısındaki tavrı sinirlenmek ve "Eğer hocam olmasaydınız sizi idam ettirirdim!" şeklinde İzzet Paşayı tehdit etmek olmuştu. Buna rağmen Hasan İzzet Paşa, görüşlerinde ısrar etmişti:

> "... Önce bir taktik sorununa eğildi. 9'uncu Kolordu'nun Sarıkamış'a, 10'uncu Kolordu'nun Novoselim'e varması bir haftayı bulacaktı. Ya bu sırada Ruslar, yalnız kalan 11. Kolordu'ya çullanırlarsa? O zaman bu Kolordu ezilecek, belki de yok olacaktı. Sonra, ordunun noksanları henüz giderilememişti. Birliklerin çoğuna kışlık giyecekler verilememiş, gerekli yiyecek stokları yapılamamıştı. Bu noksanlıklar giderilmeden, ne kadar süreceği belli olmayan bir kış saldırısına kalkışmak hatalı olurdu. Saldırının yapılacağı bölge dağlıktı, aşılması güç sırtlarla doluydu. At arabalarının ve topların geçeceği doğru dürüst yol yoktu. Bu yüzden harekât ancak dağ toplarının geçebileceği küçük geçit yollarından yapılacaktı. Birlikler yiyecek ve cephanelerini yanlarında götürecekleri yük hayvanlarının sırtında taşıyacaktı. Hayvanlar hem kendi hem de savaşçıların yiyeceklerini taşımak zorunda olduklarından, taşımanın verimi çok düşük olacaktı. Gerilerden yiyecek ve cephane yapma olanakları kısırdı. Üstelik karın kalınlığı birçok yerde 1-1,5 metreyi bulmuştu. Soğuk sıfırın altında 20 derece dolayındaydı ve birkaç gün sonra daha da düşebilirdi. Bu kesimde ısının sıfırın altında 30- 40 dereceye düştüğü çok görülmüştü"

Hasan İzzet Paşa'nın dediği her şey çıktı. Ama ne çare. Yetki Enver gibi bir dengesizin elinde...

Sarıkamış 1914 — Askeri kırdıran Enver Paşa...

Ruhları şad, mekânları cennet olsun...

23 Aralık 1914. Bu gece yüzlerce Mehmetçik, eksi 20-30 derece soğukta Erzurum'da dağ başlarında donarak Hakk'ın rahmetine kavuştu...

Bu türkü onlar için söylenmiştir. Söylenmektedir.

Oltu'dan girdik de Sarıkamış'a / Akıl ermez orda yatan üleşe
Askeri kırdıran Enveri Paşa / Kitlendi kapılar, mekân ağladı
Yüzbaşılar, yüzbaşılar
Tabur taburu karşılar
Yağmur yağıp gün değişir
Şehitlerin kanı ışılar
İbrişimin kozaları
Battın Avşar kazaları
Sarıkamış'ta kırıldı
Gonca gülün tazeleri

Gagauz Enver, "Yiyecek ihtiyacınızı yol üzerindeki kasabalardan karşılayacaksınız" diye emir verdi, böyle oldu...

Sarıkamış... Aç ordu, Oltu ve Bardız'a girdi. Askerler depoları, kilerleri, mutfakları yağmaladı...

"Biz yarın ne yiyeceğiz" diyen sivilleri dövdü, karşı koyanları öldürdü.

25 Aralık 1914. Üç gündür doğru dürüst bir dilim ekmek bile yememiş olan 9 ve 10'uncu Kolordu birlikleri, girdikleri Müslüman köylerini ve kasabalarını talan ediyor. Sarıkamış Harekâtı başlarken, ilerlemenin ne zaman ve nasıl gerçekleşeceği ve bu zaman içerisinde ordunun karnının nasıl doyurulacağı bilinmiyordu. Rusların geri çekilirken yiyecek depolarını yaktıkları düşünülürse; sahte paşa Enver'in orduyu daha çok yağmacılıkla doyurmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Yani: "Kendi yiyeceğini gittiğin yerde kendin bul..."

Tamamen donatımsız ve erzaksız savaşa sürülen birliklerin ihtiyaçlarını halktan gidermeleri emri, kent, kasaba ve köylerin yağmalanmasına ve tam bir haydutluğa dönüştü. Öyle ki 36 yıl sonra Ruslardan kısa bir süre için geri alınan Oltu ve Bardız'ı çekirge sürüsü gibi talan ettiler. Mesela, komutanların yağmacılığı özendirmeleri sonucu Ruslardan alınan Oltu'ya giren 30'uncu Tümen'in aç askerleri kasabayı talan etmiş, halka zorbaca davranmış, üstelik geri kalan birliklere de hiçbir şey bırakmamışlardı.

Bu gece 65 bin Osmanlı askeri, Ruslara tek kurşun atmadan şehit oldu...

Gagauz Enver ve von Schellendorf, Felix Guse, von Feldmann ve Hafız Hakkı sayesinde...

Hava çok soğuk, eksi 40 derece...

Sarıkamış 1914 — 65 bin asker Allahüekber Dağları'nda donarak öldü... 9'uncu ve 10'uncu Kolordular yok oldu [216].

26 Aralık 1914. 9 ve 10'uncu kolordular içine düştükleri ölüm tuzağından kurtulamadılar. 22 Aralık günü başlayan Sarıkamış Harekâtı dünya savaş tarihinde benzeri olmayan bir facia ile sonuçlandı. Uydurma paşa damat Hafız Hakkı, kısa yoldan Sarıkamış'ı almak hayaliyle komutasındaki 10›uncu Kolordu›yu Allahuekber Dağı›nda gece yürüyüşüne zorladı ve 25-26 Aralık gecesi askerlerinin yüzde 75›i donarak öldü. Bu sadece askeri bir çılgınlık değil, ittihatçıların askerleri kitleler halinde ölüme gönderebilen ruh yapılarını ve siyasi mantıklarını da gösteriyor. Harekât emrini veren Gagauz Enver'in nasıl bir manyak olduğunu anlıyoruz. Plana göre Sarıkamış'a bir an önce ulaşmak için en kestirme yol / gerçek böyle değil ama Allahüekber Dağı'ndan geçiyor... Bir haftadan beri lojistik destekten yoksun birlikler yorgun, aç ve perişan durumda. Asker, zorlana zorlana dağa çıkıyor. Dağın tepesi eni 20 boyu 40 kilometre olan bir yayladır. Ani bir kar fırtınası başlıyor. Asker, düzenini yitiriyor. Emir-komuta zinciri kopuyor. Askerler dağılıyor, uçurumlara atılıyor, kar ve buz derelerine gömülüp kalıyor... Bu kar cehenneminden tesadüfen kurtulan bir tanık, olayı şöyle anlatmaktadır:

"En nihayet dağa çıktık. Bizi vahşi manzarasıyla karlı bir yayla karşıladı. Son derece yorulmuş ve bitkin düşmüştük. Keskin bir rüzgâr ve şiddetli bir tipi başladı. Bu andan itibaren göz gözü görmez oldu. Kimsenin kimseye sesini işittirmesi imkânı kalmadı. Asker dağıldı. Herkes kendi canının derdine düştü. Enginlerde, dere içlerinde, orman bucaklarında nerede bir kara nokta, duman çıkan bir ocak gördüyse oraya saldırdı. Ve de kolordu uçsuz bucaksız yaylada dağıldı... Subaylar çok uğraştılar, fakat kimseye söz işittirmek gücü kalmamıştı. Bu lanetli zirvede 40 bin kişilik 10'uncu Kolordu, bir gecede karlara gömüldü... Kurtulanların çoğu çıldırmış, ayakları şişmiş, etleri dökülüyordu..."

O lanetli gecede, Allahüekber Dağı'nın güneyinden Sarıkamış'a varmaya çalışan 9'uncu Kolordu da aynı akıbeti paylaştı. Bu Kolordu'nun kaybı donarak ölen 25 bin askerdi.

Toplamda 65 bin asker bir gecede donarak ölmüş, 9 ve 10'uncu Kolordular yok olmuştur [217].

Osmanlı Ordusu'nun felaketi sürüyor... 9 ve 10'uncu Kolordulardan sonra...

Sarıkamış 1914 — Tipide yolunu kaybeden 29'uncu Fırka da donarak yok oldu.

Fırkadan geriye 300 asker kaldı

27 Aralık 1914. Başkumandan Vekili Gagauz Enver ve Osmanlı Genelkurmay Başkanı Bronsart von Schellendorf, 3'üncü Ordu'yu buz cehenneminde mahvetti. Sarıkamış saldırısının başladığı 22 Aralık gününden bu yana geçen beş gün içinde, 9 ve 10'uncu Kolorduların çoğu askeri, Ruslara tek kurşun bile atamadan donarak dünyayı terk etti. Sadece 25-26 Aralık gecesi — havanın eksi 40 dereceye indiği gece — 65 bin asker donarak şehit oldu.

29'uncu Fırka da (tümen), karlı ormanlar içinde dağılıp perişan oldu. Bu fırkanın 85 ve 87'nci alayları derin vadilerde kaybolarak karlar içinde donup kaldılar. 8 bin askerden oluşan 29'uncu Fırka'nın mevcudu 300 askere indi.

Enver Paşa, sadece 15 bin Rus askerinin koruduğu Sarıkamış'ı 120 bin askerle alamıyor..

General Yudeniç: "Enver'in askerleri birkaç gece daha açıkta beklesin, bu iş tamamdır..."

Sarıkamış 1914 — 6 günde, 80 bin 727 Osmanlı askeri donarak öldü...

9 ve 10'uncu Kolordulardan sağ kalan 5 bin aç asker Sarıkamış'a ulaştı... ama...

28 Aralık 1914. 11'inci Kolordu'yu dışarıda tutarsak... 6 gün önce Köprüköy'den Sarıkamış'a harekete geçen 9'uncu Kolordu'nun mevcudu 36 bin 784 asker, 10'uncu Kolordu'nun mevcudu ise 48 bin 943 askerdi. Toplam 85 bin 727 asker. Ama bu askerlerin 80 küsür bini Sarıkamış'a varamadan eksi 40 derecelere düşen soğukta donarak şehit oldu. Enver'in dağlar üzerinden dolaşarak Rus siperlerinin arkasına sarkma planı yüzünden. Tıfıl Enver, 6'nci günde Sarıkamış'a vardı varmasına ama hala uyanamamış, durumu kavrayamamıştı. Savaş gücünü kaybetmiş geri kalan 5 bin perişan askerle kendini Sarıkamış'ı kuşatmış zannediyordu. Rus General Nikolay Yudeniç ise onu karnı tok, sırtı pek, morali yerinde 15 bin askeriyle Sarıkamış'ın içinde bekliyordu. Enver 33, Yudeniç 52 yaşındaydı. Tecrübeli General Yudeniç kurmaylarına şöyle dedi: "Onların işini soğuk bitirecek. Türk Ordusu birkaç gece daha açıkta beklesin bu iş tamamdır"

Dünya savaş tarihi böyle bir ahmaklık kaydetmedi...

Sarıkamış 1914 — Gagauz Enver çıldırmış olmalı...

5 bin Osmanlı askeri, 15 bin Rus askerinin koruduğu Sarıkamış'a saldırıyor...

29 Aralık 1914. 9'uncu ve 10'uncu Kolordukların aç ve yorgun artıkları, uy-

durma paşa Gagauz Enver tarafından Sarıkamış siperlerine saldırıya zorlandı. (Olayın çizimi, bir Rus arşivinden alındı.) Dün de yazdım; 28 Aralık günü Sarıkamış'a ulaşan iki Osmanlı kolordusunun toplam mevcudu, aç ve perişan 5 bin askerdi. 80 bin asker yolda donarak ölmüştü. Oysa Sarıkamış'ta Rusların 15 bin kişilik bir kuvveti, 34 adet topu ve çok sayıda makineli tüfeği vardı.

Buna rağmen Türk kuvvetleri bir ara Sarıkamış'a girmeyi başardılar. Fakat şiddetli çarpışmalardan sonra geri çekilmek zorunda kaldılar. Bu çarpışmalar sırasında, Rusların uzun menzilli sahra topları, Türklerin kısa menzilli dağ toplarına karşı büyük bir üstünlük sağladı. Bu topların ateşi karşısında, ormanlar içerisine mevzilenmiş olan Türk birlikleri yerlerinden kıpırdayamaz hale geldiler [218].

33 yaşındaki sahte paşa Gagauz Enver ve Alman kurmay subaylarının marifeti... Osmanlı savaş tarihinin en acı yenilgisi...

Sarıkamış 1914 — Rus karşı saldırısı başladı.

9'uncu ve 10'uncu Kolordu'nun artıkları Sarıkamış önünde kuşatıldı.

Bu kapandan kurtulan olmayacak...

2 Ocak 1915. 22 Aralık'ta Köprüköy'den toplam 85 bin 727 mevcutla yola çıkan 9'uncu ve 10'uncu Kolordular, Allahüekber Dağları'nda 80 bin 727 donmuş asker bıraktıktan sonra, Gagauz Enver'in komutasında yalnızca 5 bin savaşçıyla Sarıkamış önlerine gelmişti. Buradaki çarpışmalarda 3 bin 500 şehit daha verildi. Geriye sadece 1.500 asker kaldı.

Pozisyonu doğru okuyan Rus General Yudeniç, dün — 1 Ocak 1915 tarihinde — karşı taarruza geçerek Osmanlı kuvvetlerini Bardız–Sarıkamış–Eşekmeydanı Geçidi üçgeninde kuşattı. Aç ve perişan askerlerimiz için durum ümitsizdi. Geri çekilmek artık mümkün değildi. Çok geç kalınmıştı.

11'inci Kolordu ile bu kolorduyu destekleyen bağımsız süvari tümeni de Çarlık Ordusu'na, Erzurum–Kars karayolu üzerinde cepheden saldırmışlardı. Onların durumu da çok kötüydü [219].

Dönemin Genelkurmay Harekât Şubesi Müdürü olan Yarbay Ali İhsan (Sabis) Bey, henüz savaş başlamadan Harbiye Nezareti'ne sunduğu bir raporda, mevcut şartlarda Kafkas Cephesi'nde stratejik bir taarruza geçmenin felâketten başka bir sonuç vermeyeceğini ifade etmişti [220-224]

Not: Harekâta doğrudan katılmayan Alman Binbaşı Strange'nin 5.000

kişilik müfrezesi toplam kuvvet miktarına dahil edilmemiştir.

123 bin askerden oluşan 3'üncü Ordu'yu son askerine kadar yok ettikten sonra, Rus askerleri ve Kazak süvariler görününce tabanları yağladı... Gagauz Enver, Sarıkamış'ta savaş alanından kaçtı...

Hafız Hakkı, savaş kaçkınının arkasından söyleniyor:

"Ah Enver, 100 bin asker senin yüzünden öldü..."

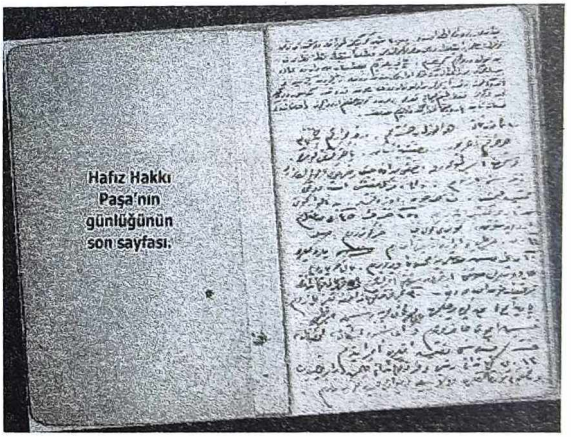
Fotoğraflar: Enver'in savaş alanından kaçarken kullandığı kızakların benzeri.

Enver, 1909 yılında yanında Bulgar teröristler olduğu halde Yıldız Sarayı'nı basmaya hazırlanıyor ve Hafız Hakkı'nın günlüğünün o sayfası... 3 Ocak 1915. Herşey 13 gün içinde oldu. 33-34 yaşındaki uydurma paşa Gagauz Enver'in kararıyla 22 Aralık'ta Köprüköy'den yola çıkan 9'uncu ve 10'uncu kolordunun yüzde doksanı / 80 binden fazla asker donarak şehit oldu. Aynı şey Ruslara cepheden taarruz eden 11'inci Kolordu'nun da başına geldi. Bu kolordudan da en az 10 bin asker donarak öldü. 9'uncu ve 10'uncu kolordulardan sağ kalan 5 bin askerle 15 bin Rus askerinin koruduğu Sarıkamış'a saldıran Enver, burada da 3 bin 500 askerin ölmesine yol açtı. Sağ kalan 1.500 askere Sol Cenah Ordusu adını veren ve açlıktan ölmekte olan bu zavallıları paşa yaptığı Hafız Hakkı'ya bırakan Enver Paşa, kaçma vaktinin geldiğini anlamıştı. Yanında von Schellendorf ve birkaç Alman subay olduğu halde kızağa atladı ve Rus kuşatması kapanmak üzereyken Erzurum yönüne uzaklaştı. Hafız

Hakkı Paşa'nın günlüklerinde ilgi çekici bir bölüm var. Hakkı Paşa Sarıkamış Harekatı'nda 100 bin masum askerin şehit olduğunu yazıyor. Ve bu faciadan da Enver Paşa'yı sorumlu tutarak "Allah seni affetsin Enver" diyor:

"Ah Enver! Ah! Bu kış seferini ta'cil etmek (hızlandırmak), sonra da bu parlak taarruzda 9. Kolordu'yu dörtnala kaldırmakla yüz bin masumun kanına girdin! Allah seni affetsin" [225-227].

Not: Hoş gelişler ola kahraman Enver Paşa, marşını... Hoş gelişler ola Mustafa Kemal Paşa, diye söylüyoruz...

Hafız Hakkı Paşa'nın günlüğünün son sayfası.

Gagauz Enver, savaş alanından kaçtı. Geride bıraktığı Mehmetçik cesetleri, aşırı soğuk nedeniyle aylarca kokmadan, kurtlanmadan öylece kaldı. Sarıkamış 1915 -En az 2 bin 500 donmuş Mehmetçik, Narman'da odun yığını gibi istiflenmişti.

Yedeksubay Halil, bu ceset yığınını görünce şok geçirdi. Şimdi anlatacaklarım 1915 yılının Ocak ayına değil, 3 ay sonrasına aittir... Sarıkamış Harekâtı sonrasında Kafkas Cephesi'nde çarpışmak için bir subay kafilesi ile İstanbul'dan yola çıkan Yedek Subay Halil Bey (Ataman) anılarında Sarıkamış taarruzunun Anadolu'ya etkisini anlatmaktadır. 1915 Mart ayında Erzincan Refahiye'ye geldiklerinde salgın hastalıklar nedeniyle kaza kaymakamının kendilerini kazaya girmemeleri ve kaza halkından yiyecek içecek almamaları konusunda uyardığını yazmaktadır. 1915 Nisan'ında ise Erzurum'dan yola çıktıklarını ve Narman'a geldiklerinde kasabanın harap vaziyette olduğunu ve kasabanın girişinde 80-100 metre uzunluğunda bir

ölüler tepesiyle karşılaştığını belirtmektedir: "(...) Öncelikle Narman perişan bir köy yıkıntısıydı. Nasıl anlatacağım bilemiyorum, anlatacaklarım insanın yüreğini parçalayan, inanılması güç şeyler. Ben ilk gördüğüm anda öyle sarsılmışım ki neredeyse ayakta duramayıp, yere düşecektim. Kasabanın girişinde kocaman ve insan cesetlerinden oluşan bir loda (küme, yığın), 80 belki 100 metre uzunluğunda bir ölüler tepesi görülüyor. Bu ceset lodası 2500 veya daha fazla babayiğit askerlerin cesetlerinin üst üste atılmasından meydana gelen, upuzun bir tepe. Yine aynı yerde 100'den fazla asker ellerinde kazma ve küreklerle elli metre uzunluğunda ve 15-20 metre genişliğinde derince ve daha önceden hazırlanmış çukurun başında bekleşiyorlar. Bu üst üste yığılı cesetleri, bu çukura doldurup üstünü toprakla kapatacaklarmış. Sordum niçin beklediklerini Alay imamı cenaze namazı kıldırmak için gelecek, onu bekliyoruz' dediler" Bu ceset tepeleri sadece Narman'da değil Sarıkamış çevresinde en az 30 yerde vardı...

Sarıkamış Faciası'nda Alman faktörü...

90 binî donarak, 17 binî de kurşunla ve süngüyle şehit olan 107 bin Mehmetçiğin vebali, Enver kadar Almanlara da aittir.

Fotoğraf: Sarıkamış'ın Almanları, soldan-sağa: 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Albay Felix Guse, Erzurum Konsolosu Dr. Schwartz, Erzurum Garnizon Komutanı General Posselt, Binbaşı Lange, Binbaşı Staszevski, Teğmen Schembner-Richter...

Sarıkamış Harekatı'nı Gagauz Enver ve Osmanlı Ordusu'nun Genel Kurmay Başkanı Alman generali von Schellendorf birlikte yönettiler. Emir subayı Binbaşı Fischer, kurmay subayı Yarbay Otto von Feldmann ve 3. Ordu'nun Kurmay Başkanı Albay Felix Guse de alt komuta kademesini oluşturmuşlardır.

Harekât öncesinde, Erzurum Müstahkem Mevkii Komutanlığı'na General von Posseldt getirilir. İttihat ve Terakki önderleri, samimi olarak Sarıkamış üzerinden Orta Asya'yı fethe gittiklerini düşünmektedirler. Teşkilat-ı Mahsusa'nın önderi Bahaettin Şakir, Erzurum'a giderken, yollara "Turan'a buradan gidilir" diye tabelalar diker.

Dr. Mete Soytürk / Kaiserslautern-Almanya / 18 Mart 2005

Araştırmacı Mete Soytürk, Almanya'nın Kaiserslautern kentinde Alman belgelerine dayanarak hazırladığı 18 Mart 2005 tarihli bir araştırmada şunları kaydeder:

"Alman Genel Kurmayı ve kuvvet komutanları General Hindenburg, General von Moltke ve Avusturya kuvvetleri komutanı General von Conrad, Eylül ayında Türk'lerden (Yani Enver Paşa'dan) özellikle Kafkasyada bir cephe açmalarını isterler. Çünkü Avusturyalılar, Rus ordusu karşısında çok güç durumda kalmışlar çok büyük kayıplar vermişlerdir. Amaç böylelikle Batı cephelerinden Rusların Kafkasya'ya asker kaydırmasını sağlamaktır. Planın başarılı olması için ileri harekata paralel

olarak, Kafkasya'da Rus işgalinde bulunan Gürcistan, Acaristan, Azerbaycan ve Kuzey İran gibi yerlerde Ruslara karşı halk ayaklanmaları yapılması planlanır ve bu işle görevli subaylar bu yörelere gönderilir. Fakat öte yandan Ruslar da aynı planları Doğu Anadolu'ya kendi kuvvetlerinin saldırısı sırasında Ermenileri ve Kürtleri ayaklandırmak için yapmakta ve çalışmaktadır.

Ruslara karşı Aralık ayında (Kışın tam ortasında) harekete geçen/geçirilen 3. Ordu komutanı Hasan İzzet Paşa'nın kurmay başkanı Yarbay Felix Guse'dir. Onun emir subayı önce Yüzbaşı von Stetten sonra Yüzbaşı Winzer olur. Sonra Kurmay başkanlığı görevine Yarbay Erwin von Strube gelir. Erzurum Müstahkem Mevkii Komutanlığına General Posseldt getirilir. (Geri hizmete alınan Osmanlı vatandaşı Rum ve Ermeni gençlerin yol yapımı birliklerinde kullanılması / Amele taburları fikri General Posselt'ten gelir) Bu Ordu'ya bağlı 10. Kolordu kurmay Başkanı Binbaşı Lange olur. Binbaşı Kirsten, bu ordunun süvari birliklerinde komuta bölümüne katılır. Topçu Yüzbaşı Straszewski bir süre sonra 11. Kolordu'ya geçer.

Süvari Yüzbaşı Schröder 3.ordu'nun cephe gerisi denetleyicisi (Müfettişi) olarak göreve başlar. Binbaşı Vonberg önce Sivas'ta birliklerin harekata hazırlanmasında sonra 10. Kolordu'da sahra topçusu olarak harekatlara katılır. Rize, Trabzon, Artvin, Kars, Sarıkamış yörelerinde Topçu Binbaşı- Stange komutasında çete savaşı yapsın diye bir birlik görevlendirilir. Çetecileri yetiştirmek için ayrıca diğer bazı Alman subayları görevlendirilir.

Savaş bakanı Enver Paşa, 3. Ordu komutasını Ocak ayında (18 Aralık 1914 olacak) üzerine alır. Ordusunun bir saldırı için yeterince donatılmadığını ve Ruslara saldırıya geçemeyeceğini söyleyen 3. Ordu komutanı Hasan İzzet Paşa istifa etmiş ve başka bir göreve verilmiştir. Bu harekatı Enver Paşa ve bizzat Alman generali von Schellendorf ve emir subayı Binbaşı Fischer kurmay subayı Yarbay Otto von Feldmann (kendisi 1. Ordu Kurmay başkanıdır) ve 3. Ordunun Kurmay Başkanı Felix Guse idare ederler. Almanların önerdiği (ve yönlendirip yönettiği. YG) bu saldırı girişimi Türk ordusu açısından bir facia ile sonuçlanır"

Aslında, İttihat ve Terakki önderleri, samimi olarak Sarıkamış üzerinden Orta Asya'yı fethe gittiklerini düşünmektedirler. Nitekim, Teşkilat-ı Mahsusa'nın önderi Bahaettin Şakir, Erzurum'a giderken, yollara "Turan'a buradan gidilir" diye tabelalar diker. Ama Almanların amacı başkadır. Dr. Soytürk bunu şöyle nakleder:

"1. Dünya Savaşı'nda 3. Ordu'nun (Kafkasya) 4 yıl kurmay başkanlığını yapan Yarbay Felix Guse, Türkleri neden savaşa soktuklarını açıkça anlatmıştır. Kendisi ayrıca Hukuk doktoru olan Yarbay Guse herhalde ne yazdığını biliyor. Özetle şöyle diyor. Önce saldırıda bulunulacak yerlerde (Kafkasya ve İran'da) iç karışıklıklar çıkarılacak. Bu hedefler Türk hedefleri gibi gösterilecek. Fakat asıl amaç kendi cephelerimizdeki, yani Fransa ve Rusya'ya karşı olan Alman cephelerinde rahatlama sağlamak. Türklere verilen görev, Balkan savaşlarının acı yenilgileri taze olan ve düzenini savunmaya göre hazırlanmış bir orduya saldırı görevi vererek bir nevi kullanmak. Özetle Türklere verilen görev, bal yemek değil, bal vaadi ile arı kovanına çomak sokturmak ve arıları başına üşüştürmek"

Osmanlı Ordusu, Almanların gerçek niyetini bilmediği ve büyük planı okuma ferasetine de sahip olmadığı için, bu tuzağa düşmüştür. Ruslar, Kafkasya'da Osmanlı kuvvetlerin üzerine arılar gibi üşüşmüştür. Böylece Avrupa'daki Alman ve Avusturya orduları kısmen rahat nefes almışlardır.

13 günde 107 bin Osmanlı askerinin şehit düşmesine yol açan Gagauz Enver, hiç pişman olmadı...

Sarıkamış 1915 — Enver'in içi rahat:

"Ne yani, asker değiller miydi? Nasıl olsa bir gün ölmeyecekler miydi?"

5 Ocak 1915. Sarıkamış'ta 9'uncu ve 10'uncu kolorduların kalıntılarını Rusların insafına bırakarak savaş alanından kaçan ve Ruslarla hala çarpışmakta olan 11'inci Kolordu'yu ise aklına bile getirmeyen Başkumandan Vekili Gagauz Enver, Erzurum civarında bir yerlerde. Kendisini Karadeniz kıyısına atıp gemiyle İstanbul'a ulaşmaya çalışıyor. 2 gün sonra bunu başaracak. Ve müthiş bir sansür uygulayacak. Gazeteler dergiler Sarıkamış'tan bahsedemeyecek. Tam 7 yıl, taa 1922 yılına kadar "S" demek bile yasak. Şevket Süreyya Aydemir anlatıyor: "Enver Paşa, kimseye bir açıklama yapmadı ve Sarıkamış hakkında konuşulmasına da engel oldu. Dönüşünün hemen ertesinde, Çanakkale'deki 19'uncu Tümen'in komutanlığına yeni tayin etmiş olduğu Yarbay Mustafa Kemal'le Harbiye Nezareti koridorlarında karşılaştı. Mustafa Kemal'in savaş hakkında sorduğu "Nasıl geçti?" sorusuna kısaca "İyi geçti, vuruştuk işte..." diyecekti...

Bu facia hakkındaki düşüncesini o günlerde bir sohbet sırasında Harbiye Nezareti Ordu Daire Başkanı Behiç Bey'e (Erkin), "Bunlar nasıl olsa birgün ölecek değiller miydi?" diyerek açıklayan Enver Paşa, Kuvayı Milliye döneminde Moskova'da karşılaştığı ataşemiliter Saffet Arıkan'ın sorularına, "Askerimiz zaten açlıktan ölecekti. Hiç değilse cephede düşmanla çarpışarak öldüler" yanıtını vererek, yıllar sonra bile olaydan ders almadığını, pişmanlık duymadığını kanıtlayacaktır [229].

13 günde 109 bin Osmanlı askeri şehit oldu. Baş sorumlu: 33 yaşındaki Başkumandan Vekili Gagauz Enver. Ama Sarıkamış'ın yıldönümünde yine şehadet edebiyatı, yine hamaset...

Gagauz Enver, intihar etmeliydi...

Madem maçası sıkmıyor, intihar etmiyor,

Harp Divanı'nda yargılanmalı ve asılmalıydı.

Büyük facia: Gagauz Enver, insanın kemiklerini bile donduran soğuğu, yiyecek yokluğunu, askerin kışa uygun olmayan giyimini göz önünde bulundurmadı. Ve bu şartlar altında savaşa zorlanan 123 bin askerden geriye sadece 16 bin kişi kaldı. Bunların yarısı Ruslara esir düştü. Yarısı da Erzurum'a doğru kaçmaya çalışıyor. İttihat ve Terakki'nin Osmanlı'yı paylaşım savaşına sürükleme ve insan kaynaklarını tüketme konusunda nasıl maceracı ve Alman işbirlikçisi bir tutum sergilediğine önceki haftalar

değinmiştim. Bu realiteyi, yüz binin üzerindeki insanımızın hiç yoktan ölüme gönderilmesinin öyküsü olan Sarıkamış dramının yıldönümünde yeniden anımsamak yaşamsal bir önem taşıyor. Yaşamsal bir önem taşıyor, çünkü bu olsa olsa "divan-ı harplik" sorumsuzluk bile, dondurularak öldürülen zavallı gençlerimiz üzerinden geliştirilen şahadet hamasetiyle tersyüz edilmeye çalışılıyor.

Konuya ilişkin kimi kitap ve TV sohbetlerinde de görüyoruz, "tek kurşun sıkmadan öldüler" yargısı bile kimilerinin ağırına gidiyor; sanki durumu kurtarırmış gibi, "hayır, Türk askeri orada çarpıştı, hatta zaman zaman Rusları geriletti" söylemi üzerinden Sarıkamış felaketi saptırılmaya çalışılıyor. Alman emperyalizminin çıkarları ve yayılma amaçları uğruna ülkenin insan birikimlerini telef edenler sorgulanıp yargılanacağına, savaştan övünç üretilerek sorumlular 'atamız' diye kahramanlaştırılmaya çalışılıyor.

Sarıkamış dramı, tarihten ders alma noktasında üzerinde en çok duracağımız örneklerin başında geliyor. Çünkü orada da tıpkı Galiçya, Yemen, Sina örneklerinde olduğu gibi bir yurt savunması söz konusu değildi. Ama daha önemlisi Sarıkamış, dünya savaş tarihinin en beceriksiz, en maceracı, en sorumsuz saldırı örneklerinden birini oluşturmaktadır ve tabii faturası korkunçtan da öte olacaktır. Öyle ki, Osmanlı Ordusu'nu Alman çıkarları için kullanmak misyonlu generallerden Liman Von Sanders bile, Sarıkamış saldırısı için, 'Savaş tarihi bu taarruz için hiçbir zaman mantıklı bir neden bulamayacaktır' diye yazacaktır.

SİZİ İDAM ETTİRİRDİM!

Galiçya'ya asker gönderiminde de gördüğümüz gibi Gagauz Enver, Alman genelkurmayına yaranmak ve üzerindeki basıncı azaltmak için Anadolu evlatlarını ölüme göndermekte gözü dönmüş bir kararlılık sergiliyordu. Sarıkamış seferinde ek olarak Turan hayallerini gerçekleştirmek gibi 'milli' bir bahane de işin tuzu biberi oluyor. Ve sonuçta askerlerin, savaş için meşru bir gerekçe olmadan, üstelik kara kış koşullarında yazlık giyimle ve onlara destekleyecek cephe gerisi yığınak olmadan ölüme sürülmesi şeklinde, ağır bir sorumsuzluk örneği ile karşı karşıya kalıyoruz.

O gözü kara ve hayalperest kararlılık nedeniyle, yapılan uyarılar dikkate alınmayacak, tersine tahammülsüzlükle karşılanıp bastırılacaktır. Örneğin bizzat savaşa sürülecek olan 3. Ordu'nun komutanı Hasan İzzet Paşa, bu saldırı dayatmasına karşısında, eski öğrencisi Enver'i uyaranlardan biridir. Osmanlı Genelkurmay Başkanı General Bronsat Von Schellendorf 'la birlikte Sarıkamış Harekâtını yönetmek üzere gelen Enver'e, 15 Aralık 1914'te, "Olmaz!" diye itiraz edecektir. "Çevreyi görüyorsunuz. Her yerde kar var. Kara kış başlamıştır. Bu koşullar altında, bu mevsimde bir ordu harekâtı iyi sonuç vermez. Kış şiddetini kaybetsin, yollar harekete elverişli duruma gelsin, düşmanı yok edeceğiz." (Aktaran, Alptekin Müderrisoğlu, Sarıkamış Dramı, s.186)

Enver Paşa'nın bu beklemediği çıkış karşısındaki tavrı sinirlenmek ve "Eğer hocam olmasaydınız sizi idam ettirirdim!" şeklinde İzzet Paşayı tehdit etmek olacaktır. Buna rağmen Hasan İzzet Paşa, görüşlerini biraz daha ayrıntılandırarak yineler:

> "... Önce bir taktik sorununa eğildi. 9. Kolordu'nun Sarıkamış'a, 10. Kolordunun Novoselim'e varması bir haftayı bulacaktı. Ya bu sırada Ruslar, yalnız kalan 11. Kolordu'ya çullanırlarsa? O zaman bu Kolordu ezilecek, belki de yok olacaktı. Sonra, ordunun noksanları henüz giderilememişti. Birliklerin çoğuna kışlık giyecekler verilememiş, gerekli yiyecek stokları yapılamamıştı. Bu noksanlıklar giderilmeden, ne kadar süreceği belli olmayan bir kış saldırısına kalkışmak hatalı olurdu. Saldırının yapılacağı bölge dağlıktı, aşılması güç sırtlarla doluydu. At arabalarının ve topların geçeceği doğru dürüst yol yoktu. Bu yüzden harekât ancak dağ toplarının geçebileceği küçük geçit yollarından yapılacaktı. Birlikler yiyecek ve cephanelerini yanlarında götürecekleri yük hayvanlarının sırtında taşıyacaktı. Hayvanlar hem kendi hem de savaşçıların yiyeceklerini taşımak zorunda olduklarından, taşımanın verimi çok düşük olacaktı. Gerilerden

yiyecek ve cephane yapma olanakları kısırdı. Üstelik karın kalınlığı birçok yerde 1-1,5 metreyi bulmuştu. Soğuk sıfırın altında 20 derece dolayındaydı ve birkaç gün sonra daha da düşebilirdi. Bu kesimde ısının sıfırın altında 30- 40 dereceye düştüğü çok görülmüştü."

"Enver Paşa, General B. Von Schellendorf (Şellendorf) ve Yarbay Feldmann bütün güçleriyle Hasan İzzet Paşa›nın görüşlerini çürütmeye koyuldular. Görüşmeler ilerledikçe (görüşlerini tek başına savunmak zorunda kalan) Hasan İzzet Paşa›da bir çözülme, direnişinde bir azalma seziliyordu. İleri sürülen karşı görüşleri yanıtsız bırakıyordu."

KORKUNÇ BİLANÇO

Hasan İzzet Paşa istifa etti ve Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa 3'üncü Ordu'nun kumandanlığını kendi üzerine aldı. Artık harekât başlayabilirdi. Tabii Enver ve Schellendorf Paşaların görüşünün faturasını, çoğunun gömülmesi işi bile Ruslara kalacak olan yüz bin evladını kaybeden Anadolu halkı ödeyecekti. (Gerçekten de donarak ölen 11'inci Kolordu askerlerini Ruslar gömecektir) 22 Aralık sabahı, "arazi yapısını ve iklim koşullarını dikkate almayan, ölçeği yanlış ve gerekli ayrıntıları içermeyen harita üzerinden yapılan savaş planı" (F. Karaduman) ile harekât başladı.

Ama hesaba katılmayan sorunlar, ilk günden itibaren orduyu vurmaya başlayacaktır. 5 saat düşünülen mesafe, ancak 4 katı zamanda alınabilecektir. Birlikler birbirlerini kaybedecek, iç haberleşme kopacak ve daha ilk geceden itibaren donmalar görülmeye başlayacaktır. Bu ölüm yürüyüşünü şaşkınlıkla gözleyen Ruslar ise, Osmanlı Ordusu'nu kendi kaderine bırakıp Sarıkamış'a doğru geri çekilecektir. Bunu bile değerlendiremeyen Enver, İstanbul'a 'Sarıkamış Fatihi' olarak dönmek için askerlerini Sarıkamış'a sürme inadını sürdürür. Oysa ortada kara kıştan başka düşman yoktur. Yorgunluk ve açlıktan bitap düşen orduyu yürütmek için kurşuna dizmeler de işe yaramaz; giderek her yer donmuş asker cesetleriyle dolu bir ölüm tarlasına dönüşür.

26 Aralık'ta Allahuekber Dağları'nı aşmak için başlayan harekât yaşanan dramı iyice derinleştirir: "Karanlık bir ormanda bir metreyi aşan kar. Gece gündüz devam eden deli bir kar tipisi, göz gözü görmeyen bir kar fırtınası içinde herkesin birbirinden kopuşu... Çaresizlik, açlık, ümitsizlik... Allahuekber'in en korkunç gecesidir. Erler, silahlarını kullanacak düşmanı da göremedikleri için, dinmek bilmez tipinin altında çamların dibine kıvrılarak kendilerini ölümlerin en tatlısı bildikleri donmaya teslim ederler. Subayların sağa sola atılışı, bir intihar arayışı gibidir..." (Şevket S. Aydemir)

Bazı birlikler, düşman askeri zannederek yanındaki birliğe ateş açar. Osmanlı ordusu yer yer kendi kendisiyle çarpışır.

Harekâtın bilançosu gerçekten de korkunç olacaktır:

Sarıkamış dramı yitikleriyle ilgili olarak 3. Ordu belgeleri arasında iki önemli tablo vardır. Bu tablolardan biri Sarıkamış saldırısı başlamadan önce, 22 Aralık 1914 günü, saldırıya katılan savaşçı saldırısını göstermektedir. Öteki tablo ise Sarıkamış dramının perdesi kapandıktan sonraki savaşçı sayısını göstermekte ve 18 Ocak 1915 tarihini taşımaktadır. Bu iki tabloyu bir araya getirdiğimizde şu sonuca varılmaktadır:

Birlikler / Sağ kalanlar / Yitikler

9. Kolordu 36.784 / sıfır / 36.784

10. Kolordu 48.943 / 2.200 / 46.743

11. Kolordu 27.019 / 5.200 / 21.819

2. Süvari Tümeni 5.428/ 1.500 / 3.928

Toplam 118.174 / 8.900 / 109.274

Görülüyor ki, Sarıkamış yitikleri 109.274 savaşçıdır. Ancak yitiğin daha fazla olduğunu vurgulayan bir başka belge daha vardır. Bu belgede, 11. Kolorduya 22 Aralık 1914'ten sonra savaşçı desteği yapıldığı belirtilmektedir. (...) '11. Kolordu'nun saldırıları taburları boşalttığından gelen destek erleri ve subaylarla birlikte 6 tabur bu kolorduya gönderilmiştir.' (...) Bu duruma göre 11. Kolordunun 4-5 bin dolayında savaşçı desteği gördüğü ve 3. Ordu savaşçı sayısının 122.000-123.000'e ulaştığı anlaşılmaktadır. Böylece toplam yitik sayısının 113.000-114.000 dolayında olduğu ortaya çıkmaktadır. "Ruslar aldıkları tutsağın 7 bin dolayında olduğunu bildirdiklerine, yaralılardan çok

azının geriye gönderildiğine ve onlardan da donmadan sağ olarak cephe gerisine ulaşabilene pek rastlanmadığına göre, Sarıkamış şehitlerinin 101.000-107.000 arası olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu şehitlerin yüzde doksanına yakın bölümünün donarak öldüğü bilinmektedir. Bu durumda donanların sayısının 90.000-96.000 olduğunu belirtmek fazla hatalı olmayacaktır."

Saldırıya katılan Alman subayları, Sarıkamış öncesinde Erzurum çarşısından kendilerine kalın kışlık çoraplar, yünden örme iç yelekleri ve diğer kışlık giysiler aldıkları için donmaktan kurtulurlar. Osmanlı subaylarının bir bölümü de Alman arkadaşlarını izlemişlerdir. Onlar da kurtulurlar.

Köpeğin sağlık durumu...

Osmanlı ordusu tarihinin gördüğü en büyük yenilgiyi yaşamıştır. Ancak buna rağmen 5 Ocak 1915'te İstanbul gazetelerinde yayınlanan resmi bildirinin başlığı; "Her taraftan zafer haberleri geliyor" şeklinde olacaktır.

Bu büyük katliam sonrası Enver ne intihar edecek onuru gösterecek ne de istifa edecektir. Kendisi, Balkan yenilgisi gerekçesiyle hükümete karşı darbe yapmış, dönemin Harbiye Nazırı ve Başkomutan Vekili Nazım Paşa' yı öldürerek iktidar olmuştu. Şimdiki yenilgi çok daha korkunçtur ve Nazım Paşa'nın yerinde kendisi bulunmaktadır. Enver Paşa, Sarıkamış haberlerine sansür koyar "halkın moralini bozmamak" bahanesiyle Sarıkamış'a dair her türlü yayını da yasaklar.

Bu korkunç insan kırımının sorumlusu Enver, erlerinin çoğu tifüs, kısmi donma, yaralı, aç-çıplak durumdaki yıkıntıya dönüşmüş artık olmayan 3'üncü Ordu'nun komutanlığını 7 Ocak'ta Hafız Hakkı Paşa'ya bırakarak adeta kaçarcasına İstanbul'a yönelirken en küçük bir sorumluluk duygusu da duymaz. Daha trajik olanı ise, Alman yoldaşlarıyla Erzurum'a vardığında ilk iş olarak İstanbul'a çektiği telgrafların niteliğidir:

"Herkes onun Sarıkamış harekâtı hakkında hükümete bilgi verdiğini ve başkomutan vekili olarak Süveyş Kanalına yapılan saldırıdan, Bağdat'a doğru ilerleyen İngilizlerden, Çanakkale Boğazı ağzında görülen İngiliz savaş gemilerinden, Avrupa cephesindeki gelişmelerden haber almaya çalıştığını sanmaktadır. Oysa, Enver Paşa'nın öğrenmek istediği şeyler başkadır. O, İstanbul'daki sarayında oturan karısı Naciye Sultan'ın ve

köpeğinin sağlık durumunu merak etmiştir.

Naciye Sultan'ın Enver Paşa'nın yaşamındaki tek kadın olduğu bilinir. Bir aylık ayrılıktan sonra eşine heyecanlı sevgi gösterilerinde bulunması pek yadırganmaz. Ama ikide bir köpeğinin sağlığını sorması, evlerinde köpek beslemeyi ulusal alışkanlık biçimine dönüştüren Alman subaylarını bile şaşkına çevirmiştir"

Birkaç gün sonra akşam yemeği için Büyükada'ya giderken yanındakiler Sarıkamış'ta ölenleri sorunca Enver Paşa, şöyle der: "Onlar asker değil miydi? Zaten ölmeyecekler miydi?"

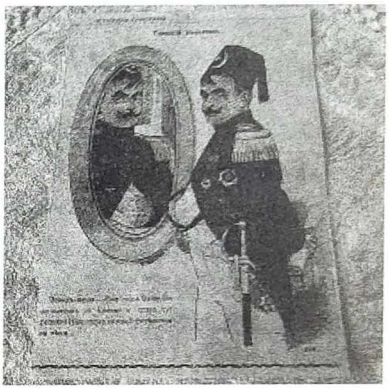
Enver'i kahraman sananlar gafildir. Osmanlı 6'ncı Ordusu Komutanı Goltz Paşa'ya göre: Sarıkamış'ın suçlusu Gagauz Enver.

Sarıkamış 1914–15 — Freiherr von der Goltz: "Kafkasya felaketini, kendisini Napolyon Bonapart zanneden câhiller yarattı..."

7 Ocak 1915. Olan oldu. 3'üncü Ordu, hem de 13 gün içinde tamamen yok oldu. Zamanı geri getiremeyiz. Peki, 1933'te Genelkurmay'ın açıkladığı 109 bin 274 zâyiat kimin suçu? Harekâta karar veren, bunu komuta kademesine zorla kabul ettiren, askerleri giysisiz, iâşesiz -39,- 40 derecede cepheye süren Başkumandan Vekili Enver'in suçlandığını sanıyorsunuz değil mi? Yanılıyorsunuz. Kimi, İttihatçılar gibi Ermeni çetelerini suçladı. Kimi, Köprüköy'de düşmanı takip etmeyen Hasan İzzet Paşa'ya attı suçu. Kimi en az Enver Paşa kadar hırslı ama strateji ve taktik cahili olan Hafız Hakkı Paşa'ya, kimi Osmanlı Genelkurmayı'nın başındaki Alman komutan General Bronsart von Schellendorf'u suçladı.

Daha dün gibi; 2007'de Genelkurmay, "Sarıkamış Kuşatma Harekâtı; düşman kuvvetlerinin arkadan kuşatmayı hedef alan başarılı bir plândı. Ancak stratejinin faktörlerinden zaman ve iklim şartları iyi değerlendirilemediği için bu sonuç kaçınılmaz olmuştur" diyerek durumu idâre etmeyi seçti.

Halbuki, Enver'le düştüğü anlaşmazlık yüzünden Irak'a gönderilen 6'ıncı Ordu Komutanı Goltz Paşa günlüğüne şöyle yazmıştı: "Kafkasya'da maalesef kendisini Napolyon Bonapart olarak gören ve câhil olarak yetişen birçok adam var. Bunlar, ordularına güçleriyle bağdaşmayan görevler vermişler ve bu yüzden ordularını büyük zarara uğratmışlardır"

33 yaşındaki uydurma paşa Gagauz Enver, askerlerini ve şehitlerini bırakıp cepheden kaçtı. Rus Çarı, Sarıkamış'a geldi...

Sarıkamış 1915 — 2'nci Nikolay, Sarıkamış Tren İstasyonu'nda. 3'üncü Ordu'nun donarak yok olması, Rusları sevince boğdu...

Fotoğraflar: Çar, zafer kazanmış askerlerini denetlerken. Rus askerlerinin giyimine dikkat...

9 Ocak 1915. Durduğu yerde bile doyurulamayan ve yazlık giysilerle aşırı soğuklarda Enver tarafından aç olarak sefere çıkarılan 3'üncü Ordu artık yok. 123 bin askerden oluşan koca ordunun 16-17 günde tamamen yok olması Çarlık Ordusu'nun önünü açtı. Artık Doğu Anadolu'da Rusların önünde di-

renecek hiçbir askeri güç kalmadı. Çar 2'inci Nikolay, Petrograd'dan demir yoluyla Sarıkamış Tren İstasyonu'na geldi ve askerlerini kutladı. Ruslar hiç acele etmeyecek ve 5-6 ay içinde Doğu Anadolu'nun tamamını yavaş yavaş ele geçirecek. Rus askerlerin kış giyimine dikkat... Asker, kış aylarında böyle giydirilir işte.

Sarıkamış cehennemi... Gagauz Enver'in yarattığı facia... Şehit 107 bin Mehmetçik'ten 90 bin–92 bini donarak öldü... Kolay söylüyoruz: Donarak öldüler. Ama donarak ölmek hakkında ne biliyoruz? Hiçbir şey... Donarak ölmek nasıl bir şey? Bakın nasıl dondular...

Donarak ölen Mehmetçikler çıplaktı... Ayaklarında ayakkabı, üstlerinde giysi yoktu... Ateş basınca, yanmakta olduklarını sanmışlar ve soyunmuşlardı...

Fotoğraf: Rus hemşire Tina Semina'nın Sarıkamış anılarını yazan Dr. Natalia Chernichenkina...

7 Ocak 1915. Donmakta olan insan ölürken yanmakta olduğunu sanıyor ve üzerinde ne varsa çıkarıyor. Buna paradoksal soyunma deniyor. 3 yıl önce Uludağ'da donarak ölen 2 dağcı şelaleler bölgesinde bir derede bulundu. Biri, derenin içindeydi ve çırılçıplaktı. Diğeri ise o derenin kıyısındaydı. Kabanını ve ceketini çıkartmıştı. Ayakları da çıplaktı. Yanmakta olduklarını sanmışlar ve soyunmuşlardı. Hatta biri ateşini söndürmek için çırılçıplak dereye girmişti. Oysa hava eksi 10 dereceydi ve yanmıyor, tersine donuyorlardı.

Rus hemşire Tina Semina Sarıkamış'ta çıplak olarak donmuş Mehmetçikleri anlatıyor:

> "(Sarıkamış) Demiryolunda bir yığın ceset vardı. Yolun iki yanında, her tarafta dağlar kadar ceset vardı. Ancak şose boyunca, tren garının arkasında ayakkabısız, kan içinde, birbirine yapışarak donmuş Türk askerlerinin cesetleri toplanmıştı. Gömleklerinin yakaları ve pantolonlarının belleri çözülmüş, ceplerinin içi dışına çevrilmişti. Hiçbir cesedin üzerinde üst giysisi yoktu. Belden yukarı çıplaktılar..."

İşte, 33 yaşındaki Gagauz Enver'in yarattığı facia buydu... Çoğu yazlık üniformalar içindeki 123 bin asker ısının eksi 40'lara kadar düştüğü bir ortamda savaşa zorlanmışlar ve 90 bin-92 bin asker donarak ölmüştü. Bu dangalak Enver'i hala savunan var... Bu cehalet değil... Başka bir şey [230].

Sarıkamış olayı, kardan Mehmetçik heykeli yapmakla ve ruhsuz bir yürüyüşle geçiştirilemez. Hayvan herifler, Mehmetçikler nasıl dondu? *Bunu* anlatmalıydınız...

Ellerinde tüfekleri, sırtlarını ağaçlara yaslamışlardı. Hepsini kar kaplamıştı. Kimse kıpırdamıyordu. Donmuş kolordunun donmuş askerleri, ormanı bekliyordu...

7 Ocak 1915. 33 yaşındaki Gagauz Enver'in dondurucu soğukta yazlık giysilerle savaşa sürdüğü 3 kolordudan birinin, 9'uncu Kolordu'nun durumunu Rus hemşire Tina Semina anlatıyor:

> "O zaman yine Türkleri gördüm. Her çamın altında, sırtını ağacın gövdesine yaslayarak tüfeğe çapraz sarılıp ellerini koltuk altında saklamış Türkler duruyordu. Hepsini kar kaplamıştı. Kar ezilmemişti., düzdü. Canlı bir insanın etrafı böyle düz olamaz. Ormanda gözün görebildiği her yerde bu ölü nöbetçiler vardı. Hepsi donmuştu. Kimse kıpırdamıyordu. Sonradan Sarıkamış'a kadar bütün ormanın böyle ölü nöbetçilerle dolu olduğunu öğrendim. Pek çok asker şehrin uzak bölgelerine ulaşmıştı. Bazıları hanelere kadar varmış ve orada donmuşlardı. Diğerlerini askerlerimiz öldürdü"
>
> Hastanede pek çok ölü ve yaralı gören hemşire, Sarıkamış yolunda bir çatışmanın acı sonuçlarına şahit olur: "Demiryolunda bir yığın ceset vardı. Yolun iki yanında, her tarafta dağlar kadar ceset vardı. Ancak şose boyunca, garın arkasında ayakkabısız, kan içinde, birbirine yapışarak donmuş cesetler toplanmıştı. Gömleklerinin yakaları ve pantolonlarının belleri çözülmüş, ceplerinin içi dışına çevrilmişti. Hiçbir cesedin üstlerinde üst giysisi yoktu. Belden yukarı çıplaktılar..."

Rus subayı Valentin Levitskiy'in tarif ettiği ölüler ormanı da hemşire Tina'nın bahsettiği korkunç manzaraya benziyor:

> "Turnagöl Ormanı, 9'uncu Kolordu'nun mezarı olmuştu. Her yerde, neredeyse her ağacın altında Türk askerlerinin cesedini

gördüm. Canlı insan pozisyonlarını andıran şekillerde oturuyor veya yatırıyorlardı. Ormanda yürürken rastgele bir makineli tüfek buldum. Yanında, kalkanın arkasına kafasını saklamış bir nişancı oturuyordu. Her an ateş edebilecek gibi bir görüntüsü vardı. Ancak makineden ses gelmiyordu. Nişancı, ölüydü. Mermi koruma kalkanını delerek muhtemelen kalbine girmişti. İleride 6 kişilik bir grup gördüm. Kimi başını yana, kimi önüne eğmiş halde ateşin etrafında oturuyorlardı. Kendilerine epey yaklaştım. Ateş sönmüş, onların da hayatı bitmişti. Donmuşlardı. En ağır manzaraları ise bir çukurda gördüm. Orada yaklaşık 20 yuvarlak çadır vardı. Çadırlar yan yana yatan donmuş Türk askerleriyle doluydu. Burası yaralıların hayatını kaybettiği ilk yardım yeriydi. Turnagöl'e geri çıktığımda Türklerin bıraktığı ağır silah deposunu gördüm. Havan toplarımızın karşı tarafı tahrip ettiğin ikna oldum. Deponun mevzileri siyah çukurlarla kaplıydı. Kalkanlar çizilmiş ve eğilmişti. Acımasız ateş hayvanlara da kıymıştı..."

Donarak ölüm, ölümlerin en korkuncudur... Sarıkamış'ın Mehmetçikleri önce çok üşüdüler [231].

Sonra üşüme hissi geçti. Ellerini kullanamaz, ayaklarını hareket ettiremez oldular. Vücutlarını ateş bastı. Soyundular. Toprağı kazıp içine girmeye çalıştılar...

7 Ocak 1915. Gagauz Enver'in Sarıkamış'ı Rusların elinden almak için saldırıya geçirdiği 123 bin askerden 90 bin-92 bini donarak öldü. Peki gerçekte nasıl öldüler. Donarak ölmek nasıl bir şey? Donarak ölüm veya tıp dilindeki adıyla Hipotermi; soğuk havaya veya soğuk suya maruz kalma sonucu 37°C olan normal vücut sıcaklığının 35°C'nin altına düşmesiyle oluşmaya başlayan ölümcül bir durumdur. Beden sıcaklığı bu derecenin altına indiğinde kalbiniz, sinir sisteminiz ve diğer organlarınız düzgün bir şekilde çalışamaz. Eğer müdahale edilmezse kalp atışı ve solunum tehlikeli boyutlara varacak kadar yavaşlayarak bilinç kaybı yaşanır ve sonunda ölüme sebebiyet verir.

Donarak ölüm / Hipotermi ile ilgili bu genel bilgilerden sonra, ısı kaybı nedeniyle hayatını kaybetmiş ya da ölümle burun buruna gelmiş kişilerin "can havliyle" sergilemiş oldukları o tuhaf davranışlardan biraz bahsedelim.

"Nihai Sığınak" Arayışı

Sincaplar, yarasalar veya ayılar gibi kış uykusuna yatan bazı hayvanların kışı geçirmek için yere küçük bir delik açtıkları, ağaç kovuklarına ya da mağaralara sığındıklarını biliyoruz. Vücutlarını saran ya da kapalı olan bu mekanlar ısı kaybını en aza indirmeye yardımcı olurlar.

Hipoterminin son demlerini yaşayan insanlar da kış uykusuna yatan hayvanların sergilediği bu eylemlere benzer bir davranış sergilerler: nihai sığınma (İng: "terminal burrowing"). Alman araştırmacıların 1995'te Uluslararası Adli Tıp Dergisi'nde (The International Journal of Legal Medicine) yayınlamış oldukları bir makalede, hipotermi kurbanlarının kendini koruma içgüdüsüyle bir yatağın altına veya gardırobun arkasına sığındıkları anlatılmıştır. Alman araştırmacılara göre hipoterminin son aşamasında ortaya çıkan ve kış uykusuna yatan hayvanlarda da gözlenen bu ilkel ve içgüdüsel korunma tarzı, görünüşe göre, beyin sapının özerk işleyişinden ileri geliyor olabilir.

Paradoksal Soyunma

Donarak ölümün / hipoterminin uç vakalarında en az "nihai sığınma" davranışı kadar ilginç diğer bir durum da "paradoksal soyunma"dır. Paradoksal soyunma, daha fazla beden ısısı kaybına yol açacak şekilde kurbanların üzerlerindeki kıyafetlerin çoğunu ya da tamamını çıkartmasıdır. Soğuktan ölmek üzere olan biri için hayli tezat bir durum, öyle değil mi?

Kollar ve bacaklardaki aşırı ısı kaybının önünü kesmek için bedenimiz, kan damarlarının büzülmesi demek olan "vazokonstriksiyon" sürecini başlatır. Ancak vazokonstriksiyon esnasında kaslar, zamanla bitkin düşerek görevlerini gerektiği gibi yerine getirememeye başlarlar. Bu da ısı kaybını azaltmak amacıyla vücudun merkez bölgelerine çekilmiş olan sıcak kanın, tekrar kollara ve bacaklara hücum etmesine neden olur. Aşırı hipotermi sonucu zaten zihin bulanıklığı yaşayan kurbanlar bu durumu "sıcak basması" olarak algılarlar ve böylelikle üzerlerindeki kıyafetleri çıkarırlar.

Paradoksal soyunma, nihai sığınma davranışından hemen önce meydana gelir. Alman araştırmacılar makalelerinde bu konuyla ilgili şunları söylüyorlar:

Polislerin cesetleri buldukları pozisyon, ancak kurban dört ayak üzerinde ya da

yüzükoyun sürünmüşse meydana gelebilir. Bu da dizler, bilekler gibi yere temas halinde olan bölgeler üzerinde sıyrıklara yol açar. Aşınmaların kıyafetler üzerinde olmayıp deri üzerinde sıyrıkların görülmesi, yerde sürünmenin soyunduktan sonra gerçekleştiğini gösteriyor.

İşte bu durum, hipotermi sonucu meydana gelen bazı ölümlü vakalarda polislerin olayı yanlış değerlendirmelerine neden olmuştur. Çıplak halde bulunan bedenin, tecavüze uğramış ve arkasından da cinayete kurban gitmiş olduğu şeklinde yorumlanmış; kurbanın yatak altı gibi dar ve kapalı bir yerde bulunması ise tecavüzden sonra suçlunun, cesedi saklama çabası olarak görülmüştür [232].

Donarak ölümün belirtilerini doktorlardan çok önce fark eden Amerikalı yazar Jack London'dur... 1901 yılının kışıydı. Bir arkadaşıyla Alaska'nın donmuş topraklarında altın aramaya çıkmışlardı.

Ateş yakmada başarısız olmuşlardı ve kuru dal parçalarının üzerinde oturmuş, laflıyorlardı. Arkadaşı birden soyunmaya başladı. Jack London, bu davranışın donma belirtisi olduğunu, o öldüğünde anladı.

ATEŞ YAKMAK

Jack London, Ateş Yakmak adlı kitabında kuzey topraklarının hikayesini anlatır. Okurlarını buzla sarmalanmış bir diyarda adım adım gezdirir. Biri 1902'de, öbürü 1908'de yayımlanan ve "Ateş Yakmak" başlığını paylaşsalar da birbirlerinden olay örgüsü yönünden ayrılan iki hikâyeyle, "Yaşama Azmi" adlı üçüncü bir hikâyenin bir araya getirildiği bu derlemede de Jack London insanın buz kaplı

doğayla ve kendi benliğiyle yüzleşmesini anlatır. Gençliğinde Klondike bölgesine altın aramaya giden ve soğuğun hüküm sürdüğü bu topraklarda bizzat yaşamış olan London, Alaska'dan Yukon'a, Kolondike'ten Kanada tundralarına kadar yörenin coğrafyasına ve sakinlerine oldukça hâkimdir. Jack London'ın karakterleri Kuzey'in dört bir yanda uzanan bembeyaz topraklarında vahşi doğanın gücüyle amansız bir mücadele halindedir. Doğanın, soğuğun ve pek iyi bilmedikleri bir coğrafyanın pençesinde, hayata tutunmaya çalışırlar. Ve ateş yakmak, bu varoluş mücadelesinin ilk adımıdır. Ateş yakamazsan ölürsün...

Gagauz Enver, Sarıkamış'ta savaş alanından kaçtı, canını kurtardı. Ama ordusu ve alay sancakları o kadar şanslı değildi...

Sarıkamış 1915 — Teslim olan 7 bin askerin yanı sıra, 9 alay sancağı Rusların eline geçti... Rus askerleri, bu sancakları Petrograd sokaklarında dolaştırdı.

Fotoğraf: Alman İmparatoru 2'nci Wilhelm ve Enver Paşa. 12 Ocak 1915.

Rus karşı taarruzu sürüyor. Sarıkamış Harekâtı'na katılan askerlerimizin çoğunun donarak öldüğünü gören Rus Ordusu, General Yudeniç'in emriyle 1

Ocak 1915'te karşı taarruza geçti. Bunun üzerine Osmanlı birliklerine ricat emri verildi. Ama geç kalınmıştı. Ruslar kaçış yollarını keserek Osmanlı kuvvetlerini teslim aldılar

Sarıkamış Harekâtı'na, her biri üç tümene sahip 9'uncu, 10'uncu ve 11'inci Kolordular katıldı. Her tümenin üç alayı ve her alayın da bir sancağı bulunduğundan toplam 27 alay sancağımız vardı.

Sancaklar, harekât öncesi Erzurum'dan getirilerek 5 Eylül 1914 tarihinde Erzincan'ın Cihadiye Meydanı'nda düzenlenen büyük bir törenle alaylara "manevî silah" olarak verilmişti.

Ancak Erzurum'a ulaştırılan alay sancakları düşman eline geçmekten kurtulamadı. Ertesi yıl taarruza geçen Ruslar, 16 Şubat 1916'da Türk kuvvetlerinin boşalttığı Erzurum'a girdiklerinde oradaki depolarda bol miktarda erzak ve mühimmatın yanı sıra 9 adet alay sancağı da buldular. Üzerlerindeki al rengi ecdat kanından alan bu sancaklar, şehir boşaltılırken ihmalkârlığın çok hafif kaldığı, bir disiplinsizlik ve aymazlığın sonucu olarak depolarda unutulmuşlardı.

'SANCAKLARIMIZ RUSYA'DA SOKAKLARDA GEZDİRİLDİ'

Ruslar bu durumu ciddi bir propaganda malzemesi haline getirdiler. Ele geçirilen 9 alay sancağımız, zafer nişanesi olarak Çarın Petrograd'daki sarayına gönderildi. Orada kalabalık bir halk kitlesi ile sokaklarda gezdirildi. Şehir şehir dolaştırıldı. Rus askerlerinin elindeyken çekilen fotoğraflarını, gazete ve dergilerinde yayınladılar. En sonunda da sergilenmek üzere St. Peter ve Paul Katedrali'ne gönderdiler ve orada mektep çocuklarına teşhir ettiler.

Ordumuzun alay sancaklarının ele geçirildiğini, o tarihte Rusların en önemli müttefiki olan İngiliz gazeteleri de büyük bir memnuniyetle yazdılar. Rus askerlerinin Osmanlı sancaklarıyla çektirdiği fotoğrafları yayınlayarak sevinçlerine ortak oldular. Fakat Türk halkı bu olup bitenlerin hiçbirinden haberdar edilmedi. Türk basını bu konu hakkında tek satır bile yazamadı. Zira Sarıkamış mağlubiyetini sansürleyen irade büyük bir sorumsuzluk eseri olarak alay sancaklarının depolarda unutulduğunu, ordunun namus ve şerefine leke sürüldüğünü, Sarıkamış şehitlerinin aziz hatırasına sahip çıkılamadığını açıklamaya cesaret edememişti.

Rusların eline geçen sancakların halen St. Peter ve Paul Katedrali'nde olup olmadığı bilinmiyor. Yedikıta Dergisi, Sarıkamış'ta ele geçen bir sancağın Moskova Devlet Tarih Müzesi'nde sergilendiğini kaydetti [233].

Fotoğraf: Alay sancaklarımız Rus askerlerinin elinde...

25 Nisan 1915'te başlayan Çanakkale kara savaşlarından yaklaşık 4 ay önce, İngiliz dış istihbarat örgütü MI6, ikisi de Hindistan vatandaşı olan Müslüman bir dondurmacı ile Müslüman bir deve kasabını kullanarak, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın kafasını karıştırdı...

İngiliz istihbaratı, Broken-Hill provokasyonu ile Avustralya ve Yeni Zelanda'da Türk düşmanlığı yarattı ve İngilizler bu sayede Çanakkale için asker toplamayı başardı.

15 gün sonra, 25 Nisan'da Çanakkale kara savaşlarının 109'uncu yılını idrak edeceğiz. Avustralyalı ve Yeni Zelandalı gençler, yani ANZAC güçleri, Çanakkale'ye nasıl getirildiler? Daha önce adını bile duymadıkları bu topraklarda neden öldüler? 1'inci Dünya Savaşı başladığında İngiltere, dominyonlarından ve sömürgelerinden asker istedi. Kraliyet topraklarında zorunlu askerlik yoktu. Gönüllü askerlik uygulanıyordu. Diğerleri tamam ama Avustralya ve Yeni Zelanda'dan birkaç yüz genç dışında asker toplanamadı. Bu iki ülkenin gençleri savaşmak istemiyordu. Londra, şok geçirdi. Avurtralya ve Yeni Zelanda'nın gençleri gönüllü olmaya / savaşmaya nasıl ikna edilecek? İkna görevi Dış İstihbarat Örgütü MI6'ya verildi. Kısaca anlatacağım:

Biri dondurma satan, diğeri devecilik yapan Gül Muhammed ve Molla Abdullah adlı iki kişi, 1 Ocak 1915 günü Avustralya'da yılbaşı pikniğinden dönmekte olan bir trene tüfekle ateş açtılar. Broken Hill yakınlarındaki bu olayda 4 kişi öldü, 7 kişi yaralandı. Gül Muhammed ve Molla Abdullah, Hint Müslümanıydı. Türk değillerdi. Ve takip sonucu öldürüldüler. Bu olay, Türkiye'de bazı yayınlarda ve haber sitelerinde hala bir kahramanlık hikayesi olarak anlatılıyor. Allah akıl ve analiz yeteneği vermemiş ne yapalım? Aslında olay, bir kahramanlık değil, İngiliz istihbaratının askere yazılmak istemeyen Avustralyalı ve Yeni Zelandalı gençleri Türklerle savaşa ikna etmek için düzenlediği bir provokasyondu. Gül Muhammed ve Molla Abdullah, eylemi yapmaları için İngiliz İstihbarat örgütü MI6 tarafından yönlendirilmişlerdi. Öldürüldükten sonra yanlarına bir Osmanlı -Türk bayrağını bırakan da İngiliz istihbaratıdır.

İngiliz İstihbaratı olaydan önce Gül Muhammed ve Molla Abdullah'ın İstanbul'a gittiklerini ve padişah Abdülhamid ile görüşerek (Oysa Abdülhamid tahttan indirileli 5 yıl olmuştu. Padişah Sultan Reşat'tı) ondan Avustralyalıları öldürmek için emir aldıklarını uydurma belgelere dayanarak güya ispat etti ve gazeteler bu uydurma belgeler üzerinden Avustralya ve Yeni Zelanda'lıları galeyana getirdiler.

Broken Hill provokasyonu öncesinde, İngiliz Ordusu'na yazılan ANZAC sayısı birkaç yüz iken, provokasyon sonrası, haberler ve protesto gösterileri ile galeyana getirilen gençlerden yüzbinlercesi askere yazıldı.

Gül Muhammed ve Molla Abdullah'ın İstanbul'da 2'nci Abdülhamid ile görüştüklerine ve treni kurşunlamak için emir aldıklarına ilişkin sahte belgeler, olaydan birkaç yıl sonra çıkarılan bir yangında kül olmuştur.

Gül Muhammed ve Molla Abdullah, Avustralya'ya savaş açan iki Türk kahramanı değil, İngiliz istihbaratının kullandığı iki zavallı Hintli idi. İngiliz istihbaratı, "Çanakkale'den bize ne?" diyen Avustralya ve Yeni Zelanda gençlerini savaşa ikna etmeye çalışıyordu. Bunu başardı da.

"Türk İşi Dondurma" filmi ya da milliyetçi yalanların zirvesi...

Yeşilçam sineması, İngiliz istihbaratının operasyonunu bize Türk kahramanlığı olarak yutturuyor.

Üstte bu yalan dolan filmin afişi, bir de yurtdışına gönderip Avrupa'yı kendimize güldürmüşüz. Bu ibretlik bir filmdir. Çanakkale kara savaşlarının başlamasından 104 yıl sonra, 2019 yılında çekildi. Akla hayale gelmeyen yalanlar üzerinden, meselenin aslını bilmeyen bizlere "tarihin seyrini değiştirmişiz, helal lan bize" dedirtmek için çekildi. Filmin başrollerinde Erkan Kolçak Köstendil, Ali Atay ve Şebnem Bozoklu yer aldı. Senaryoyu Gürkan Tanyaş diye bir yalancı kaleme aldı. Filmin kurgusunu ise yönetmen Mustafa Uslu'nun başından beri çalıştığı, büyük kurgucu Mustafa Presheva yaptı.

Anlatılan olayın merkezinde bir terör eylemi var. 1. Dünya Savaşı sırasında Avustralya'dayız. Avustralya gençleri İngilizler tarafından zorla askere alınırken (oysa gerçek bunun tam tersidir, Kraliyet topraklarında gönüllü askerlik yürürlükteydi), duruma karşı çıkan iki Türk'e odaklanıyor ve Mustafa Uslu ile senarist Gürkan Tanyaş tarafından ağır şekilde istismar ediliyoruz. Oysa tarihsel kaynaklar, filmde anlatılan kişilerin Türk değil, Hintli; bu Hintlilerin İngiliz istihbarat örgütü MI6 tarafından gaza getirilerek 1 Ocak 1915 tarihinde yılbaşı pikniğinden dönenleri taşıyan bir yolcu trenine silahla saldırdıklarını, biri kadın biri çocuk 4 sivili öldürdüklerini, yani olayın düpedüz bir terör eylemi olduğunu, hatta kıtadaki ilk terör eylemi olduğunu söylüyor.

Ama gerçekler Mustafa Mutlu'yu ilgilendirmiyor. Zaman ve mekân dinlemiyor. Adamın kafası çarpık. Gül Muhammed ve Molla Abdullah, sanki birer Rambo.

Sanki dondurmacı ve kasap değil, tek kişilik ordu gibiler. Düşünün, Avustralya Ordusu'ndan sandık sandık dinamit ele geçiriyorlar. Bu dinamitlerle Çanakkale'ye asker getirmeye başlayan trenlere sabotaj yapıyorlar. Ve havaya uçurdukları trenin önüne, üzerinde "Turkish Cream" yazılı dondurma arabası bırakıyorlar. Bu anlatılanlar tamamen uydurma. Yapımcı ve senarist, artık ne içiyorlarsa?

İki saatlik bu film için "esnetilmiş, sarkıtılmış, sündürülmüş" diyenler var. Ama böyle demek, bu filmi övmek olur. Tarihsel bir olay, gerçekler ters yüz edilerek süslenmiş. Ali Atay, hafif davar ve çabuk gaza gelen birini oynamış; birtakım sıradan insanlar kendi aralarında şakalaşırken, hemen ardından duygusal, ağdalı sahneler gelmiş. Bir de mutlu sona bağlanmayacak gibi duran bir aşk öyküsü eklenmiş.

Yani, kötü niyetli bir ekipten, seyirciyi ahmak yerine koyan bir film izlemiş oluyoruz. Velhasıl ezberden gidilmiş. Avustralya denince akla gelen kanguru, Aborjin yerlisi, kumlu kasaba öğeleri de bir güzel serpiştirilmiş. Yapımcı girmiş kurgu odasına, "Seyirci bunu seviyor, şunu seviyor, ona bayılıyor, buna mest oluyor," diye işaret parmağıyla ekranı göstererek kurgu yaptırmış gibi. Filmin her anının bir reklamcı kafasından (hatta yönetmenle beraber iki reklamcı kafasından) çıktığı çok belli. Seyircinin milliyetçi damarına dokunmak, zorlama aile ortamı ve aşk sunarak izleyeni sıcak duyguya boğmak, şakalaşan karakterlerle bizi güldürmek derdindeler. Ama komik değiller. En fazla Netflix'in, Yemeksepeti'nin filan sosyal medya yanıtları kadar komikler.

Çanakkale Deniz Savaşı'nda Mustafa Kemal yoktu. Zaten Mustafa Kemal, piyadedir. Deniz savaşında işi olmaz. Savaşı Alman komutanlar yönetti.

Çanakkale Deniz Zaferi... 107'nci yıl... Savaşın Alman kahramanları...

18 Mart 1915. İstanbul'u işgal etmek için Çanakkale Boğazını geçmeye yeltenen birleşik haçlı donanmasını yendik. İngilizleri ve Fransızları büyük bir utanca boğduk. Kuyruklarını bacaklarının arasına kıstırıp kaçtılar. Bu savaşın kazanılmasında 6 subay öne çıkar. Bunların 4'ü Almandır. Osmanlı Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Souchon Çanakkale ve İstanbul Boğazlar Komutanı Amiral von Usedom ve Osmanlı Ordusu'nun mayın ve torpido sorumlusu Amiral Johannes Merten Paşa. 4'üncü Alman kahramanı Yüzbaşı Goehle'in fotoğrafını aylarca aradım, bulamadım. Goehle, Merten Paşa'nın emriyle, Karanlık Liman'a 11'inci mayın hattını döşeyen Alman mayın uzmanıdır.

Çanakkale Deniz Savaşı'nı Mustafa Kemal değil, Alman komutanlarla birlikte Cevat Bey ve Selahattin Adil kazandı...

İşte, 18 Mart Çanakkale Deniz Savaşı'nı kazanan iki Türk komutan... İki miralay, yani albay.

18 Mart 1915. Bir önceki paylaşımda, 18 Mart Çanakkale Deniz Zaferi'nin 4 Alman ve 2 Türk kahramanı bulunduğunu söylemiştim. İşte gerçek Çanakkale kahramanı Türkler: Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Miralay Cevat Bey ve onun kurmay başkanı Miralay Selahattin Adil. Sabah saatlerinde düşman donanması boğaza giriş yaptığında Cevat Bey karşı kıyıdaydı. Onun yokluğunda topçu birliklerine kurmay başkanı Selahattin Adil komuta etmiştir. Cevat Bey (Çobanlı), savaşın öğleden sonraki bölümüne katıldı ve komutayı eline aldı. Enver Paşa, daha gün batmadan Cevat Bey'i Mirliva (tuğgeneral) yaptı ve kahramanlık madalyası ile onurlandırdı. Mustafa Kemal bu savaşta yoktu.

Çanakkale'yi geçilmez yapan, 2'nci Abdülhamid'di.

THE WASHINGTON TIMES, MONDAY, NOVEMBER 27, 1905.

Turkey Seeks Compromise But Powers Remain Firm

Intense Interest in Europe in Movements of Allied Squadron—Dardanelles Fort Fitted With New Guns—Massacre Feared.

CONSTANTINOPLE, Nov. 27.—Intense interest is felt in foreign and official circles as to the movement of the international squadron, which has undertaken to coerce Turkey into the giving up of financial control of Macedonia.

There is a report current today that the sublime porte, through Tewfik Pasha, offered to compromise with the powers, and that he has been informed that not only is no compromise possible, but that as a consequence of the tacit threat of a massacre of Christians in the Turkish dominions, that the powers have under consideration further demands which may include a constitutional form of government for Turkey.

Sultan's Cabinet Divided.

Just what truth there may be in this report it is impossible to determine, but it is a fact that the Sultan's cabinet is divided as to the advisability of standing out against the demands of the powers. The strongest influence with Abdul Hamid is the strong Sennousiyeh Society, which is really the dominant influence in the Mohammedan world. It is fanatical to a degree; its avowed purpose is to break the power of the Christian in Mohammedan countries and its great missionary influence in the Mohammedan faith.

It includes in its membership the leading men among the Mohammedans in all sections of the world, and if its leaders are, as it is understood they are, back of the Sultan's determination to continue in his defiance of the powers, there will be no backdown on the part of Turkey, at least without a desperate fight.

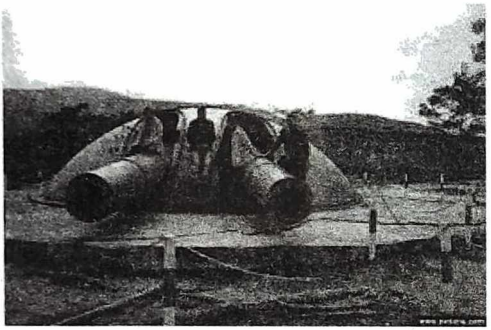
Straits Impregnable.

While foreigners are not permitted to examine the defenses of the Dardanelles, it is known that the old guns in the forts at both ends of the channel have been replaced by modern, high-powered Krupp guns, and that the straits are practically impregnable. An attempt to force the entrance of the Dardanelles by the allied fleet will, it is believed in well informed circles here, be the signal for a general massacre of Christians throughout Turkey.

Osmanlı kıyı topçusu, Çanakkale Boğazı'nı İngiliz-Fransız donanmasına dar edecek...

18 Mart 1915 Deniz Savaşı sırasında Çanakkale Boğazı'nı savunan çift namlulu dev Krupp toplarından biri... İki grup hâlinde tertiplenmiş böyle tam **104 dev top** vardı...

Bu top halen Çanakkale'de sergileniyor... **Yani, iman gücü şöyle dursun, silah gücüyle savaştık.**

Osmanlı kıyı topçusu, Çanakkale Boğazı'nı İngiliz-Fransız donanmasına dar edecek...

18 Mart 1915 Deniz Savaşı sırasında Çanakkale Boğazı'nı savunan dev Krupp toplarından biri... ve mürettebatı... İki grup hâlinde tertiplenmiş böyle tam **104 dev topumuz** vardı. Bazılarının namlu çapı **50 inç** idi. (Alman Devlet Arşivi)

Yani, iman gücü şöyle dursun, silah gücüyle savaştık.

Alman Komutan Merten Paşa, piposundan bir nefes aldı ve haritanın üzerine parmağıyla tıklattı... "İşte buraya," dedi... "İşte buraya... O mayınları dik değil, kıyıya paralel olarak döşeyeceğiz..."

Osmanlı İmparatorluk Ordusu'na selam olsun / 3 Merten Paşa, Yüzbaşı Goehle ve Karanlık Liman'a döşenen 26 mayının hikâyesi. 11'inci mayın hattı...

18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Savaşı'ndan 10 gün kadar öncesi...

Çanakkale›de, büyükçe ve oldukça gösterişli bir soba sayesinde ısıtılan geniş salonun boğaz manzarasına hâkim penceresinin önüne öylesine dikilmiş, düşünceli düşünceli piposunu tüttüren Başkomutanlık Delegesi Merten Paşa, belinin arka kısmında sabit tuttuğu kolunu indirdi; Çanakkale Boğazı'nın ayrıntılı haritasını gözlerinin önüne getirdi. Derin bir nefes aldığı piposunu, itinalı bir şekilde pencerenin pervazına yerleştirdikten sonra, sağ eli ile pala bıyığının sırası ile önce sağ, sonra sol ucunu, maharetli bir parmak manevrası ile yukarı doğru birkaç kez sıvazladı. Küçük bir düşünce seansı daha geçirdikten sonra geriye döndü, salonun orta yerindeki büyük masanın üzerine yayılmış haritalara eğilmiş, hararetli konuşmalar yapan komutanlara doğru seslendi:

-Cevat Paşam!

-Buyurun Merten Paşam!

-Bildiğiniz üzere, Erenköy koyunun bulunduğu bölge (Karanlık Liman), boğazın en geniş kısmını teşkil ediyor. Tabyalarımızı bombardıman için boğaza giren düşman gemileri, geri manevra yapabilmek için bu bölgeyi kullanmak zorunda kalıyorlar. Yarın harekat başladığında, muhtemelen gruplar halinde hücuma kalkacaklar; mühimmatı biten gemiler, arkadan gelenlere yer açabilmek için bu limanın sahillerine yanaşarak geri manevra yapacaklardır.

-'Güzel bir tespit, doğru bir varsayım.' diye tasdik etti bu sözleri Boğazlar Genel Komutanı Amiral Guido von Usedom. 'Siz ne dersiniz Cevat paşa'm?'

-'Gerçekten çok mantıklı.' diye cevap verdi Müstahkem Mevki Komutanı Miralay Cevat Bey. Sonra da Merten Paşa'ya dönerek, 'Ne düşünüyorsunuz peki bu konuda?' diye sordu.

Başkomutanlık Delegesi Koramiral Johannes Merten, ufak tefek, sevimli, babacan bir insandı. Bulunduğu göreve atanalı çok bir zaman olmamasına rağmen, dost canlı tavırları sayesinde etrafındaki herkese kendini sevdirmeyi başarmıştı. Genelde neşeli bir insandı ama, bu son günlerdeki mutluluğu tek kelime ile gözlerinden okunuyordu. Bu sevincin, gerçekten ilginç bir sebebi vardı aslında.

Deniz savaşı başlarken Müstahkem Mevki Komutanlığı'nın karargâhı Çimenlik Kalesi (Kale-i Sultaniye) idi. Güzel bir kaleydi Çimenlik. 1462 yılında, Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan ve uzun yıllar boyunca çok önemli görevler ifşa eden önemli bir mekân idi. İki köşesine, yapılışından 400 sene sonra, Sultan Abdülaziz tarafından iki de cami inşa ettirilmiş, manevi yönleri güçlü Osmanlı tabası açısından, daha da bir önem kazanmıştı böylece. 25 Şubat 1915 tarihinde boğaza yapılan saldırıda ilk olarak oranın hedef alınması neticesinde, Cevat Bey'in karargâhı buraya, şimdi bulundukları Hacı Paşa Çiftliğine taşınmıştı. Bu da doğa aşığı Merten Paşa'yı çok sevindirmişti.

Tekrar geriye döndü, biraz önce pencere pervazına bıraktığı piposunu aldı, sönmeye yüz tutan tütünü birkaç seri nefes çekişi ile canlandırdı. Yeniden yanmaya başlayan tütünden, kendine has taze bir koku yayıldı geniş odaya. Kısa ve sakin adımlarla masaya doğru yürüdü, yaka cebine sabitlenmiş bir ipin ucunda sallanan tek camlı gözlüğünü itina ile sol gözüne yerleştirdi. Sol eli ile, iyice dumanı tütmekte olan piposunu arkasında kamufle derken, sağ el işaret parmağını masaya serili olan haritanın üzerinde gezdirdi; nihayetinde de Karanlık Liman'da sabitledi.

-Buraya, her zaman yaptığımız gibi sahile dik değil de paralel vaziyette bir sıra mayın döşeyelim bence. Hem gözden uzak olur hem de manevra yapan gemileri avlar. Ne dersiniz?

Cevat Bey ve Usedom Paşa birbirlerine baktılar. Başları ile yaptıkları küçük tasdik işaretli, her ikisinin de bu fikre aklının yattığı anlamına geliyordu. Diğer masada çalışmakta olan Müstahkem Mevki Kurmay Başkanı Selahattin Adil Bey'in de olumlu yöndeki fikrini aldılar.

-'Mayınımız var mı?' diye sordu Usedom Paşa. 'Zira, bu aralar pek sevkiyat yapamadık Almanya'dan.'

-Nara'daki mayın depo gemisinde kalmadı. İstanbul'da, Bahriye Nazırlığında mevcut mudur, bilemiyorum?

Konuşmaları ilgi ile takip eden Selahattin Adil Bey söze girdi bu noktada. Ayağa kalkarak, kendine has bir askeri saygı çerçevesinde kumandanı Cevat Paşa'ya seslendi:

-Arzu buyursanız, Mayın Komutanı Yüzbaşı Hafız Nazmi Bey'i çağırtayım hemen efendim. Konu hakkında gerekli malumata sahiptir şüphesiz kendisi.

-Ala!... Hemen çağıralım kendisini Yüzbaşım.

Çok zaman geçmedi, duman altı olmuş salonun büyük kapısı gıcırtı ile açıldı, Yüzbaşı Hafız Nazmi Bey içeriye girdi. Kırk yaşlarında, gür saç ve sakalları seyrekçe kırlaşmış, yanık tenli, keskin bakışlı, oldukça tecrübeli bir askerdi Nazmi Bey. Balkan savaşlarında bulunmuş, Karadeniz'de birkaç Bulgar gemisini batırmaya muvaffak olmuştu. Gösterdiği bu kahramanlık sonucunda da Çanakkale Mayın Grup Komutanlığına atanmıştı. Cevat Paşa'nın sevdiği ve taktir ettiği bir komutandı Hafız Nazmi Bey.

-Gel Nazmi. Önemli bir konuda senin bilgine ihtiyacımız var.

-Emredin kumandanım.

-Elimizde hiç mayın kaldı mı Nazmi?

-Mayın döşeme gemilerimizde ve Nara'daki depo gemimizde tükenmiştir kumandanım. İstanbul'da, Bahriye Nezareti'ndeki son 53 mayın da 25 Şubat günü, İntibah Gemisi tarafından Çimenlik-Değirmenburnu arasına döküldü.

-Yani, şimdi elimizde hiç mayın kalmadı mı?

-Depolarımızda döşenmeye hazır mayınımız yoktur. Ancak bu durum, hiç mayınımız yok anlamına gelmiyor. Kumandanım. Bu sabah erken saatlerde, İstanbul'daki Bahriye Nazırlığı rıhtımına bir küçük motor yanaştı. Halkımız, Rus donanmasının Karadeniz sahillerine döktüğü mayınları toplamış, bu küçük motora yükleyerek, belki vatan savunmasına yardımcı olur düşüncesi ile İstanbul'a göndermişler. Henüz depolara indirilmedi, kontrol de edilmedi. İşe yarayabilir.

Nazmi Bey'in sözleri bitince, masadaki harita üzerinde çakılı kalan bakışlarını kaldırdılar, kısa bir zaman aralığında göz göze geldiler. Konuşmalar Türkçe olduğu için Usedom ve Merten Paşalar, ne olduğunu anlayamamışlardı. Cevat Paşa, Almanya'da iki yıl eğitim görmüştü ve Almanca biliyordu. Konuşmaları tercüme etti. Usedom ve Merten paşalarla yaptıkları kısa bir fikir teatisinden sonra, elini yüzbaşının omzuna koydu ve samimi bir ses tonu ile şu talimatı verir:

- Bak oğlum! Sana çok önemli bir görev veriyorum. Vatanın selameti, bu görevin başarı ile yerine getirilmesine bağlıdır. Önce, İstanbul Bahriye Nezareti ile bağlantı kur, o motordaki mayınları depoya boşaltmasınlar, bekletsinler. Sonra, Yüzbaşı Goehle'yi al, doğruca Nara'daki Nusret'e gidin, çok acilen İstanbul'a varın. Yüzbaşı Goehle kontrol etsin, işe yarıyorlar ise, mayınları alın ve geri dönün. Yarın akşam, o getirdiğiniz mayınları, haritada gördüğün şu Karanlık Liman'a, kıyıya paralel gelecek şekilde dökeceksin. Düşman hareketinizi sezer, size saldırıya kalkışırsa, kıyı toplarımız önceden aldıkları talimata uygun olarak hareket edecek ve sizi himaye ateşiyle koruyacaklar. Kendinizi göstermemeye çaba harcayın. Allah yardımcınız olsun!.."

Bu tarihi vazifeyi alan Yüzbaşı Hafız Nazmi Bey, komutanları selamladıktan sonra odadan çıktı, hemen koridorun sonundaki odada çalışmakta olan Yüzbaşı Goehle'nin makamına geçti. Kısa süren bir durum değerlendirmesinden sonra, her iki yüzbaşı birlikte hızla binadan çıktılar, hazır bekleyen çift atlı arabaya doğru yöneldiler. Aracın yanında hazır olda bekleyen, ince yapılı, uzun boylu, pembe tenli, şahin bakışlı Osmanlı askeri, sert bir kol hareketi ile komutanlarını selamladı, ardından da aracın kumanda yerine fırlayarak, dizginleri eline aldı ve

kumandanından gelecek talimatı bekledi.

-Sür hadi. Nara'ya, Nusret'e gideceğiz. Elini çabuk tut, acelemiz var.

Mehmet Onbaşı, kumandanından talimatı alınca zaman kaybetmedi, sağ elindeki kırbacı şaklattı, çift atlı ataba ileriye fırladı. Defne yapraklarının hoş bir koku yaydığı bağlantı yolu çabucak tükendi, ana yola çıkan araba yönünü Çanakkale'ye çevirdi, olanca hızı ile mesafeleri tüketmeye başladı. Ardı ardına bombalanan şehir, sevimsiz bir sessizliğe bürünmüş, sokaklar iyiden iyiye tenhalaşmış, insanların büyük bir kısmı ya evlerine kapanmış ya da daha emniyetli buldukları iç kısımlardaki köylere gitmişlerdi. Bu durum işlerine yaradı, hız kesmeden geçtiler dar ve bakımsız Çanakkale sokaklarını. Yaklaşık bir saat sonra, Nara limanında demirli duran Nusret Mayın Gemisi'nin yanındaydılar.

Nusret Mayın Gemisi, oldukça düşük bir hızla İstanbul'a ulaştı ve Tophane Rıhtımı'na doğru yaklaştı. İskeleye bağlı tüm gemileri dikkatle süzen güverte personeli, kocaman nakliye gemilerinden uzak bir köşede, gecenin ürküten karanlığına gömülmüş, bu soğuk tabloyu tamamlayan mahzun bir detay olarak öylece beklemekte olan küçük tekneyi fark etmekte gecikmediler. Projektörü yakıp, motora yönettiklerinde, baş üstüne sıralanmış onları bekleyen beş cesur ve vatan sever Karadeniz uşağını gördüler.

Usta bir manevra ile, Polathane Motoru'na rampa etti Nusret. Halatlar bağlandı, mayın transferini gerçekleştirecek vinç çalıştırıldı. Yüzbaşı Goehle'nin kontrol etmeye başladığı mayınlar, becerikli personel vasıtası ile, hızlı bir şekilde Nusret'in ambarlarına aktarılmaya başlandı. İsmail Hakkı Bey, çalışmayı kaptan köşkü penceresinden izliyordu. Türkçeye karşı büyük ilgi duyan Yüzbaşı Goehle, çok kısa zaman zarfında derdini anlatacak ölçüde Türkçe öğrenmiş, bu sayede hem üst hem de astlarının sevgisini kazanmıştı. Osmanlı erleriyle her zaman Türkçe konuşuyordu.

- Mehmet Onbaşı, şu mayının tetik kısmı kızağa çok yakın. Bunu biraz daha dikkatli bağlayın ve mümkünse güvertede kalsın, ambara indirilmesin.

-Emredersun gomutanum. Ula uşaklar, habuna biraz daha dikkat edecesunuz. Ambara gomayın bi da. Güvertede galacak, tamam midur?

Kapalı, ama yağışsız bir gece. Gelibolu tepelerine hafiften bir pus çökmüş gibi. Oldukça sevimsiz, sıkıntılı, huzursuz bir zaman dilimi. Saat epeyce ilerlemiş, 8 Mart 1915 sabahına merhaba demeye hazırlanmakta gün. Çoktan beridir

top gümbürtülerine aşina olan bu talihsiz coğrafya, bu gece tuhaf bir sakinliğin kucağında mışıl mışıl uyumakta. İtilaf donanmasının gözcü gemileri, dur durak dinlemeden devriye atmakta boğaz girişinde, en küçük harekete anında müdahale etmekteler. Osmanlı tabyalarında ise, uykunun küçücük bir esintisinin dahi gözlerini yalayıp geçmesine izin vermeyen, her şeyi ile kendini vatanına teslim etmiş genç insanlar, pür dikkat boğazın karanlık sularını gözlemlemekteler. Bilhassa Anadolu Tabyaları'nın özel bir görevi vardı o gece. Nusret'i korumak...

Gecenin ilerleyen saatlerinde, Anadolu yakasına yakın bir rota takip ederek, boğaz girişine doğru süzülüp gitti Nusret. Almanya'nın Kiel şehrinde imal edilen ve 1913 yılında Osmanlı donanmasına katılan bu 365 tonluk, kırk mayın kapasiteli küçük mayın döşeme gemisi, iki yıllık ömrünün en önemli ve en tehlikeli görevini yüklenmişti belki de o gece. Düz karina olduğu için suya batmıyor ve mayın döşenmiş sularda korkmadan dolaşabiliyordu. Boğaza Merten Paşa'nın emriyle döşenmiş on sıra mayın hattının üzerinden geçmek onun için çocuk oyuncağıydı. Ama boğaz girişinde karakol kurmuş düşman gemileri atlatılacak, verilen plan doğrultusunda ambarında bulunan 26 mayın, hem arama tarama hem de uçakların far etmeyeceği bir şekilde Çanakkale Boğazı'nın en geniş yeri olan Karanlık limana kıyıya paralel olarak dökülecekti. İşin bu tarafı çok zordu.

Gemideki 61 personel, önce birbirleri ile helalleştiler, sonra adeta nefeslerini tutarak göreve uygulamaya koyuldular. Derinliği 3,4 m olduğu için, genellikle 4,5 m ye döşenen sabit mayınların üzerinden vukuatsız geçti Nusret. Dua ettiler. Uzaklardan, karanlığın ürkütücü sakinliğindeki bataryalardan kendilerini izlemekte olan savaş arkadaşları da iştirak ettiler bu duaya.

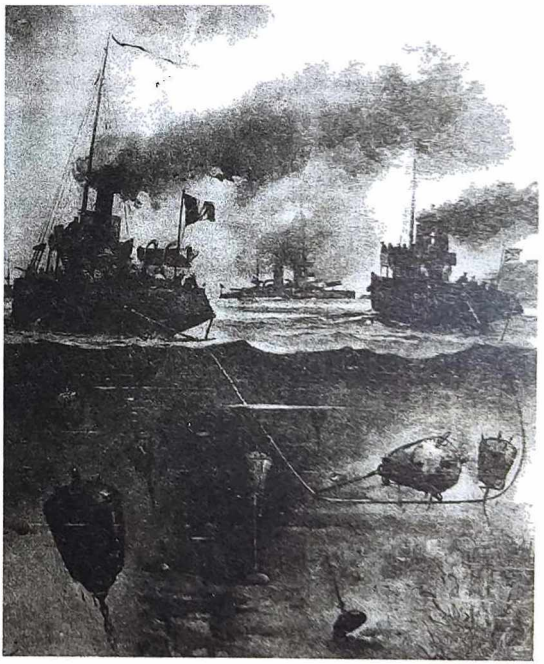
Karanlık Liman'a varıldı, istenilen bölgeye yanaştırdı gemiyi Yüzbaşı Hakkı Bey. Deniz erleri, mayın uzmanı Yüzbaşı Goehle'nin denetiminde 'Bismillah' çekip, mayınları birer birer denize saldılar. Bir saat sonra görev tamamlanmış, tarihin akışını değiştirecek olan Rus mayınları Karanlık Liman'da yerlerini almışlardı. (Ruslar, bu mayınları Osmanlı Donanması Karadeniz'e çıkamasın diye İstanbul Boğazı'nın Karadeniz çıkışına dökmüşlerdi. Kime niyet, kime kısmet)

Nusret'in operasyona çıktığı o geceden on gün sonra, takvimlerin 18 Mart 1915'i gösterdiği günün sabah saatlerinde, itilaf donanması saldırıya geçti. Bu geçen on gün zarfında ne mayın tarama gemileri ne de uçaklar, Nusret'in Karanlık Liman'a döşediği mayınları tespit edemediler. Bu

büyük hatanın nedeni hala anlaşılamamıştır. Kısa bir zaman zarfında, itilaf donanmasının üç büyük gemisi mayınlara çarparak battı, üçü de ağır yara aldı. Bataryalardaki topçularımızın amansız ve mucizevi mukabelesi sonucunda, İstanbul'u işgale değil bazıları denizin dibine gitti. Geri kalanlarda çaresiz çekildi. Düşman, Çanakkale'yi geçemedi. Asla geçemeyeceğinin de farkına vardı.

Bir tutam hayat-21.03.2015-Trabzon / Edebiyat defteri

(Bu güzel yazının bazı bölümleri, askeri gerçekler nedeniyle tarafımdan düzeltilmiştir. Trabzonlu kardeşimden özür dilerim. Yaşar Gören)

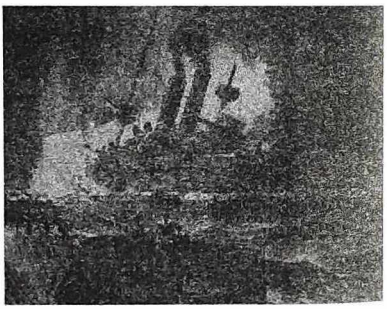
Çanakkale Boğazı'nda denizin hemen altı böyleydi. İngiliz ve Fransız mayın tarama gemileri ne kadar uğraşsalar da boğazı temizleyemedi...

İngiltere'yi yüreğinden vurduk... Sadece 180 denizci kurtulabildi

Muavenet-i Milliye torpidobotu, gece yarısı İngiliz savaş gemisi Goliath'ı bordasından vurdu 570 İngiliz subayı ve askeri denizin dibini boyladı

12 / 13 Mayıs 1915 gecesi. İngiliz ve Fransızlar'a ait düşman donanması gece gündüz demeden Osmanlı siperlerine bombalar yağdırmaktaydı. Özellikle Morto Koyu'ndaki iki İngiliz savaş gemisi Goliath ve Cornwallis, gece saldırısı yapan Osmanlı birliklerini top ateşine tutarak bölgeyi cehenneme çevirmekteydi. Muavenet-i Milliye torpidobotu, 12-13 Mayıs gecesi Eskihisarlık Burnu'na demirleyen İngiliz Goliath zırhlısına üç torpido attı. Atılan torpidolar hedefini buldu. Üç büyük infilak sonrasında 13 bin 160 ton ağırlığında, 120 metre uzunluğundaki Goliath, 570 denizci ile Morto Koyu'nda 70 metre derinliğe gömüldü. 750 kişilik mürettebattan sadece 180'inin kurtulduğu gün ağarınca ortaya çıktı. Muavenet-i Milliye torpidobotunun kaptanı Yüzbaşı Ahmet Saffet, 3 torpidoyu Goliath'a fırlatan ise Alman torpido uzmanı Rudolf Firle idi.

Denizde müthiş bir Osmanlı tokadı... İngilizlerde moral sıfır...

İşte İngiliz savaş gemisi Goliath'ı batıran ve 570 İngiliz askerini öldüren iki kahraman, biri Alman, biri Türk iki Osmanlı subayı...

12 / 13 Mayıs 1915. Dev İngiliz savaş gemisi Goliath artık yok. Çanakkale'de Osmanlı siperlerini bombalarken yok edildi. Haber Londra'ya ulaştığında İngiltere şok geçirdi.

Bu zaferi yaratan iki Osmanlı subayı: Solda: Alman torpido subayı Rudolph Erich Adolf Firle Sağda: Muavenet-i Milliye'nin kaptanı Yüzbaşı Ahmet Saffet

Kemalistler, Çanakkale Savaşı'nı çarpıtarak ve bu savaşta Mustafa Kemal'in rolünü abartarak anlatmaya bayılırlar. Her yıl 18 Mart'ta, Çanakkale zaferinin yıl dönümü olarak kutlanan günde, Mustafa Kemal'in kahramanlıklarından uzun uzun söz edilir. Oysa bu zaferle Mustafa Kemal'in uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Çanakkale Deniz Savaşı, 1'inci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri donanmasıyla, Osmanlı kıyı topçusu arasında 19 Şubat 1915'ten 18 Mart 1915'e kadar yapılan topçu düellosunun adıdır. Çanakkale Deniz Savaşı'nın galibi, Alman komutanları yok sayarsak Çanakkale Müstahkem Mevkisi Komutanı Albay Cevat Bey'dir. Cevat Bey'in emrinde iki piyade tümeni ve ağır topçu bataryaları ve destek birlikleri bulunmaktaydı. Cevat Bey'in resmi sıfatı 18 Mart Kahramanı'dır. Nitekim, 19 Mart günü rütbesi, generalliğe yükseltilir. Savaşın kazanıldığı 18 Mart günü Cevat Bey askerlerini teftiş için tepelerin arkasına gittiğinden, düşman donanmasının saldırısı başladığında kara topçusunu bir süre, Kurmay Başkanı Selahaddin Bey yönetmiştir. Büyük zaferin kazanılmasında onun da katkısı vardır. Çanakkale Deniz Savaşı sırasında, Boğazlar Komutanı bir Almandı; Amiral von Usedom. Osmanlı Donanma Komutanı Amiral Souchon ve mayın uzmanı Johannes Merten Paşa da Almandı.

Mustafa Kemal, Çanakkale'nin kara savaşları bölümünde vardır. Ama bazı olaylar bize anlatıldığından farklıdır, bazı olaylar da gizlenmiştir. Beraber okuyalım:

"Çanakkale kara savaşlarında Mustafa Kemal, zaman zaman Alman subayların komutalarını eleştirmişti. Aradaki gerginlik, Mustafa Kemal'e başarılarından ötürü verilen Alman 'Demir Haç' nişanıyla da azalma-

mıştı. 19 Mayıs 1915'te 13 bin askerden oluşan Anzak kolordusuna 40 bin Mehmetçikle yapılan ve yenilgiyle sonuçlanan saldırıda Mustafa Kemal tümeniyle çekingen davranmış ve yenilginin sorumlularından biri olmuştu. Diğer taraftan Mustafa Kemal takip eden günlerde çok eleştirilen emirler vermişti. 29/30 Haziran 1915 gecesi İtilaf birliklerinin ateşini büyük çaplı bir saldırı olarak yanlış yorumlayan Mustafa Kemal, 19'un Tümen'e karşı saldırıya geçme emri verdi. Sonuçta neredeyse bin asker yaşamını yitirdi. Bu durum karşısında Enver Paşa'dan, Esat Paşa (Mustafa Kemal'in komutanı) aracılığıyla Mustafa Kemal'e bir azar geldi. Ardından Mustafa Kemal'in yüklendiği kolordu komutanlığı iptal edildi. Mustafa Kemal'in cephedeki davranışları tartışmalara yol açıyordu. Mesela: Çanakkale'ye gelirken yanında bir gramofon ve Carmen Operası'nın bir plağını getirmişti. İngiliz saldırısı başlar başlamaz, karargahından müzik yayınına başlıyordu. Gramofonunun sesini sonuna kadar açıyor ve Carmen Operası'nı çalmaya başlıyordu. Kendi askerlerine ve İngiliz Ordusu'na Carmen dinletiyordu. Sofya'da askeri ateşe olarak bulunduğu bir dönemde bir gece Sofya Büyükelçisi Ali Fethi (Okyar) ile beraber Carmen Operasını seyretmiş ve müziği çok beğenmişti. (Kaynak: Beşir Ayvazoğlu, Kollarında Defne Yaprağı Kulaklarında Carmen, Hale Kaplan Öz'ün haberi, Star Gazetesi Pazar Eki) Bu tuhaf davranışı yüzünden kendisine Trablus'a gidip gidemeyeceği sorulmuştu. Mustafa Kemal bu öneriyi düşüneceğini söyledi.

Çanakkale Kara Savaşları Anafartalar'dan ibaret değil. Anafartalar ise Mustafa Kemal'den ibaret değil.

Durum biraz karıştı. Ortalığı düzeltmek için önce Çanakkale Kara Savaşları'nın kronolojisini verelim: • 25 Nisan – Kara Harekatı'nın başlaması. Seddülbahir Cephesi'nde, Arıburnu Cephesi'nde ve Kumkale'de çıkarma harekâtının başlaması. Bunlardan Arıburnu ve Kumkale, asıl çıkarmayı saklamak için yapılan sahte saldırılardır. • 28 Nisan - Seddülbahir'de Birinci Kirte Muharebesi. Kirte Deresi, Marmara'ya bakar. Çanakkale boğazına dökülen küçük bir deredir.

Mayıs - 1915 • 1 Mayıs - Arıburnu Cephesi'nde Osmanlı taarruzu • 6 Mayıs - Seddülbahir'de İkinci Kirte Muharebesi'nin başlaması. • 8

Mayıs - Seddülbahir'de İkinci Kirte Muharebesi'nin sonu. • 19 Mayıs – Osmanlı kuvvetlerinin Arıburnu Cephesi'nde, başarısız genel taarruzu. Anzac galip, Osmanlı mağlup. Mustafa Kemal de... • 20 Mayıs - Arıburnu Cephesi'nde Anzak karşı taarruzu...

Haziran - 1915 . 4 Haziran - Seddülbahir'de Üçüncü Kirte Muharebesi'nin başlaması. • 21 Haziran - Seddülbahir'de Birinci Kerevizdere Muharebesi • 28 Haziran - Seddülbahir'de Zığındere Muharebesi'nin başlaması.

Temmuz - 1915 • 5 Temmuz - Seddülbahir'de Zığındere Muharebesi'nin sonu. • 12 Temmuz - Seddülbahir'de İkinci Kerevizdere Muharebesi'nin başlaması. • 13 Temmuz - Seddülbahir'de ikinci Kerevizdere Muharebesi'nin sonu.

Ağustos - 1915 • 6 Ağustos - Seddülbahir'de Kirte Bağları Muharebesi'nin başlaması - Suvla Çıkarması - Anzak Kolordusu 2. Tümen'inin Kocaçimen Tepesi - Conk Bayırı hattına yönelik taarruzu. (Sarı Bayır Harekatı) - Kanlısırt Muharebesi • 7 Ağustos - Conk Bayırı Muharebesi'nin başlaması - Kılıçbayır Muharebesi • 9 Ağustos - I. Anafartalar Savaşı • 10 Ağustos - Conk Bayırı Muharebesi'nin sonu. • 12 Ağustos - Seddülbair'dr Kirte Bağları Muharebesi'nin sonu - Seddülbahir'de Tekketepe Muharebesi • 21 Ağustos - İkinci Anafartalar Savaşı • 27 Ağustos – Bomba Tepesi Savaşı... Son tüfek sesleri ve savaş oyununda pata durumu...

Himalaya Dağları'ndan Çanakkale'ye... İngiltere, Nepal'den asker getirdi.

Çanakkale 1915 — İngilizlerin paralı askerleri Gurkalar, Seddülbahir Cephesi'nde Katil cüceler, bıçaklarıyla geldi.

23 Haziran 1915. İngiliz Ordusu, Osmanlı süngülerinin önünde güneş görmüş kar gibi eriyor. Bu nedenle İngilizler sömürgeler ve dominyonlarından asker toplamaya girişti. Göğüs göğüse yapılan savaşlarda acımasızlıklarıyla ünlü Nepalli Gurkalar, İngiltere tarafından Gelibolu Seddülbahir cephesine ulaştırıldı. Gurka alayları, Haziran ayının sonundan itibaren bu cephede, ardından Anafartalar'da bütün savaşlara katılacak. "Ayo Gurkhali / Gurkalar geliyor" diye çığlıklar atarak savaşan Gurkalar, Khukuri adı verilen ters şekilli bir saldırma kullanıyor ve kafa kesme ustası olarak biliniyorlar. 1 metre 50 santim boy ortalamasına sahipler.

Osmanlı kuvvetlerinin başında Miralay Refet ve Miralay Halil var.

Çanakkale 1915 – Topçu düellosu başladı

Gelibolu Kara Savaşları'nın en kanlısı olan Zığındere Savaşı'nın eli kulağında. 26 Haziran 1915. Çanakkale kara savaşları başlayalı iki ay doldu. Üçüncü aya girdik. İngiliz topçusu, Seddülbahir Cephesi'nin sol kanadını, Cephe'nin Ege Denizi ile birleşen kanadını, Zığındere'yi, yoğun şekilde bombalamaya başladı. Osmanlı topçusunun cevabı da gecikmedi. İngilizler, U-21 korkusuyla büyük zırhlı gemilerini Mondros'a kaçırdıkları için Zığındere'yi, ağırlıklı olarak kara topçusuyla dövüyor... Ağır bombardıman bir iki gün içinde piyade saldırısının başlayacağını gösteriyor...

Zığın Sırtı: Albay Refet Bey'in (Bele) komutasındaki 11'inci Tümen'in savunma bölgesinde bulunuyor. Zığındere ile Kanlıdere arasındaki bölge ise Albay Halil Bey komutasındaki 7'nci Tümen tarafından korunuyor...

Gurkalar eğri bıçaklarıyla, Sih'ler palalarıyla Osmanlı siperlerine daldı...

Çanakkale 1915 – Zığındere Savaşı başladı

Böyle vahşet görülmemiştir... Buradaki katliam tam bir hafta sürecek...

28 Haziran 1915. 3 gündür devam eden ağır topçu ateşi kesildi. İngiliz piyadesi, Gelibolu Yarımadası'nın Ege tarafındaki Zığındere'de Osmanlı siperlerine saldırdı. Osmanlı kuvvetlerinin başında Albay Refet ve Albay Halil var. Zığındere Savaşı, Çanakkale savaşları içinde en kanlı olanıdır. Ne Arıburnu 19 Mayıs taarruzu ne Anafartalar ne Conkbayırı, ne Kirte savaşları, ne Kerevizdere savaşları, Zığındere çarpışması ile boy ölçüşemez.

04.00'te başlayan ve iki saat süren topçu atışlarından sonra İngilizler, Gurka ve Sih askerlerden kurulu 87'nci ve 88'inci tugaylarla, Seddülbahir cephesinin sol kanadı olan Zığındere'ye saldırıya geçtiler. 11'inci ve 7'nci Osmanlı tümenleri bu saldırıya karşılık verdi. Ancak, Gurkalar ve Sihler, Zığındere ile deniz arasındaki bölgeyi ele geçirdiler. Vadinin doğuya bakan karşı yamaçlarına hücum eden Sih tugayı, güçlükle durdurulabildi. İngilizlerin deniz tarafındaki bu başarısı, Güney grup komutanı Weber Paşa'yı ümitsizliğe sevketti ve geri çekilme emri verdi. Ancak Harekât Şube sorumlusu Yüzbaşı Nihat Bey, Weber Paşa'yı aksine ikna etti. 1'inci Tümen cepheye sürüldü ve Sih / İngiliz ilerlemesi durduruldu. Sadece 28 Haziran günü kayıp bilançosu

iki taraftan toplam 4 bin askerdir. Zığındere Savaşı, bir hafta sürecek.

Çanakkale kara savaşlarının en kanlısı... Takviye üstüne takviye alıyoruz... Bu cephede savaşan Osmanlı askerlerinin sayısı 60 bini buldu... Gurkaları siperlerinden sökmek mümkün olmuyor...

Çanakkale 1915 – Zığındere Cehennemi...

Oluk gibi kan akıyor Sadece bir günde 5.000 (beş bin) Mehmetçik şehit oldu.

1 Temmuz 1915. Savaşın 4'üncü günü. Seddülbahir Cephesi'nin İngilizlere göre sol, bize göre sağ kanadı / Zığındere kesimi. 6'ıncı Tümen›in takviyesi ile yapılan gece taarruzunda da İngilizleri / Gurkaları ve Sihleri, ele geçirdikleri Osmanlı siperlerinden geri püskürtmek mümkün olmadı ve ağır kayıplar verdik. 1 Temmuz sabahı Güney grubu sağ kanat komutanlığına Balkan Savaşları'nın tecrübeli komutanı Faik Paşa atandı. Onun komutasında 11'inci, 6'ncı ve 1'inci tümenlere ilave olarak 1 alay ile taarruz yenilendi, siperler birkaç defa el değiştirdi ve hiçbir sonuç alınamadı. Son sabah namazlarını kılan Osmanlı askerleri, 5'inci Ordu Komutanı Mareşal Liman von Sander'in emriyle ölümüne saldırdılar. Kayıplarımız korkunç oldu. Birliklerin eridiğini nihayet görebilen Seddülbahir Komutanı Weber Paşa, Kuzey Grubu'ndan 5'inci tümen ile Asya Grubu'ndan 3'üncü tümeni de bu cepheye getirdi. Sadece 600 metrelik dar bir cephede savaşan Osmanlı askerlerinin sayısı 60 bini buldu. Weber Paşa, akşam saatlerinde Faik Paşa'yı görevden alarak yeni bir taarruz için 1'inci Kolordu komutanı M. Ali Paşa'yı görevlendirdi.

Gelibolu kara savaşlarının en kanlı çarpışması: Böyle vahşet görülmemiştir...

Çanakkale 1915 – Zığındere Cehennemi...

Gurkalar sahra hastanesini ele geçirdi ve yaralı 1.800 (bin sekiz yüz) Osmanlı askerinin kafasını kesti.

30 Haziran 1915. Seddülbahir cephesinde Miralay Refet ve Miralay Halil komutasındaki Osmanlı tümenleriyle İngiliz kuvvetleri arasındaki savaş sürüyor. Zığındere Savaşı'nın 3'üncü gününde İngiliz Ordusu'na bağlı Gurka Tugayı, Osmanlı siperlerini yardı ve cephenin 200 metre gerisindeki sahra hastanesini ele geçirdi. Hastanede, savaşın ilk iki gününde yaralanan 25 ve 26'ncı Osmanlı alaylarının askerleri tedavi görü-

yordu. İnanılmaz bir vahşet yaşandı. Gurkalar, khukuri adı verilen eğri saldırmalarıyla, yaralı askerlerimizin tamamını / 1.800 (Bin sekiz yüz) Osmanlı askerini, kafalarını keserek şehit etti.

34 yaşındaki Gagauz Enver, Çanakkale'de geri çekilen askerlerin kurşuna dizilmesi emrini verince... Yusuf İzzettin çok sinirlendi...

Çanakkale 1915 – Veliaht Yusuf İzzettin,

Enver Paşa önce azarladı, sonra da elindeki eldivenlerle suratına vurdu...

104 yıl önce yaz ortasıydı. Veliaht Şehzade Yusuf İzzettin (Sultan Reşat'tan sonra padişah olma sırası ondaydı) yanında Harbiye Nazırı / Başkumandanvekili Enver ve Genelkurmay Başkanı Bronsart von Schellendorf olduğu halde Çanakkale kara savaşlarının yapıldığı Gelibolu'ya geldi. Siperleri gezdi. Askerlerle konuştu. Veliaht, içyüzünü iyi anladığı İttihatçılara şiddetle muhalifti. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1'inci Dünya Savaşı'na katılmasına karşıydı. Ermeni tehcirine de karşı olduğunu açıkça söylüyordu. Teftiş sırasında, askerin hâlini görünce, Enver ile münakaşa etti. Bu münakaşa, Schellendorf'un ve 5'inci Ordu Komutanı Liman von Sanders'in gözü önünde oldu. Münakaşa, (Veliaht'ın maiyetindeki Reşid Paşa'nın anlattığına göre) yılgınlık gösteren bazı askerlere, Enver Paşa'nın ateş emri vermesi yüzünden zirveye çıktı. Bu insafsızlık ve apaçık bir katliamdı. Yusuf İzzettin, Harbiye Nazırı Enver Paşa önce azarladı; sonra da elindeki eldivenlerle suratına vurdu. Gururu kırılan Enver Paşa, o esnada bir şey yapamadıysa da Veliaht Yusuf İzzettin'i mimledi. Veliaht Şehzâde, İstanbul'a döndüğünde 34 yaşındaki Enver'in memleketi felâkete sürüklediğini hemen herkese söylemeye başladı. Bu, komitacı Enver'in katlanabileceği bir durum değildi... Vaziyet, tehlikeli bir hal aldı...

Başkomutan Enver Paşa: Taarruza hayır
Osmanlı Ordusu savunma savaşı yapacak

16 Ağustos 1915. Sorumluluk sıralamasına göre Çanakkale'nin komutanları: Osmanlı Orduları Başkumandanı Enver Paşa. 5'inci Ordu Komutanı Liman von Sanders Paşa. Kuzey Grubu Komutanı Esat Paşa. Enver Paşa, Çanakkale kara savaşları sırasında cepheyi sık sık ziyaret etmiştir. Anafartalar'dan hemen önce Temmuz başında cepheyi tekrar

teftişe gelir. Onu Liman von Sanders Paşa karşılar. Yeni taarruz planları sunar ve buna Enver Paşa'yı da iknaya çalışır. Ama orada Kuzey Grubu Komutanı Esat Paşa ve Güney Grubu Komutanı Vehip Paşa vardır. Anafartalar Grubu Komutanı Fevzi Çakmak Paşa vardır, Mehmet Ali Paşa vardır. Alman subaylar tarafından hazırlanan taarruz planı bu heyetin önüne gelince, Enver Paşa, diğer komutanlarla görüşüp taarruz yerine savunmaya karar verir.

Temmuz 1915 ayı daha çok Gelibolu'nun burnunda Seddülbahir cephesinde, Kerevizdere-Kanlıdere-Zığındere ve Alçıtepe civarında kanlı boğuşmalarla geçer. Batının çok güvendiği insan kalabalıkları, ateş, çelik ve zırh bir işe yaramıyordu. Savaşı başlatan Churchill Londra'da çoktan görevini kaybetmişti. Her taarruzda bir siper alıp bir siper kaybediyorlardı. Uçak gemileri ve 14 adet uçakları ile mehmetçiğin üzerine çivi bile attılar. Sonuç alamadılar. Gözlerini Anafartalar'a diktiler...

Mustafa Kemal, Çanakkale-Gelibolu savaşlarının asıl cephesi olan Seddülbahir'de hiç bulunmadı. Seddülbahir'deki 20'ye yakın büyük savaş tam 3.5 ay sürdü. Haliyle hiçbirine katılmadı. Mustafa Kemal'in komutanı olduğu 19'uncu Tümen, 5'inci Ordu'nun yedeğiydi ve O, hep Anafartalar çevresinde 19 Mayıs saldırısı hariç asıl savaşın dışında kaldı. Mareşal Liman von Sanders'ten aldığı emir gereği bekledi. Ta ki, İngilizler 6 Ağustos'ta Anafarta'ya saldırana kadar... Anafartalar birdenbire savaşın asıl cephesi haline geliverdi. Şimdi Anafarta Cephesine ve Mustafa Kemal'in rolüne biraz yakından bakalım.

2 Ağustos 1915. 25 Nisan'da başlayan ve 3 ay süren kanlı savaşlara rağmen Gelibolu'nun burnundaki Kirte Köyü›nü işgal edemeyen General Hamilton, şansını kuzey batıdaki tuz gölü civarında denemeye karar verdi. 18 Mart'ta İngiliz-Fransız donanmasını durduran Osmanlı kıyı topçusuna batıdan saldırmayı düşünüyordu. Amacı bir hafta içinde Conk Bayırı'nı aşıp Maydos'a (Eceabat) ulaşmak, Osmanlı topçusunu yok etmekti. Bunun için sömürgelerden getirilen yerli askerleri kullanacaktı. Evet, Polinezya'dan getirilen Maori yerlileri ve Cook Adalar Topluluğu ile Ellice-Gilbert Takımadaları'nda getirilen Raratongan yerlilerini...

6 Ağustos 1915... Evet İngiliz General Ian Hamilton, kara savaşlarının

başında sahte saldırılar yaptığı Anzak Koyu'nu asıl cephe yaptı ve elindeki bütün kuvvetleri Sarıbayır / Kanlısırt / Anafartalar cephesine yığdı. Savaş, Sarıbayır saldırısı ile başladı...

Conkbayırı 7 Ağustos 1915... Plana göre General F.E. Johnston komutasındaki sağ taarruz kolu, 7 Ağustos günü sabaha karşı Şahin Sırtı üzerinden Conk Bayırı'na taarruz edecek ve tepeyi gün doğmadan bir saat önce, yaklaşık 03:30'da işgal etmiş olacaktı. Ancak özellikle Yayla Tepe'deki Osmanlı direnişi nedeniyle ileri hareket gecikmelerle sürdürülebilmişti. Öte yandan saat 04:30'da taarruz kolunun bir taburu da yolunu kaybetmiş, buluşma noktası olan Şahin Sırtı'na ulaşamamıştı. General Johnston, saat 06:30'a kadar bu taburu beklemiştir.

Gece boyu işitilen silah sesleri Osmanlı karargahlarını alarma geçirmişti.

Arıburnu Cephesi'nin kuzey kesimindeki sırtlar üzerinden kuvvetli düşman kollarının ilerlemekte olduğu yönünde raporlar alan Kuzey Grup Komutanı Esat Paşa, elindeki tek ihtiyat tümeni olan 9'uncu Tümen komutanı Albay Hans Kannengiesser'e, tümenin üç alayından ikisiyle Conkbayırı'na hareket emri vermiştir.

9'uncu Tümen komutanı Albay Kannengiesser, 7 Ağustos 1915 sabahı, saat 06:00 dolaylarında, kendi birliklerinden önce Conkbayırı'na ulaştığında Suvla koyunda yapılmakta olan çıkartmayı görür, ancak Conkbayırı'nda bir düşman harekatı yoktur. Albay, saat 07:00 dolaylarında sırta doğru ilerleyen bir keşif koluna, Conk Bayırı'ndaki tek kuvvet olan bir topçu bataryasını korumakla görevli yirmi erata ateş açma emri vermiştir. Bir süre devam eden çatışmanın ardından keşif kolu çekilmiştir. Albay Kannengiesser, bu çatışmada göğsünden yaralanmıştır.

Kısa bir süre sonra Mustafa Kemal Bey'in gönderdiği iki alay da savunmaya katılmışlardır. Albay Kannengiesser'in yaralanmasından hemen sonra, saat 08:00'de kendi tümenin 25. Alayı da Conkbayırı'na ulaşıp siperlere girmiştir.

Saat 09:00'da Birleşik Donanma'nın yoğun topçu ateşi, bir buçuk saat boyunca Conkbayırı'nı hallaç pamuğu gibi atmıştır. Saat 10:30'da General Johnston komutasındaki Anzak sağ taarruz kolunun iki tugayı (savunmanın üç katı bir kuvvetle) taarruza kalkmıştır. İlk taarruz dalgasını oluşturan

üç bölük 100 metreden az ilerleyebilmiş, yoğun ateş altında 250 erat ve subayını kaybederek geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bu durum üzerine taarruz durdurulmuştur. Sağ Taarruz kolu komutanı General Johnston, harekât komutanı General Godley'e gönderdiği raporda, hava kararana dek ileri bir harekât yapılmasına olanak olmadığını bildirmiştir.

Ertesi gün yapılacak taarruza hazırlık olmak üzere iki tabura Şahin Tepe'ye yerleşme emri verilmiştir. Taburlardan biri Düz Tepe üzerinden açılan ateş sonucu ağır kayba uğramış ve dağılmıştır. Bu taburdan sadece 37 kişi Şahin Tepe'ye ulaşabilmiştir. Diğer tabur ise dağınık ilerlemiş ve kayba uğramadan tepeye ulaşmıştır.

8 Ağustos Anzak Taarruzu... Şahin Tepe üzerinden Conkbayırı'na yapılacak taarruza bir Yeni Zelanda ve iki İngiliz taburu, Yarbay W.G. Malone komutasında katılacaktır. Maori ve Roratongan kıtalarının da dahil olduğu bir tabur, ihtiyatta tutulacaktır. Deniz ve kara topçusunun birlikte katıldığı 1,5 saat süren hazırlık ateşi ardından taburlar gün ağarırken, saat 05:30'daConkbayırı'na taarruza geçmişlerdir. Conk Bayırı, kuzeyden güneye 200 metrelik bir sırttır. Tepe, bu sırtın kuzey ucundadır. İngiliz ve Yeni Zelanda taburları bu sırtın güney ucuna, ciddi bir direnmeyle karşılaşmadan ulaştılar.Osmanlı kuvvetleri, hazırlık ateşinden korunabilmek için geri alınmıştır. İngiliz resmi tarihi bu aşamayı,Conkbayırı'nın işgal edilmesi olarak anlatır. Gerçekte Conkbayırı'nın zirvesinin işgali söz konusu değildir.

Yeni Zelandalılar Conkbayırı'na Yürüyor

Ancak sırttan girişilen müttefik ileri hareketi hem Düz Tepe'deki hem de Besim Tepe'deki Osmanlı mevzileri tarafından yan ateşi altına alınmıştır. Saat 09:00'a doğru yedekteki birlikler ileri sürülmüştür. Ancak Osmanlı tarafından ağır ateş altına alındılar. Özellikle Maoriler, tüm birliklerle temaslarını yitirecek denli uzağa püskürtüldüler.

Conkbayırı esasen Anafartalar Grup Komutanlığı'nın sorumluluğundadır. Albay Fevzi Bey, grup komutanlığına bir gün önce 7 Ağustos'ta atanmıştı ve bölgeye gelişi henüz oniki saat bile olmamıştı. Üstelik elinde hiç ihtiyat yoktur. Albay Fevzi Bey, Kuzey Grup Komutanı (Arıburnu Cep-

hesi) Esat Paşa'dan yardım istemiştir ancak, onun da ihtiyatı kalmamıştır. Esat Paşa, durumu Güney Grup Komutanı (Seddülbahir Cephesi) olan kardeşi Vehip Paşa'ya bildirerek takviye kuvvet göndermesini istemiştir. Vehip Paşa derhal Kurmay Albay Ali Rıza (Sedes) Bey komutasındaki 8'inci Tümen'in yürüyüşe geçmesi için emir vermiştir. Tümen komutanı, Conkbayırı 'ndaki birliklerin komutasını üstlenecektir. Kocaçimen Tepesi'nden Düztepe'ye kadar olan hat, Yarbay Cemil Bey'in komutasındadır ve karargahı Kocaçimen Tepesi'ndedir, bu yüzden Conkbayırı'ndaki birlikleri yönetmesi güç olmaktadır.

Gün boyu süren çatışmalar, öğleye kadarki süre içinde Osmanlı savunması için oldukça kritiktir. Beş kilometrelik bir cephe hattında Osmanlı savunması 5.000 tüfek gibi ince bir tek hattır. Her ne kadar Osmanlı topçu bataryalarının ateşi ardından cephe komutanı Yarbay Cemil Bey'in emriyle girişilen karşı taarruz, İngilizleri ve Yeni Zelandalıları geriletmiş ise de sırttan atamamıştır.

Öğleden sonraki saatlerde bölgeye yetişen takviyelerle durum düzelme eğilimine girmiş, derhal karşı taarruzlara başlanmıştır.

Hava kararıncaya dek süren çatışmalarda Osmanlı tarafının giriştiği karşı taarruzlar, Birleşik Donanmanın yoğun ateşinin de etkisiyle sonuç getirmemiş, Yeni Zelanda ve İngiliz kuvvetleri sırtın güney kesiminde tutunmayı sürdürmüşlerdir.

Güney Grup Komutanı Vehip Paşa'nın gönderdiği 8'inci Tümen'in 23'üncü ve 24'üncü Alayları Kurmay Albay Ali Rıza Bey'in komutasında saat 19:00 dolaylarında Conkbayırı'na ulaşmaya başlamıştır. Albay Ali Rıza Bey, her iki alayının tüm mevcudu bölgeye ulaştığında, saat 22:30'da bir karşı taarruza girişmiştir. Ancak bu taarruz bir sonuç getirmemiştir. Taarruz sırasında 9'uncu Tümen komutanı Yarbay Hulûsi Bey ile 25'inci Alay komutanı Yarbay Nail Bey yaralanmış, İngiliz komutan Yarbay Malone vurulmuştur.

Gün sonunda taarruza katılan üç İngiliz taburundan birinde iki subay ve 47 er sağ kalabilmiştir. Diğer iki taburun kaybı ise 766'dır. Osmanlı birlikleri ise gerek karşı taarruzlarda gerekse donanma topçusunun siperlerine yönelen ağır bombardımanında ağır kayıplar vermişlerdir.

9 Ağustos Muharebesi... General Godley'in 9 Ağustos 1915 sabahı yapmayı planladığı taarruz için elinde henüz cepheye sürülmedik taburları vardır. Bu taburlar İngiltere'den takviye olarak gönderilen "Yeni Ordu"ya ait olup 2'nci Avustralya Tümeni'ni takviye için Arıburnu sahiline çıkartılmış birliklerdir. General Godley'in planı Conkbayırı'ndan Besim Tepe'ye kadar olan sırtların işgalini öngörmekteydi. Esas taarruz bir kısmı taze kuvvetlerden oluşmak üzere beş tabur gücünde bir kuvvetti. Bu kuvvete 38'inci Tugay komutanı General A.H. Baldwin komuta edecektir. Hedefleri Conkbayırı zirvesidir. Bu taarruz kolunun sol tarafından General Cox komutasındaki iki tugay, Besim Tepe'ye taarruz edecektir. Ana taarruz kolunun sağ tarafından ise General Johnston komutasındaki birlikler Conkbayırı sırtlarına taarruz edecektir. Taarruz, saat 04:30'da başlayan ve 05:15'te sona eren hazırlık ateşinin hemen ardından başlayacaktır.

Merkezden taarruz edecek olan General Baldwin'in kuvvetleri, gece yürüyüşü sırasında Ağıldere içlerinde yollarını kaybetmiştir. 9 Ağustos sabahı saat 05:15'de bombardıman bittiğinde taarruz çıkış hattına ulaşamadılar. General Baldwin'in taarruzu başlamadığı için her iki kanattaki birlikler taarruza kalkmadılar. Yalnızca sol kanattaki Gurka taburu Besim Tepe'ye taarruza geçmiştir. Bombardıman sırasında Osmanlı savunmasının geri hatta çekilmiş olması nedeniyle tepeye ulaştılar. Ancak ön siperlere dönen Osmanlı eratının süngü hücumuna uğradılar. Bu çatışmada tugay komutanı binbaşı yaralanmış, diğer subaylar ise ölmüştür. Bunun ardından Osmanlı taarruzu kesilmiş ve tepeye Osmanlı tarafından bir topçu ateşi açılmıştır.

Subay ve erat olarak 200 kişilik kayıpları olan Gurka taburunun kalan eratı geri çekilerek tepeyi boşaltmıştır. Bu çatışmalardan kısa süre sonra "Çiftlik" adı verilen düzlüğe ulaşan General Baldwin kuvvetleri Osmanlı savunması tarafından şiddetli bir ateş altına alınmıştır. Bu birlikler düzlükten geri çekilmiş ve siper kazmaya başlamışlardır.

Conkbayırı sırtlarındaki Yeni Zelanda birlikleri taarruza kalkamamışlardır. Zirvedeki Osmanlı siperlerine çok yakın olan konumları dolayısıyla bu bölgeye hazırlık ateşi açılamamıştı. Zirvedeki Osmanlı savunması, bombardıman süresi boyunca dahi, Yeni Zelanda birliklerini ateş altında

tutmuştur. Kısa süre sonra Besim Tepe üzerindeki Osmanlı eratının yan ateşi başlamıştır. Sürekli kayıp veren ve ileri harekete girişemeyen bu birlikler Conk Bayırı sırtlarını da boşaltarak geri mevzilere çekilmek zorunda kalmışlardır.

Planlanan bu harekâtın ilerlemesi daha başlamadan saat 04:30'da Anafartalar Grup Komutanlığına yeni atanan Mustafa Kemal, Suvla Koyu'ndaki İngiliz kuvvetlerine yönelik taarruzu başlatmıştır. Birinci Anafartalar Savaşı olarak bilinen bu taarruz, Conk Bayırı ve Besim Tepe 'yi hedef alan birlikleri hareket edemez duruma getirmiştir.

İlerleyen saatlerde İngiliz yüksek komutanlığı, hem Conkbayırı'nı hedef alan taarruzların hem de Sarı Bayır Harekâtı'nın sürdürülemeyeceğine karar vermiştir. Bu andan itibaren ileri hatlardaki yorgun birliklerin değiştirilmesi, takviye edilmesi ve siper kazılması dışında bir etkinlik gösterilmeyecektir.

Fevzi Paşa (Çakmak) görevden alınıyor Yerine Albay Mustafa Kemal atanıyor

8 Ağustos 1915... Karşı saldırı tartışması... Saldırı planını, Anafartalar Grup Komutanı Mirliva Fevzi (Çakmak) yapmıştır. Fevzi Bey planı hazırlamış ve fakat "Asker buraya yeni geldi. Yorgun. Birgün dinlensinler. Yarın saldırırız" dediği için Ordu Komutanı Liman von Sanders tarafından görevden alınmıştır. Yerine Grup Komutanı olarak Albay Mustafa Kemal atanır. Sanders, saldırıyı bizzat görmek için cepheye, Mustafa Kemal'in yanına gelir. Fevzi Bey'in saldırı planını incelerler. Plan mükemmeldir. Değiştirmeden uygulamaya karar verirler. Kurmay Albay Mustafa Kemal, işte bu plana göre 1915 sabahı saat 04:30'da Conkbayırı'nda 8'inci ve 9'uncu tümenlerin taarruzunu yönetmiştir. Sadece süngüyle yapılan saldırı İngiliz-Anzac hatlarını 500-1.000 metre geri atmıştır. Conkbayırı'nda 8'inci Tümene bağlı 23 ve 24'üncü Alaylar bulunmaktaydı. Taarruza iştirak edecek iki alay ise daha gelmemişti. Bu alaylar ise 28'inci ve 41'inci alaylar idi.

Mustafa Kemal o geceyi 8'inci Tümen karargahında geçirir. Sanders, Mustafa Kemal'e ve tümen komutanları ve kurmaylarına taarruzun nasıl yapılacağını anlatır. Taarruz şu şekilde yapılacaktır;

"Hücum cephesinde 24'üncü Alay'la gözetleyici erlerden bir avcı hattı vardı. Bu hattın düşmana mesafesi azami 20–30 adımdı. İhtiyatta bulunan 24'üncü Alay Conkbayırı'na karşı ve yeni gelmekte olan 28'inci Alay bunun solunda olarak, Şahinsırt'a karşı karanlıkta fevkalade sükünet ve disiplinle, avcı hattının 20–30 adım kadar gerisinde taarruz cephesi boyunca harp safı düzeninde bir vaziyet alacaktı. Gecikmiş olan 41'inci Alay da gelişindeki vaziyete göre kullanılacaktı. Düşmana katiyen tüfek ve tabii ki top ateşi yapılmayacaktı. Erler süngü takacaklardı. Kararlaştırılacak anda harp saf düzenindeki asker hücum yürüyüşüyle düşmanın üzerine atılacak ve önündeki avcı hattı da ona katılacaktı."

Bu karar üzerine Mustafa Kemal, 10 Ağustos sabahı yapılacak taarruz için 8'inci Tümen komutanına alınacak düzen hakkında direktifi verir. Askerler düzenlenir. Bütün askerler süngü takmış bir vaziyette siperlerinde beklemektedir. Artık hücum zamanı yaklaşmıştır. Albay Mustafa Kemal o anı bizlere şu şekilde anlatır;

"Gün doğmak üzereydi. Çadırımın önüne çıktım. Hücum edecek askeri görüyordum. Oradan hücumun yapılmasını bekleyecektim. Gecenin karanlık perdesi kalkmak üzereydi. Artık hücum anıydı. Saatime baktım. Dört buçuğa geliyordu. Birkaç dakika sonra ortalık tamamen ağaracak ve düşman askerlerimizi görebilecekti. Düşmanın piyade, mitralyöz ateşi başlarsa ve kara ve deniz toplarının mermileri bu sıkı düzende duran askerimiz üzerinde bir defa patlarsa, hücumun imkansızlığına şüphe etmiyordum. Hemen ileri koştum. Tümen Kumandanı'na rastladım. O da ve her ikimizin refakatimizde bulunanlar beraber olduğu halde hücum safının önüne geçtik. Gayet seri ve kısa bir teftiş yaptım. Önünden geçerek yüksek sesle askerlere selam verdim ve dedim ki:

"Askerler! Karşımızdaki düşmanı mağlup edeceğimize hiç şüphe yoktur. Fakat siz acele etmeyin. Evvela ben ileri gideyim. Siz, ben kırbacımla işaret verdiğim zaman hep birden atılırsınız."

Kumandan ve subaylara da işaretime askerlerin dikkatini çekmelerini emrettim. Ondan sonra hücum safının önünde

bir yere kadar gidildi ve oradan kırbacımı havaya kaldırarak hücum işaretimi verdim."

İşaretin verilmesi üzerine süngü takıp hazır halde bekleyen Mehmetçik ok gibi siperlerinden fırlayarak karşı siperlere daldılar. Conkbayırı sırtlarında olan Yeni Zelanda askerlerinin iki taburluk kuvvetinden kurtulabilenler, yamaçtan aşağıya doğru düzensiz bir şekilde geri çekildiler.

Yine bu anı bizlere Albay Mustafa Kemal şu şekilde anlatır:

"Bütün askerler, subaylar, artık her şeyi unutmuşlar, bakışlarını, kalplerini, verilecek işarete yöneltmiş bulunuyorlardı. Süngüleri ve bir ayakları ileri uzatılmış olan askerlerimiz ve onların önünde tabancaları, kılıçları ellerinde subaylarımız, kırbacımın aşağı inmesiyle demirden bir kitle halinde aslanca bir saldırıyla ileri atıldılar. Bir saniye sonra düşman siperleri içinde gökyüzüne yükselen bir sesten başka bir şey işitilmiyordu: Allah, Allah, Allah!"

Ön siperlerde bulunan düşman askerleri bu seri saldırının üzerine silahına davranamadı ve kısa sürede imha edildi. Sağ kanattan ise 23'üncü Alay askerleri, geriye çekilen Yeni Zelanda ve İngiliz askerlerini takibe aldı. Ağıldere kesimine saldıran Osmanlı askerleri ile Tuğgeneral Boldwin komutasındaki dört taburluk bir kuvvet saat 10.00'da şiddetli bir çarpışmaya tutuştu.

Bu saldırı sonucu General Boldwin ve Kurmay Başkanı da hayatını kaybetti. Ağıldere kesimi nihayetinde Osmanlı'nın eline geçmişti. Bu sırada, bir ara, Mustafa Kemal'in göğsüne isabet eden şarapnel, O'nun göğsünde bulunan saatine çarpmıştır. Saat parçalanmıştı ve göğsünde küçük bir morluk oluşmuştur. Ama bu ciddi bir şey de değildir.

Taarruz saat 12.15'te Mustafa Kemal tarafından durdurulur. Akşama doğru Mustafa Kemal Kurmay Başkanı ile birlikte 5. Ordu Komutanı Liman Von Sanders'in yanına giderek (Sanders hemen tepenin üzerinden savaşı izlemekteydi) saldırı hakkında bilgi verir. Muharebe esnasında göğsüne bir

şarapnel parçasının çarptığını ve şarapnelin saatine isabet ettiğini söyler. Saati ise o günkü başarının hatırası olarak Liman Von Sanders'e hediye eder. Liman Paşa ise Mustafa Kemal'e kendi altın saatini hediye eder.10 Ağustos 1915 günü yapılan Conkbayırı Türk saldırısı, düşman askerlerinin Conkbayırı'nı ele geçirme ümidini kursağında bırakmıştır. Ama Anafartalar'da savaş henüz bitmemiştir [234-237].

Tekrar ediyorum: Anafarta Savaşı'nın planlarını Fevzi Çakmak hazırladı...

Fevzi Paşa, Meraşal Sanders ile çatışınca savaşı yönetme görevi Mustafa Kemal'e kaldı...

16 Ağustos 1915. Evet, Tekrar etmek gerekiyor. Fevzi Paşa'nın planı mükemmeldi. Sanders ve Mustafa Kemal planı değiştirmediler. Aynen uyguladılar. 8 Ağustos sabahı Saroz Körfezi'nden çekilip henüz savaşa dâhil edilmemiş olan birliklerin gelmesiyle yeni kurulan Anafarta Grubu'nun Komutasını Fevzi Paşa üstlenmişti. Mareşal Liman von Sanders, 8'i 9'a bağlayan gece genel saldırı emri verdi, ancak bu emri uygulanmadı, çünkü Fevzi Paşa "Olmaz. Asker yorgun. Bir gün dinlensin" dedi. Sanders çok kızdı. Paşa'yı görevden aldı. Sanders'in hatıralarındaki şu ifadeleri de Welsch ile paralellik göstermektedir: "Anafarta mıntıkasında toplanan bütün birliklerin komutasını, Arıburnu Cephesi'nin kuzeyindeki 19. Tümen Komutanı Albay Mustafa Kemal Bey'e verdim. 10 Ağustos öğleden önce Kocaçimen Dağı'nın zirvesine ve bitişiğindeki Conkbayırı'na en yakın İngiliz piyade mevzilerine karşı Mustafa Kemal'in bizzat idare ettiği bir hücum sonucunda, düşman piyadesi epeyce geriye püskürtülmüştü" Albay Kannengiesser'in şu sözleri de Welsch'in yukarıdaki ifadesini onaylar niteliktedir: 7 Ağustos 1915 günü kurulan Anafartalar Grup Komutanlığına Saros Grup Komutanı Fevzi Paşa atanmıştı. Fevzi Paşa 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders tarafından 8 Ağustos 1915'te Anafartalar'da yapılması emredilen taarruzun, Saros bölgesinden gelmekte olan 7. ve 12.Tümenlerin henüz intikallerini tamamlayamadıkları ve dinlenmeden de taarruz yapmalarının uygun olmayacağı haklı gerekçesiyle 9 Ağustos sabahı yapılmasını teklif etmişti. Bunun üzerine Sanders tarafından 8 Ağustos

1915'te görevinden alınmış ve yerine 19 Tümenin tanınmış komutanı Mustafa Kemal getirilmişti. Mustafa Kemal Anafartalar Grup Komutanlığını üzerine alarak 10 Ağustos 1915 sabahı Conkbayırı'nı düşmandan temizlemede başarılı oldu.36 Mustafa Kemal de bu konuda şu sözleri söyleyerek yukarıdaki iddiayı onaylamıştır: "26/2737 Temmuz 1331'de gece yarısından takriben bir iki saat evvel Şimal Grubu kumandanlığı vasıtasıyla aldığım ordu emrinde: Anafartalar Grubu kumandasını üstüme almak üzere hemen Çamlıtekke'ye hareket ettim ve 27 Temmuz38 günü gün do- ğumuyla beraber taarruz icra etmem lüzumu bildiriliyordu."39. Welsch'in ifadesini Karal da şu sözleriyle haklı kılmıştır: Liman Paşa, 8 Ağustos'ta durumun daha kötüleştiğini görerek Fevzi Paşa'ya birliklerini karşı saldırıya geçirmesi emrini vermiş, fakat Fevzi Paşa askerin yorgunluğunu bahane ederek emri yerine getirmekten çekinmiştir. Bunun üzerine Liman Paşa görevi Fevzi Paşa'dan alarak Albay Mustafa Kemal'e devretmiş ve 9 Ağustos'ta karşı taarruz emri vermiştir. Aynı gün harekete geçen Albay Mustafa Kemal birlikleri ile düşmanı birçok noktada ilk çıkış siperlerine kadar sürmüş, 10 Ağustosta da Kocaçimen ve Conkbayırı'nda İngilizlerin elinde bulunan önemli yerleri geri almıştır [234-237].

Kahramanları saymaya kalksak, Mustafa Kemal'e sıra zor gelir...

Çanakkale Kara Savaşları'nın bir numaralı kahramanı Atatürk değil, Başkumandan Enver Paşa'dır. İki numara ise Liman von Sanders.

16 Ağustos 1915. Gelibolu Kara Savaşları bitmek üzere. Alman komutanları yarın sayacağım. Çanakkale'de yüzlerce Türk komutan görev almış ve savaşmıştır. Bu komutanların hepsini sayamayız. Ancak öne çıkan komutanların isimlerini ve görev yerlerini sayabiliriz. Bu komutanların başında, savaşı yöneten Başkomutan Enver Paşa gelir. Diğer komutanlarımızı da şöyle sıralayabiliriz:

Kuzey Grup Komutanı: Tümgeneral Esat Paşa

Kuzey Grup Kurmay Başkanı: Kemalettin Sami

3. Kolordu Kurmay Başkanı: Yarbay Fahrettin

16. Tümen Komutanı: Albay Rüştü

4.Tümen Komutanı: Yarbay Cemil Conk

12. ve 13. Piyade Tümen Komutanı: Yarbay Selahattin Adil

57. Alay Komutanı: Yarbay Hüseyin Avni
Anafartalar Grup Komutanlığı: Mustafa Kemal Atatürk
Anafartalar Grup ve 5. Kolordu Komutanlığı: M. Fevzi Çakmak
Anafartalar Grup Kurmay Başkanı: Binbaşı Hayri
Çanakkale Savaşı Komutanları
Piyade Tümen Komutanı: Kazım Karabekir
19. Piyade Tümen Komutanı: Yakup Şevki Subaşı
19. Piyade Tümen Komutanlığı ve Kurmay Başkanı: İzzettin Çalışlar
7. Piyade Tümen Kurmay Başkanı: Şükrü Naili Gökberk
5. ve 11. Piyade Tümen Kurmay Başkanı: Mehmet Arif
5. Ordu Kurmay Başkanı: Kazım İnanç
14. Kolordu Komutanı: Cevat Çobanlı
2. Ordu Kurmay Başkanı: Nihat Anılmış
5. Alay Komutanı: Nazif Kayacık
1. Alay Komutanı: Kazım Sevüktekin
36. Alay Komutanı: M. Münip Uzsoy
15. Alay Komutanı: Veysel Özgür
16. Alay Komutanı: M. Emin Yazgan
70. Alay 3. Tabur Komutanı: Reşat Çiğiltepe
27. Alay ve 19. Tümen Komutanı: M. Şefik Aker
17. Alay Komutanı: H. Nurettin Özsu
3. Topçu Alayı Komutanı: M. Sabri Erçetin
7. Alay 1. Tabur Komutanı: Nazmi Solok
16. ve 2. Kolordu Kurmay Başkanı: M. Hayrettin Tarhan
31. Alay Komutanı: İsmail Hakkı
15. Alay 3. Tabur ve 24. Alay 3. Tabur Komutanı: Ahmet Fuat Bulca
24. Alay ve 8. Tümen Komutanı: Mehmet Nuri Conker
9. Tümen Kurmay Başkanı: Mehmet Hulusi Conk
2. Kolordu Kurmay Subayı: Alaattin Koval
5. ve 14. Kolordu Kurmay Başkanı: H. Emir Erkilet
13. Piyade Tümeni Kurmay Başkanı: Ahmet Naci Tınaz
Müst. Mevki Kurmay Başkanı: Osman Zati Korol
57. Alay 1. Tabur ve 21. Alay Komutanı: Ahmet Zeki Soydemir

16. Tümen ve 6. Kolordu Kurmay Başkanı: Mehmet Nazım

25. Piyade Tümen Komutanı: Ali Fuat Cebesoy

1. Piyade Tümen Komutanı: Cafer Tayyar Eğilmez

16. Piyade Tümen Komutanı: M. Rüştü Sakarya

6. Piyade Tümen ve Saros Grup Komutanı: Nazif Kayacık

22. Alay Komutanı: M. Muhittin Kurtiş

Osmanlı İmparatorluğu'nun bu destansı zaferini yöneten bu komutanlara ne kadar dua etsek azdır. İsimlerini yazamadığımız nice komutan ve erlerimizin ruhları şad olsun...

Görmezden gelinen veya saklanan kahramanlık...

Çanakkale 1915. U-21 denizaltısı Almanya'dan Çanakkale'ye geldi veee...

U-21, daha ilk atışta dev zırhlıyı vurdu.

Sabahtan beri Osmanlı siperlerini bombalayan İngiliz savaş gemisi **Triumph**, denizin dibini boyladı...

Çanakkale kara savaşları henüz başlamışken Nisan ayı sonlarında Almanya'nın Kiel limanından yola çıkan U-21 denizaltısı, bir ay sonra 25 Mayıs 1915 sabahı erken saatlerde Gelibolu Yarımadası ile Gökçeada arasındaki sulara ulaştı. Denizaltının kaptanı Binbaşı Otto Hersing, periskobu fark edildiği için daldı. Seddülbahir açığından hareket ederek öğleye doğru Kabatepe-Arıburnu arasına ulaştı. Periskoptan Triumph zırhlısını belirledi ve dalarak yaklaştı. Sabahtan itibaren Osmanlı siperlerini ateş altında tutan zırhlı, o sıra öğle molasındaydı. Saat 12:30'da saldırı pozisyonu alan Hersing, tek torpidoyla zırhlıyı vasattan vurdu. Subaylar ve askerler neye uğradıklarını şaşırdılar. Can havliyle denize atlamaya çalıştılar. Sabahtan beri kendilerini bombalayan dev geminin birdenbire batması Osmanlı siperlerinde şaşkınlık yarattı. Ama sonra siperlerden "Yaşa..." sesleri yükseldi. Dokuz dakika içinde yan yattıktan sonra omurgası yukarı gelen zırhlı, 21 dakika sonra battı.Gemi mürettebatından 73 kişi ya da 71 kişi yaşamını yitirdi. Sağ kalanların kurtarılma çabaları sırasında Türk tarafından ateş açılmadı. Görgü tanıklarından İngiliz Dış İstihbarat Teşkilatı MI6'nın patronu Aubrey Herbert de günlüğünde bunu doğrulamaktadır.

Triumph, 18 Mart 1915 deniz savaşından itibaren İngiliz Donanmasının Çanakkale'de kaybettiği Ocean, Irresistible ve Goliath'tan sonra dördüncü gemi oldu. Normal zamanlarda 700 civarında mürettebatı olan zırhlının

batmasıyla yaşamını kaybedenlerin sayısı konusunda o günlerin İngiliz ve Amerikan basınındaki haberler geniş bir yayılım göstermişti. 31 Mayıs günü yapılan İngiliz resmî açıklaması ise üçü subay olmak üzere 14 kişinin ölü, 42 kişinin de kayıp olduğu yönündeydi. Amiral Roger Keyes anılarında ise sadece 3 subay ve 53 erin kurtarılabildiğini yazdı. Osmanlı resmî gözlem raporunda çok az kişinin kurtulduğu belirtilmektedir. İngiliz Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ise mürettebattan çoğunluğunun kurtarıldığını belirtmişti.

Ama Triumph, denizin dibini boylamış ve Osmanlı siperleri rahatlamıştır.

64 metrelik denizaltısıyla, İngiliz-Fransız donanmasını dağıtan adam...

Çanakkale Savaşı'nın süper kahramanı: Alman Deniz Binbaşı Otto Hersing.

İngiliz Gemileri Kaçtı, Osmanlı Siperleri Rahatladı

25 Mayıs 1915. İngiliz-Fransız savaş gemileri çil yavrusu gibi dağıldı. Bu işi, Binbaşı Otto Hersing, 35 kişilik mürettebatı ve 64 metrelik denizaltısıyla yaptı. Çanakkale deniz ve kara savaşları, kahramanı bol savaşlardır. Yahya Çavuş, Müstahkem Mevki Komutanı Miralay Cevat, Yüzbaşı Goeghle, Amiral Souchon, Amiral von Usedom, Amiral Merten, Mareşal Liman von Sanders, diye başlayarak onlarcasının adını ezbere sayabilirim. Ama Alman Deniz Binbaşı Otto Hersing'in yeri bambaşkadır. O, İngiliz-Fransız birleşik donanmasını denizaltıyla yenen adamdır. Osmanlı Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Wilhelm Souchon, Almanya'dan 1915 yılı Mart ayında denizaltı talep etti. Otarihlerde Atlantik'ten, Cebelitarık'tan ve Akdeniz'den bir denizaltı geçirilerek Kuzey Ege'ye gönderilmesi olanaksız görülüyordu. Tek yolu demir yoluyla Adriyatik Denizi'ne göndermek olarak düşünülüyordu. Bu şekilde de güçlü bir denizaltı değil ancak küçük denizaltılar gönderilebilirdi.

Almanya'dan bu şekilde gönderilen ilk denizaltı UB-8,[46] 28 metre boyunda küçük bir denizaltı olup; Almanya'dan demir yoluyla Adriyatik kıyısındaki Pula Limanı'na gönderilmiş, burada monte edilmişti. Bu arada U-21 denizaltısı komutanı Binbaşı Otto Hersing, kendi denizaltısıyla bu işin üstesinden gelebileceğine inanıyordu ve bu fikrini üst makamlara iletti. Bizzat Berlin'e çağırılan Hersing, bu işte görevlendirildi. U-21, yeni tip bir denizaltı olarak; önde ve

arkada ikişer tane olmak üzere dört torpido kovanına sahipti ve 64,2 metre uzunluğundaydı. Güvertesinde ise 88 mm'lik iki top taşımaktaydı.

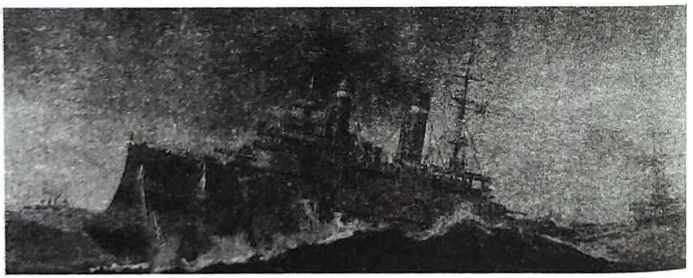
İngilizlerin Gelibolu›ya asker çıkardığı gün 24 Nisan 1915 günü Almanya›nın Kiel limanından yola çıkan U-21 Kuzey Denizi'nden sonra Atlantik Okyanusu'nu geçerek Cebelitarık'tan Akdenize girdi. Ve yola çıkışından tam bir ay sonra 25 Mayıs 1915'te Gelibolu açıklarına geldi, bu saatlerde.

U-21 tek başına Çanakkale savaşının kaderini değiştirmiştir. Sonsuza kadar.

Fotoğraf: İngiliz donanmasını işlevsiz bırakan efsanevi Osmanlı denizaltısı U-21...

Çanakkale 1915. İngiliz donanması artık güvende değil... Küçük bir denizaltı ve onun 30 yaşındaki kaptanı, İngiliz savaş gemilerini birer birer batırıyor... Bu gidişle İngiliz donanmasında savaş gemisi kalmayacak...

U-21'in batırdığı İngiliz destroyeri Triumph

U-21 YENİDEN SALDIRIYOR

HMS Triumph'tan bir gün sonra, HMS Majestic de denize gömüldü.

Sol altta HMS Majestik batarken ve U-21'in kaptanı Yüzbaşı Hersing... 27 Mayıs 1915. Bir aylık yolculuktan sonra denizaltısıyla Almanya'dan Çanakkale açıklarına gelen ve daha ilk atışta dev zırhlı Triumph'u torpido ile batıran Yüzbaşı Otto Hersing, Semadirek Adası yönünde çekildi. Denizaltı U-21'i dibe oturtarak gizlendi. İki gün orada bekledi. Sonra, 27 Mayıs 1915'te geniş bir yay çizerek Seddülbahir açıklarına geldi. Saat 06:30'da periskobunu çıkararak çevreyi inceleyen Hersing, kıyıya yakın bir yerden Osmanlı siperlerini bombalayan HMS Majestic'i hedef aldı. U-21, zırhlının kıç tarafından, etrafında bulunan koruma botlarının arasındaki 20 metrelik gedikten bir torpido gönderdi. Torpido, bu teknelerden hiçbirine çarpmadan hedefine ulaştı. Patlamadan sonra 4,5 dk. içinde yan dönen Majestic, kısa sürede sulara gömüldü. Gemi büyük, bulunduğu sular ise biraz sığ olduğu için yan yatmış vaziyette, gövdesinin bir bölümü su üstünde kaldı. Sonuç olarak İngiliz Donanması'nın Çanakkale'de kaybettiği gemi sayısı altıya yükseldi.

İngiliz Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 27 Mayıs gecesi yapılan açıklamada mürettebatının tamamına yakınının kurtarıldığı belirtti. 31 Mayıs'taki resmî açıklama ise 2 ölü ile 47 kayıp verildiği bilgisi yer aldı. Bir araştırmada verilen kayıp rakamı ise 48'di. Majestic'teki kayıpların Triumph'tan daha az olduğu, bu da geminin sahile daha yakın bir noktada torpillenmiş olmasına ve karaya oturarak tam anlamıyla batmadığına bağlandı.

Çanakkale 1915. 64 metre boyunda küçük bir denizaltı ve onun 30 yaşındaki kaptanı Çanakkale kara savaşlarının kaderini değiştirdi

İngiliz Zırhlısı Triumph'u Denizin Dibine Gönderen Otto Hersing: "Patlama O Kadar Şiddetliydi Ki Denizaltının Duvarına Savrulduk"

26 Mayıs 1915. U-21 denizaltısı bir ay süren bir yolculuktan sonra dün kaptan Yüzbaşı (o sırada yüzbaşıydı) Otto Hersing komutasında Almanya'dan Gelibolu açıklarına geldi. Çanakkale kara savaşları bütün şiddetiyle sürmekte, Gelibolu çevresinde ve civar adalarda birçok İngiliz

gemisi kol gezmekteydi. U-21, bu gemilerden sıyrılmak amacıyla rotasını Gökçeada-Semadirek adalarına doğru çevirdi. Bu iki adanın arasından geçti ve yarımadaya yaklaştı ve tek atışta dev İngiliz zırhlısı Triumph'u batırdı. Nasıl oldu? Yüzbaşı Otto Hersing'den dinleyelim:

"... öğlen 12'ye doğru kıyıya yakın bir düşman savaş gemisinin farkına vardım. Bu İngiliz zırhlısı Triumph idi. Kıyıdaki düşman gözetlemesinin oldukça zayıf olduğunu belirledikten sonra periskopumu ivedilikle içeri çekerek gemiye doğru yöneldim. Yaklaşık 45 dakika sonra saldırıya geçmek için 10 metre derinliğe çıktım. İngiliz zırhlısı sabah Türk siperlerini yandan atışa almış, şu anda öğle molası vermişti. Gemi, torpido koruma ağları ile gerilmiş olarak yaklaşık 5-6 deniz mili bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Tüm gemi ekibi üst güvertede güneşleniyordu. Yalnızca gözetleme postaları çifte dürbünlerle etraftaki denizaltıyı arıyorlardı. 1000-1200 metre açığında dolaşan destroyer onu güvenlik altına almıştı.

Destroyer bir ara üzerime doğru gelmekteydi. Üzerimde pervaneleri dönüyordu fakat farkımıza varmadı.

...periskoptan baktığımda zırhlı 400 metre ilerideydi, hedefimden sapmıştım. Oldukça keskin bir dönüş yapmam gerekiyordu. Hızla ileri 300 metre... 200 metre...

Ve torpidoyu fırlattım! Torpido ağından içeri!

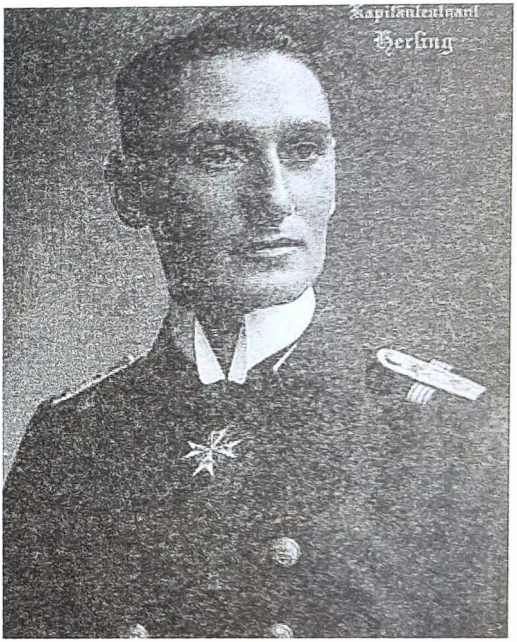
Korkunç bir sarsıntı izledi bunu...

İngiliz zırhlısına fazla yaklaşmışız. Şok dalgası denizaltıyı top gibi geri fırlattı. Duvarlara savruluyoruz. Neyse ki kendimize geldiğimizde denizaltımızda her şey yerinde... Akü sağlam.

... Zırhlı yan yatarak, dokuz dakika içinde mavi sulara gömüldü! ..."

Triumph, günlerdir Osmanlı siperlerini bombalıyordu. Şiddetli bir patlamanın ardından denize gömülünce önce derin bir sessizlik oldu. Ardından Osmanlı askerleri "Yaşa..." diye bağırarak siperlerinden fırladı. Artık siperleri cehenneme çeviren topçu ateşi bitmişti...

U21 denizaltısı olaydan sonra hemen buradan uzaklaştı. Denizin dibinde kuma yattı. Ve uçaklarla yapılan tüm aramalara rağmen bulunamadı. U 21, yarın İngilize gününü bir daha gösterecek...

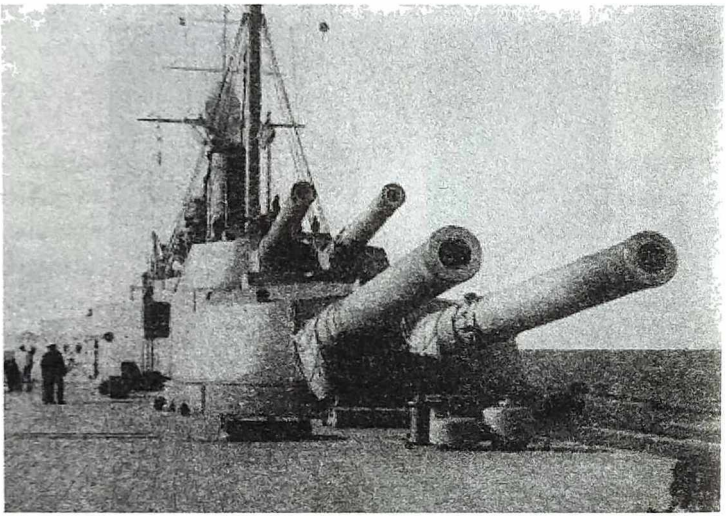

U-21'in kaptanı Otto Hersing

Çanakkale kara savaşlarının kaderi değişmek üzere...

Çanakkale 1915 — U-21 İngilizlerin ödünü patlattı.

İngiliz savaş gemisi *Queen Elizabeth*, Limni Adası'nın Mondros Limanı'na kaçtı.

Fotoğraf: Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nin amiral gemisi Queen Elizabeth... 25 Mayıs 1915.

Aslında Binbaşı Otto Hersing komutasındaki Alman denizaltısı U-21, daha Gelibolu kıyılarına ulaşmadan, İngilizlerin yüreğini korku sarmıştı. Denizaltı çok yeni bir silâhtı ve onunla nasıl mücadele edileceği bilinmiyordu. İngilizler U-21'in yaklaşmakta olduğunu istihbarat raporlarından biliyorlardı. Londra'da acil bir toplantı yaptılar. Bu toplantıda Birinci Deniz Lordu Amiral Fisher ile Savaş Bakanı Lord Kitchener arasında Alman denizaltı tehlikesinden dolayı Queen Elizabeth'in Londra'ya geri çekilmesi konusunda büyük gerginlik yaşandı. Kitchener, gerek askerî açıdan gerekse de siyasi açıdan Queen Elizabeth'in geri çekilmesine sıcak bakmamış, böyle bir kararın özellikle Yakın Doğu'da Çanakkale teşebbüsünün bırakılması ve bundan sonraki birçok çekilmenin işareti olarak algılanacağından kaygı duymuştur. Ama ya U-21, Queen Elizabeth'i batırırsa? İşte o zaman İngilizlerin karizması da denizin dibini boylardı. Ve U-21, denizin altında dolaşıp duruyordu. Ne zaman ne yapacağı belli değildi. U-21 dev zırhlı Triumph'u batırınca Queen Elizabeth, Limni adasının Mondros limanına kaçtı.

Çanakkale Kara Savaşlarının tek ve gerçek mağlubu, Anafartalar "kahramanı" Mustafa Kemal oldu.

Çünkü: Fikren yenilmişti...

28 Ağustos 1915. Tüfekler sustu. Çanakkale Gelibolu kara savaşları sona erdi. İngilizler, tepeleri aşıp Osmanlı kıyı topçusunu yok edemedi, donanmaya İstanbul deniz yolunu açamadı. Ama biz de İngilizleri denize dökemedik. İngilizler, kıyıdaki siperlerine kapanıp, Osmanlı'ya meydan okumayı sürdürdüler. Anafartalar Savaşı'nda sadece 20 günlük bir süre için 7 tümene komuta etmiş olan Mustafa Kemal allak bullak olmuştu. "Vay be. Adamlar dünyanın öbür ucundan asker getiriyor. Biz İngilizleri asla yenemeyiz..." Mustafa Kemal, Çanakkale'den sonra bir daha asla İngilizlere tüfek doğrultmayacaktır.

Dr. Ernest Jackh, Yükselen Hilal... Dünkü, Bugünkü ve Yarınki Türkiye kitabının yazarı anlatıyor: "Mustafa Kemal Bey ağır hastaydı ve bu yüzden kendisini ziyaret için çadırına gittim. Malarya'ya tekrar yakalanmıştı. O kadar zayıflamıştı ki ilkin tanıyamadım. Onun ateşli tabiatı, bizi önceden sık sık yaptığımız bütün gece devam eden çok sevdiği görüşmelerde olduğu gibi siyasi bir tartışmaya çekti. Benim yaklaşımımı kabul etmiş ve bunu, deniz kuvvetinin kara kuvveti üzerindeki ezici üstünlüğü tezine kadar geliştirmişti.

Mustafa Kemal: "Tam anlamı ile Ruslar gibi karaya tıkıldık" dedi. "Ruslar, çökmeğe mahkumdurlar. Çünkü boğazları kapayarak onları Karadeniz'e tıkadım. Onları müttefiklerinden ayrı düşürdüm. Fakat biz de aynı neden dolayısı ile yıkılmaya mahkumuz. Biz Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu kıyılarına yerleşmiş bulunuyoruz. Fakat herhangi bir okyanusa çıkmayı göze alamayız. Deniz kuvvetine sahip olmayan bir kara devleti olmamız nedeniyle biz yarımadamızı... kara kuvvetlerini hiçbir saldırıya uğramaksızın istediği kıyıya getirebilen deniz kuvvetlerine karşı savunmaya asla sahip olamayız..."

Yani Mustafa Kemal bitmişti... İdeolojik yenilgi, yenilgilerin en kötüsüdür. Çünkü insana yenildim gibi gelmez... Doğruyu buldum gibi gelir... Mustafa Kemal'in doğrusu artık şuydu: İngilizleri yenemeyiz... Mustafa Kemal, Çanakkale'den sonra İngilizlere asla silah doğrultmayacaktır [238].

Heykel yapmaktan şehit mezarları yapmaya zaman da kalmadı, para da... Mustafa Kemal, Çanakkale şehitleriyle ilgilenmedi. Görmezden geldi...

Varsın toprağın üstünde mezarsız yatsınlar...

Mustafa Kemal, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen işgalci Anzak askerleri için 1936 yılında methiyeler düzdü. Onları "Türkiye'nin evlatları" ilan etti. Ama bizim kendi şehitlerimizi hatırlamadı. Binlercesi, kafaları Gurkalar tarafından kesilen Zığındere şehitleri, 1915 yılından 1943 yılına kadar tam 28 yıl toprağın üstünde mezarsız yattılar. General Nuri Yamut 1943 yılında malını mülkünü satıp bir şehitlik yapmasa, belki daha da yatacaklardı. Allah rahmet eylesin. Mekanları cennet olsun... 27 Mayıs'tan sonra Yassıada zındanlarında Amerikancı haydut subaylar tarafından şehit edilen Orgeneral Nuri Yamut'tan Allah razı olsun. Onun da mekânı cennet olsun...

Çanakkale Kara Savaşları'nın en kanlısı... Zığındere...

5 günde tam 16 bin Mehmetçik şehit oldu...

Zığındere'de kafaları Gurkalar tarafından kesilen Mehmetçikler, yağmurda, karda tam 28 yıl toprak üzerinde yattı.

Mezarları olmadı.

2 Temmuz 1915. Zığındere Savaşı bitti.

1915 yılında yapılan bu büyük savaştan 6 yıl sonra, 1921 yılında bir İngilizin objektifinden Zığındere... İngilizler, 6 Kasım 1918 tarihinde işgal ettikleri Çanakkale–Gelibolu'da kendi ölüleri için mükemmel mezarlar yaptılar. Çoğu yerde olduğu gibi, Zığındere'de de bizim 16 bin şehidimizin kemiklerini ise böyle toplayıp yığın halinde bıraktılar.

Şehitlerimiz, tam 28 yıl boyunca yazın kavurucu güneş altında, kışın yağmurda, karda, dondurucu soğukta böyle yığın halinde mezarlarını beklediler...

1943 yılında Orgeneral Yamut onları defnedene ve bir şehitlik yapana kadar beklediler.

28 yıl... Mekanları cennettir...

Not: Çanakkale, 21 Temmuz 1936 yılına kadar İngiliz işgalinde kalmıştır...

Gelibolu'da savaş yeniden kızıştı...

8 Ağustos 1915. İngiliz General Ian Hamilton, Gelibolu'da yeni bir cephe açtı. Kan gövdeyi götürüyor. Gelibolu Yarımadası'nın batı sahilinde, kıyıdan Kabatepe ile Suvla Koyu arasında, karadan ise 261 Rakımlı Tepe ile Besim Tepe arasında kalan tepenin ismi Conkbayırı'dır. Bölgeye en hâkim nokta olduğundan savaş boyunca kuzey hattının en önemli tepesi olmuştur. İşte, Anzac birlikleri, 8 Ağustos 1915 tarihinde yaptıkları taarruzlar ile 268 rakımlı bu tepenin bir bölümünü ele geçirdiler. Ele geçirdikleri tepeden akşam saatlerinde Çanakkale şehrinin ışıklarını görmüşler ve bu tepeye yarı İngilizce yarı Türkçe Chunuk Bair ismini vermişlerdir. Bu isim sonradan dönmüş dolaşmış Conkbayırı şeklini almıştır. Bölgedeki bazı isimler yabancı kaynaklardan çevrilerek alınmıştır. "Shrapnel Valley" isminin Şarapnel Vadisi olarak çevrilmesi gibi.

Çanakkale 1915 / Conk Bayırı Savaşı / 2

Maoriler ve Roratonganlar ölmeye başlıyor

8 Ağustos 1915. Pasifik adalarından getirilen Maoriler ve Roratonganlar, 6 Ağustos 1915 tarihinde *Pakeha* dedikleri beyazlar ve Nepalli Gurkalarla beraber Sarı Bayır saldırısında muharebeye dâhil oldular.

Maori birlikleri ile savaşa katılan yerlilerden birisi Asteğmen Thomas Grace'tir. 1911–1914 yıllarında Yeni Zelanda rugby takımlarında oyuncuydu. Gelibolu'da keskin nişancı olarak görev yaptı. 8 Ağustos 1915'te Conk Bayırı'na yapılan saldırıda bir Osmanlı askeri tarafından süngüyle öldürüldü. Maoriler saldırı sırasında "Ka mate, ka mate, ka ora, ka ora" şeklinde bağırıyorlardı. Maoriler ve Roratonganlar, 66 subay ve 2.968 rütbesiz askerle Çanakkale Savaşı'na dâhil oldular. **Çoğu ölecektir...**

Mustafa Kemal, İngilizleri Çanakkale'de denize döktü zannedenler var. Bu, yalandır. Öyle olmadı.

Bakın nasıl gidiyorlar...

Çanakkale 1915 / İngiliz Savaş Bakanı Gelibolu'da...

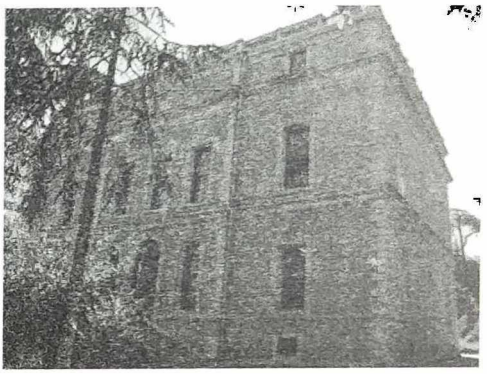
Kitchener, Anafartalar'dan çekilme kararı verdi.

9 Kasım 1915. 30 Ağustos'tan bu yana, yani tam 2 ay 10 gündür tüfek patlamıyor. Osmanlı Ordusu ile İngilizler arasındaki savaş, kilitlenme pozisyonunu koruyor. İngilizler kıyıda siperlerinde, biz ise tepelerde bekleşiyoruz. Nereye kadar? Havalar soğumaya başladı ve İngiliz askerlerinin hali perişan. Sık sık yağmur yağıyor ve onlar açıkta veya kovuklarda barınmaya çalışıyorlar. 6 Kasım günü Gelibolu'ya gelen Birleşik Krallık Savaş Bakanı Lord Kitchener 3 gün boyunca Anafartalar, Arıburnu ve Seddülbahir cephelerini inceledi. Karar: Seddülbahir Cephesi dışındaki diğer iki cephede askerlerin tahliye edilmesi şarttır. Yani, gidecekler... Denize döküldükleri için değil, zafer ihtimali kalmadığı için...

Gagauz Enver, Çanakkale cephesinde Alman subayların önünde kendisini tokatlayan Veliaht'tan intikam aldı...

Korkunç cinayet... Osmanlı tahtı'nın varisi Veliaht Yusuf İzzettin, Enver'in fedaileri tarafından feci şekilde öldürüldü...

Fotoğraflar: Veliaht Yusuf İzzettin, öldürüldüğü köşk.

19 Ocak 1916. Şehit Padişah Abdülaziz'in oğlu, Osmanlı tahtının varisi Veliaht Yusuf İzzettin, ikametgâh olarak kullandığı Zincirlikuyu'daki av köşkünde, gece vakti odasına çekilmişti. Duyduğu gürültüler üzerine Veliaht'ın yatak odasına ilk giren Dilsaz Kalfa oldu. Manzara tek kelime ile korkunçtu. Veliaht Yusuf İzzettin, yatağında kıpırtısız sırtüstü yatıyordu. Yorgan çenesine kadar çekiliydi. Yerler, duvarlar kan içindeydi. Veliaht'ın sol bileğinin atardamarları kesilmiş ve kolundan kanlar fışkırmış ama yorganın üstüne bir damla kan sıçramamıştı. Yorganı Yusuf İzzettin'in üzerine bir başkası örtmüştü. Neden sonra Odada yapılan arama sırasında Veliaht'ın sağ omzuyla yastık arasında kapalı halde bir ustura bulundu. Katiller, Veliahtı öldürmüş ancak buna intihar süsü vermek istemişti. Yattığı yerde bileklerini kesen biri sonra usturayı kapar ve kolunu kıvırarak onu omuz başıyla yastık arasına sokabilir mi? O gece köşkün kapısında görevli subay, Amasyalı Abdullah şöyle diyor:

> "Yusuf İzzeddin Efendi 'nin öldürüldüğü gece ben yedek subay olarak o binanın kapısında nöbetçiydim. Bize Enver Paşa'nın emri olarak hiç kimsenin içeriye girmesine müsaade edilmeyeceği tebliğ edilmişti. Fakat gece yarısı, tanımadığım üç kişi binaya girmek istedi. Ellerinde Enver Paşa imzalı bir izin kâğıdı mevcuttu. Yusuf İzzeddin Efendi'ye bir tebligatta bulunacaklarını söylediler. Ben de kendilerine müsaade et-

tim. On beş yirmi dakika sonra bunlar çıkıp gittiler. Bunlar dışında bu av köşküne girip çıkan başka hiç kimse yoktu. Sabahleyin ben nöbeti devrederken nasıl haber alınmışsa birtakım adamlar peydah olup oradan Yusuf İzzeddin Efendi 'nin cenazesini çıkardılar..."

Devam edeceğim...

Gagauz Enver, Çanakkale'de Alman subayların gözü önünde kendisini azarlayan ve tokatlayan Veliaht Yusuf İzzettin'i öldürttü / 2

İttihatçılar her yerdeydi... Veliaht çepeçevre kuşatılmıştı...

Gagauz Enver'in has adamı Bahaettin Şakir, Yusuf İzzettin'in özel doktoruydu.

Fotoğraflar: 20 Ocak 1916. Şehit Padişah Abdülaziz'in oğlu, Osmanlı tahtının varisi, müstakbel padişah Veliaht Yusuf İzzettin dün korkunç bir cinayete kurban gitti. Odasına giren İttihatçı 3 katil, Veliahtı sol bileğinin atar damarlarını keserek öldürdü.

Yusuf İzzettin Efendi'nin başhekimi Bahaettin Şakir, ittihatçıların en önde gelen isimlerinden biri olup teşkilatın ağır topuydu. Cinayet akşamı Bahattin Şakir'in de Zincirlikuyu'da, şu an İSOV'un okul olarak kullandığı

köşkte görüldüğü hizmetçiler tarafından doğrulandı. Cinayette dahli olduğu tahmin edilen Habeşî Haremağası Beşir'e, (ki bu nedenle köşkten atılacak ancak kendisine) Enver Paşa'ya maaş bağlayacaktır. Şehzâdenin hususî tabiblerinden hiçbiri o gün orada değildi. Muhtemelen kasten uzaklaştırılmışlardı. Onlar yetişene kadar Veliaht kan kaybından vefat etmiştir. Üstelik, hepsi birer İttihatçı olan hususî tabibler, aklî dengesini kaybederek intihar ettiğine dair rapor vererek, cinayetin üstünü örtmeye çalışmışlardır. Cenâze Sultan Mahmud Türbesi'ne, babası şehit Padişah Abdülaziz'in yanına defnedildi. Devam edeceğim [239-241].

Gagauz Enver, Çanakkale'de Alman subayların gözü önünde kendisini tokatlayan Veliaht'tan intikam aldı. Onu öldürttü / 5

İttihatçı kalemler öldüreni değil, öleni suçluyor...

Yalanın bini bir para... "Veliaht Yusuf İzzettin, öldürülmedi; intihar etti" diyorlar.

20 Ocak 1916. Veliaht Yusuf İzzettin, Almanlara karşıydı. İngilizlerle hemen barış yapılmasını istiyor ve bunu her yerde söylüyordu. Ayrıca ittihatçılardan da nefret ediyordu. Osmanlı'yı bir oldu bitti ile savaşa sokan Gagauz Enver ile bazen sert şekilde tartışıyordu. Bu tartışma, Çanakkale'de Alman subayların gözü önünde Enver'i tokatlamasına kadar gitti. O an karşılık veremeyen Enver, intikamını O'nu öldürterek aldı. İttihatçılar Osmanlı'ya düşmandı. Bugün CHP'nin düşman olduğu gibi... İttihatçı kalemler, Şehit Padişah Abdülaziz'in oğlu Veliaht Yusuf İzzettin'in öldürüldüğü duyulur duyulmaz derhal tezvirata başlamışlardır. "Öldürülmedi, intihar etti..." şeklinde. (Bu tezviratı bugün CHP sürdürüyor...) "İntihar etti" diyenlerin başında Veliaht'ın 22 Mayıs 1912'den ölümüne kadar / 4 yıl maiyetinde bulunan İsmail Baykal gelir; Yusuf İzzeddin Efendi'nin "kanser olma korkusunun etkisi altında, ruhsal yapısının bozulması sonucu intihar ettiğini" savunur. Belli ki, İsmail Baykal, Yusuf İzzettin'in maiyetine ittihatçılar tarafından sızdırılmış bir ajandır. İsmail Hakkı Uzunçarşılı hastalık hastası olduğunu ve bu nedenle geçirdiği ruhsal bunalımlar sonucu, 1 Şubat 1916'da intihar ettiğini yazar. Usturayla bileklerini kestiğini öne sürer. Ali Kemal Aksüt, "Ustura değil makasla kesti damarlarını" diye yazar. Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm

tarihinde bile anlaşamaz intiharı savunanlar. Aksüt, intihar tarihi olarak 1 Şubat 1915'i verirken, Cemal Kutay iki ayrı kitapta iki ayrı tarihten söz eder; Haziran 1915 ve 14 Ağustos 1915. Kutay da "İntihar etti" der ama Vahiddedin'i suçlar, Veliaht'a ruhsal baskılar yaptırdığını öne sürer ve bu yüzden intiharın gerçekleştiğini yazar. Ercüment Ekrem Talu, daha da ileri gider "kendini beğenmiş, manyak, deli" olarak tanımlar Veliahtı ve intihar ettiğinden emin olduğunu yazar. Ne ölüm tarihinde anlaşırlar ne de makasla mı yoksa usturayla mı intihar ettiği konusunda! Pınar Koç'la Esma Parmaksız, sandukasındaki örtüde yazılı 25 Rebiülevvel 1333 (9 Şubat 1915) tarihini verirken Tarik Zafer Tunaya 1 Şubat 1916 der. Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölümünden sonra eğer bir rapor düzenlenmişse neden tarihler faklıdır, niçin kimi makas derken kimi ustura diye iddia eder? Bilinmez. Ziya Şakir Soku, Kevork Pamukciyan ve Pınar Koç-Esma Parmaksız, Veliaht'ın öldürüldüğünden emindir. Ziya Şakir Bey, cinayeti Veliaht'ın maiyetinde çalışan ancak Vahideddin'in adamı olan Beşir Ağa'nın işlediğini yazar. Ama, Beşir Ağa'ya Enver'in maaş bağladığına hiç değinmez. Vahideddin'in adamıysa Enver bu adama neden maaş bağlasın? Maaş meselesini sorgulamaz.

Yusuf İzzeddin Efendi'yi Almanlar öldürttü.

Sultan Reşad dönemini Osmanlı saray medeniyetini, İstanbul'un gelişimi, ahvali ve serencamını merak edildiği için incelediklerini söyleyen Prof. Dr. İlber Ortaylı, şöyle konuştu: "V'inci Mehmed Reşad partilere, parlamentoya ve siyasi gelişmelere karşı etkin bir sultan değildir. Sultan Abdülaziz'in oğlu Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Almanlara, İttihatçılara ve Enver Paşa'ya olan muhalefetini gizlememiştir. Enver paşaya ağır hakarette bulunmuştur. (Çanakkale'de) Almanların ve diğer komutanların önünde hakaret etmesi ve onu tokatlaması yanlış bir harekettir. Üstelik hemen müstakil bir barıştan bahsetmiştir. (İngilizlerle tek başına barış yapmaktan söz etmiştir) Yusuf İzzeddin Efendi'nin bu hadisenin hemen ardından gelen 'intiharı' Enver Paşa'nın değil doğrudan doğruya Almanların tertibidir. Sultan Reşad savaşa hiç karışmadı. Asker olmayan bir hükümdarı hanedanın asker olan üyelerini tebrik etmekten başka hiçbir

şey yapmaması en doğrusuydu" dedi

3 milyon Osmanlı askerinin başkomutanı, 35 yaşındaki Gagauz Enver, Alman subayların önünde kendisini tokatlayan Veliaht Yusuf İzzettin'den intikam aldı. Onu öldürttü / 3

Gagauz Enver, Veliaht Yusuf İzzettin'i öldürtünce... Vahdettin'in önü açıldı...

Yeni veliaht: Şehzade Mehmet Vahdettin

20 Ocak 1916. Veliaht Yusuf İzzettin, 59 yaşındaydı. Hasta Sultan Reşat bir yıl sonra ölecek ve haliyle Padişah olacaktı. Gençti. Ölecek yaşta değildi. Bu nedenle 2'nci Veliaht Şehzade Vahideddin'in iktidar umudu sıfırdı. Padişah olmayı neredeyse hiç ummuyordu. Ama Gagauz Enver'in Yusuf İzzettin'i öldürtmesi durumu değiştirdi. Elbette bu cinayet Vahideddin'e de bir gözdağı. "Bize karşı çıkarsan sana da böyle yaparız" demiş oluyorlar. Amma... Vahideddin de amcazadesi Yusuf İzzettin kadar Almanlara karşı ve ittihatçılardan ve Enver'den nefret ediyor

20 Ocak 1916. Veliaht Yusuf İzzettin 59 yaşındaydı. Hasta Sultan Reşat bir yıl sonra ölecek ve haliyle padişah olacaktı. Gençti. Ölecek yaşta değildi. Bu nedenle 2'nci Veliaht Şehzade Vahideddin'in iktidar umudu sıfırdı. Padişah olmayı neredeyse hiç ummuyordu.

Ama Gagauz Enver'in Yusuf İzzettin'i öldürtmesi durumu değiştirdi. Elbette bu cinayet Vahideddin'e de bir gözdağıydı. **"Bize karşı çıkarsan sana da böyle yaparız"** demiş oluyorlardı.

Amma... **Vahideddin de amcazadesi Yusuf İzzettin kadar Almanlara karşıydı ve İttihatçılardan, özellikle Enver'den nefret ediyordu.**

Bu, bilinmez, dile getirilmez. Mustafa Kemal ve İngiliz Ordusu İstanbul'a gelmeden önce de İstanbul'un başı beladaydı. Kemalist tarihçiler, "dostumuz" İngilizlerle yaptığımız ve kazandığımız savaşları, İngilizler üzülmesin diye, (Bakü ve Kut-ül Amare zaferleri gibi) tarihten çıkarmışlardır. Aynı şekilde İngilizlerin bize yaptıkları da tarihten çıkarılmıştır. Oysa İngilizler, Osmanlı teslim olsun diye, İstanbul üzerine 1918 yılı Mart ve Ekim ayları arasında 13 defa hava saldırısı düzenlemiştir. Bu saldırılardan 18 Ekim 1918 Cuma günü güpegündüz yapılanı, en çok can

ve mal kaybına sebep olmuştur. Bu saldırıların tarihleri şu şekildedir:

- 9 Mart 1918 Cuma gecesi
- 9 Temmuz 1918 Pazartesi gecesi
- 23 Temmuz 1918 Salı gecesi
- 27 Temmuz 1918 Cumartesi gecesi
- 20 Ağustos 1918 Salı gecesi
- 22 Ağustos Perşembe gecesi
- 26 Ağustos Pazartesi gecesi
- 13 Eylül 1918 Cuma gecesi
- 23 Eylül 1918 Pazartesi gecesi
- 18 Ekim 1918 Cuma gündüz

9 Temmuz Pazartesi günü İstanbul'a gelen beş İngiliz tayyaresi uçaksavarların şiddetli ateşine rağmen Zeytinburnu silah fabrikasına iki, Haydarpaşa İstasyonu dolaylarına dört, Selimiye kışlasına altı, Haliç'e dört16, Davutpaşa Kışlası'na ve Gülhane Parkı'na birkaç bomba atmıştır.

23 Temmuz'da altı İngiliz tayyaresi Hasköy'deki askeri hedefleri ve Yeşilköy civarını bombardıman etmiş, Hasköy'de bazı evler tahrip olmuş, Yeşilköy'de ise birkaç kişi yaralanmıştır.

27 Temmuz'da, iki düşman tayyaresi; İstanbul Elektrik Fabrikası'nı, Tersane'yi, Kâğıthane'deki balon müfrezesinin bulunduğu yeri ve Galata Köprüsü'nü bombardıman etmiştir. Temmuz ayındaki bombardımanlar sansür devam ettiği için gazetelere yansımamıştır, ancak az da olsa o günleri hatırlayıp anılarında bahsedenler vardır. Burhan Felek, o günleri görmüş birisi olarak Ağustos ve sonrası için şöyle yazmıştır: "İstanbul o devirde iki tarafı güya kapalı, boğazla mahfuz bir şehir gibi görünürken hakikatte, hele harbin sonlarına doğru hem denizden hem de havadan devamlı tehdit altında idi. Bilhassa 1918 yılı yaz gecelerinde hemen hemen gün aşırı düşman hava kuvvetleri İstanbul'a akın ederdi. Gerçi o zamanki harp uçakları, bu günküler kadar çabuk ve ağır silahlı değildi. Ama İstanbul'u bir defa güpegündüz bombalamışlardı.

Düşman uçakları, 20 Ağustos 1918'de Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gece saat 23.00 civarlarında İstanbul'a gelerek Ayvansaray, Esirkapı, Fener21, Beyazıt22, Eyüp23, Karagümrük24 ve Yeşilköy gibi yerleri bombalamıştır.

Hapishane-i Umumi bahçesine bir bomba düşmüştür. Divan yolunda Türk Alman Yurdu binasına düşen bombada herhangi bir yaralanma yoktur. Ağustos ayında basın üzerindeki sansürün kısmen hafifletilmesiyle gazetelerde "Düşman Tayyareleri" ile ilgili haberler, yorumlar, düşürülen uçakların ve esir edilen pilotların resimleri yayımlanmaya başlamıştır.26 İlerleyen günlerde "Harp Matbuat Karargâhı"nın resmi tebliğleri ve Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nin tayyarelere karşı korunma tedbirleri ilanen duyurulmuştur. 20 Ağustostaki saldırı Sabah gazetesinde "Düşman Tayyareleri"27 başlığıyla verilmiştir. Haberde tayyarelerin yaklaşmasıyla her tarafta ışıkların söndürüldüğü ve derhal müdafaa ateşlerinin başladığı ve tayyarelerin şehir üzerinde 15 dakika kadar dolaştığı vurgulanmıştır. Halkın saldırılara karşı tedbirli olması anlatılmış polisin ilanına rağmen Büyükada'da deniz kenarında bulunan gazinoların ışıklarını söndürmediği belirtilerek bu tarz tedbire aykırı hareket edenlerin cezalandırılması "temenni" edilmiştir. Aynı gün İkdam gazetesinde ise, saldırı haberi "Şehrimize Evvelki Geceki Hücum"28 başlığı ile verilmiştir.

21 Ağustos 1918. Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'nin İstanbul'a Yönelik Hava Taarruzları 103 gelmiştir. Bu defa daha geniş alana dokuz bomba atıp iki kişinin ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Samatya, Beyazıt, Eyüp, Karagümrük, Pangaltı, Hasköy, Ayasofya Polis merkezlerinin raporlarından anlaşıldığına göre bu saldırıda sekiz yaralı vardır. Hasar gören binalar içerisinde bir dükkân, iki hamam, iki duvar, dokuz ev bulunmaktadır.29

26 Ağustos Pazartesi gecesi 00.30'da iki düşman uçağı, Bakırköy, Hasköy, Eyüp, Beyazıt, Eminönü, Unkapanı, Aksaray ve Karagümrük civarlarını bombalamıştır. Aynı gün İstanbul Polis Müdürlüğü tarafından saldırıda; iki yaralı, sekiz ev, bir duvar, bir otel, bir han ve bir kahvehanede hasar tespit edilmiştir. 26 Ağustos'taki taarruzu, bir gün sonra Tanin gazetesi "Evvelki Geceki Tayyareler" başlığıyla vermiştir.

İki gün sonra 28 Ağustos 1918 Çarşamba gecesi 23.30 ve 00.30 saatlerinde üç uçakla33 iki defa daha şiddetli bir saldırı düzenleyen düşman kuvvetleri; Hasköy civarına dokuz, Kalenderhane'ye ve Üsküdar'a iki, Kasımpaşa ve Bahriye Nezareti bahçesine dört olmak üzere toplam on

yedi adet bomba atmıştır. Müdafaa mermileri ve bombaların etkisiyle üç kişi vefat etmiş, on yedi kişi de yaralanmıştır. Ayrıca on iki ev, bir hamam, bir fırın, bir duvar taarruzdan dolayı yıkılmıştır. Düşmanın iki gün aralıklarla İstanbul'a saldırması üzerine Osmanlı uçakları Limni ve Taşoz adalarındaki İngiliz hava tesislerine 24 ve 29 Eylül tarihlerinde karşı saldırı düzenleyerek Limni'deki üç uçak hangarını ortadan kaldırmıştır.36

31 Ağustos günü Eyüp'te Padişah Sultan Vahdeddin de İngiliz uçaklarının yarattığı bir tehlike atlatmıştır. Kılıç kuşanma merasimi sonunda arabalara binilirken Sadrazam Talat Paşa, düşman uçaklarının boğazı geçmiş olduğuna dair bir telgraf aldığını padişaha haber vermiş, tören alayında karışıklık ve telaş yaşanmış, atlar şaha kalkmıştır.39 Mabeyn Başkâtibi Ali Fuat Bey "Zat-ı şahane hiç telaşlanmadan onlar mütemeddin adamlardır; böyle dini merasim esnasında taarruz etmezler" dediğini aktarmıştır.

22 Eylül Pazar gecesi İstanbul'u bombalamak üzere Çanakkale üzerinden şehre doğru gelen uçaklardan biri Çanakkale Arıburnu'nda düşürülmüş, diğeri ise Kartal yakınlarında sahile birkaç yüz metre uzaklıkta denize inmek zorunda kalmıştır. Vakit gazetesi ertesi günkü nüshasında (23 Eylül) düşürülen uçak ve esir edilen pilot ve yardımcısı hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. İngiliz askerlerinden birinin yaşı 20, diğeri ise 30 civarındadır, daha genç olan pilot kolej eğitimi bitirdikten sonra Cambridge Üniversitesi'nde hukuk eğitimine başlamış, savaş başlamasıyla eğitimini yarıda bırakıp orduya kaydolmuş, bir müddet Batı Cephesi'nde bulunduktan sonra Adalara (Ege denizi) gönderilmiştir. Kendisinin ifadesiyle saldırı için İstanbul'a ilk kez geldiği, yolu da harita yardımıyla bulduğunu belirtmiştir. Tayyareciler 13 bomba taşıdıklarını, bunların hepsini attıklarını fakat isabet ettiremediklerini söylerler.

18 Ekim 1918 Cuma günü.45 Düşman hava kuvvetleri sabah 11.30'da yedi ve öğleden sonra 13.30 civarlarında beş uçak olmak üzere iki filo halinde İstanbul'a şimdiye kadar hiç yapmadığı en şiddetli hava saldırısını yapmıştır. Beyazıt, Üsküdar, Eminönü başta olmak üzere Galata, Unkapanı, Fatih, Samatya, Karaköy, Aksaray, Şehremini, Karagümrük, Fener, Kumkapı, Kasımpaşa, Eyüp, Hasköy, Pangaltı, Arnavutköy, Beyoğlu gibi

İstanbul'un merkezi yerleşim birimlerini bombalamıştır. Özellikle insanların en kalabalık olduğu ve zaman dilimi olarak Cuma günü Mahmutpaşa pazarının bulunduğu bölgeye bomba atarak 70 kadar insanın ölümüne46 ve 200'den fazla insanın yaralanmasına sebep olmuştur.47 İkdam gazetesi muhabirinin Mahmutpaşa'da yaralanan Raşit oğlu Osman'la Gülhane Hastanesi'nde yaptığı mülakatta Osman Efendinin verdiği bilgiler saldırının çarşıyı savaş alanına çevirdiğini göstermektedir: "Birdenbire dehşetli bir gürültü oldu. Her taraf toz dumana karıştı. Bir dakikada ne olduğunun farkında değildik. Sonra kucağımdaki yavrucuğumla kendimi yerde buldum. Arkamda zevcem yüzükoyun yerde yatıyordu. Etrafımda kopuk baş, ayak, kol yığınları, cesetler ve parçaları vardı. Havaya uçan cisimleri hayal meyal hatırlıyorum. Kalktım zevcemin yanına gittim. Bana göğsünden vurulduğunu söyledi" demiştir...

EKLER

BÜYÜK FRANSIZ İHTİLALİ, GİYOTİN VE TERÖR DÖNEMİ... PARİS VEYA GAZZE'DEN ÖNCEKİ GAZZE...

1789 tarihine odaklanan Büyük Fransız İhtilali, insan soyunun başına gelen en büyük felakettir. Örnek alınması gereken bir hürriyet mücadelesi değildi. Bu facia 236 yıl önce, Paris merkezli olmak üzere yaşanmıştır. Ama bitmemiştir. Facia bugün de devam etmektedir. İhtilalin baş aktörü, bize bugüne kadar Jakobenler veya Burjuvazi diye anlatılan Yahudiler'dir. Bu dil, bu anlatı tarzı, bu terminoloji, bu literatür, faili veya failleri görünmez hale getirmek için uyduruldu. Jakoben, Fransızca'da Yakupçu demektir. Yakupçu da Yahudi anlamına geliyor zaten. Burjuvazi kelimesi de öyle. 1780'lerin Paris'inde ticaret ve manifaktür üretimi Yahudilerin elindeydi. Burjuva, Yahudiydi. Ama, Yahudi yerine Jakoben ya da burjuva dediğimizde ayaklanan, asilleri ve rahipleri öldüren, Paris'i mezbahaya çevirenler bir anda "sarı çizmeli Mehmet Ağa" haline gelmekte, failler kaybolmaktadır... İşlenen insanlık dışı suçlar o kadar büyüktür ki, Yahudiler toplama kampları üzerinden "mağdur" rolü yaparak paçayı kurtarmış, Akademi de Yahudilerin 1789'daki benzersiz suçlarının üzerini örtmüştür.

İnsan Hakları Beyannamesi, "Bütün insanlar hür ve eşit doğarlar" diye başlar. Beyanname bir edebiyat şaheseridir. Ve dünyanın her yerinde Fransız İhtilali bu şaheserin kelimeleri üzerinden değerlendirildi, değerlendiriliyor. Bu sakat değerlendirme halen devam ediyor. Bütün insanlar hür ve eşit doğarlar lafı, sadece laftır. Liberte, egalite, fraternite laftır. Hürriyet, eşitlik, kardeşlik laftır. Ulusal Konvansiyonda bu kelimeler,

cümleler üretilirken başta Paris, bütün Fransa kan revan içindeydi. 600 bin asil, 100 bin rahip öldürülmüştür. Bütün kiliseler yakılmıştır. Sadece Vendee bölgesinde 400 bin Katolik köylü öldürülmüştür. Kendi dinlerini, Tanrı'nın / Allah'ın biricik dini olarak gören Yahudiler, Fransa'da Hıristiyanlığı yok etmeye girişmiş ve bunu başarmışlardır.

İnsan Hakları Beyannamesi büyük bir zafer şiarı gibi başımızın üzerinde sallanırken, Paris'te akşam öğünü olarak asillerin pişirilmiş çocukları yemek olarak tüketiliyordu. Üretim çökmüştü. Kıtlık başlamıştı. Para / altın hiçbir işe yaramıyordu. Çünkü pazarlarda satın alınabilecek hiçbir şey yoktu. Yahudilerin sokak gücü Sans Culottes, yamyam olmuştu. Öldürüyor, pişiriyor ve yiyordu.

Hazreti İsa'nın çarmıha gerilerek öldürülmesindeki rolleri nedeniyle, Yahudiler, Hiristiyanlar tarafından 17 asırdır suçlanıyorlardı. Aşağılandılar. Gettolara tıkıldılar. Zulüm gördüler. Şimdi Fransa'dan başlayarak Hıristiyanlardan öç alıyor, kiliseleri yakıyor, rahipleri fener direklerine asıyorlardı. Görülmemiş katliamlar yapıyorlardı.

Paris sokaklarında neler yaşandı? Daha yakından bakalım.

1787 yılında belki iyi niyetlerle başlatılan bir parlamento hareketi adım adım kontrolden çıktı, büyük bir anarşiye ve benzersiz bir katliama dönüştü.

At arabası muazzam kalabalığın arasında ilerlerken akşam güneşi Adalet Sarayı'nın avlusu üzerinde parıldıyordu. Arabada bulunan, üstü başı kir pas içinde ve açlıktan bitkin düşmüş, hırpani görünümlü üç adam, kalabalığın alay ve hakaretlerine aldırmadan umutsuzca gözlerini yere dikmişti. İçlerinden biri feci şekilde dövülmüştü. Beti benzi atmış bir haldeydi ve başı bandajla sarılmıştı. Çenesinin dağılmasını önleyen tek şey bu kirli ve lime lime olmuş bu bez parçasıydı. Bu, Robespiyerre idi. Jakoben Klübü'nün şefi, Fransa Yahudilerinin lideri. Meydanın karşısında giyotinin silueti göğe doğru uzanıyordu.

Kalabalığın içerisinden aniden fırlayıp arabaya yaklaşan bir kadın Robespierre'e doğru "Şeytan ruhlu canavar! Öleceğini düşündükçe sevinçten havalara uçuyorum" diye haykırdı. Takvimler 28 Temmuz 1794'ü gösteriyordu. Ancak, Robespierre'in uydurduğu modern takvime göre 9 Termidor günü idi. Peki ama Fransa'nın böylesine şiddetli bir tepki

vermesine yol açan şey neydi? Giyotinin altında ölüme teslim olacak olan Robespierre kimdi?

Karmakarışık bir olaylar yığını olan Fransız İhtilalinin bu bölümü yaklaşık bir yıl önce başlamıştı. 5 Ekim 1793 ile 28 Temmuz 1794 tarihleri arasında Fransa kendisini terörün pençesinde bulmuştu. Terör devlet politikası olarak uygulanıyordu. Tarihçi İan Davidson "Bu şiddetin tanımlanmış herhangi bir amaç veya politika olmaksızın ortaya çıktığını ve elle tutulur hiçbir kural gözetilmeden uygulandığını" ifade ediyor. Buna karşı kimi Yahudi destekçisi tarihçiler "Terör Dönemi" olarak adlandırılan süreçte yaşananların Devrim'i korumak için başvurulmuş adil bir çaba olduğunu ileri sürüyor. Bizi kandırmaya devam ediyorlar.

Fransız İhtilali 1787 yılında yavaştan başlamış 1792'de monarşi ortadan kaldırılmış ve Cumhuriyet ilan edilmişti. Ama herşey hergün daha da kötüye gidiyordu. 1793 yılının Mart ayında Fransa'nın batı kıyısında bulunan ve muhafazakâr ve dindar bir bölge Vendee'de Şubat ayında yürürlüğe giren Hıristiyan dininin yasaklanması ve zorunlu askerlik yasasına karşı ayaklanma başladı. Lyon ile Normandiya da memnuniyetsizliklerini dışa vurdular. Mayıs ayına gelindiğinde isyancı gruplar Vendee'de bütün önemli kentleri ele geçirdiler. Yine bu günlerde Fransız Devrim Ordusu, Neerwinden Savaşı'nda Avusturya kuvvetlerine yenildi. Hem içeride hem dışarıda tehlike çanları çalıyordu. Devrimci Fransız Hükümeti otoritesi koruma adına acımasız tedbirler almaya başladı. Fransız Devrimi hakkında çok sayıda kitabın yazarı Profesör Peter McPhee yaşanan süreci şöyle açıklıyor: "Fransa Kralı 16'ncı Louis'in Ocak 1793'te idam edilmesinden kısa süre sonra yeni Cumhuriyet tüm Avrupa ile savaşa girmiş ve bilhassa bazı bölgelerde devrim karşıtı öfke kanlı bir iç savaşa dönüşmüştü. 1793 yılının ortalarında Fransa parçalanmak üzereydi. Seçilmiş parlamento olan Ulusal Konvansiyon'un bu krize tepkisi, 6 Nisan 1793'te bir savaş dönemi yürütme organı olan Kamu Güvenliği Komitesini kurmak oldu. Bu komiteye savaşı kazanmak için ulusal kaynakların seferber edilmesinin yanısıra karşı devrimci hareketleri bastırmak için olağanüstü yetkiler tanındı. Aslına bakılırsa Ulusal Kovansiyon bir terör iktidarı ilan etmemişti. En azından niyeti

bu değildi. Gelgelelim Komite "huzur tesis edilene kadar devrimci olacağını" belirten bir bildiri yayınlayarak Anayasa'yı askıya aldı ve Devrimci Hükümeti kurdu.

Terör Dönemi'nin mimarları 16'ncı Louis'nin 10 Ağustos 1792'de devrilmesinden ve 22 Ekim'de Fransız Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından ortaya çıkan bu Kamu Güvenliği Komitesi'nin üyeleri oldu. İhtilalin bu aşamasında Ulusal Konvansiyon içindeki baskın güç Yahudiler oldu. Aşırı eşitlikçi bir anlayışa sahip olan ve Jakoben Klübü olarak da anılan bu Yahudiler, dönemin en etkili siyasi gücüydü. Profesör McPhee'nin aktardığına göre, yeni rejim monarşinin yerini alacak yeni bir yürütme biçimi üretmek zorundaydı. Yapılan da buydu. Hassas askeri ve politik durum sebebiyle olağanüstü bir hükümetin gerekli olduğu düşünülüyordu. Devrimi korumak ve gerekli acil önlemleri almak için 12 üyeden oluşan Kamu Güvenliği Komitesi kuruldu. Komitenin üyeleri tutuklama emri verebiliyordu. Ancak idam yetkisine sahip değildi. Bu karar Devrim Mahkemeleri'nin yetkisindeydi. Kabinedekiler için resmi görevler tanımlanmamış olsa da her üye belirli işlevlere odaklanmış durumdaydı. Söz gelimi Lazara Carnot askeri stratejiyle, Jan-Baptiste Lindet orduya ikmal malzemelerinin sağlanmasıyla ilgileniyordu. Komitenin kilit ismi Robespierre'in de aslında tanımlanmış resmi bir rolü yoktu. Ancak Komite'nin her ay rapor verdiği Ulusal Konvansiyon'da dikkat çeken konuşmalar yapıyordu.

Robespierre, Kamu Güvenliği Komitesi'nin en önde gelen üyesi ve Terör Dönemi'nin belirleyici ismidir.

Profesör McPhee "Maximilien Robespierre (1758-1794) Fransa'nın kuzeydoğusundaki küçük bir kasabada doğmuş bir kasaba avukatıydı" diyor... "Pek çok akranı gibi O da 1788-1789 yıllarındaki kargaşayı mutlakiyetçiliğin ve aristokratik imtiyazların sonucu olan politik adaletsizliklere son verme fırsatı olarak görüyordu. Georges Jacques Danton ve Camille Desmoulins ile birlikte en ünlü Yahudilerden biri haline geldi. İhtilal en büyük krizini yaşadığı sırada Kamu Güvenliği Komitesi'nin seçilmiş bir üyesi olarak hükümete girdi. Pek çok kişi tarafından Komite'nin baş sözcüsü olarak görülüyordu. Liderliğin ezici yüklerinden ken-

dini kurtaramadı"

Devrimi koruma vazifesini üstlenen Kamu Güvenliği Komitesi 5 Eylül 1793'te ülkede huzur tesis edilene kadar "Fransa'nın devrimci olacağını" ilan etti. Bu manidar açıklama özetle olağanüstü hâl önlemlerinin yürürlükte olacağı ve Fransa'da istikrarı sağlamak için çaresizce çabalayan Komite'nin kendi vatandaşlarına karşı şiddet kullanmaya hazırlandığı anlamına geliyordu. 17 Eylül günü Şüpheliler Yasası'nın yürürlüğe sokulmasıyla Terör Dönemi resmen başlamış oldu. Bu yasa "Devrim düşmanlarını" tanımlıyor ve bunların yargılanıp idam edileceği devrim mahkemelerinin kurulmasına izin veriyordu. Kamu Güvenliği Komitesi bu sert tedbirleri uygulamak için Devrim Ordusu'nu harekete geçirdi. Görünüşte ordunun amacı askeri hizmetlerde kullanılmak üzere gıda maddelerine el koymaktı.

Ne var ki pratikte Komite'nin ve onun paramiliter kanadının acımasız bir silahı haline gelen ordu, çok daha sinsi bir amaca hizmet ediyordu. Bunun yanısıra, Şüpheliler Yasası, yaklaşık 20 bin mevcutlu yerel polis teşkilatına (Comites de Surveillance) devrim ve özgürlük düşmanı olduğundan şüphe edilen herkesi tutuklama yetkisi vermişti. Bu süreçte kaç kişinin tutuklandığı, 236 yıl sonra bugün bile bilinmiyor. Tarihçi Davidson'un The French Revolution: The Law of Suspects / Fransız Devrimi: Şüpheliler Yasası adlı kitabında yazdıklarına bakılırsa "Şüpheliler Yasası'nın sınırları belirsizdi. Terör Dönemi'nde tam olarak kaç kişinin tutuklandığı kimse tarafından bilinmiyor. Ancak on binleri bulduğu kesin. Hatta yüzbinlerce kişi olması pekâlâ mümkün. İleri sürülen tahminler 300 bin ile 500 bin arasında değişiyor. Yazdıklarından kraliyet yanlısı oldukları anlaşılan herkesin tutuklanmasını emreden Şüpheliler Yasası'nın amaçlarından biri rejimin eleştirilmesini engellemekti. O günlerde Paris'te 300 gazete yayınlanıyordu. Gazete sahiplerinin çoğu Yahudi idi. Ama aralarında bu kanlı gidişatı onaylamayan hatta kraliyet yanlısı gazete sahipleri de vardı.

YAHUDİ DEVRİMCİ MARAT'NIN ÖLDÜRÜLMESİ ŞOK YARATTI

Orleans Dükü Louis Philippe'nin Paris'teki resmi konutu Palais Royal (Kraliyet Sarayı) 1789'dan 3 yıl önce 1786'da halka açıldı. 16'ncı Louis'in

kuzeni olan Dük, bu işten iyi para kazanmaya başladı. Saray kısa zamanda başkentin en gözde mekanlarından biri haline geldi. Varlıklı ve şık Parisliler (aralarında ticaretle uğraşan çok sayıda Yahudi de vardı) zarif kemerlerin gölgesinde ya da güzel bahçelerde buluşarak, düzinelerce dükkânın sunduğu alışveriş olanaklarının, lezzetli yemeklerin, kahve sohbetlerinin tadını çıkarmaya başladılar. Revaklı çarşıları 1789'da Fransız İhtilali'nin gerçekleşmesiyle Palais Royal'in revaklı çarşıları hiç olmadığı kadar hareketli ve popüler hale geldi. Normandiya'nın Caen şehrinden gelen 25 yaşındaki genç kız Charlotte d'Aumont Corday'in Temmuz 1793'te buranın yolunu tutmuş olması şaşırtıcı değil. Corday, Palais Royal'ın hemen dibindeki Herold sokağında kendisine bir oda tuttu. Bir rahibe okulunda eğitim gördüğü için zarif tavırları ve terbiyeli hali oteldekileri kendisine hayran bıraktı. Ailesi aristokrasinin alt kademelerindeydi, Volter'in ağır eleştirileri nedeniyle 1789'da kısmen gözden düşmüş olan Pierre Cornaille ile akrabalık bağları vardı. Bu durum aile için övünç kaynağıydı. Charlotte Corday, düşüncelerini son derece açık ve etkileyici bir şekilde ifade edebilen zeki biriydi.

Kendi sınıfından pek çok genç gibi liberal fikirlere sahipti ve daha güzel bir Fransa yaratacağını düşündüğü için Bourbon Monarşisi'nin yıkılmasını memnuniyetle karşılamıştı. Ancak devrim her geçen gün daha şiddetli ve kanlı bir hal aldıkça, Corday hayal kırıklığına uğradı. Kendisini yabancılaşmış hissetmeye başladı. Artık kendisini Jaboben Klüp üyesi Yahudilere değil Jirondenler / İnsaflılar gibi daha ılımlı siyasi fraksiyonlara yakın hissediyordu. Jirondenler / insaflılar monarşinin son bulmasını desteklemekle birlikte Maximillian Rubespierre, Georges Danton ve Jean-Paul Marat'nın yönlendirdiği Montagnard grubuna karşıydılar. Jakoben Klüp'te örgütlenen Montagnardlar şiddet yanlısı Yahudilerdi. Eylül 1792'de sadece hapiste tutulan 1500 asil ve din adamı tutuklunun öldürülmesiyle sonuçlanan katliam Yahudilerle Jirondenlerin arasını açtı. Jirondenler aşırılığa ve kanlı şiddete karşı çıktılar. Bu arada başlangıçta hapishane katliamlarını destekleyen Georges Danton, Yahudilerden koparak insaflılara katıldı. Geçici başbakan olarak hükümeti kurdu. Ama Robespierre 1793 Mayısı'nda sokak teröristleri Sans Cu-

lottes'i ve Paris Komünü askerlerini kullarak askeri darbe yapıp Danton'u ve önde gelen Jirondenleri esir alarak hapsetti. Kurtulabilen Jirondenler Normandiya'ya kaçtı.

Burada kendi karşı darbelerini planlamaya başladılar. Corday Jirondenlerin Caen'e geldiklerini duyunca onlarla tanışmak ve toplantılarına katılmak için girişimde bulundu. Birkaç toplantı sonunda Yahudi Montagnard'lara ve Jirondenlerin tasfiyesinden sorumlu tuttuğu Marat'ya duyduğu nefret daha da güçlendi. Corday ülkenin ve devrimin kaderini belirleyecek bir eylemde bulunmayı kafasına koydu. Katliamların ve baskıcı politikaların arkasındaki şeytani akıl yok edilmeliydi. Marat'yı 1789'daki ünlü Bastille Kalesi baskınının yıl dönümü olan 14 Temmuz günü Ulusal Konvansiyon'da herkesin gözü önünde öldürmek için harekete geçti. Marat öldürülünce şiddet yanlısı bu paranoyak rejim çökecek ve halk kurtulacaktı.

Marat hakkında bilgi toplarken onun bir cilt hastalığına yakalandığını ve nadiren evinden çıktığını öğrendi. Ulusal Konvansiyon'da eylem imkansızdı. Marat, iğrenç fikirlerini sahibi olduğu gazetede yazarak yayıyordu. Planını değiştirdi. 13 Temmuz sabahını Palais Royal'de geçiren genç kız burada bir bıçak ve siyah bir şapka satın aldı. Ardından Marat'nın Cordeliers Caddesi 30 numaralı evinin yolunu tuttu. Ancak, Marat'nın bakımı ile ilgilenen karısı Simone Evrard ve onun kızkardeşi tarafından geri çevrildi. Oteline döndü ve Marat'ya hitaben kısa bir not yazdı. Kendini tanıttı. Caen'den geldiğini ve orada firari Jirondenler tarafından kendisi ile ilgili bir komplo öğrendiğini, komploculari isimleriyle tanıdığını belitti. Notu bir ulakla gönderdikten sonra, odasına bir kuaför çağırttı. Omuz kısmında pempe renkli bir fular olan beyaz bir elbise giydi. Doğum sertifikasını, Fransız halkına seslendiği bir mektubu ve satın almış olduğu bıçağı korsesinin içine soktu. Marat'ya acil bir not gönderdi ve yola çıktı.

Saat 19: 00 civarında Marat'nın evine ulaştı fakat karısı tarafından bu defa çok sert şekilde geri çevrilmek istendi. Bağırmaya başladı. Caen'de Marat'ya komplo planlayanlardan bazılarının isimlerini haykırmaya başlayınca üst kattaki Marat sesini duydu ve sesin sahibini yanına getirilmesini istedi. Günlerini şifalı banyolar yaparak geçiren Marat, su ve ilaç dolu

bir küvetin içindeydi. Küvetin yanında bir sandalyeye oturtuldu ve komplocuların isimlerini söylemeye başladı. O söyledi Marat yazdı. Corday'ın verdiği isimleri listelerken Marat, gülmeye başladı. Bu Jirondenleri tanıyordu. Kıza dönüp "İki hafta içinde kelleleri uçacak" dedi. Bu cümle Corday için bardağı taşıran bir damla oldu. Ansızın yerinden fırlayıp korsesinden çektiği bıçağı olanca gücüyle Marat'nın göğsüne sapladı.

Hemen ardından Marat'ın elindeki listeyi çekip küvetin içine attı. Çünkü Marat'ya söylediği bütün isimler gerçekti. Marat'a yakınlaşabilmek için onlara ihanet etmişti. Marat çığlıklar atarak yardım istedi ama karısı Evrard içeri girerken öldü. Kadın, sakin bir şekilde banyo odasını terkeden Corday'ın koluna yapıştı ve "Ne yaptın sen" diye bağırarak aşağıdakileri çağırdı. Marat'nın arkadaşlarından Laurent Bas, Corday'ı yakaladı, kafasına sandalye ile vurarak yere yıktı ve polisler gelene kadar hareketsiz tuttu. Corday, suç ortağının olmadığını, bu işi tek başına planladığını söyledi ancak polisler inanmadı. Onu bu işe bulaştıran kişinin adını vermesi için sürekli olarak dövdüler. Her tarafı yara bere içinde olan kan revan içindeki Corday, Marat'nın evinden çıkarıldı. Öfkeli Yahudilerin hakaretleri ve tükürük ve yumruk yağmuru altında Abbaye Hapishanesi'ne götürüldü. Madam Roland adındaki bir Jironden'in hücresine konuldu.

15 Temmuz günü Abbaye Hapishanesi'nden çok daha korkunç bir yer olan Conciergerie'e nakledildi. Corday, kendisini Caenli Jironden siyasetçi Doulcet de Pontecoulant'ın savunmasını istiyordu. Bu sırada Devrim Mahkemelerine henüz avukat yasağı gelmemişti. Mektubu zamanında yerine ulaşmadığı için kendisine birkaç ay sonra Kraliçe Marie Antoinette'i de savunacak olan ünlü Avukat Chauveau Lagarde atandı. Corday, bu işi tek başına gerçekleştirdiğini, herhangi bir suç ortağının olmadığını tekrar tekrar vurguladı. Sakin kalmayı başardı ve sonunda hakimlere şöyle dedi: "Söz konusu olan ulusun selametiyse her şey mübahtır. Yüzbinlerce insanın hayatını kurtarmak için bir kişiyi öldürdüm" Ardından, cesur ve mağrur bir edayla suçlu olduğunu, tüm planı tek başına tasarlayıp hayata geçirdiğini beyan etti. Avukatı yine de Corday için elinden geleni yaptı ve onu şu sözlerle savundu: "Ölüm karşısında böyle bir sükûnet, böyle bir soğukkanlılık ve bu denli bir huzur sergilemek hiç normal değil.

Ancak siyasi fanatizmden doğan manevi bir coşkunluk buna yol açabilir. Bıçağı Corday'ın eline veren de işte bu siyasi fanatizmdir..." Ne var ki tüm bu çabasına rağmen, müvekkili gibi o da gayet iyi biliyordu ki verilecek tek bir hüküm vardı: İdam cezası...

"Sevgili babacığım, iznin olmadan hayatımdan vazgeçtiğim için beni affet" diye yazmıştı Corday mahkemeden önce babasına. Ölüme mahkûm edileceğinden emindi. "Elveda babacığım, beni unutman ya da hiç değilse böyle iyi bir amaç uğrunda öldüğüme mutlu olman için sana yalvarıyorum. Corneille'in şu sözünü unutma 'utanılacak olan suçtur, idam sehpası değil'"

Daha sonra Kamu Güvenlik Komitesi'ne dilekçe yazarak, bir ressam tarafından portresinin yapılmasına izin verilmesini talep etti: "Dostlarıma benden bir hatıra kalsın istiyorum. Nasıl ki iyi yurttaşların portreleri el üstünde tutuluyorsa, bazen büyük suçlularınki de insanların merakını celbeder. Çünkü bu, işledikleri suçun yarattığı dehşetşn ebedileşmesini sağlar" Şaşırtıcı şekilde bu isteği kabul edildi. Alman asıllı ressam Jean-Lacques Hauer, O'nun portresini yapmakla görevlendirildi. Portre tamamlandıktan sonra Hauer, Corday'ın akıl almaz sükûnetinden ve neşe dolu ruhundan etkilendiğini ifade etti. Corday da O'na emeğinden dolayı teşekkür etti.

İdam sehpasına götürüleceği arabaya bindirilmeden önce Corday'ye önemli bir devlet adamını öldürmekten suçlu bulunduğu için kırmızı bir bluz giydirildi ve uzun kestane rengi saçları kısacık kesildi. Son birkaç gündür hava son derece sıcak olduğu halde hıncahınç dolu caddelerden Concorde Meydanı'na yapılan bir saatlik yolculuk sırasında aniden başlayan şiddetli bir yağmur Corday'yi sırılsıklam bıraktı. Araba Saint Honore caddesi üzerinde yol alırken başını kaldıran Corday, Robespierre, Danton v Camille Desmoulins'in kendisini izlediğini gördü (Robespierre ve Danton henüz ayrı düşmemişler, Danton saf değitirip Jirondenlerin / İnsaflıların lideri haline gelmemişti) Hapishaneden beri ona eşlik eden cellat Charles-Henri Sanson ayağa kalktı ve üzerinde yükselen giyotini görmemesi için Corday'ye siper oldu. Fakat daha önce hiç giyotin görmeyen Corday, Sanson'dan kibarca kenera çekilmesini istedi.

Herşey birkaç dakika içinde bitti. Corday'ın cesaretinden etkilenen

Sanson, idam sırasında kıza elinden geldiği kadar saygılı ve nazik davrandı. Yahudi görevlilerden biri Corday'ın sepete düşen kesik başını alıp halka gösterdi. Üstelik kesik başın yanağına sert bir tokat attı. Sanson adamı azarladı. Bu sahneyi izleyen bazı tanıkların ifadelerine göre Corday, sanki öflelenmiş kan yürüyen yanakları daha da kızarmıştı. Bu, O'nun bedenine yapılan son saygısızlık olmayacaktı. Kamu Güvenliği Komitesi, Corday'a defnedilmeden önce bekaret testi yapılmasını istedi. Günlük Yahudi gazeteleri, zaten başından beri Corday'ın bir sevgilisi olduğunu ve O'nu Marat'yı öldürmeye bu sevgilinin yönlendiğini iddia ediyordu. Ancak hüsrana uğradılar. Corday bakire çıktı. Ortada karanlık gizemli bir adam yoktu.

Yahudiler ve destekçileri ölümünden sonra Marat'yı devrim şehidi ilan ettiler. Amaçları Jirondenleri / insaflıları tamamen ortadan kaldırmak, devlet düşmanı olarak gördükleri herkesi öldürmekti. Corday'nın bu eylemi sonucunda, Robespierre'in "vatan hainlerine" karşı duyduğu paranoyakça korku iyice artmıştı. Nihayetinde sadece iki ay sonra, binlerce yurttaşın idam edildiği, pek çoğunun ise hapse atıldığı ve sürgüne gönderildiği Terör Dönemi başladı.

Bu olayın en trajik tarafı ise, Charlotte Corday'nın Yahudilerin önde gelen liderlerinden Marat'yı öldürmenin ülkeyi şiddete ve iç savaşa sürüklenmekten kurtaracağına kesinlikle inanmasıydı. Ne yazık ki tam tersi oldu. Marat suikastı, kadınlara beslenen hoşgörüyü de yıktı. Corday'ın büyük saygı duyduğu Jironden Madam Roland ve bir dizi önde gelen kadın giyotine gönderildi. İçlerinden biri Corday için hayranlıkla "Bizi ölüme sürükledi ama nasıl ölmemiz gerektiğini de gösterdi" demiştir.

Terör Dönemi'nin yaşanma sebeplerinden biri, Jirondenler / İnsaflılar adlı politik grubun varlığıdır. İhtilalin öncüsü Yahudiler ikiye bölünmüştü. Jirondenler / İnsaflılar grubu aslında Robespierre'in arkasında mevzilenenler gibi Yahudiydi. Liderleri, o güne kadar ihtilalin bir numaralı lideri sayılan Danton idi. Bu grup, monarşiye / krallığa bir nebze olsa da hoşgörü gösteriyordu. Jirondenler / İnsaflılar, Parisli işçilerin taleplerini dikkate alıyorlardı. Şüpheliler Yasası'nı uygulamakta isteksizdiler. Bunların sahibi olduğu gazeteler Kral'ın idamına bile karşı çık-

mışlardı. Hatta bazı Jironden / İnsaflı milletvekilleri Ulusal Konvansiyon'da Kralın idamına karşı oy kullanmışlardı. Bölünme iktidar kurumlarına da yansımıştı. Cumhuriyet ilan edileli 6 ay olmuş ama istikrar sağlanamamıştı. Paris Komünü, Meclis ve Geçici Hükümet arasındaki iktidar mücadelesi sürüyordu.

Yahudi lider Robespierre, Paris Komünü'nün askeri birlikleri ile sokak teröristleri Sans Culottes'i kullanarak Haziran 1793'te askeri darbe yaptı. Ilımlı Yahudi geçici Başbakan Danton ve bakanlarını esir aldı...Danton 10 ay kadar esir tutuldu.16 Ekim'de Kraliçe Marie Antoinette'in idamından iki hafta sonra Danton, Devrim Mahkemesi'ne çıkarıldı. Yargılamada hatiplik yeteneğini kullanarak savcıları halk karşısında iyice köşeye sıkıştırmıştır. Ardından Devrim Mahkemesi davayı halka kapalı biçimde birkaç gün daha sürdürdükten sonra onu idama mahkûm etmiştir. (Bakınız, https://tr.wikipedia.org/wiki/Frans%C4%B1z_Devrimi... Danton için bakınız... Victor Serge, Militana notlar: sayfa 93-94-95... https://www.info-turk.be/Militana%20notlar.pdf)

Başbakan Danton ve 21 Bakan, Devrim Mahkemesi'nde 4 gün süren yargılamadan sonra 5 Nisan 1794'te kafaları giyotinle kesilerek öldürüldü. Danton idam sehpasına çıkarılırken "Robespierre beni izleyeceksin" diye bağırıyordu...

Georges Jacques Danton (26 Ekim 1759- 5 Nisan 1794), Fransız Devrimi'nin en önemli kişiliklerinden biri olan avukat ve politikacı. Birçok tarihçi O'nu "Fransız monarşisinin yıkılmasında ve Birinci Fransız Cumhuriyeti'nin kuruluşunda devrimin lideri olarak tanımlıyor.[1] Danton, Yahudiydi. Robespier ile birlikte Jakobenler (Yahudiler) kulübünde yer almıştır. Ancak Danton, Jakobenler kulübünün üyesi iken, "bu kadar terör fazla" diyerek Desmoulins ile birlikte insaflılar grubunu (Jirondenler) kurmuştur. Yani bir tür taraf değiştirmiştir. Ardından Danton, Meclis'te çoğunluğa sahip Jirondenler Grubu'nun lideri oldu. Bu sayede başbakan olmuş ve geçici hükümeti kurmuştur. Jirondenler, monarşiye bir nebze de olsa hoşgörü gösteriyordu. Oysa bir yıl kadar önce Eylül katliamı sırasında bağışlayıcı davranmakla suçlanan Danton, Devrimci

Mahkeme önünde: "Kan içici olarak anılmak bana vız gelir. Gerekiyorsa içelim insanlık düşmanlarının kanını..." demişti.

Terör Dönemi'nin dikkat çeken kurbanlarından biri de Orleans Dükü II'nci Louis Louis Philippe idi. Yolunu şaşırmış biriydi aslında. Devrimi aktif olarak desteklemiş ve kuzeni Kral 16'ncı Louis'in idamı yönünde oy kullanmıştı. Fakat oğlunun Nisan 1793'te Fransız Ordusu'ndan firar ederek Avusturya'ya sığınmasının ardından Jironden / İnsaflılarla aynı suçlardan yargılandı ve idama mahkûm edildi. İdam sehpasında alaycı bir soğukkanlılıkla "Bu durum biraz şaka gibi görünüyor" demiştir. Giyotinin eğri bıçağı kafasını uçurunca şaka kanlı bir şekilde sona erdi.

Terör Dönemi'nin en dikkat çekici adımlarından biri Fransa'nın Hıristiyanlıktan arındırılmasıdır. Fransız İhtilalini yapanlar Yahudi idi. Yahudilere göre kendi dinleri dünyadaki tek tanrılı tek dindi. Son peygamber Hazreti Malaki, Milattan önce 500'lü yıllarda ölmüş ve kutsal kitap Tevrat tamamlanmıştı. Hazreti İsa peygamber falan değildi. Hıristiyanlık uydurma bir şeydi ve yok edilmeliydi. Katolik Kilisesi'ne düşmandılar.1789'dan sonra geçen 4 yılın ardından Ekim 1793'te kamusal ibadet yasaklandı. Hıristiyanlara o kadar düşmandılar ki o dönemde Paris sokaklarında en çok duyulan slogan "Piskoposlar fener direklerine" idi. Kafası giyotinle uçurulmamış, fener direklerine asılmamış rahipler, yakalandıklarında, cumhuriyet yemini etmeye ve evlenmeye zorlandı. Hıristiyanlıkla ilgili dini semboller ortadan kaldırıldı. Kilise çanları toplandı ve top ve tüfek yapmak amacıyla eritildi.

Nihayetinde tüm kiliseler 23 Kasım 1793 tarihinde kapatıldı. Hala yakılmamış olanlar ahıra dönüştürüldü. Azizlerin adını taşıyan tüm sokak ve caddelere, cumhuriyete vurgu yapan yeni isimler verildi. Dini bayramlar yasaklandı. Pazar günü dinlenme günü olmaktan çıkarıldı ve hatta hafta 7 gün değil 10 gün olarak açıklandı ve pazar günü ortadan kaldırıldı. Fanatik Yahudi Robespierre, yeni bir devlet dini kurduğunu açıkladı. Bu, Yüce Varlık Kültü adını taşıyordu. 8 Haziran 1794'te sanatçı Jacques-Louis David, Paris'in göbeğinde ahşap ve alçıdan devasa bir dağ inşa etti ve bu dağın üstünde ve çevresinde "Yüce Varlık Festivali" düzenlendi. Yahudi lider Robespierre Ulusal Konvansiyon'un bazı üye-

leriyle bu dağın tepesine çıktı ve yeni dini öven bir konuşma yaptı.

Hıristiyanlığın tasfiyesi sırasında Fransa genelinde 40 bin kilise yok edildi. Hıristiyan tarikat ve cemaatlerine ait manastırların tamamı yakıldı veya yıkıldı.

Fransa'nın yaşadığı dehşet katlanarak büyüyordu. Fanatik Yahudi Robespierre, zıvanadan çıkmıştı. Yüce Varlık Festivali'nden iki gün sonra 10 Haziran 1794 tarihinde Büyük Terör Yasası olarak bilinen Prairial Yasası yürürlüğe girdi. Devrim Mahkemeleri, Ulusal Konvansiyon'un yani Meclis'in denetiminde çıktı. Şüphelilerin kendini savunma hakkı ciddi şekilde sınırlandırıldı. Suç kapsamı genişletildi. Sanık, avukat tutamıyordu. Soruşturma yapılmıyor, aleyhinde delil bile gösterilmiyordu. Mahkemenin önündeki tek seçenek beraat ya da ölümdü. Mahkemeler bu haklarını genellikle ölüm olarak kullandılar. Bu acımasız yasanın ardındaki temel gerekçeler Kamu Güvenliği Komitesi üyelerinden bir olan Jean-Marie Collot D'Herbois'ya suikast girişiminde bulunulması ve Robespierre'e bıçakla saldırmayı planladığı öne sürülen bir kadının tutuklanmasıydı. 33 yaşındaki Robespierre, paranoyaya kapılmıştı. Ancak sebep ne olursa olsun Prairia Yasası'nın getirdiği sonuç büyük terör oldu. Sadece altı hafta içinde 1.376 (bin üçyüz yetmiş altı) kişi idam edildi. Başsavcı Antoine-Quantin Foyquier Tinville'in ifade ettiği gibi "Kesilen başlar çatılardan düşen kiremitler gibi savruluyordu..."

Halkın tedirginliği ve memnuniyetsizliği iyiden iyiye artmıştı.

26 Haziran 1794 Fleurus Savaşı'nda alınan zaferle Fransa'daki yabancı işgali son bulunca, halk arasında Terör Dönemi'nin biteceğine dair bir ümit yeşerdi. Ne de olsa hükümet 1793 sonlarında "huzur tesis edilene kadar devrimci olacağını" ilan etmemiş miydi?

Bilakis bir şey söylemesi beklenen Robespierre kamu işlerinden elini eteğini çekti. Ve sonraki hafta içinde Ulusal Konvansiyon'a ve diğer toplantıların hiçbirine katılmadı. Yokluğu, düşmanlarına bir araya gelip hamle planlama ve aksiyon alma fırsatı verdi. Robespierre 26 Temmuz'da geri döndüğünde Ulusal Konvansiyon'un pek çok üyesine karşı suçlamalarda bulundu. Ve halkın özgürlüğüne kasteden bir komplo kurulduğunu iddia etti. Şüphesiz çok sayıda düşman edinmişti ve özellikle Danton

ve 21 Bakan ve milletvekilinin kafalarını uçurması bardağı taşırmıştı. İddia ettiği komploya karışanların herhangi birinin ismini vermeyi reddetmesi milletvekillerini kızdırdı. Ertesi gün Ulusal Konvansiyon'da konuşma yapmaya başladığı sırada sesi yuhalarla kesildi. İftira atıldığına inanan Konvansiyon üyeleri tutuklanması için karar aldı. Meclis'ten kaçtı. Ancak Paris Komünü'nün başkanı sadık bir destekçisi olduğundan hiçbir hapishane onu kabul etmeye yanaşmadı. Robespierre yandaşları ile beraber Komün Sarayı'na (Hotel de Ville) sığındı.

Gece saat 02.30 sularında Ulusal Konvansiyon güçleri Komün binasına girdi. Askerler, Robespierre'i milletvekili seçildiği bölge olan Piques'den yardım istemek için mektup yazarken buldu. Çatışma çıktı. Bir jandarma erinin tabancasından çıkan bir kurşun sol yanağından girerek dişlerini ve çenesini parçaladı. Doktorlar bu korkunç yarayı incelerken, subaylardan biri daha sonra şöyle diyecekti: "Canavar, tek kelime bile etmeden gözlerini dikmiş bize bakıyordu..."

Konuşamıyordu. Mahkemede ısrarla kalem kâğıt istemesine rağmen bu talebi her defasında reddedildi. 28 Temmuz 1794 günü akşamı saat 07.00'de Robespierre ve yandaşlarının idamı başladı. Son bir aşağılama fırsarını kaçırmayan cellat, çenesini tutan bandajı hızla çekip aldı. Parçalanmış çenesi yere düşen Robespierre acı içinde haykırmaya başladı. Ardından cellat ona diz çöktürdü. Kollarını ve bacaklarını bağladı ve dümdüz ileri uzatarak kafasını sehpanın oyuğuna yerleştirdi. Paris Yahudilerinin lideri, Yakobenler Kulübü'nün tartışmasız şefinin kafası uçuruldu. Şaşılacak bir şey oldu. 1789'dan beri Paris Yahudileri'nin peşinden giden sokak çeteleri / Sans Culottes / Külotsuz'lar sokaklardan çekildi. Bir daha da terör eylemleri yapmadılar. Bu hadise "9 Termidor" olarak adlandırılır.

Peki gerçekten öyle mi oldu? Fransız Devrimi çoğunlukla bir öncekinin bir sonrakini belirlediği altüst oluşlar sürecidir. Profesör McPhee bu durumu şöyle anlatıyor: "Pek çok tarihçi Robespierre ve arkadaşlarının yok edilmesini Terör Dönemi'nin sonu gibi görse de, terörün bu defa Jakobenlere (Yahudilere) yöneldiğini anlamak lazım" Beyaz terör olarak adlandırılması gereken bu dönem, 31 Mayıs 1795'te Devrim Mah-

kemeleri kaldırılana kadar sürdü. (Bu tarihte, Devrim Mahkemelerinin bütün hakimleri, kafaları giyotinle uçurularak ortadan kaldırıldı) Bu dönemde ülke genelinde devrimci Yahudilere yönelik olarak 6 binden fazla intikam cinayeti işlendiği düşünülüyor. Mayıs 1975'te Yahudiler, Paris'te yeni bir ihtilal girişiminde bulundular. Başarısız oldular. 6 Milletvekili ve 36 isyancının kafaları uçuruldu. 4 binden fazla Yahudi ve beraberindekiler tutuklandı. 1.700 kişinin vatandaşlık hakları ellerinden alındı. Fransız Guyanası'nda zorlu yaşam koşulları nedeniyle Kansız Giyotin diye adlandırılan esir kampları kuruldu.

Terör Dönemi'nden akıllarda kalan şüphesiz en bariz şey, bu süreçte devrim adına devlet destekli korkunç bir şiddetin kullanılması. Diğer taraftan, Profesör McPhee'nin de işaret ettiği gibi,Terör Dönemi'ndeki şiddet ve vahşet Robespierre'in idamıyla son bulmamış bilakis Devrim'den sonraki beş yılını da etkisi altına almıştı. "Napolyon Bonapart'ın Kasım 1799'daki askeri darbesinden hemen önce gelen ve Direktuvar (1795-1799) olarak bilinen dönem, anayasal hükümete dönülmesine ve Devrim Mahkemeleri'nin kaldırılmasına tanıklık etti. Ancak devlet şiddeti bu dönemde de sürdü.

Ulusal Parlamento (Beşyüzler Meclisi) içerisindeki kralcılar Eylül 1797'de, cumhuriyetçiler ise Mayıs 1798'de sürgüne gönderildi. Böylece muhalefet tasfiye edilmiş oldu. Terör Dönemi'nin simgesi haline gelen giyotin sehpası 1981 yılına kadar idam cezası verilenlerin kafalarını kesmeye devam et

Kaynakça

[1] (Http://Www.Masonluk.Net/Kabala-Masonluk-10 32.Html)

[2] (Max Isaac Dimont, Jewish God And History)

[3] (İbrahim Temo, İttihat Ve Terakki Cemiyeti'nin Teşekkülü Ve Hidemat-I Vataniye Ve İnkilap-I Milliye'ye Dair Hatıram, S. 75)

[4] (Ebüzziya Tevfik, Yeni Osmanlılar Tarihi, S. 60)

[5](Mithat Cemal Kutay, Namık Kemal, C. 2, S. 87)

[6] (Abdülhak Şinasi Hisar, Geçmiş Zaman Fıkraları, S. 154)

[7] (Baki Öz, İttihat Ve Terakki Ve Bektaşiler, S. 42; Ebüzziya Tevfik, Yeni Osmanlılar Tarihi, S. 75–76)

[8] (Metin Kayahan Özgül, Yenişehirli Avni, S. 44)

[9] (Metin Kayahan Özgül, Osman Nevres, Hayatı Ve Eserleri, S. 30–45; Aynı Yazar, Hersekli Arif Hikmet, S. 15; Fethi Tevetoğlu, Süleyman Paşa, S. 6–7; Hüseyin Çelik, Ali Suavi, S. 5)

[10] Kaynak: Https://İslamansiklopedisi.Org.Tr/Kuleli-Vakasi

[11] B. Sıtkı Baykal, "93 Meşrutiyeti", Ankara, 1942, Belleten, Cilt 6, Sayfa 21-22, Sayfa 48

[12] Sina Akşin, Türkiye Tarihi, İstanbul, 1992, Cilt 3, Sayfa 153.

[13] Abdülaziz'i Tahttan Eden Hükümet Darbesi Turhan Feyizoğlu Ocak 2000

[14] Https://Www.Fikriyat.Com/Fikriyat-Ozel/2018/05/30/Sultanın-Sir-Olumu-İntihar-Mi-Cinayet-Mi

[15] İsmail Hakkı Uzunçarşılı. Belleten, Ocak 1945. Sayı:33. Sayfa 91

[16] Mustafa Ali Uysal. Hüseyin Avni Paşa. Türk Tarih Kurumu. 2015. Sayfa 255.

[17] Https://Www.Yazarportal.Com/Jon-Turkler-Carbonari-Ve-Eto/55577/

[18] Kocabaş, A.G.E., S. 30.

[19] Yahya Kemal, Çocukluğum, Gençliğim Siyasi Ve Edebi Hatıralarım, Baha Matbaası, 1973, S. 202. 7. İhsan Sungu, Tanzimat Ve Yeni Osmanlılar, Maarif Matbaası, İstanbul, 1940. (Tanzimat I. Anma Kitabı'ndan Ayrı Basım), S. İ.

[20] Feroz Ahmad, İttihat Ve Terakki 1908-1914, Sander Yayınları, İstanbul, 1971, S.37-38. Osmanlı Devleti'nde Jön Türk Hareketinin Başlaması 297

[21] Https://Dergipark.Org.Tr/En/Download/Article-File/114174.

[22] Ernest E. Ramsuar, Jön Türkler Ve 1908 İhtilali, Pınar Yayınları, İstanbul 2004, Sayfa 33

[23] Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler, Ii. Meşrutiyet Dönemi, Cilt 1 İletişim Yayınları, 1. Baskı İstanbul 1998. Temo, Anılarında Cemiyetin İlk İsmi Hakkında Herhangi Bir Bilgi Vermemektedir.

[24] İbrahim Temo, İbrahim Temo'nun İttihat Ve Terakki Anıları, Arba Yayınları, 2. Baskı İstanbul 2000, Sayfa 13-15

[25] Angelo Iacovella, Gönye Ve Hilal, İttihat-Terakki Ve Masonluk, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998, Sayfa 33

[26] Şükrü Hanioğlu, Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat Ve Terakki Cemiyeti Ve Jön Türklük (1889-1902), İletişim Yayınları, İstanbul 1986, Sayfa 85

[27] Yuriy Aşatoviç Petrosyan, Sovyet Gözüyle Jön Türkler, Bilgi Yayınevi, Birinci Baskı, Ankara 1974, Sayfa 175

[28] Şükrü Hanioğlu, Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat Ve Terakki Cemiyeti Ve Jön Türklük (1889-1902), İletişim Yayınları, İstanbul 1986, Sayfa 85

[29] Lacovella, A.G.E, Sayfa 33-34

[30] Temo, A.G.E, Sayfa 225.

[31] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, YKY Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Mart 2017, sayfa 187

[32] İttihat ve Terakki Cemiyeti Müellif: M. Şükrü Hanioğlu

[33]. Ş. S. Aydemir: Tek Adam. Cilt I. http://macedonia.kroraina.com/en/samo/samo_2_15.htm

[34] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, YKY Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Mart 2017, sayfa 187

Bazı kaynaklar:

[35] https://www.fikriyat.com/.../enver-pasanin-olumunun-uzerindek...
[36] http://www.gercekhayat.com.tr/.../sarikamis-ve-canakkale-ara.../
[37] http://www.kutulamare.gen.tr/enver-pasanin-daga-cikmasi/

[38] http://www.hurriyet.com.tr/.../tal-t-pasa-dan-sonra-simdi-de-...
[39] Kaynak: Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya'dan Ortaasya'ya. Enver Paşa. I. cilt: 1860-1908 ikinci kısım sayfa 529 / 530 http://www.promacedonia.org/en/samo/samo_2_17.htm
[40] Kaynak: İttihat ve Terakki Cemiyeti Müellif: M. Şükrü Hanioğlu
[41] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, 4. baskı, Mart 2017, s. 34/35.
[42] Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya'dan Ortaasya'ya sayfa 532/533/534 ve devamı
[43] Prof. Dr. Ebubekir Sofuoğlu, 6 Asırlık Devlet 6 Yılda Nasıl Yıkıldı
[44] Remzi Çavuş, "Firzovik Toplantılarının Meşrutiyetin İlanına Katkısı", HUMANITAS Sayı 5, Bahar 2015, Tekirdağ
[45] Ali Fuat Cebesoy, Sınıf Arkadaşım Atatürk, İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınevi, 1981, 2. baskı (ilk baskı: 1967), s. 45–46.
[46] Halil Erdoğan Cengiz, Enver Paşa'nın Anıları, s. 96.
[47] Mehmet Selahattin Bey, İttihat ve Terakki'nin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti'nin Yıkılışı Hakkında Bildiklerim, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1989, s. 22.
[48] Levon Panos Dabağyan, Sultan Abdülhamid Han ve Ermeni Meselesi, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2001, s. 127–128.
[49] Историски институт југословенске народне армије, Први балкански рат 1912–1913, Београд, 1959, s. 49.
[50] M. Naim Turfan, Jön Türklerin Yükselişi, Alkım Yayınları, İstanbul, 2005, s. 95–96.
[51] Justin McCarthy, Osmanlı'ya Veda, Etkileşim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 62.
[52] Ramsaur, a.g.e., s. 173.

[53] Suat Zeyrek (derleyen kaynak bilgisi metin sonunda verilmiş).
[54] https://en.m.wikipedia.org/wiki/Çerçiz_Topulli
[55] http://okudunmu.org/forum/index.php?topic=699.0
[56] Tahsin Paşa, Abdülhamid ve Yıldız Hatıraları, 1990, s. 158.
[57] Osmanoğlu, Sürgündeki Osmanlılar, 1986, s. 59.
[58] Tercüman-ı Hakikat, 19 Cemaziyelevvel 1323.
[59] Prof. Dr. Vahdettin Engin (suikast bölümü)
[60] 1908 Darbe mi? Devrim mi?, Özgür Üniversite, İstanbul, 2008, s. 29.
[61] Andrew Mango, a.g.e., s. 78.
[62] Şevket Süreyya Aydemir, Enver Paşa I, s. 562–569.
[63] İkdam, 25 Temmuz 1908, no: 5088.
[64] İkdam, 13 Ağustos 1908, no: 5107.
[65] Ahmet Niyazi, Hatırat-ı Niyazi, s. 230–231, 234.
[67] Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa, 1. Cilt
[68] https://kavrakoglu.com/makedonya-6/
[69] M. Şükrü Hanioğlu, "Terakki ve İttihad'da Çetecilik Faaliyetleri", 31 Mayıs 2015
[70] Aram Andonyan, Balkan Savaşı, çev. Zaven Biberyan, Aras Yayıncılık, İstanbul, 1999
[71] Rahmi Apak, Yetmişlik Bir Subayın Hatıraları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1988
[72] İbrahim Artuç, Balkan Savaşı, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1988
[73] Falih Rıfkı Atay, Batış Yılları, Dünya Yayınları, İstanbul, 1963
[74] Sâmiha Ayverdi, Hâtıralarla Başbaşa, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1977
[75] Sâmiha Ayverdi, Ne İdik Ne Olduk, Hülbe Basım ve Yayın, Ankara, 1985
[76] Sâmiha Ayverdi, Ah Tuna Vah Tuna, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2004
[77] İlhan Bardakçı, İmparatorluğa Veda, Alioğlu Yayınevi, İstanbul, 2002

[78] http://okudunmu.org/forum/index.php?topic=699.0
[79] Feroz Ahmad, Union and Progress (1908–1914), Sander Yayınları, İstanbul, 1971
[80] Ali Merthan Dündar, From Panislamism to Great Asia, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2006
[81] Osman Selin Kozhanoğlu (Ed.), Young Turks: The Committee of Union and Progress and Secret History, Temel Yayınları, İstanbul, 1999
[82] Mehmet Hacısalihoğlu, Young Turks and the Problem of Macedonia (1890–1918), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2008
[83] Bernard Lewis, The Birth of Modern Turkey, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2010
[84] Jean Paul Garnier, The End of the Ottoman Empire: From Abdulhamid II to Mustafa Kemal, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007
[85] Nevzat Kösoğlu, Enver Paşa, Ötüken Yayınları, Ankara, 2008
[86] Oral Sander, Political History from First Centuries to 1918, İmge Kitabevi, Ankara, 2010
[87] Süleyman Kani İrtem, The Constitutional Era 1908 – Young Turks Revolution, Temel Yayınları, Ankara, 1999
[88] Tahsin, The History of Crisis in Macedonia and the Last Ottoman Government, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1979
[89] İsmail Hakkı, Evidences About the Process of the Second Constitutional Proclamation in 1908, Belleten, Ankara, 1956
[90]Sina Akşin, Young Turks and The Committee of Union and Progress, İmge Yayınları, Ankara, 1998
[91] Tarık Zafer Tunaya, Proclamation of the Second Constitution and Views to Political Life, Ankara, 1998
[92] Baram, The Relations Between Government and Opposition at the Time of Second Constitution (1908–1913), Kitapyayınevi, İstanbul, 2010
[93] Hasan Taner Kerimoğlu, Union and Progress and Greeks (1908–1914), Libra Yayınları, İstanbul, 2009
[94] Zafer Kars, People Dynamics of 1908 Revolution, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1997

[95] Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa, Cilt I-II
[96] Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, C. I, s. 145
[97] Ahmet Bedevi Kuran, Osmanlı İmparatorluğu'nda İnkılâp Hareketleri, İstanbul, 1956, s. 431
[98] Ahmed Refik, a.g.e., s. 86
[99] Tarık Zafer Tunaya, Siyasi Partiler, s. 141–142
[100] Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa, Cilt I, s. 560
[101] Ahmet Niyazi, Hatırat-ı Niyazi, s. 221–225
[102] Murat Yılmaz, Türklerin Kara Kutusu Çözülemez, Eray Matbaacılık, 2007, s. 11–12
[103] Kamil Paşa, Kamil Paşa'nın Ayan Reisi Said Paşa'ya Cevapları, Konstantiniyye 1328, s. 49–51
[104] Tahsin Paşa, Yıldız Hatıraları, s. 379–381
[105] Gilles Veinstein, Selanik, s. 248
[106] Vahdettin Engin, II. Abdülhamid ve Dış Politika, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2005, s. 78
[107] İsmail Hami Danişmend, 31 Mart Vak'ası, İstanbul Kitabevi, 1961, s. 11
[108] "II. Meşrutiyet'in İlanı Üzerine Bazı Düşünceler", OTAM, Sayı 32, Güz 2012, s. 219
[109] Necati Cumalı, Makedonya 1900, "Zole Kaptan" bölümü
[110] Tevetoğlu, 1987, s. 77
[111] Okyar, 1980, s. 20–21
[112] Hikmet Bayur, 1970, s. 27
[113] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 58–59
[114] Necmettin Alkan, II. Meşrutiyet, sayfa 124, 86.
[115] Abdurrahman Şeref Efendi, Tarihi Zeyli.
[116] Mevlanzade Rıfat, 31 Mart Bir İhtilalin Hikâyesi, Pınar Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2010, s.125.
[117] Necmettin Alkan, II. Meşrutiyet, s. 45.
[118] Ahmet Bedevi Kuran, İnkılap Tarihimiz ve 'Jön Türkler', İttihat ve

Terakki, Tan Matbaası, İstanbul, 1945, s. 255-276.
[119] İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, Cilt IV, İstanbul, 1972, s. 372.
[120] Sina Akşin, Şeriatçı Bir Ayaklanma 31 Mart Olayı, İstanbul, 1994, s. 33, 34, 75.
[121] Derviş Vahdeti, Volkan gazetesi, 14 Nisan 1909.
[122] Selim Sönmez, Bediüzzaman Said Nursi'nin 31 Mart Olayı'ndaki Tavrı, Köprü Dergisi.
[123] Said Nursi, Tarihçe-i Hayat, s. 60-61, 67.
[124] Necmettin Alkan, II. Meşrutiyet, s. 77-79.
[125] Volkan Gazetesi (haz. M. Ertuğrul Düzdağ), s. 62, 74, 93, 149, 158, 188, 239, 277, 495, 505, 510, 530.
[126] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 18-19
[127] Ruben, Hai Heghapokhakani Me Hushere (Ermeni Devrimcilerinin Anıları, Cilt 6, Karsen Polis 1909 (1909'da Kars'tan İstanbul'a) (Los Angeles; Horizon,1951), s. 261-273.
[128]Murat Menteş ile Ilgaz Zorlu söyleşisi.
[129] Murat Menteş, Ilgaz Zorlu Sabetaycıları Anlattı, Netpano.com, 17.03.2005
[130] Said Nursi, Divan-ı Harb-i Örfi, s. 33-35
[131] Serbesti Gazetesi, 3 Nisan 1325
[132] Selim Sönmez, Köprü Dergisi, "Bediüzzaman Said Nursi'nin 31 Mart Olayı'ndaki Tavrı"
[133] Serbesti Gazetesi, 3 Nisan 1325
[134] TBMM Zabıt Ceridesi, 1909
[135] Selim Sönmez, Köprü Dergisi, "Bediüzzaman Said Nursi'nin 31 Mart Olayı'ndaki Tavrı".
[136] Ege Defterleri, Sayı 04, Kış 2014, s. 25.
[137] Ahmet Bedevi Kuran, İnkılap Tarihimiz ve 'Jön Türkler', İttihat ve Terakki, Tan Matbaası, İstanbul, 1945, s. 255 / 276.
[138] İsmail Hami Danişmend, Sadr-ı-a'zam Tevfik Paşa'nın dosyasındaki resmî ve hususi vesikalara göre: 31 MART VAK'ASI, s. 55.
[139] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Yapı Kredi Yayınları,

2017 yılı 4'üncü baskı, s. 135–137.

[140] Списание БЪЛГАРКА / Христо Чернопеев: по пътя на безсмъртието.

[141] İsmail Hami Danişmend, Sadr-ı-a'zam Tevfik Paşa'nın dosyasındaki resmî ve hususî vesikalara göre: 31 MART VAK'ASI, 1961, s. 36–37

[142] Sina Akşin, Şeriatçı Bir Ayaklanma 31 Mart Olayı, İstanbul, 1994, s. 170–172.

[143] Serbesti Gazetesi, 21 Nisan 1909 / 8 Nisan 1325.

[144] Ali Cevat Bey, İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hadisesi, Ankara, 1991, s. 71

[145] https://www.milliyet.com.tr/.../silahi-ve-kilici-yagmalattigi...

[146] http://kainatingunesi.com/otuzbir-mart-vakasl-hareket-ordu.../

[147] İsmail Hami Danişmend, Sadr-ı Azam Tevfik Paşa'nın Dosyasındaki Resmi ve Hususi Vesikalara Göre: 31 MART VAK'ASI, s. 95 ve devamı,

[148] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 74, Aykurt Neşriyatı, 1964

[149] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Yapı Kredi Yay., 1. Baskı, İstanbul 2009, s. 275–279.

[150] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 74, Aykurt Neşriyatı, 1964.

[151] Sedat Laçiner, Ermeni Sorunu, Diaspora ve Türk Dış Politikası, USAK Yay., 1. Baskı, Ankara 2008, s. 25.

[152] Rober Koptaş, "Zohrap, Papazyan ve Pastırmacıyan'ın Kalemlerinden 1914 Ermeni Reformu ve İttihatçı-Taşnak Müzakereleri", Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar, 2007, s. 5 / 160.

[153] İsmail Hami Danişmend, Sadr-ı-a'zam Tevfik Paşa'nın Dosyasındaki Resmî ve Hususî Vesikalara Göre: 31 Mart Vak'ası, s. 114.

[154] Mehmet Hasan Bulut, İngiliz Derviş, s. 196.

[155] Kazım Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, YKY, 4. Baskı, 2017, s. 271–274.

[156] Dr. Zekeriya Türkmen, Hareket Ordusu ve Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal, Genelkurmay ATASE Başkanlığı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, s. 25

[157] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 76, Aykurt Neşriyatı, 1964

[158] https://www.milliyet.com.tr/.../silahi-ve-kilici-yagmalattigi...

[160] Burak Turna, 1909 İstanbul Düştü / Parvus'un Askerleri, 1'inci baskı, 2014

[161] Mehmet Hasan Bulut, İngiliz Derviş / Yeni Türkiye›nin Doğuşu ve Aubrey Herbert, s. 243, İstanbul, 2016.

[162] 16 ve 17 Nisan 1919 tarihli İkdam gazeteleri ve 17 Nisan 1919'da yayınlanan resmi rapor...

[163] 17 Nisan 1919 tarihli İkdam Gazetesi ve bu gazetede ancak 10 yıl sonra yayınlanabilen resmi rapor.

[164] Atatürk'ün Bütün Eserleri, cilt 3, sayfa 86

[165] guncelmeydan.com

[166] butundunya.com / Cengiz Özakıncı

[167] Süreyya İlmen, Zavallı Serbest Fırka, CHP'nin Kapattırdığı Parti, s. 47

[168] İsmail Hami Danişmend, Sadr-ı A'zam Tevfik Paşa'nın Dosyasındaki Resmî ve Hususî Vesikalara Göre: 31 Mart Vak'ası, s. 154–155.

[169] Ayşe Osmanoğlu, Babam Abdülhamid, s. 149, Güven Basım ve Yayınevi, 1960

[170] Lord Kinross, Atatürk, s. 99: Bolayır'da "feci bir yenilgi" yaşandığını, Edirne'nin bu yüzden düştüğünü yazar.

[171] Gertrude Bell'in Anılarında Sultan II. Abdülhamid, 31 Mart Olayı ve Anadolu'ya Yansımaları

[172] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 75

[173] Köprü Dergisi, Selim Sönmez

[174] Sir Edwin Pears, Forty Years in Constantinople, (New York: Appleton and Co., 1916) s. 282

[175] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 74, Aykurt Neşriyatı, 1964

[176] Mehmet Hasan Bulut, İngiliz Derviş / Yeni Türkiye›nin Doğuşu ve Aubrey Herbert, s. 243, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2016

[177] Mustafa Turan, Taşkışla'da 31 Mart Faciası, s. 78–84, Aykurt Neşriyatı, 1964.

[178] Ayşe Osmanoğlu, Babam Abdülhamid, sayfa 172.
[179] Ayşe Osmanoğlu, Babam Abdülhamid, s. 155.
[180] Zekeriya Türkmen, Hareket Ordusu, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1997, 16/125-127.
[181] Ayşe Osmanoğlu, Babam Abdülhamid, sayfa 161
[182] Süleyman Kocabaş, Tarihimizde Komplolar, s. 112-113
[183] İhsan Burak Birecikli, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/313595.
[184] Sayı: Ocak 1980, Cilt 44 - Sayı 173 Sayfalar: 83-96 DOI: 10.37879/belleten.1980.83

Formun Altı

Türk Tarih Kurumu. 2023

[185] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna137-69
[186] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna139-145-70
[187] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna161-71
[188] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna159-163-72
[189] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna196-200-78
[190] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna205-206-79
[191] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna207-212-80
[192] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-88
[193] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#cite_note-FOOTNOTEErtuna238-240-97
[194] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#-

cite_note-FOOTNOTEErtuna344-345-108

[195] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#-cite_note-FOOTNOTEGenelkurmay1980102-114

[196] https://tr.wikipedia.org/wiki/Trablusgarp_Sava%C5%9F%C4%B1#-cite_note-116

[197] https://eksisozluk1923.com/ataturkun-tek-gozu-niye-bir-gariptir--429630?p=4

[198] Makedonya (1908-1914)- Necati Çayırlı Tarih: 31.12.2008

[199] Kaynak: http://www.meteakyol.com.tr/.../abdulhamidin-hic...

[200] Caner Arabacı, Bir Millî Felâket Olarak Balkan Bozgunu ve Geciken Uyanış https://www.erbakan.edu.tr/.../BALKAN%20HARBİ.pdf

[201] Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Friday, 1 November 1912; Sırp ordusunun ilerleyişi durdurulamamıştır. 25 Ekim günü Vulçıtrın, Sırplar tarafından işgal edilmiştir: Manchester Courier and Lancashire General Advertiser, Saturday, 26 October 1912;

[202]ttkurtulussavasientralkansavasitml;http://ufukdernegi.org/v2/index.php/ yazarlar/alpay-igci/149-neler-yaadk-balkanmzda. Prof. Dr. Caner Arabacı. http://www.memleket.com.tr/arabaci-balkan-savaslarini-anlatit-150879h.htm

[203] Andonyan, 1999, 318-321, 327, 329, 331-332, 357).

[204] (Esenyel, 1995, 164-165) Prizren Redif Tümeni, başlarındaki komutanları Albay Abdürrezzak Bey ile birlikte ve topluca savunma bölgesini terk etmiş: İpek veya Prizren civarındaki evlerine kaçmıştı.

[205] Lesiçkov, Balkan Muharebatı Hatıratından, s. 10–11.

[206] Andonyan, Balkan Harbi, s. 454.

[207] Stephane Lauzanne, Uçurumun Kenarındaki Türkiye. I. Balkan Savaşı ve Çekilen Acılar, çev. Teoman Tunçdoğan, İstanbul: Bileşim Yayınları, 2005, s. 35.

[208] Mahmut Muhtar, Balkan Harbi, haz. M. Ziyaettin Engin, İstanbul: Kervan Kitapçılık, 1979, s. 43.

[209] Serkan Er, "Balkan Harbi Çerçevesinde Osmanlı Ordusunun Demiryollarını Kullanıma Bakış", Balkan Savaşları Paneli, Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Müdürlüğü (03–04 Mayıs 2011), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 2012, s. 91.

[210] Prof. Dr. Caner Arabacı. Bir Millî Felâket Olarak Balkan Bozgunu ve Geciken Uyanış

[211] M.Sabri Koz; Edirne Müdâfii Mehmed Şükrü Paşa Veysi Akın; Unutturulan Bir Kahraman: Edirne Müdafii Şükrü Paşa

[212] http://masonlukkabala.blogspot.com/.../saraybosna-suikastinde...

[213] Muzaffer Taşyürek: Sarıkamış'ı Bilir misiniz? Adli Ayter: 26/27 Aralık 1914: Sarıkamış Felaketi...

[214] Şevket Süreyya Aydemir Sarıkamış Üstünde Kar, Yetkin İşcen, Aralık 2004

[215] Sarıkamış Gerçeği- Beyaz ölüm / Hanri Benazus | s.554-559

[216] Henry Barby, Au seuil de l'épouvante: L'Arménie martyre, Paris, Albin Michel, 1917, s. 233–239. (Aktaran: Müderrisoğlu, agy.)

[217] Adli AYTER, "26/27 Aralık 1914: Sarıkamış Felaketi...". Şevket Süreyya Aydemir.

[218] Kaynak: A. Baytın, a.g.e., s. 89, 92, 98 – 19'uncu Süvari Numune Alayı Komutanı Erzincanlı Süleymanoğlu Ahmed Hamdi Bey'in Hatıraları (1311–1343), Askerî Tarih Bülteni, Sayı: 37 (Ağustos 1994), s. 152

[219] ATASE Arşivi; Kls. 69, Dos. 15, F. 29, 29-1, 29-2, 29-3.

[220] İhsan Ilgar, "Ali İhsan Paşanın Bir Raporu ve Bir Mektubu", Hayat Tarih Mecmuası, Yıl 5, I/5 (Haziran 1969), s. 57.

[221] Fahri Belen, Birinci Cihan Harbi, Cilt I, s. 140.

[221] Ali İhsan Sabis, a.g.e., Cilt II, s. 263 vd.

[222] A. N. Kurat, a.g.e., s. 270.

[223] Köprülü Şerif (İlden), Sarıkamış İhata Manevrası ve Meydan Muharebesi, İstanbul 1338, s. 126–128.

[224] Guze, a.g.e., s. 50–51.– W. E. D. Allen – P. Muratoff, 1828–1921 Türk–Kafkas Sınırı Harpleri Tarihi, Ankara, 1966, s. 264.

[225] Murat Bardakçı. Hafız Hakkı Paşa'nın Hatıra Defteri...

[226] Ali İhsan Sabis, Harp Hatıralarım Birinci Dünya Harbi, II, İstanbul 1990, s. 263;

[227] H. Işık, "Birinci Dünya Savaşında Rus Cephesinde İlk Muharebe-

ler ve Sarıkamış Harekâtı", Dördüncü Askerî Tarih Semineri Bildirileri, Ankara 1987, s. 312.

[228] Halil Ataman, 1990: 46. http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1973/20623.pdf

[229] Şevket Süreyya Aydemir, Makedonya›dan Ortaasya'ya

[230] Dr. Natalia Chernichenkina / Rus hemşire Tina Semina'nın Sarıkamış anıları, Derin Tarih, 82'inci sayı, Ocak 2019.

[231] Dr. Natalia Chernichenkina, Sarıkamış anıları, Derin Tarih, 82'inci sayı, Ocak 2019.

[232] https://evrimagaci.org/hipotermi-hastalarinda-gorulen...

[233] https://www.haberler.com/sarikamis-in-son-esiri.../

[234] Karal, a.g.e., s. 455–456.

[235] Mühlmann, a.g.e., s. 131.

[236] Erich R. Prigge, Çanakkale Savaşı Günlüğü, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s. 121. Sanders, a.g.e., s. 112–113.

[237] Akademik Bakış, Cilt 7, Sayı 14, Yaz 2014, Sezen Kılıç.

[238] (Mustafa Kemal: 11 Eylül 1332 / 24 Eylül 1915) Kaynak: Ernest Jackh. Yükselen Hilal. Sayfa 190-191

[239] Tahsin Yıldırım, Şehzade Yusuf İzzeddin Öldürüldü mü, İntihar mı Etti? Selis Kitaplar, İstanbul, 1. Baskı, Ocak 2005.

[240] https://www.fikriyat.com/tarih/.../11/06/intihar-mi-cinayet-mi

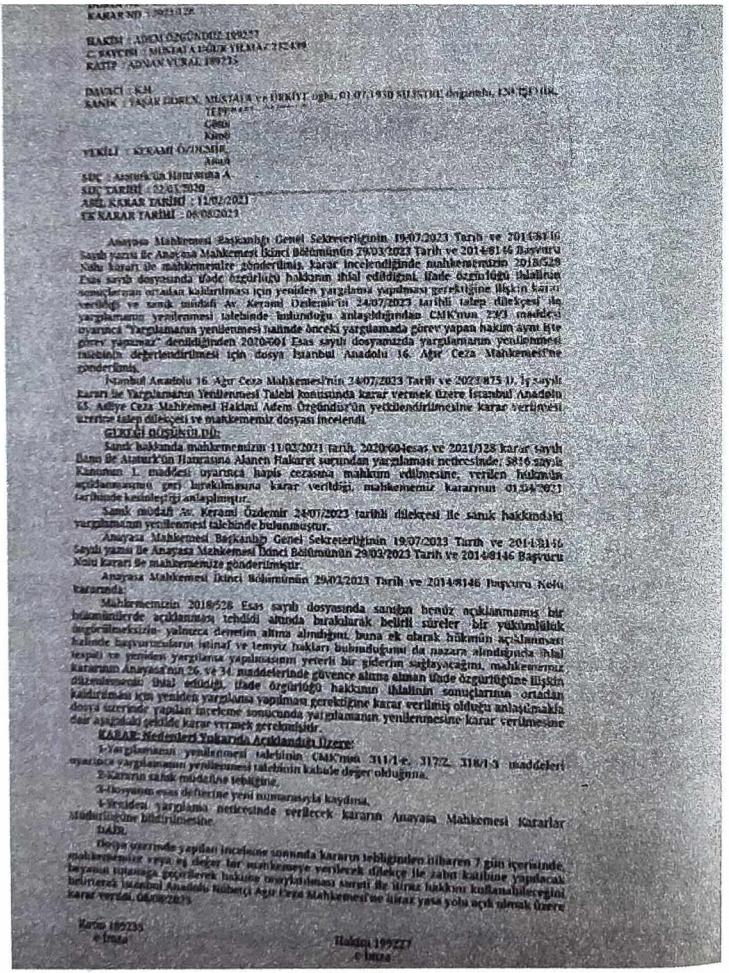
[241] https://www.turansam.org/makale.php?id=200

[242] İstanbul Gazeteleri... İsmail Çolak (Tarihçi-Yazar) – Ocak 2016

[243] H. Nadir Bıyıkoğlu, Türk Havacılık Sanayi, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Ankara 1991, s.8; Süleyman Beyoğlu, "Osmanlı Havacılığı ve İlk Havacılık Teşkilatı", Türk Kültürü İnceleme Dergisi, İstanbul, 1999, Sayı: 1, s.143 vd.

[244] Orhan Koloğlu, "Dünya'da İlk Hava Savaşı", Tarih ve Toplum Dergisi, Şubat 1988, Sayı: 50, s.16-19 vd.

İstanbul Anadolu 64'üncü Asliye Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nin bozma kararı üzerine 1.5 yıllık mahkumiyetim hakkında yeniden yargılama kararı aldı. O karar aşağıdadır.

KARAR NO : 2021/128

HAKİM : ADEM ÖZGÜNDÜZ 189257
C. SAVCISI : MUSTAFA EROĞLU YILMAZ 232439
KATİP : ADNAN YURAL 189235

DAVACI : KM
SANIK : TAŞAR EDREN, MUSTAFA ve ÜRKİYE oğlu, 01/07/1950 SİLİSTRE doğumlu, [illegible]
[illegible]
Cüzü
Kayıt
VEKİLİ : KERAMİ ÖZDEMİR
Adres
SUÇ : Atatürk'ün Hatırasına A
SUÇ TARİHİ : 22/01/2020
ASIL KARAR TARİHİ : 11/02/2021
EK KARAR TARİHİ : 08/08/2023

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararı ile mahkememize gönderilmiş, karar incelendiğinde mahkememizin 2018/528 Esas sayılı dosyasında ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini, ifade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması gerekliğine ilişkin kararı verildiği ve sanık müdafii Av. Keramî Özdemir'in 24/07/2023 tarihli talep dilekçesi ile yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunduğu anlaşıldığından CMK'nun 230/1 maddesi uyarınca "yargılamanın yenilenmesi halinde önceki yargılamada görev yapan hakim aynı ile görev yapamaz" denildiğinden 2020/601 Esas sayılı dosyamızda yargılamanın yenilenmesi talebinin değerlendirilmesi için dosya İstanbul Anadolu 16. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiş.

İstanbul Anadolu 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 24/07/2023 Tarih ve 2023/875 D. İş sayılı Kararı ile Yargılamanın Yenilenmesi Talebi konusunda karar vermek üzere İstanbul Anadolu 65. Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi Adem Özgündüz'ün yetkilendirilmesine karar verilmesi üzerine talep dilekçesi ve mahkememiz dosyası incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanık hakkında mahkememizin 11/02/2021 tarih, 2020/601Esas ve 2021/128 karar sayılı ilanı ile Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçundan yargılaması neticesinde; 5816 sayılı Kanunun 1. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesine, verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, mahkememiz kararının 01/04/2021 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

Sanık müdafii Av. Keramî Özdemir 24/07/2023 tarihli dilekçesi ile sanık hakkındaki yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararı ile mahkememize gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararında;

Mahkememizin 2018/528 Esas sayılı dosyasında sanığın henüz açıklanmamış bir bilgisinden açıklanması tehdidi altında bırakılarak belirli süreler bir yükümlülük öngörülmeksizin yalnızca denetim altına alındığını, buna ek olarak hükmün açıklanması kalemde başvurucuların istinaf ve temyiz hakları bulunduğunu da nazara alındığında ihlal tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir gidereim sağlayacağını, mahkemenmiz kararının Anayasa'nın 26. ve 34. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüne ilişkin müdahalenin ihlal edildiği, ifade özgürlüğü hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması gerekliğine karar verilmiş olduğu anlaşılmakla dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda yargılamanın yenilenmesine karar verilmesine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

KARAR: Nedenleri Yukarıda Açıklandığı Üzere;

1-Yargılamanın yenilenmesi talebinin CMK'nun 311/1-e, 317/2, 318/1-3 maddeleri uyarınca yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer olduğuna,

2-Kararın sanık müdafiine tebliğine,

3-Dosyanın esas defterine yeni numarasıyla kaydına,

4-Yeniden yargılama neticesinde verilecek kararın Anayasa Mahkemesi Kararlar Müdürlüğüne bildirilmesine

HAKİM.

Dosya üzerinde yapılan incelemesi sonunda kararın tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde, mahkememiz veya eş değer bir mahkemeye verilecek dilekçe ile zabıt katibine yapılacak beyanın istinafa geçerlerek hakime muvafakatnamesi suretiyle ilgili hakkını kullanabileceğini, belirterek İstanbul Anadolu Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz hakkını kullanabileceğini karar verildi. 08/08/2023

Katip 189235
e-imza

Hakim 189257
e-imza

Anayasa Mahkemesinin 5816 Kararı

ANAYASA MAHKEMESİ, ATATÜRK'E HAKARET VE BEN: YAŞAR GÖREN

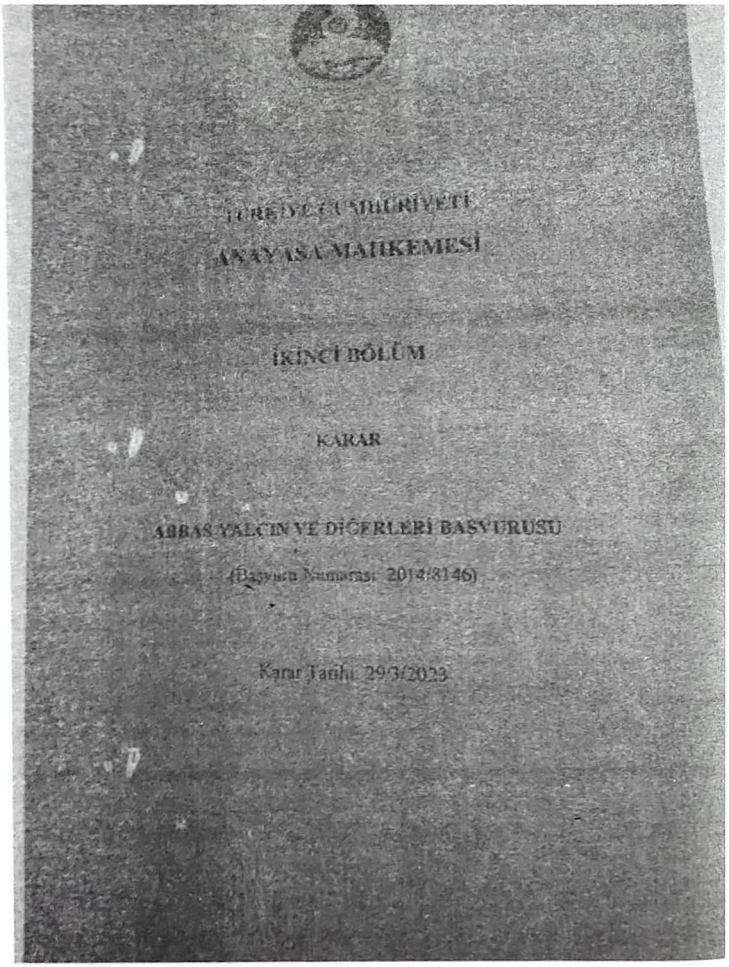
Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret (5816) suçundan mahkum olanlar 29 Mart 2023 tarihine kadar çaresizdiler. Yerel mahkeme mahkum ediyor, İstinaf onaylıyor ve hükümlüler hapishanenin yolunu tutuyorlardı. Mahkumiyet kararının bozulması hakkında Anayasa Mahkemesine ilk başvuruyu 2014 yılında Abbas Yalçın adlı bir vatandaş yaptı. Anayasa Mahkemesi, bu kişisel başvuruyu reddetmedi. Ama hukuki bir işlem de yapmadı. Sümen altına attı. 2021 yılındaki 10'uncu başvuru bana aittir.

Benim hikayem şöyle:

20 yıl kadar önce yakın tarihi yeniden yazmaya başladım. Ama yazımın uzun süreceğini anladığım için, bulduğum belge ve bilgileri facebook hesabımdan paylaşmaya başladım. Atatürkçü Düşünce Derneği beni farketmiş. 12 facebook paylaşımım hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunmuş. Savcıya ifade verdim ve hakkımda düzelenlenen bir iddianame ile kendimi mahkemede buldum. Mahkemeye bir bavul belge ve bilgi ile gittim. 45 dakika süren bir savunma yaptım. Duruşma hakimi, beni dinledikten sonra (sabırlı adammış) bana dosyanın dışından bir soru sordu. Cevap vermeyebilirdim ama verdim. Hakimin sorusu şuydu: "Peki Yaşar Bey, Atatürk bu ülke için hiç mi iyi bir şey yapmadı?..." Cevabım şöyle oldu: "Yaptı. Musul ve Kerkük'ü İngiltere'ye 500 bin sterline sattı" Savcı da,Hakim de cin çarpmışa döndüler. 1.5 yıl hapis cezasına mahkum oldum. Hükmün açıklanmasını geri bırakma hakkından yararlandırdılar. Bunun anlamı şuydu: 5 yıl içinde Atatürk'e bir daha hakaret edersem 1.5 yıllık bu cezam yeni cezamın üstüne eklenecek, ikisini de yatacaktım. Bu arada, İstinaf cezamı onayladı. Mahkumiyetim kesinlik kazandı.

Pes edecek değildim. Mersinli Avukat Kerami özdemir, benim adıma Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulundu.

2 yıl sonra Anayasa Mahkemesi Atatürk'e hakaret suçundan mahkum olmuş 19 kişinin mahkumiyet kararlarını bozdu. Aralarında ben de vardım. Bu mahkemenin tarihinde bir ilkti. Karar tarihi 29 3 2023'tü ama açıklama 2024 yılında yapıldı. Aşağıda Anayasa Mahkemesi'nin kararının tam metnini görüyorsunuz.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABBAS YALÇIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8146)

Karar Tarihi: 29/3/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Kenan YAŞAR
Raportör : Mustafa İlhan ÖZTÜRK
Başvurucular : Abbas YALÇIN ve diğerleri (Ekli Liste)
Vekilleri : Ekli listede

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hakkında çeşitli suçlardan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesine başvuranların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

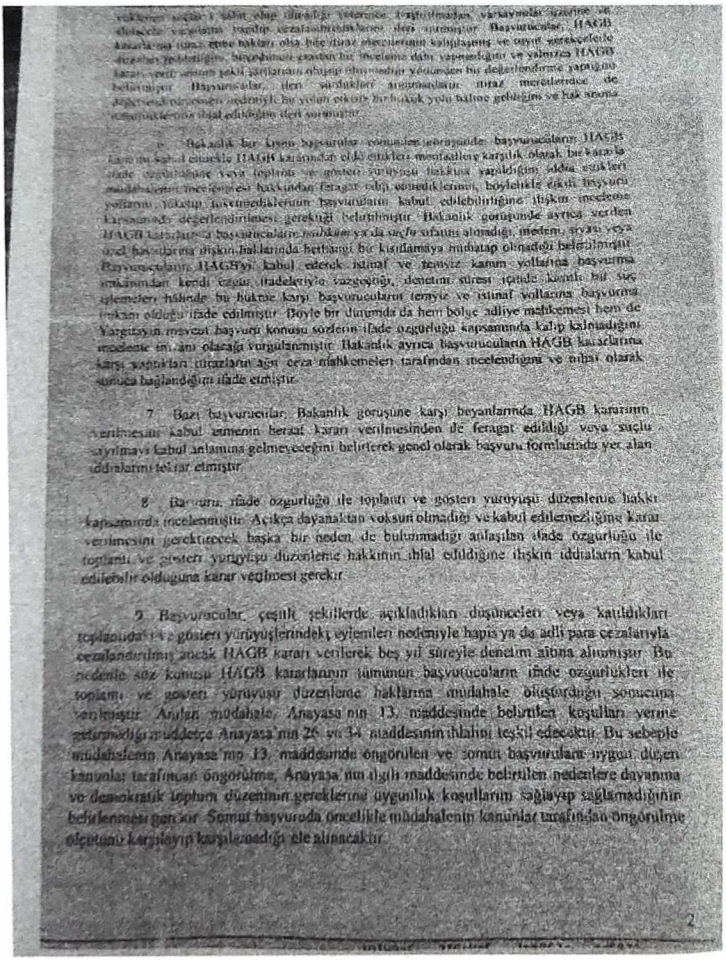
2. Başvurucular çeşitli suçlardan hapis veya adli para cezasına mahkûm edilmiş olup verilen hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmıştır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması HAGB) kararına yapılan itirazlar Ağır Ceza Mahkemelerince çeşitli gerekçelerle reddedilmiştir.

3. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurular 2014 ile 2021 yılları arasında çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Konu yönünden büyük önem taşıdığı değerlendirilen başvuru dosyalarının birleştirilmesine karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Özetle yukarıdan yukarı okunan anılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesine gerekir.

5. Başvurucular, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme ve örgütlenme hakkı kapsamında kalan eylemlerinin açıklamaları nedeniyle mahkûm edildiklerini, derece mahkemelerinin Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında ortaya konulan ilkeleri gözetmediklerini, HAGB kararlarında neden mahkûm

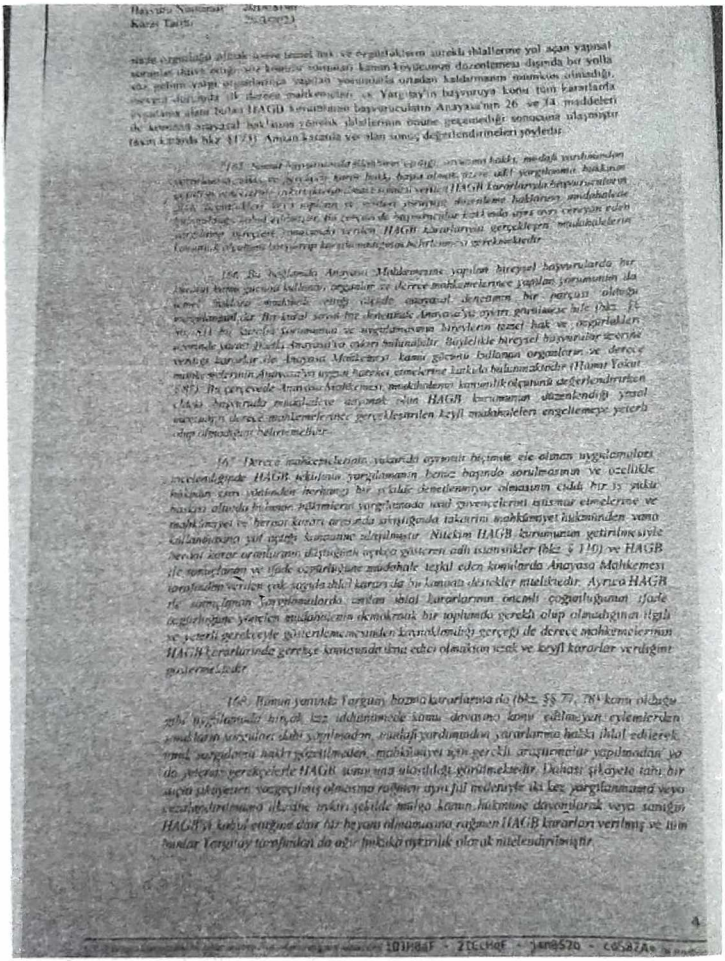
12. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmayacağı temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında [illegible] Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında ise mülkiyet hakkına müdahalenin kamu yararı [illegible] bulunmaktadır. Dolayısıyla yapılan başka bağlamlarda [illegible] (bkz. [illegible] 2014/2876, 25/6/2015, § 82; *Hayrettin Özdemir*, B. No: 2013/1434, 25/6/2015, §§ 56-61; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.* [GK], B. No: 2014/4970, 11/2/2019, § 35; *Hamit Yaksi* [GK], B. No: 2013/4948, 10/6/2021, § 70).

11. Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kez temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütünün ilk olarak *şekli* bir kanunun varlığını gerektirdiğini belirtmiştir (*Tuğba Aydın*, § 96; *Türkiye Aydın ve diğerleri*, B. No: 2013/6154, 11/10/2018, § 34). Bir yasama işlemi olarak kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) sorumlu unsurudur ve İHAM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bir anlayış temel hak ve özgürlükler alanında öngörülebilirliğin sağlanmasında (*Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/4920, 26/5/2017, § 54; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 36; *Hamit Yaksi*, § 77). Fakat kanunilik ölçütü aynı zamanda *maddi* bir içeriğe de gerekirse ve bu noktada kanunun nitelik taşıması kazanır. Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliğini ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (*Metin Bayır ve Halkın Kurtuluş Partisi* [GK], B. No: 2014/5720, 4/6/2015, § 56; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 55; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 37; *Hamit Yaksi*, § 73).

12. *Belirlilik*, bir kararda keyfiliğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca *kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu bir hukuki güvenceler içermesi* gerekir. Bir kanuni düzenlemede hangi davranış veya olguların hangi hukuksal sonuçlarını bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini ongörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim edebileri olanaklı hâle gelebilir (*Hayrettin Özdemir*, §§ 56, 57; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 56; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 38; *Metin Bayır ve Halkın Kurtuluş Partisi*, § 57; *Hamit Yaksi*, § 79; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; AYM, E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012).

13. Anayasa Mahkemesi, *Atilla Yazar ve diğerleri* ([GK], B. No: 2016/1635, 5/9/2022) başvurusunda temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etkisi olduğu kabul edilen HAGB kurumunun kanunilik ölçütünü karşılayıp karşılamadığını kapsamlı bir biçimde incelemiştir (bkz. *Atilla Yazar ve diğerleri*, §§ 100-173).

14. Anayasa Mahkemesi *Atilla Yazar ve diğerleri* başvurusunda yaptığı değerlendirmelerde özetle, bir bütün olarak HAGB kurumunu oluşturan mevzuatın başta

Başvuru Numarası: 2013/4146
Karar Tarihi: 26/1/2023

[illegible] HAGB kararında göstermiş olduğu gerekçeler ve bu kararın [illegible] AİHM'in ifade özgürlüğüne ilişkin benzer ilkeleri [illegible] 13/2/2003, 35) Nitekim AİHM de söz konusu kararlarında [illegible] HAGB kararlarında yargı kolaylıkları gerekçelerini AİHM [illegible] belirtilen ölçütleri karşılamadığını, yalnız olağanüstü ve bu [illegible] mahkemenin hukuki konumunu haklı [illegible] gerekçe yeterli [illegible] belirtmiştir. Buna AİHM sözü mahkeme kararlarında gerekçe yeterliliğinin [illegible] Mevcut [illegible] durumda ortaya çıkmamıştır.

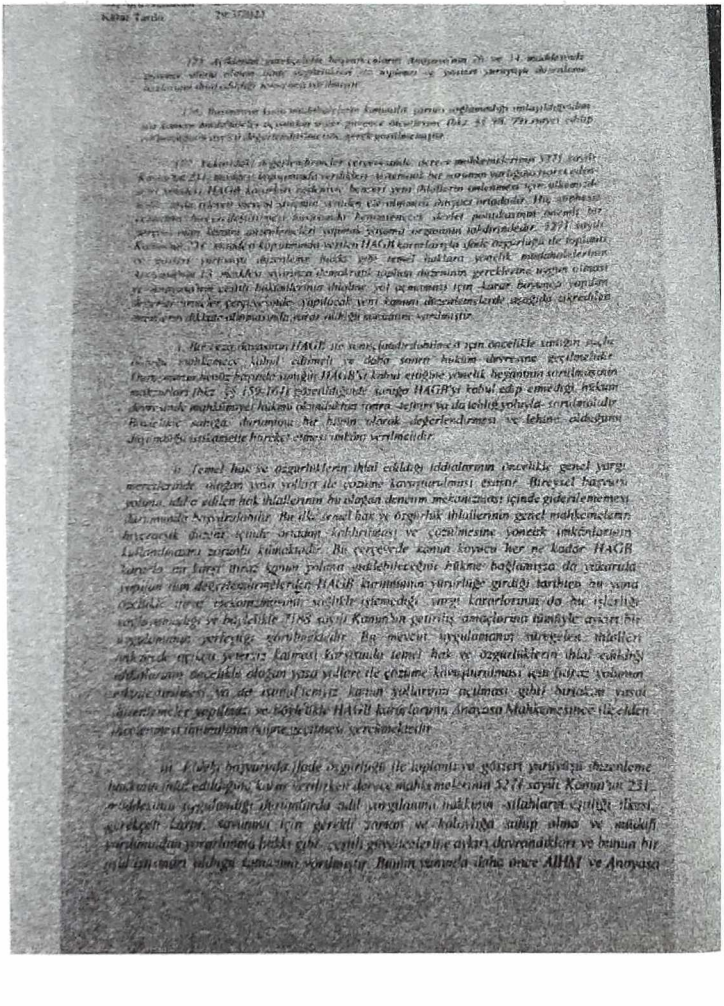
171. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği ihlal kararlarıyla [illegible] kararlarının HAGB kararlarındaki Anayasa'ya aykırılıkları, AİHM yerleşmiş [illegible] ve Yargıtay'ın emsal kararda yer alan hususlar gözetmiş kararını birlikte değerlendirdiğinde [illegible] mahkemelerinin HAGB kararı verilen dosyalarda adil yargılanma hakkının [illegible] ihlal kararı niteliğinde bu yönde yol sayarak etkili güvenceleri sunmaz verilen [illegible] kararlarının ihlali sistemsel biçimde yol sayarak etkili güvenceleri sunmaz yargılamalar [illegible] durumdur. Usul güvencelerinin bu şekilde istisnai nitelikteki yargılamalar [illegible] başvurucular hakkında HAGB kararı verilmesi yönünden toplantılara katılma [illegible] ifade özgürlüğü ile toplanma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı üzerinde [illegible] başvurucuların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü [illegible] hakları üzerinde ağır ve ölçüsüz bir müdahale bakışı oluşturmuştur.

172. HAGB kurumunun bu şekilde uygulanması, yalnızca dahil olduğu [illegible] sözleşmelerine Taraf Devletler Anayasa'nın 26. ve 34. maddeleri ile koruma [illegible] bir dahil [illegible] yönelmiştir kalmaz, hiç kuşkusuz aynı zamanda toplumun diğer menfaatlerini [illegible] organlarının sebebiyet açıklamaları ve toplantı ve gösteriler katılmasının caydırıcı [illegible] vergilendirme sonucunda vatandaşların korkusunun doğurduğu caydırıcı etki [illegible] ve kamuoyundaki farklı seslerin susturulmasına yol açar ve bir kuşkusuz yapılan [illegible] sürdürülebilmesine de engel olur (Zübeyde Yazıcı Ustel ve diğerleri, § 135; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 79; Hami Yaktaş, § 115).

173. İşte bu nedenlerle mevcut kanun düzenlemeler, HAGB kurumunun uygulanma şekilleri, kaynakların ve yukarıda belirtilen sorunları gidermeye yetmemekte, başvurucuların ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı gibi çeşitli temel hakları üzerinde olumsuz caydırıcı etkisi sistemsel olarak giderilmemektedir. Nitekim görülmektedir ki, 6271 sayılı Kanun da HAGB kurumuna ilişkin yapılan değişiklikler ile Yargıtayın kanuna ilişkin içtihatları ne de ilk derece mahkemelerinin uygulamaları yukarıda ayrıntılı biçimde ortaya konulan sorunları ortadan kaldırmakta yeterli olmuştur. Diğer bir ifadeyle, yetkili adli makamların yürütükleri mevcut uygulama temel hak ve özgürlüklere bir ceza konusturması sonucu verilen mahkûmiyet hükmünün açıklanmasının geri bırakılmasıyla başvurucuların çeşitli yükümlülükler için bir süre denetim altında tutulmaları ile giriş değerlendirilecek keyfî ve orantısız müdahaleleri önlemeye elverişli değildir.

174. Böylelikle bir bütün olarak HAGB kurumunun oluşturan mevcutun başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin sürekli ihlallerine yol açan yapısal sorunlar olduğu ortaya çıkmış ve söz konusu sorunları kanun koyucunun düzenlemesi dışında bir yolla söz gelimi yargı organlarınca yapılan yorumlarla ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut durumda ilk derece mahkemeleri ve Yargıtay, başlıca iç hukuk kaynaklarda uygulama alanı bulan HAGB kurumunun başvurucuların Anayasa'nın 26. ve 34. maddeleri ile korunan imtiyazsel haklarına yönelik ihlallerinin önüne geçemiştir.

175. Anayasa Mahkemesi yukarıda yaptığı değerlendirmeler sonucunda ulaştığı başvurularda konu HAGB kurumunun uygulanmasından kaynaklanan müdahalelerin kanunlilik ölçütünü sağlamadığı (bkz. §§ 100-173) kanaatine ulaşmıştır.

Başvuru Numarası: 2014/3136
Karar Tarihi: 27/10/2015

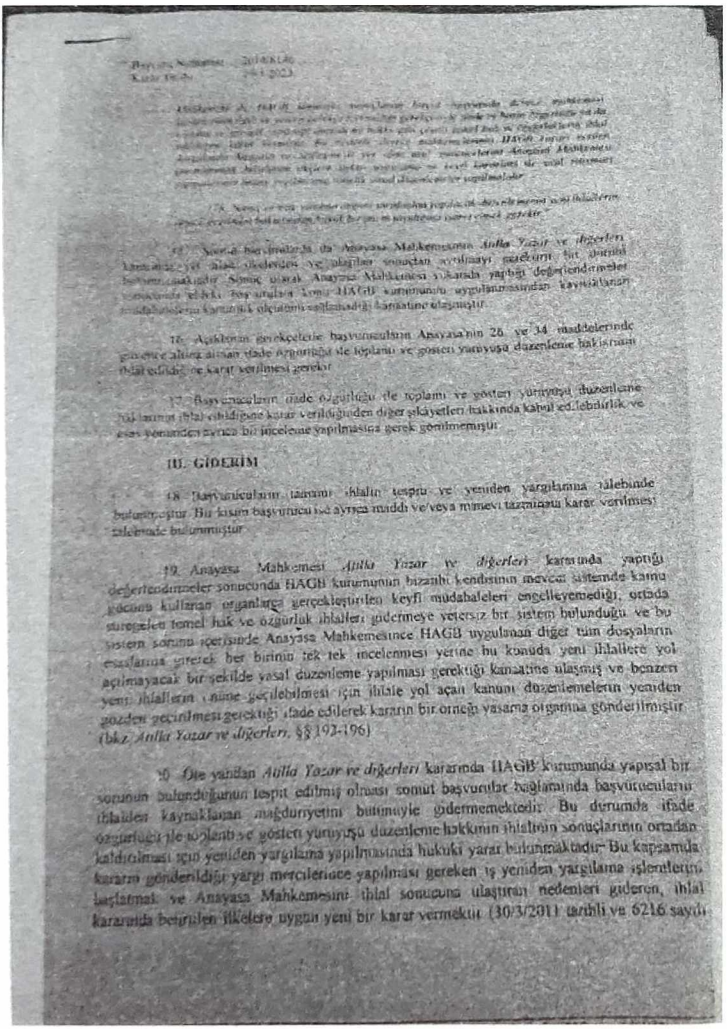
[illegible]

121. HAGB kurumunun bu şekilde uygulanması, yalnızca daha önce yürürlükteki düzenlemelere ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 24. ve 34. maddelerle ilgili kararları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, hiç şüphesiz adil yargılanma hakkının sağlanmasına ilişkin pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve toplumu ve gösterilere katılanları caydırıcı etkisi oluşturacak şekilde ağırlaştırılmış cezalar verilmesi olarak yorumlanacaktır. Dahası, yargılamaların etkinleştirilmesi kavramının doğurduğu caydırıcı etki toplumdaki ve kamuoyundaki korkutucu etkinin artmasına yol açar ve hiç kuşkusuz çoğulcu toplumun temel ilkelerine ters düşer (Zübeyde Tüzün Ünsal ve diğerleri, § 135; Ergün Poyraz [2] [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 79; Hasan Yakut, § 115).

122. Yine bu nedenlerle mevcut kanun düzenlemeleri, HAGB kurumunun uygulanmasından kaynaklanan ve yukarıda belirtilen sorunları giderme ve yetmezlik hususunu, ifade özgürlüğünü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı gibi çeşitli temel hakları üzerinde olumsuz caydırıcı etkiyi ortadan kaldırma bakımından yeterli görünmemektedir. Nitekim görülmektedir ki 5271 sayılı Kanun'da HAGB kurumuna ilişkin yapılan değişiklikler ve bir suça kastla yönelmiş tehditlere ilk derece mahkemelerinin uygulamaları yukarıda ayrıntılı biçimde anlatılan sorunları ortadan kaldırmakta yeterli olmuştur. Diğer bir ifadeyle yetkili adli makamların yürütmeleri mevcut uygulama temel hak ve özgürlüklere bir ceza kanununun sonuca verilen maddi unsuru hükmünün ortadan kaldırılması ve hayvanlara çeşitli yakındıklerle ilgili bir suç üzerine denetim altında serbestlik ile yer değiştirebilecek yollar sunmuş maddelerini önlemeye elverişli değildir.

123. Bütün bu hususlar ışığında HAGB kurumunu oluşturan mevzuatın hâlihazırda uygulanmakta olan, temel hak ve özgürlüklerin sürekli ihlallerine yol açan yapısal sorunlara ilişkin ve suç konusu sorunları kamu kaynaklarının düzenlenmesi alanında bir şekilde suç gelirleri yoluyla sağlanmaya çalışılan kaynaklarla ortadan kaldırmakla mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut durumda ilk derece mahkemeleri ve Yargıtay tarafından kabul edilen kararlardaki uygulama ulaşı bütün HAGB kurumunun başvurucuların Anayasa'nın 20. ve 34. maddeleri ile korunan yapısal haklarına yönelik ihlallerinin önüne geçemediğini

124. Anayasal bütünlüğün sürekli yapılış değişiklikleriyle sonucunda ortaya çıkan sorunlara karşı HAGB kurumunun uygulanmasından kaynaklanan mahkûmiyetlerin kanunilik ilkesinin ve Hazırlığın 6 ve 9/5/2005 tarihli 5271 sayılı Kanun'un 7. maddesi

Anıl Yazar ve diğerleri

Anıl Yazar ve diğerleri

Anıl Yazar ve diğerleri

Başvuru No: 2014/8345
Karar Tarihi: 26/10/2017

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (4) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruda ilgili vasıtanın yargılama kanunuyla sınırlı olan inceleme yetkisinin aşılmaması için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2013/8575, 26/2/2015, §§ 34-36; *Ergül Albayrak ve Diğerleri* [2], §§ 51-53; *mlf. Kadri Emir Barbaros* [1], [GK], B. No: 2016/13649, 21/12/2017, §§ 93-100).

31. Yargı mercilerince yapılacak yeniden yargılamalar benzer veya denetim sıkıntı içerebilecek yeni bir usuli işlem/düzenleme ve dönemsel ve benzer usul ihlallerine ilişkin yukarıda izah edilen durumlardan veya başka nedenlerle önceki kararı yeniden verilmeyecekse yapılması gerekenler başka yargı ve değerlendirme aşamasında gerçekleştirilmiştir (bkz. Ayrı karar § 178).

32. Bütün bu gerekçeler ışığında başka ihlaller ayrıca yargılama makamının tüm gerekçelerinin açıklandığı bir yargılama yapılmalıdır (bkz. *Atalla Yazar ve Diğerleri*, §§ 126-135).

33. Sonuç olarak HAGB'yi kabul edip cezanın ertelenmesinden önce hükmün kurulması ve temyiz kurallarının hükmün sonuçlarından bağımsız veya ikinci derecede değerlendirilmesi (bkz. *Atalla Yazar ve Diğerleri*, §§ 159-168). Hükmün açıklanmayan sebepleri ayrıntılı gerekçeyle kurulan hükmün sonucunun bildirilmesi ve HAGB'yi kabul edip cezanın ertelenmesi anlamındadır.

34. Ancak Kanun'un yeni maddesinin yapım sürecinin yetkin gerekçelerle ve yalnızca HAGB kurumunun çeşitli boyutları yönünden bir inceleme yapmayarak usul ve esasla ilişkin tüm hususlara ayrıntılı ifadelerin meclisteki bireylere maksat bir gerekçe ile cevap vermesi ve ortaya çıkan tüm menfaatlerin değerlendirmesi gerekmektedir (bkz. *Atalla Yazar ve Diğerleri*, §§ 143-158).

35. Bu gerekçeler, hemen açıklanmasa bile hükmün ileride açıklanması talebinde bulunulacak belirli süreler için sınırlılık öngörülmesi sureti yahut da denetim altına alınmalıdır. Bunu eksiksiz hükmün açıklanması halinde hak arama usullerinin istismar ve temyiz makamı bulunduğu ile pozitif ayrımcılığa ihlal tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının gerekli bir değerlendirme sağlayacağı değerlendirilmiştir. Başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. DEĞERİ

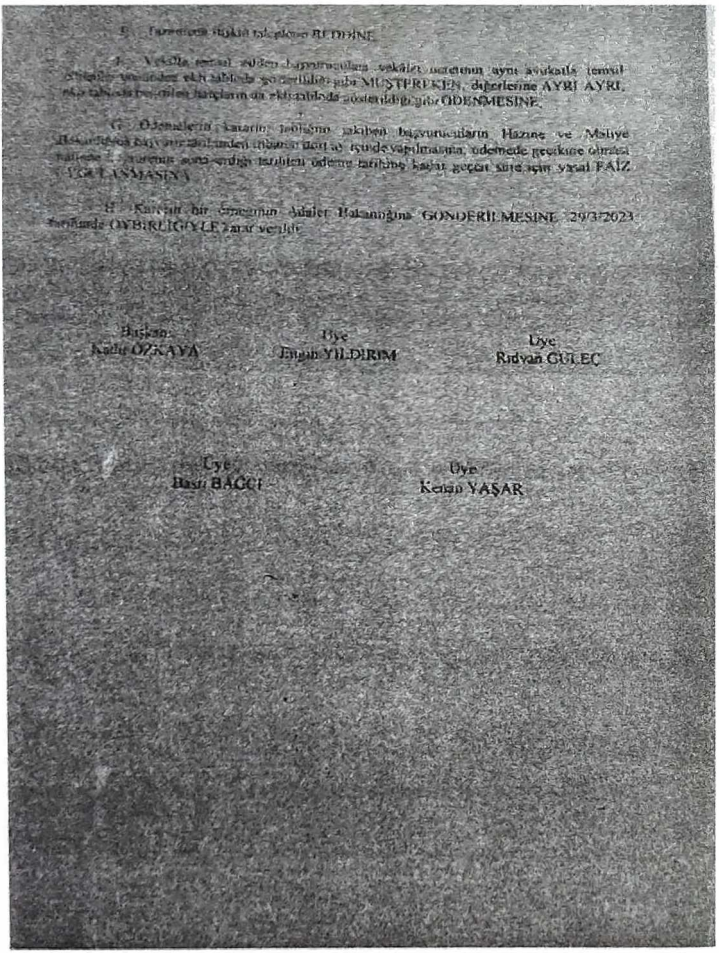
A. İddianın gerekçelerle

A. Adil yargılama taleplerinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. ve 34. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere eski görevli yer olan ilgili ilk derece mahkemelerine GÖNDERİLMESİNE,

5- [illegible] ilişkin talebinin REDDİNE,

6- Vekille temsil edilen başvurucuların vekâlet ücretinin ayrı avukatla temsil edilmiş sanıklardan eşit olarak, yani müştereken ve müteselsilen değil, MÜŞTEREKEN, diğerlerine AYRI AYRI, eşit olarak [illegible] hükmolunan vekâlet ücretinden eşit olarak ödenmesine dair [illegible] ÖDENMESİNE,

7- Ödenmeleri kararının temyizine yakılan başvurucuların Hazine ve Maliye [illegible] başvurucuların ödemeye [illegible] işinde yapılmasına, ödemede gecikme olması halinde [illegible] ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA

8- Karşılık bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 29/3/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

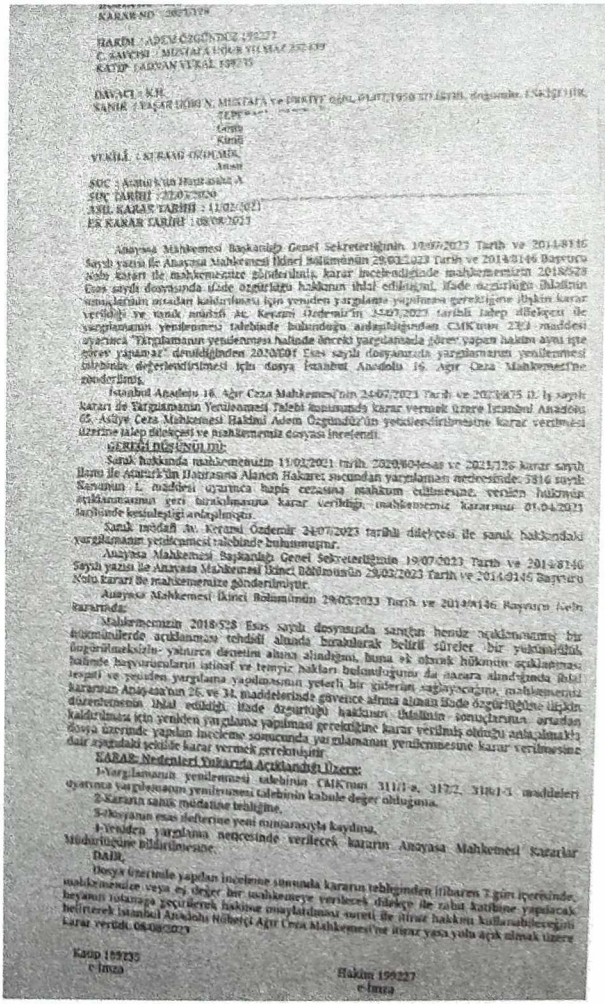
Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
Kenan YAŞAR

Anayasa Mahkemesi'nin kararı üzerine yerel mahkeme kararı

İstanbul Anadolu 64'üncü Asliye Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nin bozma kararı üzerine 1.5 yıllık mahkumiyetim hakkında yeniden yargılama kararı aldı. O karar aşağıdadır.

KARAR NO : 2021/178

HAKİM : ADEM ÖZGÜNDÜZ 159227
C. SAVCISI : MUSTAFA UĞUR YILMAZ 232439
KATİP : FADİMAN YEKTA 159235

DAVACI : K.H.
SANIK : YAŞAR DOĞAN, MUSTAFA ve DİĞERİ oğlu, 01.07.1950 [illegible], doğumlu, [illegible]
[illegible]
Gezi
Kürsü
VEKİLİ : AV. KAAN ÖZDEMİR
Ankara
SUÇ : Atatürk'ün Hatırasına A
SUÇ TARİHİ : 22.07.2020
İLK KARAR TARİHİ : 11/02/2021
EK KARAR TARİHİ : 08/08/2023

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru No'lu kararı ile mahkememize gönderilmiş, karar incelendiğinde mahkememizin 2018/528 Esas sayılı dosyasında ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini, ifade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması gerektiğine ilişkin karar verildiği ve sanık müdafii Av. Kerami Özdemir'in 25/07/2023 tarihli talep dilekçesi ile yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunduğu anlaşılmıştır. CMK'nun 223. maddesi uyarınca "Yargılamanın yenilenmesi halinde önceki yargılamada görev yapan hakim aynı işte görev yapamaz" denildiğinden 2020/[illegible] Esas sayılı dosyasında yargılamanın yenilenmesi talebinde değerlendirilmesi için dosya İstanbul Anadolu 16. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiş.

İstanbul Anadolu 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 24/07/2023 Tarih ve 2023/[illegible]75 D. İş sayılı kararı ile Yargılamanın Yenilenmesi Talebi hususunda karar vermek üzere İstanbul Anadolu 65. Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi Adem Özgündüz'ün yetkilendirilmesine karar verilmesi üzerine talep dilekçesi ve mahkememiz dosyası incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanık hakkında mahkememizin 11/02/2021 tarih, 2020/[illegible]dosya ve 2021/126 karar sayılı Hatıra ile Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçundan yargılaması neticesinde; 5816 sayılı Kanunun 1. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesine, verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, mahkememiz kararının 01/04/2023 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

Sanık müdafii Av. Kerami Özdemir 24/07/2023 tarihli dilekçesi ile sanık hakkındaki yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru No'lu Kararı ile mahkememize gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru No'lu kararında;

Mahkememizin 2018/528 Esas sayılı dosyasında sanığın henüz açıklanmamış bir düşüncesinden açıklanması tehdidi altında bırakılarak belirli süreler bir yükümlülük öngörülmeksizin yaklaşık dokuz ay alıkonulduğunu, buna ek olarak hükmün açıklanması halinde başvurucuların istinaf ve temyiz hakları bulunduğunu da dikkate alındığında ihlal teşkil ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağına, mahkemenin kararının Anayasa'nın 26. ve 31. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemenin ihlal edildiği ifade özgürlüğü hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması gerektiğine karar verilmiş olduğu anlaşılmıştır dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda yargılamanın yenilenmesine karar verilmesine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

KARAR: Nedenleri Yukarıda Açıklandığı Üzere:

1-Yargılamanın yenilenmesi talebinin CMK'nun 311/1-a, 312/2, 318/1-3. maddeleri uyarınca yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer olduğuna,

2-Kararın sanık müdafiine tebliğine,

3-Kayanın esas defterine yeni numarasıyla kaydına,

4-Yeniden yargılama neticesinde verilecek kararın Anayasa Mahkemesi Kararlar Müdürlüğüne bildirilmesine,

DAİR,

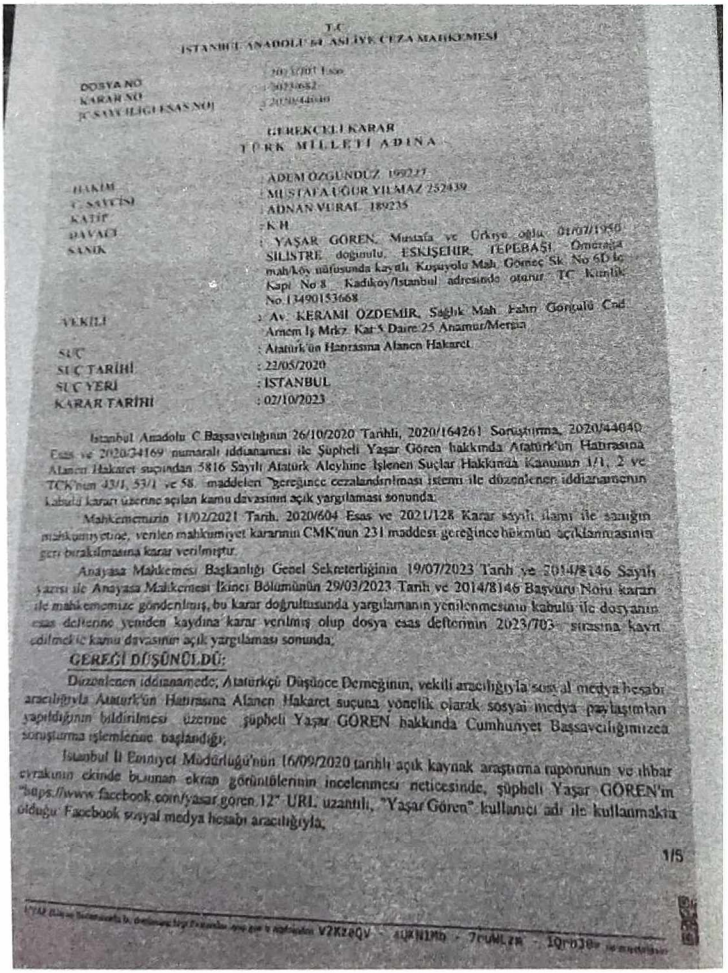
Dosya üzerinde yapılan incelemesi sonucunda kararın tebliğinden itibaren 7 günü içerisinde, mahkememize veya eş değer bir mahkemeye verilecek dilekçe ile rahat kalibine yapılacak beyanın tutanağa geçirilerek hakime mayıldatılması suretiyle itiraz hakkını kullanabileceğini belirterek İstanbul Anadolu Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz yasa yolu açık olmak üzere karar verildi. 08/08/2023

Katip 159235
e-imza

Hakim 159227
e-imza

64'üncü Asliye Ceza Mahkemesi

2 yıl önce Atatürkçü Düşünce Derneği'nin şikayeti üzerine beni 1.5 yıl hapse mahkum eden 64'üncü Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nin bozma kararı üzerine bu defa beni beraat ettirdi. Atatürkçü Düşünce Derneği'nin şikayet ettiği hakaret paylaşımları, mahkeme kararında anlatılıyor...

T.C
İSTANBUL ANADOLU 64. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ

DOSYA NO : 2021/128 Esas
KARAR NO : 2023/682
İLİŞİK İŞ/SORUŞTURMA NO : 2020/44040

GEREKÇELİ KARAR
TÜRK MİLLETİ ADINA

HAKİM : ADEM ÖZGÜNDÜZ 192277
C. SAVCISI : MUSTAFA UĞUR YILMAZ 252439
KATİP : ADNAN VURAL 189235
DAVACI : K.H
SANIK : YAŞAR GÖREN, Mustafa ve Ürkiye oğlu, 01/07/1950 SİLİSTRE doğumlu, ESKİŞEHİR, TEPEBAŞI Omeraga mah/köy nüfusunda kayıtlı Koşuyolu Mah. Gömeç Sk. No:6D İç Kapı No:8 Kadıköy/İstanbul adresinde oturur TC Kimlik No:13490153668
VEKİLİ : Av. KERAMİ ÖZDEMİR, Sağlık Mah. Fahri Gürsalı Cad. Anıtem İş Mrkz. Kat:5 Daire:25 Anamur/Mersin
SUÇ : Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret
SUÇ TARİHİ : 22/05/2020
SUÇ YERİ : İSTANBUL
KARAR TARİHİ : 02/10/2023

İstanbul Anadolu C Başsavcılığının 26/10/2020 Tarihli, 2020/164261 Soruşturma, 2020/44040 Esas ve 2020/34169 numaralı iddianamesi ile Şüpheli Yaşar Gören hakkında Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçundan 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunun 1/1, 2 ve TCK'nın 53/1, 53/3 ve 58. maddeleri gereğince cezalandırılması istemi ile düzenlenen iddianamenin kabulü kararı üzerine açılan kamu davasının açık yargılaması sonunda;

Mahkememizin 11/02/2021 Tarih, 2020/604 Esas ve 2021/128 Karar sayılı ilamı ile sanığın mahkumiyetine, verilen mahkumiyet kararının CMK'nun 231 maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararı ile mahkememiz gönderilmiş, bu karar doğrultusunda yargılamanın yenilenmesinin kabulü ile dosyanın esas defterine yeniden kaydına karar verilmiş olup dosya esas defterinin 2023/703 sırasına kayıt edilmekle kamu davasının açık yargılaması sonunda;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Düzenlenen iddianamede; Atatürkçü Düşünce Derneğinin, vekili aracılığıyla sosyal medya hesabı aracılığıyla Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçuna yönelik olarak sosyal medya paylaşımları yapıldığının bildirilmesi üzerine şüpheli Yaşar GÖREN hakkında Cumhuriyet Başsavcılığımızca soruşturma işlemlerine başlandığı;

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün 16/09/2020 tarihli açık kaynak araştırma raporunun ve ihbar evrakının ekinde bulunan ekran görüntülerinin incelenmesi neticesinde; şüpheli Yaşar GÖREN'in "https://www.facebook.com/yasar.goren.12" URL uzantılı, "Yaşar Gören" kullanıcı adı ile kullanmakta olduğu Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla;

1/5

3-) 17/05/2020 tarihinde Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Samsun, İngiliz işgali altında olan tek Karadeniz şehri. Ve Mustafa Kemal, Samsun yolunda. Kurtuluş Savaşı'na bak çay demle. İlkbahar ay önce Samsun'u işgal eden İngilizler bugün limana 100 asker daha çıkardı. Şehirde şimdi 300' İNGİLİZ ASKERİ VAR. 17 Mayıs 1919 101 yıl önce bugün önce istirahatımı Mustafa Kemal Paşa Palas otelindeki gemişimde İngiliz donanmasının şefi Bennett'e ne teklif etmişti? "İngiliz işgali altında bir Türk ordusu kurabilirim. "Bak işte tam da bu yapılıyor İngiliz subayların denetimi altında bir Türk Ordusu'nun temelleri atılıyor. Bu ordu Padişah'tan Harbiye Nezaretinden ve Osmanlı Genelkurmayından bağımsız olacak. Bu ordu Osmanlı İmparatorluğu'nu içeriden yıkmanın bir aparatı olacak" şeklinde paylaşımda bulunduğu.

2-) 18/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Cehalet diz boyu. Mustafa Kemal'i milli mücadelenin lideri zannedenler var Oysa Mustafa Kemal milli mücadeleden nefret ederdi. İşte milli mücadeleyi başlatan adam Kuvva-yi seyyare tatbik kumandanı çerkes ethem Yunan izmir'e çıkar çıkmaz silahı sardı. 18 Mayıs 1919 101 yıl önce bugün. Öğlen saatleri İngilizlerin saha elemanı Mustafa Kemal ve Filistin Grubu, Sinop'tan Samsun'a hareket etmek üzere" şeklinde paylaşımda bulunduğu.

3-) 18/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Televizyonlar Milli Mücadele, Kurtuluş Savaşı başlıyor lafularından geçşlamıyor. Ne milli mücadelesi, ne kurtuluş savaşı bunlar? salaklar. Mustafa Kemal İngiliz işgali altındaki Samsun'a geliyor, Çünkü İngilizleri seviyor. Bu sevgi karşılıklı. İngilizler de onu seviyor. " şeklinde paylaşımda bulunduğu.

4-) 18/05/202 › tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "İşte asıl düşman. Arkadaş, İngilizi neden düşman ilan etmiyorsun? İstanbul'u neden kurtarmıyorsun? İzmir vatan da İstanbul bostan tarlası mı İstanbul 5 yıl İngiliz işgalinde kalacak yazık değil mi? 18 Mayıs 1919. Mustafa Kemal" şeklinde görsel paylaşımda bulunduğu.

5-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Mustafa Kemal'in yaveri Yüzbaşı Rusuhi, Mustafa Kemal'in karısı Fikriye'yi sırtından vurdu Fikriye hemen ölmedi. 2 Muzaffer Kılıç Fikriye'yi yaralı halde hastaneye yetiştirdi. Fikriye'nin çığlığı "alçaklar, katiller, vurdular beni. " şeklinde paylaşımda bulunduğu.

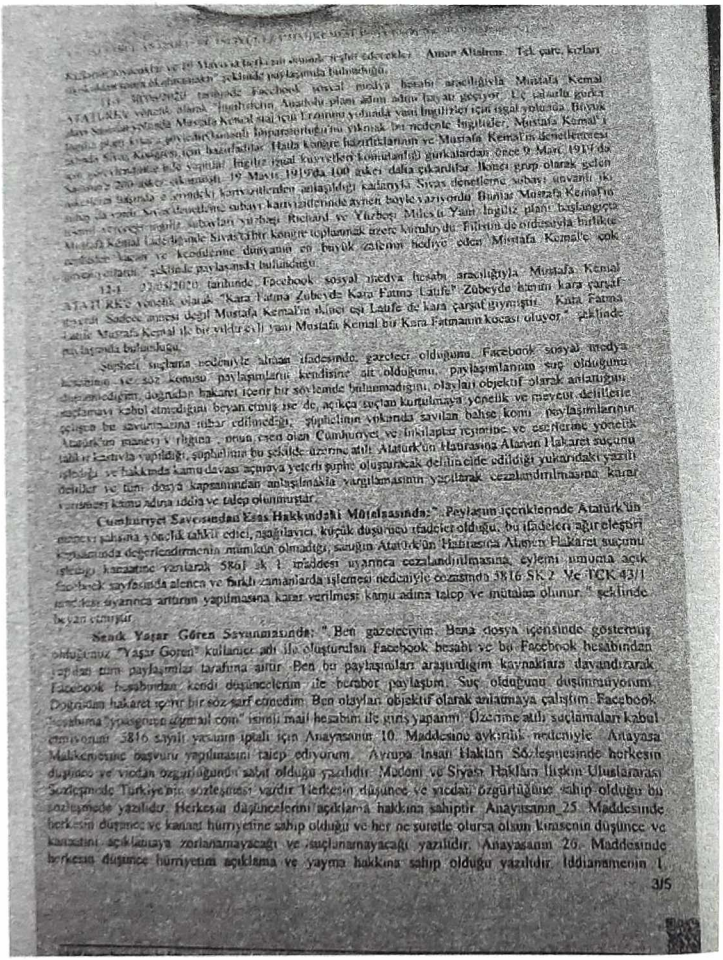
6-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Mustafa Kemal'in karısı Fikriye'ye önce dayak, sonra kurşun. Mustafa Kemal'in yaveri yüzbaşı Rusuhi Mustafa Kemal'in karısı Fikriye'yi tabanca ile sırtından vurdu Fikriye ağır yaralı." şeklinde paylaşımda bulunduğu.

7-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Mustafa Kemal, yalan söylüyor. Durmadan hilafet ve saltanatı kurtarmaktan söz ediyor. Oysa amacı bu değil. Rol yapıyor Türk halkını, yakın çevresini, Meclis'i ordu komutanlarını kısaca herkesi kandırıyor. Milli Mücadele umurunda bile değil." şeklinde paylaşımda bulunduğu.

8-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Mustafa Kemal bozuldu. Samsun iskelesinde iri cin top oynuyor, mutasarrıf bile gelmedi. Mustafa Kemal, rıhtımda muhasebe müdürü Osman Bey karşıladı. Karşılayanlar sadece 4 kişi. 19 Mayıs 1919 101 yıl önce bugün. Mustafa Kemal 2.5 aydır İngiliz işgali altında bulunan Samsun'a geldi. Geleceği elbette bilmiyordu. Ama Türün İskelesinde halktan Allah'ın tek kulu yok. İskeleyi korumakla görevli İngiliz - Hint alayından asker bile. Mustafa Kemal'e selam dahi vermedi Canik (Samsun) mutasarrıfı bile. Oysa seneydiği için iskeleye gelmemişti. O fırtınalı pazartesi günü Samsun sahilinde derin suya demir atan bu adam" şeklinde paylaşımda bulunduğu.

9-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Böyle tasvir görülmemiştir. boru trompet çalınarak, vatan marşını söyleyerek ölüme gittiler. Sağ kanat komutanı Mustafa Kemal, isiklalız savaşın. Lisedi askerlerin yarısı şehit oldu." şeklinde paylaşımda bulunduğu,

10-) 19/05/2020 tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Anadolu'da kız çocuğu olan aileler 19 Mayıs törenlerinden korkardı

Anzac Anzaklar ve İbi Mavi ve Beyaz ordularının ortak işgal edecekleri Amacı Anlatılmış Tek çare, kızları [illegible] şeklinde paylaşımda bulunduğu.

12-1 [illegible] tarihinde Facebook sosyal medya hesabı aracılığıyla Mustafa Kemal ATATÜRK'e yönelik olarak "Kara Fatma Zübeyde Kara Fatma Lâtife" Zübeyde hanım kara yaşlı [illegible] Sadece annesi değil Mustafa Kemal'in eşleri eşi Lâtife de kara çarşaflı giyimiştir. Kara Fatma Lâtife Mustafa Kemal ile bir yıldız evli yani Mustafa Kemal bir Kara Fatmanın kocası oluyor" şeklinde paylaşımda bulunduğu.

Şüpheli suçlama nedeniyle alınan ifadesinde; gazeteci olduğunu, Facebook sosyal medya hesabının ve söz konusu paylaşımların kendisine ait olduğunu, paylaşımlarının suç olduğunu düşünmediğini, doğrudan hakaret içeren bir söylemde bulunmadığını, olayları objektif olarak anlattığını, suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiş ise de, açıkça suçları kuvvetlendiren, suçtan kurtulmaya yönelik ve mevcut delillerle çelişen bu savunmasına itibar edilmediği, şüphelinin yokluğunda savilan hakim konu paylaşımlarının Atatürk'ün manevi varlığına, onun eseri olan Cumhuriyet ve inkılaplar üzerine ve eserlerine yönelik tahrir kastıyla yapıldığı, şüphelinin bu şekilde üzerine atılı Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçunu işlediği ve hakkında kamu davası açılmaya yeterli şüphe oluşturacak delilin elde edildiği yukarıdaki yazılı delailer ve tüm dosya kapsamından anlaşılmakla yargılamasının yapılarak cezalandırılmasına karar verilmesi kamu adına talep ve talep olunmuştur.

Cumhuriyet Savcısından Esas Hakkındaki Mütalaasında: " Paylaşım içeriklerinde Atatürk'ün manevi şahsına yönelik tahkir edici, aşağılayıcı, küçük düşürücü ifadeler olduğu, bu ifadelerin ağır eleştiri kapsamında değerlendirmenin mümkün olmadığı, sanığın Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçunu işlediği kanaatine varılarak 5816 sk. 1. maddesi uyarınca cezalandırılmasına, eylemi unumla açık Facebook sayfasında alenen ve farklı zamanlarda işlemesi nedeniyle cezasında 5816 SK.2 Ve TCK 43/1 maddesi uyarınca artırım yapılmasına karar verilmesi kamu adına talep ve mütalaa olunur." şeklinde beyan etmiştir.

Sanık Yaşar Gören Savunmasında: " Ben gazeteciyim. Bana dosya içerisinde gösterilmiş olduğunuz "Yaşar Gören" kullanıcı adı ile oluşturulan Facebook hesabı ve bu Facebook hesabından yapılan tüm paylaşımlar tarafıma aittir. Ben bu paylaşımları araştırdığım kaynaklara dayandırarak Facebook hesabından kendi düşüncelerim ile beraber paylaşım. Suç olduğunu düşünmüyorum. Doğrudan hakaret içeriz bir söz sarf etmedim. Ben olayları objektif olarak anlatmaya çalıştım. Facebook hesabıma "yasargoren.@gmail.com" isimli mail hesabım ile giriş yaparım. Üzerime atılı suçlamaları kabul etmiyorum. 5816 sayılı yasanın iptali için Anayasanın 10. Maddesine aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmasını talep ediyorum. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde herkesin düşünce ve vicdan özgürlüğüne sahip olduğu yazılıdır. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmede Türkiye'nin sözleşmesi vardır. Herkesin düşünce ve vicdan özgürlüğüne sahip olduğu bu sözleşmede yazılıdır. Herkesin düşüncelerini açıklama hakkına sahiptir. Anayasanın 25. Maddesinde herkesin düşünce ve kanaat hürriyetine sahip olduğu ve her ne suretle olursa olsun kanaatinin düşünce ve kanaatini açıklamaya zorlanamayacağı ve suçlanamayacağı yazılıdır. Anayasanın 26. Maddesinde herkesin düşünce hürriyetini açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu yazılıdır. İddianamenin 1.

3/5

Mahkemede Samsun'un İngiliz işgali altında olduğunu söyledim. Bunu herkes bilir. Mustafa Kemal Samsun'a çıktığında 350 civarında İngiliz askeri vardı. Arkasından 1200 civarında asker daha geldi. Samsun'da o dönem çeteler vardı. İngilizlerde bu çetelerden rahatsız olduğundan Osmanlı Devletinden yardım istedi. Mustafa Kemal'de bu nedenle Samsun'a gönderildi. Milli Mücadeleyi Çerkez Ethem başlatmıştır. Lideri de odur. Mustafa Kemal milli mücadelede nefret etmekteydi. Mustafa Kemal'in İngiliz işgali altındaki Samsun'a geldiğini ve İngilizleri sevdiğini İngilizlerin de onu sevdiğini söyledim. Zira İngilizlerle aynı otelde kalan tek Osmanlı subayı Mustafa Kemal'dir. İzmir işgal edildi ancak İstanbul'da işgal altındaydı Mustafa Kemal neden buna tepki göstermedi, bu durumu sorguladım. Yüzbaşı Rüşdü, Mustafa Kemal'in karısı Fikriye'nin şartından vurduğuna söyledim. 2013 yılında bir yazında; Fikriye öldürüldü diye Cumhuriyet Savcılığına başvuru yapıp Cumhuriyet Savcısı olumsuz tanıklar beyanıyla diye karar vermiştir. Mustafa Kemal Osmanlı halifesine ve padişaha halkın baş kaldırmasını ve ordunun ayaklanmasını savunmaktaydı. Mustafa Kemal'in Samsun'a indiğinde Samsun'da sadece 4 kişinin karşıladığını ancak Samsun'lu lerin gelenlerinin olmadığını beyan etmiştir. Anıtımın saldırısında Mustafa Kemal'in istekiz savaştığını söylemiştim. Bu doğrudur. Onun yönettiği Türkiye'den şehit çok az oldu. Diğer 3 tümenden çok fazla şehit vardı. Buradan Mustafa Kemal'in bu savaşta istekiz olduğunu göstermektedir. 19 Mayıs dönemlerinde okullarda kızların mini etek giymelerinden korktuğu için okula göndermeyen bir kısım aileler vardı. Bu nedenle de çocukların okutmamışlardı. Sivas denetleme subayı ünvanlı 2 İngiliz subayına Mustafa Kemal'in teklif verdiğini söyledim. Bunu kendisi söylemiştir. Mustafa Kemal Atatürk Nutuk kitabında Kazım Karabekir'e çekmiş olduğu telgrafında İngiliz ve Fransız askerlerinin olmasının lehlerine olduğunu söylemiştir. Mustafa Kemal'in hareketini İngiliz askerleri anlamaya çalışmıştır. Padişaha karşı olduğunu görünce demek vermişlerdir. Eski CHP milletvekili Barış Yakardaş internette Latife Hanım'ın ve Zübeyde Hanım'ın kara çarşaflı fotoğrafını görünce bende onu paylaştım. Ben 1918 - 1938 tarihleri arasında Mustafa Kemal'i anlatan kitap yazdım ancak bu kitabı yayınlatamadım. Kimse yayınlamak istemediği için yayınlanmadı. Paylaşımlarını ben bu kitaptan yazdım. Şu anda okutulan tarih doğru değildir. Ben tarihi güncellemeye çalışıyorum. Doğruları yazıyorum. Benim yazılarım eleştiridir. Önceki savunmalarımı tekrar ederim. Ben tüm yazdıklarımı bilgi ve belgeye dayalı olarak yazdım. Bunları da belgelleriyle ispatlıyorum. Benim Mustafa Kemal'in şahsı ile problemim yoktur. Mustafa Kemal ile ilgili anlatımlara ben itiraz ediyorum. Doğruları yazmak yanlış ama doğru olmayanları yazmak yanlış görülmemektedir. Ben bunu eleştirmekteyim. Mustafa Kemal'in yapmış olduğu doğrular da vardır ancak yanlışların da söylenmesi gerekmektedir. Önerilikle beraatime karar verilmesini, Mahkememiz aksi kanaatte ise lehe olan yasa hükmünün uygulanmasını talep ederim." şeklinde savunma beyanında bulunmuştur.

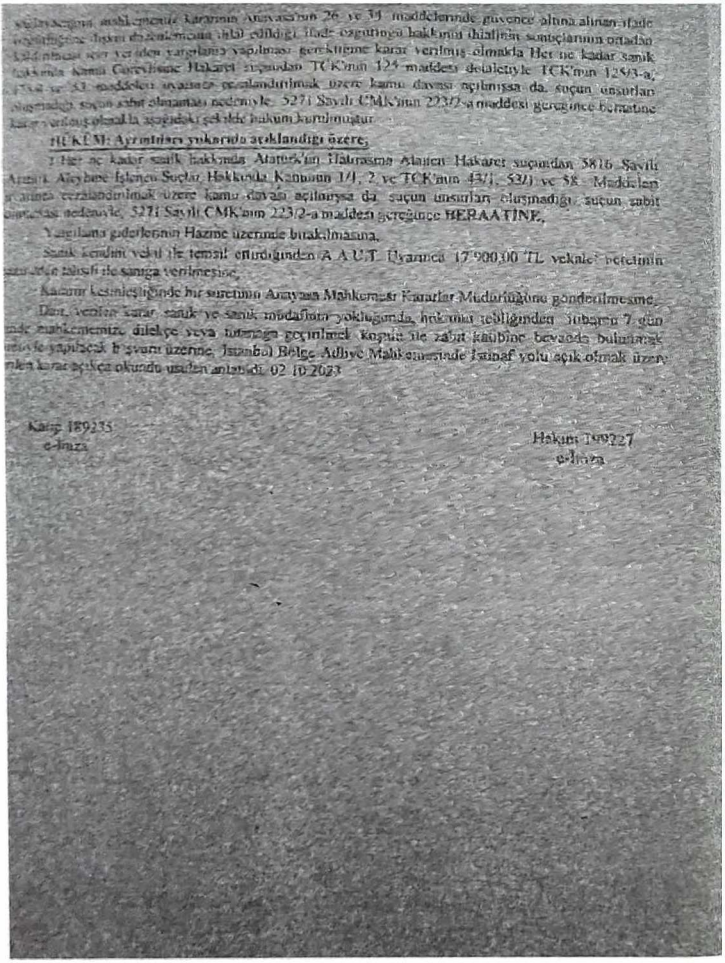
Mahkememizin 11/02/2021 Tarih, 2020/604 Esas ve 2021/128 Karar sayılı ilamı ile sanığın mahkumiyetine, verilen mahkumiyet kararının CMK'nun 231 maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 19/07/2023 Tarih ve 2014/8146 Sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararı ile mahkememize gönderilmiş, bu karar doğrultusunda yargılamanın yenilenmesinin kabulü ile dosyanın esas defterine yeniden kaydına karar verilmiş olup dosya esas defterinin 2023/703 sırasına kayıt edilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı Esas Hakkındaki Mütalaasında; " Her ne kadar sanık hakkında Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçundan 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunun 1/1. 2 ve TCK'nun 43/1, 53/1 ve 58. Maddeleri uyarınca cezalandırılmak üzere kamu davası açılmışsa da, suçun unsurları oluşmadığı, suçun sabit olmaması nedeniyle, 5271 sayılı cmk'nun 223/2-a maddesi gereğince beraatine karar verilmesi kamu adına talep ve mütalaa olunur." şeklinde beyan etmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 29/03/2023 Tarih ve 2014/8146 Başvuru Nolu kararında;

Mahkememizin 2018/928 Esas sayılı dosyasında sanığın bendi açıklanmamış bir hükmün ilerde açıklanması tehdidi altında bırakılarak belirli süreler -bu yükümlülük öngörülmekazzın- yalnızca denetim altına alındığını, buna ek olarak hükmün açıklanması halinde başvurucuların istinaf ve temyiz hakkını bulunduğunu da nazara alındığında ihlal tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim

...mahkemenin kararının Anayasanın 26. ve 34. maddelerinde güvence altına alınan ifade ...hürriyetine ilişkin düzenlemeye ihlal edildiği, ifade özgürlüğü hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan ...ihlal nitelikli son yerel yargılama yapılması gerektiğine karar verilmiş olmakla Her ne kadar sanık ...hakkında kamu Görevlisine Hakaret suçundan TCK'nun 125 maddesi delaletiyle TCK'nun 129/3-a, ...53 maddeleri uyarınca cezalandırılmak üzere kamu davası açılmışsa da, suçun unsurları ...oluşmadığı suçun sabit olmaması nedeniyle 5271 Sayılı CMK'nun 223/2-a maddesi gereğince beraatine ...karar verilmesi olmakla aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Ayrıntısı yukarıda açıklandığı üzere;

1-Her ne kadar sanık hakkında Atatürk'ün Hatırasına Atalara Hakaret suçundan 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunun 1/1, 2 ve TCK'nun 43/1, 52/1 ve 58. Maddeleri ...uyarınca cezalandırılmak üzere kamu davası açılmışsa da, suçun unsurları oluşmadığı, suçun sabit ...olmaması nedeniyle, 5271 Sayılı CMK'nun 223/2-a maddesi gereğince BERAATİNE,

Yargılama giderlerinin Hazine üzerinde bırakılmasına,

Sanık tarafından vekili ile temsil edildiğinden A.A.Ü.T. Uyarınca 17.900,00 TL vekalet ücretinin ...alınarak tahsili ile sanığa verilmesine,

Kanımız kesinleştiğinde bir suretinin Anayasa Mahkemesi Kararlar Müdürlüğüne gönderilmesine,

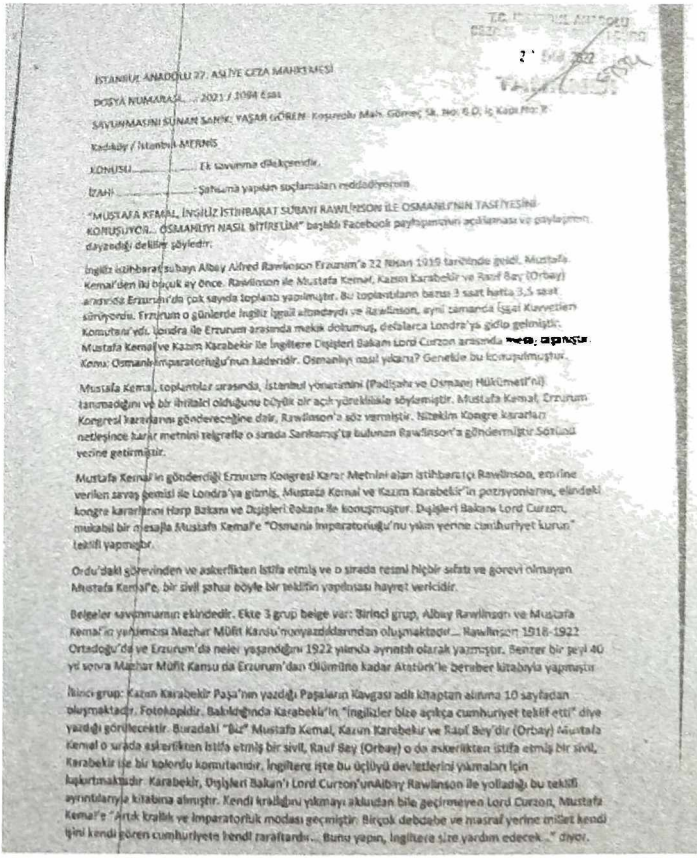
Dair, verilen karar, sanık ve sanık müdafiinin yokluğunda, hükmün tebliğinden itibaren 7 gün ...içinde mahkememize dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşuluyla zabıt kalemine bevanda bulunmak ...suretiyle yapılacak itiraz üzerine, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinde İstinaf yolu açık olmak üzere ...oybirliğiyle karar verildi açıkça okundu usulen anlatıldı 02.10.2023

Katip 189235
e-imza

Hakim 169227
e-imza

Mustafa Kemal ve İngiliz İstihbaratı...

Mustafa Kemal, delege olarak katıldığı Erzurum Kongresi sırasında İngiliz İstihbaratçı Albay Rawlinson ile İşbirliği yaptı. Rawlinson, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon ile Mustafa Kemal arasında haber getirip götürüyordu. Lord Curzon, Mustafa Kemal'e güveniyordu. O kadar ki, Mustafa Kemal'e 3 maddelik bir barış teklifi gönderdi. Padişah'a değil, Mustafa Kemal'e gönderdi. Elbette bu paylaşım yüzünden yargılandım ve beraat ettim. Yani Nustafa Kemal'in İngiliz işbirlikçisi olduğunu mahkeme de kabul etmiş oldu... Aşağıda, mahkemeye verdiğim ek savunmayı görüyorsunuz..

İSTANBUL ANADOLU 27. AS.İYE CEZA MAHKEMESİ

DOSYA NUMARASI... 2021 / 1094 Esas

SAVUNMASINI SUNAN SANIK: YAŞAR GÖREN - Koşuyolu Mah. Görmez Sk. No: 6 D: İç Kapı No: 9

Kadıköy / İstanbul-MERNİS

KONUSU..... Ek savunma dilekçesidir.

İZAH..... Şahsıma yapılan suçlamaları reddediyorum.

"MUSTAFA KEMAL, İNGİLİZ İSTİHBARAT SUBAYI RAWLİNSON İLE OSMANLI'NIN TASFİYESİNİ KONUŞUYOR... OSMANLIYI NASIL BİTİRELİM" başlıklı Facebook paylaşımının açılaması ve paylaşımın dayanağı deliller şöyledir:

İngiliz istihbarat subayı Albay Alfred Rawlinson Erzurum'a 22 Nisan 1919 tarihinde geldi. Mustafa Kemal'den bir buçuk ay önce. Rawlinson ile Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve Rauf Bey (Orbay) arasında Erzurum'da çok sayıda toplantı yapılmıştır. Bu toplantıların bazısı 3 saat hatta 3,5 saat sürüyordu. Erzurum o günlerde İngiliz işgali altındaydı ve Rawlinson, aynı zamanda İşgal Kuvvetleri Komutanı'ydı. Londra ile Erzurum arasında mekik dokumuş, defalarca Londra'ya gidip gelmiştir. Mustafa Kemal'le Kazım Karabekir ile İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon arasında [redacted] Konu: Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderidir. Osmanlıyı nasıl yıkarız? Genelde bu konuşulmuştur.

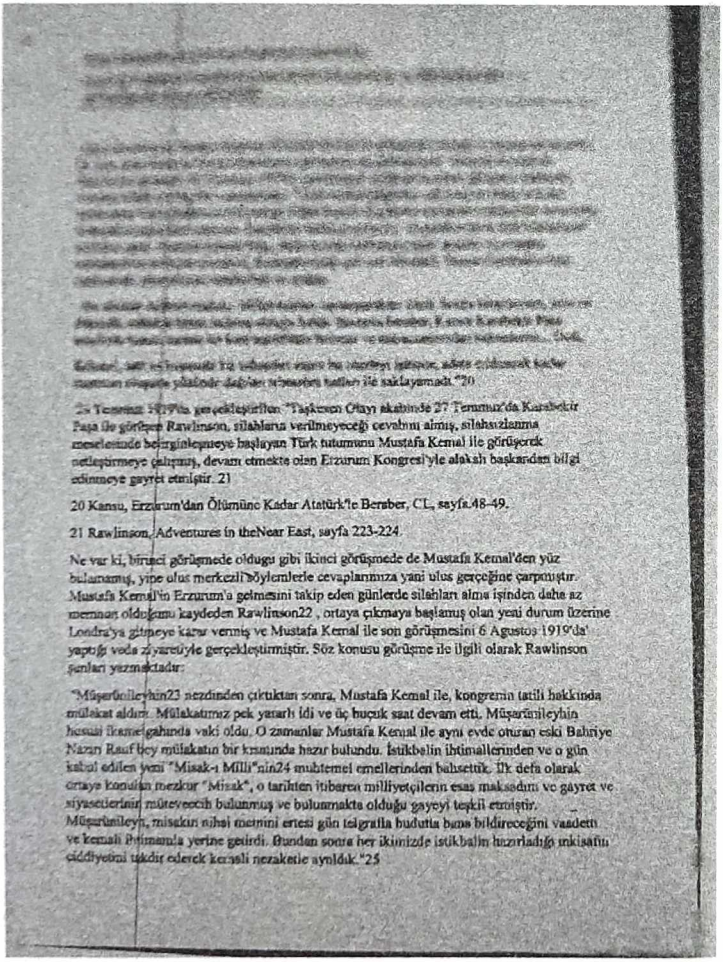
Mustafa Kemal, toplantılar arasında, İstanbul yönetimini (Padişahı ve Osmanlı Hükümeti'ni) tanımadığını ve bir ihtilalci olduğunu büyük bir açık yüreklilikle söylemiştir. Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi kararlarını göndereceğine dair, Rawlinson'a söz vermiştir. Nitekim Kongre kararları neticesinde karar metnini telgrafla o sırada Sarıkamış'ta bulunan Rawlinson'a göndermiştir Sözünü yerine getirmiştir.

Mustafa Kemal'in gönderdiği Erzurum Kongresi Karar Metnini alan İstihbaratçı Rawlinson, emrine verilen zırhlı gemisi ile Londra'ya gitmiş, Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir'in pozisyonlarını, elindeki kongre kararlarını Harp Bakanı ve Dışişleri Bakanı ile konuşmuştur. Dışişleri Bakanı Lord Curzon, mukabil bir nesajla Mustafa Kemal'e "Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkın yerine cumhuriyet kurun" teklifi yapmıştır.

Ordu'daki görevinden ve askerlikten istifa etmiş ve o sırada resmi hiçbir sıfatı ve görevi olmayan Mustafa Kemal'e, bir sivil şahsa böyle bir teklifin yapılması hayret vericidir.

Belgeler savunmamın ekindedir. Ekte 3 grup belge var: Birinci grup, Albay Rawlinson ve Mustafa Kemal'in yakınlarını Mazhar Müfit Kansu'nun yazdıklarından oluşmaktadır... Rawlinson 1918-1922 Ortadoğu'da ve Erzurum'da neler yaşandığını 1922 yılında ayrıntılı olarak yazmıştır. Sonrası bir şeyi 40 yıl sonra Mazhar Müfit Kansu da Erzurum'dan Ölümüne kadar Atatürk'le beraber kitabıyla yapmıştır

İkinci grup: Kazım Karabekir Paşa'nın yazdığı Paşaların Kavgası adlı kitaptan alınma 10 sayfadan oluşmaktadır. Fotokopidir. Bakıldığında Karabekir'in "İngilizler bize açıkça cumhuriyet teklif etti" diye yazdığı görülecektir. Buradaki "Biz" Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve Rauf Bey'dir (Orbay) Mustafa Kemal o sırada askerlikten istifa etmiş bir sivil, Rauf Bey (Orbay) o da askerlikten istifa etmiş bir sivil, Karabekir ise bir kolordu komutanıdır, İngiltere işte bu üçlüyü devletlerini yıkmaları için kışkırtmaktadır. Karabekir, Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un Albay Rawlinson ile yolladığı bu teklifi ayrıntılarıyla kitabına almıştır. Kendi krallığını yıkmayı aklından bile geçirmeyen Lord Curzon, Mustafa Kemal'e "Artık krallık ve İmparatorluk modası geçmiştir. Birçok debdebe ve masraf yerine milleri kendi işini kendi gören cumhuriyete hendi taraftarları... Bunu yapın, İngiltere size yardım edecek..." diyor.

25 Temmuz 1919'da gerçekleştirilen "Erzurum Otayı akabinde 27 Temmuz'da Karabekir Paşa ile görüşen Rawlinson, silahlara verilmeyeceği cevabını almış, silahsızlanma meselesinde belirginleşmeye başlayan Türk tutumunu Mustafa Kemal ile görüşerek netleştirmeye çalışmış, devam etmekte olan Erzurum Kongresi'yle alakalı başkasından bilgi edinmeye gayret etmiştir. 21

20 Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, CL, sayfa 48-49.

21 Rawlinson, Adventures in theNear East, sayfa 223-224

Ne var ki, birinci görüşmede olduğu gibi ikinci görüşmede de Mustafa Kemal'den yüz bulamamış, yine ulus merkezli söylemlerle cevaplarınıza yani ulus gerçeğine çarpmıştır. Mustafa Kemal'in Erzurum'a gelmesini takip eden günlerde silahları alma işinden daha az memnun olduğunu kaydeden Rawlinson22 , ortaya çıkmaya başlamış olan yeni durum üzerine Londra'ya gitmeye karar vermiş ve Mustafa Kemal ile son görüşmesini 6 Ağustos 1919'da' yaptığı veda ziyaretiyle gerçekleştirmiştir. Söz konusu görüşme ile ilgili olarak Rawlinson şunları yazmaktadır:

"Müşirülleyhin23 nezdinden çıktıktan sonra, Mustafa Kemal ile, kongrenin tatili hakkında mülakat aldım. Mülakatımız pek yarım idi ve üç buçuk saat devam etti. Müşirülleyhin hususi ikametgahında vaki oldu. O zamanlar Mustafa Kemal ile aynı evde oturan eski Bahriye Nazırı Rauf bey mülakatın bir kısmında hazır bulundu. İstikbalin ihtimallerinden ve o gün kabul edilen yeni "Misak-ı Milli"nin24 muhtemel emellerinden bahsettik. İlk defa olarak ortaya konulan mezkur "Misak", o tarihten itibaren milliyetçilerin esas maksadını ve gayret ve siyasetlerini müteveccih bulunmuş ve bulunmakta olduğu gayeyi teşkil etmiştir. Müşirülleyh, misakın nihai metnini ertesi gün telgrafla budutta bana bildireceğini vaadetti ve kemali ehtimamla yerine getirdi. Bundan sonra her ikimizde istikbalin hazırladığı mukadderatın ciddiyetini takdir ederek kemali nezaketle ayrıldık."25

(Nitekim, Ankara'daki Meclis, Meclis Başkanı Mustafa Kemal'in yönlendirmesiyle Osmanlı İmparatorluğu'nu 1 Kasım 1922 tarihinde 308 numaralı kanunla yıktı. Böylece İngiltere'nin isteği yerine getirilmiş oldu. İngiliz krallığı ise 100 yıl sonra bile yerinde duruyor)

Üçüncü grup: Bu grupta delil olarak, 13 Haziran 1990 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin 6'ncı sayfasının tıpkı gibi basımını görmekteyiz. Meslekdaşım ve iş arkadaşım Uğur Mumcu, "Kazım Karabekir anlatıyor" başlıklı bir yazı dizisi kaleme almıştı. Bu dizi, bir ay kadar bazan yarım bazan tam sayfa gazetede yayınlanmıştı. Mumcu'ya göre de İngiltere, sivil şahıs Mustafa Kemal ve Kolordu Komutanı Kazım Karabekir'e "İmparatorluğu yıkın, cumhuriyeti kurun" teklifi yapmıştı. İlgili yerlerin altını ve devamındaki sütunda sütunun yan tarafını, kırmızı kalemle çizdim...

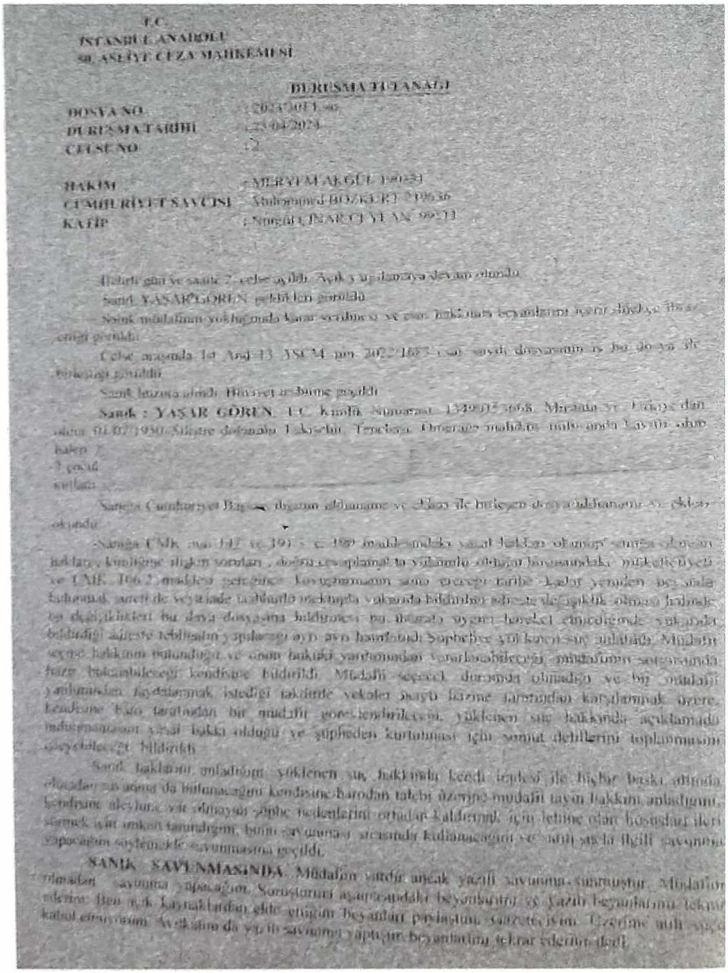
Lawrance ve Gertrud Bell'in adı çıkmıştır. Ama Osmanlı'nın yıkılmasında asıl başrol, İstihbarat Albayı Rawlinson'a aittir.

Takdir sizindir. Saygılarımla...

Yaşar Gören

Mahkeme safahatından iki belge...

Mustafa Kemal'e "Mason" dedim yargılandım. "Makedonya teröristleri ile iş ve güçbirliği" yaptı dedim, yargılandım... Yargılandım da yargılandım. Sadece bir kere mahkum oldum. Ama onu da Anayasa Mahkemesi bozdu. Suçlanma ve yargılanmama ait 2 belge daha. Bu kadar yeter...

T.C.
İSTANBUL ANADOLU
... ASLİYE CEZA MAHKEMESİ

DURUŞMA TUTANAĞI

DOSYA NO :
DURUŞMA TARİHİ :
CELSE NO :

HAKİM :
CUMHURİYET SAVCISI :
KATİP :

Sanık : YAŞAR GÖREN. T.C. kimlik numarası ... Mevlana ve ... dan ... 01.07.1930 Sinire doğumlu Lokanta İşletmecisi. Duruşma mahallinde ... anlaşılan sanık ...

Sanığın Cumhuriyet Başsavcılığının ... düzenlenen iddianame ve ekleri ile birleşen dosya ... okundu.

... CMK. nun 147 ve 193 ... 189 maddeleri gereğince ... sanığa ... hakları, kendisine ... sorulan ... olduğu ... CMK. 166/2 maddesi gereğince ... duruşmanın ... bir daha ... duruşmanın ... değişiklikleri ... dosyaya ... sanığın ... beyanı ... sanığın ... bildiğini ... yoktur ... Müdafiin ... hakkının olduğunu ve ... hakkı ... müdafiinin ... gerektiğini ... müdafiin ... yaptırmak istediği takdirde ... yükleten ... açıklamadı ... sanığın ... bildirildi.

Sanık hakkında ... yüklenen suç hakkında kendi ... ile hiçbir ... olmadığını ... kendisine ... müdafii tayin hakkını ... yüklenen ... ve ... beyanda ... kendisine ... müdafii ... yüklenen suç hakkında ... sanığın ... bildirildi.

SANIK SAVUNMASINDA Müdafiin yanında ... yazılı savunma ... Müdafiin ... savunma ... Sorularını ... müdafii ... beyanlarını ... yazılı beyanlarını ... dosyaya ... okundu ... beyanlarını ... sanık ...

Mustafa Kemal'in aklında Şur'a hükümeti var. İstanbul Hükümeti'nden ayrılacak ve Anadolu'da bağımsız bir hükümet kuracak. Bu artık Delil... Şimdi. Erzurum 22 Nisan 1919 tarihinde az sayıda İngiliz askeri tarafından işgal edildi. İşgal Kuvvetleri Komutanı Albay Rawlinson. Ve Mustafa Kemal, İngiliz işgaline karşı değil... Mesela; Sivas veya Ankara merkezli bağımsız bir Şur'a hükümeti, İngilizlerin de işine gelir. Nihai amaç nasıl olsa Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak. Kazım Karabekir, 15'inci Kolordu Komutanı. Anadolu'da diri kalan diğer iki kolordu ise, Filistin'de savaş alanından kaçan Mustafa Kemal'in beraberinde getirdiği 20'inci ve 3'üncü kolordular... Biri Ankara'da, biri Sivas'ta... Mustafa Kemal'in kabaca 30 bin askeri var ve İstanbul Hükümeti ona dış geçiremez... Bunu biliyor..." şeklinde paylaşımda bulunduğu,

13/07/2022 tarihinde "Osmanlı Devleti, ittihatçı subayların ihanetine uğradı. 27 yaşındaki bu subaylar Gazavuz Enver, Resneli Niyazi, Eyüp Sabri, Hasan Tosun, Halil (Kut) Bekir, dağa çıktılar. Kendi devletlerine savaş açtılar. Mustafa Kemal, terör örgütünün merkezinden Enver'e haber taşıyor. İTTİHATÇI SUBAYLARIN VE BULGAR, YUNAN, ULAH, SIRP, ERMENİ ÇETELERİN TEK HEDEFİ VAR. OSMANLI'NIN DEFTERİNİ DÜRMEK, ABDÜLHAMİD'İ YIKMAK Fotoğraflar: Üstte, Osmanlıyı kendini kurtarmak için tek başına dövüşürken gösteren / Gerçek durumu anlatan bir çizim. Ama ittihatçı terörist subaylara göre, Abdülhamid, kan içici bir Müstebit... Aynen iki karikatüre gerçekmiş gibi inanıyorlar... 13 Temmuz 1908. 114 yıl önce bugün. İttihatçı teröristler artık Makedonya dağlarında Bavurla ortak çete dolaştırıyorlar. Kosova'da ise Firzovik satrancı devam ediyor. Firzovik Arnavutları şimdilik Abdülhamid'in yanında ama ne yapacakları pek belli değil. Abdülhamid / yani Osmanlı ashında tek başına. Ümitsizce kendini korumaya çalışıyor. Ama Avrupa basınında kızıl sultan olarak resmediliyor, kan döken bir zalim olarak anlatılıyor. Ve İstanbul'un Rumları ve Ermenileri ve İttihatçıları bu gazeteleri okuyor..." şeklinde paylaşım yaptığı anlaşılmıştır.

Şüphelinin alınan ifadesinde özetle; suça konu sosyal medya hesabının ve paylaşımların kendisine ait olduğunu, kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgi ve belgelerle paylaşım yaptığını, Atatürk'ün hatırasına asla hakaret etmediğini, yakın tarihle ilgili bilgiler paylaştığını, suçlamaları kabul etmediğini beyan ettiği görülmüştür.Yapılan hukuki değerlendirme ile, şüphelinin eyleminin 5816 sayılı yasanın 1/1 maddesinde düzenlenen Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret suçunu oluşturduğu anlaşılmıştır.

SONUÇ ve İDDİA:Tüm dosya kapsamından; şüphelinin üzerlerine atılı suçu işlediğine ilişkin kamu davası açmaya yeter şüphe oluşturur delil elde edildiği anlaşıldığından, şüphelinin eylemlerine uyan ve yukarıda belirtilen sevk maddeleri uyarınca CEZALANDIRILMASINA karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur. 13/03/2023

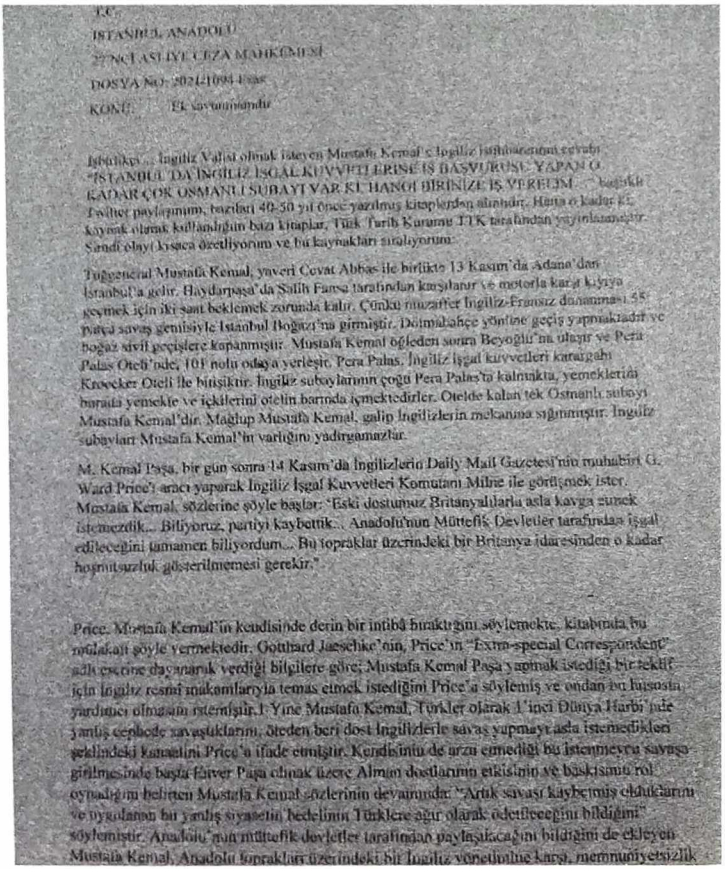
BURHAN ERGAR 215436

Cumhuriyet Savcısı

e-imzalıdır

Mustafa Kemal, İngilizlerden iş istedi

Mustafa Kemal'e "işbirlikçi" dedim. İngiliz işbirlikçisi... Elbette her zaman olduğu gibi yargılandım. Vatan kurtarıcısı Mustafa Kemal'e nasıl İngiliz işbirlikçisi dermişim...Şİmdi, Mustafa Kemal, 13 Kasım 1918 tarihinde İngiliz Ordusu ile eş zamanlı olarak İstanbul'a geldi. İngilizler İstanbul'u işgal etmek için gelmişlerdi. Mustafa Kemal de bu işgalcilerden iş istemek için gelmiştir. Mustafa Kemal'in iş taleplerini Daily Mail Gazetesi Muhabiri G. Ward Preis İngiliz istihbaratına götürmüştür. Aşağıdaki ek savunmamı okuyan Hakim, beraat kararı verdi.

T.C.
İSTANBUL ANADOLU
2'NCİ ASLİYE CEZA MAHKEMESİ
DOSYA NO: 2021/1093 Esas
KONU: Ek savunmamdır

İşbirlikçi... İngiliz Valisi olmak isteyen Mustafa Kemal'e İngiliz İstihbaratının cevabı
"İSTANBUL'DA İNGİLİZ İŞGAL KUVVETLERİNE İŞ BAŞVURUSU YAPANLA KADAR ÇOK OSMANLI SUBAYI VAR Kİ HANGİ BİRİNİZE İŞ VERELİM..." başlıklı Twitter paylaşımım, tarihleri 40-50 yıl önce yazılmış kitaplardan alınıdır. Hatta o kadar ki, kaynak olarak kullandığım bazı kitaplar, Türk Tarih Kurumu TTK tarafından yayınlanmıştır. Sandı olayı kısaca özetliyorum ve bu kaynakları sıralıyorum:

Tuğgeneral Mustafa Kemal, yaveri Cevat Abbas ile birlikte 13 Kasım'da Adana'dan İstanbul'a gelir. Haydarpaşa'da Salih Paşa'nın karşılanır ve motorla karşı kıyıya geçmek için iki saat beklemek zorunda kalır. Çünkü müttefikler İngiliz-Fransız donanması 55 yıllık savaş gemisiyle İstanbul Boğazı'na girmiştir. Dolmabahçe yönüne geçiş yapmaktadır ve boğaz sivil geçişlere kapanmıştır. Mustafa Kemal öğleden sonra Beyoğlu'na ulaşır ve Pera Palas Oteli'nde, 101 nolu odaya yerleşir. Pera Palas, İngiliz işgal kuvvetleri karargahı Krovecker Oteli ile bitişiktir. İngiliz subaylarının çoğu Pera Palas'ta kalmakta, yemeklerini burada yemekte ve içkilerini otelin barında içmektedirler. Otelde kalan tek Osmanlı subayı Mustafa Kemal'dir. Mağlup Mustafa Kemal, galip İngilizlerin mekanına sığınmıştır. İngiliz subayları Mustafa Kemal'in varlığını yadırgamazlar.

M. Kemal Paşa, bir gün sonra 14 Kasım'da İngilizlerin Daily Mail Gazetesi'nin muhabiri G. Ward Price'ı aracı yaparak İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Milne ile görüşmek ister. Mustafa Kemal, sözlerine şöyle başlar: 'Eski dostumuz Britanyalılarla asla kavga etmek istemezdik... Biliyoruz, partiyi kaybettik... Anadolu'nun Müttefik Devletler tarafından işgal edileceğini tamamen biliyordum... Bu topraklar üzerindeki bir Britanya idaresinden o kadar hoşnutsuzluk gösterilmemesi gerekir."

Price, Mustafa Kemal'in kendisinde derin bir intiba bıraktığını söylemekte, kitabında bu mülakatı şöyle vermektedir. Gotthard Jaeschke'nin, Price'ın "Extra-special Correspondent" adlı eserine dayanarak verdiği bilgilere göre; Mustafa Kemal Paşa yapmak istediği bir teklif için İngiliz resmi makamlarıyla temas etmek istediğini Price'a söylemiş ve ondan bu hususta yardımcı olmasını istemiştir.1 Yine Mustafa Kemal, Türkler olarak 1'inci Dünya Harbi'nde yanlış cephede savaştıklarını, öteden beri dost İngilizlerle savaş yapmayı asla istemedikleri şeklindeki kanaatini Price'a ifade etmiştir. Kendisinin de arzu etmediği bu istenmeyen savaşa girilmesinde başta Enver Paşa olmak üzere Alman dostlarının etkisinin ve baskısının rol oynadığını belirten Mustafa Kemal sözlerinin devamında: "Artık savaşı kaybetmiş olduklarını ve uygulanan bu yanlış siyasetin bedelinin Türklere ağır olarak ödetileceğini bildiğimi" söylemiştir. Anadolu'nun müttefik devletler tarafından paylaşılacağını bildiğini de ekleyen Mustafa Kemal, Anadolu toprakları üzerindeki bir İngiliz yönetimine karşı, memnuniyetsizlik

gösterilmemesi gerektiğini ifade etmiştir2.

İngiliz Gazeteci G. Ward Price kitabında şöyle bir hususa da yer vermektedir. Buna göre Mustafa Kemal'in İngilizlerden bir de beklentisi olmuştur. Price'ın anlattıklarına göre; Mustafa Kemal, İngilizlerin Anadolu için bir sorumluluk kabul etiklerinde tecrübeli Türk valileri ile rehberliği içinde çalışmak ihtiyacını duyacaklarından söz etmiş ve sözlerinin devamında da "Böyle bir salâhiyet dahilinde hizmetlerimi arz edebileceğim münasip bir yerin mevcut olup olmayacağını bilmek isterim" demiştir3. Price'a göre; Mustafa Kemal bir işbirliği çerçevesinde İngilizler tarafından verilebilecek bir valilik görevini kabul edebileceğini belirtiyordu. Price, hemen sonra İngiliz istihbarat subayı Albay Heywood'a bu görüşme hakkında bilgi vermiş ve Mustafa Kemal'in İngilizlerden olan görev beklentisini bildirmiştir. Albay Heywood'un ise bu görev talebi ile ilgili olarak, mütarekeden sonra birçok Türk subayının kendileri için bir iş aradıklarını ve bu tür beklentiler içerisinde olduklarını söyleyerek, bu talep üzerinde durmadığını yine Price'ın yazdıklarından öğreniyoruz. "Hangi birine iş verelim"11.

Mustafa Kemal, sahibi olduğu Minber Gazetesi'nin 'in 17 Kasım 1918 tarihli sayısında şöyle demiştir:

"Bu harpte İngilizlerle Arabumu, Anadolu ve Filistin cephelerinde karşı karşıya bir çok mücadeleler verdim. . Kalbimde kin ve düşmanlık hissiyatı yer bulmamıştır. İngilizlerin Osmanlı milletinin hürriyetine ve devletimizin bağımsızlığına riayette göstereceklerini hürmet ve insaniyet karşısında, yalnız benim değil, bütün Osmanlı milletinin, İngilizlerden daha hayırhah (iyiliksever) bir dost olamayacağı kanaatiyle etkilenmeleri pek tabiidir." (Atatürk'ün Bütün Eserleri, Kaynak Yayınları, cilt 2, sayfa 291 / Doğan Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi, Tekin Yayınevi., İstanbul 1977, sayfa 122...)

Tuğgeneral Mustafa Kemal, birkaç gün sonra, 18 Kasım 1918 günlü Vakit gazetesinde yayınlanan söyleşisinde de yine İngiliz yanlısı olarak konuşmuştur:

"Hükümetinizle mütareke imzalayan devletlerin ve bu devletler adına mütareke şartnamesini yapan Britanya hükümetinin Osmanlılara karşı olan iyi niyetlerinden şüphe etmek istemem, eğer söz konusu şartname hükümlerinin uygulanmasında yanlış anlamaya neden olacak yönler görülüyorsa, bunun sebebini derhal anlamak ve müzakeralarımızla anlaşmak lazımdır."

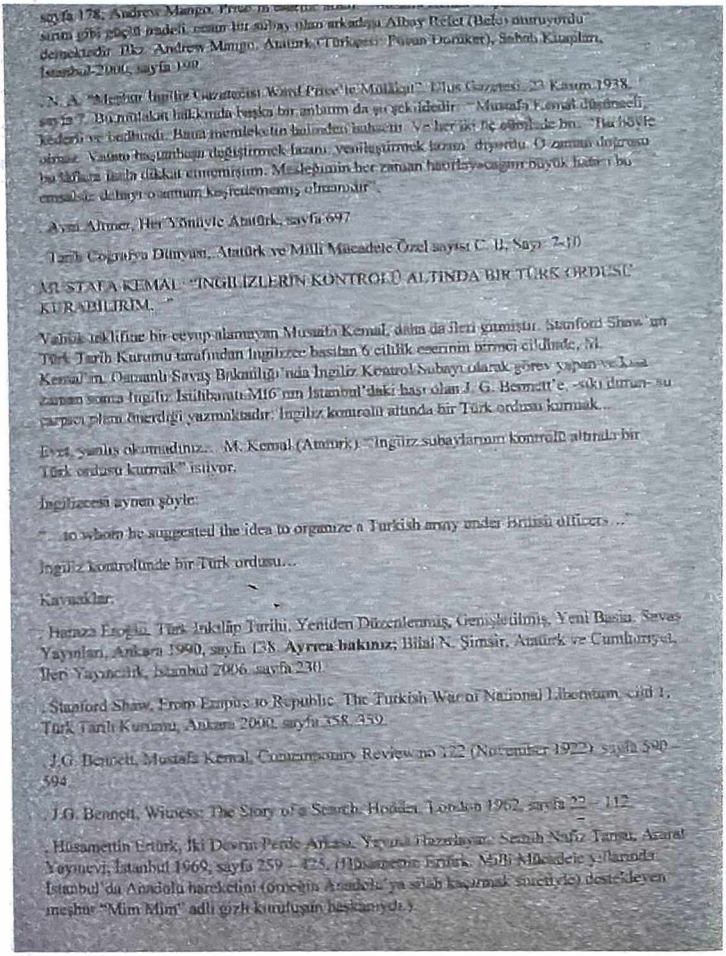
Kaynaklar:

1-Price'ın Extra Special Correspondent (Çok Özel Yazışmalar) adlı kitabından (1957, sayfa 194) aktaran Gotthard Jaeschke, Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri, Çeviren: Cemal Köprülü, Ankara 1991, Türk Tarih Kurumu Yayınları, sayfa 98

2- Gotthard Jaeschke, Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi 30 Ekim 1918- 11 Ekim 1922, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara-1989, Cilt I, s 4; BORAK, Atatürk'ün İstanbul'daki Çalışmaları..., s.280.

3-7-10. s 280, ALTINER, Her Yönüyle Atatürk, s 697 ; SELEK, Anadolu İhtilali, sayfa 225

Sonu belirtmemiz gerekir ki mülakat tarihi tam doğru olmayabilir, çünkü Mustafa Kemal'le günlerle günlük tutmadığı gibi Price'da tarihe dair net bir gün vermemiştir.

sayfa 178; Andrew Mango, Price in [illegible] sunum yılı geçiş nedeni, esasın bir subay olan arkadaşı Albay Refet (Bele) anlıyordu" demektedir. Bkz. Andrew Mango, Atatürk (Türkçesi: Pervin Dorukeri), Sabah Kitapları, İstanbul 2000, sayfa 199

. N. A. "Meşhur İngiliz Gazetecisi Kemal Privo'lu Mülakat" Ulus Gazetesi, 23 Kasım 1938, sayfa 7. Bu mülakatın hakkında başka bir anlamın da geçekliğidir. "Mustafa Kemal düşünceli, kederli ve bedbundu. Buna memleketin halinden üzüntüsü ve her iki üç günde bir "Bu böyle olmaz. Vaziyeti değiştirmek lazım" yeniliştirmek lazım" diyordu. O zaman doğrusu bu sözlere fazla dikkat etmemiştim. Meğerimin her zaman haklılığı çağın büyük liderleri bu cesaretle dehayı o zamanın keşfedememiş olmasıdır".

. Ayni Altmer, Her Yönüyle Atatürk, sayfa 697

. Tarih Coğrafya Dünyası, Atatürk ve Milli Mücadele Özel sayısı C. II, Sayı 7-10)

MUSTAFA KEMAL: "İNGİLİZLERİN KONTROLÜ ALTINDA BİR TÜRK ORDUSU KURABİLİRİM..."

Valilik teklifine bir cevap alamayan Mustafa Kemal, daha da ileri gitmiştir. Stanford Shaw'un Türk Tarih Kurumu tarafından İngilizce basılan 6 ciltlik eserinin birinci cildinde, M. Kemal'in Osmanlı Savaş Bakanlığı'nda İngiliz Kontrol Subayı olarak görev yaptığı ve kısa zaman sonra İngiliz İstihbaratı MI6'nın İstanbul'daki başı olan J. G. Bennett'e -sıkı dinin- şu cesaretli planı önerdiği yazmaktadır. İngiliz kontrolü altında bir Türk ordusu kurmak...

Evet, yanlış okumadınız... M. Kemal (Atatürk), "İngiliz subaylarının kontrolü altında bir Türk ordusu kurmak" istiyor.

İngilizcesi aynen şöyle:

"... to whom he suggested the idea to organize a Turkish army under British officers ..."

İngiliz kontrolünde bir Türk ordusu...

Kaynaklar:

. Hamza Eroğlu, Türk İnkılâp Tarihi, Yeniden Düzenlenmiş, Genişletilmiş, Yeni Basım, Savaş Yayınları, Ankara 1990, sayfa 138. **Ayrıca bakınız;** Bilal N. Şimşir, Atatürk ve Cumhuriyet, İleri Yayıncılık, İstanbul 2006, sayfa 230

. Stanford Shaw, From Empire to Republic. The Turkish War of National Liberation, cilt 1, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000, sayfa 358, 359

. J.G. Bennett, Mustafa Kemal, Contemporary Review no 122 (November 1922), sayfa 590 – 594

. J.G. Bennett, Witness: The Story of a Search, Hodder, London 1962, sayfa 22 – 112

. Hüsamettin Ertürk, İki Devrin Perde Arkası, Yayına Hazırlayan: Semih Nafiz Tarus, Arsal Yayınevi, İstanbul 1969, sayfa 259 – 425. (Hüsamettin Ertürk, Milli Mücadele yıllarında İstanbul'da Anadolu hareketini (örneğin Anadolu'ya silah kaçırmak suretiyle) destekleyen meşhur "Mim Mim" adlı gizli kuruluşun başkanıydı.)

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz

Yaşar Gören

Türkiye'de tarihçi yok. Akademi görevini yapmadı. Yakın tarihi yazmadı.

Bu nedenle, Kuleli Vak'ası'ndan bu yana neler yaşadığımızı bilmiyoruz. Bize kahraman veya hain olarak anlatılanlar neler yaptılar bilmiyoruz. Halının altına süpürülen olaylardan haberimiz yoktur. 75 yaşındayım. Yakın tarih hakkında bildiklerimi uzun yıllar sosyal medya üzerinden paylaştım. Ama bu yeterli değildi. Sonunda Uğur Mumcu gibi yapmaya kitap yazmaya karar verdim.

Uğur Mumcu ile 1974-79 yılları arasında Anka Ajansı'nda birlikte çalışmıştık. İş arkadaşıydık. O, aynı zamanda Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazıyordu. Kimsenin etkisinde kalmazdı. Bulduğu doğruları hiç çekinmeden köşesinde açıklardı. Ben de böyle yaptım. 100 kitap gücünde bir kitap yazdım. Okuyunca, neden böyle dediğimi anlayacaksınız.

Kitabım adından anlaşılacağı üzere 30 yıllık bir zaman dilimini kapsıyor görünse de gerçekte böyle değil. Evet, yazdıklarımın yüzde 99'u, 1908-1938 tarihleri arasını anlatıyor ama mukaddimesi 1859 yılındaki Kuleli Vak'ası... Bu açıdan 79 yıllık bir zaman dilimini kapsıyor... Tarihçi, olmuş bitmiş şeyleri yazar. Ama doğru belge ve doğru bilgi kullanılmalıdır. Yoksa, yazılanlar tarih değil edebiyat olur. Edebiyat yapmadım. Tarih yazdım....

ISBN: 978-625-5529-14-5

9 786255 529145

İstanbul yayınları